

ELS XIQUETS DE VALLS DURANT EL PRIMER FRANQUISME (1939-1960)

Alexandre Cervelló Salvadó

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi doctoral i la seva utilització ha de respectar els drets de la persona autora. Pot ser utilitzada per a consulta o estudi personal, així com en activitats o materials d'investigació i docència en els termes establerts a l'art. 32 del Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (RDL 1/1996). Per altres utilitzacions es requereix l'autorització prèvia i expressa de la persona autora. En qualsevol cas, en la utilització dels seus continguts caldrà indicar de forma clara el nom i cognoms de la persona autora i el títol de la tesi doctoral. No s'autoritza la seva reproducció o altres formes d'explotació efectuades amb finalitats de lucre ni la seva comunicació pública des d'un lloc aliè al servei TDX. Tampoc s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant als continguts de la tesi com als seus resums i índexs.

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis doctoral y su utilización debe respetar los derechos de la persona autora. Puede ser utilizada para consulta o estudio personal, así como en actividades o materiales de investigación y docencia en los términos establecidos en el art. 32 del Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (RDL 1/1996). Para otros usos se requiere la autorización previa y expresa de la persona autora. En cualquier caso, en la utilización de sus contenidos se deberá indicar de forma clara el nombre y apellidos de la persona autora y el título de la tesis doctoral. No se autoriza su reproducción u otras formas de explotación efectuadas con fines lucrativos ni su comunicación pública desde un sitio ajeno al servicio TDR. Tampoco se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al contenido de la tesis como a sus resúmenes e índices.

WARNING. Access to the contents of this doctoral thesis and its use must respect the rights of the author. It can be used for reference or private study, as well as research and learning activities or materials in the terms established by the 32nd article of the Spanish Consolidated Copyright Act (RDL 1/1996). Express and previous authorization of the author is required for any other uses. In any case, when using its content, full name of the author and title of the thesis must be clearly indicated. Reproduction or other forms of for profit use or public communication from outside TDX service is not allowed. Presentation of its content in a window or frame external to TDX (framing) is not authorized either. These rights affect both the content of the thesis and its abstracts and indexes.

Alexandre Cervelló Salvadó

**ELS XIQUETS DE VALLS DURANT EL PRIMER
FRANQUISME (1939-1960).**

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2014

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
ELS XIQUETS DE VALLS DURANT EL PRIMER FRANQUISME (1939-1960)
Alexandre Cervelló Salvadó

Alexandre Cervelló Salvadó

**ELS XIQUETS DE VALLS DURANT EL PRIMER
FRANQUISME (1939-1960).**

TESI DOCTORAL

Dirigida pel Dr. Josep Sánchez Cervelló

Departament d'Història

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2014

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
ELS XIQUETS DE VALLS DURANT EL PRIMER FRANQUISME (1939-1960)
Alexandre Cervelló Salvadó

**Als Xiquets de Valls, per aixecar
castells fos quina fos la situació.**

Agraïments

Aquest treball, que es va iniciar amb una conversa entre amics ha esdevingut una tesi doctoral gràcies als consells i suport de moltes persones que m'han animat a continuar en els moments més difícils.

En primer lloc, vull agrair al Dr. Josep Sánchez Cervelló, Catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat Rovira i Virgili, per animar-me a començar i després, dirigir-me i acompanyar-me en tot el procés per acabar convertint-se en un bon amic. Gràcies.

En segon lloc, vull agrair a totes les persones que m'han atès als arxius que he consultat, que tot i fer la seva feina, s'hi entreguen cada dia amb tota la dedicació. Entre tots, però, cal destacar a Jordi Paris, Salvador Cabré i Jep Martí, que a banda de facilitar-me la recerca, hem compartit moltes converses que em permetien obrir portes que abans estaven tancades.

També vull agrair especialment l'atenció que m'han dispensat dos dels castellers més importants dels Xiquets de Valls, com són Lluís Lirón Munuera, de la Colla Joves Xiquets de Valls, i Francesc Piñas Brucart, de la Colla Vella dels Xiquets de Valls. A tots dos, moltes gràcies per fer-ho tant fàcil.

El següent agraïment es per a tothom amb qui m'he entrevistat: Eusebi Domingo Forès, Ramón Batalla Costas, Josep Maria Rodón Barrufet, Rosa Domingo Verniol, Àngela Prats Segarra, Ramón San Nicolàs Truques i Josep Maria Domènech Gatell. O m'ha facilitat documentació, com: Jordi Gomà o Josep Gasque.

Gràcies a la Colla Vella dels Xiquets de Valls per obrir-me el seu arxiu i permetre'm estar hores i hores entre papers.

Tots vosaltres m'heu ajudat, però sense cap dubte, qui més ha patit mentre he realitzat la tesi, han estat la família i els amics. Gràcies a tots per acompanyar-me, però en especial a ma mare, ma germana i ma padrina, ha estat dur, però ha valgut la pena.

La tesi doctoral la dedico al pare, que tot i no ser-hi, hi és sempre.

GRÀCIES.

Resum

La present investigació analitza les vicissituds dels Xiquets de Valls durant el primer franquisme, del 1939 al 1960. L'entorn sociopolític en el que es mogueren, el dia a dia de la Colla Unificada i el posterior trencament de la unitat forçada que suposà el restabliment del pluralisme casteller. La recerca ha permès establir les relacions que mantingueren les colles amb el poder municipal i provincial, i el paper que jugà el Patronat dels Xiquets de Valls. A més, aquest anàlisi es complementa amb el dia a dia de les colles, les actuacions que van dur a terme i els castells que hi aixecaren. L'estudi abarca cronològicament 21 anys, en el que també he reconstruït les relacions entre els Xiquets i les altres colles o els municipis on actuaven. Finalment, he posat a la llum un llistat exhaustiu de tots els castellers localitzats durant el període analitzat.

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
ELS XIQUETS DE VALLS DURANT EL PRIMER FRANQUISME (1939-1960)
Alexandre Cervelló Salvadó

Índex

1. Introducció Metodològica.	15
1.1. Estat de la qüestió i fonts emprades.	17
2. Eliminar la competència i imposar la unió (1939-1946).	24
2.1. La lenta represa de postguerra i la conflictivitat al si de la colla (1939-1940).	28
2.2. Els castells com a element de legitimació del règim i de normalitat política (1941-1942).	49
2.3. Els Xiquets de Valls decapitats (1943-1945).	66
2.4. El trencament de la unitat i el retorn al pluralisme casteller (1946).	92
3. Auge i caiguda de la Colla Oficial (1947-1954).	136
3.1. La reorganització de la Colla Vella i l'entrada en escena de la Muixerra (1947).	137
3.2. La supremacia de la Muixerra i la consolidació de la Colla Vella (1948).	187
3.2.1. La Muixerra a la capital d'Espanya.	190
3.2.2. El concurs de Reus i la mort de l'Isidre de Rocallaura.	219
3.3. Del "Blanco" a "Foguet": els anys daurats de la Muixerra (1949-1950).	233
3.4. De les decennals a les tensions al món casteller (1951).	269
3.4.1. Les negociacions frustrades de la Muixerra: Paris i Mallorca.	294
3.5. La Muixerra i la Vella de tu a tu (1952).	304
3.5.1. La Vella Planta a Franco.	308

3.5.2. L'equilibri al món casteller vallenc.	313
3.6. El parèntesis de la Muixerra (1953-1954).	328
3.6.1. La davallada de la Muixerra.	338
3.6.2. Els millors castells de la Vella.	356
4. Els anys de crisis transitòries a les dos colles (1955-1957).	365
4.1. Ara la Muixerra...	366
4.2. Ara la Vella...	403
4.3. En hores baixes...	424
5. L'ascensió a l'olimp de la Colla Vella i el descens als inferns de la Muixerra (1958-1960).	449
5.1. La Vella a Brussel·les: la primera sortida fora de l'Estat.	455
5.2. El final de la Muixerra.	465
5.3. El complicat camí en solitari de la Vella (1959-1960).	481
6. Epíleg: Desencallar la crisi (1961-1962).	518
7. Conclusions.	523
8. Annexos documentals.	536
9. Bibliografia.	654
9.1. Premsa i revistes.	655
9.2. Bibliografia.	655
9.3. Documents i articles en línia.	660
9.4. Arxius i Hemeroteques.	661
9.5. Fonts Orals.	662

Índex de Quadres:

Quadre nº 0: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1939 i els castells aconseguits.	47
Quadre nº 1: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1940 i els castells aconseguits.	48
Quadre nº 2: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1941 i els castells aconseguits.	64
Quadre nº 3: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1942 i els castells aconseguits.	65
Quadre nº 4: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1943 i els castells aconseguits.	89
Quadre nº 5: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1944 i els castells aconseguits.	90
Quadre nº 6: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1945 i els castells aconseguits.	91
Quadre nº 7: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a la Bisbal del Penedès, 1946.	101
Quadre nº 8: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a la festa del Bosc, 1946.	103
Quadre nº 9: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a l'Arboç, 1946.	104
Quadre nº 10: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar per Santa Úrsula, del 20/10/1946.	117
Quadre nº 11: Relació dels arbocencs de la Colla Xiquets de Valls que van actuar per Santa Úrsula, 1946.	119
Quadre nº 12: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a Vila-rodona, 03/11/1946.	122
Quadre nº 13: Castellars que reorganitzaren la Colla Vella el 1946 i que no havien participat amb cap colla als castells.	129
Quadre nº 14: Castellars que el 1936 anaven amb la Colla Vella i que el 1946 marxen de la “barreja” per tornar amb la Colla Vella.	130
Quadre nº 15: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls	

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

durant l'any 1946 i els castells aconseguits.	135
Quadre nº 16: Relació de castellers que anaven amb la Colla Vella abans de la guerra i que es van quedar a la Muixerra l'any 1947.	146
Quadre nº 17: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1947 i els castells aconseguits.	184
Quadre nº 18: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1948 i els castells aconseguits.	230
Quadre nº 19: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1949 i els castells aconseguits.	267
Quadre nº 20: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1950 i els castells aconseguits.	268
Quadre nº 21: Castellers de la Muixerra que van pujar al quatre de vuit, 01/02/1951.	271
Quadre nº 22: Castellers de la Muixerra que van pujar al dos de set, 01/02/1951.	272
Quadre nº 23: Castellers de la Muixerra que van pujar al tres de vuit, 22/10/1951.	290
Quadre nº 24: Castellers de la Colla Vella que van pujar al dos de set, 22/10/1951.	291
Quadre nº 25: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1951 i els castells aconseguits.	302
Quadre nº 26: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1952 i els castells aconseguits.	326
Quadre nº 27: Castellers de la Muixerra que van abandonar la Colla el 1954.	340
Quadre nº 28: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1953 i els castells aconseguits.	363
Quadre nº 29: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1954 i els castells aconseguits.	364
Quadre nº 30: Llistat dels castellers de la Muixerra que es van desplaçar a Olot, 09/09/1955.	374
Quadre nº 31: Llistat dels castellers de la Colla Vella per Sant Joan, 1955.	395

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Quadre nº 32: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1955 i els castells aconseguits.	401
Quadre nº 33: Castellars de la Colla Vella que van carregar el tres de vuit al Concurs, 1956.	407
Quadre nº 34: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1956 i els castells aconseguits.	422
Quadre nº 35: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1957 i els castells aconseguits.	447
Quadre nº 36: Relació de membres de la Muixerra que es van passar a la Vella i l'any que ho van fer.	478
Quadre nº 37: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1958 i els castells aconseguits.	480
Quadre nº 38: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1959 i els castells aconseguits.	516
Quadre nº 39: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1960 i els castells aconseguits.	517

Índex d'Annexos

Annex nº 1: Mapa per comarques de les actuacions dels Xiquets de Valls (1939-1960).	537
Annex nº 2: Llistat amb els castellers localitzats de 1930 a 1960.	538
Annex nº 3: Quadre amb les actuacions dels Xiquets de Valls per any i municipi.	562
Annex nº 4: Relació de castellers localitzats durant la dècada de 1930 i la colla amb la que anaven.	566
Annex nº 5: Relació de castellers morts durant la guerra i la colla amb que anaven.	571
Annex nº 6: Carta de Ramon Barrufet a Josep Martí per organitzar una actuació a Vilafranca, del 12/08/1935.	572
Annex nº 7: Contracte entre el delegat local de propaganda de FALANGE de Valls i els representants de la Colla Unificada, del 01/05/1939.	573
Annex nº 8: Carta de Ramon Barrufet a l'Alcalde de Sitges, del 27/06/1939.	574
Annex nº 9: Rebut signat per Ramon Barrufet i Lluís Montserrat per l'actuació realitzada a Sitges, del 24/08/1939.	575
Annex nº 10: Josep Maria Fàbregas Cistère, Reflexions davant el retrat d'un jerarca.	576
Annex nº 11: Ban de l'Alcalde Fàbregas per preparar la festa del 18 de juliol de 1940.	580
Annex nº 12: Contracte entre l'Agrupació folklòrica dels Xiquets de Valls i la Comissió de Festes d'Igualada, del 06/08/1942.	581
Annex nº 13: Carta de Ramon Barrufet a la Comissió de Festes de Vilafranca del Penedès, del 26/08/1942.	582
Annex nº 14: Carta del secretari de l'Ajuntament de Valls al de Figueres amb el pressupost per actuar-hi, del 04/04/1944.	583
Annex nº 15: Qüestionari de la Caja Nacional de Seguro de Accidentes del Trabajo, del 04/07/1946.	584
Annex nº 16: Llistat de Castellers que van actuar a la Festa Major de l'Arboç, 25/08/1946.	588

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Annex nº 17: Balanç de comptes del dia 26/09/1946.	590
Annex nº 18: Relació de castellers que en algun moment van actuar amb la Colla Unificada dels Xiquets de Valls durant (1939 – 1946), la colla de procedència i la de destí.	591
Annex nº 19: Carta de la Colla Vella a l'Alcalde de Vilafranca del Penedès, 09/07/1947.	597
Annex nº 20: Procés de legalització de la Colla dels Xiquets de Tarragona davant el Govern Civil, (1941-1942).	598
Annex nº 21: Balance General del Patronato de los Xiquets de Valls, des de junio de 1946 al 23 de marzo de 1947.	600
Annex nº 22: Rebut de la Colla Vella per l'actuació de Sant Joan, del 04/10/1947.	601
Annex nº 23: Carta de Josep Nolla a la comissió de festes de Vilafranca del Penedès, 27/07/1947.	602
Annex nº 24: Butlletí d'Informació de la Muixerra, desembre de 1947.	603
Annex nº 25: Díptic del Patronat dels Xiquets de Valls, Colla la Muixerra, 1948.	605
Annex nº 26: Contracte entre l'Ajuntament de Valls i la Colla Vella per participar a la Festa Major de Sant Joan, juny de 1948.	606
Annex nº 27: Carta de la Colla Vella al president de la Comissió de Festes de la Bisbal del Penedès, juliol 1948.	608
Annex nº 28: Una informalidad de “Destino”.	609
Annex nº 29: Resum de les actuacions i els castells realitzats per la Muixerra durant la temporada 1948.	610
Annex nº 30: Carta de Josep M. Fàbregas a Lluís M. Mezquida, director del <i>Diario Español</i> , 29/10/1951.	614
Annex nº 31: Carta de Josep M. Fàbregas o Eugeni Cirac al Mossèn del Vendrell, 05/11/1951.	615
Annex nº 32: Bases del Concurs de Castells de Tarragona, 11/09/1952.	616
Annex nº 33: Bases del Concurs de Castells de Tarragona, 29/09/1952.	618
Annex nº 34: Acta del Concurs de Castells de Tarragona, 28/09/1952.	620

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Annex nº 35: Reglamento para los concursos que li enviaren a Eugeni Cirac, 01/03/1954.	622
Annex nº 36: Bases del Concurs de Tarragona, 1954.	624
Annex nº 37: Contracte entre l'Ajuntament de Valls i la Colla Vella per Santa Úrsula, 19/10/1955.	625
Annex nº 38: Contracte entre l'Ajuntament de Valls i la Muixerra per Santa Úrsula, 19/10/1955.	626
Annex nº 39: Carta de Josep Gasque oferint-se per actuar a Vilafranca del Penedès, 12/07/1955.	627
Annex nº 40: Bases per al Concurs de Castells de Tarragona, 15/07/1956.	628
Annex nº 41: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls a l'Arboç i els castells que hi van realitzar (1939-1960).	629
Annex nº 41: Projecte de conveni a formalitzar amb les colles de Xiquets de Valls, per actuar a Santa Úrsula, de la Muixerra, 14/10/1957.	630
Annex nº 42: Imatge de l'escut que la Colla Vella va portar a Brussel·les, 1958.	631
Annex nº 43: Llistat amb els castellers que van formar part de la Muixerra entre 1947 i 1958 i els anys que hi van ser.	632
Annex nº 44: Situació que s'estava vivint al Vendrell entorn el fet casteller, el 1958.	639
Annex nº 45: Escut regalat a la Colla Vella per dos modistes de Valls, 1959.	641
Annex nº 46: Proposta del president de la Diputació de Tarragona per premiar les colles de castells i que es faci entrega a la Colla Vella dels Xiquets de Valls, en representació de la resta, de la medalla al mèrit provincial, 08/10/1960.	642
Annex nº 48: Situació de les colles tarragonines entorn la Festa Major de Tarragona, 1960.	644
Annex nº 49: Llistat amb els castellers que van formar part de la Colla Vella entre 1947 i 1960 i els anys que hi van ser.	646

1. Introducció Metodològica.

L'objectiu de la present tesi doctoral és l'estudi dels Xiquets de Valls; l'entorn sociopolític en el qual s'hagueren de moure; el dia a dia de la Colla Unificada; el trencament d'aquesta unitat forçada i el restabliment del pluralisme casteller que existia d'antuvi. També he reconstruït les actuacions castelleres que es produïren durant el període. A més a més, he procurat elaborar el llistat de tots els castellers dels que he tingut constància documental, essent la primera vegada que es tracta de dur a terme. Així mateix, m'interessava ressaltar de forma singular la figura de l'Alcalde Josep Maria Fàbregas Cisteré, que governà Valls des del 31 de maig de 1940 fins al 20 d'octubre de 1960. Tot i això, he considerat necessari remuntar-me a l'inici de la instauració del règim franquista a Valls ja que durant aquest període l'organització de la colla castellera tindrà unes característiques específiques que no havien existit durant les etapes anteriors, com foren la unificació forçosa i la instrumentalització per part del règim del fenomen casteller per tal d'apropriar-se del seu simbolisme i del seu significat per legitimar-se en front la població. Per això he estudiat el període de la primera autoritat local, Joan Cusidó Calbet, que fou el promotor de la reaparició dels Xiquets de Valls al final del conflicte bèl·lic. També he considerat necessari posar un epíleg que relaciona els anys en que l'ex alcalde Josep Maria Fàbregas es relacionà amb els Xiquets. També m'he remuntat al període republicà per conèixer la politització de les dues colles i elaborar la relació de castellers que actuaren abans de la guerra per tal de poder analitzar la trajectòria que seguiren durant la dictadura franquista.

La investigació també ens ha permès establir les relacions que mantingueren en cada període les colles amb el poder municipal i provincial, la relació amb el patronat casteller, les relacions dins les pròpies colles, el salari que obtenien, com s'organitzaven els desplaçaments i, en general, la vida interna, amb els conflictes i els èxits que assoliren. Així mateix he procurat explicar les sortides fallides i les causes per les que no es van contractar els Xiquets.

L'estudi avarca cronològicament 21 anys, en els quals ha estat necessari, per reconstruir el panorama casteller vallenc, estudiar les relacions que els Xiquets de Valls mantingueren amb altres Colles i altres poblacions en que es practicava aquesta tradició, com Tarragona, el Vendrell o Vilafranca del Penedès, entre d'altres. Així mateix la consulta de la documentació m'ha permès seguir les diverses places en les que van actuar, tant a Catalunya com a la resta de l'Estat i a l'estranger.

Les actuacions dels Xiquets de Valls durant el període d'estudi es poden consultar al mapa de l'annex nº 1 pàgina 537. Inicialment, aquestes coincidiran amb l'àrea tradicional del fet casteller, que es correspon amb l'Alt Camp, el Tarragonès i el Penedès i que, poc a poc, s'estendran per altres indrets de la geografia catalana i, en algunes ocasions, ho faran més lluny.

1.1. Estat de la Qüestió i Fonts emprades.

De la bibliografia publicada sobre la qüestió es imprescindible la dirigida per Pere Català i Roca, *Món Casteller*, que tracta el fet casteller des dels seus orígens fins al 1981, any en que es publicà. El llibre fa referència a les diferents etapes i en destaca les actuacions més importants, les problemàtiques que van viure i com s'hi van adaptar, però no aporta gaire informació sobre la manera d'organitzar les colles ni dels castellers ni del moment en que vivien. Pel que fa al període que ens ocupa, només fa referència a algunes de les actuacions i, en cap cas, analitza com es gestionaven les colles o la relació amb el poder. En definitiva, és un recull cronològic de tot el que es coneixia del fet casteller fins al moment. Finalment, pel que fa als castellers, només cita els que surten a la premsa per haver aconseguit un castell important.

Una altra obra significativa, si més no, per al període inicial del treball, és l'obra de Francesc Blasi i Vallespinosa, *Els Castells dels Xiquets de Valls*, que se'n publicà la segona edició l'any 1948 i que relata algunes de les tensions polítiques de forma molt imprecisa però no aprofundeix ni en les causes ni en les conseqüències.

A partir d'aquí, la bibliografia generalista i d'anàlisi queda orfe. Trobem altres publicacions de caire localista que es dediquen a repassar les actuacions que es van produir en un determinat municipi. Alguns exemples poden ser:

FERRANDO I ROMEU, Pere i CUSINÉ VIA, Fèlix Josep. *Cent anys de castells (1876-1976): entorn de la família Cusiné de Vilafranca del Penedès* (2011).

FERRANDO I ROMEU, Pere: *El Penedès Casteller, pàgines d'història* (1998).

FERRANDO ROMEU, Pere; TARÉS MARTÍ, Joan, *Els altres Xiquets de Valls: l'exemple de l'Espluga de Francolí* (2003).

MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *Castellers de Vilafranca. Precedents: Valencians i Xiquets. Primera Època: 1948 – 1956* (2013).

SOLSONA LLORENS, Lluís; *La festa major de Torredembarra (1849-1950), segons la premsa* (2005).

L'obra de Xavier Brotons, Jordi Jaria, Guillermo Soler i Joan Beumala, *Retrats Castellans: Josep Antoni Falcato. Andreu Montserrat. Francesc Piñas. Francesc Moreno, "Melilla"* (2006) relata els castells de la mà dels propis protagonistes, que expliquen les seves experiències personals, però no es relaciona amb la història de les colles.

Una altra obra a destacar, és la de Josep Bargalló, *Un segle de Castells de 1900 a 2000 en dades* (2001), que com ell mateix afirma, tracta el nombre de colles i la seva tipologia, la geografia castellerà o les construccions de més alt nivell i es centra en les darreres dècades del segle XX.

Per acabar, la darrera obra que cal esmentar és la d'Agustí Penna i Martínez, *Colla Vella dels Xiquets de Valls 1947 – 1980* (1999), que tot i aportar molta informació interessant no deixa de ser un recull d'anècdotes i dades posades al servei de la colla.

A banda d'aquestes fonts n'he utilitzat d'altres tant del tema casteller com de caràcter històric, polític i social que es poden consultar a la bibliografia. De totes formes no hi ha cap treball que tingui una visió global del període objecte d'estudi i que tracti d'integrar tots els aspectes que abasten el món casteller.

Tampoc en les obres realitzades s'ha fet una investigació exhaustiva de les fonts documentals com la que jo he hagut de realitzar fent una exploració sistemàtica dels arxius, tan públics com privats, que guarden documentació sobre el tema:

Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (ACAC):

Fons Municipal de Valls.

Fons Municipal de Cabra del Camp.

Fons Impremta Castells.

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès (ACAP):

Fons Municipal de Vilafranca.

Arxiu Comarcal del Baix Penedès (ACBP):

Fons Municipal de l'Arboç.

Fons Municipal de la Bisbal del Penedès.

Fons Municipal del Vendrell.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACAN):

Fons Municipal d'Igualada.

Arxiu Comarcal del Garraf (ACGAF):

Fons Municipal de Vilanova i la Geltrú.

Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (ACCB):

Fons Municipal de Montblanc.

Centre de Documentació Castellera de Catalunya (CDOCA), Valls:

Fons Francesc Francin Veciana (de 1930 a 1980).

Fons fotogràfic.

Arxiu Municipal de Valls (AMV):

Fons de FALANGE.

Fons Municipal.

Arxiu Històric de Tarragona (AHT):

Fons de la *Delegación Provincial de Información y Turismo* (1940 – 1984).

Fons del Govern Civil de Tarragona (1849 – 1982).

Fons del *Archivo General de la AISS*.

Fons del Govern Civil de Tarragona (Ordre públic i autoritzacions administratives, 1939-1988).

Arxiu Municipal de Tarragona (AHCT).

Arxiu Municipal de Torredembarra (AMTO).

Arxiu Municipal de Sitges (AMS).

Arxiu de la Diputació de Tarragona (AGDT).

Archivo General de la Administración (AGA), Alcalá de Henares:

Fons *Obra Sindical de Educación y Descanso*.

Fons *Delegación Nacional de Provincias de FET – JONS*.

Fons *Ministerio del Interior*.

Fons *Ministerio de Cultura*.

Fons *Ministerio de Educación y Turismo*.

Colección fotográfica temática de Medios de Comunicación Social del Estado.

Archivo Fotográfico de Prensa Gráfica Nacional.

Archivo del Instituto Nacional de Gestión Sanitaria, Madrid.

Expedients relacionats amb la contractació d'una assegurança.

Arxiu Personal de Jordi Gasque: Conserva documentació sobre el Patronat dels Xiquets de Valls i els anys de la Colla Unificada.

Arxiu Personal de Francesc Piñas Brucart: Conserva documentació referent a la Colla Vella dels Xiquets de Valls.

Arxiu de la Colla Vella dels Xiquets de Valls.

Arxiu Personal de Lluís Lirón Munuera: Conserva diversa documentació i destaca el gran nombre de gravacions realitzades per ell mateix a les diverses places.

Els arxius privats m'han proporcionat una documentació molt valuosa malgrat que no estiguessin catalogats, el que suposà un esforç addicional. En l'àmbit dels arxius públics he de ressaltar que l'Arxiu Històric de Tarragona, que suposadament guarda documentació sobre els Xiquets de Valls en relació amb l'Obra Sindical *de Educación y Descanso*, a la qual van ser integrats, no l'he poguda consultar perquè està en mal estat de conservació i necessita un tractament que la situació econòmica actual no permet. D'altra banda, el fons d'associacions del Govern Civil que va ser traslladat a l'Arxiu Històric de Tarragona, està incomplet i no he trobat cap expedient en referència a les autoritzacions necessàries per poder actuar.

Altres fonts que he utilitzat abastament són les hemerogràfiques, en aquest cas he consultat les següents hemeroteques digitals:

ABC hemeroteca.

Arxiu de Revistes Catalanes antigues (ARCA).

Biblioteca Virtual de la Prensa Histórica.

El Mundo Deportivo. Hemeroteca.

Hemeroteca Digital. Biblioteca Nacional de España.

La Vanguardia hemeroteca.

Prensa digitalitzada Ajuntament de Tarragona.

Prensa digitalitzada de Catalunya (XACPREMSA).

A part d'aquestes, algunes publicacions que no estaven digitalitzades les he hagut de consultar a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp, com *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista* i *Cultura: Órgano de la asociación de alumnos y ex alumnos de la escuela de maestría industrial* que m'han resultat decisives per l'elaboració de la tesi. Com les revistes publicades per les dos colles actuals: *La Veu de la Colla Vella* i *Foc Nou* (Colla Joves Xiquets de Valls).

Per tal d'omplir els buits documentals existents, després de contrastar altres fonts, he recorregut a les fonts orals. He realitzat 9 entrevistes, però els informants principals han estat:

Lluís Lirón Munnuera, que va formar part de la Colla unificada, de la Muixerra i, actualment, de la Colla Joves Xiquets de Valls i que recorda molts detalls sobre els castellers, les actuacions i esdeveniments.

Francesc Piñas Brucart que inicià la seva vida castellera a partir de l'any 1962 amb la Colla Vella dels Xiquets de Valls, i a mantingut una gran relació amb les persones que van viure de primera mà els fets i en conserva moltes dades. A banda, al seu arxiu personal guarda molta documentació de la Colla Vella durant el període treballat.

A més d'aquests, he recollit el testimoni de:

Eusebi Domingo Forès

Ramón Batalla Costas

Josep Maria Rodón Barrufet

Rosa Domingo Verniol

Àngela Prats Segarra

Ramón San Nicolàs Truques

Josep Maria Domènech Gatell

Totes les entrevistes, com prescriu la metodologia, les he confrontat amb diverses persones i documents per tractar de ser el més rigorós possible i objectiu, donat que la rivalitat castellera provoca sovint mals entesos.

L'interés per realitzar aquesta tesi doctoral va aparèixer amb la inclusió dels castells com a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat al novembre de 2010. Un temps abans, en un cicle de conferències que es va realitzar a la Universitat Rovira i Virgili es va tractar el tema dels castells i la premsa, i a l'acabar, parlant amb una companya, la Marta Montagut Calvo, becària pre-doctoral dels Estudis de Comunicació de la URV, va comentar el fet que no hi hagués cap tesi doctoral que en fes referència.

A partir d'aquí, em va començar a interessar el tema i en vaig parlar amb el meu director, Josep Sánchez Cervelló, que em va animar. Fins aquell moment estava treballant sobre la Guerra Civil, però les dificultats d'aconseguir publicar un treball

sobre aquella temàtica em tenien capficat. En aquest sentit Josep considerà que els Xiquets de Valls eren un gran tema d'estudi perquè formen part de la cultura popular catalana, estan en procés d'expansió en zones on tradicionalment no hi havia cap tradició castellera i vam considerar que era necessari realitzar un treball acadèmic sobre la qüestió, que al marge de la metodologia que envolta els castells, es basés en fets reals i contrastables.

Cal afegir, que la meva relació amb els castells era nul·la. Només els havia vist alguna vegada per les festes de Tarragona i em despertaven un cert neguit al veure com es movien i el perill davant qualsevol caiguda. De fet, al meu poble (Gandesa, Terra Alta) la tradició castellera és inexistent i això encara despertà més la meva curiositat.

Un cop triat el tema, calia enfocar el treball. Ràpidament vaig decidir que tenien que ser els Xiquets de Valls, per la seva tradició bicentenària, per ser el punt de partida i pel fet d'existir-hi dos colles gairebé sempre. Aquesta dualitat castellera permetia analitzar les diferències i similituds entre uns i altres i poder aprofundir molt més en l'estudi. El període analitzat segueix un cicle: s'inicià i s'acabà amb un sola colla, però entre mig hi ha moltes coses que cal analitzar i ajudaran a comprendre com són les colles actuals, que, en alguns casos, reivindiquen un passat que en gran part desconeixen.

Considero que el fet de no ser de Valls m'ha ajudat molt alhora de trobar informants, informació i ajuda per a la recerca que pretenia, pel fet que em consideraven aliè a les rivalitats existents entre les colles. En aquesta qüestió el meu accent de les terres de l'Ebre també hi ha col·laborat.

La tesi l'he dividit en sis capítols, ordenats per ordre cronològic però substancialitzant les característiques diferenciadores de cada període. Al final de cada apartat he posat la relació anual de les actuacions realitzades pels Xiquets de Valls i els castells que realitzaren i que he pogut documentar. També he considerat imprescindible posar un annex, en el qual he volgut ressaltar de manera destacada la relació de castellers que he aconseguit localitzar. Aquesta tasca, ha estat molt complicada per la dificultat de trobar persones que gairebé eren anònims però, alhora, aporten una informació imprescindible que permet analitzar els moviments que es van produir entre les colles. A més, la importància de recuperar el major nombre de castellers possible, és una manera de retre un homenatge als integrants de les colles i que en molts casos estaven oblidats. Per tal

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

de situar-los al lloc que es mereixen, ocuparan les primeres pàgines de l'annex, de manera que al llarg de la tesi es podrà consultar el nom de qualsevol casteller i saber a quina colla va pertànyer en cada moment.

Llistat de castellers localitzats de 1930 a 1960 (annex nº 2, pàgina 538).

El quadre mostra s'hi van anar amb alguna colla abans de la guerra, si van formar part de la Colla Unificada i quin va ser el seu recorregut posterior. S'aprecia clarament si van canviar de colla o si van tenir-hi continuïtat.

També he posat a l'annex un quadre exhaustiu que recull totes les actuacions castellers realitzades entre 1939 i 1960 (annex nº 3, pàgina 562).

En aquest apartat final he aprofitat per a reproduir textualment documents que parcialment he utilitzat en la redacció i que he considerat importants. A més d'això, he posat altres informacions que m'han semblat rellevants pel tema que estudiem.

2. Eliminar la competència i imposar la unió (1939-1946).

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Finit el conflicte armat, la societat vallenca com la de la resta de Catalunya, estava arruïnada, hi havia manca d'aliments i va continuar el racionament, la desnutrició estava molt estesa, igual que les malalties infeccioses, quedava un país ple d'orfes, de vídues i de famílies trencades i l'índex de suïcidis es disparà¹. Llavors Franco encara reforçà la maquinària repressiva de l'Estat, on els falangistes i el clergat controlaven la població tant en l'àmbit públic com en el privat. Tothom era sospitós i per tant podia ser detingut.

Amb la voluntat de trobar bocs expiatoris, d'una situació que ells mateixos havien creat amb el sollevament, es va iniciar una caça de bruixes contra qualsevol persona desafecta al règim per poder detenir als que els tribunals militars reclamaven, el govern va publicar el 2 de febrer de 1939 la *Ley de Responsabilidades Políticas* que amb caràcter retroactiu, des de 1934, cercava perseguir i castigar els que havien defensat el règim legal del país².

Amb aquest panorama, el simple fet de ser acusat de qualsevol acte implicava l'encausament, fins al punt que les autoritats militars van quedar desbordades per l'allau de denúncies, i van haver d'exigir que els denunciants les signessin amb noms i cognoms, fet que les reduí automàticament³.

La població de Valls, amb els seus agregats, va passar de 11.006 habitants l'any 1936 a 10.886 el 1940, el que suposà una pèrdua de poc més de l'1%. La reducció va ser deguda, inicialment, a la violència revolucionària que costà 78 morts, als 20 afusellats per la repressió franquista, als 145 fills de Valls que van morir servint a l'exèrcit⁴. A banda d'altres que s'exiliaren i dels que van haver de canviar la seva residència, molts d'ells deportats forçosos.

El conflicte, com era lògic afectà, també, intensament als Xiquets de Valls. Per tal de poder analitzar les seves conseqüències a les colles, exposem a l'annex nº 4 (pàgina 566) la relació de castellers dels Xiquets de Valls localitzats durant la dècada de 1930 i la colla amb la que anaven. En total he pogut localitzar 150 castellers, dels quals 90 van

¹ MIR CURCO, Conxita: *Vivir es sobrevivir: justicia, orden y marginación en la Cataluña rural de posguerra*, Milenio, Lleida, 2000, pàgina 46.

² RECASENS LLORT, Josep: *La repressió franquista a la comarca de l'Alt Camp (1939-1950)*, Pagès, Valls, 2006, pàgina 20.

³ RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.*, pàgina 30.

⁴ SOLÉ ALTARRIBA, Enric; ANDREU ROSES, Mercè; ZEPEDA ITURRIETA, Joan Robert: *Cost humà de la guerra civil (1936-1953) a l'Alt Camp*. Centre d'Història Contemporània de Catalunya, des de <http://www15.gencat.cat/cchgcc/AppJava/pages/index.jsf> [29 d'abril de 2013].

formar part de la Colla Vella i 53 de la Colla Nova. A banda, n'hi ha 7 que en algun moment van anar amb les dos.

La primera conseqüència va ser la mort de 15 castellers, 10 dels quals anaven amb la Colla Vella i la resta amb la Nova. A l'annex 5 (pàgina 571) podeu consultar la relació.

Altres castellers, van patir l'exili com el Correu, Sans “*el Sereno de Llauna*”, Salvador Trenchs, uns germans Fabra Espanyol, Gumersind Farré, Cortès, els Torres germans “*Cabesotes*”, Clariana i Josep Roig Magrinyà al camp de concentració de Sant Cebrià⁵. El mateix destí sofrí un dels dirigents de la Colla Nova dels anys 1930, en Joan Baptista Pairoto Fabra, que fou alcalde de Valls del novembre de 1932 al gener de 1934. Acabada la guerra s'exilià a França i fou empresonat a Sant Cyprien.⁶

Pel que fa a la resta, els que havien pres part a la guerra, començaren el seu calvari particular. Alguns passaren per batallons de treballadors, i altres foren obligats a fer el servei militar, com és el cas de Joan i Ramon Figueras Molas, que van ser destinats a Melilla per una llarga temporada i quedaven desvinculats definitivament dels castells⁷. D'altres foren empresonats o jutjats per responsabilitats polítiques, com:

Ciril Bigorra Benaiges, que havia anat amb la Colla Nova fins la guerra, ingressà a la presó el 31 de gener de 1940 procedent de Valls. El 26 d'abril passà a disposició judicial. El 28 de maig es celebrà el consell de guerra i fou condemnat a un any i un dia. Quedà en llibertat el 4 d'agost de 1940⁸.

Joan Coll Folch, *Collet* de la Colla Vella, ingressà a la presó als 32 anys. El 18 de gener de 1945 passà a la presó de Tarragona provinent de la de Saragossa. El 5 de juliol es celebrà el consell de guerra i fou condemnat a reclusió perpètua per adhesió a la rebel·lió. El 2 de març de 1946 fou indultat de la pena principal, i se'l desterrà. Escollí anar a Saragossa. El 15 d'abril se l'autoritzà a tornar a Valls.⁹

⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *Món Casteller*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1981, pàgina 471, Vol. I.

⁶ GAVALDÀ I TORRENTS, Antoni: “Cinc alcaldes de Valls per a la història: Biografia i recordança de la guerra d'Espanya (1936-1939)”. A *Quaderns de Vilaniu*, 10. Valls. Institut d'Estudis Vallencs, 1986, pàgines 79 – 81.

⁷ CLIMENT FERRÉ, Joan. “Joan i Ramon Figueras (àlies) Les Mules” (2007) El Casteller.cat. <http://www.elcasteller.cat/joairamonfigueraslesmules.html>, [28/06/2013].

⁸ RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.* pàgina 62.

⁹ RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.* pàgina 76.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Josep Giró Serra, *Claret* de la Colla Vella. El dia 10 d'agost de 1939 ingressà a la presó de Valls a l'edat de 42 anys. Fou traslladat a Tarragona el dia 9 de setembre i el 15 es celebrà el consell de guerra que el condemnà a vint anys de reclusió temporal. Després de ratificar-se la condemna fou traslladat a la presó Model de Barcelona el 9 de desembre. El 7 de novembre de 1942 aconseguí presó atenuada en commutar-li la pena a dotze anys i un dia. El 15 de febrer de 1943 li concediren la llibertat condicional i la definitiva no arribaria fins al 15 de maig de 1960.¹⁰

Lluís Jové Cucurull, *Lluís del Quinto*, era membre de la Colla Vella. Ingressat a una presó de Lleó el 19 de juny de 1939 als 32 anys, pocs dies després fou traslladat a la de Tarragona. El 3 d'octubre de 1939 es celebrà el consell de guerra i fou condemnat a vint anys de reclusió temporal. Dos mesos després fou traslladat a la presó Model de Barcelona. Passats dos anys se li reduí la condemna a presó atenuada en commutar-li la pena a dotze anys i el 23 de març de 1943 li concediren la llibertat condicional. La definitiva no l'aconseguí fins el 20 de febrer de 1961.¹¹

Pau Parés Plana, de la Colla Vella, ingressà a la presó el 12 de juliol de 1939 procedent de Valls. El consell de guerra es celebrà el dia 31 del mateix mes i fou absolt. Quedà en llibertat el 30 de setembre del mateix any.¹²

Pere Serra Mariné, de la Colla Vella, va ingressar a la presó de Tarragona amb 17 anys, el dia 27 de setembre de 1939. Dos dies després es celebrà el consell de guerra i quedà absolt. El dia 30 quedà en llibertat.¹³

Agustí Vallverdú Segarra, *Correu pare*, casteller de la Colla Nova, ingressà a la presó als 52 anys. El 9 d'agost de 1939 el traslladaren a la presó de Tarragona i tres dies després es celebrà el consell de guerra, on fou condemnat a vint anys de reclusió temporal. El 17 de febrer de 1942 fou traslladat a la presó Model de Barcelona.¹⁴

¹⁰ RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.* pàgina 80.

¹¹ RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.* pàgina 82.

¹² RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.* pàgina 65.

¹³ RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.* pàgina 87.

¹⁴ RECASENS LLORT, Josep: *op. cit.* pàgina 69.

Així era com havien quedat les colles acabada la guerra. L'afectació als castellers havia estat molt important quan s'inicià la postguerra.

2.1. La lenta represa de postguerra i la conflictivitat al si de la colla (1939-1940):

El dia 14 de gener entraren a Valls les tropes franquistes i acte seguit fou nomenada la primera gestora municipal¹⁵, amb caràcter provisional, dirigida per l'alcalde Joan Cusidó Calbet, que tractà de recuperar el més aviat possible la normalitat, procurant restablir els serveis que havien quedat suspesos amb la guerra. Es posaren en funcionament les fàbriques de llum i gas i es començà a reconstruir els edificis que havien quedat malmesos i a recollir les restes d'enderrocs que hi havia pels carrers.

A les poques hores d'haver ocupat la ciutat, un diari franquista que notificava el fet, ja feu un clara mostra de la utilització del fet casteller: *«No podemos silenciar un deporte típico de esta ciudad, que desde ayer es de España. Nos referimos a los intrépidos ejercicios de los Xiquets de Valls, que levantan torres humanas que a veces llegan a la altura de nueve hombres puestos en pie unos encima de otros. Es un espectáculo único en el mundo»*¹⁶.

Tenint en compte aquest aspecte simbòlic, no ens ha d'estranyar que, pocs dies després, l'alcalde es poses en contacte amb Ramon Barrufet, antic cap de la Colla Nova, per tal que organitzés una nova colla castellera que participés, el dia 23 de gener, a la diada organitzada per commemorar la **“festa de l'Alliberament”**¹⁷. Aquesta es constituí amb els elements que quedaven de les dos colles d'abans de la guerra (La Vella i la Nova)¹⁸, i això, ens permet pensar que molts s'hi van presentar per deixar-s'hi veure, ja que calia mostrar obediència al nou règim.

¹⁵ «La primera gestora municipal de Valls –de caire interí- va ser nomenada el dia 14 de gener de 1939, i la conformaren els següents ciutadans, amb les següents responsabilitats: Joan Cusidó Calbet, alcalde – president; Gabriel Boronat Feliu, Govern; Salvador Casañas Badia, Hisenda i Abastiments; Francesc Ferrer Ral, Escorxador i Mercat; Modest Gaspà Arnau, Cultura i Beneficència; Lluís Mestres Jiménez; Salvador Serra Porta, Foment; Rafael Castells Miquel, secretari accidental» Veure GAVALDÀ, Antoni: *Joan Busquets Queralt, Afusellat. La repressió franquista a Valls*. El Mèdol, 2005, pàgina 24.

¹⁶ “Valls y Santa Coloma de Queralt vuelven a ser de España”, *ABC Sevilla*, nº 11.115, 15/01/1939, pàgina 10.

¹⁷ D'ara endavant, les actuacions i els municipis on van anar els Xiquets de Valls estaran en negreta per tal de diferenciar-los dels llocs on es van produir negociacions per no hi van ser contractats.

¹⁸ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, p 472, Vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

La convocatòria que feu l'Ajuntament el 21 de gener, fou la següent: *«Se advierte a todos los “castellers” de las collas “Vella” y “Nova”, que, mañana, domingo, a las ocho, tienen de comparecer al “Hort dels Alls” para colaborar con los castells que se levantarán con motivo de la fiesta que ha de celebrarse en presencia del Excmo. Sr. General Jefe del Cuerpo de Ejército de Navarra, al Paseo de Capuchinos. Si algún “casteller” no pudiera concurrir, antes ha de manifestar los motivos a esta Alcaldía, de lo contrario incurrirá en sanciones»*¹⁹.

A la força, com pot apreciar-se, s'aconseguí la unificació d'ambdós colles i es produí la primera actuació conjunta de la Colla Xiquets de Valls, però no tenim constància ni de com es produí la celebració ni dels castells que s'hi van aixecar.

Josep Nolla Batista, membre de la Colla Vella explicà: *«En tornar a Valls, el set de febrer del trenta nou, venint d'Aiguafreda, em vaig trobar que l'Ajuntament havia cridat en Ramon Barrufet, el Blanco, perquè organitzés una colla de castells amb la gent que havia quedat d'una i l'altra colla i ja havien fet una actuació. Quan van tornar a cridar a la gent, als pocs dies, per fer una altra actuació vaig anar a trobar l'alcalde, el Sr. Cusidó, i li vaig recriminar que s'hagués fet aquest pas sense tenir en compte gent de la Colla Vella.*

Ell em contestà que si teníem possibilitats de refer-la que endavant, però jo li vaig dir que faltant només vint-i-quatre hores per l'actuació ens era molt difícil.

Llavors, donà la solució de desfer el contracte ja que només estava pactat amb el Blanco i que al vespre hi passéssim una altra vegada que en signaríem un altre per les dues parts.

*Així fou com quedà definitivament constituïda la colla dels Xiquets de Valls, (...) , on actuàvem cadascú amb la camisa de la pròpia colla»*²⁰.

Aquesta unió generà moltes tensions llavors i encara avui aixeca comentaris al respecte. En tot cas, revela la manera de fer de les autoritats franquistes, ja que el seu model de societat no permetia ni el pluralisme, ni l'oposició i l'únic que practicaven era el “ordenó y mando”. A més, hi havia la voluntat d'utilitzar els elements folklòrics per

¹⁹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, p 472, Vol. I.

²⁰ SOLÉ, Pere. “Quant para la gralla”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 1, juny de 1981, pàgines 6 i 7.

tractar de fer creure que allò era la normalitat del dia a dia. També ha d'altres ciutats, on hi havia colles castelleres, van ser unificades (Tarragona i el Vendrell)²¹.

Així, si s'assumeix el fet que a les autoritats franquistes els interessava l'existència d'una sola colla, sobretot pel fet de tenir-la ben controlada i vigilada, ens podem plantejar algunes preguntes: Per què les autoritats municipals van decidir que el cap de colla fos en Ramon Barrufet “el Blanco”?

Aquesta pregunta es pot respondre des de diferents perspectives:

1ª. La més senzilla de totes ens la facilita el mateix Nolla. Ell arribà a Valls el 7 de febrer. Quan les autoritats ja havien celebrat la “festa de l'Alliberament” el dia 23 de gener. I com no sabem si la resta de responsables de la Colla Vella estaven o no amb disposició d'assumir aquest paper, es va triar al cap de colla de la Colla Nova, ja que podien pensar que tenia certa autoritat sobre una part dels castellers que quedaven. A més, Ramon Tondo, l'antic cap de colla de la Vella²², havia mort d'accident l'any 1938²³.

2ª. Una altra hipòtesi, es que les autoritats franquistes tinguessin la voluntat de buscar com a Cap de Colla a la persona que ho pogués fer millor. I si tenim en compte les paraules de Josep Mª Rodon i Barrufet, la darrera temporada sencera que es va poder celebrar, abans de la guerra civil, l'any 1935, va tenir una clara colla dominant: *«En el decurs d'aquest any es va poder tornar a veure una Colla Nova de Valls molt entonada*

²¹ AYATS, Xavier; BEUMALA, Joan; BERTRAN, Jordi; BROTONS, Xavier; CAROL, Màrius; GAYETE, Iris i GUASCH, Anna. *Castells i castellers. Una voluntat col·lectiva*. Lunwerg, Barcelona; 2011, pàgina 40.

²² Segons el testimoni de Josep Nolla, l'any 1934 en Ramon Tondo Dilla, “Gravat de Rabassó” va perdre l'autoritat com a cap de colla *«arrel de la vegada que no vam sortir i de no poder presentar els comptes el cap de colla va perdre l'autoritat, i va passar alguna diferència més, i per Vilafranca ja no va ser el cap de colla, que ho va ser el Peret Poblet (...)*. I lo Rabassó va fer això de començar a convidar gent [Nolla afirmava que es gastava una part dels diners perquè la vigília de fer castells anava per totes les tavernes i bars a invitar diferents persones per tal que l'endemà tinguessin cordó] *i a l'hora de la veritat hi van faltar 350 pessetes i jo vaig dir: no permeto que es parteixi, perquè llavors es partia, no permeto que es parteixi, si no hi ha aquestes pessetes aquí. I recordo com si fos ara que ell va dir: Els colors a la cara no me'ls hi ha fet pujar mai ningú. I li vaig dir: Jo no els hi faig pujar, hem demaneu els comptes clars i fins que no hi hagi això no es partirà i no es va partir. (...)*. Quan vam anar a Montblanc, ell era cap de colla però sense cap autoritat». Pel que fa a aquesta afirmació, no sabem quines conseqüències va tenir, però aquesta tensió en la direcció de la colla podria ser una de les causes de la davallada que la Colla Vella sofrí a partir de 1933, deixant de ser la colla capdavantera. Entrevista a Josep Nolla Batista d'autor desconegut. Abril – Maig de 1981. Agraïxo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

²³ FERRANDO ROMEU, Pere; “Castells” a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *Valls i la seva història. Època contemporània: segle XX*. Institut d'Estudis Vallencs, Valls, 2010, pàgina 343.

i clarament superior a les demés colles; com és lògic va guanyar el concurs fet enguany. Contràriament, l'altra colla val·lenca, la Colla Vella, va tenir un dels pitjors anys de la seva trajectòria en no poder aconseguir ni el quatre de vuit carregat que assoliren els vendrellencs ni el dos de set dels tarragonins, restant relegada al darrer lloc del ranking casteller i amb un futur no gens afalagador que tan sols salvaria el proper fi de l'activitat castellera al parèntesi bèl·lic»²⁴. Potser per aquest motiu van pensar que qui podia aportar més al fet casteller i a la glòria de Valls, era Ramon Barrufet.

3^a. Una altra explicació, podria trobar-se en el fet que les autoritats franquistes, des del mateix moment que van ocupar el poder a Valls, buscaven el control total de la població i, especialment, dels que eren considerats d'esquerres. Per tant, com que la Colla Nova, havia estat tradicionalment considerada d'esquerres, i sobretot en el període republicà, en el que protagonitzà actes destacats en favor d'aquell règim, volia diluir-la en un conjunt casteller més ampli. Un exemple del seu compromís sociopolític el podem trobar al resum de la Sessió del dia 15 d'abril de 1933 de l'Ajuntament de Valls:

«La “colla nova” dels Xiquets de Valls dirigeix una instància a l'Ajuntament en la que es diu que ells acceptaren el preu, tot i considerar-lo baix, del contracte per a fer castells el 14 d'Abril, diada del Divendres Sant, imposat per la Comissió de Festes perquè ho veien amb simpatia. Però la quantitat que s'han repartit entre ells ha estat ínfima i no han arribat els ingressos per les despeses (per més que s'els hi dessin diners del poble en el que hi ha moltes persones oposades a aquelles festes laiques) doncs la part que sempre cobraven de particulars a qui s'els hi feia castells davant llurs cases ha fracassat perquè una gran part del poble era hostil a aquestes festes. Si llavors la comissió entregà la quantitat que permetien les possibilitats econòmiques, la “colla nova” espera, degut al seu amor a la re...pública, que li sigui tramesa una subvenció com a “compensació” dels treballs passats en aquelles ditxoses festes. Passa a la Comissió de Festes»²⁵.

Malgrat que la notícia té un to irònic, en ser difosa pels seus oponents polítics, rebel·la l'empatia i el seu tarannà polític amb el nou règim.

²⁴ RODON I BARRUFET, Josep M: *La Renaixença Castellera. Els Xiquets de Valls del 1927 al 1936*. Valls. [199-?], pàgina 15.

²⁵ “En el pecat, la penitència”. *Juventut per la Fe i per la Pàtria* (Valls) 17/04/1933, pàgina 2.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

En el mateix sentit, hi ha una carta signada per Joan Monné i Ramon Fontanillas, representant la Colla Nova, del 28 d'abril de 1933 dirigida a l'Ajuntament de Valls, on els mateixos reclamen una subvenció per tal que *«acordi una gratificació en compensació al desmillorament d'ingressos prèviament per nosaltres calculats»*, i on també hi diu: *«En els tractes establerts entre els representants d'aquesta colla, i els de l'Excm. Ajuntament, no hi hagué per part nostra cap regateig per fer castells en aital dia, això vol dir que varem estipular la quantitat que la comissió ens va oferir, i no varem fer-ho, per entendre que si bé no era una retribució suficient en proporció als treballs nostres, per altra part ho acceptarem ja que les possibilitats econòmiques de l'Ajuntament, no podien arribar a més, i l'interés de nosaltres era cooperar a una festa per nosaltres tan simpàtica»*²⁶.

4^a. Una altra possibilitat ens l'aporta la correspondència entre Ramon Barrufet i Josep Martí²⁷ per tal d'organitzar una actuació a Vilafranca del Penedès l'agost de 1935. Des de l'Ajuntament es va demanar el pressupost a les colles Nova i Vella de Valls i als Nens del Vendrell, i va sorgir un problema amb el tema dels diners.

Barrufet es dirigí a Martí en una lletra del 12 d'agost de 1935, en la que li deia: *«En franquesa vaig a dir-li que segons com toqui aquest assumpte [la contractació d'una de les colles de Valls] els seus amics dretans d'aquí a Vilafranca que varen exigir-li la contractació de la colla Vella, pot esser molt fàcil que el portin al fracàs, cosa que sentiria moltíssim, perquè encara que li diguin el contrari, la meua ideologia es tant dretana com [la de] vostès mateixos»*²⁸ (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 6, pàgina 572).

5^a. Una altra hipòtesi seria que com l'hegemonia política dretana abans de 1939 corresponia a Valls als carlistes, però el règim s'inspirava fonamentalment amb els postulats de Falange, i com els carlistes s'oposaren a ser absorbits per la formació de José Antonio, si els Xiquets de Valls haguessin estat dirigits pels tradicionalistes haguessin pogut convertir-se en un contrapoder a l'Ajuntament i al propi partit únic.

²⁶ Centre de Documentació Castellera de Catalunya (CDOCA). Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls.

²⁷ Josep Martí va ser conseller regidor de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès durant el Bienni Negre.

²⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de Ramon Barrufet a Josep Martí, del 12/08/1935.

De totes formes, independentment, de quin fos el veritable motiu o la suma de tots, evidencien que l'objectiu franquista era establir – a qualsevol preu – també entre els Xiquets de Valls la unitat.

Així doncs, l'elecció com a Cap de Colla d'en Ramon Barrufet, podria no haver estat casualitat, sinó la suma de l'experiència, la falta de candidats, la possibilitat de controlar als vençuts, i tot això, fer-ho a través d'una persona afí al nou règim. Tot i que també podria tractar-se simplement d'oportunisme, ja que arrecerar-se als guanyadors donava un plus de seguretat que llavors era molt valuós.

La següent aparició dels Xiquets de Valls es va produir el dia 12 de març de 1939, en motiu que a l'Ajuntament *“fue **entronizado el Sagrado Corazón**”* i la benedicció dels locals de F.E.T. i una desfilada de les Milícies: *«A este acto (...) asistirán los Exmos. Sres. Gobernadores Militar y Civil de la Provincia, Iltres. Señores Comandante de Marina, Jefe Provincial de Falange, Alcalde de Tarragona, Jefe Provincial de Milicias, Jefe de Abastecimientos y Transportes y otras autoridades y personalidades.*

Durante dichas ceremonias las Milicias de Falange y su banda de cornetas formaran ante el Ayuntamiento. Los “Xiquets de Valls” levantarán sus típicas torres y banda de música de las Milicias de Falange de Tarragona interpretará apropiadas piezas.

A las once y cuarto las autoridades provinciales y locales se trasladaran a la Plaza de los Mártires (...) y se procederá a la bendición de la Bandera Nacional que presidirá, junto con la de la ciudad, los actos (...). Apadrinarán la bandera el Jefe local de Falange camarada Luís Clols y la señora doña Teresa Grau²⁹, viuda de Caylá.

Seguidamente las Milicias y Organizaciones Juveniles desfilaran ante la Bandera Nacional y las Autoridades, mientras los “Xiquets de Valls” levantarán sus torres. (...).

A las cuatro de la tarde, concierto por la banda (...), y exhibición por los “Xiquets de Valls”, en la Plaza de los Mártires.

A las seis mitin de orientación y propaganda en el local de Falange»³⁰. I encara el dia següent afegí que: *«la ciudad de Valls se hallaba magníficamente engalanada, luciendo*

²⁹ Teresa Grau i Torner (+ 1943), en realitat era la mare de Tomàs Caylà i Grau, tot i que a l'article esmentat en fa referència com a vídua. Vegeu GUINOVART ESCARRÉ, Joan. *Tomàs Caylà, un home de la terra*. Cossetània, Valls, 1997, pàgina 461.

³⁰ *Diario Español*, nº47, 12/03/1939, pàgina 4.

la bandera nacional en la cima del Campanario de la iglesia arciprestal, y en infinidad de balcones»³¹.

Pel que fa als Xiquets explicava que *«hacia las diez salieron los Xiquets de Valls por las calles animando el aspecto de las mismas. En la plaza del Ayuntamiento levantaron sus torres. (...).*

A las once, la Banda de cornetas de Valls, al frente de las milicias locales, bajó desde el local de FET y de las JONS, por la calle de Cortes hasta la Iglesia Arciprestal. (...).

Previamente los Xiquets de Valls montaron dos pilares de cuatro de altura, que desde la Plaza, fueron a situarse a ambos lados de la entrada de la Iglesia de San Juan. (...).

Y en la plaza, se hallaban formados y uniformados las Milicias de la FET y de las JONS, muchachas de “Auxilio Social”, Sección Femenina de FET y las de Frentes y Hospitales. También se hallaba la Cruz roja local y otros organismos. En medio de la misma estaban los Xiquets de Valls.

Llegadas que fueron las autoridades a la tribuna, los “castellaires” levantaron dos torres magníficas: el tres de base por siete de alto, y el cuatro de base por siete de altura. (...).

Por la tarde las autoridades visitaron el local de FET y de las JONS de Valls, (...).

Mientras estaban en el citado local, se presentaron los Xiquets de Valls para levantar sus torres en honor de las mismas. Percatadas de ello, salieron al balcón, desde donde pudieron contemplar el tres de siete, el tres de base por seis de altura montado desde abajo, y la torre de uno en cuatro de altura. Esta torre fue avanzando desde donde se levantó hasta el balcón de las autoridades, saludando el “xaneta” con el brazo en alto, siendo cogido y abrazado por el Jefe local de FET de Valls»³².

El fet casteller no es volia plantejar com una afirmació de la identitat catalana, sinó única i exclusivament com una tradició local pròpia de l'Alt Camp, el Tarragonès i el Penedès. D'aquesta manera, les autoritats franquistes el podien utilitzar com a símbol de raça i cohesió, tal com s'apreciava al discurs que protagonitzà el *Secretario Provincial del Movimiento*, Felipe Sanz³³ a Valls: *«Camaradas españoles: En nuestras salidas por*

³¹ *Diario Español*, nº48, 14/03/1939, pàgina 3.

³² *Diario Español*, nº48, 14/03/1939, pàgina 3.

³³ Felipe Sanz Homedés era natural de Tortosa. Abans de la República va militar a la Unión Patriótica, i més endavant ingressà a la Comunió Tradicionalista, o sigui als carlins. Per la seva significació va ser detingut tres setmanes abans de l'esclat de la guerra, fou acusat d'organitzar el cop d'Estat a les comarques de l'Ebre. Amb l'esclat del cop va desaparèixer de Tortosa i va ser localitzat a Barcelona, on va ser pres, novament, pel Sindicat Metal·lúrgic de la Rambla de Santa Mònica. Després es va refugiar a

pueblos y ciudades de la Provincia venimos a recoger el fruto de la actuación callada de los dirigentes locales, y a impulsar la organización de lo que es y ha de ser nuestro Movimiento.

En Valls, vemos de qué manera tan pujante y decidida ha surgido nuevamente nuestra organización. Habéis aplicado el ejemplo que yo he visto en los "Xiquets de Valls", al construir plataformas humanas, apiñadas y compactas. Así nosotros tenemos que construir el pedestal del nuevo Estado, que será como ha dicho el Jefe Local, un Estado de todos, y no el de unos privilegiados como antes.

Pero una plataforma organizada requiere unidad. Y sobre esta base decidida y firme, levantaremos el edificio de la España que nace y cumpliremos los postulados de nuestro Movimiento.

Nosotros no tenemos postulados huecos, en donde todo se va con unas banderas, unas camisas y unas insignias; en donde todo es signo exterior. El Movimiento presidido por el Generalísimo Franco es una milicia y un espíritu. No representamos a clase alguna determinada ni estamos al servicio de caciques ni al dictado de unos políticos. A todos esos, el Caudillo los ha borrado ya de la dirección del Estado.

Preconizamos una España de lucha y de trabajo. En todas partes se levanta una Juventud de espíritu militar que recogerá el fruto de los sacrificios prodigados por la Patria. Una Juventud que no será de derechas ni izquierdas, en donde todos los españoles unidos, con espíritu de sacrificio, de lucha y de estoicismo, andará por el camino de la Victoria.

No basta ser hombre de orden y de derechas. Es preciso que este hombre entre en nuestra organización, donde le espera un puesto de trabajo y de lucha. No trabajamos para recoger frutos, sino para sembrar sacrificios, para laborar por España. Por eso yo espero de vosotros, vallenses, que seréis disciplinados y consecuentes. Que pondréis a España por encima de todo, porque España requiere abnegación y sacrificio. Y para ser buen patriota, buen español, se ha de cumplir a rajatabla los postulados y consignas que son la esencia de nuestro Movimiento. Lucha, abnegación, trabajo y

Girona, i hi va ser set mesos fins que va poder passar a França, i d'allí a l'Espanya franquista. I quan les tropes franquistes entraren als primers pobles de la província de Tarragona, a la zona de Gandesa, l'abril de 1938, Josep Fontana el designà secretari provincial de la Falange, càrrec que va ostentar un any, fins al moment en què arribà a Tarragona el governador Mateo Torres, l'abril del 1939, moment que Fontana el nomenà inspector provincial de Falange. Vegeu GAVALDÀ TORRENTS, Antoni: "Un sindicalisme forçat i amb dissensions", pàgina a 29 a http://www.pageseditors.cat/ftp/pdf/2437_9788499753157_L33_23.pdf, [29/08/2013].

sacrificio. Yo espero seáis consecuentes, y así podremos lograr la España Una, Grande, Libre que todos deseemos»³⁴.

Malgrat la instrumentalització que intentà fer el franquisme dels castells, també eren una de les poques coses que, per sobre de la política, identificaven els vallencs de tots els colors polítics del ventall ideològic, a més, era una distracció esplèndida. Poc a poc la gent reconegué els castells com a signe d'identitat col·lectiva i alhora servia d'evasió per als moments difícils que es vivien. Per això sovintejaven les seves actuacions.³⁵

Així, el 14 de maig de 1939, amb motiu de la **fiesta de la “Victòria”** la Colla unificada hi va participar: *«A las 10 de la mañana, ante la imposibilidad de celebrar en la Plaza de los Mártires la misa de Campaña, por impedirlo el tiempo lluvioso, todas las Autoridades locales y las Jerarquías del Movimiento, precedidas por los "Xiquets de Valls", banda de cornetas y tambores y milicias de F. E. T. y de las J. O. N. S. con todas las organizaciones Juveniles, se trasladaron a la Parroquial Iglesia de San Juan Bautista en donde tuvo lugar la misa en acción de gracias por la Victoria del glorioso ejército Español sobre las hordas marxistas. (...). Acto seguido, habiendo mejorado el tiempo, (...), se dirigieron a la Plaza de los Mártires»³⁶ (...). Los "Xiquets" levantaron sus torres, siendo ejecutados los himnos del Movimiento, (...).*

Por la tarde, en el Campo de deportes del "Cami de la Xamosa", en acto público, tuvo lugar un extraordinario festival. (...). Entre tanto los "Xiquets de Valls", levantaban los típicos "castells"»³⁷.

No hi ha constància dels castells que s'hi van aixecar, però es conserva el contracte entre el delegat local de propaganda de FALANGE i els representants de la Colla, Ramon Barrufet i Lluís Montserrat, per un import de 1.000 pessetes³⁸. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 7, pàgina 573).

Per **Sant Joan a Valls** s'esperava que les festes fossin esplèndides i *«también prometen destacarse los actos populares, entre los cuales habrá grandiosa verbena, monumental*

³⁴ *Diario Español*, nº 48, 14/03/1939, pàgina 3.

³⁵ RODON, Josep Maria (l'Escolà): “Temps de Castells VIII” *Foc Nou*, Valls, nº 8, juny 1985, pàgina 16.

³⁶ Les actuacions dels Xiquets es van realitzar a la plaça dels màrtirs mentre van durar les obres a la plaça Espanya (Actualment plaça del Blat).

³⁷ *Diario Español*, nº 105, 24/05/1939, pàgina 4.

³⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 2094. Contracte entre el delegat de FALANGE de Valls i Ramon Barrufet i Lluís Montserrat, del 01/05/1939.

entoldado, 'Xiquets de Valls', conciertos, bailes»³⁹. Segons la premsa van aixecar el cinc de set⁴⁰, mentre que altres fonts citen el tres de set, el dos de sis, pilar de cinc i quatre de set⁴¹, tot i que considero que només el van intentar. De les de l'**Arboç**, només tenim la referència que s'hi va carregar el quatre de vuit⁴² i el dos de set⁴³. Mentre que de l'actuació a **Sitges**, per la Festa Major del dia 24 d'agost, disposem de més informació.

El dia 27 de juny, Ramon Barrufet va enviar una carta al president de la Comissió de festes de l'Ajuntament de Sitges, per veure si estaven interessats en que la Colla hi actués: «*Pláceme manifestar a esta Comisión que las Collas dels Xiquets Nova i Vella, hemos hecho una sola grande y fuerte, igual como deseamos todos los Españoles de buena fe Una España Grande Libre*»⁴⁴. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 8, pàgina 574).

Analitzant aquest document sembla que Barrufet donava a entendre que la unificació havia estat voluntària per tal d'aconseguir una colla més forta i capaç, quan en realitat havia estat una unificació forçosa i que, des del primer moment, la Colla Vella havia mostrat discrepàncies.

El dia 3 de juliol, Ramon Barrufet va escriure a l'alcalde de Sitges i li enviava dos pressupostos, un amb 75 castellers a 15 pessetes de jornal per cap, que amb els autobusos, els musics i el menjar, pujava a les 2.305 pessetes, i un altre amb 50 castellers per 1.574. I afegia: «*No dudo se convencerá de que hoy es lo más mínimo que pueden ganar para desplazarse a trabajar en un trabajo tan peligroso como es este dels Xiquets*»⁴⁵. El dia 17 l'Alcalde enviava un telegrama per confirmar que acceptava el

³⁹ *Diario Español*, nº 124, 15/06/1939, pàgina 4.

⁴⁰ *Diario Español*, nº 135, 27/06/1939, pàgina 3.

⁴¹ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells VIII". *Foc Nou*, Valls, nº 8, juny 1985, pàgina 17.

⁴² FERRANDO I ROMEU, Pere i CUSINÉ VIA, Fèlix Josep.; *Cent anys de castells (1876-1976): entorn de la família Cusiné de Vilafranca del Penedès*. Vilafranca, Edicions i Propostes Culturals Andana, 2011, pàgina 77.

⁴³ CRUAÑES OLIVER, Esteve, *L'arboç Casteller*, Ajuntament de l'Arboç, 1983, Arboç, pàgina 18.

⁴⁴ Arxiu Municipal de Sitges (AMS). Caixa Festa Major 1939-1955. Expedient 1939. Carta de Ramon Barrufet a l'Alcalde de Sitges, 27/06/1939.

⁴⁵ AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Expedient 1939. Carta de Ramon Barrufet a l'Alcalde de Sitges, 03/07/1939.

pressupost car⁴⁶. El mateix dia, Barrufet li escrigué per dir-li que el 24 visitarien la ciutat per parlar del menjar dels castellers⁴⁷.

Pel que fa a l'actuació dels Xiquets no en tenim cap referència, però es conserva el rebut del pagament: «*En nombre de LOS XIQUETS DE VALLS, he recibido la cantidad de dos mil trescientas cinco pesetas por la actuación de las dos COLLAS REUNIDAS durante el día de hoy, según contrata. (...)*

El Jefe de las Collas»⁴⁸ i el signaren en Ramon Barrufet i Lluís Montserrat. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 9, pàgina 575).

Analitzant aquest document pren força la crònica que va fer Josep Nolla de la seva trobada amb l'Alcalde Cusidó quan deia que s'havia desfet el contracte inicial per fer-ne un de nou signat per les dos parts (ens referim a l'actuació del dia 12 de març per l'Entronització del Sagrat Cor). Des de llavors, les gestions de la Colla unificada estaven signades per Ramon Barrufet, com a representant de la Colla Nova, i per Lluís Montserrat, de la Colla Vella. Aquesta solució aportà l'estabilitat necessària per posar en marxa els Xiquets i garantir-ne el desenvolupament però, al mateix temps, mostrava que la pretesa unitat ja naixia amb escletxes.

La següent aparició dels Xiquets va ser a **Vilafranca del Penedès** i també disposem de més informació, ja que el 30 de juliol es signà el contracte entre les dos parts, per 2.500 pessetes, que deia: «*Ramon Barrufet, vecino de Valls en representación de la “Colla de Xiquets de Valls”, se compromete acudir con la “Colla” en esta Villa el día 30 de Agosto de 1939, para efectuar los siguientes castillos, por la mañana a las diez acompañar las Autoridades al Oficio, igual que a la salida; luego efectuar castillos de 5 de 7 y 4 de 7 con pilar al centro, aparte de otros varios que efectúe por la población*»⁴⁹. I a l'expedient de la festa major de 1939 de Vilafranca hi trobem signat el corresponent rebut del pagament⁵⁰. En aquesta ocasió només hi apareixia Barrufet, en representació de la Colla, però no tenim constància dels castells que hi van realitzar.

⁴⁶ AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Expedient 1939. Telegrama de l'Alcalde de Sitges a Ramon Barrufet, 17/07/1939.

⁴⁷ AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Expedient 1939. Carta de Ramon Barrufet a l'Alcalde de Sitges, 17/07/1939.

⁴⁸ AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Expedient 1939. Rebut signat per Ramon Barrufet i Lluís Montserrat, 24/08/1939.

⁴⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Contracte actuació Vilafranca, del 30/07/1939.

⁵⁰ Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès (ACAP). Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Sig: E-7-6857. Rebut de pagament, 1939.

Igualment sabem que la Colla va actuar, el dia 5 de setembre, per la festa major de **Torredembarra**, i la premsa ho explicà així: «*Los “Xiquets de Valls” que han actuado hoy, han tenido una soberbia actuación, habiendo montado el “cuatro de ocho”, el “cuatro de siete” completamente libre de público, el “tres de siete” montado por abajo y el “cinco de siete con el pilar de cinco en medio”*»⁵¹. Alguns dels protagonistes del quatre de vuit van ser: Toribi Vallès, Josep Nolla, Ramon de Fontanilles, Alfons Magrané “el Xato”, Joan de Fontanilles, Foguet, “Llorençó” i “Rosset”, gendre de Nolla⁵².

Finalment, la campanya d'aquell any conclogué a **Montblanc**, on es realitzaren el cinc de set, tres de set per baix i quatre de set amb pilar al mig⁵³. Barrufet signà el rebut, que deia: «*Hemos recibido de la Comisión (...) la cantidad de ochocientas setenta y cinco pesetas por la Colla dels Xiquets de Valls, dichas pesetas son a razón de 55 hombres a quince pesetas de jornal más cincuenta pesetas por la mitad de gastos de un camión para desplazar la gente a esa*»⁵⁴. Uns dies després l'Ajuntament pagava «*la cantidad de ciento treinta y cinco pesetas, al posadero Pablo Sanahuja, importe de las 27 raciones de comida suministradas a razón de 5 ptas cada una, a los Xiquets de Valls*»⁵⁵. El que veritablement cal destacar d'aquesta actuació foren les tensions internes que s'hi van produir.

Ja el mateix 1939, es van produir xocs entre els membres de les diferents colles, com afirmà Joan M. Guinovart: «*La barreja no fou una colla d'unitat, al contrari, fou una colla dominada per antics elements de la “Colla Nova” acabdillats pel Blanco i, evidentment els antics components de la “Colla Vella” no s'hi podien sentir identificats*»⁵⁶.

El que en aquest moment eren tensions incipients entre els membres de la Vella i la Nova, poc a poc s'anaren convertint en greus conflictes interns, que en un futur, van suposar en diverses ocasions, el canvi de cap de colla i, finalment, el trencament de la colla unificada.

⁵¹ *Diario Español*, nº 194, 05/09/1939, pàgina 3.

⁵² CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 474, volum I.

⁵³ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): “Temps de Castells VIII”. *Foc Nou*, Valls, nº 8, juny 1985, pàgina 17.

⁵⁴ Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (ACCB). Fons Municipal de Montblanc. Registre 1518.4 2. Rebut del pagament per l'actuació dels Xiquets de Valls, 08/09/1939.

⁵⁵ ACCB. Fons Municipal de Montblanc. Registre 1518.4 2. Factura pagada per subministrar el menjar als Xiquets de Valls, 13/08/1939.

⁵⁶ *Juventut de l'Alt Camp*, Valls, 03/04/1980, p 4.

De fet, durant la República no hi ha dubte que la Colla Vella quedà identificada amb les persones de dreta, i sobretot amb els carlistes, amb qui compartien valors polítics. De fet, com assenyalà Joan Climent, la Vella no tenia cap problema en participar amb els tradicionalistes ja que sempre ho havia fet i ho continuà fent en diverses ocasions, com en el míting de Montblanc del dia 21 de juny de 1903 on hi participà Juan Vázquez de Mella Fanjul⁵⁷. També van dur a terme actuacions davant del Círcol Tradicionalista i fins i tot van participar en un míting de la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) a València on hi va participar José María Gil Robles⁵⁸: *«L'acte organitzat per la Ceda a València el passat diumenge i la principal significació del qual fou una rèplica, ben reeixida per cert, de l'acte allí mateix organitzat per l'Azaña, (...), ha tingut força repercussió a les nostres comarques, en les que la reacció dretana és ben notable.*

Per tal d'assistir al mateix s'organitzà des de la nostra ciutat un tren especial que seguint la via (...). Sortí aquest tren a quarts d'onze de la nit del diumenge, compost de 5 unitats que després, a Tarragona, s'augmentaren considerablement. Acompanyaven als expedicionaris els castellers de la colla vella, que havien d'actuar a València i que ocupaven un dels cotxes.(...). Anaven al front de l'expedició vallenga, l'alcalde de la ciutat Sr. Clols, acompanyat de quasi tots els consellers municipals del partit i el conseller de Barcelona i cap local de la Ceda a Valls, Sr. César Martinell»⁵⁹.

Així, essent clara la politització de les dos colles costa d'entendre que les noves autoritats no afavorissin la Colla Vella. I aquí es quan entrà en joc la ideologia franquista i la seva manera de veure la política, i es que el model corporativista propi del feixisme italià que impregnà el franquisme abans de 1945 pretenia, amb l'objectiu de negar la lluita de classes, l'harmonia social. I creia que aquesta s'havia d'imposar per la força, negant sistemàticament el pluralisme com s'evidencià al *Decreto de Unificación de FET y de la JONS* del 20 d'abril de 1937 quan Franco posà en marxa el partit únic. La llei assenyalava:

⁵⁷ Juan Vázquez de Mella Fanjul: (Cangas de Onís, Asturies, 1861 – Madrid, 1928) Era un líder parlamentari i principal ideòleg del carlisme, escriptor i filòsof catòlic, de molta memòria i brillant capacitat per l'oratòria i la política. Sobre aquest veieu: ZAMANILLO, María. *Mella, Guión de España: Pensamientos escogidos en sus obras completas*, San Sebastian, Ed española, 1939, 285 p.

⁵⁸ CLIMENT, Joan, "La Vella amb Mella" a *Foc Nou*, nº 72, octubre 2011, Edita Colla Joves Xiquets de Valls, Valls.

⁵⁹ *Juventut per la Fe i per la Pàtria* (Valls), nº 863, 03/07/1935, pàgina 4.

«Artículo primero. Falange Española y Requetés, con sus actuales servicios y elementos, se integran, bajo Mi Jefatura, en una sola entidad política de carácter nacional que, de momento, se denominará Falange Española Tradicionalista y de las JONS. (...) Son originariamente, y por propio derecho, afiliados de la nueva organización todos los que en el día de la publicación de este Decreto posean el carnet de Falange Española o de la Comunión Tradicionalista, y podrán serlo, previa admisión, los españoles que lo soliciten. Quedan disueltas las demás organizaciones y partidos políticos. (...)

Artículo tercero. Quedan fundidas en una sola Milicia Nacional las de Falange Española y de Requetés, conservando sus emblemas y signos exteriores. A ella se incorporarán también, con los honores ganados en la guerra, las demás milicias combatientes»⁶⁰.

Amb aquest nova manera de fer, les autoritats franquistes van anar deixant de banda molts dels antics carlins, que durant la guerra havien jugat un paper molt important, però que un cop consolidat el nou Estat, divergiren sobre el model i sistema polític. L'objectiu de la unificació no era realitzar el programa carlí d'instaurar una monarquia tradicional.

Inicialment a Valls hi havia dos centres de poder: d'una banda, la comissió gestora dirigida per l'alcalde Cusidó, i de l'altra FET i de las JONS, que encapçalava Lluís Clols. Aquesta dualitat, com succeí arreu, generà friccions entre el poder municipal i el partit fins que el 31 de maig de 1940, es constituí un nou ajuntament de la mà de Josep M. Fàbregas Cisteré, que unificà sota la seva persona el càrrec d'alcalde i de cap local de Falange (A l'annex nº 10, pàgina 576, s'hi pot veure la biografia de l'Alcalde Fàbregas).

La retòrica de legitimització del règim continuà i, durant les festes de la Candela de 1941 nomenaren fills il·lustres de la ciutat els assassinats Miquel Colom Cardany⁶¹, polític i diputat a les Corts a Madrid, i Tomàs Caylà Grau⁶², dirigent carlista destacat,

⁶⁰ BOE, número 182, 20/IV/1937, Decreto 255.

⁶¹Miquel Colom Cardany: (Valls, 1887-?, 1936) Advocat i polític. Fou diputat pel Partit Conservador. En esclatar la guerra civil era regidor de l'ajuntament de Madrid; fou arrestat per milicians del Comitè local de Milícies Antifeixistes i assassinat. CAPDEVILA i CAPDEVILA, Joaquim. "Caciquisme rural i contrautopies pageses: els testimonis d'unes cobles de la Conca de Barberà i del Priorat". *Aplec de treballs*, Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, nº 26, 2008, pàgina 45.

⁶²Tomàs Caylà Grau: (Valls, 1885-1936) Llicenciat en dret durant la República fou regidor de Valls. Va fundar el setmanari *Juventut* i col·laborà a *El Correo Catalán* i *La Crònica de Valls*. Va ser carlista i va

ambdós morts durant la revolució de 1936. Amb aquest acte es pretenia fer veure que *FET y de las JONS* era una força política que anava més enllà de la *Falange* i la *Comunión Tradicionalista*, d'aquí que amb l'homenatge a un home d'ordre i a un altre de carlista, es buscava ancorar el carlisme, ja que era la base més nombrosa del partit únic a Valls⁶³.

Els carlistes aviat es sentiren marginats pel nou règim i procuraren desmarcar-se'n. Així, al setembre del 1942, arran d'un homenatge a Tomàs Caylà i als màrtirs de la Tradició, al restaurant Cal Fèlix, va ser empresonat durant tres mesos Joan Guinovart, per haver despenjat i posat de cara a la paret les fotografies de Francisco Franco i de José Antonio Primo de Rivera⁶⁴.

Aquestes tensions entre els carlins i la Falange, per tant, serveixen per il·lustrar el perquè la Colla Vella no rebé tot el suport que cabia esperar, quan explícitament era una agrupació dretana.

Les tensions que es visualitzaren a Montblanc, segons Josep Mª Rodón, entre alguns antics membres de la Colla Vella van portar al Blanco a dimitir. Ara, a més de les divergències esmentades, no hi havia ni direcció ni ganes d'arribar a un acord per nomenar un altre cap de colla. Els motius: «*alguns castellers de l'antiga Vella no acceptaven un cap de colla de l'antiga Nova. De fet la temporada resultà excel·lent des d'un punt de vista casteller, puix que recuperà els castells de vuit en uns moments difícils, aconseguí el comandament vallenc, força còmode sobre les altres poblacions castelleres i reuní unes perspectives molt afalagadores per a Valls degut a la lenta però efectiva reincorporació de castellers, que tornaven poc a poc a la ciutat i prometien una temporada quaranta ben reeixida; per tant era difícil criticar la direcció per aquest costat. Però el Blanco era l'home que dirigí una Colla Nova que havia descarregat disset castells de vuit en els tres anys i escaig immediatament anteriors a la guerra i això era vist en algun grupet com un fet massa colpidor i encara fresc a la*

fundar l'Agrupació Social Tradicionalista de Valls i fou el cap del requeté català el 1936, en aquesta qualitat va participar en la revolta a Barcelona el juliol de 1936. Vegeu GUINOVART ESCARRÉ, Joan. *Tomàs Caylà, un home de la terra*. Cossetània, Valls, 1997, pàgina 472.

⁶³ ZEPEDA ITURRIETA, Juan Roberto. "Postguerra i franquisme Valls (1939-1960)", a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (dir.), *op. cit.*, pàgina 175.

⁶⁴ PARÍS FORTUNY, Jordi. "L'oposició antifranguista (1939-1975)" a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *op. cit.*, pàgina 220.

*memòria. I per postres, les coses tornaven a rutllar sota el guiatge de Ramon Barrufet! Això ja era més del que es podia tolerar».*⁶⁵

Tal i com explica Josep Nolla i Batista «*la gent de la Colla Vella patia una forta discriminació, sobretot al principi. Allò provocava que n'hi hagués que no estaven d'acord amb aquesta política, ja que veien que hi havia bons castellers que no despuntaven i que possiblement podrien solucionar llocs claus en molts castells. Resultat d'això (...) en una sortida a Montblanc [el 1939] l'any quaranta van haver-hi un seguit de raons i en Barrufet va dimitir, demanant-me que agafés el càrrec jo.(...).* Aquesta situació va durar fins a Vilafranca, al quaranta u, en que tornà a agafar la direcció el Blanco»⁶⁶.

La proposta d'en Nolla consistia que l'acompanyessin en la direcció, dos persones procedents de cada una de les antigues agrupacions. De la Vella, en Josep Domènech "Xaconet" i "l'Esbert de Parés", i de la Nova en Joan Monné "Mora" i en Ramon Fontanilles. Aquesta situació es va desestimar ràpidament per massa complicada alhora de prendre decisions. Finalment es va optar per Josep Nolla de cap de colla i en Ramon Fontanilles i l'Esbert de Parés com a col·laboradors, amb la idea de mantenir una direcció col·legiada.

Pel que fa a la solució trobada, altres fonts l'expliquen així: «*Durant l'hivern de l'any quaranta s'iniciaren unes converses per a cercar una sortida negociada a la crisi, entre els moderats de la Colla Vella i el conjunt de la Colla Nova. Aquests darrers no volien ni sentir a parlar de substituir un cap de colla per un altre, i més aviat s'inclinaven per la solució que el Blanco havia suggerit als seus homes de confiança, que no era altra que la d'una direcció col·legiada. A partir d'aquí s'assolí un acord per al comandament de quatre castellers, dos de cada colla, que distribuï les tasques de representació i el càrrec de cap de Colla a Ramon Fontanilles (Nova), la direcció tècnica a Josep Nolla (Vella) i l'assessorament dels senyors Mora i Parés, que completaven la direcció. Aquesta junta va exercir com a tal durant vint mesos que ocuparen tota la temporada quaranta i la major part del quaranta-u, fins que veient el fracàs de la seva gestió va optar per la autodissolució l'endemà de Sant Fèlix».*⁶⁷

⁶⁵ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells VIII". *Foc Nou*, Valls, nº 8, juny 1985, pàgina 17.

⁶⁶ SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla", a *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 1, juny de 1981, pàgina 7.

⁶⁷ RODON, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells IX". *Foc Nou*, Valls, nº 9, agost 1985, pàgina 16.

D'altres autors també s'han referit a aquest període assenyalant «*L'escomesa no fou gens fàcil. La unificació fou imposada i això es va palesar aviat entre els membres d'una i altra colla. Per tal de calmar els ànims, l'any 1940 i part del 1941 s'acordà una mena de direcció repartida entre dos membres de la Colla Nova (Ramon Fontanilles Serra i Joan Monné Alarcón, "Móra") i dos de la Vella (Josep Nolla Batista i Pau Parés Plana). L'experiència durà poc i al setembre de 1941 Barrufet tornà a dirigir els Xiquets*»⁶⁸.

Cal destacar que entre el que diuen Josep Nolla i Pere Ferrando, hi ha una diferència respecte a un dels representants de la colla Vella. El primer parla de l'Esbert de Parés, mentre que el segon cita en Pau Parés Plana. Segons Agustí Pena no són la mateixa persona, ja que el renom *Esbert de Parés* fa referència a Albert Parés Güell, mentre que Pau Parés Plana té de renom *Pau de Parés*, ambdós cosins germans⁶⁹. Les diferents fonts també discrepen sobre qui fou l'artífex de la proposta. En tot cas, el fet rellevant fou que gràcies a aquesta solució la Colla dels Xiquets de Valls va continuar en actiu, tot i que la "pau interna" que es buscava no es va aconseguir.

La repressió política pot substancialitzar-se en la clausura del Bar Amada, propietat de Francesc Casanovas, durant més d'un mes «*por impedir que los individuos que escuchaban la radio oyeran los acordes del himno nacional cerrando el aparato de radio cuando aquel iba a ser interpretado*»⁷⁰. O amb multes com la de Valeri Llussà Saüc per usar impresos comercials amb la capçalera impresa en català, o a Salvador Figuerola Blasi, Francesc Magriñà Llort, Josep M. Català Oliver i Rosa Domingo per no haver canviat els rètols dels seus establiments⁷¹.

Tot i la sordidesa de la postguerra, amb el racionament, els cupons i l'estraperlo, els Xiquets de Valls tornaren a aparèixer el 18 de gener de 1940 per **la festa de l'Alliberament**: «*las típicas torres, símbolo de nuestra fortaleza, se levantaron airosas en estas fiestas de liberación como fiel resurgimiento de nuestra raza. La inclusión del elemento joven, con exclusión de las costumbres arcaicas de nuestros viejos, dan a ellos otra emotividad que con el tiempo darán mayor efectividad en el sentido técnico y*

⁶⁸ FERRANDO ROMEU, Pere. Castells, a SANCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *op. cit.*, pàgina 343.

⁶⁹ PENA MARTÍNEZ, Agustí. *Colla Vella dels Xiquets de Valls 1947 – 1980*, Barcelona, La Magrana, 1999, pàgina 17.

⁷⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 544. Carta de la comandància militar de Valls a l'alcalde, del 10/11/1939.

⁷¹ GAVALDÀ, Antoni: *op. cit.*, El Mèdol, 2005, pàgina 97.

estético. Aquel tres de siete levantado y bajado con toda pulcritud no igualada se nos antojó ya como un reflejo de lo que pueden ser en adelante los "Xiquets de Valls", que lucharán de día en día con ansias de superación para dar una gloria perenne a lo que tenemos de más típico en nuestra ciudad. Se levantaron otras torres, como el 4 de 7, el 2 de 6 y el castillo de 5.

Vaya para estos bravos vallenses, flor de la raza, nuestra más cordial felicitación»⁷².

A l'article queda clara la utilització que el règim feia dels castellers: «*símbolo de nuestra fortaleza, se levantaron airosoas en estas fiestas de liberación como fiel resurgimiento de nuestra raza*». Sabem que per aquesta actuació l'Ajuntament va pagar a la colla 177 pessetes com a despeses per l'organització a Josep Nolla⁷³.

Segons el mateix rotatiu, els Xiquets de Valls també intervingueren de forma destacada en **les festes de la Pascua de Resurrecció de 1940** que organitzà *Educación y Descanso*⁷⁴. El dia 24 de març «*después del acto toda la comitiva se dirigió a la Plaza de los Mártires, donde está instalado el local y en donde los "Xiquets de Valls" con sus atrevidas torres, lucieron su maestría en este difícil arte, único en el mundo*»⁷⁵.

De les actuacions a Valls sabem, per l'acta de l'Ajuntament del 18 de juny, que es destinaren 3.500 pessetes per pagar els actes religiosos de **Sant Joan**, i la sortida dels gegants, dels nans, dels Xiquets de Valls i la banda de música⁷⁶. Però no tenim constància ni de com va anar l'actuació ni dels castells que s'hi bastiren, però podem afirmar que Josep Nolla era el representant de la Colla i que va cobrar 1.600 pessetes per l'actuació dels dies 23 i 24⁷⁷.

Per tal de preparar la festa del 18 de juliol, aniversari del cop d'Estat, l'Ajuntament va publicar un ban on quedava clar que obligatòriament les empreses havien de donar festa als seus treballadors. Per facilitar-ho, es permeté que els comerços obrissin el dia abans fins les 10 de la nit. Els veïns també foren obligats a engalanar els balcons i s'especificava que es vigilarien les sortides del poble per tal que cap pagès anés a

⁷² *Diario Español*, nº 310, 18/01/1940, pàgina 4.

⁷³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1940. Lliurament número 112, de 09/03/1940. I el rebut corresponent.

⁷⁴ *Diario Español*, nº 364, 21/03/1940, pàgina 5.

⁷⁵ *Diario Español*, nº 367, 26/03/1940, pàgina 5.

⁷⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Llibre d'actes del 20/09/1939 al 10/10/1940. Caixa 645.

⁷⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1940. Lliurament número 326, de 28/06/1940.

treballar al camp⁷⁸. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 11, pàgina 580).

Els Xiquets de Valls també actuaren el dia 25 d'agost a l'**Arboç**, obtenint uns ingressos de 1.192 pessetes⁷⁹. I a **Vilafranca del Penedès** els dies 30 i 31 d'agost, amb la redacció d'un contracte on es deixaven tots els punts importants clars: «(...) *Segundo - El precio convenido es el de cuatro mil pesetas, corriendo de cuenta de la Colla todos los gastos, comprendidos transportes, manutención y estancia. La Colla percibirá además del precio convenido una subvención de quinientas pesetas caso de lograr hacer el castillo cuatro de ocho en cualquiera de las dos actuaciones frente al Ayuntamiento. (...)*

Séptimo – Será de la exclusiva propiedad de la Colla, todo el dinero recolectado por llevat de taula⁸⁰ y por donativos que los aficionados hagan a los componentes de la Colla»⁸¹.

Segons aquest document, els Xiquets van intentar fer el quatre de vuit, ja que del dia 1 de setembre trobem dos rebuts signats, un per valor de 4.000 pessetes i una altre que diu: «*He recibido de los Sres Administradores de la Fiesta Mayor de Villafranca del Penedés, la cantidad de Quinientas pesetas, en concepto de gratificación a la Colla Xiquets de Valls, por su acertada actuación durante los días 30 y 31 de Agosto de 1940*»⁸². I signà “*El apoderado Huger*”⁸³. Tot i l'existència d'aquest rebut, considero que el quatre de vuit no es va carregar, ja que si tenim en compte que es tractava del castell més important del moment, si s'hagués carregat ho corroborarien altres fonts, i no és el cas.

⁷⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 305. Pregó del 17/07/1940.

⁷⁹ Arxiu Comarcal del Baix Penedès (ACBP). Fons Municipal de l'Arboç. Registre 384. Llibre d'intervenció de pagaments de 1940.

⁸⁰ Llevat de taula: Consistia en anar per les cases dels municipis on havien actuat els Xiquets i demanar la voluntat per tal de rebre un ingrés extra que es quedava cada casteller. Lirón recorda que «*acabada l'actuació els membres de la colla anaven voltant pels carrers i les cases de les ciutats i pobles on havien actuat i demanaven la voluntat als veïns. Cadascú anava a la seva, o es feien petits grups de castellers que es posaven d'acord i es repartien els diners aconseguits. Fèiem molts diners, poden arribar a guanyar només amb el llevat a taula l'equivalent a una setmana de salari d'un treballador*». Entrevista realitzada a Lluís Lirón el 27/11/2013.

⁸¹ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Sig: E-7-6857. Contracte del 05/08/1940.

⁸² ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Sig: E-7-6857. Rebut de 01/09/1940.

⁸³ Al mateix contracte entre l'Ajuntament de Vilafranca i la Colla Xiquets de Valls, apareix com a representant d'aquesta D. Esteban Huguet Viada, veí de Torredembarra, i la persona encarregada d'anar a Vilafranca per Sant Fèlix, per tal de contractar a les colles que havien d'actuar a la Torre. Vegeu HUGUET I ESTALELLA, Joan M. *Joan Maria Huguet i els Nois de la Torre*, Torredembarra, auto editat, 2002.

Quadre nº 0: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1939 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
23 de gener	Valls	Festa de l'Alliberament	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
12 de març	Valls	Entronització del Sagrat Cor	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
14 de maig	Valls	Festa de la Victòria	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7; 2 de 6; 4 de 7; pilar de 5.
6 d'agost	Vilanova i la Geltrú	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
24 d'agost	Sitges	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
27 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 8 carregat; 2 de 7.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 4 de 7 amb pilar
5 de setembre	Torredembarra	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 8; 4 de 7 net; 3 de 7 per baix; 5 de 7 amb pilar de 5
9 de setembre	Montblanc	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Quadre nº 1: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1940 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
18 de gener	Valls	Festa de l'Alliberament	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 7; 2 de 6 i castells de 5
24 de març	Valls	Pascua de Resurrecció	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
25 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
30 i 31 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	intent 4 de 8

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

2.2. Els castells com a element de legitimació del règim i de normalitat política (1941-1942).

En motiu de les **festes Decennals de l'any 1941**, tota la maquinaria política municipal es va posar en marxa per treure el màxim partit dels actes polítics, intentant demostrar que les coses funcionaven bé. Per això l'Ajuntament publicà un ban, el 13 de desembre de 1940, on anuncià que s'intentaria aconseguir permisos per a tots els mossos de Valls que estiguessin a files i als Batallons de Treballadors per tal que poguessin passar aquelles dates al poble⁸⁴. I els dies següents van arribar diverses sol·licituds a l'Ajuntament dels pares que ho demanaven⁸⁵. Òbviament això era una mesura populista perquè, especialment, els que estaven en Batallons de Treballadors eren penats i tenien tots els moviments restringits i controlats.

En la popularització de la festa i en la permeabilitat del discurs polític, manipular el fet casteller era imprescindible, ja que era una qüestió transversal socialment i aglutinava a tota la ciutat. Per això l'Ajuntament encarregà la realització d'un documental sobre castells⁸⁶. Així, el 14 de gener de 1941, el director de la realització contestava a l'Alcalde: «*Todo marcha perfectamente y estoy preparando todos los detalles para que el documental TORRES HUMANAS, sea algo estupendo. He conseguido dos buenos operadores y llevaremos tres cámaras.*

Sería conveniente que me hicieras una transferencia (...). El montante de la subvención es de 3.725 y como quiera que he de adquirir inmediatamente la película virgen que casi ya importa esta cifra y además tengo que hacer deposito para el material y otros gastos, te agradeceré que esta transferencia sea lo más urgente posible»⁸⁷.

Segons el pressupost d'ingressos i despeses calculat en motiu de les festes decennals extraordinàries, hi ha una despesa imputada a les festes: «*12 de abril: pagado a Ignacio Ferrés Iquino, gastos preparación Documental "Torres Humanas": 300 ptas*». A banda d'aquestes informacions econòmiques, no tenim cap referència més al respecte. També

⁸⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 310. Ban de l'Ajuntament de Valls del 13/12/1940.

⁸⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4502. Quintes de 1930 – 1937.

⁸⁶ Segons Josep Martí, l'any 1935 ja es produí una pel·lícula sobre els Xiquets de Valls, filmada pel director de cinema Ignasi F. Iquino. La pel·lícula havia d'estar patrocinada per l'Ajuntament i la Generalitat i s'havia d'impressionar el diumenge 23 de juny de 1935, però no podem confirmar si es va acabar realitzant. Veure MARTÍ BAIGET, Josep. "La fotografia moderna arriba a Valls", a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (dir.), *op. cit.*, pàgina 323.

⁸⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4767. Carta de la productora "A1 Emisora Films" del 14/01/1941.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

es preveia pagar als Xiquets de Valls 8.000 pessetes per actuar-hi. A la partida de “*Gastos e Ingresos Fiestas Decenales N° Sª de la Candela año 1941*” hi trobem 3 pagaments a nom de “Colla dels Xiquets de Valls” que deien:

«1 de febrero: pagado a la Colla dels Xiquets de Valls a cuenta contrata: 1.500 ptas.

5 de abril: pagado a la Colla dels Xiquets de Valls a cuenta contrata: 4.000 ptas.

6 de mayo: pagado a la Colla dels Xiquets de Valls a cuenta contrata: 2.500 ptas»⁸⁸.

Els 3 rebuts foren signats per Josep Nolla, i diuen així: «*Recibido del Excmo. Ayuntamiento de esta Ciudad, y como Jefe de la “Colla del Xiquets de Valls”, la cantidad de MIL QUINIENTAS pesetas, importe a cuenta de la contrata como motivo de su actuación durante los actos que se celebrarán en honor a la Virgen de la Candela*»⁸⁹. Aquests documents ens permeten saber que durant tot aquest temps va seguir exercint de cap de colla en Josep Nolla. I també que l’Ajuntament de Valls anava pagant la despesa al llarg de tot l’any, fet que permetia que la Colla disposés de diners en tot moment.

Al discurs per aquestes decennals l’alcalde Josep M^a. Fàbregas, digué:

«En la decena que termina con las fiestas que la ciudad de Valls dedica estos días a la Virgen de la Candela, hemos tenido ocasión de vivir todo cuanto las, anteriores líneas quisieran, señalar, lo más triste y lo más bello, lo más trágico y lo más sublime, lo monstruoso y lo heroico. Desaparecieron los altares, se profanó a la Virgen y cuanto de sagrado podía contener nuestro espíritu. (...). La ciudad aprovecha esta ocasión para expresar el exponente de su vitalidad. La ciudad se remozca. El arte, el comercio, la industria.... las actividades todas se esfuerzan para dar la impresión de su potencialidad. Se siente Valls, no en un estilo patriotero o chauvinista, sino con el orgullo que se siente al ser miembro de una colectividad, con el mismo orgullo que se observa cuando nos sentimos dignos de la Patria grande»⁹⁰.

En general la celebració va anar bé, van haver-hi molts actes i la II Fira Comercial de Valls va portar molts forasters. Pel que fa a l’actuació dels Xiquets, aquesta va ser més modesta, tal com digué la premsa local «*A la salida del solemnísimo oficio (...) hicieron su tradicional y esperada demostración los “Xiquets de Valls”. Montaron sin dificultad*

⁸⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4767. Llibre de Comptes festes de la Candela de 1941.

⁸⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4767. Rebut pagament 01/02/1941.

⁹⁰ *Diario Español*, nº 635, 02/02/1941, pàgina 3.

algunas torres de valía, como los cinco de siete y el cuatro de siete con y sin aguja. No obstante, probaron sin éxito montar el tres de siete y el cuatro de ocho, aunque esta torre cuando se derrumbó tenía ya colocados los "enxanetas".

Fué la de los "Xiquets" una exhibición" con escasa fortuna, pero demostrativa de su indiscutible valor "castellano" que en las próximas fiestas de primavera y verano tendrá ocasión de manifestarse plenamente»⁹¹. «Hoy, con una sola "colla" hay dificultades para hacer buenas "torres" y "pilars"»⁹².

Amb la celebració de les festes decennals s'havia realitzat una despesa molt important i la resta d'activitats culturals se'n van ressentir: *«Terminado el despacho de los asuntos ordinarios, ocupase la Gestora de la proximidad de los actos a organizar con motivo de la Fiesta Mayor de nuestra población. Y coincidentes todos los pareceres en que la celebración de aquella ha de sujetarse como mínimo a los cultos, a la tradición y al solemne voto popular instruido, por lo que respecta al 2º día de fiesta, 25 de Junio, de dedicar a Nuestra Compatrona la Excelsa Virgen del Lladó unos oficios, acuerda el Ayuntamiento, ante la limitación de medios económicos, designar a la Comisión de Festejos para que con el Sr. Alcalde procuren allegar recursos con los cuales se forme el programa a desarrollar, confiriéndoles al efecto delegación expresa para formularlo y llevarlo a ejecución»*.⁹³

Aquesta limitació pressupostaria repercutí en la festa del Patró de la ciutat, tal i com ho reflectí la premsa: *«La fiesta de San Juan, (...), promete ser este año una fiesta completa, tal vez como nunca. La juventud verbenera, con ansias de superación por uno y otro lado, han organizado sus Verbenas con una profusión de detalles magnífica. Educación y Descanso y Centro de Lectura, dos entidades de una vitalidad propia y capaces de las mayores empresas van a brindarnos con gusto y estilo sus mejores galas en presentación y ornato. Como no dudamos del éxito que acompañará a ambas entidades, les felicitamos por sus deseos de hacer que la Fiesta Mayor vállense se codee con las mejores de nuestra tierra»*⁹⁴.

També coneixem la resta dels actes que es van realitzar, la premsa digué: *«Se han celebrado con gran animación y considerable afluencia de forasteros las tradicionales*

⁹¹ *Diario Español*, nº 636, 04/02/1941, pàgina 3.

⁹² *Crónica de Valls, 1941. Decenario de Nuestra Señora de la Candela.*

⁹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 646. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Valls del 10/06/1941.

⁹⁴ *Diario Español*, nº752, 20/06/1941, pàgina 3.

fiestas mayores (...). El día 22 la Asociación de Alumnos y Ex-alumnos de la Escuela del Trabajo organizaron la fiesta de la reposición de la Cruz del Molló de Miramar que fue destruida durante la época roja. Al acto, que revistió gran brillantez, asistió numerosísimo público. En la mañana del mismo día hubo audición de sardanas, concursos de lucha cuerda y carreras pedestres y exhibiciones de los típicos y célebres "Xiquets de Valls", alicientes todos que se repitieron los días sucesivos. El día 23 se verificaron varios festejos populares y a las nueve y media tuvo lugar en el templo arciprestal de San Juan Bautista el canto de las solemnes Completas, con asistencia de nuestras Autoridades y Jerarquías. A continuación comenzaron las verbenas organizadas por "Educación y Descanso" que tuvieron un gran éxito. El día 24 hubo pasacalle y a las diez de la mañana se celebraron Divinos Oficios y a las seis de la tarde se celebró la Solemne Procesión en honor a San Juan, a la que asistió el pueblo todo. El día 25, último día de fiesta mayor, terminaron los festejos con el tradicional oficio que se celebró en el Santuario de la Virgen del Lledó en honor de la Excelsa Protectora de Valls»⁹⁵.

Pocs dies després, la premsa recollí: «los "Xiquets" levantaron, frente al Ayuntamiento, sus típicos, castillos entre los que merecen destacarse los de 5 de 7, 4 de 7 con pilar de 5 y 3 de 7. Con tal motivo, fue la "colla" efusivamente felicitada»⁹⁶.

Similar situació s'experimentà per les festes de **Santa Úrsula**, on també es va tenir que buscar la participació ciutadana i de diverses entitats locals per tal que aquestes revestissin una certa importància. Així, l'octubre d'aquell any, s'assenyalà que s'havia de «Conceder un voto de confianza a la Comisión mixta, formada bajo la presidencia del Alcalde y Jefe local del movimiento y por los Sres. Concejales y camaradas delegados de FET y de las JONS, para la organización de las fiestas que se celebrarán con motivo de las fiestas de Santa Úrsula.

Hizo la propuesta de este acuerdo el concejal Sr. Pruna, que lo fundamenta en la conveniencia de que resurjan estas ferias, cuya celebración truncó la dominación marchista (sic) y añade que la Comisión ha solicitado la aportación económica del gremio, habiendo recogido unas 17.000 pesetas; que los festejos que se proyecta llevar acabo consisten en Festival y concurso de Castells, carrera de bicicletas y concurso de

⁹⁵ *Diario Español*, nº 757, 26/06/1941, pàgina 3.

⁹⁶ *Diario Español*, nº 761, 01/07/1941, pàgina 3

ganado de tiro, concurso de escaparates, audiciones de sardanas y otros; y que se hará la debida propaganda para que resulten concurridos.

El señor Ferré Ral lamenta que se hayan organizado estas fiestas sin apenas intervención municipal, que las considera oportunas en las circunstancias presentes, y que asimismo no consideren inoportuna la aportación económica solicitada a los gremios, porque puede ser obstáculo a la aportación que se les pedirá para la construcción del monumento a los Caídos, no obstante lo cual suma su voto al de los demás Concejales.

En análogas consideraciones abunda el Sr. Rull. Y la presidencia, recogiendo estas opiniones, manifiesta se destinará a la construcción del monumento expresado, el sobrante de la recaudación obtenida para estas ferias»⁹⁷.

Com que l'època seguia sent molt complicada econòmicament per tal de tirar endavant les diverses festes i actes, es tenia que buscar qualsevol iniciativa que involucres a la societat civil. Així, «*en el Campo de Deportes de la Xamora extraordinario y magno Festival – Concurso de Castells en el que tomarán parte las “Colles de Xiquets de Tarragona, Vendrell y Valls”.*

El concurso está patrocinado por el Excelentísimo señor Gobernador Civil y otras Autoridades de la Provincia.

Las tres “colles” rivalizarán intentando los más arriesgados y notables “castells” y “pilares”; entre ellos el “quatre de vuit”, “dos de set” y otros de mayor intrepidez.

Fallará el concurso el Jurado de Honor, formado por los Excelentísimos señores Gobernadores Civil y Militar de la provincia y Presidente de la Diputación, y los Camaradas Jefe y Secretario provincial de Propaganda, Jefe local y Alcalde de Valls y Director de Radio Tarragona, quienes presidirán tan interesante y emotiva manifestación del más soberbio de los deportes y exhibiciones folklóricas»⁹⁸.

El mateix rotatiu assenyalava tres dies més tard: «*El concurso de “castells”, después de varias y arriesgadas tentativas, para conseguir los más notables “castells” y “pilares”, quedó en un empate entre vallenses y vendrellenses, después de haber quedado*

⁹⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Llibre d'actes de l'Ajuntament del 10/10/1940 al 30/09/1941. Caixa 646, pàgina 82 v.

⁹⁸ *Diario Español*, nº 861, 25/10/1941, pàgina 3.

eliminados los “Xiquets” de Tarragona. La puntuación quedó establecida de la siguiente manera: Valls, 900 puntos; Vendrell, 900; Tarragona, 200»⁹⁹.

Un anàlisi més detallat revela com va anar el concurs que es celebrà el 26 d'octubre «ens trobàvem encara en un període que acusava massa la desventura de la passada guerra civil, i ajudà a reprendre el fet casteller. Precisament per raó de les dificultats, el concurs no trobà gaire ressò en els mitjans de comunicació (...). Puntuaven tres castells i hom exigia el “pilar de 5”.

Resultats:

1^a. (ex aequo). “Nens del Vendrell”: “2 de 7” (carregat) i “5 de 7” (carregat); 900 punts. I “Xiquets de Valls”: “5 de 7”, “3 de 7 per sota” (ambdós al segon intent) i intent del “2 de 7”; 900 punts.

3^a- “Castellers de Tarragona”: “3 de 7”: 200 punts. (...)

Les colles no vallenques perceberen cadascuna 2.500 pessetes en concepte de desplaçament»¹⁰⁰.

Un altra informació concloïa que: «La impressió generalitzada, però, era que les tres colles estaven a un nivell força semblant. Tot plegat va moure a la convocatòria d'un concurs entre les tres agrupacions castelleres aleshores existents.(...) Els tarragonins van quedar en el darrer lloc amb el tres de set. Les altres dues colles van empatar. (...) El cap de colla vallenc, però, no es va donar per vençut i va aconseguir el títol, això sí, compartit amb els vendrellencs, amb un hàbil maniobra. Els del Baix Penedès, és clar, tenien a les mans provar un nou castell i sortir vencedors. El Blanco va impedir-ho instant el jurat perquè donés per acabada la contesa. Barrufet va adduir la llenya que hi havia hagut i va preguntar al jurat: “Què fariem si la canalla que ha de pujar fossin els nostres fills?»¹⁰¹

Per tal de poder dur a terme el concurs, des l'Ajuntament s'invità al President de la Diputació Provincial de Tarragona que havia atorgat una subvenció de 250 pessetes¹⁰².

Donada la pèssima situació econòmica de l'Ajuntament de Valls, la colla va cercar altres municipis per a ser contractada. La primera va ser el 5 d'agost a **Vilanova** on segons el contracte i el rebut corresponent van cobrar 3.000 pessetes. El responsable de

⁹⁹ *Diario Español*, nº 862, 28/10/1941, pàgina 2.

¹⁰⁰ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 689, volum I

¹⁰¹ JARIA I MANZANO, Jordi; *Història dels concursos de castells*, El Mèdol, Tarragona, 1996, pàgina 26.

¹⁰² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana. Caixa 1901 – 1950. Notificació del 3/11/1941.

signar els dos documents va ser Ramon Fontanilles¹⁰³, però no hi ha cap referència als castells que hi van realitzar. Després, el 24 d'agost a l'**Arboç**, tal i com ho mostra el rebut signat per Eduard Vallès¹⁰⁴: «*he recibido del Exmo Ayuntamiento la cantidad de mil doscientas pesetas por actuar los días de la Fiesta Mayor los Xiquets de Valls*»¹⁰⁵, on sabem que van aixecar un cinc de set¹⁰⁶.

La següent actuació es va fer per **Sant Fèlix a Vilafranca**, on van rebre 7.500 pessetes¹⁰⁷, i on en Josep Nolla deixà de ser el cap de Colla i recuperà el càrrec en Ramon Barrufet¹⁰⁸. Segons Lluís Solsona, «*després de la desafortunada actuació de Vilafranca la desolació s'apoderà dels Xiquets; a Valls hi ha inquietud davant del compromís de Torredembarra i es demana al "Blanco" que es torni a fer càrrec de la colla. Aquest accepta. Tot això passà amb l'interval de cinc dies que hi ha entre ambdues festes majors*»¹⁰⁹.

Pocs dies després, els Xiquets es van desplaçar a **Torredembarra per Santa Rosalia**, el dia 4 de setembre, on van aconseguir, per segona vegada des de la unificació en una sola colla, el quatre de vuit, tal i com recollí la premsa: «*han actuado brillantemente, levantando con destreza y agilidad, sus espectaculares castillos. Han merecido el general aplauso del gran gentío congregado en su plaza Mayor, u ante las autoridades y jerarquías locales, entre otras las difíciles torres del dos de siete y del cuatro de a ocho*»¹¹⁰.

¹⁰³ Arxiu Comarcal del Garraf (ACGAF). Fons Municipal de Vilanova i la Geltrú. Top: 4111. Contracte entre els Xiquets de Valls i l'Ajuntament, 30/07/1941.

¹⁰⁴ Eduard Vallès Badia i Toribi Vallès Badia, germans, arbocencs i antics castellers de la Colla Vella des de molt abans de la guerra civil. Des de sempre havien mantingut vives les gestions entre la colla i el municipi, apareixent la primera el 1926. Amb la colla unificada ho seguiren fent. Els dos germans s'integraren a la colla unificada des de 1939, i tal com havien fet abans, gestionaren des del primer moment la participació de la colla dels Xiquets de Valls a la Festa Major d'Arboç. Així, ja des de 1939 trobem en Toribi Vallès com a dipositari de l'Ajuntament. Aquestes dades ens permeten pensar que la relació entre l'autoritat municipal i la colla devien estar estretament lligades. Vegeu: PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgines 18 - 21; ACBP. Fons Municipal de l'Arboç. Registre 1372 i GÜELL, Xavier. "La Renaixença Castellera també va començar a l'Arboç el 1926" (2012) El Bloc de Xavier Güell, <http://balldexiquetsdevalls.wordpress.com/2012/03/02/la-renaixenca-castellera-tambe-va-comencar-a-larboç-el-1926/> [30/04/2013].

¹⁰⁵ Arxiu Comarcal Baix Penedès (ACBP). Fons Municipal de l'Arboç. Registre 528. Rebut del 25/08/1941.

¹⁰⁶ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells IX". *Foc Nou*, Valls, nº 9, agost 1985, pàgina 16.

¹⁰⁷ ACAP- Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Caixa E-7-6857.

¹⁰⁸ SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 1, juny de 1981, pàgines 6 i 7.

¹⁰⁹ SOLSONA I LLORENS, Lluís: "Hegemonia castellera de la plaça de Torredembarra", a *Foc Nou*, Valls, nº 31, novembre de 1990, pàgines 10 i 11.

¹¹⁰ *Diario Español*, nº 818, 05/09/1941, pàgina 1.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Sobre aquesta actuació, altres autors digueren: *«Els Xiquets de Valls aixecaran les seves més atrevides torres, davant la Casa Consistorial, entre elles el difícil Quatre de vuit que encara no s'ha pogut aixecar des de fa dos anys. Efectivament així va ser. S'hi descarregà el segon quatre de vuit de després de la guerra. L'esclat d'alegria de poble i castellers va ser inenarrable. Recordo l'emoció d'un xiquet que buscava la Central de Telèfons per comunicar la gesta a Valls; en tornà va dir que una orquestra aniria a rebre la colla a l'Estació de Ferrocarril vallenc. Els Xiquets de Valls van realitzar aquesta actuació pràcticament sense remuneració econòmica. Conformant-se amb el llevat de taula, un suculent i abundant arròs guisat i menjat a la boteria de Cal Morros a Baix a Mar i el poder oferir el quatre de vuit al poble de Torredembarra; complaent també al gran amic de la colla, l'Esteve Huguet¹¹¹.*

En aquest quatre de vuit hi van pujar a segons Ramon de Fontanilles, Josep Nolla, Alfons el "Xato" i Alfons dels Monjos i a terços Joan de Fontanilles, "Foguet", Eduard Vallès i "Creus"»¹¹².

D'aquesta manera, si fem balanç de l'any casteller, cal assenyalar que va ser any candeler, que es va aconseguir el quatre de vuit a Torredembarra, i l'empat en el primer lloc del concurs casteller celebrat a Valls. Però sobretot, hem de tenir present que es va tornar a produir un canvi en la direcció de la colla, que passà novament a ser dirigida pel Blanco, el que vol dir que el "run run" de la unificació forçosa tornava a grinyolar. Tot i això, hi hagué una conseqüència clara: que des de que la colla tornà a ser dirigida pel Blanco, assolí un nivell molt més alt. Així, per les Decennals i per Sant Joan les actuacions van ser modestes com a Vilafranca, mentre que només quatre dies després de canviar de cap van aconseguir dos castells d'importància a la Torre. A més, no podem oblidar que la intervenció del Blanco incitant als membres del jurat per acabar el concurs abans d'hora, va permetre que els vallencs no fossin derrotats pels del Vendrell.

¹¹¹ Esteve Huguet Viada *«era el principal promotor (a l'època anterior i posterior a la guerra) dels castells a la Torre. Cada any, per Sant Fèlix, anava a Vilafranca, on llogava la colla que havia de fer castells pel dia 4. (...). [L'Enric, uns dels fills de l'Esteve Huguet recordava que] cada any seien amb ells a taula el cap de colla de la Muixerra de Valls, l'alcalde de Valls que tenia molta amistat amb el seu pare i encara que no fessin castells els Nens del Vendrell, també hi anava el Jan Julivert. (...). Segueix l'Enric Huguet dient que, després de dinar, era costum de fer un castell, (Era el que se'n deia el "llevat de taula" ja que, abans, per obtenir certs ingressos, les colles, demanaven la voluntat als assistents a l'actuació que es feia després de dinar) i que normalment es feia un quatre de set i que l'havien parat a segons, entre d'altres, el Jan Julivert, l'Esteve Huguet Viada i el Josep Maria Fàbregas»*. HUGUET I ESTALELLA, Joan Maria: Joan Maria Huguet i els Nois de la Torre. Editat per Joan Maria Huguet i Estalella, Torredembarra, 2002, pàgina 15.

¹¹² SOLSONA I LLORENS, Lluís: "Hegemonia castellera de la plaça de Torredembarra", a *Foc Nou*, Valls, nº 31, novembre de 1990, pàgines 10 i 11.

En una dictadura, al no tenir legitimitat democràtica el cap de l'Estat, es necessita una dosis molt elevada de coerció sobre els ciutadans per tal que el que no fan els electors ho facin les masses, donant al visitant un bany de multituds. Per això les mobilitzacions populars mai van ésser, durant el franquisme, espontànies. L'amenaça sobre els ciutadans, que disposaven de mitjans de transport, sobre els funcionaris, especialment sobre els mestres, etc., feien que el dictador aparegués enmig d'una gernació de gent, tractant sempre –mitjançant la censura- que semblés que era espontàniament, quan en realitat era un acte, assajat durant gairebé mig any, en el qual les pancartes i les consignes eren fornides per l'Organització Provincial de FET y de las JONS¹¹³.

Per això, l'any 1942, quan Franco visità la ciutat, tota la maquinària depenent del Govern Civil, des de la *Jefatura Provincial del Movimiento*, passant per la Diputació i acabant en l'Ajuntament es va posar en marxa, per tal d'oferir les millors gales al cap de l'Estat. L'Ajuntament, mitjançant un ban detallà la pauta de com havia de transcórrer l'acte:

«El próximo día 30 [de gener] esta ciudad de Valls tendrá el inmenso honor de recibir la visita de nuestra invicto Caudillo, Jefe del Estado y del Glorioso Movimiento Nacional y Generalísimo de los Ejércitos, Excmo. Señor Don Francisco Franco Bahamonde.

La ciudad de Valls debe corresponder a tan señaladísima distinción poniendo de manifiesto su entusiasta adhesión a la Causa Nacional y su gratitud a la persona del Generalísimo que luego de redimirnos de la dominación marxista ha elevado España al rango que le corresponde como Estado en el campo de las relaciones internacionales.

Esta Alcaldía y Jefatura local del Movimiento dispondrá el programa de los actos que se celebrarán con tan fausto motivo y oportunamente irá dando cuenta al vecindario de los mismos y la intervención que cada estamento haya de tener en ellas.

Como primera de las instrucciones que a tal efecto se darán hago presente a todos los que pertenecen y han pertenecido a las Milicias de F.E.T. y de las JONS, al Frente de Juventudes, a la Sección Femenina, Ex - combatientes y Ex - cautivos que deberán prepararse para asistir, con uniforme completo, a los actos que oportunamente les serán indicados.

¹¹³ Sobre com es preparaven les adhesions inigualables a Franco veieu: SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep; "Franco a Tarragona, 1967: Instruccions reservades del governador a la Falange" a GÜELL, M i ROVIRA, J (Ed): *L'home i l'historiador. Miscel·lània en homenatge a J. M. Recasens*. Tarragona, Port, 2007, pàgines 357-367.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Así mismo hago presente que toda la ciudad deberá aparecer el día 30 engalanada con el mayor esplendor y que a tal fin los vecinos deberán comenzar a preparar el adorno de las fachadas de sus respectivas casas, para lo cual se darán instrucciones concretas. Finalmente hago público que será exigida la colaboración de todos aquellos organismos y estamentos que se considere deban aportarla y que cualquier resistencia o frialdad en tal colaboración será considerada como acto de desafección y sancionada con máximo rigor.

Espero que todos los vallenses unidos en apretado haz secundarán cuantas instrucciones proceden y las sucesivas que se dictaran, orgullosos de poder poner de manifiesto ante S.E. el Jefe del Estado su patriotismo y la satisfacción por el honor que se nos dispensa con esta visita»¹¹⁴.

També, una setmana després del primer i el dia abans de la **visita de Franco** l'alcalde publicà una altra ordre convocant a tots els castellers:

«Todos los que desde la liberación acá han pertenecido a la colla de “Xiquets de Valls” deberán personarse, sin pretexto, el viernes a las 4 de la tarde en el Bar Bota para actuar con motivo del paso por esta del Generalísimo Franco»¹¹⁵.

La premsa recollí l'esdeveniment en to apologetic: *«Desde primeras horas de la tarde las calles de Valls ofrecían ya un animadísimo aspecto. Todas ellas estaban magníficamente engalanadas con ramajes y banderas de los colores nacionales y del Movimiento. La animación fue en aumento hasta últimas horas de la tarde, hasta culminar cuando se anunció que la llegada del Generalísimo era inminente.*

Alrededor de las seis de la tarde el Jefe del Estado hizo triunfal entrada en la industriosa población vallense. Fue recibido con los honores militares correspondientes. Le esperaba el Alcalde y Jefe local del Movimiento camarada José M. Fábregas, con todos los concejales y delegados de servicios. Una vez cumplimentado, y entre una verdadera ola de entusiasmo incontenible, entre constantes vítores y aplausos se dirigió por la calle Cortés hacia la Plaza de los Mártires. Una vez allí, y ante el reiterado y vivo entusiasmo de la muchedumbre, tuvo que subir a saludar a la multitud desde un entarimado. La ovación y vivas de la masa allí reunida al ser saludada por el Caudillo adquirió su punto culminante e inenarrable. La Plaza hervía

¹¹⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 322. Ban del 22/01/1942.

¹¹⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 322. Ban del 29/01/1942.

de voces, aplausos, gritos y voltear de boinas rojas. Entre tal entusiasmo, el Caudillo y su séquito abandonaron la población vallense y siguieron su ruta hacia Lérida»¹¹⁶.

Sembla evident, que sota pressió, la societat vallenca va fer cas dels bans municipals i de les consignes que s'havia tramés des de l'Ajuntament, el que va fer que la celebració fos un èxit, si més no, aparent. Tot i els detalls que en facilità la premsa, no hi ha constància de l'actuació dels Xiquets.

La següent aparició dels Xiquets fou per **Sant Joan a Valls**: *«Con motivo de la fiesta mayor pasada, los “Xiquets de Valls” iniciaron su actuación en esta temporada de verano. Y es justo decir que complacieron a la afición vallense. El día 23 (...) el 3 y 4 de 7 (...). El día 24, después del solemne Oficio, en el mismo sitio y en ambiente propio de los “Castells”, empezaron su exhibición con un espectacular 5 de 7, formidable por su seguridad y maestría. A continuación montaron el 4 de 7 con el pilar en medio, fuerte, seguro y limpio, como pocas veces se había visto. Enseguida realizaron el 3 de 7, levantado por bajo, que les valió una delirante ovación. Animados, sin duda, por esta feliz actuación probaron el 2 de 7 (uno de los castillos más bellos y difíciles) montándolo bien: la “anxaneta” coronó el castillo y se deshacía perfectamente cuando a la salida de los “dosos” se desplomó. Con un poco más de suerte y el 2 de 7, obra maestra de los “castells” se hubiera realizado completamente.*

Felicitamos sinceramente a nuestros bravos “castellers”. Sólo lamentamos y lo anotamos a sus efectos, que por la incomprensión de algunos elementos que hasta antes del Glorioso Movimiento integraron las “collas” que entonces existían y que resisten prestar su colaboración en estos momentos, no hubiésemos tenido ya la suerte de ver cumplido, en su primera actuación, este alarde de seguridad en montar las más difíciles y atrevidas torres¹¹⁷. De todas maneras, por la forma con que actuaron, no dudamos de ver este año el 4 de 8 y perfectamente hecho y deshecho el 2 de 7»¹¹⁸.

La noticia confirmava les tensions que fins llavors sols coneixíem oralment i que continuaven des de la unificació. D'altra banda, Ramon Barrufet va ser l'encarregat de

¹¹⁶ *Diario Español*, nº 944, 31/01/1942, pàgina 1.

¹¹⁷ En negreta per l'autor.

¹¹⁸ *Diario Español*, nº 1071, 30/06/1942, pàgina 6.

cobrar: *«en representación de la Agrupación Folklórica Xiquets de Valls, para pago del contrato convenido con motivo de la actuación de los mismos»*¹¹⁹.

Barrufet també va encarregar-se de les gestions per actuar a **Vilanova** el dia 5 d'agost. Segons el contracte, van cobrar 3.000 pessetes i totes les despeses anaven a càrrec de la Colla, que tenia que seguir les ordres de la Comissió en tot moment. A més, la Colla es comprometia a fer tres castells de set. Però m'interessa destacar la clàusula següent: *«Si el EXCELENTISIMO AYUNTAMINETO o alguna otra Entidad, contratara otra Agrupación similar, vendrán obligados a satisfacer otra cantidad de DOSCIENTAS CINCUENTA PESETAS (Ptas. 250) además de la 3.000 estipuladas anteriormente»*¹²⁰. No sembla una quantitat molt elevada per a contractar o no una altra colla, però hem de tenir present que a Vilanova s'havien trobat els de Valls i els del Vendrell l'any 39 i el 41 i penso que Barrufet volia assegurar-se que s'hi s'havia d'enfrontar als rivals més directes, fer-ho per més diners.

La premsa local va comentar que les festes havien estat un èxit, però cap referència als castells realitzats¹²¹. El que ens interessa, però, es que la manera de fer de Ramon Barrufet implicà que els Xiquets de Valls no van tornar-hi a actuar, si més no, en tot el període que abarca el treball.

Durant l'agost els representants de la colla, Ramon Barrufet i Lluís Montserrat van anar tancant negociacions amb alguns dels ajuntaments on havien d'actuar, tal com ho venien fent. Així, es preparà el següent contracte entre els Xiquets de Valls i l'Ajuntament d'**Igualada**:

«1º- El Excmo. Ayuntamiento abonará a la agrupación de los Chiquets la cantidad de pesetas CINCO MIL (5000'00) en concepto de jornales y viajes y Grallas.

2º- La manutención durante los días 23 noche 24 y 25 del corriente mes, días de la Fiesta Mayor de dicha ciudad irán a cargo del Excmo. Ayuntamiento. También pondrán todo el interés de que las casas en donde se hospeda dicha agrupación sean bien atendidos, o sea para el desayuno ensalada, un entrante de carne o pescado o de lo contrario tortillas con pimientos y berenjenas; al medio día ensalada, arroz y un

¹¹⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1942. Lliurament número 266, de 17/07/1942.

¹²⁰ ACGAF. Fons Municipal de Vilanova i la Geltrú. Top: 4111. Contracte entre la Comissió de Festes de Vilanova i els Xiquets de Valls, 27-07-1942.

¹²¹ Villanueva y Geltrú, nº 30, 08/08/1942, página 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

entrante que puede ser conejo, pescado o carne y por la noche ensalada, sopa, cocido y un entrante, pan vino y postres. (...)

3º- Haremos nuestra presentación unos 40 hombres de nuestra agrupación el día 23 (...). El día 24 por la mañana vendrán unos 20 o 25 hombres más, que son los que se tienen que quedar para la solemne procesión en Arbós del Panadés el día 23»¹²². (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 12, pàgina 581).

No hi ha constància dels castells que hi van realitzar però la premsa local s'hi referí: *«Pasan las típicas comparsas callejeras. Los Xiquets de Valls, cuyas proezas ha cantado la musa popular, levantan sus torres en un abrazo de músculos tensos, coronadas por el pequeño y ágil enxaneta. Sale la gente brindando la sonrisa de las fiestas»¹²³.*

El dia 23, un grup de Xiquets va participar a la festa major de l'**Arboç**, d'aquesta actuació he trobat un pagament signat per l'alcalde de diverses despeses relacionades amb la festa, entre els quals un de 1.700 pessetes als Xiquets de Valls¹²⁴. La seva actuació permeté coronar el quatre de vuit, sense poder-lo descarregar¹²⁵, tot i que altres fonts assenyalen que si que ho aconseguiren¹²⁶.

De totes les actuacions realitzades l'any 1942, cal destacar la de **Vilafranca**, ja que se'n conserva la correspondència entre els representants de la colla i els de l'Ajuntament. La primera d'aquestes cartes és del juliol, i en Ramon Barrufet es posà en contacte amb el president de la comissió de festes per fer-li arribar un pressupost. Així, per actuar els dies 30 i 31 d'agost demanaven 7.750 pessetes, amb el ben entès que el preu de la fonda fos el mateix que l'any anterior. La segona proposta era per als dies 29, 30 i 31 per un pressupost xifrat en 12.000 pessetes, tot i que preferia la primera opció. *«Y para esclarecer algunos datos que les puedan interesar el día 5, o sea al Miércoles de la semana que viene D.M. actuaremos en Villanueva i la Geltrú, vengán allí y lo arreglaremos a su comodidad»¹²⁷.*

¹²² Arxiu Personal Jordi Gasque. Contracte entre l'Agrupació folklòrica dels Xiquets de Valls i la Comissió de Festes d'Igualada, 06/08/1942.

¹²³ Igualada. Boletín Semanal, nº 35, 29/08/1942, pàgina 3.

¹²⁴ ACBP. Fons Municipal de l'Arboç. Registre 529. Comptes municipals de 1942.

¹²⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 481, volum I.

¹²⁶ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells X". *Foc Nou*, Valls, nº 10, octubre 1985, pàgina 17.

¹²⁷ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6857. Carta de Barrufet a la Comissió de festes de Vilafranca del 30/07/1942.

La segona missiva és de l'11 d'agost i en ella Ramon Barrufet els deia que el preu d'una nit de fonda era més car que l'any anterior i per fer-hi front que no n'hi havia prou amb el preu convingut¹²⁸.

Tot i els problemes amb l'allotjament, tres dies després es redactà en brut el contracte, on s'acordava el preu de l'actuació en 11.000 pessetes i 1.000 més en cas que aconseguissin el quatre de vuit. S'especificava que totes les despeses de viatge, fonda i gralles anirien a càrrec de la colla¹²⁹.

El dia 18 d'agost, la comissió de festes de Vilafranca contestà a Barrufet i Montserrat per tancar el contracte i per deixar clar que s'havia solucionat el tema de la fonda. La Casa Solsona els cobraria 35 pessetes per persona, incloent el llit, l'esmorzar, el dinar i el sopar (que constava de dos plats complets)¹³⁰.

El dia 26, encara hi ha una última carta de Ramon Barrufet a la comissió on detallava un seguit de qüestions sobre el desplaçament i l'arribada a la població dels castellers: com arribarien, quants serien cada dia, quans menjars s'havien de preparar, etc¹³¹. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 13, pàgina 582).

Analitzades les gestions dutes a terme, podem apreciar el complicat que era moure d'un lloc a l'altre aquestes quantitats de gent, buscar-los-hi lloc per dormir, menjar i cobrir totes les seves necessitats.

Per a una localitat com Vilafranca, la despesa de contractar els Xiquets de Valls, era molt important. A la relació de despeses de la festa major de 1942¹³², alguna de les més importants foren les 4.500 pessetes dels focs artificials, les 2.855,30 de la banda de musica o les 1.733 de la Cobla Marabú. Però només l'actuació dels Xiquets en va costar 12.000. Així, segons el contracte, hem de donar per fet que van intentar el quatre de vuit

¹²⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana. Caixa 1901 – 1950. Carta de Barrufet a la Comissió de festes de Vilafranca del 11/08/1942.

¹²⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana. Caixa 1901 – 1950. Esbós del contracte entre els Xiquets de Valls i Vilafranca del 14/08/1942.

¹³⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana. Caixa 1901 – 1950. Carta de l'Ajuntament de Vilafranca als Xiquets de Valls del 18/08/1942; i CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana. Caixa 1901 – 1950. Contracte actuació Vilafranca.

¹³¹ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6857. Carta de Ramon Barrufet a Vilafranca del 26/08/1942.

¹³² ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6857. Festa Major 1942.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

però que no l'aconseguien. Altres fons consideren que «*carregaren una “altíssima” “torre de set”, que caigué just feta l’aleta, i també aixecaren el “cinc de set”*»¹³³.

La darrera aparició dels Xiquets durant aquest any, va ser per les **fires i festes de Santa Úrsula**, on van prendre-hi part el diumenge 25 d'octubre¹³⁴, sense que se'n detallés l'actuació, però per la qual Ramon Fontanilles va cobrar 2.500 pessetes del contracte dels Xiquets¹³⁵.

¹³³ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 484, volum I.

¹³⁴ *Diario Español*, nº 1171, 25/10/1942, pàgina 3.

¹³⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes corrents 1940-1954. Obligacions, 24/12/1942.

Quadre nº 2: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1941 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
2 i 3 de febrer	Valls	Festes Decennals	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 4 de 7; 4 de 7 amb pilar; intent 3 de 7; intent 4 de 8
22, 23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7.
5 d'agost	Vilanova	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
24 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
4 de setembre	Torredembarra	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 8; 2 de 7.
26 d'octubre	Valls	Concurs de Castells	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; intent 5 de 7; 3 de 7 per baix; intent 3 de 7 per baix; intent 2 de 7.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Quadre nº 3: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1942 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
30 de gener	Valls	Visita de Franco	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	3 de 7; 4 de 7; 5 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; 2 de 7 carregat.
5 d'agost	Vilanova	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
23 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 8 carregat.
23, 24 i 25 d'agost	Igualada	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
29, 30 i 31 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	intent 4 de 8; 2 de 7 carregat; 5 de 7.
25 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

2.3. Els Xiquets de Valls decapitats (1943-1945):

El 30 de gener de 1943 va aparèixer el primer número de *Juventud, Semanario nacional sindicalista*¹³⁶ que ens aportarà, d'ara endavant, molta informació sobre els Xiquets de Valls i la possibilitat d'anar resseguint la majoria de les seves actuacions.

La primera aparició va ser per la **fiesta major a Valls**. Al llibre d'actes de l'Ajuntament del 12 de juny, hi consta: «*Fiesta que se celebra tradicionalmente en honor a su Patrón San Juan, acuerda el Ayuntamiento contribuir como de costumbre a los gastos de las funciones y actos de la misma y contratar, si es posible la típica “colla dels Xiquets de Valls”*»¹³⁷.

A la premsa van publicar els actes de la festa, i s'hi explicava com es van desenvolupar les diverses activitats, pel que fa a l'actuació dels Xiquets només se'n deia que ho van fer bé¹³⁸, tot i que sabem que feren el tres de set i quatre de set amb el pilar¹³⁹. Per aquesta actuació li entregaren a Ramon Fontanilles 3.000 pessetes¹⁴⁰.

Aquell any, els Xiquets també van actuar a l'**Arboç** amb motiu de la inauguració del monument als caiguts d'aquella població¹⁴¹. Un dels protagonistes, en Joan Vallès Figueras relatava que pujà al cinc de set a dosos, amb 10 anys, junt amb l'Àngel Batet, i que també va fer el tres i quatre de set¹⁴². Per aquesta actuació en van percebre 2.000 pessetes, i el dipositari dels fons municipals era Toribi Vallès Badia¹⁴³, que ocupava aquest càrrec a l'Ajuntament i també feia de representat de la colla. El rebut deia: «*Hemos recibido de los Srs del Ayuntamiento del Arbos, la cantidad de 2000 pts por la actuación de la Colla dels Xiquets de Valls a nuestra Villa, y para que conste firman los dirigentes. (...)*

¹³⁶ VIVES SOLANES, Laura: "La premsa de la ciutat de Valls al segle XX". A *Quaderns de Vilaniu*, 42. Valls. Institut d'Estudis Vallencs, 2002, pàgines 177 – 179.

¹³⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Llibre d'actes del 12/05/1943 al 21/10/1946. Caixa 646.

¹³⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 23, 03/07/1943, pàgina 3.

¹³⁹ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells XI". *Foc Nou*, Valls, nº 11, desembre 1985, pàgina 20.

¹⁴⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes corrents 1940-1954. Obligacions, 17/07/1943.

¹⁴¹ *Diario Español*, nº 1428, 24/08/1943, pàgina 5.

¹⁴² CLIMENT, Joan: "Conversant amb Joan Vallès Figueras" a <http://www.elcasteller.cat/conversantambjoanvallesfigueras.html> , [13/05/2013].

¹⁴³ ACBP. Fons Municipal de l'Arboç. Registre 414. Comptes Generals de 1943.

P.O. Alberto Parés y Ramón Fontanillas »¹⁴⁴.

Aquest document ens permet conèixer que hi ha dos responsables en la direcció de la colla, que demostrarien l'afirmació realitzada a *Món Casteller*: «*Discrepàncies entre els capítosts de la colla vallenga, obligaren la reculada de Ramon Barrufet. La colla anà seguint fent castells, sense cap de colla visible, durant els anys 1943, 44 i 45*»¹⁴⁵.

L'aparició en la direcció de la colla de l'Albert Parés i Ramon Fontanillas, que ja havien estat els escollits per Josep Nolla l'any 1940 per tal de plantejar una direcció col·legiada, sembla que fou un assaig per tal d'intentar solucionar les tensions internes i preparar la substitució d'en Ramon Barrufet com a cap de colla, que havia deixat el càrrec per Santa Úrsula de l'any anterior.

Aquests fets ens permeten veure que les discrepàncies, lluny de solucionar-se s'anaven enquistant. Tot i això, encara es van produir dos actuacions més a Valls, la primera el dia 28 d'agost **a la plaça del Blat**, en motiu de la festa del barri de la Cort, on aixecaren castells de set¹⁴⁶ i, la segona, per **Santa Úrsula**. Al llibre d'actes de l'Ajuntament, el 14 d'octubre, hi trobem: «*Seguidamente la propia presidencia y el Sr. Castells dan cuenta de haberse constituido la Comisión especial organizadora de los actos y festejos que se proyectan con motivo de las ferias de Sta. Úrsula; explicación que el espíritu que informa este propósito es el de lograr el mayor realce posible, dentro de una prudente economía, para que no decaigan tales ferias; que se arbitrarán recursos entre el Comercio y las industrias locales, y están en proyecto un acto conmemorativo del 25 aniversario de la inauguración de la Biblioteca Popular, la venida de una Banda de FET y de las JONS de Barcelona, que amenizará varios actos; la celebración de un partido de futbol, carrera local ciclista y varios espectáculos, el disparo de un ramillete de fuegos artificiales, la actuación de los "Xiquets de Valls", audición de sardanas, conciertos y otros números que en su día se reflejaran en el programa a redactar. El Ayuntamiento vio con satisfacción el estado de organización de los indicados festejos*»¹⁴⁷.

¹⁴⁴ ACBP. Fons Municipal de l'Arboç. Registre 414. Manament de pagament, 123.

¹⁴⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 484, Volum I.

¹⁴⁶ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells XI". *Foc Nou*, Valls, nº 11, desembre 1985, pàgina 20.

¹⁴⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 646.

A la premsa s'hi podia llegir «*Los próximos domingo y lunes, días 24 y 25, aparte de las importantes ferias de ganado y de productos de la tierra y de la industria, habrá manifestaciones comerciales, exhibiciones de “castells” por la “colla” de “Xiquets de Valls”*»¹⁴⁸.

La darrera sortida de l'any va ser per les festes de **Santa Teresa a Reus**: «*Durante el domingo actuaron asimismo los conocidos “Xiquets de Valls” levantando sus clásicas torres en nuestras calles, espectáculo que fue presenciado con gran interés*»¹⁴⁹.

Així doncs, alguna cosa passava als Xiquets de Valls. L'any anterior havien aconseguit descarregar el carro gros (el quatre de vuit), mentre que el 1943, a banda de no realitzar gaires actuacions, només quatre, no actuaren a Vilafranca i només s'aconseguien castells de set. I, com a rerefons, tal com demostraven diversos rebuts, les gestions entre colla i qui els volia contractar els feia Fontanilles, pel que s'aprecia que les tensions entorn la direcció continuaren.

Les autoritats seguien instrumentalitzant la festa per mostrar el control i fer visible a través del folklore una aparent normalitat. Aquesta manera de fer s'apreciava a l'anunci que va fer l'alcalde el 31 de març de 1944: «*Con motivo de la celebración del aniversario de la Victoria mañana es día festivo por completo. Se celebrarán las ceremonias y actos adecuados y deberán paralizarse todos los trabajos sin otras excepciones que los puestos y tiendas de víveres, las peluquerías, mercerías y similares, tiendas de calzado y cesterías para la venta de palmas, cuyos establecimientos podrán tener abiertas sus puertas y vender por la tarde desde las cuatro a las ocho y media. (...) Mañana, en celebración del Fausto acontecimiento de la feliz terminación de la guerra en España, aparecerán engalanados los balcones y ventanas con la gloriosa bandera Nacional. A las 9'30 se celebrarán en la Iglesia Arciprestal una Misa y Te-Deum, con asistencia del elemento oficial y dirijo el oportuno llamamiento al vecindario para que acuda al Templo para darle gracias al Todopoderoso por habernos otorgado tan alta merced*»¹⁵⁰, en aquesta ocasió, però, no hi van participar els Xiquets.

¹⁴⁸ *Diario Español*, nº 1474, del 17/10/1943, pàgina 3.

¹⁴⁹ *Diario Español*, nº 1481, 26/10/1943, pàgina 3.

¹⁵⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre: 324. Oficis de l'Alcaldia, 1944.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Fins llavors, la majoria de gestions que s'havien realitzat en nom de la colla, foren dutes a terme, principalment, per Ramon Barrufet, Lluís Montserrat i, menys, per Josep Nolla, mentre que el 1944 no van tenir tant protagonisme, apareixent cada vegada més, les gestions realitzades des de l'Ajuntament, fins al punt, que amb el pas dels temps quan algú volia contractar els Xiquets no sabia si contactar amb l'Ajuntament o amb la Colla. Així, les gestions per tal de contractar a la colla des de Figueres, Terrassa o Vilafranca, es feren des del consistori.

En el primer cas, el secretari de l'Ajuntament, l'Eugeni Cirac Fontova¹⁵¹ va ser l'encarregat de comunicar als sol·licitants el cost de l'actuació, el número de castellers necessaris, les hores d'arribada: *«Distinguido compañero: Hechas las gestiones interesadas cerca de la agrupación local “Los Xiquets de Valls”, puedo informarle que estaría dispuesta a actuar en esa el día que indiquen, dentro de la limitación de sus elementos, que cercenan, naturalmente, la amplitud dels castells, bajo las siguientes condiciones:*

65 hombres, a 25 ptas. de jornal, manutención y gastos a cargo de la empresa, y estancia en Figueras un día.

Además, abono de jornales, a razón de 25 ptas., alimentación y gastos de viaje, a partir de la salida de Valls, hasta el regreso. Esta es una partida elástica. Depende del mayor o menor tiempo invertido en la salida. Hay dos únicos trenes para Barcelona, desde Valls (...).

Si alguna información más interesa, pídánla y digan algo tanto en sentido de contratación como de desistimiento. Las torres máximas que pueden hacer los Xiquets son las de tres y cuatro de siete. Luego siguen las de menor importancia»¹⁵².

Cal destacar l'afirmació de Cirac quan deia que les torres màximes que podien fer els Xiquets eren el 3 i 4 de 7. En poc més d'un any, la colla havia deixat de fer castells de vuit.

¹⁵¹ Eugeni Cirac Fontova (Valls 1903 – Capçanes 1986): Periodista. Home de la Lliga. Secretari de la Joventut Nacionalista (1922). Fundador de Palestra (1930). Fundador i director del setmanari *El Temps* (1931-1936), portaveu de la Lliga Catalana. Delegat Local del Servicio de Información e Investigación de FET y de las JONS. Mà dreta de l'alcalde franquista Josep M. Fàbregas Cisteré. Vegeu MARTÍ BAIGET, Josep. "La Segona República a Valls (1931-1936), a SANCHEZ CERVELLÓ, Josep (dir.), *op. cit.*, pàgines 117 i 118.

¹⁵² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 546. Resposta al secretari de l'Ajuntament de Figueres, 04/04/1944.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

La contestació des de Figueres no es va fer esperar: «*Acuso recibo de su atenta carta que llegó con mucho retraso y le manifiesto que por el crecido gasto que representaría traer a esta ciudad a “Los Xiquets de Valls”, se ha tenido que desistir el propósito que telefónicamente le comuniqué*»¹⁵³. Aquesta resposta mostra com van desenvolupar-se les gestions. Després d'una trucada telefònica entre els dos Ajuntaments, per tal de demanar un pressupost, i un cop fetes les gestions pertinents, en Cirac va respondre.

Pel que fa al segon cas, l'Ajuntament de Terrassa, es dirigí a l'alcalde de Valls per a «*que haga llegar a manos de alguna colla de los típicos Xiquets de Valls para ver si es posible organizar un número*»¹⁵⁴, però no coneixem la resposta.

En relació a Vilafranca, el 19 de juliol la Comissió de Festes d'aquesta població demanà a l'Alcalde «*se servirá rogar al encargado de la colla Xiquets de Valls, para que remita con la máxima urgencia a esta Comisión, un presupuesto*» per actuar els dies 29, 30 i 31 d'agost. Al dors de la mateixa, hi trobem una anotació manuscrita que deia: «*Recibí el traslado del presente. José Nolla*»¹⁵⁵.

D'aquest pressupost esmentat i de la resta de les gestions no en tenim cap referència. El que sí que he trobat és el programa de festes, on deia que hi haurien Xiquets els dies 29, 30 i 31, i especificava per al 30: «*los Castillos y Torres de los Xiquets de Valls y Nens del Vendrell en atlética competencia*»¹⁵⁶.

Per aquesta actuació, sabem que la colla de Valls va rebre'n 4.500 pessetes pel dia 30, tal com consta al rebut signat per Ramon Fontanilles¹⁵⁷, mentre que a la relació de les despeses efectuades en motiu de la festa major, podem observar que els Nens del Vendrell en van percebre 9.500 pels dies 29, 30 i 31 d'agost¹⁵⁸. El que vol dir que van ser contractats més dies que els de Valls perquè estaven en més bona forma com deixa clar la mateixa publicació, on hi podem llegir: «*Valientes los xiquets de Vendrell, que*

¹⁵³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 546. Carta del secretari de l'Ajuntament de Figueres al de Valls, 20/04/1944.

¹⁵⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 546. Carta de l'Alcalde de Terrassa al de Valls. 31/05/1944.

¹⁵⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 546. Carta del 19/07/1944.

¹⁵⁶ Panadés. nº 144, 26/08/1944, pàgina 4.

¹⁵⁷ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Rebut del 30/08/1944.

¹⁵⁸ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Llistat despeses festes 1944.

superaron a la famosa colla de Valls. Con la ayuda de los atléticos castellers locales probaron els quatre de vuit y el pilar de sis»¹⁵⁹.

La resta d'actuacions en que van participar els Xiquets de Valls al llarg de l'any, les podem anar resseguint a través de les informacions aparegudes al setmanari *Juventud*.

Així, l'1 de juliol explicava que a Valls per Sant Joan van aixecar castells amb gran seguretat¹⁶⁰. El dia 5 d'agost hi havia la notícia que els veïns de **Portal Nou** celebraren la festa d'estiu «*destacándose entre ellos la intervención de los Xiquets de Valls que levantarán atrevidas torres*»¹⁶¹. I el dia 12 n'ampliava els detalls: «*Buena actuación, aunque breve, tuvieron nuestros Xiquets de Valls, (...). Levantaron, con seguridad, el 4 de 7, el 2 de 6 y el pilar de 5. Y asimismo el 3 de 7, aunque en éste no tuvieron éxito completo, pues al deshacerlo y cuando los aixecadors iban a bajar, se desplomó*»¹⁶².

La següent actuació dels Xiquets es va produir el dia 15 a la **Bisbal del Penedès**, en motiu de la festa major, on: «*Levantaron con una seguridad admirable, el 3 de 7, “aixecat per baix”; el 4 de 7, con el “pilar” de 5 en medio; los 5 “pilar” de 7, imponente que hizo desbordar de frenesí a la multitud que lo contemplaba y luego el 2 de 6 y el “pilar” de 5, firme y recio.*

La moral que por tal actuación han recibido los componentes de la “colla” vallense, algo decaídos, incomprensiblemente, ha recibido una buena inyección.

Nos dicen que en su próxima exhibición, se proponen aun mejorar su actuación»¹⁶³.

Aquesta notícia destaca la voluntat de millorar en les seves actuacions, ja que tenien alguns problemes a l'hora d'assolir castells de set.

També sabem que el dia 18 van actuar al **Bosc**, on s'hi va celebrar la festa major del barri, amb dos actuacions dels Xiquets, un al matí i una a la tarda. I que des del setmanari s'aplaudia que es contractessin els Xiquets per les festes d'aquest tipus per que «*Nada más natural y plausible que se ayude, de esta forma, a sostener e incrementar lo que es tan nuestro y orgullo, como son los Xiquets de Valls*»¹⁶⁴.

¹⁵⁹ Panadés, nº 145, 02/09/1944, pàgina 3.

¹⁶⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 75, 01/07/1944, pàgina 1.

¹⁶¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 80, 05/08/1944, pàgina 3.

¹⁶² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 81, 12/08/1944, pàgina 3.

¹⁶³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 82, 19/08/1944, pàgina 1.

¹⁶⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 81, 12/08/1944, pàgina 3.

A la premsa tarragonina del dia 15 d'agost s'hi publicà un article d'Eugeni d'Ors, titulat *Los Xiquets de Valls*, i que també va ser reproduït a les pàgines de dos setmanaris locals, el que mostra la importància que tenia el fet casteller, com són *Juventud* a Valls o *Panadés* a Vilafranca, el dia següent. En aquest article hi destacava:

«Yo no soy, ni con mucho, un incondicional del folklore. He denunciado muchas veces cuánto hay de falso en su cultivo, con propósitos, frecuentemente aviesos, de artificiosa diferenciación local. (...).

Esto no quiere decir que yo no separe, entre el profuso universal repertorio – que va del refrán al rito y desde el litigio a la danza-, tres o cuatro instituciones capitales que, de verdad, han florecido en lo entrañable de algún pueblo. Únicamente tengo noticia de dos, donde corran las fiestas equipos de ágiles formadores de torres humanas sostenidas en su base por sólo dos pies descalzos a veces. Una primera fila de hombros da asiento en seguida a un par, dos, tres, cuatro pares de pies; y así, hasta cinco, seis, siete filas, a que da ápice un niño, para batir el brazo, en el momento triunfal, como una ala. Estos dos pueblos son el Irán y Cataluña. Sólo alguna comarca de Cataluña. (...). Esas torres o “castillos” son los que en mi tierra – sin antonomasia casi, puesto que, fuera de Valls, no los dan más de dos o tres lugares –, se denominan “Xiquets de Valls”. Su espectáculo es de una calidad soberana y la afición a ellos levanta el corazón de las muchedumbres con brío extraordinario. Mi corazón, también... A veces me ocurre el parangonar el papel lúdico de los “Xiquets”, allí con el que en otras partes tiene la fiesta de los toros. (...).

Ahora, en tierras del Panadés (...) he vuelto a ver a los “Xiquets de Valls”. Y de ver en sus manos, en el castillo blanco y bermejo, bajo la rutilación tremenda del sol, agarrarse en el escaló a cuellos, caderas y rodillas o deslizarse reptilmente en la elástica urgencia del bajar, el pecho, que por instantes la angustia oprime, se me han ensanchado al fin»¹⁶⁵.

Però el que cal destacar d'aquesta aparició a la premsa és: *«La excelente exhibición efectuada en la Bisbal ha tenido la virtud de animar a los decaídos y de aunar voluntades, consiguiéndose un resurgir de esta manifestación folklórica, tan nuestra y tan querida.*

¹⁶⁵ *Diario Español*, nº 1731, 15/08/1944, pàgina 3.

Lo registramos con sumo placer y sería de desear que el pueblo contribuyera, también, a retornar el ambiente de antaño, ayudando a nuestros castellers, formando con ellos una piña y una masa compacta alrededor y al pie de sus torres humanas. Es así, como esto tan típicamente vallense podría adquirir de nuevo el esplendor y el carácter que años atrás tenía.

*Nos suplican que hagamos presente el ruego de los **caps de colla**¹⁶⁶, que hacemos nuestro, dirigido a los empresarios en el sentido de que no pongan dificultades para que el miércoles puedan desplazarse a Vilafranca los castellers, que presenten servicio en sus fábricas o talleres»¹⁶⁷.*

El fet de destacar que aquesta actuació va tenir “la virtud de animar a los decaídos y de *unuar voluntades*” demostra que la situació de la colla no passava pel seu millor moment. A més, el fet de suplicar per a que els castellers tinguessin festa, encara refermava més aquestes dificultats.

A l’**Arboç** van aixecar-hi el cinc de set, el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set aixecat per baix, el dos de sis i el pilar de cinc, mentre que a **Vilafranca** van fer-hi el cinc de set, el tres de set aixecat per baix, intentaren el dos de set i el pilar de cinc. I «*En ambas poblaciones fueron muy aplaudidos. En Arbós el Excmo. Señor Gobernador Civil y Jefe Provincial del Movimiento, camarada Labadía Otermín, que por primera vez los contemplaba, quedó gratamente impresionado, felicitándoles personalmente y obsequiándoles*»¹⁶⁸.

Per l’actuació de l’Arboç en cobraren 2.500 pessetes per «*trabajos Fiesta Mayor*»¹⁶⁹.

La premsa deia: «*Valientes los “xiquets” de Vendrell, que superaron a la famosa colla de Valls*»¹⁷⁰. Aquest fet qüestionava, curiosament, la fi de la supremacia vallenca.

La pèrdua d’aquesta superioritat en front la colla del Vendrell feu que la premsa local vallenca, des de llavors, a més de les actuacions, fes continues crides a la participació, al suport i, en definitiva, a la recuperació de la supremacia i l’orgull dels Xiquets de Valls com una cosa pròpia.

¹⁶⁶ En negreta per l’autor.

¹⁶⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 83, 26/08/1944, pàgina 3.

¹⁶⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 84, 02/09/1944, pàgina 3.

¹⁶⁹ ACBP. Fons Municipal de l’Arboç. Registre: 1772. Llibre d’intervenció de pagaments de 1944.

¹⁷⁰ *Panadés*, nº 145, 02/09/1944, pàgina 3.

Paral·lelament a les visites realitzades a altres municipis, els Xiquets alternaven les seves aparicions a algunes festes de barri, com per exemple a les de la **Plaça Espanya i carrer Baldrich** dels dies 2 i 3 de setembre, on de tots els actes preparats, la premsa en destacava els Xiquets de Valls.¹⁷¹

A l'octubre, *Juventud*, incloïa el programa de les festes de **Santa Úrsula** on es deia que els Xiquets intentarien realitzar una bona actuació, i afegia: «*También confían que Valls, del que son testimonio de su hombría y noble ambición, no les regateará su calor y prestación para que este resurgir de esta manifestación folklórica, tan genuinamente vallense, adquiera el ambiente que antaño tenía (...).*

Por nuestra parte afirmamos que pueden estar seguros de ello, nuestros bravos Xiquets de Valls»¹⁷².

L'actuació dels Xiquets de Valls, fou ressenyada dient: «*El domingo, la plaza de los Mártires, registró uno de aquellos llenos que se imponen. Y en medio de la general expectación se alzó un “4 de 7 amb el pilar de cinc al mig” que resultó fuerte y bello. Vimos a “segons” a un nuevo “casteller”, Juan Sauqué, que paró firme y con seguridad y a “terços” a Juan Figueras, José Isern, P. Fabra y José Borrás, con su natural maestría. En el “pilar” al que se incorporó de nuevo, Juan Fontanilles en el “segon” y a “terços” a otro de aquella familia de bravos “castellers”, Lorenzo Fabra. Por culpa de los “dosos”, el castillo iba a desplomarse, pero eran firmes los restantes y sin acusar debilidad alguna el castillo se hizo y deshizo seguro y firme.*

Espectacular resultó el de los “cinc pilars de set”, en el cual Ramón Fontanillas, ocupó el más difícil puesto.

En vena de aciertos se levantó el “tres de set aixecat per sota”, de mérito y que resultó ágil, alto y tenso.

Aplaudimos al entusiasta, Vallés de l'Arbós, en “segons” y a Antonio Fuguet y a Ramón Fontanilles; en los “terços”, a Ysern, Borrás J., Fabra L., y a “quarts” Rius S., Fabra J. y Borrás J.

Se intenta el “dos de set”, pero falla por los “dosos”, desentrenados y poco ligeros.

En resumen, una excelente actuación. Vimos muchas caras nuevas que vuelven a la lid y se incorporan para dar nuevas alas a esto tan vallense como son los “Xiquets de

¹⁷¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 84, 02/09/1944, pàgina 3.

¹⁷² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 89, 07/10/1944, pàgina 3.

Valls”. Plácenos citar entre muchos y como ejemplo a “l’Albert de Parés” que con sus dolencias y años no pudo resistir a la tentación. Muy bien para todos.

Y también muy bien para aquellos que formaron “piña” al pie de los castillos y recordaron con ello que antaño tenían los castillos, en los que se fundían “castellers” con la masa de vallenses que les ayudaba y alentaba.

Registramos con gusto este resurgir. Ya lo hemos indicado otras veces. Urge ahora no decaer. En esta labor pondremos nuestro grano de arena, seguros de obtener entre todos el afianzamiento de esto que es honor y orgullo de Valls»¹⁷³.

Si el 7 d’octubre demanaven el suport de la població, en la noticia del dia 28 quedava clar que els veïns van respondre amb “uno de aquellos llenos que se imponen”, destacant el fet que s’havien vist cares noves i d’altres que s’havien reincorporat a “esto tan vallense”.

Es a partir d’aquí, quan les autoritats franquistes locals mostraren un canvi en la seva manera de fer, que de moment només s’apreciava a través dels articles publicats a *Juventud*, però que responia a la voluntat expressa de les autoritats, ja que no hem d’oblidar que tan l’alcalde com el secretari de l’Ajuntament de Valls van ser directors i redactors d’aquesta publicació¹⁷⁴. Així, les informacions aparegudes en aquest setmanari sobre els castells i les tensions que se’n derivaven eren utilitzades per la dictadura per desviar l’atenció de problemes més grans i potenciaven un localisme que era intranscendent.

Pel que fa a les actuacions castelleres pròpiament dites, cal destacar, que en línies generals la Colla va passar mals moments. La dificultat per fer castells importants, assolint només els de set, les tensions en la direcció, la falta de suport i la derrota a Vilafranca suposaren un cop dur per la moral dels de Valls.

Els problemes en la direcció, segons *Món Casteller*, eren perquè «La colla anà seguint fent castells, sense cap de colla visible, durant els anys 1943, 44 i 45»¹⁷⁵, però al llarg de 1944 tenim plenament identificats en la documentació a Josep Nolla i Ramon Fontanilles. L’existència dels dos caps mostra les tensions internes que s’hi vivien i que entre els dos no assolien el nivell de Ramon Barrufet. A més, una cosa eren els caps de

¹⁷³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 92, 28/10/1944, pàgina 2.

¹⁷⁴ MARTI BAIGET, Josep. “Els mitjans de comunicació vallencs” a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *op. cit.*, pàgina 419.

¹⁷⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 484, Volum I.

colla i l'altra la direcció de la mateixa, que com mostra la documentació, s'exercia, en gran mesura, des de l'Ajuntament. Considero que una cosa i l'altra no eren contradictòries, si pensem que els castells eren una eina més del poder local, aquest els utilitzava al seu gust.

Finalment, el pressupost enviat a Figueres mostra que el castellers cobraven 25 pessetes de jornal, mentre que el 1939, eren 15. Així, en pocs anys s'havia produït un increment molt important, ja que si tenim en compte el moment, la situació econòmica de postguerra i el cost de la vida, podem afirmar que el salari dels castellers era una aportació molt important. En un moment com aquell, tenir un ingrés extra era un veritable luxe¹⁷⁶. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 14, pàgina 583).

La situació d'ensopiment de la colla es mantingué al llarg de 1945, tot i que tingué diverses actuacions, com per exemple a Valls per Sant Joan o a l'Arboç i participà en un nou concurs casteller que es va celebrà al Vendrell. El control que s'exercia per part de les autoritats entorn a les festes i la vida cultural seguia sent total. Així, una circular del govern civil ordenava com s'havien d'organitzar els actes festius a la demarcació:

«Constitución de la Junta Local Permanente de fiestas populares.

Alcalde – Presidente.

Vice-presidente Jefe local Movimiento.

Asesor Moral y Religioso: Cura Párroco.

Secretario: Delegado Local Prensa y Propaganda.

Dos vocales: de FET y de la JONS, vecinos.

Puede ampliarse en Valls con Vocal de Picamoixons y otro de Fontscaldes.

Recomiendo que procuren revestir las solemnidades

a) de un esplendor de acuerdo con el Movimiento.

b) de festividades religiosas de precepto.

c) de otras de índoles patriótico y cultural con el sentir Nacional.

d) de socorro a los necesitados

e) simultaneando las festividades locales tradicionales en Sociedades con actos públicos de carácter popular.

¹⁷⁶ Molinero, Carmen i Ysàs, Pere: "El malestar popular por las condiciones de vida. ¿Un problema político para el régimen franquista?", *Ayer*, nº 5., 2003, pàgines 255 – 280.

Establece que 10 días antes de la celebración el Sr. Alcalde comunicará por escrito al Gobernador civil los preparativos (...).

No se autorizará la impresión de ningún programa, hojas, cartel ni folleto que no vaya acompañado de la hoja de la censura (...)»¹⁷⁷.

Per tant queda clar que una de les vies de legitimació del franquisme fou la utilització de les festes populars, com he anat referint al llarg del treball. Al mateix temps, la fama dels Xiquets s'anava expandint per altres territoris de Catalunya. Com ho mostra la voluntat de l'alcaldia de Ripoll per contractar-los. En una carta d'Eusebi Pujol Puig, alcalde de Ripoll, dirigida a Ramon Fontanillas Serra: «*Le agradeceré tenga a bien manifestarme si le sería posible desplazar a esta población el grupo de los Xiquets de Valls de su digna dirección para tomar parte en un acto nocturno que en tal caso tendría lugar el día 21 de Agosto próximo, y en caso afirmativo indicarme presupuesto de dicho desplazamiento y actuación comprendidos todos los gastos*»¹⁷⁸.

La carta de l'alcalde de Ripoll anava dirigida a Lluís Montserrat, i li deia: «*Esta mañana he tenido una conferencia telefónica, creo con su señora, y no nos ha sido posible entendernos. Por este motivo y por el contenido de su carta de Vd. temo no haberme expresado lo suficiente en cuanto se refiere a la actuación de los Xiquets de Valls en esta Condal Villa. No es propósito de esta Alcaldía celebrar el día 21 del próximo agosto un programa completo de los números de esa popular institución acrobata. Nuestro deseo es intercalar entre los varios números que tenemos preparados, uno de los que Vd. anuncia en su carta: “El pilar de cinc”, por ejemplo, y algo más que fuese realizable con cinco o seis personas, al objeto de dar a conocer en este país tales trabajos y cuyo coste no excediera de 1.000 ptas.*»¹⁷⁹.

Aquesta gestió, finalment, no tingué cap resultat. Tot i això aquest document ens permet destacar dos factors. D'una banda, l'expansió del fet casteller. I de l'altra, ja es tornava a apreciar la dualitat en la direcció: el primer contacte es va fer amb Ramon Fontanilles, i després el continuà Lluís Montserrat. Aquesta bicefalia, podria respondre a la divisió de tasques, un feia de cap de colla (gestionava totes les funcions a la plaça, com formar la pinya, manar als castellers, triar la canalla, etc.) mentre l'altre s'encarregava de la

¹⁷⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Circular Govern Civil B. O. 09/03/1945.

¹⁷⁸ Arxiu Personal Jordi Gasque. Correspondència entre Eusebi Pujol Puig i Ramon Fontanillas.

¹⁷⁹ Arxiu Personal Jordi Gasque. Negociacions amb l'Ajuntament de Ripoll. 31/07/1945.

gestió (realitzar els tractes amb l'Ajuntament, les tasques administratives, etc.), tot i que en la majoria dels casos el que assumia totes les responsabilitats era el cap de colla.

Al maig, el món casteller vallenc estava de dol per la mort d'un destacat casteller, l'Anton Fàbregas Mialet, l'*Escolà*, que havia format part de la Colla Vella fins el 1895 i per desavinences internes en creà una altra, la de l'*Escolà*. Uns anys després, la Colla Nova s'hi uní i, des d'aquell moment, es conegué com la Colla Nova de l'*Escolà*, de la que en fou cap fins al 1927¹⁸⁰. La premsa tarragonina en digué: *«Ha fallecido, a la edad de 80 años, el veterano de la guerra carlista y teniente honorario del Ejército español, nuestro compatriota, Antonio Fábregas Mialet, conocido por “L'escolà”.*

Gozaba el difunto de destacada popularidad, puesto que además de los títulos que orgulloso sustentaba, fue uno, y era aún, de los más fervientes y entusiastas “castellers”, de los bravos “Xiquets de Valls”.

*En sus mejores tiempos fue cuando los “Xiquets de Valls” alcanzaron mayor gloria y renombre (...). Su muerte, por todo ello fue muy sentida, porque con ella casi que se pierde una tradición y la representación de una época brillante en nuestras costumbres folklóricas»*¹⁸¹.

Al juny es començà a preparar la Festa Major de **Sant Joan a Valls**, i a la premsa s'hi llegia: *«En cuanto a festejos populares hay que señalar la actuación de la colla de Xiquets de Valls, que es de confiar se esforzará en levantar buenos castells, en lo cual todos los vallenses sería hora de que colaborasen con entusiasmo»*¹⁸². Dies més tard el mateix setmanari assenyalava: *«Con expectación es esperada la actuación de nuestros bravos “Xiquets de Valls”. Cabe esperar y sería de desear que esta expectación se tradujese no sólo animándolos y aplaudiéndoles sino ayudándoles como antaño.*

*Este año se levantarán ya los “castells” en su ambiente propio, cual es la Plaza España. Sea ello también inicio de lo señalado»*¹⁸³.

Aquests dos articles mostraven la demanda de les autoritats d'ajuda i suport a la població, segurament perquè el franquisme vallenc necessitava dels castells per a no ser

¹⁸⁰ CLIMENT FERRÉ, Joan. “Conversant amb la Sra. Juanita Fàbregas Rosell, neta de l'Anton de l'Escolà” (1999) El Casteller.cat. <http://www.elcasteller.cat/conversantambjuanitafabregasrosell.html>, [30/04/2013].

¹⁸¹ *Diario Español*, nº 2068, 10/05/1945, pàgina 5.

¹⁸² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 124, 9/06/1945, pàgina 2

¹⁸³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 126, 23/06/1945, pàgina 4.

considerat un cos estrany a la societat val·lenca i perquè, en el cas de deixar perdre els castells, en seria culp·tat i perdria alguns suports.

Pocs dies després d'aquesta, es van iniciar els tràmits per preparar la participació de les colles a la Festa Major de Vilafranca. En una carta del dia 1 d'agost de 1945 de Fèlix Montserrat, com a representant de la Comissió de Festes de Vilafranca dirigida a Ramon Fontanilles, i que també va ser enviada a les altres dos colles del moment, la del Vendrell i la de Tarragona, deia:

«Interesando a esta Comisión de Fiestas, la actuación de la colla de Xiquets de esa Localidad, durante la próxima Fiesta Mayor, a celebrar D.m. los días 29, 30, y 31 del actual, ruego a Vd. se sirva personarse en este Ayuntamiento el próximo martes día 7 a las 5 de la tarde al objeto de concretar los detalles y actuación»¹⁸⁴.

Dos dies després, Lluís Montserrat responia per informar-lo que el dimarts següent el cap de colla es personaria a l'Ajuntament per parlar de tots els detalls¹⁸⁵. I el dia 10 d'agost es redactava una còpia del contracte entre la colla i l'Ajuntament:

«En Vilafranca del Panadés a diez de agosto de 1.945.

En representación de la Comisión de Fiestas para la organización de la Fiesta Mayor del año actual, contratamos a la Agrupación “Xiquets de Valls” para actuar el día 30 del corriente mes, bajo las siguientes condiciones:

1º.- La Comisión de Fiestas pagará a la colla de Valls, la cantidad de pesetas cuatro mil setecientas cincuenta.

2º.- Todos los gastos de viajes, ida y vuelta; fondas y grallas van a cargo de la Agrupación de Xiquets de Valls.

3º.- La “colla Xiquets de Valls”, deberá hacer su presentación en Vilafranca del Panadés antes de las diez de la mañana del día 30 de agosto, con todo el personal necesario para hacer con toda firmeza los castillos, pilares y torres de costumbre. Deberán presentarse acompañados de las “Grallas” y un mínimo de 75 hombres.

4º.- Además de hacer castillos, torres y pilares delante de la Casa Ayuntamiento, deberán acompañar por la mañana a las autoridades y demás séquito desde el Ayuntamiento a la Iglesia y viceversa y por la tarde asistir a la procesión y cuando la

¹⁸⁴ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de Fèlix Montserrat a Ramon Fontanilles.

¹⁸⁵ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de Lluís Montserrat a Fèlix Montserrat del 03/08/1945.

entrada de San Félix efectuarán las evoluciones de costumbre»¹⁸⁶ i el signaren Lluís Montserrat i Ramon Fontanilles.

Mentre es realitzaven aquests tràmits entre la colla i l'ajuntament de Vilafranca la dualitat en la direcció seguia vigent, tal com havia passat amb les converses mantingudes amb l'ajuntament de Ripoll. La gran diferència entre aquestes dos gestions es que es podria pensar que des de Ripoll no es coneixia al responsable dels Xiquets, mentre que no hi ha cap dubte que la comissió de festes de Vilafranca sabia perfectament qui ostentava el càrrec de cap de colla i per això citaven a Ramón Fontanilles per tal de negociar tots els detalls.

Segons *Món Casteller* el dia 15 d'agost els Xiquets van actuar a la Bisbal del Penedès, però la veritat es que no hi va anar¹⁸⁷. El 17 a l'**Arboç**, on van ser "*muy aplaudidos*"¹⁸⁸ i on Toribi Vallès, com a encarregat de la colla, va percebre 2.500 pessetes per "*importe de su contrata por los trabajos realizados en los días de Fiesta Mayor del corriente año*"¹⁸⁹. El dia 24 ho feren a Valls, a les festes del **barri del Bosc**¹⁹⁰. I el 30 la colla es desplaçà a **Vilafranca** per prendre part «*en el concurso que se prepara y al cual concurrirán también las colles de Tarragona y Vendrell*»¹⁹¹.

A la premsa vilafranquina hi deia que les colles de Xiquets de Valls, Vendrell i Tarragona «*levantarán sus atrevidos castillos y torres disputándose un premio de 1.000 pesetas, cedido por el VAC [Vilafranca Atlètic Club]*» a la colla que aixequi el quatre de vuit o el dos de set¹⁹². Tal com hem vist abans amb les negociacions entre l'Ajuntament de Vilafranca, els Xiquets de Valls i la resta de colles, i amb la informació d'aquest premi de 1000 pessetes, el que evidencia que la diada de Sant Fèlix d'aquell any fou en realitat un concurs, ni que fos encobert, entre les tres colles castelleres.

Al setmanari vallenc en feien referència dient: «*El jueves pasado, la "colla" nuestra de los "Xiquets de Valls" se trasladó a Vilafranca, (...), para actuar en competición con las "colles" de Vendrell y Tarragona. No tuvo suerte la nuestra en los "castells" de*

¹⁸⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana. Caixa 1901- 1950. Contracte entre l'Ajuntament de Vilafranca i els Xiquets de Valls. 10/08/1945.

¹⁸⁷ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): "Temps de Castells XII". *Foc Nou*, Valls, nº 12, juny 1986, pàgina 16.

¹⁸⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº134, 18/08/1945, pàgina 3.

¹⁸⁹ ACBP. Fons Municipal de l'Arboç. Registre 530. *Mandamiento de Pago núm 170*

¹⁹⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº135, 25/08/1945, pàgina 3.

¹⁹¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº134, 18/08/1945, pàgina 3.

¹⁹² *Panadés. Vilafranca del Penedès*, nº 197, 29/08/1945, pàgina 4.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

competición. Por falta de “anxaneta”, el “dos de set” no pudo ser a tiempo coronado, cayendo. No obstante levantó “els cinc pilars de set”, imponente y fuerte que le valió aplausos y muchas felicitaciones. Efectuó además el “tres de set aixecat per baix” y otros, que resultaron vigorosos y bellos.

Por la tarde, a la entrada de la Procesión, levantó y sostuvo el “pilar de cinc” durante largo tiempo, no pudiendo las demás “colles” imitarla. (...).

Hemos de destacar, apropósito, el calor con que, por ejemplo, la “colla” de Vendrell cuenta en su pueblo. Nos dicen que fueron incontables los que de allí se trasladaron a Vilafranca para acompañarles y hacer “piña” bajo los “castells”, hasta el extremo de que muchos establecimientos, nos dicen, cerraron para permitir tal desplazamiento.

No desconocemos la circunstancia de que la vecindad de ambas poblaciones, facilitó el repetido traslado. Pero ello, hace destacar más la mezquindad de algunos empresarios locales que negaron su permiso a “castellers”, mermando así las posibilidades de un triunfo, que pertoca (sic) a Valls y debemos siempre querer para Valls.

También todo ello destaca la apatía nuestra y la resistencia de formar “piña” bajo los “castells”. Sin este calor, poco, por mucha buena voluntad que tengan, y tienen, los bravos “castellers” podrán hacer. Es preciso volver a los tiempos aquellos en que era todo el pueblo que los sostenía y animaba. Los “Xiquets de Valls” son una cosa nuestra y merecen todo el apoyo y el entusiasmo. Y ha de ser así»¹⁹³.

D'aquest text se'n desprèn que l'actuació de la colla vallenc no va ser bona, ja que no van aconseguir els castells que puntuaven per tal d'aconseguir el premi. A més, també hi apareix la queixa recurrent sobre la falta de suport en les diferents actuacions, i fins i tot ho comparà amb l'afició vendrellenca, on s'havien tancat establiments. De totes formes, el més important d'aquesta notícia, fa referència a “la mezquindad de algunos empresarios locales que negaron su permiso a castellers”. Aquesta manera de fer, ens permet intuir que el clima que es respirava entorn el fet casteller a Valls, no era el més idoni, ja fos per la davallada de l'afició, o per tensions internes. De totes formes, la denuncia que es fa des del setmanari d'aquesta manera d'actuar, no deixa dubte que les autoritats municipals no hi estaven gens d'acord.

En el desplaçament a Vilafranca assenyalaren que un casteller, Salvador Rius, es va fer mal. Tot i que l'accident no fou de consideració la premsa digué: «Nos dicen que no es

¹⁹³ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº136, 01/09/1945, pàgina 3.

de cuidado, pero Valls, y lanzamos esta sugerencia, demostrará su agradecimiento, prestando al joven accidentado toda su ayuda»¹⁹⁴.

Aquesta breu referència a la lesió d'un casteller, ens mostra com s'actuava en aquests casos: el suport al ferit el prestava la mateixa colla i els veïns de la població, però en cap cas hi havia un sistema de cobertura assistencial, com una assegurança.

Tornant a l'actuació de Vilafranca els vencedors foren els Nens del Vendrell, amb el dos de set, a més era la primera vegada a la història que els vendrellencs els superaven en una actuació. Els del Vendrell, a banda d'aquest triomf, el 4 de setembre realitzaren el quatre de vuit a Torredembarra, el primer que aconseguien després de la guerra civil, i que encara donava més moral a la colla del Vendrell i els permetia veure's capaços de guanyar als de Valls¹⁹⁵.

Pocs dies després d'aquesta actuació a Vilafranca, el Sr. Vicenç Cusiné¹⁹⁶ es va posar en contacte amb Lluís Montserrat per tal d'informar-lo que per al dia 23 de setembre tenia el compromís contret amb el municipi per a que els Xiquets de Valls anessin a fer castells¹⁹⁷. D'aquesta actuació no en tenim cap referència ni a la premsa local vallenc ni vilafranquina.

L'ambient casteller que havia quedat després de l'actuació a la capital de l'Alt Penedès, i la clara supremacia que estaven mostrant els del Vendrell va propiciar la convocatòria d'un **concurs al Vendrell**, per Santa Teresa, el 14 d'octubre, amb la clara voluntat de guanyar als de Valls.

El contracte per participar en aquest concurs dels Xiquets de Tarragona deia així:

«1º. La colla de Castellers de Tarragona actuará el día 14 de Octubre de 1.945 en la población de Vendrell conjuntamente con las de Valls y Vendrell percibiendo por dicha actuación la cantidad de pesetas TRES MIL QUINIENTAS estando incluido en dicho precio todos los gastos.

¹⁹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº136, 01/09/1945, pàgina 3.

¹⁹⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *Món op. cit.*, pàgina 495, volum I.

¹⁹⁶ Vicenç Cusiné Martí "Vicentó" (1904-1978): Membre de la família Cusiné de Vilafranca, molt lligat a la colla Vella dels Xiquets de Valls, després a la colla unificada, va participar activament en la fundació dels Castellers de Vilafranca. Per a més informació, vegeu: FERRANDO I ROMEU, Pere i CUSINÉ VIA, Fèlix Josep; *Cent anys de castells (1876-1976): entorn de la família Cusiné de Vilafranca del Penedès*. Vilafranca, Edicions i Propostes Culturals Andana, 2011.

¹⁹⁷ Arxiu Personal Jordi Gasque. Carta manuscrita de Vicenç Cusiné a Lluís Montserrat del 09/09/1945.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

2º. La colla de Castellers de Tarragona intentaràn levantar los siguientes castells: cinc de set, tres de set aixecats per baix, quatre de set amb el pilar de cinc al mig y pilar de cinc.

3º. Se celebrará un concurso entre les colles de Valls, Tarragona y Vendrell, basándose en las bases que se indican en la cláusula nº 5.

4º. El ganador de dicho concurso se le premiará con una copa conmemorativa y la cantidad de pesetas MIL. Al segundo clasificado se le premiará con una copa.

5º. El concurso se celebrará bajo las siguientes bases:

A- Se considerará ganador al que logre reunir mayor número de puntos.

B- Los castells puntuables serán los siguientes:

Torre de set!, cuatro puntos.

Quatre de vuit, cinco puntos.

Tres de vuit, ocho puntos.

Pilar de sis, diez puntos.

Cinc de vuit, diez puntos.

Estos puntos son carregat y descarregat el Castell y si no se descarrega se pierde el 25% de la puntuación.

C- Caso de que ninguna de las colles consiga hacer ningún Castell puntuable se tomarán en consideración los otros castells levantados. (Quatre de set amb el pilar al mig, cinc de set y tres de set aixecat per baix).

D- Se constituirá un jurado compuesto por dos representantes de cada colla que dictaminará el fallo de este concurso.

E- En caso de que hubiera de suspenderse este concurso por causas ajenas a la voluntad de la Comisión Organizadora, como por ejemplo debido a la inclemencia del tiempo se abonarían únicamente los gastos que hubieran podido ocasionarse, quedando facultados para de común acuerdo celebrar el concurso en otra fecha»¹⁹⁸.

De la carta de l'alcalde del Vendrell al Governador Civil del 2 d'octubre, se'n despenia que amb la celebració de les fires i festes de Santa Teresa, l'alcaldia preveia una gran afluència de públic, ja fos pels nombrosos actes, per la fira de bestiar o «por haberse organizado un concurso de "Xiquets de Valls" de toda la provincia» i se li sol·licitava si podia haver-hi un «cupo extraordinario de harina», uns 900 kg de pasta per a sopa,

¹⁹⁸ ACBP. Fons Municipal del Vendrell. Registre 965. Còpia del contracte entre la comissió organitzadora del Concurs del Vendrell i la Colla de Castellers de Tarragona.

que l'augment de la ració mensual d'oli passes dels 500 grams al litre, i retirar tots els productes racionats amb prou antelació com per a repartir-los a tota la població abans del dia 14¹⁹⁹.

Aquest document relata la situació precària que es vivia, d'una banda es celebraven les festes amb la voluntat de mostrar que tot rutllava, mentre que de l'altra el racionament mostrava la cruesa de la vida quotidiana.

En paral·lel, el règim, fent cas al que José Antonio anomenà «*la diversidad de los pueblos de España armonizados en una irrevocable unidad de destino*»²⁰⁰, el dia 3 d'octubre, des del NO-DO es posaren en contacte amb l'alcalde del Vendrell per tal de realitzar un reportatge dels típics Xiquets de Valls, on s'especifica que «*lo rodamos a título de curiosidad típica y folklórica*»²⁰¹.

La superioritat circumstancial del Vendrell no afectà excessivament als vallencs, on poc a poc, l'ambient s'animà, com recollia la premsa: «*Existe un ambiente de entusiasmo y fe en los medios castelleros de esta ciudad, con motivo del Concurso de “Castells” anunciado para el domingo en Vendrell, en el cual se propone tomar parte la “colla” vallense.*

Los preparativos y ensayos son concienzudos y la confianza es razonada.

*Huelga decir que nuestros votos son de que no tengan los “Xiquets de Valls” ningún hándicap que les imposibilite de actuar en toda su forma y que el éxito les acompañe, como creemos»*²⁰².

Altres autors assenyalaren: «*A la vista de com anaven les coses, els Xiquets de Valls veieren la necessitat de fer un esforç en un doble sentit; els assajos s'intensificaren al màxim i el “Blanco” va reunir-se repetidament amb la seva plana major per aconseguir la màxima unió possible. (...).*

L'alcalde vallenc, (...), havia d'anar al Jurat ocupant una de les dues places reservades a Valls; posteriorment va renunciar, i aleshores fou el mateix Ramon Barrufet qui va creure oportú passar al Jurat. Això tenia l'inconvenient d'allunyar el Cap de Colla de

¹⁹⁹ ACBP. Fons Municipal del Vendrell. Registre 2231. Còpia de la carta de l'alcalde del Vendrell al Governador Civil.

²⁰⁰ SAZ, I; *España contra España. Los nacionalismos franquistas*, Madrid, Marcial Pons, 2003, pàgina 140.

²⁰¹ ACBP. Fons Municipal del Vendrell. Registre 2362. Des del NO-DO es demana informació sobre l'actuació dels Xiquets de Valls al Vendrell.

²⁰² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, Suplemento Deportivo*, 10/10/1945, pàgina 2.

la immediata proximitat del cordó, i en conseqüència va decidir-se nomenar a Ramon Fontanilles com a Cap de Colla, durant les hores que durés el concurs; per bé que tota l'organització fou responsabilitat directa del Blanco.

I va caldre (...) llimar totes les asprors internes d'una Colla perfectament capacitada per fer el castell de vuit amb comoditat, però degut a la resistència passiva (...) d'un grupet dissident sofria una forta divisió interna. Les reunions amb els pares de la mainada (...) foren d'allò més sucoses, i en general, s'arribà a pactar pam a pam el repartiment de papers entre els antics castellers de la Nova i els de la Vella. Un bon exemple d'això en fou l'acord entre Barrufet i Nolla, en virtut del qual, aquest darrer oferia la màxima col·laboració i renunciava a pujar a segons del quatre de vuit, a canvi d'anar "al mig" en el cinc de set enlloc de Fontanilles. Fou necessari que el Blanco utilitzés totes les dots d'oratoria i fins i tot apel·lés al vallenquisme (...) abans d'assolir l'encaixada»²⁰³. Pel que fa a aquestes afirmacions, ens plantegen un dubte, ja que al llarg de tot l'any hem vist diversos documents que mostren que el responsable de la colla era Ramón Fontanilles, i en aquest document sembla que Barrufet tenia una responsabilitat important. Amb tot crec que aquest, veient les dificultats que passava la colla, optà per actuar des de fora, parlant amb els castellers que havien de pujar i convencent-los que deixessin de banda les diferències per tal d'aconseguir tornar a fer castells de vuit, que ja feia dos anys que no s'aconseguien.

La celebració d'aquest concurs responia clarament al bon moment dels Nens del Vendrell, que veien com la superioritat vallenca podia ser qüestionada. La realitat, però, fou que els vallencs es replegaren per mantenir el prestigi i venceren el concurs amb la següent puntuació:

«1ª. "Xiquets de Valls": "5 de 7", "4 de 8", "3 de 7 per sota", "2 de 7" (carregat) i "4 de 7 amb el pilar"; 2.440 punts.

2ª. "Nens del Vendrell": "2 de 7", "5 de 7", "3 de 7 per sota", "4 de 7 amb pilar" i dos intents del "4 de 8"; 1.800 punts.

3ª. "Castellers de Tarragona": "4 de 7 amb pilar", "3 de 7 per sota" i dos intents del "2 de 7"; 800 punts.

El "4 de 8" fou considerat el millor d'ençà de la represa. L'intent vendrellenc que esgarrapà el mateix castell no fou assolit, a desgrat de les protestes locals. També el "2

²⁰³ RODÓN BARRUFET, Josep Mª (àlies: l'Escolà). "Temps de Castells XII". *Foc Nou*, nº 12, juny de 1986, pàgines 16 i 17.

de 7" vallenc fou controvertit, car l'aleta coincidí amb la caiguda; en aquest cas, però, el jurat l'entengué carregat»²⁰⁴.

La premsa ho recollí: *«Los “Xiquets de Valls” tienen un señalado triunfo sobre sus contrincantes de Tarragona i Vendrell: un “cuatro de vuit” que fue una pica en Flandes.*

Los vallenses hicieron honor a su hombría y a su pundonor, (...) aunando todos los aficionados sus esfuerzos y prestando el debido calor y apoyo.

El éxito obtenido cuando se auguraba una mala temporada, tiene su explicación; muchos de nuestros castellers, por sus ocupaciones, por su manera de vivir o por lo que sea, rehúyen a figurar en la colla, cuando se trata de exhibiciones de fiesta mayor, pero ante cualquier peligro para el prestigio local, ponen todos su carne al asador para asegurar la gloria de Valls y de sus Xiquets. Así fue que acudieron a Vendrell, valores que ya casi teníamos olvidados y soslayando rencillas aunaron sus esfuerzos que culminaron en aquel magnífico, imponente y perfecto cuatro de vuit, como nunca lo habíamos visto». I seguia parlant de la polèmica sobre la puntuació, per acabar explicant la victòria dels vallencs²⁰⁵.

De totes formes, crec que haver recuperat antics castellers que no actuaven amb la colla i que van prendre part al concurs va ser per l'actuació del Blanco.

Altres valoracions deien que: *«Els Xiquets vallencs van anar al Vendrell a defensar “el prestigio local” i “la gloria de Valls y sus Xiquets”, tal com ho venia la revista Juventud. Sorprenentment, si més no per tal com havia anat la temporada, els Xiquets de Valls aconseguiren la victòria en aquest concurs gràcies a haver descarregat el quatre de vuit (el primer des del 1941) i haver carregat el dos de set, a banda d'altres castells. Els vendrellencs, per la seva banda, tot i que descarregaren el dos de set, maldaren pel quatre de vuit, la qual cosa els feu acotar el cap davant la colla vallenca, que tan clarament havien superat a Vilafranca. Els Xiquets tarragonins van quedar tercers a molta distància de les dues primeres colles perquè havien fracassat en dues ocasions amb el dos de set»²⁰⁶.*

²⁰⁴ CATALÀ I ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 690, volum II.

²⁰⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº143, 20/10/1945, pàgina 4.

²⁰⁶ JARIA I MANZANO, Jordi; *op. cit.*, pàgina 28.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El dia 21 d'octubre es va celebrar **Santa Úrsula a Valls**, i els castells hi van tenir un protagonisme destacat. La premsa local homenatjà la Colla per l'actuació al Vendrell i a Santa Úrsula: *«El público vallense pudo aplaudir frenéticamente el “cuatre de vuit” en su plaza (...) que se hallaba, como hacía tiempo no la habíamos visto. La población estaba ansiosa de admirar els castells, para ver reproducido el cuatre de vuit, después de un largo período de tiempo de no haberse podido hacer en Valls. Se empieza la exhibición con el cinc de set, que se corona bien. (...). Cuando l'enxaneta remata el castillo [el quatre de vuit], el entusiasmo se desborda y los aplausos no paran hasta que desaparecen els segons. A continuación se intenta el dos de set, que se desplomó (...). La fiesta dio fin con un tres de set per sota que tuvo que repetirse y con el pilar de cinc, cuya enxaneta subió al balcón como es de ritual»*. S'utilitzà l'esdeveniment per mostrar el patriotisme vallenc, ja que feia molts anys que no es veien castells de tanta importància. També explicava que el Governador Civil de la Província va doblar el premi que havia de concedir per al concurs del Vendrell, passant així de les 500 a les 1.000 pessetes²⁰⁷.

Aquest premi va motivar una carta de la Colla dirigida al mateix Governador, per tal de donar-li les gràcies, i aprofitar per obsequiar-lo amb una fotografia del “4 de 8”²⁰⁸. El pagament de les 1.000 pessetes es va dur a terme la primera quinzena de desembre, rebent-les Lluís Montserrat de mans de l'alcalde de Valls²⁰⁹.

La rivalitat i el fenomen casteller trobaren a Destino una explicació del darrer concurs: *«Cuando la pasión se pone al rojo vivo, como en estos postreros tiempos, las “colles” rivales emplean a veces argucias para quitarse, unas a otras, elementos de valía, especialmente niños, que es lo que más escasea. También en vísperas de las competiciones señaladas se ha registrado el caso de que los patronos de cierta localidad dispensaran la asistencia al trabajo y pagaran el sueldo íntegro a los “castellers” que contaban entre sus obreros, para que pudieran dedicar todas sus horas al entrenamiento. Arrebatos de puntillo local, más bien dignos de loa. Pero el profesionalismo es totalmente desconocido en los “Xiquets”, que se libran a sus juegos impelidos solamente por la afición. Al intervenir en unos festejos se les abonan, naturalmente, los gastos. Tres mil quinientas pesetas percibieron los de Valls para*

²⁰⁷ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº144, 28/10/1945, pàgines 1 i 2.

²⁰⁸ Arxiu Personal Jordi Gasque. Agraïment al Governador Civil. 18/10/1945.

²⁰⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 547. Còpia de la carta de l'Alcalde de Valls al Governador Civil del 14/12/1945.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

acudir a Vendrell a contender con los “Nens”. Que nadie, empero, se deje impresionar por la cifra. Si el despierte de un “castillo” motiva - cosa harto frecuente - la fractura de una pierna o bien de un brazo, los “Xiquets” pagan a prorratio la cura del compañero. Con lo que la afición acaba siempre costándoles dinero de su bolsillo»²¹⁰.

Aquest article fa un repàs de totes les tensions viscudes al llarg de l'any, ja sigui entre els castellers i l'afició, entre els patrons i, fins i tot, tracta el tema de les lesions.

Aquest any va ser el de més activitat des de que s'acabà la guerra, amb algunes actuacions força dolentes, amb pocs castells i que mostraren les tensions viscudes al sí de la colla. En moments on els del Vendrell es veien clarament superiors, i sobretot, on els vallencs es sentien amenaçats. Amb tot, l'any acabava de manera immillorable. Dos grans actuacions vallenques, la de Santa Teresa al Vendrell i la de Santa Úrsula a Valls, que deixaven com a capdavanter, circumstancials, els Xiquets de Valls.

Entre els aficionats als castells en aquest període si hi pogué comptar l'Ambaixador Britànic a Madrid, que assistí a Valls a Santa Úrsula, on va veure els castells i va demanar a les autoritats que li fessin arribar alguna fotografia, el que les autoritats locals feren. Així, l'Alcalde de Valls les envià diligentment el desembre: *«Me complazco en remitirle unas fotografías de los castillos humanos que en esta localidad y comarca de la provincia de Tarragona levantan las agrupaciones folklóricas “Xiquets de Valls”. Tienen todo el interés de cosa tradicional y popular muy celebrada, que mueve y agita el ánimo de las muchedumbres llevadas de nobles apasionamientos por la superación de esos castillos (...). En las fotografías podrá apreciar el conjunto de las habilidosas manifestaciones»²¹¹.*

²¹⁰ Destino nº 433, del 03/11/1945, pàgines 10 i 11.

²¹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 547. Còpia de la carta de l'alcalde de Valls a l'Ambaixador Britànic del 1/12/1945.

Quadre nº 4: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1943 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	3 de 7 i 4 de 7 amb pilar.
23 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 i 4 de 7.
28 d'agost	Valls	Festa del barri de la Cort	Xiquets de Valls (Unificada)	Castells de 7.
24 d'octubre	Reus	Santa Teresa	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
24 i 25 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Quadre nº 5: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1944 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
1 d'agost	Valls	Festa al Portal Nou	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 7; 2 de 6; 3 de 7 carregat; pilar de 5.
15 d'agost	La Bisbal del Penedès	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; 5 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
18 d'agost	Valls	Festa al barri del Bosc	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
23 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; 2 de 6; pilar de 5.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7; pilar de 5
2 i 3 de setembre	Valls	Festa a la plaça Espanya i al carrer Baldrich	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
21 i 22 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; intent 2 de 7.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Quadre nº 6: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1945 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
17 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
24 d'agost	Valls	Festa al barri del Bosc	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	intent 2 de 7; 5 de 7; 3 de 7 per baix; pilar de 5.
14 d'octubre	Vendrell	Concurs de Castells	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 4 de 8; 3 de 7 per baix; 2 de 7 carregat; 4 de 7 amb pilar.
21 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 per baix; intent de 3 de 7 per baix; 4 de 8; intent 2 de 7; pilar de 5.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

2.4. El trencament de la unitat i el retorn al pluralisme casteller (1946):

Els dirigents de la dictadura donaven mitjançant el *BOPT* unes pautes de “obligado cumplimiento” per tal que les festivitats populars, tinguessin el format que els convenia, procurant legitimar-se durant aquestes. Així ordenaren:

«1º Es día festivo con obligación de vacar y así se publicará por bandos en los cuales se invitará al vecindario a que se asocie a la conmemoración.

2º Convocada la Junta local de festejos estudiará el programa, procurando obtener apoyos económicos de Ayuntamiento, Sindicatos, sociedades recreativas, Empresas de espectáculos y demás elementos.

3º El programa mínimo, consistirá en: Solemnes actos religiosos. Actos de carácter popular, como espectáculos deportivos, pasacalles, bailes, audiciones musicales, sesiones especiales de cine y teatro, homenaje a los ex-combatientes, etc.

Lo acostumbrado con motivo de la Fiesta Mayor (...).

4º Los Alcaldes darán cuenta a la Delegación provincial de la Subsecretaria de Educación Popular de la fecha en que se celebrarán las fiestas acompañando programa.

A la vista de los detalles se estudiará la posibilidad de contribuir a la brillantez de los actos, asistiendo el Gobernador o un representante»²¹².

Pocs dies després l'Alcaldia publicà el «Detalle oficial de los actos y fiestas a celebrar en esta ciudad el lunes, conmemorando el 7º aniversario de su liberación por el Ejército Nacional». El programa fou el següent:

«A las 9 horas, pasacalle por la banda local de música.

A las 10, el disparo de cohetes detonadores y un repique general de campanas recordarán el momento trascendental en que las tropas liberadoras hicieron su entrada en Valls, e inmediatamente se celebrarán en el Templo Arciprestal de San Juan Solemnes Oficio y Te-Deum en acción de gracias al Altísimo por tan inmenso beneficio, concurriendo a esta solemnidad el Ayuntamiento, Autoridades, Jerarquías y representaciones oficiales y corporativas.

²¹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4753. Circular del *Butlletí Oficial de la Província de Tarragona*, del 16/12/1945.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

A las 11'30. Recepción en la Jefatura del movimiento, para testimoniar el elemento oficial al Caudillo de España la gratitud y adhesión del pueblo vallense.

A las 11'45. Acto de afirmación política del FRENTE DE JUVENTUDES en el Teatro Principal.

A las 12'30, en la Plaza de España levantarán sus castillos los Xiquets de Valls y seguidamente, Audición de sardanas en la propia plaza. (...).

El Ayuntamiento de Valls y la Jefatura local del Movimiento esperan de vuestro patriotismo y virtudes ciudadanas que no se escapará de vuestro espíritu el alto valor conmemorativo de nuestra liberación. Nos la depararon Dios y, por sus altos designios, el gran patricio y excelente soldado nuestro Caudillo, Salvador de España, y a Aquel y al Jefe del Estado Español, les debemos por tanto honda gratitud que los pueblos como el nuestro, capacitados y dignos, alejados del fango de los bajos fondos, deben exteriorizar decididamente.

Acudid con fervor al Templo y prestad con vuestra presencia calor y relieve a los demás actos reseñados para crecer en dignidad»²¹³.

De la participació dels Xiquets a la **fiesta de l'Alliberament** no en sabem els castells però sí que van cobrar 2.500 pessetes²¹⁴. Aquests documents, d'una banda mostren com els castells formaven part dels actes de caràcter popular i de l'altra com s'utilitzaven totes les ocasions festives per enaltir el règim i mostrar una imatge de força i unitat. Per això, els castells no sols no van ser reprimits, sinó que com a element folklòric dins de *la diversidad en la unidad*, el règim els feu servir de símbol de *peculiaridad regional*.

El 1946 és important dins el moviment casteller vallenc pel sorgiment d'una colla nova, coneguda de moment com “*la otra*” i de la qual no n'hi ha massa informació.

“*Pep de Nulles*”²¹⁵, afirmava: «*Jo vaig ser l'impulsor i el qui va proposar crear una colla castellera (...) per anar a fer castells pels barris. Volia crear una colla tota de jovent, i així va ser. Era gent que no havia fet mai castells, per tal de desvincular-la de la que ja existia, la barreja que deien, perquè com sabeu hi havia els castellers de la Colla Nova i Vella d'abans de la guerra civil. No en volíem saber res, sempre vèiem que es discutien. Me'n recordo que anàvem a l'Hort dels Alls a veure com assajava aquella Colla. Com que nosaltres coneixíem el jovent d'aquell temps vàrem anar a*

²¹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4753. Detall Oficial de les festes del 14/01/1946.

²¹⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes corrents 1940-1954. Obligacions, 13/04/1946.

²¹⁵ Pep de Nulles és el renom de Josep Solé i Salesas. Nasqué a Nulles el 06/08/1928.

parlar amb ells per tal d'incorporar-los. Era jovent que no tenia res a veure amb els castells. (...) Tots els que formaven aquesta colla des del començament no havíem fet mai castells. Partíem de zero. El nom que tenia per a la Colla era el de "Els Joves de Valls", sense afegir res més. Una Colla totalment diferenciada.

Però nosaltres la vàrem crear el 1946. La Colla com a tal començà a funcionar el febrer de 1946 amb la intenció de ser la Colla "Joves de Valls", perquè tots érem joves. No n'hi havia cap de gran»²¹⁶. Cal destacar, el que en Pep de Nulles recordava sobre l'alcalde Josep M. Fàbregas: «No ens donava massa facilitats i posava entrebancs per assajar. Ell volia que forméssim part de la Colla Xiquets de Valls»²¹⁷.

Altres autors afirmen de la nova colla que: «D'entre aquests joves, un grup d'amics que no passava de les deu o dotze persones i d'edats que voltaven els vint anys, un dia es van decidir per fer castells. Sense cap altre objectiu que passar l'estona, es van anar trobant cada dia a la tarda (...). Feien petites construccions, (...), sense cap experiència, sense canalla, sense cap ambició que divertir-se i fer temps abans que, en fosquejar, es fes l'hora de sopar. (...) El xivarri es devia sentir des de lluny perquè la casualitat va voler que Josep M. Fàbregas, l'alcalde de Valls que tenia el seu domicili a la Muralla, s'hi acostés. En veure'l tothom es va quedar parat. (...). Tots es van quedar cap cots, muts i com demanant perdó. La figura de l'alcalde impressionava. Però la sorpresa va ser majúscula.

-Tranquils, que no passa res. Poden continuar si volen –els va deixar anar Fàbregas, divertit. I és que a l'alcalde no li desagradava el que feien i fins i tot es va oferir a ajudar-los si calia»²¹⁸.

Els dos relats tenen moltes similituds, amb excepció de la reacció de l'alcalde. Segons el primer, l'alcalde no els donava suport, mentre que el segon afirmava tot el contrari. Així, pel que diu Pep de Nulles, no hi ha dubte que si l'alcalde hagués estat en contra de les trobades castellers, que es feien sense autorització, les hauria impedit. Mentre que segons el que assenyalà Agustí Pena, quan el grup de joves feien els seus castells per

²¹⁶ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgina 7. a: <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

²¹⁷ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgina 8. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

²¹⁸ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 10. vol. I.

entretenir-se l'alcalde no hi estigué en contra, però a mesura que anaren millorant, la seva actitud va anar canviant.

«A poc a poc, el petit grup que havia començat a jugar amb els castells va anar creixent. La majoria d'aquells joves no havia estat mai en cap colla, però va córrer la veu. En pocs dies, al carrer del Mur ja hi van assistir determinats castellers joves que havien estat a la Colla Vella abans de la guerra, (...) que veien amb simpatia la idea de fer castells fora de la colla "oficial". A aquest també es van afegir alguns més que, en un moment o altre, havien estat a la "barreja", (...). No era estrany, la situació a la colla unificada Xiquets de Valls era cada cop més tensa. (...).

Aquests assajos sense intenció, lentament anaven agafant identitat i del carrer del Mur es passaria al passeig de l'Estació. (...).

Al passeig de l'Estació només s'hi va poder anar dos dies. (...). Al segon dia, l'alcalde de la ciutat, Josep M. Fàbregas, tornava a Valls en ferrocarril just a la mateixa hora d'assaig. En baixar pel passeig poca gràcia li va fer el que va veure. Li va faltar temps per recriminar el seu comportament a aquell grup d'homes. (...). L'animadversió de l'alcalde vers el col·lectiu era compartida; un dels que més participaven d'aquell sentiment era el capdavanter de la colla unificada, Ramon Barrufet. A l'igual que el batlle, el "Blanco" també va coincidir en un dels assajos al passeig de l'Estació. Prop de les deu de la nit, tot passejant va aprofitar per reconèixer les cares dels qui posaven mans, entre ells Joan Guinovart Escarré²¹⁹. L'endemà al vespre, en anar a prendre cafè al bar l'Amada, [el Blanco] no es va estar de deixar anar un avís que més aviat semblava una velada amenaça:

-Et fas amb mala gent.

Guinovart es va limitar a ignorar-lo. Tampoc es podia fer res més»²²⁰.

Per tant, quan l'alcalde i Ramon Barrufet van veure que aquest grup de joves, es podia convertir en un contrapunt a la colla oficial, es van sentir amenaçats. I si a la primeria l'alcalde podia utilitzar l'autoritat per a impedir-ho, en aquest període, en que hi havia

²¹⁹ "Joan Guinovart Escarré, que vivió el levantamiento franquista del 18 de julio como secretario del jefe de los carlistas de Cataluña, Tomás Cayla Grau, muerto a tiros en la plaza de Valls. Guinovart corrió mejor suerte y estuvo confinado en su casa hasta que movilizaron a la quinta del biberón. Pero sus ideas tradicionalistas le empujaron, seis meses después, a fugarse al bando franquista y luchó en el Tercio de Requetés de Burgos." RUIZ, ROSALIA: Soldados a su pesar: "La quinta del biberón rememora su movilización para la guerra civil con 18 años". *El país*. 29/04/1994.

http://elpais.com/diario/1994/04/29/ultima/767570402_850215.html [10/05/2013].

²²⁰ PENA MARTÍNEZ, AGUSTÍ; *op. cit.*, pàgina 11, vol. I.

entre aquests joves Joan Guinovart, destacat membre del carlisme local, i altres membres de la Colla Vella, la possibilitat de prohibició era més difícil.

De totes formes, la reacció oficial per part de l'Ajuntament no es faria esperar i fou en el sentit de tractar de reforçar la colla oficial. Així, a inicis del mes de maig podia llegir-se: *«Estos días se han venido celebrando diferentes reuniones y cambios de impresiones para estudiar la mejor forma de dar a esta manifestación tan vallense y tan querida, el máximo apoyo y estímulo, y al objeto de que los componentes de la “colla” se vean asistidos por todo el pueblo y animados en sus sacrificios. (...). Nuestros “Xiquets de Valls”, orgullo de la ciudad, bien merecen tener una predilección y el cariño de toda la ciudad. Adelante»*²²¹.

Uns dies després, la mateixa publicació referia:

«Adquiere ya forma, todo lo que estos días se ha venido tratando y discutiendo en reuniones y cambios de impresiones. Está ya formado, en substancia, el Patronato de los Xiquets de Valls, esperándose sólo la aceptación de alguno de sus componentes, entusiastas vallenses y amigos de los “Xiquets”, para hacerlo público. La próxima semana, según nos informan, se intentará completar la organización, recabando la conformidad de los bravos “castellers”.

Como hemos dicho, se pretende que éstos queden al cubierto de todo riesgo y además que no estén supeditados en sus actuaciones a la eventualidad de una subvención si no que sea una cosa fija y firme.

*Además se quiere adherir la organización que salga a la Obra Educación y Descanso*²²², *gran impulsadora de toda manifestación folklórica y tradicional, de la que se espera también la otorgación de ventajas y beneficios, buenos estimulantes siempre, en especial para la gente joven, que en los “castells” es tan necesaria.*

*En fin, la cosa por ahora va marchando y no dudamos que el éxito será rotundo tanto por la acogida que le dispensen los “castellers” como la de sus amigos y entusiastas por ser una cosa tan nuestra y tan característica de Valls»*²²³.

²²¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº171, 04/05/1946, pàgina 3.

²²² *Educación y Descanso* va ser una de les obres de l'organització sindical espanyola del règim franquista. Estava dedicada a promoure i realitzar tot tipus d'activitats artístiques, culturals i esportives per als treballadors. D'obres sindicals de caràcter assistencial, n'hi havia entre d'altres, a la promoció de la vivenda per als treballadors, la *Obra Sindical de Hogar y Arquitectura*; a la assistència sanitària, la *Obra 18 de Julio*, etc.. veure MARÍN, José María; MOLINERO Carme; YSÁS, Pere. *Historia política 1939 – 2000*. Istmo, Madrid, 2010, pàgina 37.

²²³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº174, 25/05/1946, pàgina 3.

En Francesc Blasi i Vallespinosa ens explicava la creació del Patronat així: «*Aquesta manifesta depressió castellera dels Xiquets de Valls va remoure l'amor propi de molts vallencs, entre els quals l'alcalde de Valls, Josep Maria Fàbregas, Barrufet, Dalmau, i Montserrat, que prengueren la iniciativa de fundar un Patronat per a protegir, fomentar i reorganitzar els castells dels Xiquets de Valls, en consonància de l'afició castellera tan arrelada en els vallencs*»²²⁴. Això, era conseqüència de que la colla vallenca no estava passant pel seu millor moment, ja que en els darrers anys la distància entre la colla vendrellenca i ells mateixos havia anat disminuint, fins al punt de veure la clara possibilitat que aquests els acabessin superant.

De totes formes, des de la unificació de les dos colles vallenques en una de sola, aquesta havia anat patint de forma continuada problemes interns per la convivència forçada i per les tensions entorn el cap de colla. Per això crec que la creació del Patronat respongué més a acabar amb la colla que estava sorgint, que no pas a l'impuls que esmentava Blasi per potenciar el fet casteller. Perquè s'hauria creat justament ara el Patronat? Únicament per estimular l'activitat castellera? I més, si tenim en compte que el fet casteller local s'estava auto estimulant des de baix, amb l'aparició d'una nova colla i la competència que això implicava.

L'article referit deia de forma implícita que els castellers que en quedessin al marge, no tindrien cap d'aquests avantatges, com una assegurança, percebre un salari fix per les actuacions i la inclusió a *Educación y Descanso*, que suposava cobrar per les actuacions i subvenció en els viatges.

De totes formes, els dies següents es va seguir treballant amb el tema, segons els articles publicats a *Juventud*, els dies 1 i 8 de juny. Mentre es celebraven aquestes reunions, també s'aproximava el dia de la festa major de la ciutat, **Sant Joan**, fet pel qual, en la sessió del dia 13 de juny s'aprovà l'Acta de l'Ajuntament, on el Sr. Castells explicà tot el referent a les festes, l'aprovació del programa i els actes, a més dels de caràcter tradicional, es duria a terme la inauguració del camp d'esports, un concurs regional de sardanes, focs artificials i l'actuació dels Xiquets de Valls²²⁵. No hi constància dels castells que hi van bastir, però van cobrar 5.000 pessetes²²⁶.

²²⁴ BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *Els castells dels Xiquets de Valls*, Cossetània, Valls, 1997, pàgina 67.

²²⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Valls del 12/05/1943 al 21/10/1946. Caixa 646. Pàgina 5.

²²⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes corrents 1940-1954. Obligacions, 14/09/1946.

Passada ja la festa major de Sant Joan, es confirmava la creació del Patronat: *«Ha quedado constituido definitivamente el Patronato de los “Xiquets de Valls”, adherido a Educación y Descanso, nacido para dar el calor y el apoyo preciso a esta institución tan vallense, y para estimularla y darle mayores bríos y vigor.*

Lo forman los Sres. siguientes: Presidente, D. Luis Dalmau²²⁷; Vice-presidente, D. Ramón Barrufet; Tesorero, D. Luis Montserrat; Secretario, don Eugenio Cirac; Vice-secretario, don Octavio Roca y Vocales, D. Francisco Blasi, D. Francisco Cases, D. Fulgencio Sanahuja, D. Vicente Cusiner, D. José Batalla, D. Ramón Fontanillas y D. Vicente Nolla²²⁸.

Se han recibido ya las primeras y valiosas aportaciones y no se duda que seguirán. Los entusiastas de los “Xiquets” y los vallenses todos, responderán al llamamiento que se les efectúa para que lo que se persigue con la creación del Patronato, sea y alcance el éxito que merecen los “Xiquets”»²²⁹.

El Patronat dels Xiquets de Valls, en un document sense data que és del mes de maig, fa referència als membres del Patronat. És un llistat provisional, on hi consta el nom dels futurs membres, tot i que en falten dos: Francisco Casas i Fulgencio Sanahuja, a més, en Vicent Nolla està taxat i hi apareix José Nolla²³⁰. En aquest document també hi veiem la voluntat d'incloure membres d'altres poblacions estretament lligades amb el fet casteller, ja que segons l'anotació es va pensar en la possibilitat d'incloure a Vicenç Cusiné de Vilafranca, l'Huguet de Torredembarra, i una tercera persona de l'Arboç, tot i que d'aquest darrer no hi consta el nom. Amb la incorporació d'aquests forasters es pretenia establir un vincle amb les seves respectives poblacions, a banda de facilitar les negociacions i el cobrament²³¹.

²²⁷ Lluís Dalmau Solé: industrial que provenia de la Lliga Catalana i de la CEDA, a la guerra es passà de bàndol, aconseguint els galons d'alferes de complement a l'exèrcit franquista, començà a la Falange pagant una pesseta de quota per passar a pagar-ne tres com a adherit, va ser conceptuat com que tenia fe en la Falange i una conducta moral i política molt bona, era ex combatent i de la Guardia de Franco. A GAVALDÀ, Antoni: *op. cit.*, El Mèdol, 2005, pàgina 106.

²²⁸ Considerem que al anomenar els 12 membres del Patronat, hi ha un error pel que fa a Vicente Nolla, perquè creiem que es referien a Josep Nolla i Batista, tal i com ho fan altres autors: CLIMENT, Joan: "Patronat dels Xiquets de Valls" a [http://www.elcasteller.cat/elpatronatdelsxiquetsdeValls%20\(2\).html](http://www.elcasteller.cat/elpatronatdelsxiquetsdeValls%20(2).html), [12/06/2013]; CATALÀ i ROCA, Pere (dir.): *op. cit.*, pàgina 922, volum II; BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 69. Ja que era una de les persones que s'encarregava de la direcció de la colla dels Xiquets de Valls i que, fins i tot, n'havia estat cap de colla.

²²⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº179, 28/06/1946, pàgina 1.

²³⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Llistat membres Patronat Xiquets de Valls. Registre 4754.

²³¹ FERRANDO I ROMEU, Pere i CUSINÉ VIA, Fèlix Josep.; *op. cit.*, pàgina 78.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El Patronat es va posar en marxa ràpidament, així, tal com s'afirmava a finals de maig, es pretenia que els castellers quedessin “*al margen de todo riesgo*”²³² motiu pel qual es va procedir a realitzar un assegurança. Amb aquest propòsit, el dia 4 de juliol, el president i el vicepresident del Patronat signaren l'acord amb la *Caja Nacional de Seguro de Accidentes del Trabajo*:

«*Contratante: PATRONATO “XIQUETS DE VALLS” adherido a EDUCACION Y DESCANSO. (...)*

1ª Actúan solamente unas doce veces por año.

2ª Agrupación folklórica local antiquísima que no tiene carácter de explotación industrial sino simplemente festiva y de exhibición.

3ª Actúan unos 5 menores.

4ª El riesgo de accidentes es muy remoto. Solo muy de tarde en tarde a lo más, debe lamentarse alguna ligera contusión.

*5ª Las exhibiciones se practican en Valls y otros lugares»*²³³. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 15, pàgina 584).

Aquesta assegurança havia de cobrir uns 50 obrers, amb un jornal de 25 pessetes al dia, i que amb les 12 actuacions esmentades, suposava unes 15.000 pessetes anuals.

En una carta del dia 11 de juny, escrita per Francisco Millàs²³⁴ i dirigida a l'encarregat i representant dels Xiquets de Valls, demanava un pressupost per actuar a Terrassa els dies 30 de juny i 1 de juliol²³⁵, però no tenim cap informació sobre quina va ser la resposta. Uns dies després, la Comissió de Festes de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès remeté una missiva a Ramon Fontanillas on li deia: «*Interesando a esta Comisión de Fiestas, la actuación de la colla Xiquets de esa localidad, para los días 29, 30 y 31 de agosto, con motivo de la Fiesta Mayor, se sirva manifestar a esta Comisión las condiciones en que actuaría y precio de la misma*»²³⁶.

²³² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº174, 25/05/1946, pàgina 3.

²³³ Arxiu Personal Jordi Gasque. *Cuestionario de la Caja Nacional de Seguro de Accidentes del Trabajo*. 04/07/1946.

²³⁴ Francisco Millàs, contractista i la persona encarregada d'organitzar totes les festes del Poble Espanyol de la Exposició de Montjuïc.

²³⁵ Arxiu Personal Jordi Gasque. Carta del Sr. Millàs per demanar un pressupost per actuar a Terrassa del 11/07/1946.

²³⁶ Arxiu Personal Jordi Gasque. Carta de la Comissió de Festes de Vilafranca a Ramon Fontanilles per demanar un pressupost. 19/07/1946.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El dia 23 de juliol, Vicenç Cusiné escrivia a Lluís Montserrat per dir-li: *«Vaig rebre la vostra carta signada conjuntament per vos i l'amic Ramon Barrufet, en la qual m'assabenteu s'ha constituït un Patronat per tal de protegir als "Xiquets", notificant-me a la vegada m'heu nomenat vocal, distinció que us agraeixo.*

En quant a la recerca de socis protectors, prefereixo tocar aquest assumpte quan vindreu algú de vosaltres a Vilafranca per parlar amb l'Ajuntament i administradors en motiu de la propera Festa Major, que ja se us han escrit en tal motiu. Us avanço que l'aportació meua, així com la del pare i la d'algun germà no us faltarà»²³⁷.

Es curiós que van publicar el nom del vocal vilafranquí al setmanari *Juventud*, abans que ell mateix confirmés l'acceptació del càrrec. De totes formes, l'acceptava i es posava a treballar per tal d'aconseguir alguna aportació econòmica pel mateix, ni que fos de la pròpia família.

Pel que fa a la preparació de les actuacions, Ramon Barrufet i Lluís Montserrat escrigueren, com a representants del Patronat, a l'Ajuntament de la Bisbal del Penedès per dir-los que: *«Los "Xiquets" de Valls verían con mucho agrado poder actuar este año por la Fiesta Mayor en esa, ya que este año estamos mucho mejor que los dos últimos próximos pasados. Tal es así, que veríamos con mucho agrado poder venir el día 18 del próximo agosto, a realizar la proeza del castillo que tanto remueve a toda la afición de este deporte folklórico, o sea el 4 de 8.*

No se sí están enterados que tenemos un Patronato constituido para proteger a nuestros "Xiquets" que por algo se denominan "Xiquets de Valls", no dudo que recordarán la buena voluntad que les inspira después de las buenas actuaciones de 1944 y 1945»²³⁸.

Amb aquest oferiment, el Patronat es donava a conèixer, i la colla va ser-hi contractada.

En una missiva del 3 d'agost de 1946, dirigida a Josep Mercadé, del Vendrell (podria tractar-se de Josep Mercadé Olivé, *Grífol Xic*²³⁹) per tal d'informar-lo dels canvis en les actuacions, deia: *«Suposo tindràs en poder teu la carta que et vaig escriure dies passats dient-te que la festa del dia 17 ha sigut aplaçada per al dia 20 del corrent mes.*

²³⁷ Arxiu Personal Jordi Gasque. Carta de Vicenç Cusiné a Lluís Montserrat del 23/07/1946.

²³⁸ ACBP. Fons Municipal de la Bisbal del Penedès. Carta de Ramon Barrufet i Lluís Montserrat a l'Ajuntament de la Bisbal. 26/07/1946.

²³⁹ Josep Mercadé Olivé (1896 - ?) anava amb la Colla Nova dels Xiquets de Valls durant la decadència, i en les actuacions que els darrers anys feien al Vendrell. Veure: FERRANDO I ROMEU, Pere: *El Penedès Casteller, pàgines d'història*. Cossetània. Valls, 1998, pàgina 42.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El dia 15 del present fareu cap a La Bisbal tal com varem quedar al Vendrell, doncs ja està tot arreglat. Espero que seguidament contestareu per tenir la vostra conformitat. En quant a lo del dia 16 pel Pla de Cabra, encara no estem entesos perquè ho volien pel dia 15 i hem preferit anar a la Bisbal»²⁴⁰.

El dia 15 d'agost van actuar a la **Bisbal del Penedès**²⁴¹, on descarregaren el 3 de 7 aixecat per baix, el 5 de 7, el 4 de 7 net i van carregar el 4 de 8²⁴², i entre la documentació del Patronat hem localitzat el llistat amb el pagament d'aquesta actuació:

Quadre nº 7: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a la Bisbal del Penedès:

Cognoms	Nom	Renom	Pessetes
Amigó ²⁴³	Rafel		25
Anguera Solé	Pere	<i>el Ferro</i>	25
Benedicto Fabra	Ramon	<i>Creus</i>	25
Bigorra Benaiges	Cirili		25
Boada	Antoni		25
Bordas Reverter	Josep	<i>Salvet</i>	25
Borràs Fabregat	Josep	<i>Gendre de Nolla</i>	25
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	25
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	25
Domènech Trenchs	Josep	<i>Xaconet</i>	25
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>	25
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>	25
Fabra ²⁴⁴	Llorenç		25
Fabra Español	Jordi		25
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>	25
Fabregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet o groc de l'Escolà</i>	25
Ferré	Batista		25
Figueres Molas	Joan	<i>les Mules</i>	25
Fontanilles ²⁴⁵	Ramon		2 50
Garcia	Joan		25

²⁴⁰ Arxiu Personal Jordi Gasque. Còpia d'una carta enviada a Josep Mercadé. 03/08/1946.

²⁴¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº187, 16/08/1946, pàgina 3.

²⁴² MONTERRAT, FRANCESC: "La Muixerra a la Bisbal, 1948", *El Racó de la Colla Nova*, www.racodelacollanova.com [20/07/2013].

²⁴³ Segons Francesc Piñas i Lluís Liron es tracta de Rafel Migó Puig.

²⁴⁴ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, en Llorenç Fabra Vidal o Llorenç Fabra Español, pare i fill.

²⁴⁵ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, en Ramon Fontanilles Serra o Ramon Fontanilles Subielos, pare i fill.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Pessetes
Garcia	Josep M		2 50
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	25
Gormaz	Guzman		25
Gormaz	Tomàs		25
Isern i Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	25
Jofré Domingo	Josep	<i>Pep de l'Alió</i>	25
Jové Cucurull	Lluís	<i>Lluís del Quinto</i>	25
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>	25
Lari Plana	Pau	<i>Pau de Lari</i>	25
Llach Oller	Ramon		25
Mallorquí Farré	Ramon	<i>Ramonet del Ble</i>	25
Mariné Mateu	Pere		25
Martínez Ruíz	Jordi	<i>Jorge</i>	25
Monné Camins	Josep		25
Nolla Batista	Josep		25
Odina Casanovas	Manuel	<i>Pigadet</i>	25
Oller	Pere		25
Pallarés Bartra	Ramon	<i>Titànic</i>	25
Parés Plana	Pau	<i>Pau de Parés</i>	75
Plana Cucurull	Joan	<i>Negret</i>	25
Rius	Josep	<i>Peptio</i>	25
Rius	Salvador		25
Rius	Pau	<i>Pau del Beco</i>	25
Rubio Ruiz	Isaac		25
Rubio Ruiz	Sebastià		25
Ruiz Sanantonio	Enrique		75
Sanvidal	Ramon		25
Sauqué	Joan		25
Secall Garcia	Josep	<i>Pep del Roig</i>	25
Serra	Francisco		25
Serra ²⁴⁶	Joan		25
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>	25
Serra Saperas	Ramon	<i>Serra de l'alfals</i>	25
Sobtugas (Soltugas)	Maties		25
		<i>Izquierdos²⁴⁷</i>	125
		<i>Ballastequis</i>	50
		<i>Cañero</i>	25

²⁴⁶ En aquest llistat apareixen dos entrades amb el mateix nom: Joan Serra. Un, era Joan Serra Roca “Mistaire”, mentre que l’altre no podem afirmar si és un error o fa referència a algun altre casteller.

²⁴⁷ Izquierdos fa referència als germans Diego, Joan i Anton Izquierdo Artero.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Pessetes
		<i>Garcias</i>	75
		<i>Providencias</i>	2 50
		<i>Terreu</i>	75
	Arboç		10 250

Font: de l'autor a partir del document del llistat de pagaments Festa Major de La Bisbal del Penedès. 15-08-1946. Arxiu Personal Jordi Gasque.

Segons aquest document, hi ha anotats 60 castellers però si tenim en compte que el salari era de 25 pessetes, i que alguns van cobrar més diners, i que de l'Arboç n'hi havia 10, sembla que en total van actuar-hi 86, sumant entre tots un import de 2.150 pessetes.

Al mateix diari es deia que el dia 20 actuarien a les **festes del barri del Bosc**. Entre la documentació del Patronat hem localitzat el llistat de pagaments d'aquesta festa:

Quadre nº 8: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a la festa del Bosc:

Cognoms	Nom	Renom	Pessetes
Bigorra Benaiges	Cirili		25
Borràs Fabregat	Josep	<i>Gendre de Nolla</i>	25
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	25
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	25
Domènech Trenchs	Josep	<i>Xaconet</i>	25
Fabra Español	Josep	<i>Peptio de Llorençó</i>	35
Fabra Vidal	Llorenç	<i>Llorençó (pare)</i>	35
Fabregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet o groc de l'Escolà</i>	
Figueres Mules	Joan	<i>Les Mules</i>	25
Garcia	Joan		25
Garcia Paredes	Joan	<i>Nitus</i>	25
Gràcia Milagros	Adolf		25
Isern i Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	25
Izquierdo Artero	Joan	<i>Bessonet</i>	25
Llach Oller	Ramon		25
Mateu Fallada	Josep M	<i>Fallada</i>	50
Parés Batalla	Albert	<i>Esbert de Parés (fill)</i>	25
Rius Vallverdú	Josep	<i>Peptio</i>	25
Rubio Ruiz	Isaac		25
Ruiz i Sanantonio	Àngel	<i>Angelet</i>	35
Sanvidal	Ramon		25
Terreu Espés	Miquel	<i>Miquelet</i>	25

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Pessetes
	Marc		25
	Gralles		270
			<i>Total: 900</i>

Font: de l'autor a partir del Llistat de pagaments Festa del Bosc. Arxiu Personal Jordi Gasque.

El dia 17 d'agost es signava a Vilafranca el contracte per l'actuació a la festa major²⁴⁸, representaven a la colla dels Xiquets de Valls en Ramon Fontanilles i en Josep Nolla, i es detallava que l'actuació es duria a terme el dia 30 d'agost, per un import de 5.500 pessetes. Totes les despeses dels viatges, fondes, etc., anaven a càrrec de la colla. També insistia en que s'havien de presentar a la vila a les 9:30 del matí, amb prous castellers per a realitzar “*los castillos, pilares y torres de costumbre*”.

Entretant, es va celebrar la **festa major de l'Arboç**, on els Xiquets de Valls hi van participar. Al llibre de pagaments de 1946 de l'Ajuntament, hi consten les següents anotacions: «*A los Xiquets de Valls por la contrata de sus trabajos en los días de Fiesta Mayor del corriente año: 3.500 ptas.*

A los Xiquets de Valls para sufragar los gastos de merienda de dicho grupo verificada en la Fiesta Mayor: 215 ptas»²⁴⁹.

En aquesta actuació, hi van participar per un cost total de 2.200 pessetes, que es repartiren els 88 castellers que hi participaren. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 16, pàgina 588).

Quadre nº 9: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a la festa de l'Arboç:

Cognoms	Nom	Renom	Pessetes
Aguilar Riudor	Antoni	<i>Anton de l'escura xemeneies</i>	25
Amigó ²⁵⁰	Rafel		25
Anguera Solé	Pere	<i>el Ferro</i>	25
Barberà Rosich	Josep Maria	<i>Coix de Barberà</i>	25
Benedicto Fabra	Ramon	<i>Creus</i>	25

²⁴⁸ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Contracte entre la Comissió organitzadora de la festa major de Vilafranca i els Xiquets de Valls. 17/08/1946.

²⁴⁹ ACBP. Fons Municipal de l'Arboç. Registre 805. Llibre d'intervenció de pagaments de 1946.

²⁵⁰ Segons Francesc Piñas i Lluís Liron es tracta de Rafel Migó Puig.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Pessetes
Bigorra Benaiges	Cirili		25
Boada	Anton		25
Bordas Reverter	Josep	<i>Salvet</i>	25
Borràs Fabregat	Josep	<i>Gendre de Nolla</i>	25
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	25
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	25
Cusquó	Roc		25
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>	25
Escuter	Joan		25
Esteve	Anton		25
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>	25
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>	25
Fabregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet o groc de l'Escolà</i>	25
Ferré	Batista		25
Figueres Mules	Joan	<i>Les Mules</i>	25
Fontanilles Granja	Joan	<i>Joan de Fontanilles</i>	25
Garcia	Joan		25
Garcia	Josep M		25
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	25
Gormaz	Tomàs		25
Gràcia Milagros	Josep		2 50
Isern i Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	25
Jaumejoan Rodon	Anton	<i>Anton de l'Erasme</i>	25
Jofré Domingo	Josep	<i>Pep de l'Alió</i>	25
Jové Cucurull	Lluís	<i>Lluís del Quinto</i>	25
Jové Roig			25
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>	25
Lari Plana	Pau	<i>Pau de Lari</i>	25
Llach Oller	Ramon		25
Magriñá Güell	Joan	<i>Joan del Puntet</i>	25
Mallorquí Farré	Ramon	<i>Ramonet del Ble</i>	25
Mariné Mateu	Pere		25
Martínez Ruíz	Jordi	<i>Jorge</i>	25
Mastil	Maties		25
Monné Camins	Josep		25
Nolla Batista	Josep		25
Odina Casanovas	Manuel	<i>Pigadet</i>	25
Oller	Pere		25
Ortega	Maties		25
Parés Plana	Pau	<i>Pau de Parés</i>	3 75

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Pessetes
Plana Cucurull	Joan	<i>Negret</i>	25
Pradiez Martí	Fermí		25
Rius	Ermenegildo		25
Rius	Josep	<i>Peptio</i>	25
Rius	Pau	<i>Pau del Beco</i>	25
Rius	Quim	<i>Quim del Beco</i>	25
Rubio Ruiz	Sebastià		25
Rubio Ruiz	Isaac		25
Ruiz Sanantonio	Enrique		3 75
Sanvidal	Ramon		25
Serra	Josep		25
Serra	Francisco		2 50
Serra Amalia	Celestino		25
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>	25
Serra Saperas	Ramon	<i>Serra de l'alfals</i>	25
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>	25
Tondo Serra	Ramon		25
Traver Tena	Joan		25
		<i>L. Fabre</i> ²⁵¹	25
		<i>Izquierdos</i> ²⁵²	5 125
		<i>Esbert de Parés</i> ²⁵³	25
		<i>M. Terreu</i> ²⁵⁴	3 75
		Garcias	3 75
		<i>Ballasteguis</i>	2 50
		<i>Providències</i>	2 50
		<i>R. Fontanilles</i> ²⁵⁵	2 50

Font: de l'autor a partir del llistat de pagaments de la festa de l'Arboç, 25/08/1946.

Arxiu Personal Jordi Gasque.

Pel que fa a l'actuació a **Vilafranca**, hi havia castells els dies 29, 30 i 31, tot i que el dia important era el 30, ja que: «*Las “colles” de Xiquets de Valls y de Vendrell levantarán sus atrevidos Castillos y Torres disputándose un premio de 1.000 pesetas, cedido por el*

²⁵¹ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, a en Llorenç Fabra Vidal o a Llorenç Fabra Español, pare i fill.

²⁵² Izquierdos fa referència als germans Diego, Joan i Anton Izquierdo Artero.

²⁵³ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, l'Albert Parés Güell i a l'Albert Parés Batalla, pare i fill.

²⁵⁴ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, Manuel Terreu Tomàs i a Miquel Terreu Espés, pare i fill.

²⁵⁵ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, en Ramon Fontanilles Serra i a en Ramon Fontanilles Subielos, pare i fill.

VAC, a los que levantarán el “*Quatre de Vuit*”»²⁵⁶. D’aquesta actuació, el mateix 30 d’agost es va fer entrega al representant dels Xiquets de Valls de 5.500 pessetes²⁵⁷, i signà el rebut Antonio Domingo Baldrich²⁵⁸.

La premsa recollí la seva actuació: «*Los “xiquets” también alcanzaron señalado éxito, en especial la “colla” de Vendrell que levantó sus castillos con gran seguridad, culminando en aquel “cuatro de vuit” y la “torre de set” del día 30 ante la Casa Ayuntamiento. Los de Valls también levantaron los mismos castillos, pero a costa de algunas caídas*»²⁵⁹. Amb sentit diferent, una altra crònica referí: «*Aquest dia a Vilafranca fou una victòria completa i sense precedents. A més de descarregar l’enyorat “cuatro de vuit” i el “dos de set”, cal afegir-hi el goig que els seus contrincants de Valls no descarregaren ni un ni l’altre. Fou un mal dia per als de Valls, que no pogueren fer cap castell.(...). Els Xiquets carregaren just el “cuatro de vuit”, no arribaren a coronar el “dos de set”*»²⁶⁰.

Eren dies moguts per als representants de la colla, el 30 d’agost s’enviava una carta des de Molins de Rei per al secretari del Patronat, on es deia: «*En mi poder la suya, recibida hoy, la cual he pasado a estudio de la Comisión Oficial de festejos y lo que la misma resuelva, se lo comunicaré a la mayor brevedad*»²⁶¹.

I el dia següent, una altra des de **Montblanc**, dirigida al president del Patronat, on s’explicava que, segons les converses mantingudes amb el Sr. Figuerola Blasi²⁶², acceptaven l’actuació a la festa major per al dia 8 de setembre. I continuava dient que s’hi desplaçaria una comissió per solucionar tots els detalls²⁶³. Segons Josep Mª Rodón «*la Colla Unificada dels Xiquets de Valls tenia contractada l’actuació a Montblanc, i*

²⁵⁶ Panadés. 29/08/1946, nº 249, pàgina 6.

²⁵⁷ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Rebut pel pagament de l’actuació a Vilafranca. 30/08/1946.

²⁵⁸ Anton Domingo Baldrich “*Foguet*”: Membre de la colla dels Xiquets de Valls, i posteriorment cap de colla de la Muixerra entre 1949 i 1954.

²⁵⁹ Panadés, nº 250, 07/09/1946, pàgina 1.

²⁶⁰ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 499, volum I.

²⁶¹ Arxiu Personal Jordi Gasque. Carta de l’Ajuntament de Molins de Rei al secretari del Patronat dels Xiquets de Valls. 30/08/1946.

²⁶² Podria tractar-se de Salvador Figuerola Blasi, veí de Valls. Va ser multat amb 500 pessetes el de juny de 1939 per tenir el rètol del seu establiment en català. Veure SOLÉ i SABATÉ, Josep Maria; VILLARROYA i FONT, Joan; *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes (1936 - 1975)*, Curial Barcelona, 1993, p 74.

²⁶³ Arxiu Personal Jordi Gasque. Carta de l’Ajuntament de Montblanc al president del Patronat dels Xiquets de Valls. 31/08/1946.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

com sigui que els rumors de divisió eren molt clars es va invitar a tots els castellers vallencs a que es definissin d'una manera inequívoca, presentant-se a la capital de la Conca de Barberà tots aquells qui acceptessin la situació actual de la Colla i el seu comandament»²⁶⁴. D'aquesta no en tenim gaire informació, la premsa la definí com un «notable triunfo»²⁶⁵, però sabem que s'hi van produir enfrontaments entre els dos bàndols²⁶⁶. «Aquesta actuació va ser un dels detonants que van propiciar prendre la decisió en ferm d'anar a Cabra. Entre castellers de la Vella i la Nova es va produir una violenta discussió que va acabar amb els ànims prou encrespats i amb alguna cara nafrada. Allò va acabar de decidir als castellers de la Vella, que encara dubtaven si es podia reorganitzar la Colla, a fer-ho»²⁶⁷.

Nolla ho explicava així: *«llavors d'anar a Montblanc, els castellers es van desmuntar una miqueta, i tots van anar a tirar, bueno molts, alguns, van anar a tirar una cana a l'aire, i quan el Blanco els ho va recriminar, li van dir tot el que els va semblar. Ben dit, res»*²⁶⁸.

El motiu d'aquestes tensions, no era altre que la forta discriminació que patien alguns membres de la colla, tal com afirmava en Nolla: *«en Pau de Parés [Pau Parés Plana], que tenia ganes de fer castells i com que tenia dos nois, doncs encara més i el Quinto [Lluís Jové Cucurull], com que el tenien com si diguéssim, ben discriminat, no pujava enlloc»*. I seguia afirmant: *«Hi havia discriminació. I jo un dia li vaig dir al Blanco, perquè el castell, no recordo el dia, però hi va haver un 5 de 7 que de la colla nostra en van pujar 9 i la resta tots seus, i va ser perquè es van trobar dos baixes que ningú no hi comptava, que sinó haurien sigut 7. Perquè has de comptar que el Pena [Joan Pena Gavalda, “Ros de Xamali”], quan va nèixer ja era casteller, i en canvi mentre el va tenir a la seva colla, pujava a dosos del 2 de 7, prova evident que li tenia confiança i en canvi doncs, ara, ja no el feia pujar. Hi havia discriminació descarada»*²⁶⁹.

Pel que fa a l'altra colla, la primera actuació documentada fou per la festa major de **Cabra del Camp**, el dia 15 de setembre, quan la premsa deia que alguns xiquets i altres

²⁶⁴ RODÓN, Josep Maria (l'Escolà): “Temps de Castells XIII”. *Foc Nou*, Valls, nº 13, agost 1986, pàgina 17.

²⁶⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 192, 14/09/1946, pàgina 3.

²⁶⁶ FERRANDO ROMEU, Pere; “Castells” a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *op. cit.*, pàgina 343.

²⁶⁷ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 12, vol. I.

²⁶⁸ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïxo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

²⁶⁹ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïxo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

joves van fer-hi castells²⁷⁰. El cartell de la festa major, deia així: *«con motivo de la Fiesta Mayor, actuarán en Cabra del Campo los “Xiquets de Valls” los cuales levantarán las famosas torres o “castells”, haciendo todo el día las delicias de convecinos y visitantes»*²⁷¹. Tot i que només hi posava que actuaven els Xiquets de Valls, el fet que la premsa parlés d'alguns xiquets i altres joves, no deixava dubte que no es tractava de la colla oficial, sinó de la colla nova que s'estava consolidant.

En aquesta sortida, segons Agustí Pena: *«Es van donar veus per tal que tots els castellers que poguessin, el dia 15 de setembre es desplaressin a Cabra del Camp, en el que havia de ser la primera sortida de la Colla Vella-Rabassó. S'hi va anar amb la camioneta de Josep Batalla Mallorquí, “Pep de Fèlix”. (...). Van anar fins a Cabra una cinquantena de castellers –no tots amb camioneta, alguns fins i tot amb bicicleta-, entre els quals escassejaven les camises. La majoria de components del cordó anaven vestits de carrer»*²⁷².

Nolla ho explicava així: *«Jo a Cabra no hi hauria anat, perquè encara no estava bo [de la caiguda a Vilafranca], però va venir el pare de “los Izquierdos” i em va dir: Si tu no vas allá arriba, no deixaré que vayan mis hijos»*. Pel que fa si al setembre de 1946, encara estava dins la colla unificada, responia: *«Si, encara hi estàvem tots a dins, quan anàvem cap Cabra, vam trobar al Fontanilles pel camí, i davant de ca les “hermanitas”, el van esbroncar, i vaig dir que no hi havia dret a això. I el meu gendre [Jaume Borràs Fabregat], em va dir:*

- No sap perquè anem a Cabra?

- No.

- Segur que no?

- No, home.

- Doncs hi anem per reformar la Colla.

Jo no vaig ser, doncs, uns dels que... [la vaig fundar]. I en el meu interior ho era de donar el cop d'estat, però hauria esperat que el grà hagués estat una miqueta més madur. I aquells es van adelantar i van anar a fer castells. I com que tenien ganes de fer castells, vaig dir ja pujaré jo, ja que aquest home m'ha dit que si no hi vaig jo no

²⁷⁰ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº191, 21/09/1946, pàgina 3.

²⁷¹ ACAC. Fons Municipal de Cabra del Camp. Expedient 3520. Cartell Festa Major 1946.

²⁷² PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 12, vol. I.

deixarà pujar els nens. I aquell dia els vaig atipar de fer castells»²⁷³. També afirmà que després d'aquesta actuació, encara restà un temps amb la colla unificada. Mentre que Blasi afirmava que en Josep Nolla i Pau Parés ja se n'havien separat el mateix 1946²⁷⁴.

Pel que fa a la participació amb aquesta nova colla, cal destacar el testimoni de Josep Gasque i Padró, "*Pep de la llet*", que per desavinences amb la colla unificada va decidir deixar de fer castells. *«Aproximadament al cap d'un any d'haver plegat, a l'estiu del quaranta-sis, ens vam trobar uns quants amics passejant pel "Pati" (...) uns quants xicots s'havien engrescat i feien petits castells; nosaltres ens hi vam acostar i també ens hi posàrem.*

Com que jo tenia una certa experiència, de seguida vaig agafar el comandament i lògicament m'escoltaven, ja que ells no sabien res de com es preparava un castell.

La cosa es tornà més seriosa a mesura que passaren els dies, sobretot perquè de seguida començaren a incorporar-se elements de la Vella que veieren allí l'oportunitat de refer la colla. (...). Llavors un altre dia, en Ramon Cusidó, en Josep Mª Barberà i jo, vàrem anar al despatx del Sr. Fàbregas a demanar-li permís per tirar endavant la tasca que estàvem fent, però ell no en va voler saber res i entre alguns de nosaltres sorgí el desànim; en canvi n'hi va haver d'altres a qui serví d'esperó, i s'ho van prendre amb més interès per tal de fer ressorgir la colla»²⁷⁵.

Agustí Pena, en aquest sentit, digué: *«L'actuació de Cabra del Camp va ser l'impuls definitiu per a reorganitzar la Colla. A partir d'aquell dia hi va haver trobades a casa de Joan Roca, "Dolçures", a casa de "Pau de Parés" i al bar l'Amada. S'havia decidit tirar endavant i calia anar solucionant els problemes més immediats. El primer, a banda de l'autorització municipal, era fer camises per tothom. Robert Rodon Llach, "Berto", conservava una peça de roba d'abans de la guerra i les velles camises rosades servien de patró per a fer-ne de noves. El cost de la confecció es va cobrir amb una col·lecta entre els mateixos castellers»²⁷⁶. Aquesta versió és qüestionada però per Pep de Nulles: *«Teníem un problema. No hi havia vestimenta, ni camisa, ni pantalons, ni mocador, ni faixa, però calia sortir uniformats. Pep de la Llet, en Gasque, que també havia començat a fet castells feia poc amb la Colla Xiquets de Valls, i que**

²⁷³ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïxo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

²⁷⁴ BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 68.

²⁷⁵ SOLÉ, Pere. "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 5, juny de 1982, pàgines 8 i 9.

²⁷⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 12, vol. I.

era jove com nosaltres, s'integrà a la Colla de moment "sense nom" perquè feia relativament poc temps que estàvem funcionant. Ell, amb en Ramon Tondo Serra, Titu Mallorquí i jo vàrem anar a Ca Cañellas. Havíem de fer unes 30 camises i la resta del vestuari i no teníem diners. Un pacte entre les dues bandes acabaria amb una solució. Ho pagaríem per mitjà de les actuacions castelleres. En aquells mesos es feien castells per les festes majors dels barris vallencs. Demanàvem fer actuacions pels barris durant tots els dissabtes de cada mes sense cobrar res, però sempre ens donaven alguns diners que servien per anar pagant la roba de mica en mica. El color de la camisa fou la que porta l'actual Colla Vella, rosat fort, que és la que nosaltres triàrem per tal de diferenciar-nos de la camisa de la Colla Vella d'abans de la guerra que era el rosat clar»²⁷⁷. I, segurament, ambdós són certs, es feren les camises de la tela d'abans de la guerra per a alguns i d'altres les compraren a fiar.

Al marge del sorgiment d'aquesta colla, els Xiquets de Valls continuaren el seu camí. Així, 26 de setembre en el manuscrit amb el Balanç i l'estat de comptes del Patronat apareixen anotats els actius i els passius i el dèficit acumulat era de 9.123,95 pessetes: «A aquesta quantitat cal afegir-hi alguns pagos a realitzar per accidents, farmàcia i metge, en curs, i a més alguns pagos efectuats per R. Barrufet, per lo que son necessàries per a saldar els deutes fins avui i anivellar la caixa, unes 10.000 pessetes»²⁷⁸. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 17, pàgina 590).

Analitzant aquestes xifres, caldria preguntar-se que havia passat en poc més de tres mesos, des de la creació del Patronat, per haver acumulat un deute tant important.

Fins aquell moment, els castellers es repartien el que sobrava després de cada actuació. Així, es calculava un jornal per cada casteller, més el desplaçament, la fonda, el menjar, la roba i es demanava la quantitat que sortia de la suma de tots aquests conceptes als llocs on anaven a actuar. Si mentre es realitzava la sortida, es produïa alguna despesa extra, com per exemple les de farmàcia per alguna contusió, aquesta es treia de la part dels salaris, de manera que quan era l'hora de repartir entre tots, en tocava una mica menys per cap. Però amb la creació del Patronat, es garantia que els castellers cobrarien sempre un jornal fix, de 25 pessetes. Aquest fet, provocava que si hi havia despeses

²⁷⁷ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgina 8. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

²⁷⁸ Arxiu Personal Jordi Gasque. Balanç de comptes del dia 26/09/1946.

extraordinàries, enlloc de reduir-se de la part a repartir, s'havien de pagar igualment, generant així el dèficit esmentat.

Aquest canvi en la manera de pagar als castellers, crec que responia a la voluntat de les autoritats de fer atractiva la colla oficial, la del Patronat, envers l'altra colla. La promesa d'un salari fix, d'assegurança i del favor del règim era un factor a tenir en compte. Joan Vallès relatava com Josep Giro Serra "Claret", havia sortit de la presó el 1945 gràcies a l'Alcalde Fàbregas i ràpidament s'incorporà als Xiquets, resultant una peça clau per al quatre de vuit aconseguit per Santa Teresa del mateix any. I continuava dient: «*Claret era un dels de la Vella, es quedà per sempre. Tots els capdavaners de la Vella s'hi havien quedat i ell també. A més estava agraït amb la gent que el va treure de la presó i no tenia cap motiu per marxar. (...) També el meu pare, l'Eduard, i el meu oncle, en Toribi Vallès, que tenien molta representació dins la Vella, foren dels que van influir perquè els castellers d'aquesta colla es quedessin. (...) Els castellers de l'Arboç d'abans i després de la guerra que formaven part de la Colla, el 1947 quan hi hagué el canvi de nom, ens quedàrem tots*»²⁷⁹. Aquestes paraules mostren com el favor del règim era un fet important a tenir en compte a l'hora de decidir canviar o no de colla. Pel que fa als germans Vallès, cal comentar que des del 1943, Toribi Vallès era el dipositari dels fons de l'Ajuntament de l'Arboç²⁸⁰ i, per tant, una persona relacionada amb les autoritats franquistes.

La premsa vallenca del 5 d'octubre, avisava als castellers que el proper dia 7 de 9 a 9:30 havien d'anar al teatre de *Educación y Descanso* per començar els assajos per les **fires i festes de Santa Úrsula**, i que al mateix temps cobrarien per l'actuació a Montblanc (segons el balanç, s'havien de repartir 1.900 pessetes). Des de la redacció també es demanava que s'entrenés bé als petits²⁸¹.

De cop i volta, les informacions aparegudes al setmanari vallenc, ens mostren tensions entre els castellers, les autoritats i l'afició. La situació dels castellers després de Sant Fèlix a Vilafranca –on no havien tingut massa èxit– empitjorà internament, així, podia llegir-se:

²⁷⁹ CLIMENT, Joan: "Conversant amb Joan Vallès Figueras" a <http://www.elcasteller.cat/conversantambjoanvallesfigueras.html> , [13/05/2013].

²⁸⁰ ACBP. Fons Municipal de l'Arboç. Comptes generals de 1943.

²⁸¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº193, 05/10/1946, pàgina 3.

«¿Qué pasa con los “Xiquets?”

Este año, hemos sido vencidos. -¿Debemos hacer un esfuerzo para terminar la temporada con dignidad o debemos permitir que la intriga, la envidia y la pequeñez de espíritu hagan que esta temporada los de Valls no lleguen dónde han llegado los otros?- Llamada al patriotismo y al sentido común.

Hemos sido vencidos

Decimos hemos sido vencidos por que los Xiquets, no son los de fulano ni los de mengano, sino que son los de Valls y por lo tanto, nosotros nos contamos entre sus filas porque en definitiva Valls es un todo, Valls es una colla y cuando por las circunstancias que sean una colla, o la que sea, siempre que sea de Valls, reciba la humillación de ser superada por una colla forastera, sin tradición, sin la historia y sin que en definitiva sean xiquets y si simplemente unos imitadores cuyo entusiasmo y disciplina les ha puesto a un nivel superior a los propios imitados. (...).

Las circunstancias no responden siempre según nuestros deseos y así los Xiquets de Valls no han podido igualar a los de Vendrell (...).

... y esperábamos dar la réplica

Recientemente el Ayuntamiento estableció la costumbre de contratar a los Xiquets por Santa Úrsula, lo que antes no se venía haciendo. El motivo de tal iniciativa fue el de dar ocasión a que los Xiquets se exhibieran ante los vallenses a final de temporada cuando estos llevaran el entreno de todo el verano (...). Recibido el natural disgusto de ser derrotados por los vendrellenses, esperábamos que en un arranque de genio de los castellers y de la población, por Santa Úrsula (...) se realizara la gesta y nos evitaremos la vergüenza de que en la historia dels castells, se pueda decir que en el año 1946, los de Valls eran inferiores a los otros. (...)

... pero algunos castellers no lo han querido

Hay que conocer algunos castellers para saber de sus cosas y he aquí que por un quítame estas pajas, se han provocado una serie de confusionismos para impedir que se lleve a cabo lo que se debía hacer. Que si fulano ha dicho esto, que si tal me miró mal, que tal no quiere que mande, que yo también quiero mandar, que si este se llevó un duro, que si yo quiero subir en tal sitio, que si yo voy a hacer que se queden sin enxaneta porque por algo les doy de comer, que si le prometí tanto al otro enxaneta y así los marearemos, etc., etc.,: pobreza de espíritu. (...), Nos importa coronar el Castell; allí deben ser todos un alma: la de la ciudad.

Lo de las dos “colles”

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Si hay dos colles de Xiquets y con ello podemos lograr superar a las collas forasteras, nuestra enhorabuena. Si con dos colles, hemos de quedar peor, entonces, recomendamos que los organizadores se queden en casa. No obstante ello, con probarlo no se pierde nada. Ahora bien, veríamos las dos colles con simpatía si se hubieran organizado las dos al empezar la temporada o cuando ya hubiéramos hecho el quatre de vuit, pero en lo que va de año, antes que tomar nuevas iniciativas, antes de hablar, hacer y organizar, primero hay que quitarles el pabellón a los de Vendrell.

Hacer lo contrario, es querer que no se haga el quatre de vuit, porque no tratan los organizadores de sumar, sino de restar. Si se quisiera hacer una nueva colla con personal disponible, encantados; pero si se trata de que el personal se lo quiten la una a la otra (...).

Aún más, todo Valls, todos los castellers, deben poner su empeño el día 20 para quitarnos la espina, y al día siguiente, que cada uno haga lo que quiera, este es nuestro parecer, y que se organicen tantas collas como se quiera. (...).

El día 20

Los Xiquets, levantarán sus castillos, torres y pilares el día 20. Este es el día del desquite para arrebatarse el pabellón a los del Vendrell. Si con todos los esfuerzos no podemos lograrlo, a nadie le debemos pedir cuentas, pero si no se logra el empeño por culpa propia, sea de quien sea, al fin y al cabo vallense, con la vergüenza de la que seremos presa, anotaremos los nombres de sus causantes para la historia de los Xiquets de una año que se dejaron vencer: el de 1946»²⁸².

Quedava clar que la situació no era la millor. D'una banda, amb la creació del Patronat dels Xiquets de Valls, hi devia haver l'esperança de recuperar la supremacia castellera d'una manera molt clara, mentre que la realitat va ser totalment diferent, sobretot amb la derrota a Vilafranca. A més, les tensions internes eren molt importants. Com es diu a l'article, hi havia enveges per manar i per ocupar els llocs més importants als castells, tensions pel sou que cobraven i per si algú robava. Es prenien la canalla d'una colla a l'altra. Totes aquestes tensions, impedié guanyar. I, el text també deixava clar que el fet d'haver-hi dos colles era negatiu per la ciutat.

En definitiva, la creació del Patronat no havia servit per unificar els castellers. I l'altra colla, nascuda amb la voluntat del jovent de fer castells, ràpidament es va convertir en

²⁸² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº194, 12/10/1946, pàgina 2.

pol d'atracció dels que rebutjaven la colla oficial, i dels castellers que no s'hi sentien a gust.

Pocs dies després, el mateix setmanari reproduí una altra notícia, que ja s'havia publicat a *El Correo Catalán* de Barcelona, explicant que els castellers del Vendrell no actuarien a les Fires de Santa Teresa per què l'Ajuntament no podia assumir el pagament de les despeses d'organització. Els vallencs ho interpretaven així: *«No debe pasar por alto a los “castellers” de Valls, la afirmación del expresado periódico de que Vendrell ostenta en el actual año el “jersey” de vencedor en el concurso de Villafranca. Bien es cierto que en Villafranca no se celebró ningún concurso de “castells”, pero no lo es menos que en su actuación afortunada en una simple exhibición en la plaza de Villafranca, les da derecho a presentarse como los mejores y también para hacer “gañetes” a los “Xiquets” de Valls, que hasta ahora se han preciado de ser los únicos en sus ejecuciones. De persistir algunos “castellers” de Valls en la actitud que han adoptado para las fiestas de Santa Úrsula, definitivamente los de Vendrell podrán apropiarse con razón la primogenitura de nuestros antepasados²⁸³.*

Merece también los honores del comentario la particularidad de que los de Vendrell, no han actuado por Santa Teresa, porque el Ayuntamiento no les ha podido satisfacer la cantidad de 3.000 pesetas. En Valls, desde el año 1941, no se ha fijado de antemano la cantidad que debían cobrar los “Xiquets”, sino que una vez hechas las exhibiciones, han presentado al Ayuntamiento la cuenta por la cantidad que han querido los “castellers”, sin que nunca se les haya discutido un céntimo y podemos asegurar que el Ayuntamiento de Valls es el que más caro paga los “castells”, lo que nos honra porque con ello se trata de prestarles la decidida ayuda para su fomento y desarrollo. No es secreto para nadie que los “castellers” de Valls, han recibido por parte de las autoridades locales su protección, sus atenciones y el calor de su entusiasmo. Tales antecedentes han cristalizado en añadir al calendario “casteller”, la fecha de Santa Úrsula y en la creación del “Patronato de los Xiquets de Valls”, que les proporciona los uniformes, les asegura una subvención fija por actuación y el sueldo y curación en caso de accidente.

A pesar de lo expuesto no por todos los “castellers” de Valls, ha sido reconocida la ventajosa preocupación del Ayuntamiento, y, desoyendo los deseos de la Alcaldía, a la que tantas atenciones le deben, prefieren discutir ridiculeces y personalismos a que el

²⁸³ En negreta per l'autor.

nombre de Valls y los de sus “Xiquets” ocupen el lugar que les corresponda y hagan honor a la ciudad en un día tan señalado, como es el de la inauguración de la Casa de la Ciudad.

Hay un refrán al que no le queremos dar aplicación en esta información, pero nos cabe la duda de si es preferible darles a los “Xiquets”, en vez del trato que se les da, el que reciban los de Vendrell; quizás así llevarían a cabo mejores actuaciones.

El periodista del “Correo” se lamenta de que se ha dado un paso atrás en la feria, “al no solucionar el problema de carácter moral más importante de la misma”. El bueno del periodista patentiza su excelente buena fe. Que se venga uno de estos días a Valls que oiga y vea la actuación solapada de algunos “castells” y tenemos la convicción de que para estos algunos, dejará de aplicar para siempre eso de lo moral»²⁸⁴.

Aquesta notícia ens permet descobrir com funcionava la festa de Santa Úrsula, com es realitzava el pagament, i sobretot, com per part de l'Ajuntament vallenc s'havia apostat de manera clara pels Xiquets de Valls. A més, s'evidencia com el text responia a les necessitats de les autoritats, que atacaven als antics membres de la Vella.

Segons Blasi i Vallespinosa, «*Les dissidències es manifestaren la diada en què fou inaugurada la reforma de la casa de l'Ajuntament, amb assistència del cardenal doctor Arce, el governador de Tarragona, el president de la Diputació i molts altres invitats. S'havia convingut que en tal diada (20 d'octubre de 1946) calia fer el quatre de vuit en rèplica a l'actuació desafortunada de Vilafranca, on els castellers del Vendrell el feren i el desferen. Alguns castellers prescindiren d'aquests raonaments, i es negaren a pujar al castell i, segons la veu popular, (...), inclús privaren que hi pugés l'enganxa, malgrat totes les promeses dels seus pares. Tot i això es va pujar el quatre de vuit, si bé va caure en baixar l'enganxa que suplía al que havia de pujar*»²⁸⁵. El que mostrava que la crida al patriotisme i a l'amor propi vallencs, que reclamava la premsa els dies anteriors, no havia tingut èxit.

²⁸⁴ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº195, 19/10/1946, pàgina 3.

²⁸⁵ BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 68.

Quadre nº 10: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar per Santa Úrsula, del 20/10/1946:

Cognoms	Nom	Renom	Dies d'actuació	Pessetes
Aguilar	Pascual		2 dies	50
Anguera Solé	Pere	<i>el Ferro</i>	2 dies	30
Benedicto Fabra	Ramon	<i>Creus</i>	2 dies	150
Bigorra Benaiges	Cirili		2 dies	50
Boada	Antoni		2 dies	50
Bonet	Adolf		1 dia	30
Bordes Reverter	Josep	<i>Salvet</i>	2 dies	50
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	2 dies	50
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	2 dies	50
Contijoch	Isidre		2 dies	100
Contijoch Grau	Anton		2 dies	50
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>	2 dies	50
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>	2 dies	50
Fabra Español	Jordi		2 dies	50
Fabra Español	Llorenç	<i>Llorençó</i>	2 dies	50
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>	2 dies	50
Fabra Español	Josep	<i>Peptio de Llorençó</i>	2 dies	50
Fabra Vidal	Llorenç	<i>Llorençó (pare)</i>	2 dies	50
Ferré	Batista		2 dies	50
FigueresMolas	Joan	<i>les Mules</i>	2 dies	50
Fontanilles Granja	Joan	<i>Joan de Fontanilles</i>	2 dies	50
Garcia	Joan		2 dies	50
Garcia	Josep M			25
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	2 dies	50
Gormaz	Guzman		1 dia	25
Gracia Milagros	Adolf		2 dies	30
Isern i Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	2 dies	50
Izquierdo Artero	Diego	<i>Diego</i>	2 dies	50
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>	2 dies	50
Lari Plana	Pau	<i>Pau de Lari</i>	2 dies	40
Magriñá Güell	Joan	<i>Joan del Puntet</i>	2 dies	50
Mallafré	Francisco		2 dies	30
Mariné Mateu	Pere		2 dies	50
Martínez Ruíz	Jordi	<i>Jorge</i>	2 dies	50
Mastil	Maties		2 dies	50
Mateu Fallada	Josep M	<i>Fallada</i>	2 dies	50
Mateu Güell	Francesc	<i>Barrusques</i>	2 dies	50
Melet Minguell	Joan		1 dia	50

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Dies d'actuació	Pessetes
Pallarès Bartra	Ramon	<i>Titànic</i>	2 dies x2	50 x 50
Pallarès Pons	Ramon	<i>Pallarès fill o Titànic</i>	2 dies	50
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>	2 dies	50
Perez	Salvador		2 dies	50
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris</i>	2 dies	50
Pi Saperas	Pere	<i>Peret de les Animes</i>	2 dies	50
Plana Cucurull	Joan	<i>Negret</i>	2 dies	50
Plana Cucurull	Josep	<i>Negret</i>	1 dia	50
Pradiez Martí	Fermí		2 dies	50
Rius	Ermenegildo		2 dies	150
Rius	Quim	<i>Quim del Beco</i>	1 dia	50
Rius	Pau	<i>Pau del Beco</i>	2 dies	50
Roig	Josep		2 dies	50
Rubio Ruiz	Isaac		2 dies	50
Rubio Ruiz	Sebastià		2 dies	50
Ruiz Sanantonio	Enrique		2 dies	150
Serra	Francisco		2 dies	50
Serra Amalia	Celestino		2 dies	50
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>	1 dia	25
Solé	Josep	<i>Qyma</i>	2 dies	50
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>	2 dies	50
Terreu Tomas	Manuel	<i>Manyo</i>	1 dia	25
Valverde	Joan		2 dies	150
Valverde Alonso	Gumersindo		1 dia	ojo
Vendrell Montserrat	Joan	<i>Les Alles</i>	2 dies	50
Vendrell Montserrat	Joan	<i>Les Alles</i>	2 dies	ojo
	Enric	<i>Enric de Massá</i>	2 dies	50
	David	<i>David de Lengracia</i>	1 dia	15
		<i>Cuñado de Jorge</i>	2 dies	50
	Eloi		2 dies	150
		<i>Ballasteguis</i>	2 dies	150
		<i>Garcias 3</i>	2 dies	150
		<i>Ramon Fontanilles²⁸⁶</i>	2 dies	150
		<i>Esbert de Parés²⁸⁷</i>	2 dies	100

²⁸⁶ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, en Ramon Fontanilles Serra i a en Ramon Fontanilles Subielos, pare i fill.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Dies d'actuació	Pessetes
		<i>Solé</i>		50
	Components de l'Arboç:			
		<i>Diumenge</i>	15 parts	
		<i>Dilluns</i>	11 parts	
		<i>Total 26 parts.</i>		

Font: de l'autor a partir del llistat pagaments Santa Úrsula, del 20/10/1946. Arxiu Personal Jordi Gasque.

A la relació consten inscrits 73 castellers i el salari que van percebre, en funció de si van actuar un o dos dies. A més, hi havia anotats 15 castellers de l'Arboç per l'actuació del diumenge i 11 per la del dilluns. Amb la gran participació que hi va haver, quedava clar que Santa Úrsula era considerada una de les actuacions importants, i més, després de la derrota vallenca a Vilafranca.

Pel que fa als castellers de l'Arboç que van actuar per Santa Úrsula, hem localitzat la llista original del pagament.

Quadre nº 11: Relació dels arbocencs de la Colla Xiquets de Valls que van actuar per Santa Úrsula²⁸⁸:

Dia 20:	Dia 21
Toribio Vallés	Eduard Vallés
Eduardo Vallés	Gumercindo Vallés
Gumersindo Vallés	Josep Figueras
Josep Figueras	Lluís Figueras
Lluís Figueras	Julià Suau
Julià Suau	Agustí Romagosa
Agustí Romagosa	Ramon Rovira
Ramon Rovira	Baldomero Suau

²⁸⁷ Aquesta anotació podria referir-se a dos castellers, l'Albert Parés Güell i a l'Albert Parés Batalla, pare i fill.

²⁸⁸ Aquest document no està datat, però a l'encapçalament hi ha una anotació que diu: «Los de Arbós», i que en Bartolí situa a l'any 1946.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Baldomero Suau	Marcelino Feliu
Marcelino Feliu	Joaquim Solé
Joaquim Solé	Francisco Coll
Francisco Coll	Alfonso Sendra
Alfonso Sendra	
Jaume Guardia	
Joan Rossell	

Font: Llistat pagaments als castellers de l'Arboç. Arxiu Personal Jordi Gasque.

Pel que fa a aquest llistat, podem ampliar el nom dels castellers²⁸⁹: Toribi Vallés Badia i Eduard Vallés Badia (antics membres de la Colla Vella, que actuaren amb la colla unificada i posteriorment es quedaren a la Muixerra). Gumersind Vallés Sala (actuà amb la colla unificada el 1946 i després amb la Muixerra). Josep Figueras Mestres. Lluís Figueras Mestres “*Xaret*” (actuà amb la colla unificada i posteriorment fou el primer cap de colla dels Minyons de l'Arboç). Julià Suau Rovirosa “*el Pallasso*” (actuà amb la colla Nova els anys 30). Agustí Romagosa Cruset (No en tenim cap referència castellera, però el 1934 era vicesecretari de Joventut Catalanista d'Esquerra Republicana de l'Arboç). Ramon Rovira Ventosa. Baldomero Suau Rovirosa “*el Gori Pallasso*” (actuà d'agulla i primeres mans amb la colla Nova). Marcelino Feliu Maymó. Joaquim Solé Pujol. Francisco Coll Soler “*el Cisco Ceba*” (amic de Ramon Fontanilles Serra, va parar a baixos del primer 3 de 8 a Torredembarra el 1934 amb la colla Nova). Alfons Sendra Magrané, dels Monjos. Jaume Guardià (Segons Bartolí, podria tractar-se de Jaume Guardià Andreu, tot i que personalment considero que en realitat es correspon a Jaume Guardià i Jané, “*el Met Fulla o el Maquero*”, de l'Arboç i casteller de cordó amb la colla Nova). Joan Rossell Guasch “*el Pelegrí*” (el 1944 actuà amb la colla unificada, i del 1947 fins al 1965 anà amb la Muixerra. Cal destacar la gran actuació que feu a Madrid el 1947, amb el pilar de cinc)²⁹⁰.

²⁸⁹ Aquest mateix document apareix publicat a BARTOLÍ BALANÀ, GUILLEM: “Identitat i descendència de les dues colles dels Xiquets de Valls”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº107, maig de 2008, pàgina 7, amb l'anotació del segon cognom de la majoria de castellers.

²⁹⁰ BARTOLÍ BALANÀ, GUILLEM: “Identitat i descendència de les dues colles dels Xiquets de Valls”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº107, maig de 2008, pàgina 7. MONTSERRAT, FRANCESC: *El Racó de la Colla Nova*, www.racodelacollanova.com [26/07/2013]; SOLER BECERRO, Raimon: “80 anys d'Esquerra Republicana de Catalunya al Penedès. L'organització d'ERC, 1931-1936” (2011). Raimon Soler Becerro. El país és la gent, <http://canestasi.blogspot.com.es/> [26/07/2013].

Respecte a la inauguració de l'Ajuntament, l'alcalde si referia així: *«Desde hoy, pueblo de Valls, tu bandera, emblema de nobleza y de la laboriosidad de tu raza, ondeará desde un sito digno de ella. Te ofrezco tu casa y hago entrega de ella a Valls, colocando en su balcón su gloriosa enseña»*. Al mateix article hi podem llegir que *«los actos deportivos y populares: audiciones de sardanas, conciertos, festivales infantiles, etc., tuvieron siempre el concurso popular, viéndose muy concurridos y animados»*. Pel que fa a l'actuació dels Xiquets de Valls, va ser l'acte amb més espectadors, tot i que l'ambient seguia tens: *«A pesar de las dificultades que, por las mezquindades de las que ya habíamos dicho algo (...), tenía que afrontar la “colla”, sobre todo por la falta de gente pequeña: “aixecador” y “anxaneta”, la labor de los Xiquets de Valls fue espléndida y brillante»*. Entre els dies 20 i 21, van aixecar diversos castells, com el cinc de set i el quatre de set amb el pilar al mig. El tres de set per sota i el pilar de cinc. Però sobretot, el quatre de vuit, del que en deia: *«Si la “enxaneta” hubiese podido ser la “enxaneta” que no se dejó subir, el éxito hubiese sido ruidoso. Pero el “cuatro de vuit” se hizo y si no se deshizo, a la pesadez natural de aquel pequeño valiente que se prestó hacer de “enxaneta”, se debe. (...). Pero el “cuatro de vuit” fue el más esbelto, imponente y firme de los que hemos visto»*. I continuava dient: *«no nos sentimos completamente desquitados de la derrota de Villafranca, pero sentimos el gozo de saber que contamos aún con la raza de nuestros antiguos “xiquets”»*²⁹¹. Agustí Pena deia que des d'aquell moment, *«les relacions entre els capdavaners dels Xiquets i els membres de la Vella que s'havien negat a col·laborar van empitjorar, ja que es van negar a posar mans al quatre de vuit. A més, Ramon Mallorquí Ferré, “Ramonet del Blé”, va agafar la canalla, els bessons Anton i Joan Izquierdo, i se'ls va endur a la seva terra del Burgà perquè tampoc no pugessin. El quatre de vuit el van tirar amunt, però només es va carregar»*²⁹².

El dia 3 de novembre els Xiquets es desplaçaren a **Vila-rodona** per tal d'actuar-hi: *«De brillante, sin paliativos, debe calificarse la actuación de la “colla” (...), así como de calurosos en extremo la acogida que se les dispensó y los aplausos y ovaciones (...). Con alarde de arte y vigor se levantaron, fuertes y seguros, los “cinc pilars de set”; el “cuatro de set amb el pilar al mig”; el “tres de set aixecat per baix”; el “cuatro de set”, que repitieron a menudo en el transcurso de la mañana, y numerosos “pilars de*

²⁹¹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº196, 26/10/1946, pàgina 1.

²⁹² PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 13, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

cinc”(...)» i acabava dient: «Les felicitamos cordial y entusiásticamente y nos congratulamos. Excelente broche con que han cerrado la presente temporada y buen estímulo para esperar la próxima, que ha de sentar y dejar bien alto el pabellón de nuestra ciudad, cuna de la raza castellera»²⁹³.

Quadre nº 12: Relació dels membres de la Colla Xiquets de Valls que van actuar a Vila-rodona, 03/11/1946:

Cognoms	Nom	Renom
Aguilar	Pascual	
Anguera Solé	Pere	<i>el Ferro</i>
Benedicto Fabra	Ramon	<i>Creus</i> 3
Bigorra Benaiges	Cirili	
Boada	Antoni	
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>
Collet Solé	Josep	
Contijoch Grau	Anton	2
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>
Fabra Español	Jordi	<i>fill</i>
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó fill</i>
Fabra Español	Llorenç	<i>Llorençó fill</i>
Fabra Vidal	Llorenç	<i>Llorençó (pare)</i>
Ferré	Batista	
Fontanilles Granja ²⁹⁴	Joan	<i>Joan de Fontanilles</i>
Fontanilles Granja	Joan	<i>Joan de Fontanilles</i>
Garcia	Joan	3
Garcia	Josep M	
Garcia	Joan	
Gracia Milagros	Adolf	
Gracia Milagros	Adolf	
Izquierdo Artero	Diego	<i>Diego</i>
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>
Lario	Justo	
Llavoré	Francisco	<i>Murillo</i>
Llavoré	Francisco	<i>Murillo</i>
Mariné Mateu	Pere	
Mastil	Maties	

²⁹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº198, 09/11/1946, pàgina 2.

²⁹⁴ En aquest llistat hi apareixen 15 castellers repetits. No sabem si es tracta d'un error a l'hora de confeccionar el llistat, o si alguna de les pàgines podria referir-se a alguna altra actuació.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom
Melet Minguell	Joan	
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>
Perez	Salvador	
Pi Saperas	Pere	<i>Peret de les Animes</i>
Plana Cucurull	Joan	<i>Negret</i>
Rius	Salvador	
Rius	Josep	<i>Peptio</i>
Rius	Pau	<i>Pau del Beco</i>
Rius	Pau	<i>Pau del Beco</i>
Roig	Josep	
Rubio Ruiz	Isaac	
Rubio Ruiz	Sebastià	
Ruiz Sanantonio	Enrique	3
Samaniego	Ramon	
Secall Garcia	Josep	<i>Pep del Roig</i>
Serra	Francisco	
Serra Amalia	Celestino	
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>
Solé	Josep	<i>Qyma</i>
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>
Terreu Tomas	Manuel	<i>Manyo</i>
Trenchs Lacombe	Salvador	<i>Romo</i>
Trenchs Lacombe	Salvador	<i>Romo</i>
Valverde Alonso	Joan	3
		<i>Ballasteguis</i> 3
		<i>Batets</i> 2
		<i>Ramon Fontanilles</i> 3
	Rafel	<i>Rafael de Panall</i>

Font: de l'autor a partir del llistat de Vila-rodona. Arxiu Personal Francesc Piñas.

Finalitzada la temporada castellera, hi havia tensions. La Colla dels Xiquets de Valls havia dut a terme vuit sortides al llarg de l'any i havia rebut un fort càstig amb l'actuació a Vilafranca, en veure's superada per primer cop pels vendrellencs. Amb tot, les disputes que es vivien entorn del fet casteller no només responien a la competència dels del Vendrell, sinó que des del febrer trobàvem a Valls una altra colla, que realitzà la seva primera actuació a Cabra del Camp. Aquesta dualitat, junt amb la pèrdua de supremacia dels Xiquets, cristal·litzà amb la creació del Patronat dels Xiquets de Valls,

«amb unes directrius pioneres i avançades en el temps i que han servit de model per a posteriors iniciatives semblants a altres municipis: divulgar els castells, crear socis protectors, signar una assegurança d'accidents, editar un butlletí intern, etc»²⁹⁵.

Pel que fa a la creació d'aquesta nova colla, considerem que va tenir un recorregut propi des del febrer de 1946, quan s'uniren entorn de Pep de Nulles altres joves, fins al 8 de setembre, quan per la tensió produïda en l'actuació a Montblanc els dissidents Pau Parés Plana, *Pau de Parés*, i Lluís Jove Cucurull, *el Quinto*, van decidir incorporar-s'hi. Així, a partir de l'actuació a Cabra del Camp aquesta nova colla visqué un procés de transformació que havia d'acabar amb el ressorgiment de la Colla Vella. Així també ho manifestaren diversos testimonis²⁹⁶:

Anton Vilanova Mateu, *Pebroter*, (de la colla Nova des de l'any 1929, de la Unificada i de la Muixerra) afirmava: *«Ell [Pep de Nulles] i el Ramon Tondo Serra són l'ànima d'aquella colla de jovent que van començar del no res a fer castells. Tota aquella canalla, que ben aviat van ser molts, cap d'ells n'havia fet de castells, excepte algun que anava amb nosaltres. Per cert que el Ramon Tondo Serra també va venir poc temps amb nosaltres. Nosaltres estàvem involucrats amb el "Movimiento" no teníem més solució. Encara que dins la nostra "Colla" hi havia també gent d'esquerres...però!. Era fruit d'aleshores. Temps més tard, s'hi afegiren en aquella colla de jovent el Pep de la Llet i el Xamali que també eren joves com ells, encara que havia començat amb nosaltres. Aquests volien fer una colla diferent, allò... diferent del que hi havia. L'Alcalde Fàbregas, però, no els hi donava massa facilitats, perquè volia que formessin part de la nostra Colla. Quan s'hi afegiren gent més de dretes, els Cireres, Guinovarts, etc. Juntament amb el tintorer [Josep Nolla], tot allò canvià molt. Aquell jovent no volien pas posar el nom de colla vella no ho pretenien pas. Volien fer castells i buscaven una cosa diferent. Inclús la camisa era diferent»²⁹⁷.*

²⁹⁵ FERRANDO ROMEU, Pere. Castells, a SANCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *op. cit.*, pàgina 343.

²⁹⁶ L'elecció d'aquests, s'ha dut a terme intentant respectar el seu origen. A més, he intentat buscar un equilibri entre castellers que formaven part de la Colla Xiquets de Valls (unificada) i que s'hi quedaren, d'altres que s'iniciaren al món casteller de la mà d'aquesta nova colla i castellers que venien de la Colla Vella i s'hi quedaren posteriorment. Amb aquesta elecció pretenc mostrar tots els punts de vista sobre la creació de la colla.

²⁹⁷ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgina 17. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

Per altra banda, Joan Secall Roig, *Roig del carrer nou* (de la colla Nova, de la Unificada i de la Muixerra), comentava: «*A l'any 46 hi havia una colla castellera de jovent que no els havíem vist mai fer castells i tots eren joves. No els hi veiem futur. Hi havia en Ramon Tondo Serra que feia poc venia amb nosaltres. Nosaltres érem de la Colla del Blanco. (...). A aquella colla de joves hi va anar Pau de Parés que els va ajudar molt. Recordo el Xamali que era jove i venia amb nosaltres. No pujava gaire. Amb l'altra colla, que no sabíem com anomenar-la, va tenir ocasió de pujar. Quan portàvem el nom de Muxerra, no sé que va passar, però temps després el Nolla va venir a buscar uns quants castellers de la colla vella d'abans de la guerra, no gaires, i se'ls va emportar. (...). La gent en aquells temps no volíem problemes que ja en teníem prous. El que volia la gent era anar tirant*»²⁹⁸.

Ramon Fontanilles Subielos (casteller de la colla Nova abans de la guerra, de la colla unificada i de la Muixerra), ho visqué així: «*A la Colla Xiquets de Valls, unificada, hi havia les dues colles, tots els castellers no tenien ocasió de pujar, ja que hi havia els llocs bastant fixos. Com que hi havia ganes de fer castells i no podien pujar, uns quants de la Vella van decidir marxar. Això ja se'n parlava per la Festa Major de St. Joan. Van marxar uns quants que no tenien lloc a la Colla i ells volien fer castells. No marxà massa gent, la resta de la Vella es quedaren, doncs ja s'hi trobaven bé. El que passà és que els que anaven al davant com Josep Nolla, van moure cel i terra per tal de poder marxar i fer castells. Això fou el 1947. Un exemple era que el Xamali, que deuria tenir uns 19 ó 20 anys, volia pujar als castells, però no hi tenia lloc, per dir-ne un. Hi havia l'Angel Tondo que va ser per un temps cap de colla*»²⁹⁹.

Un altre informant fou Joan Pasalaigua Coll (actuà amb aquesta colla recent creada durant un temps), afirmava: «*Vaig anar en aquella Colla de jovent durant dos o tres anys. Hi vaig anar poc temps perquè no m'agradà massa com portaven la canalla i com evolucionava la colla. Quan la Colla Xiquets de Valls (unificada) assajava a l'Hort dels Alls, (...) veiem com hi assajava i nosaltres no fèiem res més que imitar-los, però sense cap ganes d'anar a aquella Colla. Jugàvem. Teníem entre 16 i 19 anys. Perquè dic teníem? Érem varis xicots, en Pep de Nulles, el Ramon Tondo, que viu a Barcelona,*

²⁹⁸ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgines 18 i 19. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

²⁹⁹ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgina 21. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

l'Isidro Masoni, en Titu Mallorquí i altres que no recordo, i ja havíem format una colla sense nom. En Pau de Parés, Xaconet (components de la Vella), Ros de Xamali van venir més tard, en Nolla..... Vam anar als assajos que es duïen a terme a Ca l'Arturet i després a la Societat dels Pagesos, a dalt a la Sala de Ball. Jo hi vaig anar poc temps. Com evolucionava la Colla que havíem format no m'agradà". És per això que vaig plegar»³⁰⁰.

Per la seva banda, Ramon Plana Lari, *Ramon de Cogull* (també va començar a fer castells amb el grup de joves), digué: «*amb tota aquella colla de jovent de 17-19 anys més o menys. A més eren veïns de carrer amb ells dos [Ramon Tondo Serra i Josep Solé Salesas]. Vàrem començar a fer castells jugant, perquè vèiem l'altra Colla que assajava a l'Hort dels Alls. En Pep de Nulles era el que ho portava tot. Valia molt. Érem tots joves i volíem gaudir fent castells fins que van venir els grans. Arribà en Nolla i es va fer l'amo de la nostra colla. Més tard van començar a venir gent més gran i va començar a canviar l'ambient de la colla. Allò ja va ser diferent»³⁰¹.*

En Marcel·lí Farré i Martí, *Marcelino*, (també va començar a fer castells amb aquest grup i continuà amb la Colla Vella) explicava: «*Més tard, en tornar del servei militar, quan tenia vint-i-cinc anys, i junt amb els meus companys anàvem al carrer del Mur a fer uns quants castelletes, més aviat com entreteniment, no pas per aspirar a res més seriós, però com tots sabem, cada cop s'hi va anar arreplegant més gent, i cada vegada més experimentada, fins que allò que començà com un esbargiment per nosaltres acabà amb el ressorgiment de la històrica Colla Vella, en veure els antics components d'abans de la guerra, la possibilitat que feia temps esperaven per refer-la»³⁰².*

En Joan Izquierdo Artero, *Joan del Bessó* (de la colla unificada, del grup de joves i de la colla Vella), relatava: «*Un dia, allí al carrer dels Metges, estàvem jugant amb el meu germà Anton; la senyora Genoveva esposa d'en Ramon Mallorquí i Farré, Ramon del Ble, estava desfent ametlles a l'entrada de casa seva i ens preguntà si volíem ajudar: Nosaltres vàrem dir que si i també ens posarem a desfer-ne. Després ens donaren*

³⁰⁰ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgines 22 i 23. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

³⁰¹ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgina 25. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

³⁰² SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 6, agost de 1982, pàgines 12 i 13.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

berenar, la qual cosa en aquells temps difícils era d'agrair. L'endemà hi tornarem a anar; l'altre també i al final ens hi quedarem, ja que aquell matrimoni no tenia fills.

Mentrestant va succeir la reorganització de la Colla Vella, i com que Ramon del Ble ho era, nosaltres vàrem decidir d'acompanyar-lo.

Tinc la petita satisfacció de poder dir que jo vaig ésser el primer enxaneta de la colla en aquells moments i vaig pujar ja a la primera sortida de Cabra per setembre del quaranta-sis»³⁰³.

En Ramon Casanovas i Ribas, *Ramon de ca l'Amada* (propietari del Bar l'Amada, local on s'hi reunien nombrosos castellers) ho explicava així: «*Però quan es reorganitzà la Colla, l'any quaranta-sis, començant a assajar al Passeig de l'Estació i després sota el balcó de casa, ja hi va haver un cert canvi. De seguida començaren les reunions a casa, primer al racó del fons del bar i després a la sala de dalt.*

Recordo que inicialment no me'n vaig assabentar, però tan aviat com ho vaig saber i estant plegant avellanes amb Jaume Viñas, férem el comentari que calia aprofitar aquest ressorgiment i anar a buscar els qui havien estat de la Colla abans de la guerra, i així ho férem i cadascú anà als qui tenia més confiança.

Alguns d'ells foren el "Ramon del Ble", el vell "Tito", el "Pep de Rafi", el "Xaconet", "l'Escolà", i d'altres que en aquest moment no em venen a la memòria. Llastimosament, en Nolla no vaig pensar de dir-li-ho, però per sort al cap de poc temps va venir.

Un altre local que tinc aquí al costat del bar (...) es va fer servir molt de temps per reunions. (...). L'adreça que calia posar a la correspondència era molt simple: "Colla Vella – Bar l'Amada – Valls"»³⁰⁴.

En Jaume Viñas i Vila (començà a fer castells amb aquesta colla, després ho deixà uns anys, fins que l'any 1955 es va convertir en secretari de la Colla Vella), explicava: «*Després de la sortida de Cabra del Camp, (...), la idea de refer la Colla Vella no acabà de reeixir, principalment pel pas enrere que feren alguns antics castellers nostres, que no s'atreviren a deixar l'única colla que llavors hi havia. Tot i així una sèrie de jovent continuàrem assajant als soterranis del Bar Bruch.*

³⁰³ SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 7, octubre de 1982, pàgines 12 i 13.

³⁰⁴ SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 10, agost de 1983, pàgines 8 i 9.

Però la flama no estava apagada i a Ca l'Amada es reunien sovint (...). Recordo com si fos ara que un dia vingueren en "Pau de Parés" i el "Quinto" al Bruch, a parlar amb els que llavors portaven la iniciativa d'aquell jovent, en Josep Gasque i Padró "Pep de la Llet" i Joan Pena i Gavalda "Ros de Xamali"; allí s'entengueren i quedà lligat per sempre més el ressorgiment de la Colla Vella, unificant els esforços dels uns, l'experiència dels altres i aprofitant les ganes de tots»³⁰⁵.

Finalment, ens és útil el record d'Artur Forés i Babot, *Arturet* (de la Colla unificada i posteriorment de la Vella): «*En aquells anys hi havia el bon costum, quan arribaven les festes del poble, que si ho sol·licitaves, l'alcalde feia una carta al coronel del regiment corresponent, a fi que concedís permís als soldats que estaven al quarter, i es donaven normalment quatre o cinc dies per a poder-los passar a casa durant les festes.*

Si no recordo malament, fou per les fires de Santa Úrsula del quaranta-sis que la meva esposa, que llavors era la meva promesa, se n'anà a l'Ajuntament, per tal de sol·licitar la carta a fi que jo pogués venir, i seguidament l'envià al meu coronel. (...). En arribar a Valls de permís em vaig trobar a bastants d'aquests entusiastes dels Tres Tombs, juntament amb d'altre jovent animat dels castells, estaven engrescats a fer una colla castellera, i com que allí s'hi trobaven els meus amics (...) doncs també m'hi engrescaren.

Per això per aquell Santa Úrsula vaig fer mans per primer cop als castells, a la pinya de la "barreja", sense portar cap camisa castellera (...).

En el meu cas puc ben dir que foren els Tres Tombs els que m'empenyeren a la Colla Vella, ja que molts d'aquests que hi participaven eren castellers de la Vella, o bé era gent que no volia anar a la barreja, com per exemple: el "iaio Tito", el seu fill, l'Isidre Masoni, el "Pep de la Llet, el "Xaconet", el "Pau de Parés", el "Rafel Migó", el "Xamali", el "Pep de Nulles", el "Pep de Migó", entre d'altres.

Això ve al cas, perquè s'ajuntaren en el precís moment dues forces complementaries, les ganes de refer la Colla Vella per part dels seus castellers de sempre i les ganes de fer castells per part d'aquella brosta nova que nosaltres representàvem; ells hi portaren l'experiència castellera i el sentit de Colla històrica i nosaltres la joventut»³⁰⁶.

³⁰⁵ SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 17, juny de 1985, pàgines 8 i 9.

³⁰⁶ SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 16, desembre de 1984, pàgines 14 i 15.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Aquest darrer, afirma que en el precís moment uns hi portaren la joventut i els altres l'experiència, és un bon epíleg als diferents testimonis, que d'una banda reforcen els punts que ja hem comentat, com la discriminació entre castellers, les tensions internes, les ganes de reformar la colla i les qüestions polítiques.

Pel que fa a les persones que van estar involucrades en aquest procés, els detallarem a continuació. D'una banda, els que començaren a fer castells i mai havien anat amb cap colla i de l'altra els que provenien de la Colla Vella, passant per la colla unificada i que l'abandonaren el mateix any de creació.

Quadre nº 13: Castellers que reorganitzaren la Colla Vella el 1946³⁰⁷ i que no havien participat amb cap colla als castells:

Cognoms	Nom	Renom
Bonet Fontanilles	Rafael	
Bové Poblet	Joaquim	<i>Quim de Magranes</i>
Busquets Queralt	Pere	<i>Xarí</i>
Cos Solé	Daniel	
Caixal Gairoles	Rafael	
Caixal Sagarra	Josep M	
Caixal Sagarra	Pere	
Cusidó Ollé	Ramon	
Farré Martí	Marcel·lí	<i>Marcelino</i>
Garcia Verde	Manuel	
Gràcia Milagros ³⁰⁸	Adolfo	
Guinovart Escarré	Joan	
Guasch Liron	Pere	
Güell Serra	Laureà	
Ibañez Elvira	Benet	<i>Benito</i>
Jaumejoan Rodon	Erasme	
Mallorquí Rosanes	Joan	<i>Titu</i>
Martínez Hernández	Joan	
Masoni Sans	Isidre	
Mateu Güell	Anton	<i>Barrusques</i>
Migó Vilamajor	Rafael	<i>Rafael de Migó</i>
Moncunill Grau	Ramon	<i>Garrite</i>

³⁰⁷ Agustí Pena detalla que aquests castellers van reorganitzar la Colla el 1947, però com hem vist aquest procés es va dur a terme al llarg del 1946.

³⁰⁸ Adolf Gràcia Milagros va formar part de la Colla Xiquets de Valls unificada, com a mínim per la festa del Bosc de 1946.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>
Montalà Magriñà	Ricard	
Olivé Vives	Josep	<i>Surot</i>
Ollé Cases	Andreu	
Plana Lari	Ramon	<i>Ramon del Cugull</i>
Pons Gatell	Josep	<i>Josep de ca la sopa</i>
Pons Marimon	Ramon	<i>Ramon dels Fuells o "Ramon de ca la sopa"</i>
Rafí Fontanilles	Joan	
Robert Poblet	Josep	
San Nicolàs Truques	Joan	<i>Joan de Pebrots</i>
San Nicolàs Truques	Pere	
San Nicolàs Truques	Ramon	<i>Ramonet</i>
Sánchez Ruiz	Joan	<i>Juanillo</i>
Sans Serra	Josep	
Solé Salesas	Josep	<i>Pep de Nulles</i>
Solé Salesas	Ramon	<i>Ramon de Nulles</i>
Tous Fontanillas	Francesc	
Villalonga Prades	Miquel	
Viñas Vila	Jaume	
Vives Suriá	Francesc	<i>Cisquet de ca la Cirera</i>
Vives Suriá	Jaume	<i>Jaume de ca la Cirera</i>
Vives Suriá	Joan	<i>Mn. "Joan de ca la Cirera"</i>

Font: PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op.cit.*, pàgina 17, vol. I.

Pel que fa aquest llistat, hi falta un dels testimonis abans citat, en Joan Pasalaigua Coll.

Quadre nº 14: Castellers que el 1936 anaven amb la Colla Vella i que el 1946 marxen de la “barreja” per tornar amb la Colla Vella:

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>
Borràs Fabregat	Josep	
Domènech Trench	Josep	<i>Xaconet</i>
Fàbregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet de l'Escolà</i>
Figuerola Guasch	Daniel	<i>Daniel de Mateuet</i>
Grivé Grivé	Joan	<i>Gilet</i>
Guasch Magriñà	Josep M	

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom
Jové Cucurull	Lluís	<i>Lluís del Quinto</i>
Mallorquí Farré	Ramon	<i>Ramonet del Ble</i>
Masoni Sugrañes	Ramon	
Nolla Batista ³⁰⁹	Josep	
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>
Parés Batalla	Albert	
Parés Domènech	Francesc	<i>Cisco de Parés</i>
Parés Güell	Albert	<i>Esbert de Parés</i>
Parés Plana	Pau	<i>Pau de Parés</i>
Pena Gavaldà	Joan	<i>Ros de Xamali</i>
Pena Tondo	Ramon	<i>Pau de l'Angeló</i>
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>
Terreu Espés	Miquel	<i>Miquelet</i>
Tondo Díaz	Àngel	<i>Rabassó</i>

Font: PENA MARTÍNEZ, Agustí; op.cit., pàgina 17, vol. I.

Per acabar, crec que hi ha alguns factors que s'han d'analitzar:

1. Els castellers que formaven aquesta colla durant l'any 1946 eren, d'una banda, joves que mai havien fet castells. Tot i que n'hi havia alguns que estaven clarament relacionats amb la Colla Vella, com Joan Mallorquí Rosanes, Isidre Masoni Sans, entre d'altres, per que procedien de famílies castelleres i que en alguns casos havien tingut un paper important. D'altra banda, hi havia antics membres de la Colla Vella que quan van veure l'oportunitat de deixar la colla unificada, ho van fer, com Ramon Mallorquí Farré o Pau Parés Plana, etc.. El que no hi havia, eren castellers relacionats amb la Colla Nova o si més no, de moment.

2. Pel que fa a la direcció d'aquest grup de jovent, en un primer moment, cal pensar que aquests s'organitzaven més aviat poc i a l'hora d'aixecar un castell s'anaven prenent les decisions bàsiques per tal d'aconseguir-ho. A mesura que aquest grup va anar creixent i s'hi van incorporar altres joves que venien de la colla unificada o que havien anat amb la Colla Vella abans de la guerra, l'experiència que tenien, els va suposar una posició preferent a la resta, ja que els permetia dirigir les petites construccions que es realitzaven amb més garanties i coneixements tècnics. Amb el pas del temps es van anar formant dos grups. D'una banda els joves que representaven la força i, de l'altra, els

³⁰⁹ Tal com ell mateix afirmava, no es va incorporar a la colla fins al 1947, tot i que a l'actuació de Cabra del Camp va ser qui va dirigir la colla.

més grans, que aportaven l'experiència per aixecar els castells. Així, amb la incorporació al llarg del 1946 de Josep Gasque Padró, Pep de la Llet, que havia format part de la colla unificada, va anar fent-se càrrec de la direcció del grup: *«Com que jo tenia una certa experiència, de seguida vaig agafar el comandament i lògicament m'escoltaven, ja que ells no sabien res de com es preparava un castell. La cosa es tornà més seriosa a mesura que passaren els dies»*³¹⁰.

A la primera sortida que es va fer a Cabra del Camp, tot i no tenir constància de com s'havien organitzat, sembla probable que en un primer moment hagués de dirigir-los en Josep Gasque, però per les paraules de Josep Nolla, sabem que tot i que encara formava part de la colla oficial, va ser l'encarregat de fer-ho³¹¹.

Per tal de fer front a les dificultats de començar a aixecar castells més importants, es va incorporar canalla i es va haver de buscar una persona preparada per a poder-los-hi ensenyar algunes de les coses bàsiques per a ocupar posicions de compromís en els pisos més alts. L'escollit va ser Francesc Fàbregas Llaboré "Cisquet de l'Escolà"³¹².

Poc a poc el grup de joves anava creixent amb castellers més experimentats i anava prenent forma i entre els que es reunien al bar Amada anaven celebrant reunions per tal d'organitzar el grup que aniria al davant de l'agrupació. Entre tots es van repartir les feines:

*«Joan Traver Tena oficiaria de secretari, Josep Jofré Domingo, "Pep d'Alió", de caixer –sempre amb els diners a la faixa i una honradesa a prova de bomba- i Josep Nolla, Joan Guinovart, "Pep de la Llet", Alfred Garcia Verde, Joan Mallorquí Cisteré, "Ramonet del Ble", "Berto" Rodón, el Ros de Xamali, Lluís Jové, el "Quinto", i Àngel Tondo Díaz alhora de prendre decisions. La primera, triar el cap de colla. (...). Havent donat un cop d'ull als qui seien a ca l'Amada, la decisió es va prendre ràpid. No hi va haver discussió alhora d'escollir "Pau de Parés", havia pujat als castells i tenia prou experiència i caràcter per anar al davant»*³¹³.

³¹⁰ SOLÉ, Pere. "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 5, juny de 1982, pàgines 8 i 9.

³¹¹ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïeix a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

³¹² CLIMENT, Joan: "Conversant amb el Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. Pàgina 7. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [13/05/2013].

³¹³ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 15, vol. I.

3. Si fem un repàs als diferents llocs on assajava aquest grup de joves, cal destacar en primer lloc els baixos del Bar Bruch, lloc de reunió de castellers de les dos colles. Quan aquest quedà petit es passà al molí d'oli de Roberto Rodón Llach, que era casteller de la Colla Vella, abans de la guerra, i no va voler anar amb la colla unificada. El següent lloc d'assaig, va ser una propietat de Pere Poblet Solé, un altre dels castellers importants de la Colla Vella d'abans de la guerra civil i que en algunes ocasions l'arribà a dirigir. A banda del passeig de l'Estació, que era a l'aire lliure, després s'anà a assajar a la Cooperativa Agrícola, que també mantenia una forta relació amb la Colla Vella.

Un cop analitzats aquests factors no hi ha dubte de l'estreta relació existent entre molts membres d'aquest grup de jovent i els integrants de la Colla Vella d'abans de la guerra, des de la relació familiar, fins a la simpatia per la colla, o els llocs on s'assajà.

Finalment, per tal de poder contraposar els castellers que van formar part d'una colla i de l'altra, i sobretot, els que van actuar en algun moment a la Colla Unificada dels Xiquets de Valls, es pot consultar a l'Annex nº 18, pàgina 591, la relació amb tots els castellers que en algun moment van formar amb la Colla dels Xiquets de Valls, la colla de la que provenien i a la que continuaren fent castells.

Segons aquest llistat, he localitzat un total de 174 castellers que van participar a la Colla Unificada dels Xiquets de Valls al llarg de les 8 temporades que va durar.

Saber la preferència d'aquests castellers en vers una colla o l'altra es molt complicat, gairebé impossible. Però el que sí que hem pogut trobar, ha estat la procedència d'alguns, així durant els anys que va durar la Colla dels Xiquets de Valls, 45 antics castellers de la Colla Vella hi van actuar en algun moment. Pel que fa a la Colla Nova, en van ser 22, i finalment, trobem 6 castellers que abans de la unificació forçosa van formar part de les dos colles³¹⁴.

De totes formes, el fet d'haver pogut resseguir la procedència del 42 % d'aquests castellers, ens permet entendre amb més claredat la causa de les tensions sorgides envers el cap de colla era, fonamentalment, perquè era de la Nova, i alguns dels castellers que procedien de la Colla Vella no s'hi van sentir mai representats.

³¹⁴ Les diferències entre els castellers que procedien d'una i altra colla, podrien respondre al fet que d'abans de la guerra hem localitzats a més castellers de la Colla Vella que de la Nova.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Respecte a la colla a la que es dirigiren un cop recuperada la dualitat castellera l'evolució es força clara. 72 castellers van continuar amb la Colla dels Xiquets de Valls, que després s'anomenà Muixerra, sota el paraigües del Patronat, mentre que 43 van passar-se a les files de la Colla Vella i 12 ho van fer amb les dos colles. Mentre que la resta, va aprofitar aquest moment per deixar de fer castells.

Quadre nº 15: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1946 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
14 de gener	Valls	Festa de l'Alliberació	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
15 d'agost	La Bisbal del Penedès	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	3 de 7 per baix; 5 de 7; 4 de 7 net; intent 4 de 8; 4 de 8 carregat.
20 d'agost	Valls	Festa al barri del Bosc	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
25 d'agost	Arboç	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 8 carregat; intent 2 de 7.
8 de setembre	Montblanc	Festa Major	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
15 de setembre	Cabra del Camp	Festa Major	Castellers joves i antics membres de la Vella	No Documentats.
20 i 21 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; 4 de 8 carregat; pilar de 5.
3 de novembre	Vila-rodona	Fires	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; 4 de 7; pilar de 5.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

3. Auge i caiguda de la Colla Oficial (1947-1954).

3.1. La reorganització de la Colla Vella i l'entrada en escena de la Muixerra (1947).

El 1947 portà a molts aficionats als castells a fer-se protectors del Patronat. Alguns dels que en tenim referència foren: Antonio Rodon Porta³¹⁵ (que subscrigué 250 pessetes anuals), Miquel Botella Brotons³¹⁶ (50 pessetes) i Juan Fontanilles Batalla³¹⁷ (100 pessetes): «*para cooperar a las actividades y buen funcionamiento y demás gastos, tales como riesgo de accidentes, etc. de los Xiquets*».

La primera sortida de l'any no es feu esperar, ja el 5 de gener la colla del Patronat anaren a **Calafell** per una actuació benèfica per als malalts del Sanatori de Sant Joan de Deu³¹⁸. Sense tenir referència dels castells que s'hi aixecaren, un dels infermers deia això: «*dignos de elogio fueron todos los castillos que nos hicieron, pero, sobre todos ellos, nos gustaron el (...) formado por pilares de un solo hombre*»³¹⁹. I el 14 de gener, van participar a les **festes de l'Alliberació**. No sabem quins castells hi van realitzar, però Lluís Montserrat, en nom del Patronat, va cobrar 2.500 pessetes³²⁰.

El dia 16 de gener, la **Societat Agrícola** organitzava un ball, i l'altra colla, per agrair-los que els haguessin deixat un local on assajar, van aixecar-hi castells a la mitja part³²¹. La premsa va recollir l'actuació, però al no dir quina colla hi actuà, quedava clar que es referia a l'organitzada recentment. Pel que fa als castells, van fer el dos de sis i el tres de set aixecat per sota, entre altres³²².

La següent sortida d'aquesta colla, seria per les **festes de la Candela**, «*a las doce y media, en la Plaza de España, presentación a las Autoridades y público de la nueva colla de los Xiquets de Valls, recientemente constituida, que efectuará una gran exhibición de castells*»³²³. Després de l'ofici, la nova colla va fer la presentació oficial per les autoritats i els veïns. Va aixecar-hi el tres de set, el quatre de set, el dos de sis i

³¹⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Aportació al Patronat.

³¹⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Aportació al Patronat 31/01/1947.

³¹⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Aportació al Patronat 14/02/1947.

³¹⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº207, 11/01/1947, pàgina 1.

³¹⁹ *Diario Español*, nº2597, 15/01/1947, pàgina 7.

³²⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1947. Lliurament número 126, de 05/04/1947.

³²¹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 15, vol. I.

³²² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº209, 25/01/1947, pàgina 2.

³²³ *Diario Español*, nº2613, 02/02/1947, pàgina 6.

un pilar de cinc. *«Después (...) efectuó una visita a las casas de Caridad, Hermanitas de los Pobres y Hospital, en cada una de las cuales hizo unos “castells”»*³²⁴.

Pocs dies després apareixia un article a la premsa titulat *«Reaparece la “Colla Vella” de los “Xiquets de Valls”*», on s'explicava breument la historia dels xiquets i continuava: *«Del pasado año vino una reacción por parte de algunos jóvenes vallenses –la mayoría no castellers– que guiados por Xiquets han organizado (de nuevo) la tradicional colla vella, que tiene por distintivo la camisa rosada. El celo que les anima, y su buena actuación privada en los ensayos, ha merecido la aprobación y aplauso de la primera autoridad civil de Valls.*

El día 2 de febrero, (...) la colla vella ha hecho su primera exhibición oficial y pública. Acabado el Oficio solemne, celebrado en la iglesia arciprestal de San Juan, las autoridades y un inmenso gentío se dirigen, pese a las inclemencias del tiempo, a la plaza del Blat –escenario histórico de los Xiquets de Valls– para presenciar los castells. (...). De pronto, aparece sobre el cordón un hombre vistiendo la típica camisa rosada. Es Pau Pares, que hace de segon. Suben, después, dos hijos de éste para hacer de terç i aixecador. Por fin, Nitús, ágil como una ardilla escala aquellos hombres. La gralla hace l'aleta y el anxneta saluda a las autoridades y a todos los vallenses, en medio de un entusiasmo indescriptible. Era el primer pilar de cinc que la colla vella levantaba». I continuava repassant la resta de castells que es van realitzar al llarg del dia, com el tres i quatre de set o el dos de sis. I en destacà l'actuació de l'Esbert de Parés³²⁵.

Aquest article, signat per Juan Vives de la Cirera³²⁶ i on afirmava que la colla que va actuar el dia 2 de febrer, davant de les autoritats vallenques, era la Vella, xoca amb la versió d'en Pep de Nulles: *«El 1947 vàrem fer varies sortides; el mes de gener vàrem anar a St. Joan de Deu, a la Cooperativa dels Pagesos a Valls. Per la Candelera, el 2 de febrer a la plaça del Blat, a Valls vàrem actuar davant d'un Ajuntament buit. No hi havia ningú. L'alcalde Fàbregas no ens recolzava, no estàvem dins el Patronat de Castells; recordo que vàrem fer el cinc de set, el quatre i tres de set, dos de sis i pilar de cinc. També diré que la meva colla estava recolzada pels “requetes” a través de J. Guinovart, Cireres, etc., que a més de recolzar la sortida de la Colla per la Candelera, també van fer tot el possible per actuar a Montserrat. (...). Després de l'actuació de*

³²⁴ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº211, 08/02/1947, pàgina 3.

³²⁵ El Correo Catalán, 13/02/1947.

³²⁶ Joan Vives Surià, mossèn i membre de la Colla Vella.

Sitges (24/08/1947) en Josep Nolla començava a treure el cap per la Colla (...) i l'hi proposà que si volia posar el nom de "vella" portaria uns quants castellers que anaven a l'altra colla». I continua: «Quan vam anar a Montblanc encara no teníem nom. Tampoc no en tingué per Santa Úrsula, a Valls i el nom de "Els Joves de Valls" anava perdent força, perquè anaven incorporant-se els castellers de la dissidència de la Colla la Muxerra i algun casteller de la Vella d'abans del conflicte bèl·lic del 36 que no participaren a la Colla dels Xiquets de Valls (...). També recordo que a finals d'any vam anar a St. Joan de Deu a Barcelona i vam fer castells de set i de sis. Seguïem sense un nom concret i ens coneixien pel nom de qui portava la colla»³²⁷.

Aquestes afirmacions, xoquen frontalment amb altres fonts consultades i que analitzarem a continuació: D'una banda, la primera vegada que s'anomenà a la nova colla com a Colla Vella, va ser a l'article d'*El Correo Catalán*, del 13 de febrer, mentre que en Pep de Nulles afirmava que al desembre del mateix any encara no tenien nom. El segon punt a destacar, fa referència a la incorporació a la colla d'en Josep Nolla. Segons ell, ho feu després de l'actuació a Sitges (24 d'agost de 1947) i que en fer-ho proposà que si posava el nom de vella portaria uns quants castellers que anaven a l'altra colla. Aquesta proposta sembla estranya, si tenim en compte que el 9 de juliol de 1947, Pau Parés explicava en una missiva a l'ajuntament de Vilafranca: «*Plácenos poner en conocimiento de que habiéndose reorganizado nuevamente la "Colla Vella" de los "Xiquets de Valls"*». A més, la carta portava per encapçalament "Xiquets de Valls Colla Vella" i un segell en tinta blava que deia: "Xiquets de Valls" Colla Vella. Valls»³²⁸. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 19, pàgina 597).

Pel que fa la incorporació d'en Josep Nolla a la colla, en Pep de Nulles insisteix en que fou després d'actuar a Sitges, mentre que altres autors defensen que formava part d'aquesta colla des de molt abans. A l'obra col·lectiva de Pere Català hi ha reproduïdes unes paraules de Nolla: «*Estant la colla un xic nerviosa, per ésser la primera sortida, vaig reunir els qui teníem de fer la presentació a la Plaça del Blat el dia 2 de febrer de 1947 i els vaig dir "si algú es veu impotent, que ho digui amb tota franquesa, que, al*

³²⁷ CLIMENT, Joan: "Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010, pàgines 9, 10 i 11. a: <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [16/05/2013].

³²⁸ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de la Colla Vella a l'Ajuntament de Vilafranca explicant la seva reorganització, 09/07/9147.

seu lloc, n'hi posarem un de més fluix»³²⁹. I en Blasi afirmava: «els dissidents constituïren una colla castellera, sota el nom de Colla Vella, que féu sa primera presentació a Valls el dia 2 de febrer del 1947, al marge del Patronat i sota la direcció dels susdits Nolla i Parès»³³⁰. Amb aquestes informacions, sembla evident que en Nolla ja formava part de la Colla des d'abans de l'actuació de la Candela. Així, com els documents proven el contrari, sembla que Pep de Nulles no se'n recorda bé del que succeí.

De les paraules de Pep de Nulles, també cal destacar que la colla rebia el suport dels requetes. D'aquest suport en parlen altres autors: «*Uns dies abans, però, un grup de castellers va optar per anar a veure l'alcalde abans d'actuar [per la Candela]. Berto Rodon, l'Àngel Tondo, Joan Traver i Joan Guinovart van entrar a l'Ajuntament més amb la intenció de posar-lo al corrent que de demanar permís.*

-Si veniu per caler, no n'hi ha! – va exclamar Fàbregas tot just veure'ls.

Era previsible. A Josep M Fàbregas no li agradava la idea que la Colla Vella tornés a la plaça, però no s'hi va poder oposar de forma oberta veient, que digués el que digués, els castellers estaven predisposats a reorganitzar l'agrupació. Això si, va deixar clar que el consistori no pagaria ni un cèntim»³³¹.

La relació existent entre la Colla Vella i els carlins no agradava les autoritats i podria haver estat el motiu principal de que ni l'alcalde Fàbregas ni els regidors s'aturessin davant la colla ni sortissin al balcó. Mostraven així que no la volien reconèixer. Tot i la falta de recolzament per part de les autoritats municipals, sembla evident que en aquest període s'havia produït algun tipus de gestió oficial, ja fos a través d'*Educación y Descanso* o amb el govern Civil, per tal d'aconseguir la seva leaglització.

De fet, la Colla dels Xiquets de Valls, coneguda fins ara com la barreja, actuava sota el paraigües d'*Educación y Descanso*, si més no, des de la constitució del Patronat dels Xiquets de Valls, tot i que ja abans mantenien una estreta relació: el 1940 la colla havia participat a la festa de Pascua de Resurrecció organitzada per aquesta entitat, a més, els assajos els realitzaven al seu local.

³²⁹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 501, vol. I.

³³⁰ BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 68.

³³¹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 15, vol. I.

D'altra banda, el cas dels Xiquets de Tarragona ens serveix de model. Tal com afirmen Carme Oriol i Albert Pallarès, probablement van ser la primera colla que van legalitzar els seus estatuts³³². L'expedient de legalització ens presenta el «*Reglamento de la Agrupación "Colla Vella Xiquets de Tarragona"*». (Es pot veure una part dels Estatuts i com va anar el procés de legalització dels Xiquets de Tarragona a l'Annex nº 20, pàgina 598).

Veient el procés de legalització dut a terme pels Xiquets de Tarragona entre 1941 i 1942, en podem destacar dos factors. D'una banda, la modernitat dels Estatuts, que molt abans de la creació del Patronat dels Xiquets de Valls, mostrava una clara voluntat d'afavorir el fet casteller, tot i que mentre aquestes normes responien als estatuts d'una entitat privada, el Patronat es podria entendre com un embrió de gestió pública entorn el fet casteller vallenc. D'altra banda, veient les gestions realitzades des del Govern Civil en referència a la colla tarragonina ens sorgeix una pregunta. Què passava a Valls? No hem localitzat cap tràmit semblant ni de la Colla dels Xiquets de Valls ni de la Vella. Pel que fa a la primera, podríem pensar que amb la vinculació que mantenia amb *Educación y Descanso* i, més tard, amb la creació del Patronat i el suport de les autoritats franquistes no ho va necessitar. Però i la Colla Vella? Si, com hem vist, les autoritats locals no l'hi donaven suport, com va poder actuar per la Candela el febrer de 1947? Això ens permet pensar que es va produir algun tipus de tràmit per tal de reconèixer o legalitzar la colla³³³.

Joan Guinovart explicava: «*La Colla va rebre moltes pressions i amenaces per part de l'alcaldia i els nivells a què es va arribar, van ser realment impensables.*

El Ramon Barrufet (...) junt amb l'alcalde Josep M. Fàbregas van intentar aturar la reorganització de la Vella, portant a terme tota una sèrie de pressions contra destacats castellers de la Colla.

Com sabia que ens reuníem a ca l'Amada, el primer que va fer, va ser posar-hi confidents entre la gent d'allí (...). Les pressions més tard van ser més fortes i van

³³² ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert: "Un altre cop Xiquets de Tarragona" a BALART, Lluís; CONESA, Àngel; ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert; PUJADES Joan Josep: *Els Castellers de Tarragona 1926-2006. Imatges i testimonis*. Cossetània, Valls, 2008, pàgina 184.

³³³ El fet de no haver-ne trobat cap indici, considero que respon a la destrucció o desaparició d'una part important del fons del Govern Civil, del d'Associacions i el mal estat de conservació del fons de *Educación y Descanso*, que no es pot consultar, de l'Arxiu Històric de Tarragona. Però en cap cas podem acceptar que en aquestes dates el règim permetés la lliure circulació de persones, les reunions de la junta ni els assajos, sense que hi hagués un control per part de l'autoritat.

amençar en Ramon Casanovas i Ribas “Ramon de ca l’Amada” de tancar-li el bar, perquè allí s’hi feien reunions “roges”, i vàrem haver de reunir-nos a diverses cases particulars. A gent que volien canviar-se de colla, perquè sempre havien estat de la Vella, van ser pressionats perquè no ho fessin. Aquesta gent eren castellers que tenien comerços, o bé que els seus antecedents polítics no eren ben vistos per l’autoritat, i casos per l’estil»³³⁴. En Ramon Casanovas Ribas, referent a les amenaces de tancar-li el bar, recordava: «Aquí al bar també venien a prendre cafè molts castellers de l’altra colla, això provocava que hi hagués constantment una certa tensió entre uns i altres, però que els nostres [de la Vella] havien de tenir cura de controlar, ja que en aquells temps representàvem una colla feta sense l’aprovació oficial i, a més, ens miraven amb tot el disgust.

Tan forta era la pressió que suportàvem que si hi hagués hagut qualsevol aldarull o motiu d’escàndol sempre haguéssim tingut les de perdre.

Quan entrava al bar un grup de l’altra colla, els de la nostra havien de callar pràcticament, ja que aquells actuaven amb la seguretat dels qui estan protegits, deixant anar paraules molestes en veu alta que als nostres els encenien la sang (...). Recordo un cop que vaig haver de calmar a Rafi, perquè no es trobés de cop i volta enmig d’una forta picabaralla, que en res no hagués beneficiat ni a la Colla ni a ell mateix. (...). Entre d’altres coses que ja s’han comentat a bastament, hi ha la d’aquell cop que m’amençaren de tancar-me el bar, acusant-me de reunions clandestines, la qual cosa era absurda, puix que tot Valls sabia de què anaven les reunions, encara que no tinguéssim el permís oficial per a fer-ne. (...). Quan va arribar la citació per anar a l’Ajuntament, i per a respondre de l’acusació, no hi vaig anar jo, sinó que hi anà en Joan Guinovart, donat que la seva situació amb l’alcalde Sr. Fàbregas era molt més avantatjosa que no pas la meua o la d’un altre component. L’amic Guinovart aconseguí d’arreglar la situació, i es responsabilitzà de les reunions, cosa que deixà la citació sense cap més transcendència»³³⁵.

El testimoni de Ramon de ca l’Amada ens mostra, una vegada més, la importància de Joan Guinovart i la seva capacitat de pressió en vers les autoritats locals, que sense cap dubte responien a la seva posició com a destacat membre carlí local. A més, sabem que

³³⁴ POBLET ANTONIO, Jordi. “Quan para la gralla”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 22, agost de 1986, pàgines 10 i 11.

³³⁵ SOLÉ, Pere. “Quan para la gralla”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 10, agost de 1983, pàgines 12 i 13.

Josep Nolla feu una actuació que canvià la manera de fer de les autoritats locals: *«vaig anar a Tarragona i vaig anar a trobar aquest cosí meu, (...), Salvador Manuel Forcadell Batista. (...). Dic, escolta tu estàs amb relació amb el Governador? Si, perquè? Perquè em passa això. Home, deixa córrer els castells. Escolta, per damunt dels de ca el Manel, no hi ha passat mai ningú i no vull que m'hi passin ara. I em digué: Què és el que et convé? Doncs em convindria que hem presentessis al Governador. Doncs mira, a dos quarts de quatre anirem al cafè Europa, a la Rambla. Vam anar allí i ens vam posar a prendre cafè. Al cap d'un rato diu: Ara ve. Quan va arribar allí, ens vam aixecar tots dos. Ell es va treure el sombrero, ens vam saludar i em va presentar, em va donar la mà. I diu: Què es el que li passa? Miri, nosaltres volem tornar a formar un grup de castells allà a Valls. Li vaig explicar el fet. Però doncs hi ha el senyor alcalde que tenen la mania de no deixar-nos.... I ell em va preguntar: Vostès tenen alguna taca? I vaig dir: Si, si es pot considerar taca si que vam tindre'n una, però no ens en penedim. I em va dir, vostè dirà: I li vaig explicar que el dia de divendres sant [1933] que s'havia de commemorar la república, nosaltres davant la poca instrucció que teníem no vam trobar be de sortir. I ell digué: Caram, això no ho digui, que això els afavoreix moltíssim. I em va fer una tarja, conforme m'atenguessin si algun dia havia d'anar a govern a civil per a que ho fessin ràpidament perquè jo era un gran amic seu»³³⁶. «Amb aquella targeta me'n vaig anar a l'Ajuntament i a aquell pregoner que era coix i es deia Higinio li vaig ensenyar la targeta, en veure que era del Governador no va gosar contradir-me. Li vaig donar un pregó. Quan l'Ajuntament es va assabentar van anar a trobar el pregoner i, en explicar aquest de què es tractava, no van gosar a posar-se malament amb el governador»³³⁷.*

En Pere Solé, autor de l'entrevista, va considerar que aquesta gestió realitzada entre en Nolla i el governador s'havia dut a terme just abans de l'1 de novembre de 1948, quan es va celebrar el concurs de castells a Reus, ja que a partir d'aquell moment va començar a aparèixer el nom de Colla Vella a la premsa local.

Considero que hi ha prous indicis per pensar que aquesta gestió es va dur a terme molt abans, en algun moment de l'any 1947. D'una banda, pel que fa al concurs de Reus i l'aparició de Colla Vella a la premsa a partir d'aquell moment, el motiu va ser la mort

³³⁶ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïxo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

³³⁷ SOLÉ, Pere. "Quant para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 1, juny de 1981, pàgines 6 i 7.

d'un casteller de la Vella i, per tal d'ajudar a la viuda i els seus tres fills, diversos castellers van decidir fer una col·lecta de subscripció popular. En Joan Roca "Dolçures" va trucar a l'alcalde i li va preguntar quin nom havien de posar, si el seu o "la otra". Així va ser com l'alcalde va acceptar el nom, i és per això que a partir d'aquell moment ja va aparèixer el nom de la colla a la premsa local³³⁸.

D'altra banda, hi ha un altre motiu. En Nolla, tot i no saber exactament quan es va entrevistar amb el governador, sí que recorda que ho feu abans d'una actuació que la Colla Vella va fer per les festes majors d'Amposta³³⁹ (14 d'agost de 1948), on l'alcalde havia de ser l'abanderat de la festa major, i en no poder-hi anar la Muixerra, demanà a la Vella que hi anessin, convertint-se així en la primera actuació de la colla en representació de la ciutat de Valls i recolzada per l'autoritat³⁴⁰.

A més, hem de pensar que si aquesta gestió es va dur a terme durant el gener de 1947, hauria suposat el suport necessari per a que la Colla Vella actués per la Candela davant les autoritats municipals i fes la «*presentación a las Autoridades y público de la nueva colla de los "Xiquets de Valls", recientemente constituida*»³⁴¹. A més, amb aquest moviment realitzat per Josep Nolla, les autoritats locals i l'alcalde no podien fer res per evitar l'aparició de la colla, en tot cas, només sembla que els va quedar l'opció de no deixar utilitzar el nom de Colla Vella en públic ni a la premsa, si més no, a la que podien controlar, ja que com hem vist, a *El Correo Catalán* sí que hi va aparèixer.

Sembla evident que la Colla Vella quedava oficialment reorganitzada però no reconeguda. A partir d'aquest moment, ni les autoritats ni la premsa val·lenca van parlar de Colla Vella, sempre s'hi van dirigir com la "nueva colla", la "otra", o amb altres noms. Però la reacció no es feu esperar: «*La "colla de Xiquets de Valls", que desde la liberación ha venido actuando, y últimamente bajo la tutela del Patronato, se ha visto en la precisión de darse un nombre, en ocasión de haberse organizado la nueva "colla" de "Xiquets!". Por unanimidad acordaron los componentes, adoptar el nombre de "La Muxerra", en atención a las gestas castelleras de nuestros antepasados*»³⁴².

³³⁸ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op.cit.*, pàgines 30 i 31, vol. I.

³³⁹ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïixo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

³⁴⁰ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op.cit.*, pàgina 26, vol. I.

³⁴¹ *Diario Español*, nº2613, 02/02/1947, pàgina 6.

³⁴² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº212, 15/02/1947, pàgina 3.

Amb l'aparició d'una altra colla, la unificada no podia mantenir el nom de Xiquets de Valls, ja que no era l'única que els representava, i semblava evident que estava totalment prohibit utilitzar el de Colla Nova i per això se'n va buscar un altre: la Muxerra³⁴³.

Però així era com s'anomenava a la Colla Vella al segle XIX, quan les colles de Valls eren conegudes per les dues confraries que les contractaven a Vilafranca, la de la Roser i la del Bon Jesús –aquesta última popularment anomenada la Muixerra. La del Roser contractava la colla dels menestrals, que després es diria Colla Nova del “Querido”, i la Muixerra contractava la colla dels pagesos, que després seria coneguda com la Colla Vella de Rabassó³⁴⁴.

Podria parèixer estrany que les autoritats triessin un nom relacionat amb la Colla Vella per a designar la colla addicta al Patronat, i més si tenim en compte que estava formada per molts castellers de l'antiga Colla Nova. En tot cas, l'elecció d'aquest nom no era casual. D'una banda podria tractar-se de deslegitimar la Colla Vella, o d'altra banda, intentar amb aquest nom, aconseguir els castellers d'aquesta que s'havien quedat amb la colla oficial. Fos com fos, cabria preguntar-nos si l'elecció del nom va ser protagonitzada pels castellers o si venia de les autoritats.

A més, la reaparició de la Colla Vella, tot i no ser reconeguda de forma oficial, suposava un problema de legitimitat per a les autoritats valenques, ja que a partir de llavors algú podria pensar que la colla oficial era l'antiga colla republicana.

És per això, que escollir aquest nom era una bona possibilitat, ja que Muixerra era una denominació prou “dretana” com per no aixecar dubtes, i quedava allunyada de les antigues tensions entre vella i nova. Finalment, cal pensar que aquesta denominació estava més pensada a donar-se a conèixer a fora, que no pas a Valls, on molta gent va seguir anomenant-la Colla Nova, com veurem més endavant.

Personalment considero que per a la majoria dels castellers no devia tenir tanta importància el nom, com el suport que rebien del Patronat: salari diari garantit, assegurança, suport de *Educación y Descanso* i el favor del règim eren motius suficients

³⁴³ D'ara en endavant Muixerra, ja que en català és pronuncia així i per ser la forma emprada a CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 502, vol. I.

³⁴⁴ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 20, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

com per a que molts castellers decidissin quedar-se a l'empareda de la colla oficial. Tal i com s'expressen altres fonts: «*Semblava un contrasentit que les dues agrupacions existents llavors portessin noms de la mateixa branca, però les circumstàncies, sobretot polítiques, del moment, van aconsellar aquest bateig. Francesc Blasi i Vallespinosa, vocal d'aquest Patronat, era un gran coneixedor de la història castellerà vallenga –el 1934 va publicar el seu llibre Els Castells dels Xiquets de Valls (...). Coneixia els noms Muixerra i Roser i les seves connotacions ideològiques; per tant, la seva opinió d'entès en la matèria podria haver estat determinant a l'hora de buscar el nom. Però també feia contents altres components de la junta, incondicionals de la Vella, com el Vallès de l'Arboç i el Vicenç Cusiné de Vilafranca*»³⁴⁵.

Quadre nº 16: Relació de castellers que anaven amb la Colla Vella abans de la guerra i que es van quedar a la Muixerra l'any 1947:

Cognoms	Nom	Renom
Batalla Mallorquí	Josep	<i>Pep de Fèlix</i>
Batet Figuerola ³⁴⁶	Josep	
Benedicto Fabra ³⁴⁷	Ramon	<i>Creus</i>
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>
Coll Solé ³⁴⁸	Francesc	<i>el Cisco Ceba</i>
Dalmau Solé ³⁴⁹	Lluís	
Fabra Español ³⁵⁰	Llorenç	<i>Llorençó</i>
Fabra Vidal	Llorenç	<i>Llorençó</i>
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>
Montserrat Sesplugues	Lluís	<i>Lluís de l'hort dels Alls</i>
Pallarès Bartra ³⁵¹	Ramon	<i>Titànic</i>
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris</i>

³⁴⁵ FERRANDO I ROMEU, Pere i CUSINÉ VIA, Fèlix Josep; *op. cit.*, pàgina 80.

³⁴⁶ Abans de la guerra va anar amb les dos colles. Després va formar part de la Colla Unificada i va seguir amb la Muixerra fins l'any 1949, quan passà a la Colla Vella.

³⁴⁷ Abans de la guerra va anar amb les dos colles.

³⁴⁸ Abans de la guerra va anar amb les dos colles.

³⁴⁹ Va ser el President del Patronat dels Xiquets de Valls i, tot i no portar la camisa, donava suport a la Muixerra.

³⁵⁰ Abans de la guerra va anar amb les dos colles.

³⁵¹ Abans de la guerra va anar amb les dos colles.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom
Secall Garcia	Josep	<i>Pep del Roig</i>
Serra Amalia	Celestino	<i>Celestino del llavi partit</i>
Serra Mariné	Pere	<i>Genillo</i>
Terreu Tomas	Manuel	<i>Manyo</i>
Vallès Badia	Eduard	<i>Vallès II de l'Arboç</i>
Vallès Badia	Toribi	<i>Vallès I de l'Arboç</i>

Font: de l'autor a partir de la documentació consultada.

Durant el mes de març, el Patronat es posà en marxa. D'una banda organitzà una actuació per al dia 19, **Sant Josep**, en honor de l'alcalde Fàbregas. I de l'altra, es preparà una reunió del Ple «*para tratar de temas de vital importancia para el resurgir de esta expresión del folklore local, después de la cual, se celebrará en franca camaradería una comida campestre*»³⁵².

La premsa tarragonina ho recollí: «*El miércoles, festividad de S. José, la colla de la Muxerra de los Xiquets de Valls, la que está bajo la protección del Patronato Local de Castells; en homenaje al alcalde (...) y a muchos protectores que aquel día celebraron su onomástica, hizo extraordinaria actuación*». Va fer el quatre de vuit, el quatre de set aixecat per sota, el dos i el quatre de set i el pilar de cinc «*cuyo “aixaneta” fue cogido en el balcón del Palacio Municipal, por el ilustre señor Alcalde*»³⁵³. I la vallenga: «*Hemos visto ya actuar a las dos “colles” de “castells”. Realmente La Muxerra, puede estar satisfecha de su actuación. Esperamos ver a cargo de ella esta temporada grandes cosas como antaño. Será posible por la maestría y por la raza castellera de sus componentes, que les ha llevado a superarse por los naturales deseos de detentar la superioridad sobre la otra “colla” recientemente constituida, deseo plenamente conseguido. Esto hemos ganado todos aquellos para los que “Xiquets” son cosa nuestra y con los que nos sentimos intensamente unidos. Arriba “colla de La Muxerra, y no desanimarse la otra, para igualar a aquella si es posible*»³⁵⁴.

³⁵² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº216, 15/03/1947, pàgina 3.

³⁵³ Diario Español, nº 2653, 21/03/1947, pàgina 6.

³⁵⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre: 4754. Recortes de la prensa local relativos a los “Xiquets de Valls”.

El dia 23 es va celebrar la reunió del Ple del Patronat dels Xiquets de Valls, presidida per l'alcalde, i amb l'assistència del president, Lluís Dalmau i els vocals Francesc Blasi Vallespinosa, Josep Batalla, Lluís Montserrat, Octavi Roca, Ramon Barrufet, Ramon Fontanilles, i com a secretari Eugeni Cirac. On s'havia de «aprobar el estado de cuentas del ejercicio pasado»³⁵⁵.

«Por el Secretario fue leída, en primer lugar, la Memoria, en la cual se recogen todas las actividades del Patronato (...). Se detallaron las actuaciones y exhibiciones de ésta, sus éxitos y sus contratiempos, por los que Valls (...) vióse (...) superada por otra colla de la provincia. En este orden, se señalaron los intentos de réplica efectuados en la exhibición del 21 de octubre (...), pero que por circunstancias de todos conocidas no fue posible. Sin embargo, el amor propio vallense pudo verse satisfecho en la actuación de la Muxerra, (nombre que ha tomado la “colla” que hasta el momento está bajo este Patronato, para distinguirla de la otra creada por Octubre del pasado año, sin tener que recurrir a nombres de vieja y de nueva, hoy además de difícil clasificar en este sentido, dadas sus composiciones y su edad o época) del pasado día 19, festividad de San José.

En la parte económica se hizo resaltar la excepcionalidad de esta última temporada en accidentes, por los cuales se ha satisfecho una importante cantidad, principal motivo del déficit que en su primer año de labor tiene el Patronato (...).

A preguntas del Sr. Blasi, se le dio cuenta detallada y minuciosa de la creación de la otra “colla”, que el Patronato, como se recogió en la memoria, no puede ver con desagrado siempre que ello sea en aumento de la afición y produzca los naturales deseos de superación (...), haciendo constar que, hasta el momento, la “colla” recientemente constituida, no había solicitado ingresar ni recibir el apoyo de este Patronato, a pesar de las indicaciones en este sentido efectuadas.

Entre los acuerdos que se tomaron, más importantes, figuran los siguientes:

Aceptar el nombre de “La Muxerra” que ha tomado la “colla” que desde 1939 viene actuando y que está bajo este Patronato.

No admitir para las “Colles” que puedan estar bajo este Patronato, ninguna denominación de nueva o de vieja, consecuentes a lo expuesto y para evitar posibles rivalidades ajenas a la índole de los “Xiquets”.

Nombrar al veterano “casteller” de Arbós, D. Toribio Vallés, vocal del Patronato, y

³⁵⁵ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº217, 22/03/1947, pàgina 3.

Delegar al entusiasta de los “Xiquets” y de las cosas de Valls, don José Simón, la representación en Barcelona, del Patronato»³⁵⁶.

El relat d'aquesta reunió deixava clara la postura del Patronat, que amb la inclusió de la clàusula respecte al nom de les colles, tancava la porta a la incorporació de la Colla Vella. A més, hem de recordar que uns mesos enrere s'havia produït un intent de normalització de la colla amb la visita a l'alcalde i que no havia tingut cap efecte. També cal destacar la incorporació de Toribi Vallès i Josep Simó al Patronat per encarregar-se de les gestions entre els Xiquets i els municipis que representaven, tal com ja s'havia fet l'any abans amb la incorporació de Vicent Cusiné de Vilafranca. D'altra banda, si comparem els participants en aquesta reunió plenària amb el llistat que es va publicar a la premsa vallenca l'any anterior, hi ha tres absències. D'una banda Francisco Cases i Fulgencio Sanahuja, dels qui no tenim més referència i de l'altra Josep Nolla, que en aquests moments ja no podia formar part del Patronat perquè era un dels dirigents de la Colla Vella. A més, a l'article s'afirma que la Colla Vella s'havia creat el passat mes d'octubre, es per això que considero que la trobada entre Nolla i el Governador Civil s'hagués pogut produir per aquelles dates.

En aquesta reunió es va presentar el “*Balance General del Patronato de los Xiquets de Valls (desde Junio de 1946 a 23 Marzo de 1947)*”³⁵⁷. On es donava compte dels ingressos i les despeses:

«De las actuaciones en pueblos: Arbós, La Bisbal, Villafranca, Montblanch, Vilarrodona y Calafell. Ingresos; 18.190,00. Pagos: 21.609,70».

Finalment, els ingressos corresponien a 55.927,00 i les despeses també, pel que la caixa quedava anivellada tot i haver-hi un préstec de 11.599,00 pessetes. A més, a l'apartat de donatius hi constaven 5.910 pessetes, que s'acompanyaven amb la «*lista de suscriptores del Patronato de los Xiquets de Valls*». (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 21, pàgina 600).

Després de la reunió, es va celebrar una «*fiesta campestre*»³⁵⁸ als afores de la ciutat, on hi van assistir els castellers de la Muixerra i els membres del Patronat, «*fiesta d'alegria i*

³⁵⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº218, 29/03/1947, pàgina 2.

³⁵⁷ Fons Jordi Gasque. Balanç general del Patronat dels Xiquets de Valls des de juny de 1946 al 23 de març de 1947.

d'adhesió a l'obra dels castells dels Xiquets de Valls; festa de companyonia, bon humor, tranquil·litat i fervorosa benaurança envers l'esdevenidor de la Colla de La Muxerra a través del Patronat, i perquè aquest sigui el llaç d'unió perenne per tal d'aconseguir la formació de la gran família castellera»³⁵⁹.

El dia 24 de març Blasi tornava a escriure a Cirac i li comentava: «*Un amic del patronat m'insinuà l'idea de fer un fulletó de propaganda. Ací la teniu; salvant sempre el parè de tots vosaltres. (...). Aquests fulletons convé que Castells³⁶⁰ els faci per amor a l'art*» I continuava adjuntant una part de la seva proposta: «*Vallenses y simpatizantes: Este Patronato reclama vuestro valioso entusiasmo moral y material hacia la obra de los Xiquets de Valls, magnífica manifestación folklórica de fuerza, equilibrio, voluntad y ligereza, única en el mundo, que por ser patrimonio de nuestra querida ciudad tenemos el deber de proteger, conservar y propagar por dignidad histórica i ciudadana*»³⁶¹.

La correspondència que es conserva entre Blasi i Cirac ens permet fer-nos a la idea de la vinculació i participació que tenia Blasi envers els Xiquets i el Patronat. En una altra carta del dia 31 de març, li plantejava diversos problemes en referència a l'actuació que s'estava preparant a Montserrat, com el fet que des del Monestir no es pagava cap despesa, ja que eren considerades regals a la Verge i no pas un encàrrec³⁶². El mes anterior, el Patronat s'havia ofert per prendre part en les festes d'Entronització de la Mare de Déu a Montserrat i l'Abat els responia donant-los les gràcies³⁶³.

La següent carta, datada el 16 d'abril seguia tractant el tema de la visita a Montserrat, i preveia la possibilitat de realitzar-la el 18 de maig, dia destinat a l'aplec excursionista. També preveia que s'hauria de portar el dinar i preparar una ofrena a la Verge, un banderí (ja que era el més barat)³⁶⁴. En la del dia 21, en Blasi seguia explicant que els preparatius anaven bé i que es farien els programes. I que per entregar el banderí a

³⁵⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº218, 29/03/1947, pàgina 7.

³⁵⁹ BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 70.

³⁶⁰ Eduard Castells: propietari de l'impremta Castells de Valls, s'encarregava d'imprimir la majoria de documents de l'Ajuntament i també del Patronat.

³⁶¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre: 4754. Carta de Francesc Blasi a Eugeni Cirac del 24/03/1947.

³⁶² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de Francesc Blasi a Eugeni Cirac. 31/03/1947.

³⁶³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de l'Abat de Montserrat al Patronat. 11/03/1947.

³⁶⁴ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de Francesc Blasi a Eugeni Cirac. 16/04/1947.

l'Abat «*potser fora convenient que ho fes un individu amb l'uniforme de casteller. El més vell? El més jove?*»³⁶⁵.

En la següent missiva, escrita el 26 d'abril, Blasi parlava amb Cirac del fulletó de la Muixerra: «*aprofito aquest moment per a dir-vos que a l'imprimir el fullet de propaganda sobre els Xiquets de Valls, estaria més a to copiar algunes estrofes dels Xiquets d'en Clavé*³⁶⁶, *que no pas copiar aquella cançó* [de la Muixerra]. *El meu nom no es pot posar al costat de la popularitat d'en Clavé*»³⁶⁷. Al llarg del mes següent es va imprimir el fulletó, a la impremta d'Eduard Castells de Valls, tot i que no sabem si es va haver de pagar o «*Castells ho feu per amor a l'art*»³⁶⁸.

Segons Agustí Pena, aquest mes d'abril la Colla Vella va actuar en motiu del **casament de la filla de Francesc Clols Rabassó**³⁶⁹. Segons la premsa: «*El pasado jueves [17/04/1947], en el Real Monasterio de Santa María de Poblet, tuvo lugar el matrimonial enlace de la distinguida y simpática señorita Luisa Clols Serra, hija de nuestro compatriota y Vocal de la Junta de la Hermandad de Bienhechores de Poblet, don Francisco Clols Rabassó y de doña María de la M. Serra de Clols, con el distinguido joven don Manuel Jové Vives*»³⁷⁰, «*los asistentes fueron obsequiados con un refrigerio en el locutorio del Monasterio, trasladándose seguidamente a la mansión de los señores Clols, en Valls donde se celebró el banquete de bodas*»³⁷¹. Aquesta actuació, tot i no tenir-ne detalls, mostra la bona relació que hi havia entre la colla i la família Clols, que segons Josep Nolla els va ajudar molt a l'hora d'organitzar la colla³⁷².

Mentre la Muixerra es preparava per anar a actuar a Montserrat, la Colla Vella ho va fer «*contratada (...) con motivo de la reunión anual del glorioso Tercio de Requetés de la Virgen de Montserrat*» el dia 20 d'abril, on van aixecar-hi el quatre de set, el dos de sis i el pilar de cinc i intentaren el cinc de set³⁷³. La notícia destacava el fet d'anar-hi

³⁶⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre: 4754. Carta de Francesc Blasi a Eugeni Cirac. 21/04/1947.

³⁶⁶ Josep Anselm Clavé i Camps (Barcelona, 1824 – 1874): Músic, poeta i polític. El 1867 componia l'obra «*Els Xiquets de Valls*». Veure Gran Enciclopèdia Catalana.

³⁶⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre: 4754. Carta de Francesc Blasi a Eugeni Cirac. 26/04/1947.

³⁶⁸ ACAC. Fons Impremta Castells. Registre maig 1947. Díptic publicitari del Patronat: colla La Muixerra).

³⁶⁹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 22, vol. I.

³⁷⁰ *Diario Español*, nº 2678, 20/04/1947, pàgina 11.

³⁷¹ *La Vanguardia Española*, nº 25.153, 23/04/1947, pàgina 8.

³⁷² CLIMENT, Joan: «Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles» a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010, pàgina 16, a: <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [16/05/2013].

³⁷³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº222, 26/04/1947, pàgina 2.

contractada, ja que la Muixerra ho havia de fer gratuïtament, a mode d'ofrena. A la premsa tarragonina es parlava de l'acte, i de les diferents agrupacions folklòriques que hi participaven al costat de la colla dels Xiquets creada recentment, com l'Esbart de Montserrat. També relatava la presència als actes de diverses personalitats relacionades amb els carlisme, com Fal Conde.³⁷⁴ El que no deia la premsa, es que en l'acte es van produir incidents entre carlins i falangistes, fins al punt que els monjos es van haver d'endur la canalla a dins el monestir³⁷⁵. Blasi donava més rellevància a que un grup de navarresos, entusiasmats per l'actuació castellera, van proposar a Josep Nolla la possibilitat de traslladar a Pamplona els castellers de la seva colla³⁷⁶, mentre que a Mòn Casteller s'explicava així: *«Ja a l'esplanada del Monestir mentre esperaven l'ordre per a començar a actuar, van córrer rumors que havien arribat a la vora del monestir grups de falangistes armats i disposats de moure gresca contra els carlins. Entre aquests, començaren a sortir armes. La cosa pintava malament. Els castellers, als quals no els hi anava res, tenien la impressió de trobar-se entre dos focs. La majoria havien fet la guerra a la banda republicana i, en aquells moments (...) era molt perillós de trobar-se compromès en un aldarull d'aquell mena (...). La decisió d'un dels vallencs concentrats, gran afeccionat als castells, salvà la situació. Féu pujar els castellers a l'autocar i se les arreglà perquè passessin tots els controls sense cap novetat»*³⁷⁷.

Pel que fa a la Muixerra, des del Patronat es seguien fent gestions per tal d'aconseguir actuacions. El dia 2 de maig, l'alcalde de Masnou enviava una carta al de Valls, com a “*Jefe del Patronato de los Xiquets de Valls*” per dir-li que el pressupost que s'havia enviat era massa car i que no els contractarien³⁷⁸.

A la premsa val·lenca s'anuncià que des del Patronat s'estava organitzant una excursió amb òmnibus per acompanyar la Muixerra a Montserrat per 50 pessetes anada i

³⁷⁴ José Manuel Fal y Conde (Higuera de la Sierra, Andalusia, 1894 – Sevilla, 1975) Polític andalús. Advocat, organitzà el requeté d'Andalusia. Nomenat secretari general de la causa tradicionalista, intervingué en els preparatius de l'aixecament del juliol de 1936. No obstant això, durant la Guerra Civil va haver d'exiliar-se a Portugal després de pretendre crear una Real Acadèmia Militar carlista, en la qual formar política i militarment als oficials del requeté. Des del seu exili portuguès es va oposar al Decret d'Unificació, sense resultats. Després de tornar a Espanya va prohibir l'allistament de carlins en la División Azul, cosa que va provocar que les autoritats el confinessin a Ferreries (Menorca) durant uns mesos. En 1955 va renunciar com a cap del carlisme a Espanya i abandonà la política activa. Gran Enciclopèdia Catalana.

³⁷⁵ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 22, vol. I.

³⁷⁶ BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 68.

³⁷⁷ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 754, vol. II.

³⁷⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de l'ajuntament de Masnou a l'alcalde de Valls. 02/05/1947.

tornada³⁷⁹. Abans d'anar-hi, la Muixerra va actuar a **Lleida**, on tot i la pluja van aixecar alguns castells³⁸⁰, i a **Salomó** on «*tuvo una brillante actuación, a pesar de que por un exceso de confianza en el “cuatro de vuit” no tuvo completo éxito. (...) Levantaron un sin fin de pilars y castells, tales como el “tres de set aixecat per baix”, “cuatro de set net”, “cuatro de set amb el pilar al mig”, y otros, con seguridad y firmeza, sin un fallo*»³⁸¹.

El dia 18 de maig la Muixerra es desplaçava a **Montserrat** «*en honor de la Verge Morena en les Festes solemnes de la seva Entronització. En l'Ofertori de l'Ofici de mig Pontifical en la Basílica de Montserrat, l'enganeta més petita, acompanyada de l'alcalde de Valls, féu ofrena a la Verge del banderí de la Colla amb l'escut de Valls brodat per xiquetes d'aquesta ciutat*»³⁸², segons la premsa s'hi van desplaçar quatre òmnibus, entre castellers i afeccionats, i van aixecar-hi «*el esbelto “dos de set”, castillo de categoría y que hacía tanto tiempo no había podido hacer*»³⁸³.

A finals de mes es va celebrar **la boda entre la Rosa Montserrat Torm**, filla de Lluís Montserrat Sesplugues, membre del Patronat dels Xiquets de Valls i **Josep Mª Ciutat Blanch** al monestir de Poblet, on «*La Muxerra, queriendo asociarse a la fiesta y obsequiar a uno de sus protectores, levantó, (...), frente al domicilio de la contrayente, algunos castillos*»³⁸⁴. I el mateix dia, «*con motivo de hallarse en ésta las “gralles” de los “Xiquets”, se improvisó el jueves, por la noche, en la Plaza de España en colaboración con el Bar Bruch una fiesta callejera durante la cual “La Muxerra” levantó diferentes castillos: “cinc de set”; “cuatro de set”; “dos de sis”, “pilar de cinc” y otros, y las “gralles” tocaron algunas sardanas y al final un par de bailables*»³⁸⁵.

Per la **Festa Major de Sant Joan**, es tornava produir un fet important, que provocà que aquesta tingués més al·licient, l'actuació de les dos colles a la plaça³⁸⁶. A més, per la resposta de Blasi a Cirac, sabem que des de l'Ajuntament se li va demanar que fos el pendentista de la diada, al que va respondre: «*Molt agraït per tal distinció que no*

³⁷⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº223, 03/05/1947, pàgina 3.

³⁸⁰ *Diario Español*, nº 2702, 18/05/1947, pàgina 7.

³⁸¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº224, 10/05/1947, pàgina 3.

³⁸² BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 70.

³⁸³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº226, 24/05/1947, pàgina 3.

³⁸⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº227, 31/05/1947, pàgina 3.

³⁸⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº227, 31/05/1947, pàgina 3.

³⁸⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº228, 07/06/1947, pàgina 2.

mereixo i que molt a contracor no puc acceptar, perquè m'ho priven els anys, la salut i el caràcter»³⁸⁷. Amb la diada de Sant Joan s'iniciava la temporada castellera, tot i que les dos colles ja havien realitzat diverses actuacions.

La festa va ser un èxit: «puede señalarse como la más animada y la más extraordinaria de todas las que van de muchos años acá» i continuava: «¿Quién había visto la plaza de España, y la calle de Baldrich también, como estuviera a la salida de Completas y al mediodía del día de San Juan? ¿Y quién recuerda una exhibición tan magnífica como la que, dentro de sus posibilidades, nos ofrecieron las dos colles? ¿Puede recordarse una cosa igual? Difícilmente. Los que no tenemos los 45 años, en absoluto que no. Los que sí los tienen nos podrán decir que a principios de siglo hubo un día que se le puede comparar.

Bien, muy bien para las dos colles y aún más bien para Valls. Los Xiquets de Valls vuelven a ser lo que fueron, y con exclusividad como lo fueron también y con todo el honor para Valls, la tierra de los Xiquets como lo fue igualmente.

Triunfo rotundo, apoteósico, sin discusión de la Muxerra: “cinc de set”, “quatre de set amb el pilar al mig”, tres de set aixecat per baix” (...). Sin un incidente.

“Quatre de set”, “tres de set”, entre otros también, de la otra colla, sin incidente igual, de nervio y de pundonor en ansias dignas de elogio, de superación, de emulación, en la noche de Completas. Y la plaza frenética, aplaudiendo y estimulando la rivalidad, noble rivalidad castellera, de los suyos, que todos son suyos los de Valls.

Y el “quatre de vuit” (...) y el “dos de set” aunque al bajar los “dosos” (...) se les desplomara.

Y el “cinc de set” y el “tres de set aixecat per sota” y el intento del “quatre de set amb el pilar al mig” y sobre todo el levantar el “dos de set”...

¿Qué más podíamos esperar? ¿Y el aspecto de la plaza, que hervía, bajo un sol de mediodía? (...).

Bien, muy bien para la Muxerra; ha llegado a una madurez completa y esperamos de ella aún cosas mayores. La clase y raza castellera de sus componentes bajo una dirección inteligente, nos lo hace creer.

Aplausos igualmente sinceros para la juventud de la otra colla. Su pundonor demostrado, su nervio, su entusiasmo y también su clase, nos hacen prever, de seguir igual, actuaciones aún mejores que las que comentamos.

³⁸⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre: 4754. Carta de Francesc Blasi a Eugeni Cirac, 06/06/1947.

Pero sobre todo para los vallenses que sentimos Valls y sus cosas, aún mejor. Estamos de enhorabuena y el prestigio de los “Xiquets” recuperado...»³⁸⁸.

Aquesta actuació va despertar l'interès de la societat vallenca, que va respondre assistint-hi i donant suport a les dos colles. L'article insisteix amb la bona actuació, i en que *“los Xiquets de Valls vuelven a ser lo que fueron”*. Pel que fa als castells, cal destacar el quatre de vuit i el dos de set de la Muixerra, mentre que la Vella va intentar el dos de set per primera vegada. Finalment, acabava amb paraules d'elogi per les dos colles i destacant que la Muixerra tenia una *“dirección inteligente”*.

I la premsa tarragonina en publicava la crònica: *«Pero lo que la gente esperaba con ansias, era la extraordinaria actuación de los “Xiquets de Valls”. Una ingente multitud, apiñada en la plaza, aguardaba nerviosa, la reñida batalla. De pronto, se percibió un movimiento general entre las camisas rosadas de la “colla vella”.*

- “Quin Castell faran? – preguntaba la gente, inquieta.

- “Són novells i no podrán fer molt bon paper” – contestaban algunos, mientras no faltaba quien decía:

- “Llenya, faran, llenya!”

En tanto se hacían estos comentarios, las “gralles” esparcieron por el espacio sus penetrantes notas, y los jóvenes castellers de la “Colla Vella”, construyeron un magnífico 5 de 7.

Unos metros más allá, había la otra “colla” La Muxerra; contemplando a sus rivales.

- “A veure quin castell farà l'altra colla!” – decía la gente.

- “Avui veurem el 4 de 8” – respondían los más peritos.

En efecto, levantaron con arte y primor un 4 de 8 afiligranado. La impresión que me produjo fue algo extraordinario. (...).

Después, la “Colla Vella” levantó uno de los “castells” más agradables de contemplar: el 4 de 7 amb el pilar de 5 al mig.

La otra “Colla” la Muxerra, quería un trinufó completo. Para lo cual debía levantar el difícil 2 de 7, del cual, es artista la “Colla de Vendrell”. Al grito de mando del experto “Cap de colla”, señor Barrufet, subieron a “segons” Fontanilles y Vallés; después, los dos terços, de rancio abolengo castellaire. Cuando subían el “aixecador” y

³⁸⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº231, 28/06/1947, pàgina 3.

“enxaneta”, ágil y valiente como los “Llorençons”, se desmoronó aquel soberbio edificio.

Gracias al espíritu de rivalidad, la caída les dio mayor ánimo. Volvieron a repetir el “castell”, y, esta vez, se cayó al deshacerlo. Pero, mayor entusiasmo debió dar tales caídas a la “Colla Vella” pues, levantaron con exitazo “el 3 de 7 aixecat per baix”. Mientras se levantaba, Nolla, con sus voces de aliento, nos recordaba el “vá!” de “Pere Poblet”»³⁸⁹.

En resum, la Muixerra va resultar la vencedora, però ens interessa més el pagament que l'Ajuntament realitzà a les dos colles. Lluís Montserrat, en representació de la Muixerra va cobrar 9.000 pessetes³⁹⁰, mentre que la Vella en rebé 5.900, per: «a la Colla Vella dels Xiquets de Valls, en concepto de pago de la contrata y castillos realizados durante la fiesta mayor»³⁹¹. Però a més, he localitzat el rebut que acompanyava el pagament i detallava els castells aconseguits, amb el paper oficial de la colla, i signat per Josep Gasque³⁹². (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 22, pàgina 601).

Aquests dos documents confirmen la meua tesi que la legalització de la Colla Vella ja s'havia realitzat abans de Sant Joan, ja que si no hagués estat així, l'Ajuntament no hauria acceptat una factura a nom de la Vella. En definitiva, podem assegurar que la Colla ja estava legalitzada abans de la primera actuació per la Candela, o fins i tot anteriorment, ja que si la legalització es va produir d'esquena a l'Alcaldia i pocs dies abans de Sant Joan, l'Alcalde Fàbregas s'ho hagués pres com un atac personal i no els hagués contractat o, en tot cas, se'ls hauria deixat de banda, com si que passà per les festes de Candela al febrer.

Pocs dies després, per la festa major de Sant Pere, la Muixerra va actuar a **Reus**, i des de la premsa val·lenca es demanava als empresaris que no posessin problemes als castellers per a anar-hi³⁹³. Pel que fa als castells, hi van aixecar el quatre de vuit i el dos de set, entre d'altres³⁹⁴.

³⁸⁹ *Diario Español*, nº 2744, 08/07/1947, pàgina 7.

³⁹⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1947. Lliurament número 539, de 27/09/1947.

³⁹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1947. Lliurament número 659, de 15/11/1947.

³⁹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1947. Rebut del 04/10/1947.

³⁹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº231, 28/06/1947, pàgina 4.

³⁹⁴ *Diario Español*, nº 2741, 04/07/1947, pàgina 7.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Acabada d'iniciar la temporada castellera, la Colla Vella posava en marxa una iniciativa interessant, es van fer imprimir unes cartes amb el membret "Xiquets de Valls Colla Vella" anunciant als ajuntaments la seva reorganització³⁹⁵, com s'aprecia en la carta que enviaren a l'alcalde de Vilafranca del Penedès: «Sr. Plácenos poner en conocimiento de que habiéndose reorganizado nuevamente la "Colla Vella" de los "Xiquets de Valls" en el campo de sus exhibiciones en las Fiestas Populares, nos complacemos en ponerlo en conocimiento de V, y corporación, ofreciéndonos a la vez para concurrir a cuantas Fiestas tengan a bien solicitar nuestra entusiasta aportación, logrando con ello un éxito seguro en organización de los festejos populares, ya que la pericia tradicional de la "Colla Vella" es sobradamente conocida. (...). Por consultas dirigirse a Pablo Parés»³⁹⁶. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 19, pàgina 597).

La Comissió de festes de Vilafranca responia al cap de colla de la Vella per demanar-li un pressupost per actuar el dia 30 o el 29, 30 i 31 d'agost³⁹⁷. El 27 de juliol Josep Nolla li contestava que per un dia d'actuació 6.000 pessetes, per dos dies 11.000 i per tres 15.000. D'aquesta missiva cal destacar-ne que està escrita sobre un paper que porta imprès: "COLLA VELLA" (RABASSÓ) "XIQUETS DE VALLS"³⁹⁸. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 23, pàgina 602).

Podem pensar que la incorporació de Rabassó, al nom de la colla, responia a un intent de legitimar-se com a veritables continuadors de la Colla Vella. D'una banda, les autoritats municipals no els reconeixien ni se'ls permetia utilitzar el nom, d'altra banda, la premsa local els anomenava de manera despectiva. Mentre que des del Patronat, s'havia imposat el nom de Muixerra per la colla que estava sota la seva protecció i, a més, s'hi havien quedat alguns castellers que anaven amb la Vella abans de la guerra. Com ja hem comentat, a Valls, tothom sabia qui era qui, o sigui, que el que realment importava, era fer saber a les persones que els podien contractar, que eren els continuadors de la Vella de Rabassó.

³⁹⁵ FERRANDO ROMEU, Pere; "Castells" a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *op. cit.*, pàgina 343.

³⁹⁶ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de la Colla Vella a l'alcalde de Vilafranca, 09/07/1947.

³⁹⁷ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de Fèlix Montserrat, de la comissió de festes de Vilafranca a la Colla Vella, 24/07/1947.

³⁹⁸ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de Josep Nolla a la comissió de festes de Vilafranca, 27/07/1947.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

L'11 de juliol l'alcalde escrivia una carta al Delegat de *Educación y Descanso* de la ciutat, per a informar-lo: *«Ha llegado a mi conocimiento que en el salón de la Obra, determinados elementos, a los que precisamente se ha tenido más consideración de las que personalmente se merecen, se desmandan en comentarios y conversaciones atentatorias al Jefe del Estado y a las esencias del Régimen. Si mi orientación que nadie la puede negar, ha sido quizás excesivamente tolerante, prevengo que en lo sucesivo me verá precisado a cambiar mi criterio en particular por lo que se refiere a personas que por su cultura, por sus antecedentes o por haber vestido la camisa azul sean más acreedoras de sanción. La libertad tiene sus límites y en estos he de poner guardia. Lo que tengo a bien comunicarle para conocimiento de los asistentes al salón de la Obra y en el Centro de Lectura de E. y D.»*³⁹⁹

Aquest document ens mostra l'ambient repressiu a Valls, com la resta de Catalunya, i que es controlava a tothom, fos quin fos el seu origen. Per tant, queda clar que s'hi s'hagués volgut des de l'Ajuntament, es podria haver acabat amb la Colla Vella (i molt més la colla creada l'any anterior pel jovent de la ciutat), i que si això no es va produir fou per la participació d'importants membres del requetè vallenc, com també per les gestions realitzades amb el Govern Civil.

El dia 30 de juliol la Colla Vella va actuar a la Festa Major de **Vilallonga** on, segons la premsa: *«La colla de Parés participó (...) levantando el tres de set, quatre de set, dos de sis y pilar de cinc, además de otros pilares de quatre. Fue aplaudida»*⁴⁰⁰.

A l'Agost es signaren acords per a que la Muixerra actués a Ribes de Freser, des d'on sol·licitaven una imatge per incloure-la al programa de festes⁴⁰¹ i a Vilafranca, on quedava tot establert al contracte:

«1º. La Comisión de Fiesta Mayor pagará a los Xiquets de Valls para su actuación durante los días 30 y 31 de agosto de 1947 bajo los siguientes precios:

4 de 7.....1.000

3 de 7.....1.250

4 de 7 con el pilar.....1.500

³⁹⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 548. Còpia de la carta de l'Alcalde de Valls al Delegat de "Educación y Descanso", 11/07/1947.

⁴⁰⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº237, 02/08/1947, pàgina 5.

⁴⁰¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Telegrama de Ribes de Freser a l'Ajuntament de Valls, 02/08/1947.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

5 de 7.....	1.750
3 de 7 por bajo.....	2.000
2 de 7.....	2.500
4 de 8.....	3.000
3 de 8.....	3.500
1 de 6.....	3.500

Por un día a puntuar en cuatro castillos, en dos días a puntuar en ocho castillos, pudiendo tan solo repetirse el 4 de 8 ó el 2 de 7. A la llegada se levantará un castillo que puntuará. Los castillos que una vez coronados caigan, se les restarán un 10%, quedando en libertad de acción de poderlo repetir y si por segunda vez logran el éxito cobrarán la cantidad que está asignada en la tarifa antedicha.

2º. Todos los gastos de viaje, ida y vuelta, fondas, grallas y otras van a a cargo de la citada colla de Xiquets.

3º. Deberán presentarse el día 30 con tiempo hábil para acompañar a las Autoridades al solemne oficio que debe celebrarse a las diez de la mañana del día 30, por tanto estará todo el personal indispensable para su actuación.

4º. Durante los días 30 u 31 por la tarde efectuará el saludo a la Autoridades de acuerdo con la lista que les facilitará la Comisión.

5º. Los días 30 y 31 asistirán a las procesiones con la totalidad de sus componentes, efectuándose durante el curso de las mismas las evoluciones de costumbre, entre ello cuatro castillos en su recorrido el día 30 y de tres el 31, comprometiéndose la colla que no falte ninguno de sus componentes en las dichas procesiones.

6º. El la entrada del día 30 deberán efectuar como mínimo dos pilares de cinco en el sitio que crea más conveniente la Comisión, pero siempre en la plaza de la Iglesia.

7º. La representación de los Xiquets de Valls, comunicará la Comisión del Ayuntamiento, el número de los cubiertos que ha pagado el día 30 y 31 en la casa donde efectúen sus comidas.

8º. Los cinco castillos primeros pueden efectuarse varias veces durante los días 30 y 31 pero solo cobrarán por una actuación. En cuanto el dos de siete y el cuatro de ocho, si los efectúan con éxito los días (30 y 31) deberán cobrar por el precio estipulado en el apartado 1º, o sea por cada vez que lo levanten con pleno éxito, no pudiendo pasar de dos por cada uno.

9º. El incumplimiento de alguna de las condiciones establecidas en este contrato por alguna de las partes contratantes, lleva consigo su anulación. (...).

OTROS: Se entiende que todos los apartados del contrato se consideran en representación de la “Colla de la Muxerra”»⁴⁰².

Amb la redacció d'aquest, trobem una nova manera de procedir. Els dos darrers anys, la colla vallenc havia estat contractada per un quantitat fixa de diners, 4.750 pessetes l'any 1945 i 5.500 el 1946, i no es detallava un preu especial per cap castell. En canvi, aquest any quedaven detallats tots els preus i els castells que es podien repetir, la pèrdua de valor en cas de caiguda i on i quan es podien provar. Amb aquest contracte sembla que la comissió de festes s'assegurava que es veurien bons castells al llarg dels diferents actes de la festa.

Un cop formalitzat el contracte entre la Muixerra i Vilafranca, Fèlix Montserrat, en nom de la comissió de la festa major, escrivia a Josep Nolla per dir-li *«que no interesan la actuación de Vdes., por cuanto son, con demasía, altos los precios de su presupuesto»⁴⁰³.*

El dia 6 d'agost l'alcalde de Ribes de Freser escrivia a Lluís Dalmau, president del Patronat: *«Recibida su atenta y el cliché que devolveremos. Referente a los platos y cubiertos lo veo muy difícil, suplicando que Vds. los lleven desde esa y se abonará algo si ello es menester.*

Ribas les espera con mucha expectación. En cuanto al lugar para comer procuraremos buscarles sitio donde se hallen bien.

Piensen que aquí es zona fronteriza. Conviene que vayan a la Jefatura de Policía de Tarragona para que les haga un salvoconducto colectivo o los individuales precisos.

Pueden contar con lo del pan, aceite y arroz de que hablamos. Creo pero sería conveniente que el día antes viniera alguien para recoger lo que sea menester del Almacén de Abastos porque el día de la fiesta mayor estará cerrado»⁴⁰⁴.

Aquesta carta ens mostra les complicacions habituals que es trobava el mon casteller de l'època per a moure's pel territori i per a poder cobrir les necessitats bàsiques. A més, l'alimentació era essencial i, com ja hem vist diverses vegades, la dieta dels castellers

⁴⁰² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Contracte entre la Muixerra i Vilafranca, 02/08/1947.

⁴⁰³ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Resposta de l'Ajuntament de Vilafranca a la Colla Vella, 02/08/1947.

⁴⁰⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de l'Ajuntament de Ribes de Freser a Lluís Dalmau, 06/08/1947.

era senzilla però complerta. El que trobem per primera vegada, és la necessitat dels salconduits. L'alcalde de Ribes de Freser ho justifica per ser terra de frontera, però en realitat era un tràmit que s'havia de complir per anar a qualsevol lloc, tot i que les fronteres requerien una vigilància especial perquè hi havia maquis i, alguns d'ells, procedien de França. Una altra informació important és el fet que aquest salconduit pogués ser col·lectiu i s'obtenia mitjançant *Educación y Descanso*.

Els dies 9 i 10 d'agost s'havien de celebrar unes **festes de barri, a la Plaça de Sant Francesc**, i uns dies abans ja s'havia iniciat la tramitació del permís a l'Ajuntament. Tres veïns van haver de fer una instància per sol·licitar-lo i detallar tots els actes que es durien a terme: *«Día 9. A las 10 y cuarto de la noche, saldrá de la Plaza de San Francisco una Banda de Música que con la colla Xiquets de Valls con sus típicas grallas recorrerán las principales calles de la ciudad, entretanto se dispararán cohetes para mayor realce de la fiesta; de regreso a la Plaza de San Francisco los “Xiquets de Valls” realizarán una espectacular exhibición de sus atrevidas torres, pilares y castells; entretanto la Principal de Valls desarrollará un corto programa de piezas de concierto que será ejecutado por su Banda, y seguidamente gran baile que será amenizado por la Orquesta Marabú, también de la Principal de Valls.*

Día 10. A las seis de la tarde gran fiesta de barrio celebrándose cosos, cucañas, sardana y baile.

*Hemos de significarle que los vecinos del barrio y la Peña dicha de San Francisco han decidido organizar estas fiestas con el esplendor y relieve que les sea posible con el fin de atraer el mayor número de concurrentes posible y aprovechar esta oportunidad para hacer donativo ó entrega de los beneficios que se obtengan a la casa benéfica y vecina del barrio “Pio Hospital”»⁴⁰⁵. Tres dies després arribava la resposta de l'alcalde: *«Accediendo a lo solicitado por Vds., vengo en autorizarles para la celebración de las fiestas de barriada que proyectan (...), con arreglo al programa anunciado, debiendo someterse al horario establecido, no causar molestias ni perjuicios y no tolerar se atente a la moral ni a las instituciones.**

⁴⁰⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 340. Sol·licitud per celebrar les festes de barri Pius Hospital, 03/08/1947.

Dado el filantrópico propósito de destinar los beneficios que obtengan al Pío Hospital Civil, la autorización no devengará derechos y deberán Vds., en su oportunidad, darme cuenta de la liquidación general»⁴⁰⁶.

No sabem com van anar les festes, ni quina colla hi va actuar, ni els castells que s'hi van aixecar, però si que sabem que no es va complir l'horari anunciat i l'Ajuntament va imposar-los una multa: «*Vista la transgresión cometida excediéndose en la terminación de la fiesta de barriada (...), autorizada por esta Alcaldía con sujeción expresa al horario determinado, vengo en imponerles la multa de cincuenta pesetas*»⁴⁰⁷. Pel que fa a la liquidació de les festes, s'hi van produir uns ingressos de 3.490 pessetes i unes despeses de 3.289,50, pel que el donatiu a la Junta del Pius Hospital fou de 200,50 pessetes.

Pel que fa a la Colla Vella, tal com afirmà la premsa, no actuà a Solivella, ho feu a **Sitges**, i en realitat no fou el dia 15, sinó el 24 d'agost, però no tenim constància dels castells que s'hi van aixecar, només que «*por cláusula especial establecida en el contrato sólo levantó castillos y torres de seis, logrando y conquistando muchos aplausos*»⁴⁰⁸, el que si que ens diu es que ara la dirigia el jove casteller Josep Gasque⁴⁰⁹.

El dia 23 es podia llegir «*105 castillos ha levantado en tres días, “La Muxerra”*». *Ha regresado de su excursión a Ribas de Freser, Badalona y Mollet, la “colla” de La Muxerra, completamente satisfecha y entusiasmada tanto por su labor como por el éxito de público obtenido, (...).*

En Badalona, después de una magnífica labor que se coronó con un soberbio “dos de set” y dos “pilars de cinc”, el Excmo. Sr. Gobernador Civil de Barcelona presenció la exhibición, recibiendo en sus brazos a la “anxaneta” de uno de los “pilars de cinc”.

A la vista de este éxito clamoroso, una comisión de vecinos de Mollet, que presenció su actuación en Badalona, requirió su presencia en el referido pueblo, lo que pudo efectuarse el día 17, consiguiendo allí otro triunfo.

Aprovechando, el día 16, el desplazamiento circunstancial a Barcelona, después de haber actuado, durante el día en Badalona, en la madrugada del mismo, visitó Gracia,

⁴⁰⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 340. Autorització per celebrar les festes de barri Pius Hospital, 06/08/1947.

⁴⁰⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 340. Autorització per celebrar les festes de barri Pius Hospital, 12/08/1947.

⁴⁰⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº241, 30/08/1947, pàgina 2.

⁴⁰⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº240, 23/08/1947, pàgina 3.

donde en una de sus plazas, levantó algunos castillos, atrayendo seguidamente numerosísimo público; efectuó también otra breve exhibición en la Diagonal, congregándose a su alrededor en pocos momentos, una extraordinaria concurrencia.

Algunas notas al margen de la actuación de “La Muxerra”:

Hemos señalado ya que en los tres días de actuación, “La Muxerra” ha levantado, la cifra record de 105 castillos, sin un accidente ni caída. Huelga ponderar que ello sólo ya constituye un éxito, casi sin precedentes.

Para que los vallenses puedan capacitarse de lo que representa esta hazaña, diríamos, y como dato curioso, nos place dar detalle de la categoría y clase de los “castells” y “pilars” hechos.

Un “dos de set”; 29, “dos de sis”; 16, “quatre de set”; 3, “tres de set”; 3, “quatre de set amb el pilar al mig”; 3, “tres de set aixecat per baix”; 9, “tres de sis aixecat per baix”; 1, “dos de sis net”; 8, “quatre de sis” y 33, “pilars de cinc” con ocho “segons” distintos: Fontanillas⁴¹⁰, Creus⁴¹¹, Trenchs (S)⁴¹², “el Quinto”⁴¹³ y Fabra (José⁴¹⁴) y este último castillo, con Lorenzo Fabra⁴¹⁵ a “terços” y Jorge Fabra⁴¹⁶ a “quarts”⁴¹⁷.

Al mateix número, s'explicava la festa major de **Miramar**, celebrada el diumenge 17 d'agost i on s'hi van fer castells: «Unos entusiastas de los “Xiquets de Valls”, levantaron algunos castillos a los acordes de la típicas gralles. Fue una hermosa y distraída sorpresa que no se esperaba». Tot sembla indicar que fou la Vella qui hi actuà, ja que aquells dies la Muixerra estava tornant de Ribes de Freser. I també explicava que el dia 28 s'havia de celebrar la festa de **Sant Agustí**, organitzada pel gremi de blanquers i que, entre els actes de la vespra, hi actuarien els Xiquets de Valls⁴¹⁸. Uns dies després el setmanari vallenc confirmava que havia estat la Colla Vella: «Esta misma colla [la colla que dirige el joven y entusiasta casteller José Gasque] (...) levantó, muy bien, resultando unos castillos magníficos, el quatre de set, el tres de set, y el tres de sis aixecat per baix. Es preciso destacar por la importancia

⁴¹⁰ Ramon Fontanilles Serra “Ramon de Fontanilles”.

⁴¹¹ Ramon Benedicto Fabra “Creus”.

⁴¹² Salvador Trenchs Lacombe “Romo”.

⁴¹³ Lluís Jové Cucurull “el Quinto”.

⁴¹⁴ Josep Fabra Español, “Pepito de Llorençó”.

⁴¹⁵ Llorenç Fabra Español, “Llorençó”.

⁴¹⁶ Jordi Fabra Español.

⁴¹⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº240, 23/08/1947, pàgina 3.

⁴¹⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº240, 23/08/1947, pàgina 5.

que en si tiene, el bello castillo –cuatro de sis- que los elementos jóvenes de la colla levantaron en medio de calurosos aplausos»⁴¹⁹.

Amb totes aquestes aparicions dels Xiquets, i la gran actuació que la Muixerra havia fet durant aquest tres dies amb l'execució de 105 castells, tot fa pensar que l'ambient a Valls, entorn als castells, era important. Prova d'això és la notícia que apareixia a la premsa, que assenyalava que davant l'expectació sorgida per la futura actuació dels dies 30 i 31 d'agost a Vilafranca, la Muixerra estava preparant viatges col·lectius amb òmnibus⁴²⁰.

Els dies 23 i 24 d'agost la Muixerra havia actuat a **l'Arboç**, on només va aconseguir carregar el dos de set i el quatre de vuit, però tot i aixecar-los forts i magnífics, al desfer-los van caure. Fins i tot, van tornar a provar el quatre de vuit, carregant-lo i que caigué quan ja havien baixat l'anxaneta i l'aixecador⁴²¹. Per aquesta actuació, en Toribi Vallès Badia va rebre la quantitat de 3.995 pessetes per la contracta dels Xiquets de Valls⁴²².

Cal suposar que aquestes caigudes van representar un cop fort a la moral de la colla, ja que uns dies abans havien aconseguit fer 105 castells sense caure ni un sol cop, i ara ho havien fet a tres castells importants, a més, hem de pensar que just una setmana després s'actuava a Vilafranca, on es trobarien als del Vendrell que els havien guanyat, per primera vegada, l'any anterior.

Es aquest ambient el que mostra l'article següent: *«Hoy y mañana, la colla La Muxerra actuará en Villafranca, que celebra su fiesta Mayor. Esta actuación, tanto aquí como allá, ha despertado un inusitado interés y una expectación extraordinaria.*

Indiscutible es el grado de perfeccionamiento que La Muxerra ha alcanzado. Pero hoy frente a ella, otra colla, la de Vendrell, también participará en la mencionada fiesta Mayor. De eso viene el interés y la expectación.

Hará un año ahora, que Valls, cuna de los Xiquets fue vencida por Vendrell. En el transcurso de este año, muchas cosas han sucedido. La Muxerra ha tenido brillantísimas actuaciones y grandes éxitos, que se los han dado sus hermosos y

⁴¹⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº241, 30/08/1947, pàgina 2.

⁴²⁰ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº240, 23/08/1947, pàgina 5.

⁴²¹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº241, 30/08/1947, pàgina 2.

⁴²² ACPB. Fons Municipal de l'Arboç. Registre 531. Manament de pagament a Toribi Vallès, 31/08/1947.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

admirables como esbeltos y magníficos torres y castillos, y sus quatre de vuit y sus dos de set. Hoy, pues, como de unos años para acá lo ha sido, en Villafranca, tierra de afición castellera muy entendida e inteligente, Valls ha de recuperar su preeminencia, que nunca debió perder y que jamás debe dejarla en manos ajenas y advenedizas. (...).

[En relació a les caigudes de l'Arboç continuava dient:] *No damos, y mayormente conociendo los motivos que no son del caso el anunciarlos, importancia alguna a ello. Una colla, ahora y antes, podía hacer normalmente un castillo de siete, y, no obstante, nada sorprendente era que alguna vez cayera. Hoy La Muxerra puede afirmarse que levanta con inigualable maestría y belleza el dos de set y el quatre de vuit, y no nos sorprende que por un accidente fortuito e imprevisible no hayan podido alcanzar un éxito completo, en la actuación que comentamos»*⁴²³.

Aquesta notícia, a banda de mostrar la importància de l'actuació a Vilafranca, també intentava justificar la mala actuació dels xiquets a l'Arboç.

El matí del dia 30 a **Vilafranca** la Muixerra va descarregar el dos de set, el quatre de set amb el pilar al mig i dos pilars de cinc. El quatre de vuit va caure després de baixar l'enganxa. Mentre que els del Vendrell van provar el tres de vuit, sense poder-hi col·locar l'enganxa, van descarregar el quatre de vuit i dos vegades els va caure el dos de set, la primera sense posar-hi l'enganxa i la segona al baixar els dosos⁴²⁴. En les següents rondes, els de Valls van carregar el quatre de vuit i el dos de set, que van caure al baixar l'aixecador⁴²⁵.

Pel que fa a la remuneració, la Colla del Vendrell va rebre 8.000 pessetes⁴²⁶ i la Muixerra 16.650⁴²⁷, de les quals 2.700 eren per haver carregat el quatre de vuit, 2.250 pel dos de set i 1.250 pel tres de set⁴²⁸. Mentre que els del Vendrell van rebre una gratificació extraordinària per aixecar el quatre de vuit, el dos de set i el tres de vuit⁴²⁹ de 1.500 pessetes⁴³⁰.

⁴²³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº241, 30/08/1947, pàgina 2.

⁴²⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº241, 30/08/1947, pàgina 3.

⁴²⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº242, 06/09/1947, pàgina 2.

⁴²⁶ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Rebut a nom dels Nens del Vendrell, 31/08/1947.

⁴²⁷ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Rebut a nom dels Xiquets de Valls, 31/08/1947.

⁴²⁸ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Detall pagament Xiquets Valls.

⁴²⁹ El tres de vuit no es va carregar, però si que s'hi va produir un intent molt seriós, ja que va estar a punt de carregar-se. Veure "Recorregut històric pel període 1926 – 1951" a *Nens del Vendrell. Més de*

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El resultat aconseguit a Vilafranca devia haver estat poc satisfactori, ja que la premsa es va limitar a ressenyar els castells aconseguits però no en va fer bandera. Qui si que va utilitzar la festa major de Vilafranca fou el governador civil de Barcelona, «*el señor Baeza Alegría se dirigió nuevamente al Ayuntamiento y desde el balcón principal del mismo presenció el festival folklórico, en el que actuaron los Xiquets de Valls levantando sus tradicionales castillos y torres, bandas de música, coros de danzas, etc., disparándose numerosos cohetes y otros fuegos de artificio, quedando muy satisfecho del tipismo y colorido de los populares festejos*», que segons l'article la població li va tributar una calorosa acollida⁴³¹.

On si que van quedar molt contents amb l'actuació de la Muixerra fou a Ribes de Freser, ja que després de l'actuació l'alcalde del municipi va enviar una carta per agrair l'actuació: «*Espectacular atracción causaron la Colla de los “Xiquets” La Muxerra mereciendo toda clase de elogios por sus grandes [ejercicios], fueron la admiración del público (...), triunfaron en todas sus exhibiciones con castillos variables de 7 pisos igual que en torres y pilares*»⁴³².

El dia 4 de setembre la Muixerra va anar actuar a **Torredembarra**. «*La Comisión Oficial de la Fiesta Mayor (...) hace constar que durante los días de la Fiesta Mayor ha actuado en esta Villa la Colla La Muxerra de Valls habiendo levantado el día 4, los castillos quatre de vuit y dos de set que toda su actuación ha sido del agrado y plena satisfacción de todos los aficionados*»⁴³³. Pels rebuts dels pagaments de l'Ajuntament de Torredembarra, sabem que en Ramon Barrufet va rebre 3.000 pessetes «*como delegado de los Chiquets de Valls La Muxerra por sus actuaciones el día de hoy*», però també coneixem altres despeses, que si més no, mostren com es desenvolupava la festa a la Torre: «*D. Joaquin Llorach ha recibido (...) cincuenta pesetas por trabajos ext. acompañar als Chiquets de Valls*» i «*D. Esteban Huguet ha recibido (...) sesenta y ocho ptas por los melones comprados para los Chiquets de Valls*». Finalment, els Xiquets de

80 anys tocant el cel.

http://www.nensdelvendrell.org/web/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=26 [14/08/2013].

⁴³⁰ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Rebut de 1.500 pessetes a nom dels Nens del Vendrell, 31/08/1947.

⁴³¹ *La Vanguardia Española*, nº 25.265, 31/08/1947, pàgina 6.

⁴³² ACAC. Fons Municipal de Valls. Agraïment de l'alcalde de Ribes de Freser, 08/1947.

⁴³³ Arxiu Municipal de Torredembarra (AMTO). Festa major de Santa Rosalia: 1947. Caixa 267.4, 17/09/1947.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Valls van rebre vint i cinc pessetes «*por la gratificación de levantar un castillo en honor de la Comisión Fiestas*»⁴³⁴.

El 8 de setembre la Colla Vella va actuar a **Montblanc**, on va tenir «*una espléndida actuación (...) la “colla” que dirige Gasqué (...). Levantó muy bien “el cinc de set”, el “tres de set per baix”, el “quatre de set amb el pilar al mig” y otros, además de un fuerte “pilar de cinc”. Fue muy aplaudida, dejando, de su exhibición, una excelente impresión*»⁴³⁵.

Aquests primers dies de setembre, havia sorgit la possibilitat de realitzar un concurs de castells a Tarragona en motiu de Santa Tecla. En aquest concurs s'hi havien de presentar, en teoria, les quatre colles existents, la del Vendrell, la de Tarragona i les dos de Valls, però «*contrariamente a lo que esperábamos, no se celebrará el Concurso (...). Nos consta que las “colles” de Valls estaban dispuestas a dar el máximo de facilidades y que por ellas no se ha debido de desistir. Ha sido una lástima*»⁴³⁶.

A Tarragona, per Santa Tecla, tot i no realitzar-se el concurs esmentat, sí que hi va actuar la colla dels Xiquets de Tarragona que: «*ha levantado limpiamente el famoso castell del quatre de vuit. Así como suena; sin alharacas ni estridencias, en el mediodía de ayer y frente a la Casas Consistoriales, la multitud de tarraconenses, hemos contemplado embelesados y satisfechos a la vez, como nuestros castellers hacían y deshacían en un santiamén un quatre de vuit magnífico*»⁴³⁷.

La resposta vallenca no es feu esperar, i dos dies més tard apareixia un article que signava “un xiquet de Valls” i que deia: «*Cada año toda la temporada castellera, desde la primavera al otoño, se desliza en un intenso pugilato de las collas existentes, se encuentren o no en una misma plaza. Si una colla levanta un castillo en Vendrell, otra intentará superarla en Arbós y así en cada temporada se establece un record de actuación entre “Els Xiquets de Valls”, “Nens de Vendrell” y “Castellers de Tarragona”. El record tiene un sentido de honor localista; detrás de la respectiva colla, se halla un público fanático y detrás de éste la población que representan, y no se puede pasar por alto el decir que son los vallenses, en general, los que se sienten más*

⁴³⁴ AMTO. Comptes Festa Major de Santa Rosalia: 1947. Caixa 267.4, 04/09/1947.

⁴³⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº243, 13/09/1947, pàgina 2.

⁴³⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº243, 13/09/1947, pàgina 2.

⁴³⁷ *Diario Español*, nº 2811, 24/09/1947, pàgina 3.

heridos en su amor propio si otra colla llega a aventajarlos, por una simple razón: porque a pesar de todo los Xiquets son Xiquets de Valls.

Estas competiciones entre Valls, Vendrell y Tarragona, como en otro tiempo Montblanch con sus dos colles, son lo que dan el calor popular y así nacen las discusiones y así se pone en juego el honor y la hombría. El día en que los Xiquets, pasaran de una colla a otra, me refiero de una localidad a otra, como se traspasa un jugador de futbol, los castells habrían perdido su valor popular y habrían llegado a ser un espectáculo.

Ayer en Tarragona se hizo el quatre de vuit y se han lanzado campanas al vuelo y la prensa lo ha comentado; pero nosotros, más enterados de las lides castelleras, decimos: la colla de Tarragona no ha levantado el quatre de vuit, y lo pondremos en claro. El quatre de vuit del día de Santa Tecla, en Tarragona, lo hizo la colla de Vendrell vistiendo las camisas de Tarragona. Efectivamente, por encima del cordó, salvo error, que sería escaso, todos los que subieron a tan arriesgado castillo eran de Vendrell, menos un segon, un terç y un quint que eran de Tarragona. Hemos leído que Pomerol dirigió a los castellers y nosotros apelamos al público que presencié el espectáculo: Encima de los hombres que rodean el castillo había un hombre dirigiendo con su pañuelo blanco en cabeza (no descendió hasta que subieron els dosos), y este era Salvador Gual, director de la colla de Vendrell.

En otras ocasiones prometemos nuevos comentarios, hoy solo nos queda decir que en Tarragona han visto el quatre de vuit como espectáculo, pero sin que ello haya aportado el sabor local y popular tan necesario en tales lides.

Y para terminar, en nombre de los Xiquets de Valls lanzamos un reto a todas las collas, juntas o por separado, y en la plaza y fecha que escojan, ofreciéndoles de antemano la plaza de Valls en fecha 26 de octubre, para cuya inscripción basta que se dirijan a la Alcaldía de Valls en donde se les dará toda clase de detalles y facilidades, de ello responde quien escribe este artículo, con su firma que consta en la Dirección del periódico.

En una competición como la que no se ha podido hacer en Tarragona por razones que no son sólo económicas, los de Valls pueden ganar o perder, pero conservando el calor y el sentido local, que es el fermento y prestigio de nuestra fiesta más popular»⁴³⁸.

⁴³⁸ Diario Español, nº 2812, 25/09/1947, página 5.

La polèmica no era perquè els tarragonins haguessin fet el quatre de vuit, sinó per haver-lo fet amb l'ajuda dels del Vendrell. Al *Diario Español* el tema va aparèixer fins a deu vegades, entre notícies, articles i cartes al director, mentre que a *Juventud*, n'apareixia cinc més amb rèpliques i contrarèpliques.

Seria molt llarg ressenyar el contingut de tots els escrits, així que citarem les idees que en van destacar la Carme Oriol i l'Albert Pallarès. D'una banda, el vallencs criticaven l'ajut que van rebre els tarragonins dels vendrellencs i reptaren les altres colles, juntes o per separat, a una competició. D'altra banda, els tarragonins i els vendrellencs trobaren normals els ajuts i esmentaren una gran quantitat d'exemples en els quals les colles vallenques havien rebut col·laboracions. Pel que fa al repte llançat pels vallencs, els vendrellencs i els tarragonins l'acceptaren de paraula, però finalment la competició no es va celebrar⁴³⁹.

Aquesta tensió, en realitat va servir per escalfar molt l'ambient i augmentar la competitivitat entre les diverses colles. Pel que fa a la discussió, les dos parts tenien raó. D'una banda els tarragonins havien rebut un suport molt gran per fer aquell castell, fins al punt que Salvador Arbona "Valent" (casteller tarragoní) afirmava que: *«tot el castell era del Vendrell i fins i tot creu que l'Ajuntament de Tarragona va pagar directament al Vendrell i que per això es va fer el quatre de vuit, perquè ells no el podien fer»*⁴⁴⁰. D'altra banda, tant tarragonins com vendrellencs afirmaven que havien ajudat moltes vegades als de Valls, que també era cert, però mai fins al punt de poder dir que van fer tot el castell. En molts dels casos es podia tractar de dos o tres persones en llocs de compromís i en d'altres, la majoria, la canalla. En Vicenç Balaguer "Pardalet" ens explica com li anaven a buscar els seus fills, l'Estevet i el Tonio: *«Baixava el Fontanilles de Valls, arribava jo amb el carro i ja me'l trobava allí baix a l'escala: "Au vinga que hem de marxar". Au desenganxa, vés cap a la quadra a desenganxar i marxar, cap a Valls, a dormir a Valls. (...). Si no anàvem naltros, a vegades no podien fer castells»*⁴⁴¹.

⁴³⁹ ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert: "Un altre cop Xiquets de Tarragona" a BALART, Lluís; CONESA, Àngel; ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert; PUJADES Joan Josep: *op. cit.*, pàgines 193-195.

⁴⁴⁰ ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert: "Un altre cop Xiquets de Tarragona" a BALART, Lluís; CONESA, Àngel; ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert; PUJADES Joan Josep: *op. cit.*, pàgina 196.

⁴⁴¹ ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert: "Un altre cop Xiquets de Tarragona" a BALART, Lluís; CONESA, Àngel; ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert; PUJADES Joan Josep: *op. cit.*, pàgina 192.

Paral·lelament a les tensions entre les diverses colles, Valls preparava **les fires i festes de Santa Úrsula**. El dia 21 d'octubre, dimarts, només es durien a terme els actes religiosos, mentre que els dies 26 i 27 es farien la resta, deixant per al mig dia del diumenge 26 l'exhibició de castells.

La fira, segons recollien les cròniques, mogueren a molta gent i les transaccions de bestiar, tant d'ovelles, com porcs i mules, van augmentar, recuperant la importància que tenien abans de la guerra. Tornant als castells, l'exhibició va ser un èxit i *«una abigarrada multitud se apretujaba para presenciar la labor de las dos colles vallenses, puesto que ni la de Vendrell ni la de Tarragona, a pesar de estar emplazadas y de haber aceptado el reto, no comparecieron. No se sintió a faltar estas ausencias, pues las dos colles rivalizaron con pundonor efectuando la Muxerra una magnífica exhibición»*. Pel que fa als castells, la Muixerra va aixecar un quatre de vuit, un dos de set, al segon intent, el tres de set per sota i dos pilars de cinc, en un dels quals l'aixecadora fou una nena, la Bateta [Aurora Batet Riello⁴⁴²]. Pel que fa a la Colla Vella (a l'article citada com *“la otra colla de Gasqué y Nolla”*) van aixecar un cinc de set, descarregar al segon intent un tres de set per sota, el dos de sis i el pilar de cinc. També havia fet el quatre de set amb el pilar al mig, però els va caure el pilar quan la resta del castell ja havia baixat⁴⁴³.

Pocs dies després apareixia a la premsa esportiva d'àmbit nacional la crònica sobre la diada casteller de Santa Úrsula. Però abans comentarem la nota de la redacció: *«Iniciamos hoy, con la publicación de una crónica sobre la última competición de la temporada, los comentarios asiduos a un deporte cien por cien catalán: los “Chiquets de Valls”. De la misma manera que muchas regiones españolas tienen sus típicas competiciones deportivas que arrancan de lejísimos tiempos y tradiciones -la pelota vasca, los concursos de “azkiolaris” en el norte, los bolos en la montaña, las distintas modalidades de lucha en Canarias y León- también Cataluña posee, en este magnífico*

⁴⁴² Aurora Batet és considerada per a molts com una pionera en el món casteller. «Va néixer el 23 de desembre de 1946. El seu pare estava vinculat als castells a Valls i va ser fundador de la Colla dels Xiquets de l'Eramprunyà de Gavà. L'Aurora va pujar amb aquesta colla, però també amb la Colla dels Xiquets de Valls, la Colla de la Muixerra dels Xiquets de Valls i la Colla Vella dels Xiquets de Valls. Ho va fer entre 1947 i 1951, una època en què les dones no formaven part dels troncs dels castells. Tot i això, va fer d'aixecadora, de dosos i fins i tot de quarts». «Valls homentjarà dijous Aurora Batet, la primera dona casteller de ». *DiariCasteller.cat*
<http://www.naciodigital.cat/delcamp/diariacasteller/noticia/822/valls/homenatjara/dijous/aurora/batet/primera/dona/castellera> [09/07/2014].

⁴⁴³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº249, 01/11/1947, pàgina 3.

ejercicio físico de levantar los “castells”, su deporte tradicional y popular. Actualmente, en Valls y su comarca existe un verdadero renacimiento de los “chiquets” y son varias las “colles” que rivalizan dentro del más puro espíritu deportivo en los distintos concursos que se celebran»⁴⁴⁴.

Fins al moment, el fet casteller era considerat un tipisme local, una activitat folklòrica del camp de Tarragona i el Penedès, mentre que amb aquesta nota, per primera vegada, el fet casteller agafa una dimensió més gran, com a esport 100% català. De totes formes, hem d'entendre aquesta voluntat de fer ressorgir els castells, com l'expansió d'una de les tradicions esportives de la nostra regió. En vuit anys, els castells havien passat de ser una tradició local de Valls, Tarragona i el Penedès a convertir-se en un esport català.

Continuant amb la crònica de Santa Úrsula, es deia: «Tuvo lugar, en Valls, una interesante competición de “castells”, entre la “Colla Vella” y la otra “Colla” de Valls. Digo “otra” porque, a la verdad, no sé como apellidarla, de no llamarla “la Roser”, “Colla Nova” u otro nombre que no sea “Muxerra, en conformidad a las leyes que rigen los usos y costumbres de los pueblos y a la misma historia de las “Colles de Chiquets de Valls”. Se le viene llamando “Muxerra”, pero, este nombre no le pertenece, pues es el que tenía la “Vella” a mediados del siglo pasado. No quisiera que esta aclaración, hecha en honor a la verdad, causara molestia alguna». I continuava dient: «La “Colla” que dirige el Sr. Barrufet hizo un brillante papel, como era de esperar de sus veteranos “castellers”.

La “Colla Vella”, pese a haber tenido actuaciones buenas, este día, a pesar de estar preparada para el “quatre de vuit” no tuvo mucha fortuna. Entre otras razones, que no es prudente publicar, hay una de muy importante, y es que, la mayoría de los elementos no llevan más de un año haciendo “castells”. Mucho nos maravilla que hayan progresado tanto»⁴⁴⁵.

Hem de tenir present que l'atac a la Muixerra pel nom no era casual, Joan de la Cirera, era de la Colla Vella i ja havia escrit l'article al *El Correo Catalan* del 13 de febrer on explicava la primera actuació de la Colla. Aquest article generà polèmica i la publicació d'algunes cartes al director del setmanari vallenc que tot i promoure la discussió no va anar a més.

⁴⁴⁴ *Mundo Deportivo*, 08/11/1947, pàgina 4.

⁴⁴⁵ CIRERA, Joan de la: “Un deporte cien por cien catalán. La última competición de temporada entre las “Colles” de los “Xiquets de Valls”. *Mundo Deportivo*, 08/11/1947, pàgina 4.

El diumenge, dos de novembre, la Muixerra va actuar a **Girona**, on va rebre el suport de la població. Va actuar al davant de l'Ajuntament i de les cases de les principals autoritats, com el palau episcopal, els governs civil i militar i les rambles. Van fer el dos de set, el tres de set per sota i altres castells de set. Al tornar d'aquest viatge, van passar per **Barcelona**, on van fer un homenatge a Federico García Sanchiz⁴⁴⁶, perquè a una de les conferències fetes a Buenos Aires va parlar dels Xiquets de Valls. Al mateix article la premsa vallenca explicà el ressò que es feu a la ciutat de l'actuació dels Xiquets, amb la presència de molt públic i molts periodistes i reporters, que volien seguir l'actuació, que es va fer davant de l'hotel Ritz, cap a les 11 de la nit. I continuava dient que els membres del Patronat i l'Alcalde de la ciutat també hi van ser presents. Pel que fa als castells, foren de set, i després de l'actuació els Xiquets van ser obsequiats amb un vi. La darrera part del text deia: *«¿Podíamos desear más? Estas conquistas, en este resurgir de los “Xiquets”, es cosa lograda desde la actuación del Patronato, y justifica plenamente su creación y razón de existencia como ha de ser motivo justificado de orgullo y satisfacción para aquel así como de reconocimiento para los vallenses para el mismo. (...).*

Hay que decir que la actuación de los “Xiquets”, considerada en conjunto, ha sido la de esta temporada la más brillante en 60 años para acá. Pudo hacerse en el transcurso de esta época señalada, este o aquel castillo memorable como ahora. Pero globalmente no fue nunca como la de este año. Basta decir que jamás una “colla” hizo en un año, como lleva hechos la Muxerra, ahora, 10 castillos de ocho y 10 torres de siete, amén de otros importantes como “el cinc de set”, “el tres de set per sota” y “el quatre de set amb el pilar al mig” (...).

Queda bien justificado por ello el impulso dado a los “Xiquets” y el ambiente y el interés creado a su alrededor, como nunca hubiese existido. Los “Xiquets de Valls” han recuperado su antigua fama, superándola y extendiéndola además.

Motivo de sano orgullo ha de ser todo esto para los vallenses. Alegrémonos pero colaboremos a la labor del Patronato que es a quien se debe tal resurgir como a este gran vallense y amante apasionado de las cosas de Valls, el Alcalde de la ciudad»⁴⁴⁷.

⁴⁴⁶ Federico García Sanchiz (València, 1886 – Madrid, 1964). Novel·lista i conferenciant espanyol. Es va fer famós per ser “charlista”. Durant la Guerra Civil va donar suport als franquistes participant en diversos actes benèfics i propagandístics. Membre de la Real Acadèmia Espanyola. Autor de nombrosos relats i novel·les. Veure : *La web de las biografías*. <http://www.mcnbiografias.com/app-bio/do/show?key=garcia-sanchiz-federico> [17/09/2013].

⁴⁴⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº251, 08/11/1947, pàgines 1 i 2.

No hi ha dubte que l'actuació de l'alcalde i la del Patronat eren considerades claus per a entendre el bon moment dels Xiquets, però en realitat el suport rebut des de l'Ajuntament havia fet que la Muixerra actués a pobles on no era tradició el fet casteller, a més, amb el suport econòmic de *Educación y Descanso* i del Patronat, els castellers de la Muixerra aconseguiren uns ingressos molt significatius.

La premsa tarragonina també es feu ressò de l'actuació de la Muixerra a Girona i de l'homenatge que van fer a Barcelona, n'explicava els detalls i deia que havien fet els següents castells: el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set aixecat per baix i diversos pilars⁴⁴⁸.

El dia 9 de novembre la Colla Vella va participar en un festival benèfic, amb figures importants del món de l'art i del teatre, a l'asil de Sant Joan de Déu de **Barcelona**. La Colla va fer-hi el cinc de set, el tres de set per sota que va caure al sortir l'aixecador, el tres de sis net, el dos de sis, el quatre de set i el pilar de cinc. A la tarda van actuar a la plaça Catalunya on van aixecar el quatre de set, el tres de set, el dos de sis i un pilar de cinc al segon intent⁴⁴⁹.

Aquesta actuació de la Colla Vella a Barcelona va motivar una carta de Francesc Blasi a Joan Fàbregas. No hem pogut descobrir qui era aquesta persona ni quina relació tenia amb el món casteller.

«Bon amic: Permeteu-me l'atreviment de parlar-vos d'impressions populars referents als Xiquets de Valls que el diumenge passat actuaren a l'Hospital de S. Joan de Déu, de Barcelona, i de vegades la vox populi fa més mal que una pedregada.

Es féu una festa benèfica organitzada per la Radio Associació, el director de la qual entitat és un honorable fill de Valls i, per tant, va ésser el factòtum de la festa, prodigant-se per tot i atenent a tothom.

L'entrada dels Xiquets a l'Hospital susdit, fou apoteòsica, tanmateix.

L'actuació excel·lent salvant alguna falla que fou corregida. Hi prengueren part els millors artistes de Barcelona per tal d'alegrar els malalts infants que davant dels castells obrien els ulls com unes taronges. El comportament dels castellers, immillorable. Feren un donatiu amb bitllets de 500 pessetes i els enxanetes i aixecadors ofrenaren els infants malalts caps de caramels.

⁴⁴⁸ *Diario Español*, nº 2847, 05/11/1947, pàgina 7.

⁴⁴⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº252, 15/11/1947, pàgina 3.

Presenciaren aquesta festa quasi tots els vallencs residents a Barcelona, sota la crida de l'actuació dels Xiquets de Valls, sense fixar-se amb la Colla, perquè segons deien, tant els uns com els altres són de Valls. I amb tot això hom lamentava la manca de l'autoritat vallenca que gairebé sempre acompanya els Xiquets [quan es tractava de la Muixerra].

Aleshores sorgí el patriotisme i les preferències per part d'alguns vallencs, respecte el Patronat, per això convé procurar que el Patronat sigui dels Xiquets de Valls, tant de l'esquerra com de la dreta, tant dels vells com dels nous. Cal llimar asprors, al meu entendre. Cal formar una germandat entre colles, perquè qualsevol dia ens podem trobar amb un altre Patronat, o sigui un Patronat per a cada Colla, i això serà una divisió ciutadana que cal evitar. N'he sentit parlar, i per això em permeto dir-vos-ho amb aquestes ratlles, dintre les quals espero que només hi veureu l'interès per a les coses de Valls i sobretot, ara per als Xiquets. Errant o no, però sempre desinteressat.

Al meu entendre cal una tàctica atraient, imparcial i allunyada de personalismes; perquè ara com ara en la qüestió dels Xiquets de Valls només hi veig personalismes i nimietats.

He causat la vostra atenció, tanmateix. Ja fareu la mercè de dispensar a vostre amic i servent»⁴⁵⁰.

Aquesta carta d'una banda, està dirigida a Joan Fàbregas, però un cop llegida i analitzada, considerem que en realitat anava dirigida a l'Alcalde Fàbregas⁴⁵¹. D'altra banda, pel que fa al contingut, en Blasi (vocal del Patronat) demanava que el Patronat fos de tots, de les dos colles, perquè considerava que si no era així es corria el perill que se'n fes un per cada colla i, fins i tot, deia que ja n'havia sentit a parlar. A més, considerava que el Patronat havia de ser imparcial i allunyat de personalismes.

A més, quedava clar que el Patronat i les autoritats locals donaven suport a la Muixerra, que era considerada la colla del règim i l'encarregada de representar Valls a les diferents actuacions que realitzava fora de la ciutat, on la majoria de les vegades l'acompanyaven les autoritats municipals. Aquesta carta ens permet saber que alguns vallencs no hi

⁴⁵⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de Francesc Blasi a Joan Fàbregas, 12/11/1947.

⁴⁵¹ Hem arribat a aquesta conclusió veient que no apareix cap Joan Fàbregas relacionat ni amb el Patronat, ni l'Ajuntament, ni amb el món casteller. L'únic Joan Fàbregas que hem identificat, era el germà de l'Alcalde que va morir durant la guerra civil. A més, en Blasi era una persona gran, que ja havia complert els 72 anys. Així mateix, el contingut de la carta mostra que anava dirigida a una persona influent, tant en la política com en els castells.

estaven d'acord i creien que tots els Xiquets de Valls es mereixien el mateix tracte. Pel que hem anat veient, considero que Francesc Blasi era de la mateixa opinió. Així, a la reunió del Ple del Patronat celebrada el 23 de març, l'única persona que es va interessar per la Colla Vella fou ell i la resposta, tot i les bones paraules, no deixava dubte: amb aquest nom no s'hi podien integrar. I ara, amb la redacció d'aquesta carta, tot i el dubte que sorgeix pel que fa al destinatari, torna a mostrar la necessitat que el Patronat sigui de tots, perquè amb el format que tenia només feia que dividir, fet que a la llarga, considerava negatiu.

La participació de la Vella a l'acte de Sant Joan de Déu i que no hi anessin les autoritats vallenques va generar una forta polèmica, fins al punt que més d'un mes després Josep Nolla envià una carta al director, dient:

«Lamentando las incidencias ocurridas por una mala información de que el que suscribe y otros fuimos objeto y el disgusto natural que al propagarse produjo al ilustre Sr. Alcalde, gran amigo y propulsor de los Xiquets de Valls, por atribuirle aquellas falsas informaciones, hechos y actitudes que no eran ciertos, ruego a su bondad tenga a bien dar cabida a estas líneas, (...), al objeto de desvanecer errores y de dar en justicia la rectificación y las explicaciones convenientes.

Por un descuido que soy el primero y la colla que dirijo igualmente en lamentar, no fue el Sr. Alcalde de la ciudad invitado a acompañarnos por nuestra participación en el festival benéfico que días pasados se celebró (...); por este motivo queda justificada y explicada su ausencia.

Por otra parte, para el desplazamiento a Barcelona halló mi colla de Xiquets de Valls, toda clase de facilidades en la Alcaldía, no pudiéndose imputar a ella el hecho de no podernos desplazar a la ciudad condal, en ómnibus, cuyo único impedimento fue la falta de gasolina, para remediar lo cual era la Alcaldía impotente.

Dicho esto en honor a la verdad, a la que ahora y siempre queremos rendir culto debido, mis disculpas a la primera autoridad civil local, don José M^a. Fábregas, y la expresión de nuestro reconocimiento por el impulso dado a los Xiquets». I des del setmanari es va publicar l'aclariment a la carta de Nolla, que deia: «Dado el carácter oficioso del periódico, es de suponer que en su Redacción hay quien puede saber y quien puede hablar de los Xiquets de Valls, y mayormente cuando ciertas cosas afectan a determinadas autoridades. Ello nos obliga a tomar baza en el asunto y complementar

la carta del Sr. Nolla, que dicho sea de paso puede constituir esta el punto de partida de necesarias rectificaciones de conducta.

La carta es de celebrar, pero es necesario complementarla con datos para que la misma sea interpretada en su verdadero sentido y se conozcan todos los antecedentes.

Antecedentes:

a) Cuando se trasladó una colla de Xiquets a Barcelona, el día 9 de Noviembre, para tomar parte en un festival benéfico en el Asilo de San Juan de Dios, se comentó (y se fomentó el comentario por personas interesadas), la especie de que el Sr. Alcalde de la ciudad no les acompañara.

b) Asimismo se esparció la falsa noticia a toda la comunidad vallense de Barcelona y a la ciudad, de que la colla había tenido que trasladarse a Barcelona en tren porque el Sr. Alcalde se había negado a firmar determinado documento, para que se pudieran trasladar en autobús, y que esta actitud la tomaba por tratarse de determinada colla. En divulgar tal noticia intervinieron eficazmente los Sres. Nolla y Rodón [Robert Rodón Llach, Berto], dirigentes de la colla.

Hechos:

a) El día 9 de Noviembre el señor Alcalde salía para Madrid y a la vez, como se desprende de la carta, nadie le invitó ni comunicó oficialmente la salida de los Xiquets, ni el acto a celebrar.

b) A pesar de que la prohibición de trasladarse a Barcelona en autobús, fue dictada por la Jefatura de Obras Públicas de la Provincia, con motivo de las restricciones de carburantes, el Sr. Alcalde citó a los señores Nolla y Rodón, para que comparecieran en su despacho oficial, el sábado, día 8, a la una y media, en donde les libraría certificaciones para intentar lograr el permiso para hacer el viaje en autobús, ya que no se trataba de impotencia de la Alcaldía, sino de diferencia de jurisdicción.

Ni el Sr. Rodón, ni el Sr. Nolla, ni nadie, acudieron a la Alcaldía.

Por este motivo y por la falsedad de la noticia divulgada, tuvo lugar una represión para los Sres. Nolla y Rodón y se detuvo gubernativamente al gerente de la empresa, "Sarrealenca S.A."

Final

Queden pues en evidencia determinados hechos desagradables, para lección de aquellos a los cuales les cuesta poco producir la confusión y el lío con ciertas ligerezas, impropias de la edad y la posición, que se suman al rosario de agravios que nos llamamos por no colaborar a ciertas campañas, de las que solo daríamos cuenta cuando

lo estimáramos necesario, y Dios quiera que esta necesidad no se presente. Es hora de hacer castells, de cara a la ciudad de los xiquets, sin compromisos con nuestros competidores y sin obedecer a quien des de fuera y por ciertos motivos pueda sembrar la zizaña en donde debe reinar la paz y el esfuerzo, para conseguir en noble lid, el máximo galardón para Valls»⁴⁵².

En definitiva, aquella sortida va tenir conseqüències. Primer, Francesc Blasi, que veient com estaven els ànims va decidir posar-ho en coneixement de l'autoritat i, després, la reacció de l'Alcalde que va reprendre a Nolla i Rodón i, fins i tot, es va detenir, des del Govern Civil, el gerent de l'empresa d'autobusos. Es desconeix com va anar la repressió, però amb tota seguretat va ser la causa que Nolla enviés una carta explicant els fets i reconeixent la culpa al setmanari vallenc. Fos com fos, l'Alcalde s'ho va prendre com una cosa personal i per això va exigir la rectificació dels implicats.

El dia 15 de novembre apareixia publicat a la premsa vallenca un article sobre els Xiquets: «*La semana pasada recogíamos y ligeramente comentábamos, las notas de prensa que relativas a los Xiquets de Valls podían enorgullecernos, por haber logrado, como nunca, que esta manifestación folklórica tan genuinamente vallense, saliese de nuestro pequeño círculo e invadiese con interés los campos regional y nacional.*

Hoy, en confirmación de ello, nos place reproducir a continuación, el artículo de fondo, publicado con relieve en el diario “Los Sitios de Gerona”.

Léanlo:

¿Quién no conoce, a lo menos de oídos, a los Xiquets de Valls? En nuestro país, bastante alejado de las tierras tarraconenses, es posible que sean muchos los que no los hayan visto nunca en carne y hueso; pero oír hablar de sus proezas y retener su nombre en la memoria, esto ya es otra cosa. (...).

Y ahora debemos añadir que esta comparsa nos ha de merecer un profundo respeto por varios motivos, y el primero de ellos es porque se trata de una auténtica y genuina institución folklórica sin trampa ni cartón; una institución nacida y alimentada por el pueblo desde tiempo inmemorial conservando a través de los años toda su prístina pureza. (...).

¡Qué magnífico símbolo de la bien entendida fraternidad humana son esas torres que levantan los Xiquets! Sin una plena compenetración, sin una fuerte ligazón que les une

⁴⁵² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 257, 20/12/1947, pàgines 1 i 2.

a todos, su empresa no sería posible. Es merced a la unión jerárquica, escalonada, de cada uno de los elementos que brota la gracia arquitectónica del conjunto. Una gracia hecha de simplicidad y complejidad en una tan equilibrada conjunción que casi no se percibe el esfuerzo y la dificultad que semejantes ejercicios suponen.

¡Oh, sí en todos los azares de la vida todos nos comportáramos como los Xiquets de Valls... no serían torres de Babel lo que saldría de nuestras pecadoras manos!»⁴⁵³.

Un altre cop veiem en un discurs sobre el fet casteller una voluntat d'exaltar el règim. A més, s'intentava mostrar els xiquets com a model a seguir per part de la societat, que havia d'obeir i posar-se al lloc que se li manava per tal que tot funcionés correctament.

El dimarts 9 de desembre es va realitzar l'excursió al monestir de Poblet dels participants al Congrés Internacional de Congregacions Marianes a Barcelona. Segons la Vanguardia «*al llegar a **Valls**, la expedición fue recibida por la población en masa presidida por las autoridades (...). Terminada la ceremonia religiosa los viajeros presenciaron diversas exhibiciones que en su obsequio realizaron los populares “Xiquets de Valls”*»⁴⁵⁴. Tot i no dir de quina colla es tractava, no hi ha dubte que va ser la Muixerra.

Finalment, el desembre de 1947, des del Patronat es publicava el «*Boletín de Información de la “colla” La Muxerra. (...). Terminó esta “colla” la temporada oficial, que inició este año en 19 de Marzo, con un éxito sin precedentes (...).*

En esta temporada que ha finido, (...), se han levantado diez castillos de “quatre de vuit”, diez más de “dos de set”(…) diez y ocho “tres de set per sota” (...), sin una caída, además de otros muchísimos de “cinc de set”, “quatre de set amb el pilar al mig” (...). Esta magnífica labor se llevo a cabo en unas quince exhibiciones solamente, bastando decir que en tres días pudo batir un record de levantar más de cien castillos y torres y pilares sin un percance o caída, lo que representa una verdadera hazaña. (...). Está preparándose para el próximo año, al objeto de poder continuar progresando, (...), por este feliz camino emprendido este año con el estímulo y gracias al apoyo del “Patronato del los Xiquets”, al objeto de intentar aun superar su labor con la ejecución

⁴⁵³ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº252, 15/11/1947, pàgines 1 i 3.

⁴⁵⁴ *La Vanguardia Española*, nº 25.351, 10/12/1947, pàgina 7.

de otros castillos»⁴⁵⁵. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 24, pàgina 603).

En conclusió, l'any 1947 havia estat un èxit per la Muixerra, que havia aconseguit tres quatre de vuit a Valls, i en total, n'havia fet deu, els mateixos dos de set i molts d'altres castells. Havia assolit la fita de fer més de 100 castells en tres dies i havia actuat en municipis on mai s'hi havien aixecat castells. La feina feta des del Patronat havia estat bona, s'havien aconseguit bons preus i actuacions importants. El reconeixement mediàtic havia augmentat, apareixent diversos articles a mitjans de comunicació d'àmbit català i d'altres d'estatals i, tot i que algunes gestions per actuar a altres municipis no havien fructificat, si que servien per veure per on anirien les coses en un futur. L'objectiu, d'ara en endavant, seria exportar els Xiquets als màxims llocs possibles.

Pel que fa a la Colla Vella, seguia creixent. Poc a poc s'anava consolidant amb castells de set i, tot i ser el primer any, havia tingut força sortides. De totes formes, el fet més destacat serien els canvis en la direcció. Les fonts documentals situen en Josep Nolla com a cap de colla per la Candela⁴⁵⁶ i a l'actuació a Montserrat, la comitiva de navarresos li proposen a ell la possibilitat d'anar a Pamplona⁴⁵⁷. Pel que fa a l'actuació de Sant Joan a Valls, el *Diario Español* diu que era Nolla qui dirigia els Xiquets des de baix⁴⁵⁸. En canvi, a la carta que s'envià a Vilafranca el dia 9 de juliol, on la Colla s'oferia per actuar-hi, deia que per a les consultes s'havien de dirigir a Pau Parés⁴⁵⁹. Mentre que la resposta que s'envià a l'Ajuntament de Vilafranca uns dies després, amb el pressupost, estava signada per Josep Nolla⁴⁶⁰. Per altra banda, la premsa local es referí a la colla de maneres diferents. El dia 8 de febrer parlava de «*nueva colla de castelleros*»⁴⁶¹; el 19 d'abril s'hi referia com «*la colla hace poco creada*»⁴⁶² i el 28 de

⁴⁵⁵ Arxiu Municipal de Valls (AMV), Caixa 2182. Butlletí d'informació de la Muixerra, 12/1947.

⁴⁵⁶ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 501, vol. I.

⁴⁵⁷ BLASI VALLESPINOSA, Francesc; *op. cit.*, pàgina 68.

⁴⁵⁸ *Diario Español*, nº 2744, 08/07/1947, pàgina 7.

⁴⁵⁹ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de la Colla Vella a l'Ajuntament de Vilafranca explicant la seva reorganització, 09/07/1947.

⁴⁶⁰ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta de Josep Nolla a la comissió de festes de Vilafranca, 27/07/1947.

⁴⁶¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº211, 08/02/1947, pàgina 3.

⁴⁶² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº221, 19/04/1947, pàgina 4.

juny i el 25 de juliol com «*la otra colla*»⁴⁶³. El dia 2 d'agost es parlà per primera vegada de la colla de Parés⁴⁶⁴ i el 15 donaven més detalls referint-s'hi com «*la colla que dirige Pau Parés*»⁴⁶⁵. Però sense acabar el més d'agost es produí un nou canvi, el dia 23 s'hi referien com «*la colla que ahora dirige el joven casteller José Gasqué*»⁴⁶⁶, que repetiren els dies 30 i 6 de setembre⁴⁶⁷. Els dies 1 i 8 de novembre s'hi van referir com «*la otra colla de Gasqué y Nolla*»⁴⁶⁸. Finalment, el 20 de desembre s'esmentà com a dirigents en Nolla i Rodón [Robert Rodón Llach “Berto”]⁴⁶⁹.

El cap de colla oficial era Pau Parés, però tot indica que hi havia un grup de castellers que anava al davant. Entre d'altres, aquest grup estava format per Josep Nolla i Josep Gasque. Aquest últim formava part del grup de castellers joves que havien creat el primer nucli de la colla, motiu pel qual era respectat per aquest grup, però no tant per la resta. Així, el fet que el setmanari vallenc no utilitzés el nom de la Colla Vella als seus articles i s'hi referís amb el nom de la persona o persones que anaven al davant, a banda de respondre a la voluntat de l'autoritat local, mostrava les tensions i disputes internes pel control de la mateixa.

Analitzada tota la informació, considero que hi havia tres grups clarament diferenciats:

El primer grup, els joves que volien que el cap de colla fos en Josep Gasqué, ja que era jove com ells i els feia pensar que era qui millor els podia representar i defensar els seus interessos.

El segon grup, els castellers antics que volien que la direcció recaigués amb Pau Parés, que segons afirmen diferents fonts, era un bon casteller però tenia molt mal caràcter. Cal pensar que aquest era el motiu pel qual uns el defensaven i altres no el volien.

El tercer grup, format pels antics membres de la Colla Vella que havien estat integrats a la Colla oficial, l'unificada, eren els valedors de la figura de Josep Nolla, que com hem

⁴⁶³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº231, 28/06/1947, pàgina 3; i *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº236, 25/07/1947, pàgina 3.

⁴⁶⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº237, 02/08/1947, pàgina 5.

⁴⁶⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº239, 15/08/1947, pàgina 2.

⁴⁶⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº240, 23/08/1947, pàgina 3.

⁴⁶⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº241, 30/08/1947, pàgina 3; i *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº242, 06/09/1947, pàgina 2.

⁴⁶⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº250, 01/11/1947, pàgina 3; i *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº251, 08/11/1947, pàgina 2.

⁴⁶⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº257, 20/12/1947, pàgina 2.

vist havia anat mantenint una disputa amb Ramón Barrufet des del mateix moment de creació de la colla oficial.

Així, les informacions aparegudes a *Juventud* al llarg de 1947, mostren que els tres grups van dirigir la colla en algun moment. Finalment es va optar per deixar continuar com a cap de colla a Pau Parés, de manera formal, mentre que la direcció real es repartia entre Josep Gasqué i Josep Nolla.

Nolla sempre afirmava que no havia estat cap de colla⁴⁷⁰, però al mateix temps explicava que dirigia les actuacions i que contradeia a Pau Parés, «*fins al punt que aquest es va veure impotent i que li anava tallant els passos*». I continuava afirmant: «*No, oficialment no [era cap de colla]. Oficialment ho era Pau Parés, que es qui va començar, (...). El responsable si passava alguna cosa era ell*». Pel que fa als diners i les despeses de la Colla, en Nolla explicava que s'havia fet càrrec de comprar quaranta faixes i explicava: «*un dia el Titu [Joan Mallorquí Cisteré] va dir: No s'estranyi que en Nolla cridi, coi. És el que paga i té dret a cridar*»⁴⁷¹. Fins i tot, envià una carta al setmanari vallenc en referència a una polèmica amb l'alcalde Fàbregas on s'expressava com «*la “colla” que dirijo*» o «*mi “colla”*»⁴⁷².

El testimoni de l'Albert Parés Batalla va en la mateixa direcció: «*A la primeria hi havia moltes gelosies de mando principalment. Hi havia massa gent a manar. El Pau de Parés era molt bo per la colla però el caràcter no l'acompanyava. I el Nolla també tenia les seves coses (...). [A la pregunta de si en Nolla va ser cap de colla responia:] Ell diu que no, que no va ser cap de colla, però ell va manar durant ... Quan en Pau de Parés va canviar de cap de colla es va posar Nolla a manar. De moment no hi havia cap més que decidís. Jo crec que va anar be en Nolla, aquella temporada va anar be, el que passa es que Nolla també es cansava de tot. Ara es diferent perquè hi ha un cap de colla i altres responsables, però abans feia de cap de colla, tot i que ell diu que no. Però va ser de Parés a Nolla a manar i després de Nolla a Cisquet de l'Escolà*»⁴⁷³.

⁴⁷⁰ SOLÉ, Pere. “Quant para la gralla”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 1, juny de 1981, pàgines 6 i 7

⁴⁷¹ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïxo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

⁴⁷² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº257, 20/12/1947, pàgines 1 i 2.

⁴⁷³ Entrevista a Albert Parés Batalla. Setembre de 1983. Agraïxo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

En Josep Gasque Padró recordava que *«era, juntament amb en “Pau de Parés” i en Nolla, un dels que dirigia. (...). El primer cap de colla va ésser en “Pau de Parés”, i després al cap d’un any o dos, més o menys, ho vaig ser jo durant poc temps, fins que va venir en “Cisquet de l’Escolà” i ho agafà ell, només per uns quants mesos, només; després ho vaig ser jo definitivament»*⁴⁷⁴.

En conclusió, al llarg de 1947 el cap de colla oficial i de portes en fora era en Pau Parés, mentre que el càrrec real, qui prenia la majoria de decisions, hi posava diners i s’enfrontava als castellers que no havien de pujar per alguna circumstància particular, era en Josep Nolla. Així, podem afirmar que aquest també va ser cap de colla. Pel que fa a Josep Gasque, formava part del grup de decisió pel fet de tenir una certa ascendència sobre els castellers joves, però no la suficient com per controlar-los a tots.

Pel que fa a la politització de les colles i la utilització que en feien les autoritats, era evident que la colla del règim era la que rebia el suport del Patronat. Això no significava que els seus membres fossin franquistes, simplement la situació que vivien els portava a col·laborar-hi. Com hem vist en diversos exemples, al règim li interessava monopolitzar l’activitat castellera, que ells anomenaven folklòrica singular i entesa com a exemple de pluralitat dins la unitat espanyola. Amb aquesta interpretació, el règim podia dir: *«¡Qué magnífico símbolo de la bien entendida fraternidad humana son esas torres que levantan los “Xiquets!”»*

La permissivitat mostrada respecte la reaparició de la Colla Vella fou possible per la vinculació tant important que tenia amb el carlisme local, així, aquest grup de castellers “dissidents” del Patronat, eren considerats franquistes que, poc a poc, s’havien allunyat del règim. Permetre aquesta nova colla suposava un cert pluralisme social, però en cap cas polític, perquè al fons, una i altra colla donaven suport al règim, si bé que els carlins s’hi aniran separant i al final desistiran de la dictadura.

Amb les dos colles, el que fa el règim es acceptar la pluralitat entorn el fet casteller perquè no pot reprimir a un grup important de persones que han format part de la seva base social, sense que en resulti debilitat ell mateix, i per tant, donada la força que tenia el carlisme a Valls, era hegemònic abans de la guerra, no es podia permetre prescindir del carlisme. El que si que podien fer les autoritats locals era debilitar al màxim la Colla

⁴⁷⁴ SOLÉ, Pere. “Quan para la gralla”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 5, juny de 1982, pàgines 8 i 9.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Vella, però sense actuar amb molta contundència. D'aquesta manera podem entendre el paper del Patronat, que en definitiva només protegia la colla oficial.

Aquesta petita mostra de pluralisme polític que permeté la unitat del règim a Valls entorn el fet casteller, tenia una base política, ja que dins de Falange hi havia moltes tensions entre els anti unificadors que venien del partit carlista, que defensaven els furs i el rei, en contra de la Falange tradicional, que no deixava de ser un partit pro republicà.

A banda de les qüestions polítiques, hem de tenir en compte que els personalismes i les tensions entre veïns també eren molt importants.

Quadre nº 17: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1947 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
5 de gener	Calafell	Sanatori de Sant Joan de Déu	Colla Xiquets de Valls	No documentats.
14 de gener	Valls	Festa de l'Alliberació	Colla Xiquets de Valls	No documentats.
16 de gener	Valls	Sant Antoni Abad	Castellers joves i antics membres de la Vella	2 de 6; 3 de 7 per baix.
2 de febrer	Valls	La Candela	Colla Vella	4 de 7; 3 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
19 de març	Valls	Sant Josep	La Muixerra	4 de 8; 4 de 7 per baix; 2 de 7; 4 de 7; pilar de 5.
17 d'abril	Valls	Boda de la filla de Francesc Clots	Colla Vella	No documentats.
20 d'abril	Montserrat	Reunió anual del terç de Requetes de Montserrat	Colla Vella	No documentats.
4 de maig	Salomó	Festa major	La Muixerra	intent 4 de 8; 3 de 7 per baix; 4 de 7 net; 4 de 7 amb pilar.
15 de maig	Lleida	Festa de l'Ascensió	La Muixerra	No documentats.
18 de maig	Montserrat	Festa de l'Entronització de la Verge	La Muixerra	2 de 7 carregat
22 de maig	Valls	Boda de la filla de Lluís Montserrat	La Muixerra	No documentats.
22 de maig	Valls	Festa a la plaça Espanya	La Muixerra	5 de 7; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
22 i 23 de juny	Valls	Festa Major de Sant Joan	La Muixerra /Colla Vella	Muixerra: 5 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; 2 de 7 carregat; 4 de 8; 2 de 7 carregat; Vella: 4 de 7; 3 de 7; 5 de 7; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7.
29 de juny	Reus	Sant Pere	La Muixerra	4 de 8; 2 de 7.
30 de juliol	Vilallonga	Festa major	Colla Vella	3 de 7; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
9 d'agost	Valls	Festa al barri de Sant Francesc	No és sap quina colla va actuar	No documentats.
15 agost	Ribes de Freser	Festa major	La Muixerra	No documentats.
16 d'agost	Badalona	Festa major d'agost	La Muixerra	2 de 7 carregat; dos pilars de 5
16 d'agost	Barcelona	Actuació a la Diagonal i a Gràcia	La Muixerra	No documentats.
17 d'agost	Mollet del Vallès	Festa major	La Muixerra	No documentats.
17 agost	Valls	Festa major de Miramar	Colla Vella	No documentats.
23 i 24 d'agost	Arboç	Festa major	La Muixerra	2 de 7 carregat; dos 4 de 8 carregats.
24 d'agost	Sitges	Festa major	Colla Vella	No documentats.
28 d'agost	Valls	Festa de Sant Agustí	Colla Vella	4 de 7; 3 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 6.
30 i 31 d'agost	Vilafranca	Festa Major	La Muixerra	2 de 7; 4 de 7 amb pilar; 4 de 8 carregat; dos pilars de 5.
4 de setembre	Torredembarra	Festa Major	La Muixerra	4 de 8; 2 de 7.
8 de setembre	Montblanc	Festa Major	Colla Vella	5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilar de 5.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
26 d'octubre	Valls	Fira i festa de Santa Úrsula	La Muixerra /Colla Vella	Muixerra: 4 de 8; 2 de 7; intent 2 de 7; 3 de 7 per baix; dos pilars de 5. Vella: 5 de 7; intent 3 de 7 per baix; 3 de 7 per baix; 2 de 6; pilar de 5; 4 de 7 amb pilar carregat.
2 de novembre	Girona	Fires de Sant Narcís	La Muixerra	2 de 7; 3 de 7 per baix; castells de 7.
2 de novembre	Barcelona	Homenatge a García Sanchiz	La Muixerra	castells de 7.
9 de novembre	Barcelona	Actuació a l'hospital Sant Joan de Déu i a la plaça Catalunya	Colla Vella	5 de 7; 3 de 7 per baix carregat; 3 de 6 net; 2 de 6; 4 de 7; pilar de 5 / 4 de 7; 3 de 7; 2 de 6; intent pilar de 5; pilar de 5.
9 de desembre	Valls	Actuació per a les Congregacions Marianes	Muixerra	No documentats.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

3.2. La supremacia de la Muixerra i la consolidació de la Colla Vella (1948):

La primera actuació de la Muixerra no s'havia de fer esperar. El dia 14 de gener de 1948 es celebrava a Valls la “fiesta de la liberación”. A més, aquest any es volia aprofitar aquesta data per tal de realitzar algunes **exhibicions en benefici d'un casteller**, Manuel Valverde Alonso, al que li havien amputat el braç esquerre per un accident laboral⁴⁷⁵, i que era un dels millors quints amb que contava la colla⁴⁷⁶. El festival s'havia de dur a terme durant el dia de festa i a més s'havia fet coincidir amb les festes de Sant Antoni Abad però per no haver pogut localitzar les gralles es va haver d'aplaçar per al dia següent, 18 de gener. El Patronat feia una crida per a que tots els components de la colla estessin a les 11 al Portal Nou per tal d'iniciar l'actuació benèfica⁴⁷⁷.

El festival va tenir molt públic i els xiquets van actuar a diferents llocs, on van fer castells a petició de Francesc Clols, industrial vallenc, i de Josep Culleré, gerent de l'empresa Dasca Boada S.A., on treballava el casteller accidentat. «*Los castillos levantados, entre otros, fueron el dos de sis, tres de set aixecat per sota, cinc de set, quatre de set net, terminándose con el pilar de cinc, todos ellos levantados con gran firmeza y sin ningún incidente*»⁴⁷⁸. Pel que fa als diners per al casteller, segons el mateix setmanari, es van recaptar 2.800,20 pessetes.

El dia 30 de gener, el delegat de la sucursal de Valls de la Caixa de Pensions, escrivia a l'alcalde Fàbregas: «*Pláceme poner en su conocimiento que, compenetrado el Consejo de Administración y la Dirección General de la “CAJA DE PENSIONES PARA LA VEJEZ Y DE AHORROS”, del hondo sentimiento al desgraciado accidente de trabajo que sufrió D. Manuel Valverde, miembro del famoso y simpático núcleo folklórico los “Xiquets de Valls – Colla La Muxerra”; adhiriéndose a la colecta popular hecha a favor del mismo el pasado Domingo, día 18 del actual, ha tenido a bien acordar a una propuesta del suscrito lo que a continuación me es dable transcribir: “Sr. Juan Galofré Bartolí – Delegado de la Sucursal de Valls. (...), aprobamos su propuesta de colocar un*

⁴⁷⁵ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº260, 10/01/1948, pàgina 3.

⁴⁷⁶ Diario Español, nº 2904, 11/01/1948, pàgina 7.

⁴⁷⁷ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº261, 17/01/1948, pàgina 3.

⁴⁷⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº262, 24/01/1948, pàgina 3.

brazo artificial al mutilado D. Manuel Valverde, de la Colla “Xiquets de Valls”, en nuestro Instituto de Rehabilitación Física de Mutilados»⁴⁷⁹.

Uns dies després apareixia l'agraïment de la colla a la premsa local: «*La colla (...) hace público su viva complacencia a la comunicación recibida del (...) Director General de la “Caja de Pensiones”, ofreciendo colocar gratuitamente (...) un brazo artificial al mutilado en sentido accidente, Manuel Valverde, miembro de la colla*»⁴⁸⁰.

Segons Mòn Casteller, els castellers vendrellencs «*es procuraren i obtingueren un cert recolzament moral i material. Ho denota el full imprès que, acompanyant una butlleta de soci protector, expressa: NENS DEL VENDRELL (adherido a Educación y Descanso). – Muy señor nuestro: Tenemos el gusto de comunicarle que nos hemos constituido en una sociedad denominada “Nens del Vendrell”, la cual estará encargada de proteger y mantener el arte de nuestros castellers que con su esfuerzo incomparable y desinteresado han dado a nuestra villa, un nombre y personalidad digna de tener en cuenta. –Su difícil actuación económica y el peligro constante de lesiones y demás percances, nos ha llevado a la creación de dicha sociedad. –Contando a Vd. entre los aficionados a los “Castells”, esperamos querrá ser socio protector y se servirá llenar el boletín insertado al pié, para contribuir con su aportación mensual al sostenimiento de la misma. Atentamente le saluda LA JUNTA*»⁴⁸¹.

Amb aquest document, veiem com les tres colles creades acabada la guerra civil estaven adherides a *Educación y Descanso*. La primera en fer-ho va ser la de Tarragona, que ja el 1942 aprovà als estatuts la figura de protector. Després ho feu el Patronat dels Xiquets de Valls, que potenciava la figura de protector del Patronat, i des d'on es donava suport a la Muixerra i, finalment, els del Vendrell, que buscaven el suport econòmic en la figura del soci protector.

De totes formes, a banda del que feien les colles tradicionals, el fet casteller seguia creixent. Així el febrer de 1948 sorgia una nova colla, els Xiquets de l'Aramprunyà. Segons la premsa esportiva «*Ya el Bajo Llobregat, posee su colla de castellers. Una colla fundada en Gavá, y que ha tomado el nombre del histórico Castillo de “L'Aramprunya”, ha venido a llenar un vacío en esta comarca. Débase su fundación a*

⁴⁷⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Carta de Joan Galofré Bartolí a l'Alcalde de Valls, 30/01/1948.

⁴⁸⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº265, 14/02/1948, pàgina 3.

⁴⁸¹ CATALÀ I ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgina 518, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

un gran aficionado a este deporte. El señor Batet, que ya lo fue de la “colla nova de Valls”, al venir a residir en ésta, ha tomado a su cargo tan difícil empresa y fruto de su empeño es ya, la foto que ilustra esa información. (...). Entre los componentes de la colla se halla una niña de 9 años, Aurora Batet, hija del fundador de la misma, que atrae por su intrepidez y agilidad, puestas de manifiesto en su primera salida en público, de hace unas semanas, y que es esperada su actuación en su próxima salida anunciada para el domingo, día 14, con motivo de la festividad de San Nicasio, que se conmemora en Gavá, siendo su tradicional Fiesta Mayor»⁴⁸². Mentre que el 14 de setembre apareixia una altra colla, la dels Castellers de Vilafranca, que en la seva primera actuació a Sant Cugat Sesgarrigues feren ja el tres de sis, el quatre de sis, el tres de cinc net, el pilar de cinc, el dos de cinc, diversos pilars de quatre aixecats per sota i dos pilars de quatre simultanis, ajudats per alguns castellers vendrellencs⁴⁸³.

Amb la consolidació de les colles existents i l'aparició d'aquestes dos noves, el fet casteller es consolidava fora de la província de Tarragona i augmentava el seu camp d'actuació. Des del final de la guerra civil els castells havien viscut un gran creixement, d'una banda, la consolidació de les tres colles principals, la Muixerra a Valls, la de Tarragona i la del Vendrell, i de l'altra, el ressorgiment de la Colla Vella a Valls i la creació d'aquestes dos noves agrupacions.

Pel que fa a la Colla Vella, el dilluns 3 de maig va actuar a la festa major de **Salomó**, on *«por la mañana partieron unos cuantos castellers, los necesarios para poder hacer algunos castillos sin importancia y al mediodía se desplazó allí todo el resto de la colla compuesta por un centenar de castellers, levantando por la tarde, como exhibición general, el tres de set, el cuatro de set y el dos de sis. No les acompañó el acierto en el pilar de cinc, construyendo en su lugar dos pilars de quatre»⁴⁸⁴. Altres autors situen aquesta actuació el divendres 30 d'abril⁴⁸⁵, en tot cas, cal destacar que per a una actuació feta en divendres o en dilluns (depenent de la font) la colla tenia la capacitat de mobilitzar un centenar de castellers.*

El dia 6 d'abril apareixia publicat a la premsa un article d'opinió referent a les festes de Sant Isidre a Madrid, on deien que no podien ser com les de les ciutats petites i on, un

⁴⁸² *Mundo Deportivo*, 11/02/1948, pàgina 4.

⁴⁸³ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 526, vol. I.

⁴⁸⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº277, 08/05/1948, pàgina 2.

⁴⁸⁵ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 25, vol. I.

cronista, proposava «*ya que Madrid no tiene fiestas propias, ofrezca, como compendio español, lo más representativo de las fiestas de España. Algo así como traer a Madrid una “falla”, los “Xiquets de Valls”, una feria andaluza, los “mayos” gallegos y tantas otras bellas alegrías de nuestro pueblo*»⁴⁸⁶.

3.2.1. La Muixerra a la capital d'Espanya:

La idea de realitzar aquesta festa a **Madrid** va fructificar i en pocs dies la maquinaria del Patronat i les autoritats locals es va posar en marxa. Així, al llibre d'actes de l'Ajuntament de Valls, en la sessió celebrada el 28 d'abril s'hi podia llegir: «*Terminado el despacho de los asuntos ordinarios, a propuesta de la presidencia, se acordó costear el banderín que la Agrupación de los “Xiquets de Valls” ofrendarán al Caudillo en su primera actuación en Madrid, con motivo de las festividades de San Isidro*»⁴⁸⁷.

Uns dies després, la Comissió d'Esports i Festes de l'Ajuntament de Madrid enviava una carta a l'alcalde de Valls on li explicava que s'havia aprovat l'actuació dels Xiquets de Valls durant els dies 14, 15 i 16 de maig per 35.000 pessetes⁴⁸⁸.

El mateix dia, la premsa vallenca es feia ressò de l'actuació: «*Buen principio de temporada para los Xiquets. Su actuación en la capital de España, en la que por primera vez en la historia de los castells estos llevarán a Madrid los aires y la virilidad de nuestro pueblo, de los que son exponente los Xiquets, manifestación folklórica única de nuestra ciudad y comarca e incorporados hoy ya con todos honores en el folklore nacional, ha causado en ésta sorpresa y un excepcional interés y expectación.*

Ha aumentado el interés la posibilidad de actuar ante el Jefe del Estado, nuestro invicto Caudillo, para llevarle con los Xiquets, que son su alma, el homenaje y la adhesión de la ciudad» i continuava dient que l'eufòria entre els castellers era molt gran i que estaven assajant per a que tot sortís bé. A més, des del Patronat i mitjançant l'Obra Sindical *Educación y Descanso* es va organitzar un viatge col·lectiu, per 125 pessetes⁴⁸⁹.

⁴⁸⁶ *La Vanguardia Española*, nº 25.450, 06/04/1948, pàgina 5.

⁴⁸⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 28/10/1946 al 07/10/1949, pàgina 93v.

⁴⁸⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Carta de la Comissió d'Esports i Festes de l'Ajuntament de Madrid a l'Alcalde Fàbregas, 01/05/1948.

⁴⁸⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº276, 01/05/1948, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Els dies 4 i 5 de maig la premsa estatal anunciava l'actuació dels Xiquets a Madrid: «erigirán sus típicas y arriesgadas torres humanas, formadas en ocasiones por un centenar de hombres que erigen hasta ocho pisos humanos de quince metros de altura»⁴⁹⁰. I a Imperio: «Uno, harto ya de ver el mundo a punto de romperse la crisma y de hacer el imbécil en la cuerda floja de la política, se siente emocionado cuando lee anuncios como éste: “Van a actuar en Madrid, durante las próximas fiestas de San Isidro, las collas de los Xiquets de Valls, que erigirán típicas y arriesgadas torres humanas”. ¡Ahí es nada! Pie sobre hombro y hombre sobre hombre hasta construir un edificio de ocho pisos y de más de quince metros de altura. Músculo y esfuerzo, riesgo y habilidad y todo ello personal e intransferiblemente ligado a los arquitectos que son también albañiles y ladrillos, trabajo y materia prima. Todo un ejemplo de sabiduría para esos constructores de política internacional metidos a edificar su Torre de Babel, sin permitirle lecciones ni a la Biblia. La diferencia está clara. Los mozos de Valls, humildemente, saben que hasta el octavo piso corren riesgo de romperse una pierna. Pero saben también – y esto es mucho más importante – que desde el noveno piso correrían el riesgo cierto de romperse la crisma. Y ahí está el secreto, la clave de su éxito. Los otros en cambio juegan con la democracia, con la bomba atómica y con la ONU; provistos de una mentalidad mastodóntica, influida por la visión de rascacielos (...). Lo que ellos dirán: Si hemos hecho el Empire State Building, bien podemos dar otro empujoncito y zas, el cielo con las palmas de las manos, en vez de con las puntas de las uñas. Pero la cosa no es tan fácil, y ahí está la Biblia, la amada Biblia de los luteranos, para demostrar lo que vale la humildad, esta sencilla humildad de los chicos de Valls, que saben que no pueden subir más arriba del piso octavo. Las collas de los xiquets, las torres humanas de estos mozos españoles, serán un bonito estímulo, una buena lección; inútil como siempre para estos genios de nuestro tiempo, mitad máquinas tragaperras y mitad caimanes traga niños. Ellos seguirán camino del cielo, babélicamente, mientras nuestros mozos explican este prodigio de equilibrio y de humildad que consiste en no pasar de los quince metros»⁴⁹¹. En resum, els Xiquets de Valls eren vistos com un model d'humilitat i d'exemple per la societat espanyola.

Dies després el setmanari vallenc anunciava que el dia 13, a les 11 del matí, uns 105 castellers de la Muixerra marxarien cap a Madrid, on s'esperava que arribessin cap a les

⁴⁹⁰ La Vanguardia Española, nº 25.474, 04/05/1948, pàgina 4.

⁴⁹¹ Imperio: Diario de Zamora de Falange Española de las J.O.N.S. 05/05/1948, pàgina 1.

10 del matí del divendres (23 hores de viatge en tren). Gràcies a l'organització del viatge col·lectiu s'afirmava que moltes persones anirien a acompanyar els Xiquets, i també apareixia algun dels llocs on actuarien, com la «*plaza del Sol, la plaza de la Villa, frente al Ayuntamiento*». I a continuació publicava una entrevista amb Ramon Barrufet, cap de colla, on se li preguntava per l'actuació que farien: «*No puedo decirle nada; cuando estemos allí decidiremos, como los entendidos ya adivinan, que intentemos este o aquel famoso castillo. Vamos allí para hacer quedar tan bien como sepamos a nuestra querida ciudad y haremos todo cuanto podamos: ¿cuatro de vuit; dos de set? Todo puede ser o no. No nos contentaremos, eso sí, con castillos de poca monta. Eso es todo lo que puedo decir*»⁴⁹².

Els dies 14, 15 i 16 de maig la Muixerra va actuar en diferents llocs de Madrid, i la premsa en va fer un seguiment força exhaustiu.

El 14 es publicà: «*Gran expectación ha despertado entre los madrileños el anuncio de la actuación de los Xiquets de Valls (...). Su presencia en Madrid responde a la sugestión de un cronista de la Villa (...), y que ha sido atendida por el Ayuntamiento. Quería el cronista no sólo la presencia de esta típica embajada catalana, sino también la de otras regiones españolas para que (...) completaran un conjunto que supliera la falta de fiestas madrileñas. Por este año, sólo los Xiquets de Valls han ocupado puesto en la representación regional*»⁴⁹³. I el dia 15 es podia llegir: «*En este Madrid silencioso y recoleto, hemos visto alzarse en la mañana de hoy las torres Humanas de los "Xiquets de Valls". Frente a la Casa Consistorial, ha trepado una y otra vez, sobre los hombros robustos de los hombres, la figura menuda y morena de un chiquillo que iba a conquistar una altura de éxito y de aplausos. Aplausos que le han sido tributados, una y otra vez, por todo el público que llenaba la Plaza de la Villa. En una ocasión, la torre humana ha avanzado y parte de ella ha entrado en el Ayuntamiento por la balconada recibiendo la felicitación de las autoridades madrileñas.*

Antes, los "Xiquets de Valls" habían actuado en la Puerta del Sol. Después se fueron hacia Cascorro, hacia la cabecera del Rastro, hacia ese Madrid popular de la compra-venta, que paró durante unos minutos sus chalaneos para contemplar, absorto, la destreza de estos fuertes hombres de Cataluña.

⁴⁹² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº277, 08/05/1948, pàgina 2.

⁴⁹³ La Vanguardia Española, nº 25.483, 14/05/1948, pàgina 4.

Cuando, camino del Rastro, los “Xiquets de Valls” cruzaban esas calles estrechas del viejo Madrid (...) acompañados por la música monótona del tamboril y la flauta, destacando entre la gente los rojos fuertes de las camisas y el morado de las barretinas, uno, podía creerse en verdadera fiesta del pueblo»⁴⁹⁴.

El setmanari vallenc també recollí: «*Nuestros bravos Xiquets obtienen en Madrid un éxito clamoroso en sus actuaciones, siendo muy ovacionados y recibiendo inequívocas muestras de simpatía*», on destacava que només arribar a la capital ja havien actuat en diversos carrers amb la presència d'autoritats locals. El primers castells que hi van aixecar foren el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig, el cinc de set i tres pilars de cinc. I continuava dient que el dia 16, al mig dia, actuarien al palau del Pardo per al Caudillo i a la nit a la “*Fiesta en el Aire*” de Radio Nacional. A més, s'explicava que el secretari del Patronat, Eugeni Cirac havia realitzat una entrevista a Radio Nacional sobre els Xiquets i que en faria una altra l'alcalde Fàbregas⁴⁹⁵.

A molts mitjans de comunicació es podien trobar els detalls de la participació dels Xiquets a la festa madrilenya. Alguns d'ells van ser la *Vanguardia*, l' *ABC*, *Imperio*, *Juventud* o el *Diario Español*, entre d'altres. Però fou el setmanari vallenc el que ho recollí amb més passió: «*Jamás los Xiquets habían llegado a tanta altura. Así condensó el Ilte. señor Alcalde de la ciudad, D. José Mª Fábregas, la importancia del acto celebrado en el Pardo en homenaje al invicto Caudillo, cuyo acto, por su emotividad y su significado, jamás se borrará de la mente de todos cuantos vivimos aquellos instantes*». L'article continuava explicant que des del primer moment els Xiquets havien aconseguit un èxit absolut. A la primera exhibició, davant de l'ajuntament, van aixecar-hi el cinc de set, el tres de set per sota, el dos de sis i el pilar de cinc, del que l'anxaneta va pujar al balcó agafat per l'alcalde. Després, al llarg de tot el dia els Xiquets van fer moltes altres exhibicions. L'article destacava la participació de molts vallencs residents a Madrid, igual que de la colònia de tarragonins, barcelonins i lleidatans que van donar suport a la colla formant, fins i tot, al cordó. És van produir dos actuacions, que l'article destacava per sobre la resta. La primera a la *Jefatura Nacional de Educación y Descanso*, en gratitud al camarada Aguilera, i la segona a la *Clínica de trabajo del Instituto*

⁴⁹⁴ *La Vanguardia Española*, nº 25.484, 15/05/1948, pàgina 3.

⁴⁹⁵ “Los Xiquets de Valls en Madrid. Nuestros bravos Xiquets obtienen en Madrid un éxito clamoroso en sus actuaciones, siendo muy ovacionados y recibiendo inequívocas muestras de simpatía” a *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº278, 15/05/1948, pàgines 1 i 2.

Nacional de Previsión, en presència de Sangro Ros de Olano, marquès de Guad-el-Gelú. A la tarda, a la sortida de la catedral van aixecar un pilar de cinc i dos de quatre. I el final de festa s'havia de fer a la *Fiesta del Aire*, que retransmetia Radio Nacional d'Espanya, però la pluja ho impedí. El diumenge es van produir altres actuacions, tot i la pluja, per homenatjar altres autoritats i personalitats⁴⁹⁶.

Però encara faltava l'actuació més important davant de Franco, pel que suposava de patriotisme i d'exaltació a la dictadura: *«Gozosos y orgullosos podemos sentirnos todos los vallenses de esta excursión de los Xiquets, nuestros genuinos representantes. Ellos merecen un aplauso y nuestra felicitación por el éxito alcanzado. Pero sobre todo, por lo que representa haber podido actuar y ofrecer al Caudillo de España el testimonio de su afecto, de los sentimientos de la ciudad hacia su persona y su alta jerarquía por medio de sus bravos e inevitables castillos humanos.*

Con razón nos decía nuestro Alcalde: “Jamás los Xiquets con sus torres habían llegado a tanta altura”. Inspirada es la frase, porque en realidad, ¿qué vale un castillo de ocho, añadimos nosotros, que alto puede resultar uno de nueve, como el haber podido llegar hasta Franco, el Salvador providencial de España y de su ilustre esposa, en el marco del Palacio del Pardo? No se borrará jamás de ninguno de los acompañantes vallenses y actuates la emoción de aquel sublime acto.

Para nosotros, el Caudillo nos abrió las puertas de su residencia; para nosotros permaneció en el balcón cerca de media hora; para nosotros fueron sus aplausos, su estímulo, sus sonrisas, y halago para nosotros fue el gesto, la deferencia de recibir l'anxaneta y al aixecador entre sus brazos, como la caricia que la excelentísima Sra. Doña Carmen Polo de Franco, dispensara al más pequeño. ¡Emotivo acto aquel e imborrable!

Eran alrededor de las doce que los coches franquearon la entrada exterior del Palacio, ante la que hacían guardia montados a caballo, dos números de la Guardia mora. Y pronto hacen su entrada, al son de las dulzainas que interpretan la obligada tocata, en el patio interior del Palacio donde debía tener lugar la exhibición.

Colocándose bajo unos de los porches laterales para esperar el final de otro simpático acto en el que Falanges Juveniles de Franco de toda España - que aumentaron el colorido- y dieron nota alegre al ambiente – hacían ofrenda a la Excma. Sra. Doña Carmen Polo de Franco de los frutos y flores de España.

⁴⁹⁶ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº279, 22/05/1948, pàgines 1 i 2.

Terminado este acto, del que la prensa se ha ocupado extensamente, el Caudillo apareció en una de las ventanas, situadas frente a los porches donde esperaban los Xiquets para actuar, produciendo su aparición la máxima emoción, y siendo por todos los jóvenes camaradas, Patronato que preside don Luís Dalmau, Xiquets, como por los acompañantes de los mismos, frenéticamente aplaudido y vitoreado. Abandonó la ventana seguidamente, para aparecer unos minutos más tarde en el balcón, preparado al efecto, para recibir el homenaje de los Xiquets y presenciar sus ejercicios, lo que se hizo una vez la ilustre esposa del Caudillo se hubo retirado del patio. Ya a punto los Xiquets, el invicto Caudillo apareció en el balcón, renovándose los aplausos y gritos de Franco Franco Franco, acompañado de su esposa, del Sr. Alcalde y Procurador en cortes, D. José M^a. Fábregas y del Jefe de la Obra de E. y D. camarada Joaquín Aguilera. Momento impresionante. Las gralles y la rondalla del Frente de Juventudes interpretan la Marcha real, pero los aplausos y los vítores ahogan su sonido... Iban a actuar los castellers.

No podían disimular nuestros bravos Xiquets su emoción que se reflejaba en sus rostros. Pero con una seguridad admirable, maestría y firmeza, levantan el tres de set per sota, y el quatre de set amb el pilar al mig. El Caudillo y su esposa Doña Carmen Polo de Franco, sonrientes inician los aplausos con que los concurrentes premiaron esta su primera labor. Vimos al Caudillo como queriendo estimular y ayudar con las manos a los Xiquets mientras montaba en el tres de set per sota..., y a los concurrentes morderse los labios para contener las lágrimas que aparecían en sus ojos. Y el quatre de set amb el pilar al mig esbelto, fuerte, recio. Y luego el pilar de cinc, que se acercó al balcón, para poder ofrecer el banderín que desde el segon, que lo recibió de manos del señor Barrufet, se pasó hasta l'anxaneta para entregarlo éste al Jefe del Estado, siendo después recibido aquél y l'aixecador por el Caudillo. Mostró el Caudillo el banderín⁴⁹⁷ que admiró y ni que decir que el momento fue también de los que difícilmente se borran. Acto seguido se retiró, reproduciéndose los vítores y las muestras de afecto y aprecio a su querida persona.

Nos consta que el Caudillo se interesó vivamente por la organización y marcha de los Xiquets y el señor Alcalde fue informando con detalle de todo cuanto era de interés.

⁴⁹⁷ Segons la comptabilitat de 1948, el dia 15 de maig, es feia efectiu un pagament de 590 pessetes a «Almacenes Jorba, de Barcelona, en concepto de pago de la adquisición de un Banderín dorado costeado por el Ayuntamiento, que la Agrupación de los "Xiquets de Valls" deberán ofrendar al Caudillo en su primera actuación en Madrid, con motivo de las festividades de San Isidro del corriente año». ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1948. Lliurament número 231, de 15/05/1948.

*Entusiasmados, La Muxerra y acompañantes regresaron luego a la capital*⁴⁹⁸.

En tornar a **Valls**, la Muixerra va fer un dos de set⁴⁹⁹. I la premsa ho recollia així: «*De regreso a ésta, el lunes por la tarde, y a pesar del cansancio que debían acusar, la Muxerra quiso saludar a su ciudad, ofreciéndole en la plaza de España, frente al Ayuntamiento, un magnífico e incólume “dos de set” que fue ovacionadísimo por el público que pronto invadió y cubrió la plaza, y apreció en todo su valor el gesto de sus bravos y triunfantes “Xiquets”*»⁵⁰⁰.

A la premsa franquista la notícia s'explotà al màxim, ja que es reberen felicitacions des de Barcelona, d'altres capitals provincials i, fins i tot, de la Diputació de Tarragona. El dia 29 de maig la premsa vallenca anuncià que als cinemes es projectaria el NO-DO amb l'actuació a Madrid⁵⁰¹ i, uns dies després, el setmanari local mostrava que la difusió d'aquest fet responia a la voluntat propagandista del règim, que assenyalà: «*Merecen los Xiquets y con ellos nuestra primera Autoridad municipal, nuestro dilecto Alcalde D. José M^a. Fábregas y el Patronato, la sincera y honrada felicitación de toda la ciudad por haber puesto el nombre de Valls, en el aspecto folklórico, tan alto, así como por su empeño para conseguir nuevos laureles*»⁵⁰².

Una actuació d'aquestes característiques, amb el desplaçament d'un centenar de castellers des de Valls a Madrid amb tren, l'allotjament, el menjar, l'assegurança, els tràmits i totes les autoritzacions van suposar un gran esforç econòmic.

Un dels tràmits importants fou el de l'assegurança. L'agència comarcal del *Instituto Nacional de Previsión* de Valls escrivia abans de l'actuació a Madrid: «*A fin de ser debidamente atendido cualquier siniestro que pueda ocurrir durante la exhibición de los Xiquets de Valls en Madrid, ruego les que el Delegado que acompaña al referido xiquets se sirva personarse en la CAJA NACIONAL DEL SEGURO ACCIDENTES DEL TRABAJO, (...), junto con la póliza que tienen vds. suscritos en dicha Caja ya que allí le indicarán a donde deben personarse en caso de siniestro.*

⁴⁹⁸ “Los Xiquets de Valls en Madrid” a *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº279, 22/05/1948, pàgines 1 i 2.

⁴⁹⁹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgina 519, vol. I.

⁵⁰⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº279, 22/05/1948, pàgina 2.

⁵⁰¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº280, 29/05/1948, pàgina 3. I per veure el reportatge mireu: el NO-DO 281^a, del 24/05/1948 <http://www.rtve.es/filmoteca/no-do/not-281/1467595/> [01/10/2013].

⁵⁰² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº281, 05/06/1948, pàgina 1.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Si las oficinas estuviesen cerradas que acudan Vd. directamente a la Clínica del Trabajo llevando consigo la mencionada póliza.

Con carácter estrictamente particular les proponemos que se ofrezcan a realizar una exhibición delante de la referida CAJA NACIONAL DE ACCIDENTES ya que no dudo seria una gentileza que mucho les agradecerían»⁵⁰³.

A banda de les gestions realitzades des de Valls, la persona responsable dels Xiquets va tenir feina al arribar a Madrid. Primer confirmar els hotels on dormir i després tractar la qüestió de l'assistència en cas d'accident. Una altra feina que li va ser encarregada al responsable, segons mostra l'autorització del director de la “Fiesta en el Aire” de Radio Nacional d'Espanya, fou la d'inspeccionar les condicions del *Teatro Cine Alcalá* on havien d'actuar⁵⁰⁴.

L'Ajuntament de Valls, en la sessió celebrada el 12 de juny feu constar: «*Terminado el despacho de los asuntos ordinarios se acordó, a propuesta de la presidencia, dirigir respetuosa comunicación de agradecimiento a S.E. el Jefe del Estado por conducto de la Jefatura de la Casa Civil, por el alto honor dispensado a los “Xiquets de Valls” a los que se dignó permitir su actuación en la residencia del Pardo el 15 de mayo ppdo, acogiéndoles con admirable llaneza y cordialidad. Y que igualmente se agradezca a los Sres. Alcalde de Madrid y a D. Joaquín de Aguilera Alonso, Delegado Nacional de la Obra Sindical de Educación y Descanso, las atenciones que dispensaron a los referidos “Xiquets” y las facilidades a los mismos con motivo de su colaboración folklórica en las fiestas de S. Isidro celebradas en Madrid. (...) El Sr. Dalmau interesó que el Consistorio se ocupase de estudiar y resolver sobre la procedencia de otorgar a los “Xiquets de Valls” que actuaron en Madrid una subvención equivalente a los gastos de locomoción efectuados fuera del tipo de contrata, satisfechos con motivo de su traslado a la residencia de “El Pardo” a la cual fueron a rendirle homenaje al Caudillo, debiendo considerarse como cosa más que la agrupación honra y enaltece a nuestra ciudad. Se acordó que la Comisión de Hacienda estudie y proponga lo pertinente»⁵⁰⁵.*

Com veiem, els diners eren importants, tot i que no hem trobat cap referència a la resposta de la comissió d'hisenda. També l'Ajuntament de Valls envià una carta al

⁵⁰³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Gestions per a l'assegurança durant l'actuació a Madrid. Aquest document no té data, però amb tota seguretat es del maig de 1948.

⁵⁰⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Autorització per inspeccionar el teatre on van actuar els Xiquets, 14/05/1948.

⁵⁰⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 28/10/1946 al 07/10/1949, pàgina 100.

“Jefe de la Casa Civil de S. E. el Jefe del Estado” dient-li: «En sesión celebrada por este Ayuntamiento (...) acordó expresarle a V.S. el deseo de que se digne transmitir a S.E., nuestro invicto Caudillo y Jefe del Estado, el profundo agradecimiento de la Corporación y de la ciudad, por la complacencia con que se dignó autorizar, contemplar y enaltecer las exhibiciones de la Agrupación local “Xiquets de Valls” en la residencia de “El Pardo” el día 15 de mayo último, de cuyo honor, recibido con absoluta estima y emotividad, guardaran imperecedero recuerdo»⁵⁰⁶. La resposta arribava el 22 de juliol, on es deia: «del que he dado cuenta a S.E. el Jefe del Estado, quién ha agradecido los sentimientos de adhesión que le testimonia con motivo de la actuación de la Agrupación de esa localidad “Xiquets de Valls”»⁵⁰⁷.

Fins i tot, gairebé dos mesos després de l'actuació, el 8 de juliol el president de la cooperativa de barbers i perruquers, rebia 24 pessetes del Patronat per haver tallat els cabells als nens del viatge a Madrid i de les festes de Sant Joan⁵⁰⁸.

Però no tot van ser flors i violes, ja que la delegació de Valls de l'INI, a l'agost, revé un ofici de l'agència provincial dient-li: *«Presumiendo la existencia de un error en la Declaración de salarios del Patronato de Xiquets de Valls ya que sólo nos declaró 3.700 ptas. en el 2º trimestre ppdo. y teniendo en cuenta que actuaron en Madrid unos siete días a razón de más de 1.000 pesetas por día y además en alguna otra población, esperamos interesarán del aludido Patronato una declaración complementaria, o nos darán las aclaraciones del caso»⁵⁰⁹*. Tot i no tenir cap referència més sobre aquesta reclamació, ni la resposta que s'hi va enviar, si que podem assegurar que en cap cas van actuar set dies a Madrid, ja que, com hem vist, només s'hi van estar tres.

En el viatge a Madrid, i com veurem en endavant, el Patronat i la Muixerra van saber aprofitar al màxim la publicitat aconseguida amb l'actuació davant de Franco. De fet, des del Patronat s'havia imprès un díptic de la Muixerra, amb dos dibuixos de castells a la portada i contraportada (un dos de set, un pilar de sis i un quatre de vuit). A les pàgines interiors hi havia una breu explicació de què eren els castells i a l'altra pàgina hi

⁵⁰⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Còpia de la carta de l'Ajuntament de Valls al cap de la casa de Franco, 17/06/1948.

⁵⁰⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. La casa civil de Franco agraeix els sentiments d'adhesió mostrats per les autoritats vallenques, 22/07/1948.

⁵⁰⁸ Arxiu Personal Jordi Gasque. Rebut amb el pagament per tallar els cabells als nens abans del viatge a Madrid, 08/07/1948.

⁵⁰⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Reclamació del *Instituto Nacional de Previsión* en relació als salaris declarats, 24/08/1948.

havia la Cançó de la Muixerra, de Francesc Blasi i Vallespinosa. A més, s'explicava que la correspondència s'havia de dirigir al Patronat dels Xiquets de Valls, a l'Ajuntament⁵¹⁰. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 25, pàgina 605).

El 19 de maig des de la revista *La Civilita Cattolica* s'escrigué a l'alcalde Fàbregas: *«El corresponsal de Roma se ha comprometido a facilitar a una importante empresa periodística datos históricos, fotos y reseña histórica de algunas fiestas y bailes populares españoles. Creemos que los “Xiquets de Valls” pueden hacer un buen papel y despertar interés – quién sabe si más adelante, adheridos a algún viaje colectivo, habrán de ser la admiración de los lectores e incluso actuar en la Plaza de San Pedro, ante el Jefe de la Cristiandad... pero de eso nos ocuparemos cuando llegue el momento – entre las grandes masas de lectores italianos. Por tanto, te ruego me facilites datos de buena fuente sobre el nacimiento, historia y situación actual de esa institución y, sobre todo, mucho material fotográfico, de calidad y en negro»*⁵¹¹.

Durant el mes de juny es van incrementar el nombre de sol·licituds de pressupost per a que els Xiquets actuessin a diferents municipis. Així, en menys de 15 dies es van rebre cartes de Santander, d'Osca, de Sabadell i de Calataiud.

Des de Santander es demanava un pressupost, al President del Patronat, per actuar durant dos dies, a finals de juliol o començaments d'agost, i es buscava la manera d'ajustar-lo al màxim. Fins i tot feien una proposta: *«Claro está, que sería muy interesante, que llegaran Vds. a poder convenir un circuito por las principales Capitales del Norte de la Península, ya que ello repercutiría sensiblemente en una reducción de los gastos, haciendo más viables los contratos para la presentación de esa agrupación en distintas localidades»*⁵¹². La resposta del Patronat incloïa un pressupost que rondava les 65.000 pessetes i deien que potser es podria rebaixar si hi anaven en òmnibus o si contractaven la tarifa del ferrocarril des de *Educación y Descanso*, que era més econòmica⁵¹³. El dia 6 d'agost, des de Santander es respongué que era massa car i

⁵¹⁰ AMV. Caixa 2182. Díptic del Patronat dels Xiquets de Valls, Colla la Muixerra, 1948.

⁵¹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Sol·licitud d'informació sobre els Xiquets de Valls d'una publicació italiana, 19/05/1948.

⁵¹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Sol·licitud de pressupost per actuar a Santander, 04/06/1948.

⁵¹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta a Ignacio Juárez Plaza de Santnader amb el pressupost, de juliol de 1948.

n'afegia un dels motius: *«al no haber podido llegar ustedes a la organización de una gira por el Norte»*⁵¹⁴. Paral·lelament, des del Patronat es va oferir una actuació de la Muixerra per San Fermín i, fins i tot, es detallava que el cost total del desplaçament i l'actuació estaria entre les 45.000 i les 55.000 pessetes⁵¹⁵. Aquesta proposta per actuar a Pamplona responia a l'intent d'organitzar una gira pel nord per tal de poder reduir costos, però, com hem vist, no s'arribà a concretar.

Mentre es duïen a terme totes aquestes gestions, també es preparava la festa de **Sant Joan a Valls**. Així, al llibre d'actes de l'Ajuntament, en la sessió del 12 de juliol *«aprobó el proyecto de programa confeccionado por la Comisión local de festejos, facultando a la presidencia especialmente para la contratación de los Xiquets de Valls»*⁵¹⁶. El dia abans del començament de les festes la premsa tarragonina deia que *«este año (...) revestirá un destacado esplendor. Además de los cultos religiosos propios de la festividad, (...), los actos populares y los demás que se desarrollaran durante la fiesta mayor, tendrán un destacado relieve, tanto por su número como por su importancia.*

Se incrementará la nota típica de la salida de Completas, la más característica de las fiestas, con complementos adecuados.

*Las dos colles locales de los Xiquets de Valls preparan una gran exhibición de castells, habiendo intención de dar alguna sorpresa»*⁵¹⁷.

El programa d'aquesta festa constà de diversos actes religiosos i populars. Especial referència hi tenien totes les participacions dels Xiquets: El dilluns 23, al migdia prendran part de la cercavila. A les 10 de la nit sortiran amb la comitiva oficial de l'Ajuntament i a les 10:45 faran la primera actuació. Pel que fa al dimarts 24, a les 10 acompanyaran a les autoritats a l'església de Sant Joan Baptista i a les 12:45 actuaran a la plaça Espanya. Per la tarda recorreran la ciutat fent-hi exhibicions. Però en aquest document hi ha anotat un pressupost de la Muixerra:

«De orientación:

Gastos que se calculan de La Muxerra, por ejemplo

⁵¹⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de l'Ajuntament de Santander no acceptant el pressupost, 06/08/1948.

⁵¹⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta del Patronat oferint-se per actuar a San Fermín a Pamplona, juny de 1948.

⁵¹⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 28/10/1946 al 07/10/1949, pàgina 100.

⁵¹⁷ *Diario Español*, nº 3035, 11/06/1948, pàgina 7.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

<i>Jornales o dietas de 120 hombres, dos días</i>	3.000+2.000? (día completo)
<i>Gralles</i>	750
<i>Viajes Arbos y otros, y gastos fonda mismos</i>	1.500
<i>Propinas pequeños</i>	250
<i>Seguro</i>	750
<i>Renovación camisas</i>	750
<i>Otros gastos no previstos</i>	1.000
	<u>8.000 + 2.000 ? (“)”⁵¹⁸.</u>

Es mostraven diversos conceptes, com per exemple les propines pels petits, l'assegurança o la renovació de les camises, entre d'altres, que s'havien de tenir en compte a l'hora de calcular els costos d'una actuació.

A banda del pressupost esmentat de la Muixerra, es conserva el contracte de l'altra colla (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 26, pàgina 606), que tot i no anomenar-la directament, era la Colla Vella ja que les dos persones que la representaven, Constanci Prats Bofarull⁵¹⁹ i Lluís Jové Cucurull⁵²⁰, n'eren membres. A banda de les actuacions i el que s'havia de cobrar, es tractava el lloc d'actuació a la plaça «*sin que se reconozca a ninguna “colla” derechos adquiridos o preferencia alguna*», ja que era un dels temes que generava tensions perquè la Colla Vella volia actuar al lloc on ho feia abans de la guerra. A més, el contracte deixava clar que qui manava, en tot moment, era en Fàbregas.

El dia 5 de juny, la premsa local recollia que en la darrera reunió del Patronat s'hi van incorporar els balls de la Primera i de la Moixiganga⁵²¹. I el dia 19 s'hi publicava una entrevista amb el president del Patronat, Lluís Dalmau:

⁵¹⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4753. Esborrany del programa de festes per als dies 23, 24 i 25, juny de 1948.

⁵¹⁹ Constànci Prats Bofarull: membre de la Colla Vella durant aquests anys (mentre la Colla va assajar al local dels pagesos), i era amic d'Eugeni Cirac Fontova, que de tant en tant li encarregava algunes feines, com organitzar les cercaviles o buscar persones que portessin els nans. També era amic de l'alcalde Fàbregas, motiu pel qual va gestionar unes tensions entre la Colla i l'autoritat per tal d'actuar al lloc on ho havien fet sempre. La seva filla creu que aquestes gestions les va realitzar l'any 1948, ja que en aquest temps s'encarregava dels tràmits de la Colla Vella, com per exemple la documentació relacionada amb la mort d'un casteller i que veurem més endavant. Entrevistes realitzades a Jordi Paris Fortuny i Àngela Prats Segarra (filla de Constanci Prats Bofarull) el 15 d'octubre de 2013.

⁵²⁰ Lluís Jové Cucurull, Lluís del Quinto: era un dels castellers que abans del 1936 anava amb la Colla Vella, actuà amb la Colla dels Xiquets de Valls fins al 1946, quan l'abandonà per tornar a la Colla Vella. PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 17, vol. I.

⁵²¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº281, 05/06/1948, pàgina 1.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

«-Sí. A propuesta del Secretario del Patronato acordó éste incorporar bajo su patrocinio al baile, típicamente local, “de la primera”.

-Nació el Patronato para dar impulso a los “Xiquets” e incorporarlos al folklore nacional, lo que, gracias a Dios, vamos logrando. Jamás los “Xiquets” habían sido conocidos ni sus éxitos en el ámbito nacional tan resonantes, como aplaudidos.

-Le animó, al constituirse, al Patronato servir a Valls en su folklore y por ello quiere ampliar su patrocinio a otra cosa también local como es el baile “de la primera” y luego al de la “muixiganga”.

-Es deseo del Patronato que pronto pueda actuar este baile para que ayude también a llevar por las tierras que visite el aire vallense y coopere a su fama y prestigio.

-No dudamos que el pueblo de Valls sabrá apreciar nuestro intento y deseo y nuestro sacrificio y nos prestará su calor moral, y en lo posible, su ayuda material.

Pues, muy agradecidos, Sr. Dalmau de su amabilidad y de sus manifestaciones y pensamos y esperamos lo que Vds. confían: que Valls agradecerá sus esfuerzos en los intentos y esfuerzos de dar a conocer lo típico de Valls»⁵²².

Amb la incorporació d'aquests dos elements més, es buscava ampliar l'oferta disponible per exportar el folklore vallenc arreu, a més, amb el prestigi que gaudien els Xiquets, era fàcil pensar que també es podria aconseguir amb els altres valls locals.

Amb tot, es va arribar a Sant Joan, i segons la premsa la festa va revestir un ambient extraordinari. El pendentista de la processó va ser José Segú, president de la Diputació, acompanyat pels alcaldes de Reus, Pedro Miralles, i pel d'Amposta, José Porras. Pel que fa als Xiquets deia: «Eran esperadas con gran expectación las actuaciones de las dos “colles” de “Xiquets”. La afición vallense no quedó defraudada»⁵²³. La relació dels castells realitzats fou: «el tres de set, el cinc de set, el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set aixecat per sota, intents del quatre de vuit i del tres de vuit. Ambdues portaren el pilar de cinc al balcó. A la novella colla –que també realitzà el dos de sis net- li caigué el quatre de vuit en col·locar-se l'aixecador. Aconseguí de fer el cinc de set (al dejuni) i el tres de set aixecat per sota. La Muixerra completà el dos de set, coronà el quatre de vuit (que caigué en iniciar els dosos el descens) i maldà pel tres de vuit»⁵²⁴.

⁵²² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº283, 19/06/1948, pàgina 2.

⁵²³ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº284, 26/06/1948, pàgina 1.

⁵²⁴ CATALÀ I ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgina 520, vol. I.

La premsa en donava molts més detalls, com per exemple els cinc castellers de la Muixerra que va fer el pilar de cinc: «*Secall, Alfonso, Fabra, Isac y Rubio*». I després d'explicar l'actuació de les dos colles, se'n feia una valoració: «*Ha llegado a una perfección la colla La Muxerra, ejemplo además de disciplina. Hay arte en sus exhibiciones y sus castillos imponentes por su altura, firmes como la roca, esbeltos y estilizados, ejecutados con una maestría difícil ya de superar, dejan adivinar una dirección y, sobre todo la savia castellera, pura raza, de los que tanta gloria nos dieran. Juegan con los castillos y hacen ya con ellos filigranas. Ya no es sólo espectáculo de bravía y valor, de rivalidad; es algo admirable y magnífico. Sus castellers son verdaderos artífices de los Xiquets.*

Y bastante ha contribuido en ello la colla que dirigen Nolla y Gasqué, a la que la vemos ya lo suyo mejorada en relación al año pasado. Exponente de ello puede ser, sin duda, el intento del quatre de vuit. Es la juventud su base, el nervio y el entusiasmo que les hace ser rápidos con el fin de lograr la hazaña sin preocuparse (no dudamos que a ello tenderán después) mucho de la belleza del castillo, pero esto es pasta para la otra. No tienen hoy sus castillos ni la magnificencia por su altura ni el estilo depurado de los de La Muxerra, pero deben buscarlo y creemos que lo hallarán.

En esto debe existir la rivalidad, por ese espíritu de emulación, de superación. Pasión castellera en la plaza, fuerte como el sol del mediodía que, enardece las multitudes que invaden nuestra plaza y ardiente como la tea encendida de la salida de Completas, sí, pero por Valls sin otro rescoldo que el anhelo perenne de ser mejores; por los Xiquets que son nuestros y no son de éstos o de aquellos, que no tienen otro color que el de la bandera de Valls, la ciudad querida, que debe unir y no desunir»⁵²⁵. Per la valoració apareguda a la premsa veiem com el discurs seguia sent el de sempre, “la raza, la bravía, el valor y la disciplina” eren exaltats com el model a seguir, i la Muixerra els representava tots. Pel que fa a la rivalitat creien que era bona, sempre que només tingués a veure amb els castells, però amb la voluntat d'aconseguir ser els millors i no per ser “de estos o de aquellos”. Amb tot, cal dir que ja no es posava en dubte l'existència o no de la nova colla, només que havien de millorar.

De l'intent del quatre de vuit de la Colla Vella, Josep Nolla recordava que va haver-hi tensions. Alguns dels que anaven al davant, com Pau Parés, volia que hi poguessin uns determinats castellers, mentre que ell no hi estava d'acord, i després d'una discussió es

⁵²⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº284, 26/06/1948, pàgines 1 i 2.

va sortir amb la seva, i alguns dels que hi van pujar van ser: Josep M. Barberà Rosich, Pere Busquets Queralt, Anton Jaumejoan Rodón i ell mateix. Abans de fer el castell, Nolla recordava que els va dir: «*Amb bona sort, si posem l'aixecador ja farem prou! I de fet, l'aixecador va arribar dalt però no es va posar*»⁵²⁶.

Les festes majors de Sant Joan van suposar una despesa total de 25.675,50 pessetes, i uns ingressos, entre sortejos i donatius, de 13.263,50. A la Muixerra se li va pagar 6.300 i a la Colla Vella 3.170 pessetes⁵²⁷. Segons els lliuraments, José Batalla rebia els diners del Patronat⁵²⁸, mentre que els de la Vella els recolliren Joan Mallorquí i Constanci Prats Bofarull⁵²⁹ (que tal com afirmava la seva filla, al novembre de 1948, encara actuava de secretari de la Colla).

Acabades les festes majors, l'activitat tornava a la normalitat. I el dia 8 de juliol Ramón Barrufet envià una carta a l'Ajuntament d'Igualada amb un pressupost per actuar-hi els dies 23 i 24, on es deia que si les despeses anaven a càrrec de l'Ajuntament, cada castell tenia un preu diferent, mentre que s'hi ho havia de pagar la colla, s'hauria de pagar 5.000 pessetes més. El llistat de preus era: «*4 de 8, 2.600 ptas; 2 de 7, 2.100; 3 de 7 per sota, 1.600; 5 de 7, 1.300 i 4 de 7 amb pilar 1.100*»⁵³⁰. Finalment aquestes negociacions no arribaren a bon port.

El mes de juliol la Colla Vella el va aprofitar per a oferir les seves actuacions a dos municipis de tradició castellera, Vilafranca i la Bisbal. Les dos cartes eren iguals: «*Muy señor mío y de mi mayor consideración: Me complace en sugerirle la idea de la Colla Vella dels Xiquets de Valls podría ser uno de los números más amenos é interesantes del programa de fiestas. Por ello me es grato ofrecerle, en nombre de la "Colla Vella", nuestra institución popular, para alegrar los festejos de este pueblo, seguro de que, tanto por la variedad de castillos, como por el importe total de los gastos, quedará sumamente complacido. (...)*

Para informes dirigirse a la Sociedad Agrícola de Labradores, (...). Pueden dirigirse también a José Nolla (...) y a Pablo Parés». La carta enviada a Vilafranca del

⁵²⁶ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïixo a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

⁵²⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4753. Resum comptes festa major de Sant Joan 1948 i 1949.

⁵²⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1948. Lliurament número 603, de 16/10/1948.

⁵²⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1948. Lliurament número 699, de 27/11/1948, i el rebut adjunt de la mateixa data.

⁵³⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de Ramón Barrufet a l'Ajuntament d'Igualada, 08/07/1948.

Penedès⁵³¹ estava signada per Joan Mallorquí i l'enviada a la Bisbal del Penedès⁵³² per Pau Parès Plana. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 27, pàgina 608) Junt amb la carta enviada a Vilafranca, es conserva un document manuscrit on hi posa, a més del nom de l'emissor:

«Colla Vella (antes Rabassó)

Para el día 30

Por un día 7.500

2 de 7 y 4 de 8»⁵³³.

Uns dies després, Ramón Barrufet escrivia a Fèlix Montserrat, de Vilafranca, per parlar de Sant Fèlix i li deia que el dia 20 actuarien a els Monjos i que si hi podia anar algú de la comissió tractarien en persona tots els temes que fessin falta⁵³⁴.

El 3 de juliol, es publicà un article que detallava l'actuació dels Xiquets del Vendrell a Reus per Sant Pere. Des del setmanari vallenc tractaven dos temes. D'una banda la utilització del terme xiquets per part dels vendrellencs: *«aprovechamos esta contingencia para reiterar el ruego que hace tiempo hicimos para que se haga lo procedente al objeto de patentar (...) el nombre de “Xiquets de Valls” a favor de la ciudad»*. I de l'altra, la mala actuació que els del Vendrell havien tingut a Reus, que comparada amb l'actuació que les colles vallenques havien fet per Sant Joan, els portava a concloure: *«hemos de sentirnos satisfechos de la supremacía que Valls, cuna de los “Xiquets”, sigue detentando»⁵³⁵.*

La polèmica estava servida. Pel que fa al tema de la supremacia, la resposta arribà un dies més tard de la mà de la premsa tarragonina. El 13 de juliol, s'escrigué un article on es queixava de l'afirmació que les colles vallenques eren les millors de la província, deia que la Muixerra tenia bons castellers *«y la protección de que gozan les hace presumir de galardones que no han demostrado»*, afegia que als del Vendrell els faltaven bons castellers que estaven al servei militar i, que amb la col·laboració de la

⁵³¹ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Carta de la Colla Vella a l'Ajuntament de Vilafranca, de juliol de 1948.

⁵³² ACBP. Fons Municipal de la Bisbal. Registre 53. Carta de la Colla Vella a l'Ajuntament de la Bisbal, de juliol de 1948.

⁵³³ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Anotació manuscrita amb preu actuació i possibles castells, de juliol de 1948.

⁵³⁴ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Carta de Ramón Barrufet a Fèlix Montserrat per tractar de l'actuació a Vilafranca, 15/07/1948.

⁵³⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº285, 03/07/1948, pàgina 2.

colla de Tarragona, podien vèncer als vallencs. Continuant amb la polèmica de l'any anterior, els caps de colla de Tarragona i Vendrell acceptaven enfrontar-se a les dos colles de Valls unides i s'oferia la plaça de braus de Tarragona, per Santa Tecla o Sant Magí, per fer-hi un concurs i afegia «*la fama de Valls se vería comprometida de no aceptar esta sugerencia*»⁵³⁶.

La resposta vallenga arribava en forma de carta al director, signada per “un vallense” i enviada el 14 de juliol, que deia: «*debo manifestarle que el reto al que alude dicho artículo de los Xiquets de Valls no es tal, quien ha hecho el reto desde el semanario local “Joventut”, ha sido la “Colla Nova” o sea “La Muxerra”, pero nunca la “Colla Vella de Rabasó”, dado que solo hace un año que sale a la vida pública y no puede ni retará nunca a otra “colla o colles” por los motivos siguientes, y es que hasta la fecha tan solo ha podido colocar el aixecador en el quatre de vuit, y hacer los siguientes castillos cinc de set y tres de set aixecat per baix, dos de sis neto y el pilar de cinc, y hasta que no podamos igualar o superar lo que han hecho otros; nosotros somos los menos indicados para hablar, y por lo tanto, ruegole que desde las columnas de su periódico se sirva rectificar el artículo de ayer, y tenga bien presente que el reto lo hace la “Colla Nova” o sea la “Muxerra” junto con el cronista de nuestro semanario “Joventut”*». Concloent que: «*Nosotros no estamos en ningún modo de acuerdo para actuar conjuntamente con la otra “Colla La Muxerra” por razones que no hay necesidad de explicar*»⁵³⁷.

Amb aquesta resposta la Colla Vella es desmarcava de la Muixerria i de *Juventud*, deixant clar que no estaven preparats per enfrontar-se amb igualtat de condicions amb la resta de colles i, sobretot, que no estaven disposats a actuar conjuntament amb la rival. Les vuit temporades de colla única, i les pressions per tornar a fusionar-se encara devien pesar, i força. A més, l'article deixava clar que la Muixerria s'identificava amb la Colla Nova.

El segon tema que tocava l'article del dia 3 a *Juventud*, feia referència a la utilització del terme xiquets per part d'altres colles i en demanava la patent per a Valls. Pere Català i Roca envià una carta al director del setmanari on es queixava que les altres colles no poguessin utilitzar el nom de xiquets, i ho argumentava dient que a Barcelona, per parlar

⁵³⁶ PETRÓFILO [Lluís Mezquida], “Xiquets y Castells” *Diario Español*, nº 3062, 13/07/1948, pàgina 3.

⁵³⁷ *Diario Español*, nº 3066, 17/07/1948, pàgina 6.

de castells i castellers, s'havia de parlar de xiquets, i seguia: *«Xiquets es, como sabemos, palabra que, en Cataluña, es privativa del Campo de Tarragona. Resulta, pues, un contrasentido oponerse, con el pretendido ánimo de mantener nominalmente la supremacía castellera para nuestra Ciudad, a la adopción de la palabra Xiquets por collas no vallenses. Al fin y al cabo, si todas las collas admiten el nombre de Xiquets (...), ello es ni más ni menos que un homenaje a la ciudad castellera por excelencia»*. La resposta de la direcció apareixia al mateix número, justificant la seva proposta perquè els Xiquets eren els millors. I es preguntava que passaria si els imitadors i les paròdies feien mal al renom aconseguit. I continuava: *«La gloria de esos castillos humanos se debe a Valls, ¿por qué, pues, no usar y tener en exclusiva este nombre que es nuestro orgullo? Es el apellido del padre, que todos deseamos perpetuar y honrar debidamente, y mayormente cuando es glorioso»*⁵³⁸.

Lluny d'acabar-se, la polèmica reapareixia amb una altra carta de Pere Català, que seguia amb els seus arguments i responia la del director, que havia dit *«si los xiquets hubiesen nacido en Tarragona no se hubiesen nombrado de tal manera y tampoco si hubiese visto la luz en Vendrell»* i li responia: *«Exacto. Salidos de Tarragona y de Vendrell, no se habrían nombrado Xiquets. ¿Qué mayor confirmación, pues, de la vallensidad implícita de los Xiquets? Tanto los tarraconenses como los vendrellenses, como los otros castellers no vallenses, si se llaman Xiquets acatan de hecho la primacía vallense. ¿Y somos nosotros los que no queremos? (...).*

Cedamos el apellido, pues, y si algún día acontece (...) que los Xiquets de otra población levantan un castell que nos pareció imposible, eso nos ha de llenar de legítimo orgullo, a la par que de estímulo al ver que honran el apellido glorioso de su origen». La resposta de la direcció era breu: *«Muy bien que salgan colles por aquí y por allá que ejecuten los ejercicios de los Xiquets o sea que hagan castells. Esto es el honor nuestro, pero que ellos se digan Xiquets, no. Háganlos, pero si no lo son, que no se les llame así»*⁵³⁹.

Com hem vist, el punt de vista de les dos parts no havia variat gens.

Paral·lelament, la premsa vallenca informà que la Colla Vella va actuar, el 16 de juliol, a **Castellar del Vallès**, contractada per Lluís Clols Rabasó, on van aixecar el quatre de

⁵³⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº287, 17/07/1948, pàgines 1 i 2.

⁵³⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº289, 31/07/1948, pàgines 1 i 2.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

set, el tres de set, el tres de sis per sota, el cinc de sis i van intentar el pilar de cinc, sense aconseguir-lo. Tornant d'aquesta sortida, la colla es va aturar a **Barcelona** i van fer una exhibició per la família de ca la Cirera, on van aixecar el quatre de sis i el pilar de cinc, amb *«l'Alfonso a segons (de La Muxerra, que casualmente encontrado, fue requerido por el cap de colla para que les prestase su concurso, a lo que accedió muy bien por el mayor prestigio de los Xiquets)»*. La notícia acabava ressenyant l'actuació de la Muixerra a la festa Major dels **Monjos** del dia 20, on uns 35 castellers van aixecar dos quatres de set nets, un quatre de set amb el pilar al mig, el dos de sis net, el tres de set i uns quinze pilars de cinc. I també van intentar el dos de set, però al ser poca gent els va caure⁵⁴⁰.

El dia 30 de juliol la Muixerra havia actuat a l'**Espluga de Francolí** on, amb una part de la colla, havien fet castells de set i pilars de cinc⁵⁴¹. Una altra font afirmà que aquesta actuació es va fer el dia 3 de juliol, i especificava que s'havia fet el 2 de 7⁵⁴². Altres autors afirmen que l'actuació es va realitzar el dia 31 i que segons els comptes municipals s'hi van destinar 2.750 pessetes però que la manutenció dels castellers va ser popular, el que suposava que es repartien per les cases d'alguns aficionats del poble per a menjar-hi⁵⁴³. Tenen raó, però les fonts periodístiques⁵⁴⁴.

L'1 d'agost la Muixerra va descarregar a **Sabadell** el dos de set, el quatre de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig. Van intentar el quatre de vuit on només hi van posar els dosos⁵⁴⁵. Les negociacions s'havien iniciat dos mesos abans, entre el cap de governació de l'Ajuntament de Sabadell i el President del Patronat, quan li comunicà que havien acordat contractar-los per al dia 1 d'agost per 7.500 pessetes i mantenint les condicions que s'havien acordat durant la visita del representant. I continuava: *«referente a la comida que tienen que efectuar en esta, puede V. ponerse de acuerdo*

⁵⁴⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº288, 24/07/1948, pàgina 2.

⁵⁴¹ *Diario Español*, nº 3080, 03/08/1948, pàgina 5.

⁵⁴² CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 520, vol. I.

⁵⁴³ FERRANDO ROMEU, Pere; TARÉS MARTÍ, Joan, *Els altres Xiquets de Valls: l'exemple de l'Espluga de Francolí*, Cossetània, Valls, 2003, pàgina 57.

⁵⁴⁴ El fet que aquesta actuació no concordi a les tres fonts ens fa pensar que es tractava d'un error de *Món Casteller*, ja que el setmanari vallenc s'expressava igual que el tarragoní, afirmant que amb una part de la colla havien fet el tres de set, el quatre de set amb el pilar de cinc al mig i diversos pilars, a més *«en segundo intento y con elementos nuevos, en plan de pruebas, coronaron el dos de set desplomándose al descender ya l'aixecador»*. *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº290, 07/08/1948, pàgina 2.

⁵⁴⁵ *La Vanguardia Española*, nº 25.552, 03/08/1948, pàgina 14 i *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº290, 07/08/1948, pàgina 2

con el Sr. Coca, propietario de la Pensión Imperial (...), el cual me ha indicado espera sus gratas órdenes, y que por el precio aproximado de 25 ptas., les servirá dicha comida a base de la minuta que de común acuerdo dispongan»⁵⁴⁶. El dia següent s'enviava una carta des del Patronat per informar que la Muixerra hi arribaria entre les 10 i les 11 del matí i que es posarien en contacte amb la pensió esmentada per carta⁵⁴⁷. El dia 22 de juny des de Sabadell es demanava a Ramón Barrufet publicitat de la Muixerra per tal d'inserir-la a la premsa local.⁵⁴⁸

Els dies 11 i 12 d'agost la Muixerra actuà a **Osca**. Les negociacions s'havien iniciat el 8 de juny, quan van escriure a l'Alcalde de Valls per demanar-li un pressupost⁵⁴⁹. Des del Patronat, després, es posaren en contacte amb la comissió de festes d'Osca, que havia acceptat pagar 17.000 pessetes per la participació de la Muixerra. Només quedava pendent la confirmació de la data exacta entre els dies 9 i 13 d'agost. També comentaven que tan aviat com fos possible els enviarien publicitat, ja que en aquell moment la tenien tota repartida a altres pobles. I continuava: *«Nuestra costumbre es hacer una exhibición completa, al mediodía frente al Ayuntamiento. Después visitar y ofrecer un castillo al Sr. Alcalde, Presidente Comisión Fiestas, Presidente Diputación, Gobernador Civil, Obispo y alguna u otra autoridad que Vds. tuviesen interés. Además asistir a la procesión, levantando algún que otro castillo y hacer un pasacalle con las dulzainas (gralles). Naturalmente que permaneciendo dos días, podrán hacerse otra exhibición completa y un par de más pequeñas»*. La missiva també demanava la col·laboració per buscar una fonda o hotel net, on el menjar fos sà *«nada de cosas exquisitas pero dos platos abundantes con postres y vino»* i a bon preu. I acabava dient: *«Además es costumbre obsequiar a algunas personas pudientes con algunos castillos mediante la entrega como donativo o agradecimiento de una cantidad que oscila entre las 100 y 500 ptas. Esto, con lo que se cuenta, permite reducir al mínimo los gastos pues con aquellos se complementan. Por ello le estimaríamos tuviese la bondad de*

⁵⁴⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Sol·licitud de pressupost per actuar a Sabadell, 08/06/1948.

⁵⁴⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta del Patronat a l'Ajuntament de Sabadell, 09/06/1948.

⁵⁴⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Sol·licitud de publicitat de la Muixerra per la premsa de Sabadell, 22/06/1948.

⁵⁴⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Sol·licitud de pressupost per actuar a Osca, 08/06/1948.

ordenar también se nos enviase una relación de 10 a 20 nombres a los cuales nos dirigiríamos directamente nosotros»⁵⁵⁰.

El document, mostra els detalls més funcionals d'una sortida, com l'allotjament o el menjar, però també relata com anaven les coses. D'una banda s'oferia un tracte respectuós a les autoritats, tant civils com religioses, i de l'altra es participava dels actes festius per als veïns. Cal destacar les actuacions a personalitats que poguessin fer donatius, ja que no es deixaven a l'atzar o a la voluntat, sinó que, com mostra el document es gestionaven des del Patronat, per tal de tenir clar on i quan s'havia d'anar i així poder-ne treure el màxim partit. I també feia referència a la publicitat.

Finalment, l'actuació de la Muixerra fou molt aplaudida, aixecant un total de 35 castells i 16 pilars de cinc: com el quatre de set net, dos quatres de set amb el pilar al mig i dos tres de set per sota⁵⁵¹. El mateix dia 12, la comissió de festes va pagar 17.000 pessetes a la Muixerra, tot i que no estava signat el rebut⁵⁵².

El dia 15 d'agost actuaven les dos colles, una a la Bisbal del Penedès i l'altra a Amposta.

L'alcalde Fàbregas s'havia compromès amb el d'**Amposta** a portar-hi els Xiquets, però la colla oficial, la Muixerra, ja havia tancat l'acord per anar a la Bisbal. El dia 30 de juny l'alcalde d'Amposta li envià una carta per confirmar-li que la Banda de Música "*La Unión filarmónica*" hi actuaria per Santa Úrsula i li preguntava si podia confirmar l'actuació dels Xiquets per al dia 15 d'agost, festa major ampostina⁵⁵³. El 28 de juliol l'Alcalde d'Amposta li va tornar a escriure per invitar-lo a la festa i per comunicar-li que portaria la bandera durant la processó i afegia «*He incluido la actuación de los Xiquets de Valls para el día 15 de agosto, principal día de fiesta mayor en unión del Ball dels Bastons de Arbós que llegarán la víspera por la noche. No me defraudes en este sentido porque saldríamos afeitados*»⁵⁵⁴. Fàbregas es va trobar entre l'espasa i la paret, ja que no s'hi podia presentar sense els Xiquets i no li va quedar més remei que

⁵⁵⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Còpia de la carta del Patronat a la comissió de festes d'Osca, juliol de 1947.

⁵⁵¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº291, 14/08/1948, pàgina 2.

⁵⁵² ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Rebut del pagament per l'actuació a Osca, 12/08/1948.

⁵⁵³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de l'alcalde d'Amposta al de Valls, 30/06/1948.

⁵⁵⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Invitació de l'alcalde d'Amposta al de Valls per participar a la processó, 28/07/1948.

anar-hi amb la Colla Vella. Aquesta va ser la primera actuació de la colla com a representant de la ciutat de Valls i recolzada per l'autoritat⁵⁵⁵. La sortida va ser un èxit i van aixecar-hi castells de set: el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig, el pilar de cinc, entre altres⁵⁵⁶. Fins i tot, a la mitja part del partit de futbol, que enfrontava l'Amposta amb l'Alcoyano i que van perdre els locals 8 a 2, va actuar-hi la Colla Vella «*siendo ovacionados y aplaudidos sin cesar*»⁵⁵⁷. Gairebé un mes després l'alcalde d'Amposta preguntava al de Valls quin dia volia que hi anés la Banda de Música, «*como compensación a la actuación en esta ciudad de vuestros Xiquets*»⁵⁵⁸.

Les gestions per actuar a la **Bisbal del Penedès** les inicià el Patronat el dia 1 de juliol, segons li notificà l'alcalde de la Bisbal al de Valls, que afegia que cobrarien pels castells aixecats, amb un màxim de 3.500 pessetes. Que l'actuació seria el 15 d'agost i que el dinar aniria a càrrec de l'Ajuntament i insistien en que l'actuació tenia que ser millor que la de dos anys abans, que havia estat un fracàs⁵⁵⁹. Segons Francesc Montserrat, la Muixerra hi havia estat contractada per fer-hi el quatre de vuit i el dos de set segons el que deia el programa de la festa: «*los “Xiquets de Valls” (la Muxerra) empezarán a recorrer las calles de la vila (...) levantarán los más arriesgados castillos, torres y pilares, siendo condición contratada probar el Dos de set y el Cuatro de vuit*». I continuava: «*Del compromiso d'intentar aqueixos castells en dona fe el contingut de la carta que l'alcalde de la Bisbal, J. Solé Caralt, va enviar als veïns per a demanar-los-hi un donatiu per ajudar a sufragar les despeses que suposaven els castells.*

L'alcalde va tirar de tòpic emocional per tal d'animar els bisbalencs a col·laborar en la contractació dels “Xiquets de Valls de significación tan tradicional y típica en nuestra villa y comarca que bien puede decirse que sin su actuación nuestra Fiesta Mayor queda oscurecida y chata.

El sonido melodioso de la gralla, mezclado con el repicar de nuestras campanas y el colorido de las camisas 'dels castellers' es algo tan connatural con nuestra Fiesta Mayor que sin ello pierde su fisonomía tradicional”.

⁵⁵⁵ Veure PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 26, vol. I.

⁵⁵⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº292, 21/08/1948, pàgina 2.

⁵⁵⁷ *Diario Español*, nº 3098, 18/08/1948, pàgina 7.

⁵⁵⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Carta de l'alcalde d'Amposta al de Valls per saber quan ha d'actuar la Banda de Música, 13/09/1948.

⁵⁵⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de la Bisbal del Penedès a l'alcalde, acceptant l'actuació, 06/08/1948.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Tampoc va estar-se de recordar que “a todas horas soy molestado por vecino tras vecino, que si bien es cierto no hago más que cumplir con mi deber de Alcalde también lo es que no he regateado esfuerzos para defender los intereses de los vecinos. Ahora me toca el turno de pedir en vez de servir y no dudo que ud. sabrá corresponder a mi súplica”.

Com alternativa a l'ajuda econòmica, l'alcalde proposava l'opció de convidar a dinar algun casteller a casa.

L'alcalde va contractar la Muixerra amb el compromís de provar el 4 de 7 amb el pilar, el 2 de 7, el 3 de 7 per sota i el 4 de 8 si volien cobrar el mateix que venien cobrant els últims anys (s'està referint a la colla unificada): 3500 pessetes, despeses de desplaçament incloses. Per cada castell caigut la colla deixaria de cobrar 800 ptes»⁵⁶⁰. La Muixerra va aixecar-hi el dos de set i el quatre de vuit, que va caure quan ja havia baixat l'anxaneta. També hi van provar el tres de vuit, però no van tenir èxit⁵⁶¹.

La següent actuació de la Muixerra fou a l'**Arboç**, el dia 22, on van fer el quatre de vuit, el dos de set, el tres de set per sota i dos pilars de cinc. A més, el dia abans s'havia fet un acte d'entrega de medalles i pergamins, amb els que l'Ajuntament i els Xiquets de Valls agraïen als de l'Arboç la col·laboració i l'entusiasme que els mostraven⁵⁶².

El mateix dia la Colla Vella va actuar al Sanatori de Sant Joan de Déu a **Calafell**. La colla va oferir als nens malalts diversos regals en quatre paneres⁵⁶³. Nolla va ser l'encarregat d'explicar el perquè de les cintes que les decoraven; la primera, de color blau i blanc volia representar el Sagrat Cor de Maria; la dels colors blanc i groc, la bandera del vaticà; la de color blanc i vermell la de la ciutat i la del color rosat i blanc, els de la colla. Els castellers van aixecar-hi el quatre de set, el tres de set, el cinc de set net, el dos de sis i el pilar de cinc. Van intentar els tres de set per sota, però no ho van aconseguir⁵⁶⁴.

⁵⁶⁰ MONTSERRAT, Francesc: “La Muixerra a la Bisbal, 1948” a *El Racó de la Colla Nova*, <http://www.racodelacollanova.com/2012/12/la-muxerra-la-bisbal-1948.html> [21/07/2013].

⁵⁶¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº292, 21/08/1948, pàgina 2.

⁵⁶² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº293, 29/08/1948, pàgina 2.

⁵⁶³ Durant uns dies s'havia anunciat que la Colla Vella actuaria el 31 al Sanatori de Sant Joan de Calafell gratuïtament, però finalment no s'hi van desplaçar. *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº290, 07/08/1948, pàgina 2.

⁵⁶⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº293, 29/08/1948, pàgina 2.

El 23 d'agost la Muixerra va anar a la festa major de **Mollet**, aixecant-hi el dos de set, el cinc de set, el tres de set per sota, entre d'altres⁵⁶⁵. El dia 29 van actuar a **Manresa**, on van aixecar el tres de set, el quatre de set amb el pilar al mig, el dos de sis i uns 17 pilars de cinc⁵⁶⁶. Segons la carta enviada per la comissió de festes de Manresa, s'havia acordat pagar-los-hi 7.500 pessetes⁵⁶⁷.

A finals d'agost, arribà la festa major de **Vilafranca**. Totes les colles s'havien preparat per presentar-se a Sant Fèlix amb el màxim de possibilitats i, com hem vist, les colles vallenques havien iniciat els tràmits per participar-hi durant el juliol i l'agost. El dia 16 d'agost el Patronat enviava el contracte per l'actuació del dia 30⁵⁶⁸. I dos dies després es retornava signat⁵⁶⁹, tot i que no es conserva. Tot i això hem localitzat, el de la Colla Vella i l'Ajuntament de Vilafranca: *«Los Xiquets se personaran al Ayuntamiento para acompañar a las Autoridades al Divino Oficio. A la salida del mismo levantarán los tradicionales castells en el lugar que fije la comisión de fiestas. Asimismo concurrirán los Xiquets a la Solemne Procesión, levantando un Castell o bien un pilar a la entrada de San Félix, y en el Ayuntamiento.*

Los gastos de viajes, jornales, seguro y manutención correrán a cargo de la colla, percibiendo a cambio ésta, la cantidad de siete mil quinientas pesetas (7.500). La colla se reserva el derecho de aceptar o no el premio que la comisión tenga a bien destinar para los castells 4 de 8 y 2 de 7. (...).

*Los castells tendrán opción al premio en el momento de coronarse, no obstante si no se desmontan normalmente se descontará el 10%»*⁵⁷⁰.

La premsa vallenca explicava que les colles actuarien a Vilafranca i afegia: *«a las dos por un igual les deseamos, dentro de sus posibilidades, un éxito absoluto, con el pensamiento fijo que ambas son Xiquets y que ambas representarán allí a la ciudad que les da nombre y apellido. Que (...) tengan también fijo este sentimiento en su actuación, por el buen nombre y el prestigio de la ciudad y de lo que es su orgullo, por ser su*

⁵⁶⁵ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº293, 29/08/1948, pàgina 2.

⁵⁶⁶ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº294, 04/09/1948, pàgina 2.

⁵⁶⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de comissió de festes de Manresa acceptant l'actuació de la Muixerra, 09/08/1948.

⁵⁶⁸ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Carta del Patronat a la comissió de festes de Vilafranca enviant el contracte, 16/08/1948.

⁵⁶⁹ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. La comissió de festes de Vilafranca retorna el contracte al Patronat, 18/08/1948.

⁵⁷⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Contracte entre la Colla Vella i l'Ajuntament de Vilafranca, 22/08/1948.

cuna: los Xiquets». Al mateix diari la Muixerra feia públic que només havia estat contractada per fer el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig, el cinc de set i un o dos pilars de cinc: «Dicha nota se ha hecho pública a fin de evitar que luego, con infamaciones tendenciosas, como ha sucedido ya, se quiera dar carácter de concurso, a lo que a tenor de los contratos y de los hechos así como la organización y preparación, no ha de tener ni puede tener. Aun en el supuesto que a última hora se modificasen las bases para hacer posible el intento del cuatro de vuit y la torre de set, no sería en el sentido de dar carácter de concurso»⁵⁷¹. Amb aquests aclariments es pretenia deixar clar, que fos quin fos el resultat, la Muixerra no es presentava a cap concurs.

Segons Agustí Pena «es van fer contractes diferents per la Muixerra, la Vella i els Nens del Vendrell, però també hi havia premis: una quantitat fixa per al quatre de vuit i el dos de set i una altra per al tres de vuit, després que alguna colla donés avís d'un possible intent. En cas que cap de les tres colles l'aconguís, el premi es repartiria en un cinquanta per cent per al millor castell, un trenta-cinc per al segon i el quinze per cent restant, per al tercer. Es van establir dues rondes d'actuació: la primera per fer el quatre de vuit i el dos de set (a excepció de les colles que no els obligava el seu contracte) i una segona per intentar el tres de vuit. L'ordre de les rondes no va acabar de quedar clar per a alguns castellers i per aquest motiu es va produir un fet excepcional. En el seu moment, la Colla Vella va intentar el quatre de vuit però el va haver de desmuntar en col·locar els quints; en el moment de tornar-lo a lligar, però, la Muixerra va decidir, per nerviosisme o per impaciència, tirar el seu castell. D'aquesta manera es produïa un fet sense precedents en tot el que anava de segle: les dues colles de Valls aixecaven simultàniament dos quatsres de vuit. El de la Vella va quedar en intent»⁵⁷².

A la premsa, el fet de fer els dos quatre de vuit a la vegada s'explicava així: «*Le toca ahora a la colla vallense de Nolla; cuando tenía els quints colocados lo deshace. El caso éste no estaba previsto para dejar o no pasar el turno, pero alguien no vallense, y por falta de decisión de la Comisión, se ordena a la Muxerra que actúe, y entonces*

⁵⁷¹ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº293, 29/08/1948, pàgina 2.

⁵⁷² PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 27, vol. I.

resulta que las dos colles de Valls, levantan simultáneamente el quatre de vuit, creando algo de confusionismo»⁵⁷³.

En relació als castells realitzats, la Muixerra va assolir el quatre de vuit, el dos de set, el tres de set per sota i el pilar de cinc. La colla del Vendrell (amb els de Tarragona)⁵⁷⁴ van fer el quatre de vuit, el dos de set, van intentar el tres de vuit, que va caure al col·locar l'aixecador i van fer el pilar de cinc. A la Colla Vella li va caure el quatre de vuit al col·locar els dosos i el dos de set al col·locar-se l'aixecador, van descarregar el tres de set per sota i el pilar de quatre. A la tarda les tres colles van plantar el tres de set, davant de l'ajuntament i a l'entrada de la processó van fer els pilars, de quatre la Vella i de cinc la Muixerra i els Nens del Vendrell⁵⁷⁵.

Les dos colles vallenques no van fer cas de la sol·licitud que s'havia fet uns dies abans a *Juventud* i amb l'intent d'aixecar a la vegada el quatre de vuit només feien que afavorir als vendrellencs, que es podrien considerar els guanyadors, ja que van estar molt a prop de carregar el tres de vuit. Alguns autors consideraven que la Vella sortia de la plaça amb la sensació d'haver plantat cara a les dos colles que dominaven en aquell moment⁵⁷⁶.

Acabades les actuacions s'iniciava la polèmica. Com hem vist, la Muixerra havia deixat clar que no es tractava d'un concurs i després, els del Vendrell, van dir que havien superat als vallencs amb l'intent, casi aconseguit, del tres de vuit. Des de la premsa tarragonina no es va deixar passar l'oportunitat de reptar-los a un concurs i deia: «*las collas segundonas de Tarragona y Vella de Valls podrían permanecer al margen del concurso o cuando menos ayudar con su aportación a Nens y Xiquets, respectivamente*», a més, deia que ho podrien fer de forma gratuïta⁵⁷⁷.

A Vilafranca també es feia balanç de la diada casteller: «*Hace algún tiempo que Vilafranca no había presenciado una exhibición de castells como la que nos deparó la pasada Fiesta Mayor. Dos quatres de vuit, tres torres de set y un intento de tres de vuit, casi logrado, es algo excepcional que nos prueba la marcha ascendente y el espíritu de*

⁵⁷³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº294, 04/09/1948, pàgina 2.

⁵⁷⁴ A la premsa valenciana deien: los del Vendrell con los de Tarragona. *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº294, 04/09/1948, pàgina 2.

⁵⁷⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 521 i 522, vol. I.

⁵⁷⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 27, vol. I.

⁵⁷⁷ *Diario Español*, nº 3113, 10/09/1948, pàgina 3.

superación que anima a nuestras colles. La meta y la obsesión cara al año próximo, se orienta ya abiertamente hacia este gigantesco tres de vuit, que tenazmente han intentado levantar durante estos últimos años els nens del Vendrell»⁵⁷⁸.

Segons els rebuts dels pagaments efectuats per la comissió de festes de Vilafranca, els Nens del Vendrell van cobrar 13.000 pessetes, la Muixerra 8.000 i la Colla Vella 7.500 (al document hi posava Xiquets Rabassó). Pel que fa als premis, els Nens del Vendrell en rebien 2.200, la Muixerra 1.250 i 300 la Vella. Els rebuts els signaven en Juan Julivert, en Ramon Barrufet i José Nolla respectivament. Als rebuts de les primes de la Muixerra i de la Vella, hi havia una anotació manuscrita que deia: «*Pendiente de cobro el 50% de las 4000 pesetas destinadas a los otros castillos de la segunda vuelta, por no coronar el 3 de 8 y pilar de 6 y según lo acordado verbalmente el importe pasará a engrosar los precios de segunda vuelta*» a la Muixerra, mentre que a la Vella només li quedava pendent de cobrament el 35%⁵⁷⁹.

Després de Sant Fèlix, una de les diades més importants, es tornava a la normalitat de la temporada castellera, i la Muixerra anava a **Móra la Nova** el dimecres 8 de setembre. El 17 d'agost l'alcalde de Móra havia demanat al de Valls que hi actuessin els Xiquets i li sol·licitava que col·labores amb un copa per al concurs de tir⁵⁸⁰. Fàbregas acceptà⁵⁸¹; l'actuació va ser un èxit amb castells de set. La població va quedar encantada amb els xiquets i, fins i tot, l'alcalde Fàbregas va pujar a un⁵⁸².

El mateix dia 8, la Colla Vella actuà a **Montblanc** on feren un total de 46 castells: el cinc de set, el tres de set per sota, un quatre de set, dos tres de set, tres quattres de set i tres dos de sis, un pilar de cinc i diversos pilars de quatre. A la premsa, per primera vegada, es parlava de la colla de l'Escolà – Nolla⁵⁸³. Segons el rebut de pagament de l'Ajuntament, la colla va rebre 3.500 pessetes, i signà el rebut Joan Guinovart⁵⁸⁴.

⁵⁷⁸ *Acción Católica. Vilafranca del Panadés*, nº 33, 11/09/1948, pàgina 3.

⁵⁷⁹ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Rebut dels pagaments efectuats a les colles castellers, 31/08/1948.

⁵⁸⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Carta de l'alcalde de Móra la Nova al de Valls demanant actuació dels Xiquets, 17/08/1948.

⁵⁸¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Resposta de l'alcalde de Valls al de Móra acceptant la invitació, 21/08/1948.

⁵⁸² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 531. Carta de Rosendo Lorán, de la Comissió de festes de Móra la Nova, a l'alcalde Fàbregas, 25/08/1953.

⁵⁸³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº295, 11/09/1948, pàgina 2.

⁵⁸⁴ Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (ACCB). Fons Municipal de Montblanc. Registre 114.1 (1) Rebut de pagament actuació Xiquets Valls, 08/09/1948.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El dia 11 de setembre la Muixerra actuava a **Calataiud**. Les converses s'iniciaren el 15 de juny, quan José M. Milla envià una carta a l'alcalde de Valls per dir-li que volia contractar als Xiquets durant les festes de la primera quinzena de setembre, i que fes el possible per a que es pogués dur a terme⁵⁸⁵. Durant el mes d'agost s'havien mantingut els contactes per tal de solucionar diversos aspectes, com el lloc on dormir⁵⁸⁶. Amb la documentació de l'Ajuntament de Valls relacionada amb els Xiquets, es conserven diverses anotacions al respecte, com el pressupost d'un dia d'actuació, els diferents preus en funció de desplaçar-hi 75 o 100 castellers. El llistat amb els llocs on menjar i els llits disponibles, que no fan altra cosa que mostrar les complicacions a que s'enfrontaven per gestionar viatges amb grups molts nombrosos⁵⁸⁷. Finalment s'hi van desplaçar 50 castellers, fent castells de set i de sis, com el tres de sis per sota o el dos de sis. Dos dies després, la Muixerra es desplaçava a **Tàrrega** on, amb més castellers hi van poder fer una actuació més destacada, com el dos de set, el cinc de set, el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig i molts pilars de cinc⁵⁸⁸.

Al setembre *El Correo Catalán* referí: «en la actualidad, el ambiente se caldea y Valls y Vendrell se disponen a dar nueva vida a la competición. ¿Conseguirán los vendrellenses mantener su hegemonía? Una pregunta sin respuesta, pues frente a los Nens levantarán los Xiquets sus construcciones con ansias de desquite, y no hay que olvidar que también son buenos castellers»⁵⁸⁹. En aquest mateix sentit apareixia la notícia d'un concurs de castellers a Reus, organitzat per la comissió de festes de la Fira⁵⁹⁰. En mig de la polèmica pel concurs, el Patronat rebia una sol·licitud de pressupost per anar a Balaguer algun dels dies 9, 10 i 11 de novembre⁵⁹¹, que no s'arribà a realitzar.

El 18 de setembre es publicà un article sobre l'actuació castellera a Vilafranca que destacava, sobretot, als Nens del Vendrell per haver estat a punt d'aconseguir el tres de

⁵⁸⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de José M. Milla a l'alcalde de Valls per demanar la col·laboració de l'Alcalde de Valls per tal que hi actuessin els Xiquets, 15/06/1948.

⁵⁸⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Calataiud al Patronat sobre l'allotjament, 10/08/1948.

⁵⁸⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Documents relacionats amb l'actuació a Calataiud, de l'agost de 1948.

⁵⁸⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 296, 18/09/1948, pàgina 2.

⁵⁸⁹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 534, vol. I.

⁵⁹⁰ *Diario Español*, nº 3129, 29/09/1948, pàgina 3.

⁵⁹¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de l'Ajuntament de Balaguer al Patronat demanat un pressupost, 29/09/1948.

vuit⁵⁹². Uns dies després, a la premsa vallenca es publicà la rèplica, que segons Pere Català, havia escrit Josep Mª Fàbregas⁵⁹³, que conclouia: *«hay que vivir en Valls para conocer a fondo y las diabluras puestas en juego en materia de “castells” por los imitadores»*⁵⁹⁴. (Es pot veure la reproducció de l'article a l'Annex nº 28, pàgina 609).

El 16 d'octubre es feia públic que la Muixerra havia estat contractada a la II Fira Provincial de Reus, l'1 de novembre, però només per a una exhibició de les de *fiesta mayor*, tot i que estaven disposats a que si canviaven les condicions, tal com s'estava discutint, acceptarien participar en un concurs⁵⁹⁵.

Mentre es respirava aquest ambient de crispació entorn el fet casteller, el dia 24 d'octubre es celebrava **Santa Úrsula a Valls** amb les dos colles locals. L'actuació castellera havia atret molt públic i la Muixerra va iniciar l'exhibició amb el tres de vuit. El primer intent es va desfer quan s'anaven a col·locar els quints, mentre que el segon intent va caure. Després van fer el tres de set per sota, el quatre de vuit, que va caure al baixar els quints, el dos de set i un pilar de cinc. La Colla Vella va fer el cinc de set, el tres de set per sota, el dos de set, que va caure al baixar⁵⁹⁶ i que era la primera vegada que es carregava des de la reorganització de la colla.

El dia 30 d'octubre es publicà al setmanari vallenc una carta al director signada per “unos vallenses” on es comentava l'actuació de Santa Úrsula. Aquests vallencs deien que les dos colles locals estaven molt bé, però que la única que podia guanyar als del Vendrell era la Muixerra i es preguntava *«Por qué, pues, y aquí va nuestra protesta, que es la de muchos, Valls se portó tan indignamente con los que levantan el “4 de 8” y el “2 de 7”, con posibilidad de un “3 de 8”, y que no intentaron el “pilar de 6”, porque el pueblo le negó el calor, le silbó y casi diríamos, le despreció? (...) Pena tendría que darse Valls de anonadar el esfuerzo de unos Xiquets, porque unos y otros son nuestros y merecen nuestra estima por igual: unos por lo que prometen y otros por lo que positivamente nos proporcionan»*⁵⁹⁷.

⁵⁹² “En pos del tres de vuit”. *Destino*, nº 580, 18/09/1948, pàgina 7.

⁵⁹³ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 524, vol. I.

⁵⁹⁴ “Una informalidad de *Destino*” *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº298, 02/10/1948, pàgina 1.

⁵⁹⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 300, 16/10/1948, pàgina 2.

⁵⁹⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 302, 30/10/1948, pàgina 2.

⁵⁹⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 302, 30/10/1948, pàgina 2.

El motiu d'aquests xiulets no el sabem. Agustí Pena defensava que: «la Muixerra representava l'autoritat oficial i estava sota la tutela d'un Patronat que no era res més que una extensió del Movimiento. Per contraposició hom veia la Colla Vella com una agrupació que pràcticament en un any estava fent bons castells amb gent molt jove»⁵⁹⁸. En la meua opinió considero que el fet que la Muixerra fos xiulada mentre la Vella rebia el suport de la població, es devia a tres motius: El primer, en poc més d'un any havien aconseguit fer castells importants. El segon, ho havien aconseguit sense rebre cap suport de les autoritats. I el tercer, aquest enfrontament directe, es veia reflectit en la prohibició d'utilitzar el nom de la colla en l'àmbit local, ja que fora, no hi havia cap dubte que eren la Colla Vella (a Vilafranca, a Montblanc, al *Diario Español*, a *Destino*, a *El Correo Catalán*, etc, s'havia utilitzat el nom sense cap problema). Per tant, la suma d'aquests tres factors i, com afirma en Pena, que la Muixerra rebia el suport oficial, van ser la causa de la xiulada. Però en cap cas es podia pensar que la Colla Vella s'oposés a les autoritats, ni que els vallencs la veiessin com contrària al règim. L'única possibilitat d'enfrontament era perquè algunes de les persones que hi anaven al davant eren carlines i això, els permetia mostrar petites divergències amb les autoritats. No eren, tampoc, l'oposició.

3.2.2. El concurs de Reus i la mort de l'Isidre de Rocallaura:

La tensió entre vallencs i vendrellencs anava en augment. El bon estat de forma que mostraven els segons, va motivar que els vallencs els retessin a un concurs casteller l'any anterior que no es va dur a terme. Poc després, una polèmica sorgida entorn al quatre de vuit realitzat pels tarragonins va acabar de caldejar l'ambient. Com hem vist, a banda de les respectives colles també s'hi posaren pel mig els mitjans de comunicació. Aquesta situació continuà durant el 1948 quan des del *Diario Español* es retornà a la idea de fer un concurs que enfrontés Valls amb Vendrell i Tarragona, units.

Finalment el concurs arribà, organitzat a Reus en motiu de la II Fira Provincial. Les bases eren:

«1ª. Podrán tomar parte en este Concurso todas las “colles de castellers”, constituidas en esta provincia.

⁵⁹⁸ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 29, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

- 2ª. Es requisito indispensable para poder tomar parte en el mismo que la “Colla” la compongan como mínimo 100 “castellers” y se comprometan a levantar el “tres de set per baix”, el “cinc de set” y el “quatre de set amb el pilar al mig”, quedando relevada de este compromiso la “Colla” que levante un “castell” de categoría superior.*
- 3ª. La “Colla” que no consiga cumplir lo dispuesto en la Base anterior solo percibirá en concepto de desplazamiento el 50 por ciento de lo asignado.*
- 4ª. Queda completamente prohibido ayudarse mutuamente los componentes de las “Collas” inscritas.*
- 5ª. La puntuación que regirá a este Concurso (...).*
- 6ª. Solamente se podrá repetir una sola vez el “castell” no coronado.*
- 7ª. En caso de empate en la puntuación ganará la “colla” que haya tenido que efectuar menos repeticiones.*
- 8ª. Todo “castell” que se caiga una vez coronado perderá el diez por ciento de la puntuación.*
- 9ª. Cada “Colla” deberá intentar cuatro castillos puntuables, perdiendo el turno al no conseguir coronar alguno de ellos en el segundo intento.*
- 10ª. El Jurado estará compuesto por tres representantes de la Comisión Organizadora y dos Delegados de cada “Colla” concursante.*
- 11ª. El representante de la “Colla” comunicará al Jurado el “Castell” que intentan realizar antes de empezar, cuyo anuncio significará la consumación de un turno.*
- 12ª. A la terminación de cada “castell” el Jurado anunciará la puntuación obtenida.*
- 13ª. Premios (...).*
- 14ª. Cualquier duda o modificación de las presentes Bases se hará de acuerdo con el Jurado»⁵⁹⁹.*

Les colles del Vendrell i Tarragona van actuar unides sota el nom de Nens del Vendrell, ja que hi havia dos bases que els impediéren fer-ho per separat. D'una banda, «*es requisito indispensable para poder tomar parte en el mismo que la Colla la compongan un mínimo de 100 castellers*» i de l'altra, «*queda completamente prohibido ayudarse mutuamente los componentes de las Collas inscritas*».

A la primera ronda la Colla Vella va fer el cinc de set; Vendrell el quatre de vuit que va caure només coronar-lo; la Muixerra va fer el dos de set. A la segona ronda totes les

⁵⁹⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº301, 23/10/1948, pàgina 6.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

colles van fer el tres de set per sota. A la tercera ronda la Vella va fer el quatre de set amb el pilar, que els va caure quan només quedava el pilar; els Nens van fer el dos de set; i la Muixerra el quatre de vuit. A l'última ronda, la Vella va intentar el dos de set, que els va caure al posar els dosos, els Nens del Vendrell van intentar el tres de vuit, que també caigué, i la Muixerra, que ja en tenia prou per guanyar, encara va aixecar el quatre de set amb el pilar al mig. A meitat concurs, un grup de joves reusencs, que s'anomenaven a si mateixos *Els Ganxets*, amb indumentària pròpia, bastiren dos castells: un pilar i un quatre de cinc⁶⁰⁰.

La premsa vallenca felicitava a la Muixerra per la victòria i a Barrufet «*por sus desvelos, por su acierto y visión al conseguir tal resonante éxito en Reus, que a su pericia, en buena parte se debe*». I continuava dient que havien continuat aixecant diversos castells per Reus durant tot el dia. I que al tornar a Valls molts vallencs els van ovacionar. La Muixerra va rebre el “Trofeo Feria de Muestras” i 1.500 pessetes. Els Nens del Vendrell el “Trofeo Comisión de Fiestas” i 500 pessetes i la Vella el “Trofeo Director de la Feria”⁶⁰¹.

Cal destacar, del concurs, la participació conjunta de les colles del Vendrell i Tarragona i en solitari de les dos vallenques. Com ja hem vist, la Vella deixava clar en un article del *Diario Español* que no volia actuar conjuntament amb la Muixerra, a més, el fet d'haver carregat el dos de set per Santa Úrsula va donar ànims a la colla. Cal destacar la potència castellera de Valls, on les dos colles comptaven amb més 100 castellers cada una. De totes formes, el concurs es va acabar amb una notícia desgraciada, la mort d'un casteller de la Vella que estava al cordó del dos de set. Isidre Dalmau Clarasó, *Isidre de Rocallaura*, va morir dos dies després del concurs a causa de l'impacte al caure el castell, que li afectà la columna vertebral⁶⁰².

«*La ciudad toda se sumó al dolor que siente la colla Vella y con ella los Xiquets de Valls, concurriendo al acto del entierro, el cual constituyó una imponente e impresionante manifestación de duelo*». Així era com explicava la notícia la premsa, que afegia que el casteller, de posició humil, deixava viuda i tres fills (dos fills i una filla de curta edat). L'enterrament, el 4 de novembre, va congrega tota la ciutat, «*el féretro fue llevado a hombros por miembros de las colles vella y de la Muxerra, con sus*

⁶⁰⁰ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 538, vol. I.

⁶⁰¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 303, 06/11/1948, pàgina 2.

⁶⁰² PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 30, vol. I.

camisas de color respectivo; en el pecho ostentaban unos lazos negros. Formaban también alrededor del féretro otros componentes de las dos colles llevando hachones. Pequeños castellers de las dos colles llevaban sendas coronas, figurando un pensamiento que los Nens de Vendrell, también en homenaje póstumo, ofrecían al difunto.

Se formaron diferentes presidencias. La primera, integrada por el alcalde de Valls, dos concejales del Ayuntamiento de Reus, (...) y otras autoridades con el Secretario de la Corporación. Seguía a ésta otra presidencia que formaban los directivos de la colla vella y luego el Patronato de los Xiquets en pleno, siguiendo una representación de los Nens de Vendrell.

El duelo familiar, que seguía, lo integraron dos hijos del difunto y un hermano.

Detrás del duelo formaron las dos colles íntegras: colla Vella en primer lugar y después la Muxerra. Figurando luego todo el pueblo»⁶⁰³.

Isidre Dalmau va ser enterrat a una sepultura de la Rosa Folch Pié, entusiasta dels castells i de la Colla Vella, que quan es va assabentar de la mort del casteller, va posar a disposició de la colla una de les seves propietats funeràries⁶⁰⁴.

Agustí Pena explicà el que va succeir a continuació: «*L'origen humil de la família Dalmau feia que la seva dona i els fills depenguessin del seu jornal. A la seva mort, la situació econòmica de la vídua va passar a ser molt dolenta. Acabat l'enterrament van fer cap a ca "Dolçures" en Josep Rafi Masallas "Pep de Rafi", Rafel Migó Vilamajor "Rafel de Migó", Joan Guinovart Escarré, Joan Mallorquí Cisteré "Titu de Guiu", Francesc Fàbregas Llaboré "Cisquet de l'Escolà", Josep Nolla Batista, Josep Gasque Padró "Pep de la Llet" i el mateix Joan Roca Miquel "Dolçures". S'havia parlat d'intentar cercar una sortida econòmica a la situació de la família Dalmau. De la xerrada, on d'entrada ja s'havia descartat demanar ajut a l'Ajuntament i al Patronat de Castells perquè de poc hauria servit, va sorgir la iniciativa d'obrir una subscripció popular per recollir el màxim de diners possibles. El principal problema, però, estava que a la subscripció se li havia de donar un nom i si s'havien de fer cartells hi havia de constar l'epígraf Colla Vella. Joan Roca es va aixecar de la taula i va agafar el telèfon per trucar l'alcalde Fàbregas amb qui l'unia una bona relació.*

⁶⁰³ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº303, 06/11/1948, pàgina 2.

⁶⁰⁴ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 30, vol. I.

-Escolti, tenim aquest problema. Quin nom posem a això, el nostre o “la otra”?
—va inquirir Roca fent referència a la descripció que sempre emprava el setmanari local.

-Foteu-li el que vulgueu! —va exclamar el batlle, segurament cansat de tanta insistència el darrer any.

D’aquesta manera, l’autoritat reconeixia definitivament la denominació Colla Vella i s’engegava la col·lecta popular per a la família de Dalmau. Es van fer cartells i es van penjar per les barberies, els cafès i els establiments comercials. La subscripció es va obrir amb l’aportació de cinc mil pessetes del governador civil, Francisco Labadie Otermin. Posteriorment, l’ajuntament de Valls també decidiria concedir cinc-centes pessetes al fons. Les aportacions es podien efectuar al Centro de Lectura, a Educación y Descanso, a la Societat Agrícola, als bars Bruch, Bota i Amada, a la llibreria Roca, a l’adrogueria Roca i fins i tot a Barcelona, al domicili de Joan Vives Surià, “Joan de ca la Cirera”, o Ràdio Barcelona. Durant dos mesos, cada dissabte al matí Joan Travé Tena anava recorrent els carrers per recollir les aportacions que s’anaven fent. Es van recollir un total de setze mil set-centes dotze pessetes»⁶⁰⁵.

Pel que fa a l’aportació d’Agustí Pena, cal destacar-ne dos factors. D’una banda realitzar una subscripció popular que, tal com mostra la recaptació duta a terme al llarg dels dos mesos següents, va ser un èxit. Tot i que hem de suposar que la colla vella devia tenir contractada alguna assegurança, de la que no n’he trobat cap referència documental, però que per testimonis orals, si que podem afirmar que existia⁶⁰⁶. A banda d’aquesta assegurança, cal destacar l’alta participació popular i el suport rebut des dels mitjans de comunicació. D’altra banda, cal destacar el fet que l’autoritat municipal va acceptar, per fi, el nom de Colla Vella. Considero que la trucada realitzada per Joan Roca a l’alcalde, i que confirmava anys més tard Joan Guinovart⁶⁰⁷, va ser clau per a que l’alcalde permetés la utilització del nom. A més, el motiu per fer-ho no era una actuació, sinó que es tractava d’un acte per ajudar a la família del difunt. De totes formes, el fet que en Fàbregas acceptés, dóna més arguments a la meua afirmació que l’entrevista entre Nolla i el governador civil s’havia produït durant l’any 1947, ja que si

⁶⁰⁵ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgines 30 i 31, vol. I.

⁶⁰⁶ Segons l’Àngela Prats Segarra, filla de Constànci Prats Bofarull, el seu pare va ser la persona encarregada de gestionar els tràmits de l’assegurança de la colla per tal que la família del difunt cobrés alguna cosa. Entrevista realitzada a Àngela Prats Segarra el 15 d’octubre de 2013.

⁶⁰⁷ POBLET ANTONIO, Jordi: “Quan para la gralla”. *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 22, agost de 1986, pàgines 10 i 11.

s'hagués realitzat poc abans de Santa Úrsula, dies abans del concurs a Reus, l'alcalde estaria molest per la jugada que li havien fet i no hagués estat disposat a consentir-ho de cap manera. Així, l'últim pas, era el reconeixement del nom a la seva ciutat. La premsa, controlada des de l'alcaldia, els anomenava de qualsevol manera, però amb la mort del casteller i la iniciativa de la col·lecta popular, les coses van caure pel seu propi pes i l'alcalde ja no tenia més arguments per a negar-s'hi, finalment, després de dos temporades s'utilitzava el nom de Colla Vella a la premsa local.

A *Juventud* explicaven la subscripció com «una manera efectiva y práctica de demostrar la compenetración con el dolor que ha de afligir a los que dejara el fallecido, y que debía cuidar. (...). Sabemos que las colles vallenses se aprestan también a ayudar a los familiares del compañero fallecido. Es deseo que la aportación sea global; por ello cada miembro de la colla que sea, entregará a sus directivos lo que desee y le sea factible»⁶⁰⁸.

Com ja he assenyalat, la primera aportació a la col·lecta popular en favor de la família de l'Isidre Dalmau Clarasó va ser la del governador civil, però se'n reberen moltes més. El dia 12 de novembre José Gibert, resident a Móra d'Ebre, va enviar una carta a la Colla Vella per informar-los que els enviava 300 pessetes⁶⁰⁹, i uns dies després, l'alcalde d'Amposta escrivia al de Valls per dir-li que la comissió gestora havia acordat contribuir amb 250 pessetes a la subscripció oberta en favor de la vídua del casteller mort⁶¹⁰.

En el mateix sentit, al llibre d'actes de l'Ajuntament de Valls s'hi podia llegir: «Contribuir con 500 ptas a la suscripción en favor de la madre e hijos de Isidro Dalmau, que falleció actuando en unas exhibiciones dels Xiquets de Valls»⁶¹¹. El mes de gener de 1949, Lluís Clols escrivia a l'alcalde per dir-li que donava 20.000 pessetes i que les havia de repartir de la forma següent: 15.000 per l'altar major de l'església de Sant Joan; 3.000 per la junta d'obres de l'altar de Nostra Senyora de la Candela; i «las

⁶⁰⁸ *Juventud*. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº303, 06/11/1948, pàgina 2.

⁶⁰⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de José Gibert a la Colla Vella, 12/11/1948.

⁶¹⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Carta de l'Ajuntament d'Amposta al de Valls per informar de l'aportació de 250 pessetes en favor de la vídua del casteller mort, 02/12/1948.

⁶¹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 28/10/1946 al 07/10/1949, pàgina 129.

2.000 restantes a esta desdichada viuda que su marido murió en Reus demostrando la fuerza de voluntad y la fe de todos los vallenses»⁶¹².

Tal com hem citat, Agustí Pena deia que la subscripció va recollir 16.712,00 pessetes, però aquesta quantitat només feia referència al recaptat fins al desembre de 1948. La subscripció continuà fins al 19 de febrer de 1949, aconseguint un total de 20.252,00 pessetes⁶¹³.

Mentre seguia la subscripció popular, poc a poc, s'anava recuperant la normalitat, així el dimecres 8 de desembre, la Muixerra actuà a **Barcelona** en motiu del “*Día del amor al prójimo*” organitzat per la Junta Provincial pro Hospital i Beneficència. L'actuació va ser a la plaça Catalunya, i van fer el dos de set, el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig i dos pilars de cinc⁶¹⁴.

El dia 10 de desembre Francesc Blasi escrivia a Cirac per dir-li que ja havia sortit la segona edició del llibre *Castells dels Xiquets de Valls*, i que havia parlat amb en Barrufet per enviar-ne 100 al Patronat per a que en disposés pel que fos necessari⁶¹⁵.

Al final de la temporada, els membres del Patronat van fer un balanç de totes les actuacions, anotant-hi el dia, els castells assolits i el resultat de l'actuació. Pel que fa a l'actuació de Madrid van anotar-hi:

«Madrid, 14 mayo: 1 5 de 7
 1 3 de 7 per baix
 2 3 de 7
 1 4 de 7 amb pilar
 4 4 de 7
 3 2 de 6
 6 1 de 5
Día 15 el Pardo: 1 4 de 7 amb pilar
 1 3 de 7 per baix
 1 1 de 5 entrega banderín
 3 4 de 7

⁶¹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 550. Carta manuscrita de Lluís Clols Rabassó a Josep Mª Fàbregas, 26/01/1949.

⁶¹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº318, 19/02/1949, pàgina 3.

⁶¹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº308, 11/12/1948, pàgina 2.

⁶¹⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Francesc Blasi a Eugeni Cirac, 10/12/1948.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

	2	2 de 6 nets
	5	1 de 5
Día 16:	1	3 de 7
	1	4 de 7 net
	2	4 de 7
	2	2 de 6
	4	1 de 5» ⁶¹⁶ . (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 29, pàgina 610). I van editar un nou díptic publicitari que deia: « <i>Xiquets de Valls, Colla "LA MUXERRA". Campeona, entre todas las "colles de castells" existentes. La que actuó, el 15 de Mayo de 1948, en el Palacio del Pardo ante S. E. el Jefe del Estado. Los "Xiquets de Valls" han triunfado en todos los concursos que se han celebrado. Son, entre todas las manifestaciones folklóricas, el espectáculo de más relieve así como más popular y emotivo. El número más atrayente de todos cuantos pueden figurar en programas de grandes fiestas o conmemoraciones. Dirigirse para información y contratación a "Patronato de los Xiquets de Valls" (Oficinas municipales) Valls</i> ». I una fotografia d'un quatre de vuit ⁶¹⁷ .

Acabada la temporada castellera, cal fer balanç. Les dos colles vallenques havien mantingut els seus respectius nivells. La Muixerra dominava sense cap dubte, assolida amb regularitat els dos castells més importants, el quatre de vuit i el dos de set, i aconseguia aglutinar tots els castellers entorn del seu cap de colla, en Ramón Barrufet, que, amb l'aparició de l'altra colla, havia aconseguit acabar amb les tensions internes i mantenia el control sobre el seu grup. A més, el Patronat estava aconseguint tots els seus objectius, la colla estava consolidada i era la favorita en totes les sortides. A més havien aconseguit fer-ne per llocs inimaginables poc temps enrere, com Madrid, Osca, Calataiud, etc. A més, la publicitat donava els seus fruits i l'interés creixent de la societat es mostrava amb noves peticions.

Pel que fa a la Colla Vella seguia amb la seva evolució, es mantenia amb castells de set, però ja havia aconseguit carregar el primer dos de set. La seva participació al concurs de Reus va ser modesta, però l'actuació de Santa Úrsula d'uns dies abans, on havien carregat el primer dos de set des de la reorganització, feia pensar que encara es podien

⁶¹⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resum de les actuacions, castells i resultat de l'actuació realitzades per la Muixerra el 1948.

⁶¹⁷ AMV. Caixa 2182. Publicitat de la Muixerra, 1948.

superar. A més, la xiulada rebuda per la Muixerra, hem de pensar, que encara va donar més ànims.

Les tensions en la direcció de la Colla Vella, ja assenyalades en anys anteriors, continuaren al llarg de 1948. Així, el contracte entre la Colla i l'Ajuntament de Valls per Sant Joan el signaren Constanci Prats Bofarull i Lluís Jové Cucurull⁶¹⁸. En canvi, després de l'actuació el setmanari vallenc citava la colla «*dirigida per Nolla y Gasque*»⁶¹⁹. Per Sant Joan, es va produir l'intent de fer el quatre de vuit, que va generar una discussió entre Pau Parés i Josep Nolla sobre els castellers que hi havien de pujar, però al final qui va sortir-se amb la seva va ser en Nolla⁶²⁰. Pel que fa al cobrament els encarregats foren Constanci Prats i Joan Mallorquí⁶²¹. Analitzant les gestions realitzades per Sant Joan veiem com la situació seguia sent complicada, ja que hi hagueren diferents intermediaris. A més, les tensions entre Nolla i Parés continuaven produint-se, mentre que la premsa citava com a capdavaners a les dos persones amb més influència sobre la resta de la colla.

Uns dies després, la colla va enviar sendes cartes a la Bisbal del Penedès⁶²² i a Vilafranca⁶²³ per oferir els seus serveis, on deien que per contactar-hi podien parlar amb Josep Nolla o amb Pau Parés, però anaven signades una per Pau Parés i l'altra per Joan Mallorquí, respectivament.

Finalment, es va actuar a Vilafranca i la premsa s'hi referí com la «*colla vellença de Nolla*»⁶²⁴, que fou l'encarregat de cobrar⁶²⁵. Pocs dies després, el 8 de setembre, la colla actuà a Montblanc i al setmanari s'hi referiren com la colla de l'Escolà - Nolla⁶²⁶,

⁶¹⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Contracte entre l'Ajuntament de Valls i la Colla vella per les festes de Sant Joan, juny de 1948.

⁶¹⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº284, 26/06/1948, pàgines 1 i 2.

⁶²⁰ Entrevista a Josep Nolla Batista. Abril – Maig de 1981. Agraïeix a la Colla Vella dels Xiquets de Valls que hem facilités la gravació.

⁶²¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1948. Lliurament número 699, de 27/11/1948, i el rebut adjunt de la mateixa data.

⁶²² ACBP. Fons Municipal de la Bisbal. Registre 53. Carta de la Colla Vella a l'Ajuntament de la Bisbal, de juliol de 1948.

⁶²³ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Carta de la Colla Vella a l'Ajuntament de Vilafranca, de juliol de 1948.

⁶²⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº294, 04/09/1948, pàgina 2.

⁶²⁵ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-9480. Rebuts dels pagaments efectuats a les colles castellers, 31/08/1948.

⁶²⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº295, 11/09/1948, pàgina 2.

mentre que el rebut del pagament el signà Joan Guinovart⁶²⁷. Aquesta referència a la premsa ens mostra que en aquest moment Parés ja havia deixat la direcció de la Colla i es va intentar que Francesc Fàbregas Llaboré agafés el càrrec. Tot i que una cosa era el càrrec formal i l'altra era la direcció real, que com hem vist seguia recaient sobre en Josep Nolla. Fos com fos, la situació de Pau Parés dins la colla es feu insostenible i al llarg d'aquest any la deixà de manera definitiva.

Podem afirmar que Pau Parés Plana va ser el cap de la Colla Vella des de 1947 fins a agost o setembre de 1948, tot i que la direcció real a la plaça i moltes de les decisions eren preses per Josep Nolla, que també era cap de colla, no formal, però sí real, com ho demostra el fet que el dia 15 de setembre l'Ajuntament de Valls rebé una carta de Folklore Nacional en la que es demanava el contacte de les dos colles vallenques⁶²⁸, i aquest respongué «*Dos organizaciones de Xiquets actúan en Valls: La Muxerra, cuyo encargado es D. Ramón Barrufet Fábregas (...), y la otra, cuyo representante es D. José Nolla Batista*»⁶²⁹. A més, això es ratificat pel testimoni de Ballester Castelló, coetani dels fets esmentats, en un article pòstum on feia un repàs als caps de colla més importants dels Xiquets de Valls. Pel que fa al 1948, es referia a Ramón Barrufet com a cap de la Muixerra i de Nolla i Parés com a dirigents de la Vella⁶³⁰.

En conclusió, l'any 1948 no va aportar l'estabilitat necessària per als castells. Es va substituir el cap de colla, però en Francesc Fàbregas tampoc va ser capaç d'aglutinar els castellers. Amb tot, sembla que a partir de llavors el grup que donava suport a Pau Parés deixà de banda les seves pretensions i, tot i que el cap de colla oficial era Cisquet de l'Escolà, qui prenia les decisions era Nolla, que tenia més suports.

A banda de la mudança del cap de colla, també van haver canvis al grup que assessorava la direcció, així, de les onze persones que se n'encarregaven a finals de 1946 només en quedaven cinc: Josep Nolla Batista, Josep Gasque Padró, Joan Mallorquí Cisteré, Joan Guinovart Escarré i Lluís Jové Cucurull, als que s'hi incorporà Constancio Prats Bofarull, que exercí de secretari. D'aquí la seva participació en l'actuació de Sant Joan i les gestions realitzades per tal que la família d'un casteller

⁶²⁷ ACCB. Fons Municipal de Montblanc. Registre 114.1 (1) Rebut de pagament actuació Xiquets Valls, 08/09/1948.

⁶²⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Carta de Folklore, 15/09/1948.

⁶²⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 549. Resposta a Folklore Nacional, 18/09/1948.

⁶³⁰ *Acción Católica*. Vilafranca del Penedès, nº 33, 26/08/1950, pàgines 5 i 6.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

mort al concurs de Reus pogués cobrar de l'assegurança. De totes formes, només ocupà el càrrec durant aquest any, ja que com afirmà la seva filla «*es van acabar barallant*»⁶³¹.

⁶³¹ Entrevista realitzada a Àngela Prats Segarra el 15 d'octubre de 2013.

Quadre nº 18: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1948 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
18 de gener	Valls	Festa de l'Alliberació i actuació en benefici de Manuel Valverde Alonso	La Muixerra	2 de 6; 3 de 7 per baix; 5 de 7; 4 de 7 net; pilar de 5.
3 de maig	Salomó	Festa Major	Colla Vella	3 de 7; 4 de 7; 2 de 6; intent pilar de 5; dos pilars de 4.
14, 15 i 16 de maig	Madrid	Festes de San Isidre	La Muixerra	Dia 14: 5 de 7; 3 de 7 per baix; dos 3 de 7; 4 de 7 amb pilar; quatre 4 de 7; tres 2 de 6; sis pilars de 5. Dia 15: 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; pilar de 5; tres 4 de 7; dos 2 de 6 nets; cinc pilars de 5. Dia 16: 3 de 7; 4 de 7 net; dos 4 de 7; dos 2 de 6; quatre pilars de 5.
17 de maig	Valls	Actuació al tornar de Madrid	La Muixerra	2 de 7.
23 i 24 de juny	Valls	Festa Major de Sant Joan	La Muixerra i la Colla Vella	Muixerra: 2 de 7; 4 de 8 carregat; intent 3 de 8; pilar de 5; 5 de 7; 3 de 7 per baix; 3 de 7. Vella: 2 de 6 net; intent 4 de 8; 5 de 7; 3 de 7 per baix; 3 de 7; pilar de 5.
16 de juliol	Castellar del Vallès	Actuació per Lluís Cloles Rabassó	Colla Vella	4 de 7; 3 de 7; 3 de 6 per baix; 5 de 6; intent pilar de 5.
16 de juliol	Barcelona	Actuació per la família de ca la Cirera	Colla Vella	4 de 6; pilar de 5.
20 de juliol	Els Monjos	Festa Major	La Muixerra	dos 4 de 7 nets; 4 de 7 amb pilar; 2 de 6 net; 3 de 7; quinze pilars de 5; intent 2 de 7.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
30 de juliol	Espluga de Francolí	Festa Major	La Muixerra	3 de 7; 4 de 7 amb pilar; pilar de 5; intent 2 de 7; 2 de 7 carregat.
1 d'agost	Sabadell	Festa Major	La Muixerra	2 de 7; 4 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; intent 4 de 8.
11 i 12 d'agost	Osca	Festa Major	La Muixerra	4 de 7 net; dos 4 de 7 amb pilar; dos 3 de 7 per baix; setze pilars de 5.
15 d'agost	la Bisbal del Penedès	Festa Major	La Muixerra	2 de 7 carregat; 4 de 8 carregat; intent 3 de 8.
15 d'agost	Amposta	Festa Major	Colla Vella	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilar de 5.
22 d'agost	Arboç	Festa Major	La Muixerra	4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; dos pilars de 5.
22 d'agost	Calafell	Sanatori Sant Joan de Déu	Colla Vella	4 de 7; 3 de 7; 5 de 7 net; pilar de 5; intent 3 de 7 per baix.
23 d'agost	Mollet	Festa Major	La Muixerra	2 de 7; 5 de 7; 3 de 7 per baix.
29 d'agost	Manresa	Festa Major	La Muixerra	3 de 7; 4 de 7 amb pilar; 2 de 6; disset pilars de 5.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	La Muixerra i la Colla Vella	Muixerra: 4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; pilar de 5 / 3 de 7; pilar de 5. Vella: intent 4 de 8; intent 2 de 7; 3 de 7 per baix; pilar de 4 / 3 de 7; pilar de 4.
8 de setembre	Móra la Nova	Festa Major	La Muixerra	Castells de 7.
8 de setembre	Montblanc	Festa Major	Colla Vella	5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7; dos 3 de 7; tres 4 de 7; tres 2 de 6; pilars de 5; diversos pilars de 4.
11 de setembre	Calataiud	Festa Major	La Muixerra	3 de 6 per baix; 2 de 6; castells de 7.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
13 de setembre	Tàrraga	Festa Major	La Muixerra	2 de 7; 5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilars de 5.
24 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	La Muixerra i la Colla Vella	Muixerra: dos intents 3 de 8; 3 de 7 per baix; 4 de 8 carregat; 2 de 7; pilar de 5. Vella: 5 de 7; 3 de 7 per baix; 2 de 7 carregat.
1 de novembre	Reus	Concurs de castells	La Muixerra i la Colla Vella	Muixerra: 2 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 8; 4 de 7 amb pilar. Vella: 5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar carregat; intent 2 de 7.
8 de desembre	Barcelona	<i>"Fiesta del amor al prójimo, Beneficencia"</i>	La Muixerra	2 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; dos pilars de 5.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

3.3. Del “Blanco” a “Foguet”: els anys daurats de la Muixerra (1949-1950).

El tema casteller entrava a la vida cultural barcelonina el gener de 1949, de la mà de Pere Català i Roca, que va introduir al VII Curset d'Excursionisme, una exposició fotogràfica titulada “*Visión gráfica de los Xiquets*” i una conferència: “*El por qué de los Xiquets*” (*Glosa de una costumbre vallense que se propaga*)⁶³². Després de Barcelona, tant l'exposició com la conferència es van repetir en altres indrets, com el Vendrell, Vilafranca o Gavà⁶³³.

La temporada castellera, s'iniciava el dijous 10 de març amb un entrenament general a *Educación y Descanso* anunciat per la premsa i dirigit a la Muixerra per tal de preparar l'exhibició de Sant Josep, a la plaça del Màrtirs⁶³⁴.

Des del Patronat, com venia essent habitual, es realitzaven totes les gestions entorn a les activitats que realitzava la colla (pressupostos, viatges, menjars, dormir, etc.). Així doncs, el 14 de març el Patronat escrivia una carta al cap de reclamacions de RENFE per presentar una queixa sobre la darrera sortida de la colla, del dia 8 de desembre de l'any anterior, a Barcelona: «*Para dicho viaje la Obra Sindical “Educación y Descanso” en la que están encuadrados desde su constitución, solicitó billete reducido por Tarifa especial gv. Nº 8 articulo 2º párrafos I y II para 93 expedicionarios*»⁶³⁵. El bitllet va estar mal fet a l'equivocar-se amb el número de tren, que era d'una categoria superior. Gairebé sis mesos després, el 25 de gener de 1950, RENFE respongué al Patronat que no es podia realitzar la devolució al no haver conservat els bitllets originals.

En definitiva, aquests tràmits mostren la importància de dues qüestions, la gestió dels diners per part del Patronat, que va estar durant un any reclamant un import de 706 pessetes; i que l'enquadrament a *Educación y Descanso* suposava uns avantatges econòmics que permetien la reducció de costos, el que feia que la colla fos més atractiva a l'hora de contractar-la.

⁶³² *Diario Español*, nº 3215, 20/01/1949, pàgina 7.

⁶³³ CATALÀ I ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 540, vol. I.

⁶³⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 320, 05/03/1949, pàgina 3.

⁶³⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Reclamació del Patronat a RENFE, 14/03/1949.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Tot i que el dia no va acompanyar gaire, per Sant Josep a **Valls** la Muixerra va aixecar diversos castells, com el dos de sis net, o un pilar de cinc. La premsa en destacava «*que la mayoría de los castillos fueron levantados con gente joven, que van bajando de arriba*»⁶³⁶, el que suposava que les persones que s'incorporaven a la colla no ho tenien fàcil per participar als castells, ja que en aquell moment es pensava que per a ser un bon casteller s'havia de començar des de dalt i anar baixant.

La premsa local es feia ressò de la mort del membre del Patronat, Francesc Blasi i Vallespinosa, amb un repàs a la seva vida i els diversos organismes vallencs on havia participat com la junta de l'Obra de Sant Joan, el Patronat dels Xiquets, el Banc de Valls, la Casa de Caritat, etc. També explicava que l'Ajuntament havia acordat que una representació de l'entitat anés a l'enterrament⁶³⁷, que es celebrà el dissabte 2 d'abril a Barcelona⁶³⁸.

El dia 6 d'abril, Francisco Oromí, president de la Comissió de Festes de la Plaça Rovira de Barcelona es posava en contacte amb l'alcalde de Valls per demanar-li un pressupost per un dia d'actuació. A la mateixa carta hi ha anotats els costos d'aquesta possible sortida, que variava en funció del número de castellers que s'hi desplaçés:

«100 hombres:

<i>Viajes</i>	2100
<i>Fonda</i>	2600
<i>Gralles</i>	250
<i>Dietas</i>	2500
	<hr/>
	7450
	250
	<hr/>
	7700

80 hombres:

<i>Viajes</i>	1680
<i>Fonda</i>	2080
<i>Gralles</i>	250
<i>Dietas</i>	2000
	<hr/>

⁶³⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 323, 26/03/1949, pàgina 2.

⁶³⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 324, 02/04/1949, pàgina 1.

⁶³⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 325, 09/04/1949, pàgina 7.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

	6010
	190
	<hr/> 6200
60 homes:	
Viajes	1260
Fonda	1560
Gralles	250
Dietas	1500
	<hr/> 4570
	130
	<hr/> 4750» ⁶³⁹ .

No sabem què va passar després, però podem afirmar que no es va produir cap actuació de la Muixerra a la plaça Rovira de Barcelona durant el mes de setembre, pel que sembla evident que les negociacions no van arribar a bon port. Analitzant els pressupostos, veiem que moure un grup de castellers des de Valls a Barcelona era car. Als tres pressupostos, el viatge suposava entorn al 27% de la despesa, la fonda el 34% i el salari dels castells el 32%. El 7% restant es destinava al pagament de les gralles i a una petita quantitat que no quedà reflectida. Dividint el nombre de castellers amb les dietes pressupostades, sortia un jornal de 25 pessetes per casteller al dia, com venia sent habitual.

La premsa tarragonina anuncià per al dilluns de Pasqua un acte per recollir diners per al Sanatori Sant Joan de Déu de Calafell. Entre els diversos actes s'anunciaven una carrera de bicicletes, un partit de futbol, cinema, balls populars i els Xiquets de Valls i els Nens del Vendrell, entre altres⁶⁴⁰. Però no hem trobat cap referència més sobre el mateix i no sabem si es va arribar a fer. Segurament, no.

Les sortides no devien ser abundants, i per això, el president del Patronat, el 7 de maig, envià una carta a la Comissió d'Esports i Festes de l'Ajuntament de Madrid oferint-los-hi una actuació a la capital de l'Estat. L'encarregat de la Comissió però, els hi respongué que no acceptaven l'ofertament dels Xiquets per al dia de Sant Isidre,

⁶³⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Francisco Oromí a Josep Mª Fàbregas, sol·licitant pressupost dels Xiquets de Valls, 06/04/1949.

⁶⁴⁰ *Diario Español*, n° 3287, 09/04/1949, pàgina 4.

«estimando que dada la circunstancia de haber actuado ya el pasado [año] no procedía repetir el mismo de manera tan inmediata»⁶⁴¹.

El 23 de maig va actuar la Muixerra a **Barcelona**. Els vallencs que hi residien van organitzar una festa que presidí l'alcalde vallenc. *«El número de vallenses que se reunieron fue sencillamente extraordinario, y eran muchos los que unidos por la amistad unos y todos por la devoción a la Virgen de la Candela y por el alma vallense que se siente más al vivir fuera de su pueblo hacía años y años que no se habían visto. (...) Por el éxito conseguido, absoluto y total, merecen sus organizadores la más efusiva felicitación»*. L'actuació de la Muixerra es va dur a terme a la Diagonal, aixecant el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig, el dos de set al segon intent, i dos pilars de cinc, *«con gente joven y nueva»*. A més, la colla portava un llaç negre en senyal de dol per la mort de Francesc Blasi i Celestino Serra⁶⁴², casteller de la colla⁶⁴³.

El 25, el governador civil enviava una ordre de concentració a l'Ajuntament de Valls en motiu de la visita de Franco a la ciutat de Tarragona:

«Por segunda vez va a honrar con su presencia el Caudillo a esta laboriosa y fiel provincia, y por ello hemos de aprestarnos para acogerle con todo entusiasmo, adhesión y cariño, y demostrar al mundo entero que el Caudillo de España tiene a su lado un pueblo capaz de seguirle por los caminos que él le marque en defensa de los sagrados intereses de la espiritualidad.

Oportunamente recibirán todos los Sres. Alcaldes y Jefes Locales, órdenes concretas, pero deseo anunciarles que en ese día han de estar presentes en San Carlos de la Rápita, Flix y Tarragona, lugares de las concentraciones, haciendo los sacrificios que sean necesarios —que todos son pocos por nuestro Caudillo—, todas las personas de la Provincia, hombres, mujeres y juventudes, que tengan sentido del momento histórico que vivimos y del trascendente papel que en él se juega, por nuestro común destino, el Caudillo Francisco Franco.

⁶⁴¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de la Comissió d'Esports i Festes de l'Ajuntament de Madrid al Patronat, 07/05/1949.

⁶⁴² Celestino Serra Amalia: Casteller. Hi ha referències que els anys 1930 i 1932 anava amb la Colla Vella, ja que apareix en dos fotografies de la Colla que es conserven al CDOCA. Posteriorment actuà amb la Colla unificada dels Xiquets de Valls, com ho mostren els llistats que es conserven del Patronat, i finalment, actuà amb la Muixerra.

⁶⁴³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº332, 28/05/1949, pàgines 1 i 2.

Por ello, me anticipo a autorizar a todos los Sres. Alcaldes de la Provincia para requisar toda clase de vehículos de tracción mecánica de que se disponga en cada localidad (camiones y autobuses), para trasladar a estos lugares de concentración a los concurrentes que lo deseen, aparte de aquellos que se movilicen en los trenes especiales (...).

De la actitud y comportamiento de los propietarios de los coches, camiones y autobuses de línea, me darán cuenta telegráfica a la Secretaría General del Gobierno Civil y, en particular, si ofrecieran resistencia activa o pasiva a colaborar en este día, en el que a nadie podemos permitirnos niegue de buena o mala gana su ayuda.

Insisto, para terminar, en que espero de todos los Ayuntamientos de la Provincia el mayor contingente posible de personas a los lugares que les corresponda concentrarse, movilizadas por todos los procedimientos, lo que he de comprobar posteriormente por los datos que se solicitarán a los debidos efectos.

Desde ahora deben de ponerse en contacto los Sres. Alcaldes con todas las autoridades locales, Jerarquías, Frente de Juventudes, Sección Femenina, Hermandades, Gremios y Sindicatos para que estudien su movilización, trayendo sus banderas y pancartas en las que se exalte la persona de nuestro Caudillo. Asimismo es obligatorio traer las bandas de música –por modestas que sean-, las que no deben dejar de tocar himnos y marchas para animar a nuestras gentes»⁶⁴⁴.

Aquest document deixa clar que la visita de Franco havia de ser un èxit rotund. Res podia impedir que sortís bé, ja que tota la maquinària de l'Estat es posava en marxa per tal de garantir-ne l'èxit.

Així, acabada la visita, la premsa relatava: «Desde antes de la hora señalada para la llegada de S. E. el Jefe del Estado, la ciudad ofrecía un magnífico aspecto, siendo cada vez más numerosos los forasteros que utilizando toda clase de vehículos llegaban a nuestra ciudad. Las calles principales de la población aparecían engalanadas con colgaduras, habiéndose colocado a todo lo largo del trayecto por donde tenía que pasar el Caudillo numerosas banderas y gallardetes de los colores nacionales.

A medida que transcurría la tarde era poco menos que imposible dar un paseo por nuestras calles, siendo muchas las pancartas llevadas de los pueblos (...). Altavoces

⁶⁴⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4753. Ordre de concentració número 1 del Govern Civil, 25/05/1949.

instalados al efecto, retransmitían las incidencias del triunfal viaje por tierras tarraconenses, escuchando con gran interés por el público»⁶⁴⁵.

Pel que fa al governador, un cop acabada la visita de Franco, mostrà el seu agraïment a la província: «*Debo confesar que mucho esperaba yo de todos a cuantos tengo el honor de gobernar, pero desde luego no esperaba que fueran tan imponentes las pruebas de incondicional entrega que hoy, unánimes y sentidas, se han prodigado al Generalísimo. Ello sin duda ha de contribuir poderosamente a quienes en los puestos de mando desempeñamos los mismos pensando, única y exclusivamente, en la prosperidad de nuestro pueblo y en su felicidad, multipliquemos en lo humanamente posible nuestro esfuerzo para saber ser en todo instante dignos de vuestro afecto y cariño. En nombre propio, pues, así como en el de España, os agradezco de todo corazón vuestra manifiesta lealtad al Caudillo Francisco Franco*»⁶⁴⁶.

L'èxit que pregonaven, com queda demostrat, era efectiu per la intimidació, encara que la propaganda oficial ho mostrés d'una altra manera⁶⁴⁷. A més, encara durava el racionament i les presons estaven plenes. Fins i tot, uns mesos abans, s'havia produït, segons la premsa tarragonina un “*atentado comunista*” en un tren que circulava per la via de Barcelona a Madrid, entre les estacions de Móra la Nova i els Guiamets⁶⁴⁸. En aquests succés hi moriren diverses persones i d'altres en resultaren ferides. Des del primer moment les autoritats van veure que es tractava d'un accident, però el règim va voler culpar-ne als maquis i els va perseguir. En realitat, però tant el Comandant de la Guàrdia Civil com diversos treballadors de la companyia, van assegurar que les proves mostraven que el comboi anava massa ràpid i que la via estava en molt mal estat⁶⁴⁹.

La primera sortida de la temporada que va realitzar la Colla Vella fou el diumenge 5 de juny a **Vic**. Anteriorment la premsa vallenc informava que qui volgués acompanyar-los podia inscriure's al bar Amada o a la tintoreria Nolla, i que si hi havia prou inscrits, s'organitzaria el viatge⁶⁵⁰. Finalment la sortida es realitzà i viatjaren a Vic, on es

⁶⁴⁵ *Diario Español*, nº 3331, 01/06/1949, pàgina 3.

⁶⁴⁶ *Diario Español*, nº 3331, 01/06/1949, pàgina 2.

⁶⁴⁷ Al NO-DO 336B, del 13/06/1949 (*Triunfal viaje del Generalísimo*), es poden veure les mostres de suport rebudes, les pancartes i la multitud. Vegeu: <http://www.rtve.es/filmoteca/no-do/not-336/1467458/> [01/10/2013].

⁶⁴⁸ *Diario Español*, nº 3241, 15/02/1949, pàgina 13.

⁶⁴⁹ SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (Ed): *Maquis: El puño que golpeó al franquismo. La agrupación guerrillera de Levante y Aragón*. Flor del Viento, 2003, pàgines 317– 322.

⁶⁵⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº330, 14/05/1949, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

celebrava la clausura del Centenari de la mort de Jaume Balmes⁶⁵¹ i del Congrés d'Apologètica⁶⁵², «*con el Caudillo y su esposa asistieron Su Eminencia el Cardenal Legado de Su Santidad, el Gobierno, varios prelados y otros altos dignatarios*»⁶⁵³. El règim franquista va veure en la figura de Balmes una oportunitat per reforçar el seu ideari, que fins aquest moment havia trobat més cabuda entre els carlins que no pas amb els falangistes. «*En realitat, molts dels que es van afiliar al Movimiento Nacional van preferir inscriure's abans en les files del carlisme que no pas en les de Falange, "puix es tracta d'una cultura política amb molt més arrelam a Catalunya i el seu foralisme suposa una certa permissivitat amb les particularitats històriques i nacionals, a més d'ignorar la demagògia social del feixisme"*»⁶⁵⁴.

Segons el testimoni de Josep Solé Salesas, a Vic es provà el dos de set, «*en el qual hi posàrem l'aixecador, el meu germà en Ramon anava a segons i jo a quarts. En aquesta festa hi havia Franco al balcó de l'ajuntament. Jo vaig portar el pilar de cinc al balcó anant a terços. Aquesta actuació de Vic fou l'última que vaig fer amb la Colla per moltes diferències amb en Josep Nolla*»⁶⁵⁵. Els mitjans de comunicació vallencs no se'n feren ressò.

A mitjans de juliol, començà a publicar-se el programa de la festa major de **Valls**, Sant Joan: «*Entre las solemnidades religiosas figura la bendición de la bella imagen del Patrón de la ciudad, San Juan, que se colocará en el retablo de la Arciprestal (...). Habrá exhibiciones de las dos colles de Xiquets de Valls; bailes folklóricos regionales, actuación del magnífico Orfeón de Cerviá, extraordinario festival deportivo, partidos*

⁶⁵¹ Jaume Lluçà Balmes i Urpià: (Vic, 1810 — Vic, 1848) Eclesiàstic, pensador i polític. Completà els estudis del seminari a la Universitat de Cervera, on es doctorà en teologia (1835). Fou ordenat de sacerdot a Vic (1834), on ensenyà matemàtiques i s'interessà per la literatura. Però les seves preferències en aquest període de la seva vida, passat a Catalunya (del 1841 al 1844, a Barcelona), s'orientaren envers l'apologètica i la sociologia. Com a apologista, es donà a conèixer arreu d'Espanya amb els opuscles *Reflexiones sobre el celibato* (Madrid 1839) i *Observaciones sobre los bienes del clero* (Vic 1840; Barcelona 1840), i a tot Europa amb l'obra *El protestantismo comparado con el catolicismo en sus relaciones con la civilización europea* (Barcelona 1842-44). Vol. III.
http://www.enciclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/gran-enciclop%C3%A8dia-catalana/EC-GEC-0007118.xml?s.q=jaume+balmes#.UoIKC_IWyo8 [12-10-2013].

⁶⁵² Apologètica es la ciencia teológica que tiene como propósito la explicación y defensa de la religión cristiana; significa, en su sentido amplio, una forma de apología (defensa o alabanza de alguien).
<http://ec.aciprensa.com/wiki/Apolog%C3%A9tica#.UoIJbVlWyo8> [12/10/2013].

⁶⁵³ *La Vanguardia Española*, nº 25.814, 07/06/1949, pàgina 3.

⁶⁵⁴ VILANOÚ, Conrad: "Jaume Balmes i el Franquisme: A propòsit de les dues visites de Franco a Vic (1947 i 1949)", *AUSA*, XXV, 167, Publicació del Patronat d'Estudis Osonencs, 2011, pàgina 12.

⁶⁵⁵ CLIMENT, Joan: "Conversant amb el Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010, pàgina 11. a: <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [16/05/2013].

de futbol, carreras ciclistas, exposiciones (...).»⁶⁵⁶, on feren un balanç triomfalista de la campanya castellera de l'any anterior per a promocionar-se.

El dia 24, es publicava una carta al director, al setmanari vallenc que deia: *«He oído decir que una de las dos colles, concretamente de La Muxerra, que se resiste a actuar, en la plaza, el día de San Juan. El motivo, según parece, y yo creo que con razón, es el trato desigual que recibió del público en su última actuación, y lo cual motivó ya una carta al Director, de tonos muy comedidos y justos.*

He dicho ya que “con razón” porque en realidad considero que debe aplaudirse, por ejemplo, un dos de sis, puede aplaudirse un intento de pilar de cinc que sólo llega a ser de quatre, pero ¿por qué silbar un intento de un tres de vuit cuando se desploma o aplaudir fríamente un quatre de vuit?

Esto que indica partidismo y pasión no se compagina con la buena educación e incluso con la justicia, y opino debe enmendarse, pues, además, ¿es que queremos o no ver castillos? ¿es que rehúsa Valls, tierra de los Xiquets a ver buenos castillos y éstos deberán levantarse sólo en otras poblaciones?» i el signava “una voz justa”⁶⁵⁷.

Segons aquesta carta, l'ambient estava caldejat i la xiulada que va rebre la colla l'any anterior encara es recordava i tenia conseqüències. De totes formes, la festa va ser un èxit i els Xiquets hi van jugar un paper destacat. La primera aparició fou a la cercavila del dijous, amb els gegants, una banda de música i les autoritats. Després, a la sortida de Completes, van fer-hi una esplèndida exhibició. El divendres al matí, les dos colles van prendre part a la cercavila, i al migdia, amb les autoritats col·locades als balcons de l'ajuntament va començar l'actuació: *«De entre los actos populares, cabe destacar el clamoroso éxito de los Xiquets de Valls. La Muxerra levantó magníficamente, demostrando su bravía y esplendida forma, el quatre de vuit, el dos de set y dos pilars de cinc entre otros. Pero quizás donde demostró más su preparación y su temple fue en el tres de set per sota el cual, a pesar de estar a punto de caerse, lo pudo salvar en un alarde de destreza y de fortaleza.*

La Colla Vella, fue igualmente muy aplaudida, levantando el quatre de set amb el pilar al mig, tres de set per sota y otros.

⁶⁵⁶ *La Vanguardia Española*, nº 25.823, 17/06/1949, pàgina 5.

⁶⁵⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 336, 24/06/1949, pàgina 1.

Fue en total una magnífica exhibición de los Xiquets, nuestros bravos castellers»⁶⁵⁸. Pel que fa al diumenge, només va actuar una colla: «En la mañana, se celebró en la Arciprestal un solemne oficio, antes las gralles recorrieron la ciudad, como asimismo lo efectuó la colla La Muxerra de los Xiquets de Valls. (...). Una vez terminado (...), toda la comitiva precedida por las gralles y la Colla La Muxerra de los Xiquets de Valls, se trasladó a la calle de Oriente y en el edificio que existía el Colegio de San Gabriel fue leída, mientras La Muxerra levantaba un pilar, por el señor Secretario de la Corporación Municipal el acta de la sesión en la que consta que (...) se sustituía el rotulado de la calle de Oriente por la de Calle de los Hermanos de San Gabriel»⁶⁵⁹.

Pel que fa als diners, les dos colles van cobrar per la seva participació als actes festius. La Vella va rebre 4.900 pessetes a finals de novembre, i apareixia com a representant de la mateixa, Joan Guinovart⁶⁶⁰. Mentre Josep Batalla, que ho era de la Muixerra, va cobrar-ne 6.500 pessetes⁶⁶¹.

La diferència salarial de les dos colles era normal. D'una banda la Muixerra va actuar en solitari el diumenge, i d'altra banda, hem de tenir present que el nivell assolit per les dos colles no es podia comparar. Mentre la Vella tenia problemes amb els dos de set, la Muixerra descarregava els castells més importants del moment, el dos de set i el quatre de vuit i, a més, era la colla vencedora del concurs de Reus, fet que li permetia presentar-se com a líder en l'àmbit casteller.

El dimecres, 20 de juliol, la Muixerra es desplaçà als **Monjos** i va participar a la festa major en honor a Santa Margarida, amb uns 35 castellers. «Levantó un magnífico tres de set y luego un quatre de set amb el pilar al mig que fueron ovacionados con frenesí. Apenas quedaban hombres para las croças.

En racha de seguridad y en demostración de la perfección a que ha llegado, va a levantar el dos de set. Apreciando las autoridades y el pueblo la escasez de elementos quieren hacer desistir a la colla de su intento, con voces de no, no; pero la torre sube, firme y segura, y se corona y se deshace, en medio de un entusiasmo desbordante, y de una larga ovación en premio a la valentía y abnegación de la colla, que fue felicitadísima. El Presidente del Sindicato para premiar el esfuerzo de la colla hizo

⁶⁵⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 337, 02/07/1949, pàgina 2.

⁶⁵⁹ Diario Español, nº 3354, 28/06/1949, pàgina 7.

⁶⁶⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1949. Lliurament número 607, de 26/11/1949.

⁶⁶¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1949. Lliurament número 722, de 31/12/1949.

entrega de una retribución. Se terminó la exhibición con un pilar de cinc. Durante el día se siguió levantando castillos, y basta decir que se hicieron veinte pilars de cinc»⁶⁶².

Realment, veient els castells realitzats en aquesta sortida, i tenint en compte el reduït número de castellers per ser dia laboral, l'actuació es va considerar de "proeza".

Uns dies després, el Patronat rebia una carta de l'Ajuntament de Barbastro on li notificava que havien rebut la seva del dia 21 de juliol i que estaven interessats en rebre un pressupost per a una o dos actuacions entre els dies 4 i 8 de setembre⁶⁶³. El secretari del Patronat respongué el 30: «*El precio o subvención por el desplazamiento es: Colla de castellers compuesta por unos 80 hombres con las dulzainas correspondientes, por un día de actuación Ptas. 7.300, yendo a cargo nuestro todos los gastos, menos la comida. Si esta hubiese de ser a cargo nuestro, calculamos unas 2.000 ptas. más.*

La costumbre de la colla es hacer una exhibición completa frente al Palacio Municipal, o a dónde se le indica. Pero además tiene por costumbre hacer otra exhibición, si se le demanda, más pequeña, en dónde se le señala.

Es también obligado o lo tiene por una obligación visitar en sus domicilios a las primeras autoridades, levantando, en salutación, un castillo. Por ejemplo frente al domicilio del Sr. Alcalde, Sr. Obispo, Presidente Comisión de Fiestas, y algún otro.

Si se celebra procesión concurre en ella, abriéndola, y en el curso va levantando algunos castillos, lo que resulta, dentro de la más absoluta seriedad, muy popular y espectacular.

Por dos días de actuación, el presupuesto asciende a Ptas. 10.000, más la comida y el hospedaje.

En todas partes donde se ha actuado, siempre han sido los Xiquets el espectáculo más popular y atractivo, tanto por su colorido como por la bravía y proeza que da emoción, que llevan en sí. Estamos seguros de que quedarían (...) bien impresionados, (...).

Los presupuestos podrían rebajarse a base de enviar solamente un grupo más reducido, por ejemplo, unos 60 hombres, con los que puedan hacerse también buenos castillos, aunque, naturalmente, no como con 80 hombres»⁶⁶⁴. Al mateix document hi ha adjunt un retall de paper amb el detall dels dos pressupostos, on s'hi mostra que calculaven

⁶⁶² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 340, 23/07/1949, pàgina 2.

⁶⁶³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Sol·licitud al Patronat d'un pressupost per actuar a Barbastro, 23/07/1949.

⁶⁶⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta del Patronat a Barbastro, 30/07/1949.

600 km a un preu de 7,50 pessetes, el que suposava que l'autobús costava 4.500 pessetes.

El dia 6 d'agost, s'enviava la resposta des de Barbastro dient que no s'acceptava l'actuació per ser massa cara⁶⁶⁵.

Entre finals de juliol i el mes d'agost es van dur a terme altres negociacions entre el Patronat i els municipis d'Almacelles i Torredembarra, que van tancar-se amb èxit.

Així, el dia 29 de juliol la Comissió de festes d'Almacelles sol·licitava un pressupost per una actuació el dia 25 de setembre⁶⁶⁶. La resposta del Patronat va ser: «*Se desplazaría a ésa un grupo de unos 80 castellers con las correspondientes gralles, ascendiendo todos los gastos: viajes, comidas, etc. a cargo nuestro, Ptas. 9.000.*

Con este grupo podrían hacerse los mismos castillos que se levantaron ante el Caudillo, en el Palacio del Pardo, en Huesca, etc. e incluso algún otro considerados de la máxima categoría.

En lugar de desplazar 80 hombres podrían estos ser reducidos a unos 60, con lo que, naturalmente, los gastos no ascenderían tanto, pues atender a una masa considerable de hombres forzosamente ha de sumar lo suyo.

Si la comida en ésa fuese a su cargo, entonces se podrían rebajar 2.000 ptas., quedando a percibir solo 7.000 ptas., yendo, a excepción de la comida en ésa, todos los demás gastos a nuestro cargo»⁶⁶⁷.

La resposta de l'Ajuntament d'Almacelles no s'ha localitzat, però el dia 17 d'agost des del Patronat se'ls deia: «*En contestación a su atenta carta de fecha 10 de los corrientes, pláceme remitirle la presente en la cual adjunto el Contrato debidamente rellenado y firmado, a fin de que Vds. lo examinen y de encontrarlo conforme, devuelvan el duplicado firmado por Vd.*»⁶⁶⁸.

Pel que fa a les negociacions entre la Muixerra i Torredembarra, el dia 20 d'agost, s'assenyalava: «*Confirmando la conversación sostenida ayer con el miembro de esta Comisión de fiestas Sr. Huguet, por la presente aceptamos la actuación de una “Colla”*

⁶⁶⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de Barbastro al Patronat, 06/08/1949.

⁶⁶⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Sol·licitud al Patronat d'un pressupost per actuar a Almacelles, 29/07/1949.

⁶⁶⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta del Patronat a Almacelles, juliol/1949.

⁶⁶⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta del Patronat a Almacelles, 17/08/1949.

de castillos “LA MUXERRA” durante el día 4 del próximo Septiembre bajo las siguientes condiciones:

Parte de la Colla deberá estar en ésta antes de las 9 de la mañana del día 4 para tomar parte en las “matinadas”. El resto de la Colla llegará en el tren de Barcelona que tiene su llegada a ésta a las 9 de la mañana. La Colla se compromete a levantar los castillos de 4 de 8 y 2 de 7 en la actuación del mediodía en la plaza.

Los gastos de viajes y comida correrán a cargo de la Colla si bien la Comisión facilitará a la misma el pan, el arroz, vino, leña, aceite, melones y el pescado para el arroz. Así mismo les proporcionará un hombre para que los acompañe durante su estancia en ésta.

Con el fin de que las gralles puedan actuar en las “matinadas” la Comisión por su cuenta las irá a buscar al Vendrell por la mañana del día 4.

La subvención que percibirá la Colla, de esta Comisión por su actuación será la de 2.500 ptas.

El día 27 en Arbós el Sr. Huguet se entrevistará con Vds. para perfilar los últimos detalles.

Rogamos a Vds. tengan la amabilidad de remitirnos debidamente firmada copia de esta carta para garantía de esta Comisión»⁶⁶⁹. Referent a aquest contracte, cal destacar la manera de pagar el dinar, ja que enlloc de proporcionar un àpat en algun restaurant o en cases particulars, es preferia facilitar tots els ingredients per a que fossin els mateixos castellers els qui se'l fessin.

Els dies 27 i 28 d'agost la Muixerra va actuar a l'**Arboç**. El primer dia va carregar el quatre de vuit i el dos de set al segon intent i sense poder descarregar cap dels dos. També va fer el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig, entre d'altres i diversos pilars. El segon dia van descarregar el quatre de vuit, el dos de set, el cinc de set, el tres de set per sota, entre d'altres i diversos pilars de cinc. També van actuar-hi els Nens del Vendrell que no van poder fer el dos de set. A la premsa vallenca es queixaven que s'havien sentit veus respecte la llenya que havia tingut la Muixerra i comentaven que no creien oportú dir que s'havia fet llenya quan només havien caigut

⁶⁶⁹ AMTO. Fons Municipal de Torredembarra. Caixa 267.7 Contracte entre la Muixerra i la Comissió de festes de Torredembarra, 20/08/1949.

d'un quatre de vuit i d'un dos de set, ja que eren castells prou difícils com per a valorar el fet d'haver-los carregat⁶⁷⁰.

El dia 30 la Muixerra actuà a **Vilafranca**, on també hi eren els Nens del Vendrell, que foren els primers d'actuar descarregant un quatre de vuit. La Muixerra feu un dos de set. El Nens l'intentaren, però no el pogueren carregar. I La Muixerra descarregà el quatre de vuit. Al tercer torn, els vendrellencs descarregaren el tres de set aixecat per baix i la Muixerra intentà carregar el tres de vuit, que va caure al col·locar els quintes. A l'última ronda, els del Vendrell intentaren el dos de set, que tampoc pogueren carregar i la Muixerra acabà amb un tres de set aixecat per baix. Finalment, els del Vendrell van intentar el pilar de sis, però els caigué quan l'anxaneta pujava per l'esquena del terç⁶⁷¹.

La premsa tarragonina deia «*a los vallenses este triunfo les vino como anillo al dedo, pues dos días antes la propia colla Xiquets de Valls había hecho en Arbós, (...), bastante leña*»⁶⁷².

Per l'actuació a Vilafranca, la Muixerra va rebre 9.250 pessetes. Es conserven dos rebuts pel mateix import però signats per persones i dies diferents. Així, un estava amb paper oficial del Patronat i amb segell del mateix, signat per Josep Batalla el dia 30 d'agost⁶⁷³, i l'altre del dia 10 de setembre que hauria d'haver signat el cap de Colla Ramón Barrufet, però que ho va delegar a algú altre⁶⁷⁴.

De totes formes, cal destacar que a la relació de pagaments efectuats per l'Ajuntament, en relació a la festa major, hi consta: *Xiquets de Valls colla nova*⁶⁷⁵, convertint-se aquesta denominació, en la primera vegada que trobem escrit aquest nom des que s'acabà la guerra civil. Aquest és un fet que considerem important a l'hora d'explicar que, tot i posar-li el nom de Muixerra, tothom la coneixia com a Colla Nova, i significa que també li deien així a Valls. Si una colla era la Vella, l'altra per contraposició era coneguda com la Nova, independentment del nom que li posessin les autoritats.

⁶⁷⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 346, 03/09/1949, pàgina 2.

⁶⁷¹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 550, vol. I.

⁶⁷² *Diario Español*, nº 3418, 10/09/1949, pàgina 4.

⁶⁷³ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6856. Rebut per l'actuació a Vilafranca de la Muixerra, 30/08/1949.

⁶⁷⁴ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Rebut actuació a Vilafranca, 10/09/1949.

⁶⁷⁵ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6856. Relació de pagaments festa major 1949.

Tornant als castells, la Muixerra no va tenir gaire temps per gaudir la victòria aconseguida a Vilafranca, ja que com hem vist, el dia 4 actuà a **Torredembarra**. «*Levantóse el dos de set, muy bien; el quatre de vuit, cuyo castillo al bajar els quints se desplomó, y otros muchos castillos y pilares. La colla fue muy aplaudida y agasajada resultando su actuación el número más popular*»⁶⁷⁶.

El rebut del pagament deia: «*Hemos pagado 2500 pesetas a D. José Mª Fábregas Cisteré, Alcalde de Valls, por la actuación de la Colla la Muxerra dels Xiquets de Valls*»⁶⁷⁷. D'altres despeses que va pagar l'Ajuntament, tal com constava al contracte signat, incloïen 200 pessetes al “*Bar Xiringuito*” per l'allotjament, 87 per les consumicions que hi van fer els cuiners de la colla. 115, 50 pessetes per 30 kg de «*pan servido als Castellars en los días de la Fiesta Mayor*», a més de 230 pessetes en peix, 333 en conills, 128 en vi, 90 en melons i d'altres que sumaven un import de 906 pessetes⁶⁷⁸.

Durant els mesos d'agost i setembre, va tornar a aparèixer a la premsa la polèmica sobre la utilització del nom Xiquets per part d'altres colles. A partir d'un article publicat a *La Vanguardia*⁶⁷⁹ el setmanari vallenc va aprofitar l'ocasió per recuperar el tema, que ja havia tret l'any anterior. D'una banda hi havia el punt de vista del setmanari i de l'altra el de Pere Català i Roca. Els primers defensaven que les noves colles no es podien dir xiquets perquè podien generar dubtes de si es referien als vallencs: «*clamamos porque dejen de usar el nombre de xiquets los que no siendo xiquets hacen castells, y tomen el nombre apropiado de su terruño (...). Y eso porque amamos nuestro apellido, porque estamos orgullosos de nuestro xiquets y para evitar que (...) puedan colles (...) nacidas sin fundamento y esporádicamente, minvar (sic) el prestigio de los Xiquets*»⁶⁸⁰. Mentre que el segon considerava que la utilització del terme xiquets per les altres colles aportava prestigi als vallencs a més de ser una bona manera per parlar de les torres humanes enlloc de castells que, segons ell, podia generar confusió⁶⁸¹.

⁶⁷⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 347, 10/09/1949, pàgina 3.

⁶⁷⁷ AMTO. Fons Municipal de Torredembarra. Caixa 267.7 Rebut del pagament de l'actuació de la Muixerra a Torredembarra, 04/09/1949.

⁶⁷⁸ AMTO. Fons Municipal de Torredembarra. Caixa 267.7. Comptes festa major Santa Rosalia, 1949.

⁶⁷⁹ *La Vanguardia Española*, nº 25.773, 20/04/1949, pàgina 1.

⁶⁸⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 344, 20/08/1949, pàgina 2.

⁶⁸¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 346, 03/09/1949, pàgines 1 i 4.

Uns dies després, Juan Vilar⁶⁸² publicava una carta al director on deia: «*Casteller, desde hace muchísimos años, es el que hace castells, Xiquet es un casteller de Valls y castells es lo que hacen los castellers; nunca ha sido un xiquet lo que hacen los castellers*»⁶⁸³.

En definitiva, la polèmica encara va durar uns dies més, fins que sense arribar a cap punt en comú, els redactors del setmanari van decidir donar-la per tancada⁶⁸⁴.

El dia 25 de setembre la Muixerra es va desplaçar a **Almacelles** amb uns 45 castellers, on segons el setmanari, tot i el reduït nombre, l'actuació va ser un èxit⁶⁸⁵. El viatge es va fer amb òmnibus i hi havia la possibilitat que els aficionats els acompanyessin per 25 pessetes⁶⁸⁶.

Durant el més d'octubre, en vistes de les fires de Santa Úrsula, Octavi Roca, vicesecretari del Patronat encarregà dos-centes postals dels castells, per fer publicitat, amb un cost de 400 pessetes⁶⁸⁷.

Segons la premsa, la Colla Vella va fer una actuació a **Valls**, el divendres 21, en honor de l'arquebisbe Benjamín de Arriba y Castro, aixecant-hi el tres de set, el quatre de set, el dos de sis i un pilar de cinc⁶⁸⁸.

Per al dia 24 d'octubre, també a **Valls**, estava prevista l'actuació de les dos colles, però la Muixerra va decidir no sortir pel greu estat de salut de Ramón Barrufet, el cap de colla, que des de l'agost estava malalt. Per aquest motiu, per Santa Úrsula només va actuar la Colla Vella.⁶⁸⁹ Van aixecar el cinc de set, el tres de set per baix, quatre de set (*magnífico y compuesto únicamente por gente joven*), dos de sis i un pilar de cinc. «*En algunos castillos vimos subir a la niña Batet, cuya presencia fue aplaudida por el público*»⁶⁹⁰. “La niña Batet”, es tractava d'Aurora Batet. Hem de dir que la família Batet havia canviat la seva residència de Valls a Gavà, on havien format una colla pròpia, però en moltes ocasions, quan se'ls hi demanava, venien a ajudar a la Muixerra. En aquest moment, segons recorda Lluís Lirón, aprofitant que la Muixerra no sortia per la

⁶⁸² Segons Mòn Casteller es tractava d'Eugení Cirac Fontova. CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 546, vol. I.

⁶⁸³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 347, 10/09/1949, pàgines 1 i 4.

⁶⁸⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 355, 03/11/1949, pàgina 2.

⁶⁸⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 350, 01/10/1949, pàgina 3.

⁶⁸⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 349, 24/09/1949, pàgina 3.

⁶⁸⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Rebut del pagament de 200 postals a Fotos Roé.

⁶⁸⁸ *Diario Español*, nº 3458, 27/10/1949, pàgina 7.

⁶⁸⁹ *Diario Español*, nº 3458, 27/10/1949, pàgina 7.

⁶⁹⁰ *Diario Español*, nº 3458, 27/10/1949, pàgina 7.

malaltia del cap de colla, alguns dels directius de la Vella va anar a buscar els Batet a Gavà i els van convèncer per a que anessin amb ells. Lirón s'imaginà que, com la situació econòmica de la família no passava pel seu millor moment els van ajudar econòmicament per acabar-los de convèncer⁶⁹¹.

Pel que fa al pagament d'aquestes dos actuacions no en tenim cap constància, no apareixen reflectits ni als llibres de comptes ni als manaments de pagaments, i ni tan sols van aparèixer a *Juventud*.

El dia 3 de novembre moria Ramón Barrufet i Fàbregas. El setmanari vallenc deia: «Barrufet –“el Blanco”- era, y no de ahora, en este resurgir de los Xiquets de Valls, el nervio y el alma de los mismos.

Sobrino de uno de los más destacados caps de colla que los Xiquets han tenido, l'Escolà, en su niñez había formado en la colla de éste. Después, al correr de los años, competentísimo e inteligente en este arte folklórico, creó una colla y últimamente al constituirse el Patronato de los Xiquets fue elegido vice presidente y Director de la colla que entonces unificó a todos los castellers, quedando cap de la colla afecta al Patronato al separarse de ésta algunos elementos para crear la vella.

A su inteligencia, a su amor desinteresado, a su constancia en la preparación perfecta de los castellers, a su veteranía y dones intuitivos los Xiquets deben en gran parte, en esta su nueva época gloriosa, su fama y prestigio. Su pérdida será sensible»⁶⁹².

La pèrdua del Blanco va ser sentida per les autoritats municipals, que en van voler deixar constància al llibre d'actes: «acordóse consignar (...) el sentimiento que ha producido el fallecimiento de nuestro compatriota D. Ramon Barrufet Fabregas, vicepresidente del Patronato de los Xiquets de Valls cuyo resurgimiento y brillante actuación tanto les deben al Sr. Barrufet por el interés, el acierto y actividad que en su organización desplegó»⁶⁹³. A banda, els vallencs també van mostrar el seu condol al ser una persona estimada pel que havia aportat al món dels castells:

«El sábado pasado (...) se celebró el acto del entierro de D. Ramón Barrufet Fábregas, que constituyó una impresionante manifestación del sentimiento que tal defunción ha ocasionado, y que fue exponente claro de cómo se apreciaba la labor que el difunto había desarrollado en vida, para el prestigio y la fama de los Xiquets de Valls por los

⁶⁹¹ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013.

⁶⁹² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 355, 03/11/1949, pàgina 3.

⁶⁹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 14/10/1949 al 04/01/1952, pàgina 7v.

que sentía una ilusión e incluso obsesión enorme, como encarnación que son del espíritu vallense.

Precedían al féretro, que fue llevado a hombros por varios castellers de la Muxerra (...). Alrededor de la caja, llevando hachones, formaban otros castellers. Tres de estos pequeños, llevaban una corona del Patronato de los Xiquets y de la colla (...).

Detrás seguían las presidencias oficiales: la primera en representación del Excmo. Ayuntamiento (...). La segunda presidida por el Alcalde de Arbós (...) y otra integrada por el Patronato de los Xiquets de Valls. (...).

Seguía luego, la colla la Muxerra, con la camisa encarnada, (de uniforme), y con un lazo negro; una nutrida representación de la colla vella con sus dirigentes al frente; representantes de los Nens de Vendrell y un número extraordinario, como pocas veces visto, de vallenses y comarcanos. (...).

La Muxerra ofreció su póstumo homenaje al que había sido su alma y director, levantando, en medio de un silencio impresionante, un esbelto y firme pilar de cinc, dejando caer l'anxaneta, coronado ya el pilar, sobre el féretro unas flores, blancas y encarnadas, colores de la colla y de la ciudad, resultando este acto de una emotividad suma»⁶⁹⁴.

En aquesta època l'Ajuntament vallenc va crear la *Comisión de Iniciativas y Fiestas*, per tal de millorar la vida comercial i industrial de la ciutat. Es volia, segons l'acta «*constituir una comisión amplia (...) confiándosele la tarea de planear y organizar, por encargo de la Corporación todas las fiestas y ferias normales o tradicionales en Valls; estudiar y proponer ideas, actividades tendentes a ampliar el radio de influencia de la ciudad y sus comunicaciones con la comarca; gestionar el establecimiento de nuevas industrias, etc., es decir, velar para que Valls, centro comarcal por derecho y por situación geográfica, pueda aumentar sus relaciones y atraer cuantos elementos pueda, facilitándoles medios, a cuyo efecto señale las soluciones que creyera conveniente y aun las lleve a la practica en cuando para eso se le facultara por el Cuerpo Municipal*»⁶⁹⁵. Aquesta comissió, amb el temps, acabaria substituïnt al Patronat.

L'any 1949 va suposar un petit retrocés pel que fa als castells, no per l'altura de les construccions realitzades, ja que la Muixerra seguia fent el quatre de vuit i el dos de set i

⁶⁹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº356, 12/11/1949, pàgina 3.

⁶⁹⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 14/10/1949 al 04/01/1952, pàgina 11.

la Vella havia descarregat el tres de set per sota, però si pel nombre d'actuacions. Així, si l'any 1947 les dos colles havien fet 30 actuacions i el 1948 25, aquest any només n'havien realitzat 11. A més, hem de tenir en compte que si l'any 47 s'havia actuat a Ribes de Freser o Girona, i l'any següent s'havia anat a Madrid, Osca o Calataiud, aquest any no s'havia fet cap sortida fora de Catalunya, essent les dos actuacions més allunyades la de Vic i la d'Almacelles.

Així, s'aprecià que per primera vegada el Patronat es va trobar amb problemes per poder mantenir el nombre i la qualitat de les sortides. De totes formes, a banda d'aquest petit retrocés, la Muixerra seguia mantenint el domini vers els vendrellencs i, poc a poc, s'anaven incorporant noves persones a la Colla. Pel que fa a la Colla Vella, aquests nous castellers agafaven protagonisme amb més facilitat que a la Muixerra, ja que com hem vist a la premsa, es buscava que els castellers anessin baixant dels pisos més alts.

La substitució del cap de colla de la Muixerra, segons recorda Lluís Lirón, no va produir cap tensió ni complicació. L'elecció fou senzilla, essent escollit Anton Domingo Baldrich, *Foguet*⁶⁹⁶. Aquest era un dels antics components de la Colla Nova d'abans de la guerra i, després, havia format part de la Colla unificada, per finalment continuar amb la Muixerra des de l'any 1947. Amb aquesta incorporació al capdavant de la colla no es va produir cap trencament amb l'etapa anterior i la majoria de castellers van continuar formant-ne part.

El gener de 1950 **Valls** rebé a Pilar Primo de Rivera, Delegada Nacional de la Secció Femenina de Falange, que celebrà el XIV Consell Nacional a Tarragona. Per agrair-li la visita les autoritats municipals havien preparat l'actuació de les colles⁶⁹⁷.

A primera hora del matí es van dirigir tots a l'Ajuntament, on es van fer els parlaments i un petit esmorzar, després del qual arribà l'actuació dels Xiquets: *«llega la hora de los Xiquets de Valls. En los balcones del Ayuntamiento, se sitúan las máximas jerarquías, con una buena parte de las camaradas, mientras otras aparecen a lo largo de otros balcones de la Plaza del Blat circundándola con sus presencias. Abajo, las dos colles, la Nova y la Vella, empiezan su exhibición. Una auténtica exhibición, en que los magníficos castellers, van poniendo en el aire el tres de siete, el dos de seis, el cuatro de siete... La colla Vella hace también el cuatro de siete y la indecisión del enxaneta*

⁶⁹⁶ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013.

⁶⁹⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 365, 13/01/1950, pàgina 1.

impide la coronación. Los vallenses discuten acaloradamente y con interés la peripecia, porque todos ellos llevan en la sangre esta magnífica tradición, y siguen como nadie y viven y sienten cada aspecto y cada dificultad, mientras se les abre el pecho de orgullo cada vez que la torre se levanta, entre los nutridos aplausos de las camaradas de la Sección Femenina, que están disfrutando de verdad. Como remate, las dos colles ejecutan el pilar de seis, que tiene como fin la acrobacia del traslado de la torre y el ascenso de los enxanetas hasta el balcón municipal; las muchachas se quedan atemorizadas siguiendo la operación, mientras los vallenses sonrían confiadamente, mientras nos miran como diciendo que allí no va a pasar nada.

Y no pasó. Fue una excelente demostración castellera, sin el más mínimo percance y que, en especial para las muchachas que la veían por primera vez, les dejó tema para comentario durante toda la jornada»⁶⁹⁸.

El text es referia a les dos colles, com la Nova i la Vella, el que mostra que fora de Valls, la Muixerra també era coneguda com la Colla Nova, com ja hem trobat documentalment l'any anterior a Vilafranca. A més diu que les dos van fer el pilar de sis, però segons el setmanari vallenc es tractà del pilar de cinc portat al balcó. A més, la Vella va intentar el quatre de set, va descarregar el dos de sis per baix i el tres de set, mentre que la Muixerra va descarregar el tres i quatre de set i el tres de sis net per baix⁶⁹⁹. El 10 de febrer, l'alcalde Fàbregas responia a Carmen Dalmau⁷⁰⁰ per la carta d'agraïment rebuda uns dies abans i li deia que quan rebés les 1.500 pessetes que havia de repartir a les dos colles, intentaria que fos amb el màxim ressò⁷⁰¹.

El mes de març el Patronat havia rebut la sol·licitud d'un pressupost per actuar a Pontevedra amb la voluntat de «*rehabilitar el prestigio de las fiestas hace algunos años bastante decaído, tendría interés en que las condiciones, fuesen adecuadamente asequibles, al objeto de aportar al programa un número como el de Vs., que supongo desconocido y atrayente en estas latitudes*»⁷⁰². El dia 6 d'abril, la comissió de festes de Pontevedra escrivia al Delegat Local Sindical de Valls, ho era Joan Ramon Coll Álvarez des de 1944, per dir-li: «*Hace cosa de 20 días me he dirigido al Presidente de la*

⁶⁹⁸ *Diario Español*, nº 3530, 19/01/1950, pàgines 1 i 2.

⁶⁹⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 366, 21/01/1950, pàgina 2.

⁷⁰⁰ Delegada provincial de la Sección Femenina de FET y de las JONS.

⁷⁰¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de l'Alcalde de Valls a Carmen Dalmau, 10/02/1950.

⁷⁰² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Sol·licitud d'un pressupost per actuar la Muixerra a Pontevedra, 23/02/1950.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

agrupación Los Xiquets para recabar del mismo la posibilidad de que pudiesen actuar en las fiestas patronales (13 al 20 de agosto) como quiera que esta Comisión de Fiestas que tengo el honor de presidir está asesorada por todos los elementos locales estando entre ellos (por natural afinidad) el Delegado Prov. de Educación y Descanso, quien me informa que se ha dirigido a V., en este sentido y siendo así, nosotros deseáramos de su amabilidad tenga la bondad de comunicarnos en qué condiciones de tipo económico podrían venir a esta.

El referido Sr. Presidente en contestación a mi citada me contesta que le indique el medio de transporte, yo creo que el más económico es el del ferrocarril, pero en cambio no me dice que habían de percibir des de su salida de esa. Luego se extiende en la descripción del trabajo y número de componentes. Lo que se refiere a la parte artística lo encontramos bien, pero el número de actantes es a base de la mínima cantidad que se precisa para esta clase de ejercicios, por todo lo expuesto deseamos tenga a bien el indicarnos todo lo referente al aspecto económico y las ventajas que comprende el estar encuadrado en la obra»⁷⁰³.

El Patronat es va posar en contacte amb un agència, *Viajes Marsans*, per tal que els fes un pressupost per anar a Pontevedra. La resposta detallava que el transport es faria en tren de segona classe i que els hotels també serien de segona, amb habitacions sense bany i amb pensió complerta. Pel que fa al preu, calculaven unes 70 persones a 1.270 pessetes cadascú⁷⁰⁴.

Uns dies després s'enviava la resposta per tal d'ajustar el pressupost al màxim: «*Los componentes de la colla de los Xiquets de Valls no son gente de exquisitos. Obreros en su casi totalidad son fuertes, sencillos, amigos de plato abundante sin exquisiteces. (...). Por tratarse de una entidad adherida a Educación y Descanso tiene manera este Patronato de gestionar y obtener reducción en ferrocarril, o sea acogerse a la Tarifa 8ª. (...). No se trata de una excursión que los Xiquets de Valls quieran hacer por placer, sino contratados*»⁷⁰⁵.

No es conserva cap referència més d'aquest viatge a Pontevedra, pel que amb tota probabilitat no es va fer. De totes formes el que resulta més significatiu, és que per

⁷⁰³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Sol·licitud de Pontevedra de les condicions econòmiques dels Xiquets de Valls, 06/04/1950.

⁷⁰⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de viatges Marsans al Patronat amb el pressupost per anar a Pontevedra, 17/04/1950.

⁷⁰⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta del Patronat a viatges Marsans, 21/04/1950.

primera vegada les gestions no es van realitzar des del Patronat, ja que es van fer a través de Viatges Marsans.

Paral·lelament, el 20 de març, des del Patronat s'envià una carta a Madrid per oferir-los novament els seus serveis. La proposta contemplava enviar-hi 65 castellers i 5 grallers, per un preu de 31.000 pessetes i que incloïen totes les despeses a càrrec de la Muixerra, a més s'hi especificava: *«No busca esta colla beneficio, limitándose a sacar los gastos, pero es también escrupulosa de su buen nombre y sobre todo del nombre de los Xiquets. De la exhibición de ella estamos seguros que quedarían más que satisfechos, haciendo quedar bien a la región que representa»*⁷⁰⁶. Junt amb la carta es conserven uns documents manuscrits amb algunes de les gestions que es van realitzar per tal d'elaborar el pressupost, com gestionar la reserva d'un vagó del tren Madrid Reus, la llista de les autoritats que s'havien de visitar. A més, s'hi detallava el tema de l'hostal i que es feia a través d'*Educación y Descanso*, una de les possibilitats era l'hotel los Angeles, entre altres gestions, com la de disposar de policies municipals per acompanyar la colla⁷⁰⁷.

Des del Patronat es seguia treballant per aconseguir actuacions. Una d'aquestes es va intentar amb l'Ajuntament de Lleida: *«Próximas las fiestas que celebra esta importante capital, en las cuales, las del año 1947, esta colla de Xiquets de Valls participó contratada por la Comisión de Fiestas, aunque por la lluvia se vio imposibilitada de efectuar una exhibición completa y de cumplir su cometido como número eminentemente callejero y popular, tiene el honor de ofrecerse. (...). Por otra parte, crea que este año con la pequeña campaña que pudo hacer de divulgación de lo que son los Xiquets, serían el número callejero y simpático que lo son donde actúan»*⁷⁰⁸.

Uns dies després, el Patronat va rebre la trucada de l'Ajuntament sol·licitant un pressupost que deia que el preu per un dia era de 5.750 pessetes, per dos 11.500 i per tres 15.000. Aquestes quantitats incloïen totes les despeses i la participació d'uns 65 castellers⁷⁰⁹. Finalment, la comissió de festes de Lleida no va acceptar la proposta⁷¹⁰.

⁷⁰⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. El Patronat envia un pressupost a l'Ajuntament de Madrid, 20/03/1950.

⁷⁰⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Document manuscrit amb el detall d'algunes de les gestions realitzades per tal d'actuar a Madrid.

⁷⁰⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta manuscrita del Patronat a l'Ajuntament de Lleida oferint la seva actuació, abril de 1950.

⁷⁰⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta del Patronat amb el pressupost per actuar a Lleida, 25/04/1950.

La carta amb la negativa estava datada del dia 5 de maig, però el dia 6, el setmanari vallenc, n'anunciava l'actuació⁷¹¹. Encara, el dia 13 tornava a aparèixer el mateix anunci, afirmant que l'actuació de la Muixerra seria el 14⁷¹². Cal suposar que entre el dia 5 que està datada la carta amb la negativa de l'Ajuntament, i la segona aparició a la premsa, aquesta ja havia arribat a mans dels membres del Patronat, però tot i la carta, el setmanari publicava: *«A causa de la lluvia, que obligó a sus organizadores a modificar sensiblemente el programa confeccionado con motivo de la Fiesta Mayor de Lérida, fue suspendida la actuación allí de los Xiquets de Valls, que debía tener lugar el pasado domingo»*⁷¹³.

Aquest cas ens mostra com actuava el Patronat. L'objectiu era aconseguir actuacions per la Muixerra i per fer-ho hi havia dos possibilitats. D'una banda, intentar tornar on ja havien actuat abans, així els casos de Madrid o Lleida, entre d'altres. D'altra banda, s'anaven realitzat campanyes publicitàries mitjançant l'enviament de postals o fulletons. Aquestes negociacions, també fan evident el pas del temps i el canvi en la manera de procedir. De fet, des de 1948 moltes de les negociacions es realitzaven per telèfon, el que suposà una reducció de la documentació conservada.

El dia 13 de juny l'alcalde de Valls va realitzar un gestió amb el cap del campament de *pre-aprendizaje del Frente de Juventudes* de la Riba per tal que deixés sortir al casteller, Fernando Martín Losada⁷¹⁴, per a que pogués assajar amb la colla per la proximitat de les festes de Sant Joan⁷¹⁵. Aquest document ens aporta dos informacions importants. D'una banda sabem que 10 dies abans de la festa la colla ja assajava. De l'altra, veiem com la relació de l'alcalde i el món casteller vallenc era important, així feia el possible per a que els joves poguessin assistir als assajos. Tot i no tenir la constància documental al respecte, Lluís Lirón recorda que l'alcalde Fàbregas ajudava sempre que podia als castellers que estaven al servei militar, o en campaments, per tal d'aconseguir permisos els dies d'actuació. Recorda que aquestes gestions les realitzava per a les dos colles⁷¹⁶.

⁷¹⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de la Comissió de Festes de Lleida al Patronat, no acceptant l'actuació, 05/05/1950.

⁷¹¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 381, 06/05/1950, pàgina 3.

⁷¹² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 382, 13/05/1950, pàgina 3.

⁷¹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 383, 20/05/1950, pàgina 3.

⁷¹⁴ Fernando Martí Losada, casteller de la Colla Vella durant els anys 1950-60.

⁷¹⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de l'alcalde de Valls a Enrique Brull Figueras, cap del campament de la Riba, 13/06/1950.

⁷¹⁶ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013.

La proximitat de les festes de **Sant Joan** va fer que la Comissió d'Iniciatives es reunís per tal de preparar el programa, on els Xiquets havien de participar a la sortida de completes del dia 23 i al mig dia del 24⁷¹⁷. A banda dels actes de la festa major, es preparava un homenatge a l'alcalde Fàbregas pels deu anys que portava al capdavant del consistori vallenc. L'acte va consistir en l'entrega del «*bastón de mando, la placa conmemorativa y el álbum de firmas*» de mans de diversos nens del poble. «*Y después de unos breves parlamentos, las autoridades se dirigirán al balcón del Palacio Municipal, en cuyo momento los Xiquets de Valls, en un pilar de cinc, harán entrega, en nombre de la ciudad que ellos tan vivamente encarnan, de un pergamino reseña del acto*»⁷¹⁸. La premsa tarragonina afirmà que «*las dos colles de Xiquets de Valls en estrecha unión levantaron un pilar de cinc*»⁷¹⁹. Cal destacar que la premsa vallenca no va donar cap detall al respecte d'aquest pilar aixecat amb la participació de les dos colles.

L'actuació més esperada era la de la Muixerra. El setmanari vallenc es preguntava si després de la mort de Ramón Barrufet, aquesta seria capaç de fer el quatre de vuit. «*La Muxerra hizo y deshizo el día de San Juan, el célebre quatre de vuit y levantó luego el dos de set aunque no pudo deshacerlo por haberse caído al bajar ya la enxaneta e iniciar su descenso l'aixecador.*

Pero, además, su labor fue magnífica y admirable. Bien merecidas y justas fueron las ovaciones que recibió.

A la salida de Completas levantó un cinc de set que bien puede decirse que lo dibujó con mano maestra: fue una maravilla de castillo.

Los castillos que hizo, además de los pilars de cinc fueron: cinc de set; tres de set per sota y el quatre de set amb el pilar al mig en la noche de San Juan y al día siguiente, los ya mencionados: quatre de vuit y dos de set.

La colla vella levantó un quatre de set amb el pilar al mig cuyo pilar se desplomó al quedar ya solo; un tres de set y el dos de sis, estos con mucha seguridad y firmeza. Y el día de San Juan, al mediodía, el cinc de set y el tres de set per sota muy bien. Levantó además diversos pilars de quatre y un excelente pilar de cinc. Ni que decir que fue también muy aplaudida y ovacionada»⁷²⁰.

⁷¹⁷ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 387, 01/06/1950, pàgina 2.

⁷¹⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 388, 23/06/1950, pàgina 1.

⁷¹⁹ Diario Español, nº 3665, 27/06/1950, pàgina 8.

⁷²⁰ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº389, 01/07/1950, pàgina 1.

Per la participació a la Festa Major a Valls, la Muixerra, representada pel Cap de Colla, Anton Domingo Baldrich “*Foguet*”, va rebre 9.000 pessetes⁷²¹. Mentre la Colla Vella, encapçalada per Joan Mallorquí⁷²², en rebé 5.300⁷²³.

El 18 de juliol es va celebrar la *fiesta de exaltación del trabajo y el 18 de Julio*, on es van inaugurar les obres que es realitzaven a la plaça dels màrtirs. Es va aprofitar l'acte per posar la base d'on s'havia de col·locar el grup escultòric dels Xiquets de Valls⁷²⁴.

El Patronat va enviar una carta a l'Ajuntament de l'**Espluga de Francolí** dient que hi actuarien el 30 de juliol: «*Enviando 50 hombres y a cargo de Vds. las gralles y la comida, la subvención que se solicita es la de 1.950 pts. Ahora bien, creemos nosotros, y este sería nuestro gusto para quedar bien, tal como se hizo hará un par de años, lo mínimo indispensable para poder efectuar una exhibición buena se precisan unos 60 a 65 hombres escogidos. Desplazando estos a esa la subvención sería la de 2.400 ptas. sin las gralles y sin la comida*»⁷²⁵. El dia convingut, 55 castellers s'hi van desplaçar i van aixecar-hi el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de sis per sota, el dos de sis, el quatre de set i diversos pilars de cinc, un dels quals no van poder descarregar⁷²⁶. Pere Ferrando i Joan Tarés afirmen que per a la contractació de la colla s'hi van destinar 2.150 pessetes i la manutenció popular. Destaquen també, que es va haver d'afegir un full com «*adición al programa*» que anunciava la «*actuación de los populares e incomparables Xiquets de Valls*»⁷²⁷. No haver inclòs al programa d'actes l'actuació, fa pensar que les negociacions entre la Colla i l'Ajuntament van sofrir alguna complicació. La proposta inicial era de 50 castellers per 1.950 pessetes o de 60-65 per 2.400, quan finalment, segons la premsa s'hi van desplaçar 55 per un import de 2.150. Així, sembla evident que el retard per arribar a un acord va ser motivat pel nombre de components i el preu que havien de cobrar.

El dia 29 de juliol Francisco Fàbregas signava una carta de la Colla Vella per tal d'insistir en la participació a la festa vilafranquina: «*Próxima la Fiesta Mayor de esta importante localidad, en la cual nuestra “Colla Vella” había cosechado tantos éxitos,*

⁷²¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1950. Lliurament número 653, de 30/11/1950.

⁷²² Considero que es tracta de Joan Mallorquí Cistaré “*Titu de Guiu*”.

⁷²³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1950. Lliurament número 764, de 30/12/1950.

⁷²⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 392, 22/07/1950, pàgines 1 i 2.

⁷²⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Confirmació del Patronat per l'actuació de la Muixerra a l'Espluga de Francolí, 15/07/1950.

⁷²⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 394, 05/08/1950, pàgina 5.

⁷²⁷ FERRANDO ROMEU, Pere; TARÉS MARTÍ, Joan, *op. cit.*, pàgines 59, 60 i 61.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

nos es grato requerir de Vd. tenga la bondad de interceder cerca del Sr. Presidente de esa Comisión de Fiestas, en el sentido de ponerle de manifiesto nuestros deseos de poder actuar, como en anteriores ocasiones, en esa ciudad.

Por nuestra parte nos anticipamos en manifestarle, que pondremos nuestro mayor interés en poder complacer a los entusiastas de esa ciudad y comarca.

Nuestro presupuesto para un día de actuación asciende a Ptas. 9.500, todo comprendido»⁷²⁸.

Finalment, però, cap de les dos colles vallenques va actuar a Vilafranca, ja que hi va actuar la colla local, creada recentment, i els Nens del Vendrell.

El dia 20 d'agost es celebrà la Festa Major de Miramar (agregat d'Alió), després de la missa «*un grupo de jóvenes vallenses entusiastas de nuestros xiquets levantaron al son de las gralles varios castillos*»⁷²⁹. No hi ha cap referència que permeti afirmar si es tractava d'alguna de les colles o si va ser un grup de joves aliè a les mateixes, en tot cas, serveix per veure com els castells estaven lligats a les festes populars de l'Alt Camp.

A l'agost, la Colla Vella va actuar a **Igualada** els dies 23, 24 i 25⁷³⁰. I la premsa s'hi referí: «*No tuvo mucha suerte la colla en su actuación de carácter general. Levantó un cinc de set, el tres de set per sota en un tercer intento, el quatre de set amb el pilar al mig, que se desplomó el pilar al quedar sólo, e intentó el dos de set, en el que colocó l'aixecador, y el pilar de cinc. Durante los tres días levantó varios castillos de seis y algunos de siete y pilares de cuatro*»⁷³¹.

Aquest article va suscitar que uns dies després, la junta de la Colla Vella escrivís una carta al director de *Juventud* en la que es queixaven de la falta de rigor periodístic i afirmaven: «*Nuestra actuación en Igualada resultó brillante y mereció la más sincera felicitación de las Autoridades. (...). El día 23, a la llegada, por un número reducido de castelleros, unos cuarenta, se levantó frente al Ayuntamiento un magnífico tres de set, dos de sis y pilar de cinc. (...). El jueves, día 24, con unos cuarenta componentes más, realizó su actuación (...). Empezó con el cinc de set, seguidamente el tres de set per sota, derrumbado a los primeros intentos, pero logrado y coronado, (...), a*

⁷²⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de la Colla Vella a Vilafranca oferint-se per actuar-hi per la Festa Major, 29/07/1950.

⁷²⁹ *Diario Español*, nº 3714, 23/08/1950, pàgina 5.

⁷³⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 394, 05/08/1950, pàgina 5.

⁷³¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 397, 26/08/1950, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

continuación se intentó el dos de set lográndose un éxito al colocar el aixecador, desplomándose al momento que l'anxaneta se disponía a coronarlo; sigue el quatre de set amb el pilar al mig, desplomándose el pilar al bajar l'enxaneta, acabando con un robusto pilar de cinc». Des del setmanari van dir que no era el mateix fer un quatre de vuit que un quatre de set i instava als seus lectors a repassar les notícies sobre la Colla Vella per veure que les ressenyes de les seves actuacions eren encertades⁷³².

Segons el rebut de Joan Mallorquí, que signava com a cap de colla, per aquesta actuació en van percebre 14.520 pessetes⁷³³. Durant aquells dies d'agost, el Patronat va posar-se en contacte amb l'Ajuntament de Manresa però aquests no els contractà⁷³⁴.

El dia 23, l'alcalde vallenc es posava en contacte amb el governador militar de Tarragona, Manuel Salvador Ascaso, sol·licitant un permís per al soldat José Rius Vallverdú, que li permetés assistir a una exhibició dels Xiquets de Valls a l'**Arboç** durant els dies 26 i 27⁷³⁵. L'actuació va ser el diumenge 27, on la Muixerra, va descarregar, al segon intent, el dos de set, el tres de set per baix, el quatre de set amb el pilar al mig, i diversos pilars de cinc. No van poder fer, però, el quatre de vuit⁷³⁶.

Després d'aquesta actuació, es va reprendre la polèmica per l'article de *Juventud* sobre l'actuació a Igualada i la carta de la Colla Vella. La Muixerra també hi va voler dir la seva: «a esta colla no les satisfacen sus reseñas y crónicas de las exhibiciones. Hemos notado algunas veces que ha silenciado castillos que han caído y aunque pensamos adivinar sus intenciones creemos que la fidelidad en las informaciones y por la historia debería procederse de otra forma.

¿Por qué, además, cuando esta colla ha levantado el quatre de vuit y el dos de set, en sus titulares ha atribuido a los Xiquets de Valls el éxito? Si era verdad y realidad, ¿por qué no destacar en letras grandes que el éxito se debía a la Muxerra?»⁷³⁷.

⁷³² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 399, 09/09/1950, pàgina 1.

⁷³³ Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACAN). Fons Municipal d'Igualada. Signatura 7694. Rebut del pagament a Joan Mallorquí, 25/08/1950.

⁷³⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de l'Ajuntament de Manresa al Patronat dels Xiquets de Valls, 22/08/1950.

⁷³⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de l'alcalde de Valls al governador militar, del 23/08/1950.

⁷³⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 398, 02/09/1950, pàgina 3.

⁷³⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 400, 16/09/1950, pàgina 3.

Tot i que la direcció del setmanari no va voler continuar amb la polèmica, aquestes cartes al director feien evident que la tensió entre les colles seguia molt present i que cap de les dos estava d'acord amb la representació que rebien. Hem de recordar que *Juventud* era un mitjà de comunicació dominat per l'autoritat vallenga, i mentre uns es sentien desprestigiats en les cròniques, els altres creien que no eren prou exaltats.

Tot i les tensions, s'arribà a les Fires i Festes de Santa Úrsula a **Valls**, on segons la premsa, les actuacions van ser un èxit. Pel que fa als castells només hi va actuar la Muixerra, descarregant el quatre de set amb el pilar al mig, el dos de set, el tres de set per baix. *«Después de unos minutos de concíbulos, al fin procedió a levantar, en medio de la emoción del público, el cuatro de vuit que desde su comienzo fue seguido y estimulado con unánimes aplausos. Va a coronar el castillo l'enxaneta que tiene un momento de indecisión pero vuelve a subir, pasa l'aixecador, saluda e inicia el descenso y cuando es l'aixecador el que ya empieza a bajar, el castillo se desploma»*. Per acabar amb dos pilars de cinc⁷³⁸.

Juventud publicava una nota per explicar el paper que havia tingut la Comissió d'Iniciatives i Festes, que havia rebut l'ordre de l'Ajuntament de reduir al màxim les despeses per dos raons. D'una banda la proximitat de les festes decennals i, de l'altra el fet que aquesta festa feia uns anys que era pagada per subscripció popular. De totes formes es tenia clar que els Xiquets eren imprescindibles i van prendre aquesta decisió: *«ofrecer a cada una de ellas la cantidad de 1.750 ptas. De salida y luego aumentar dicha suma puntuando con 750 el tres de set per sota y con 1.000 el dos de set o el cuatro de vuit. No se le ocultaba a la Comisión que la cantidad era muy reducida, pero no podía hacer más. La suma destinada a los Xiquets no podía pasar de las 6.000 ptas. Otro día, como en otras ocasiones, podrían recuperar lo que en esta se les daba de menos.*

Llamados los respectivos caps de colla, el de la Muxerra, después de exponer las dificultades que tal pequeña cantidad les representaba, accedió y prometió, además, hacer todo lo que de su parte estuviese a mano, sin regatear esfuerzo alguno, como así lo hizo. Coronó el dos de set y el cuatro de vuit, pero el premio ofrecido sólo será por uno de los dos castillos, no cobrando, pues, más que 3.500 pesetas.

⁷³⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 406, 28/10/1950, pàgina 1.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El cap de la colla vella con otros elementos se personó en el Ayuntamiento, y se les expuso las dificultades económicas que se tenían, rogándoles, no obstante, hiciesen un esfuerzo por salir a la plaza, contestando que debían consultarlo pero que conceptuaban pequeña la subvención pues como mínimo necesitaban 4000 ptas., y el cobro de inmediato, cantidad que la Comisión no podía dar. Se insistió por la colla unos días después y en otra visita, a que se estudiase nuevamente la subvención a entregar para poder actuar, pues con lo ofrecido no les era posible poder hacerlo debido a los gastos que les representaba. (...).

La actuación de los que de la Comisión de Iniciativas y Fiestas llevaron tales gestiones queda bien clara con lo expuesto: equiparó a las dos colles por un igual, haciendo puntuar el tres de set per sota y no el quatre de set amb el pilar al mig para que como mínimo cada una percibiese 2.500 ptas., y estimuló a las dos a intentar algún castillo de los grandes, ofreciendo así un premio al que lo hiciera. No se hizo puntuar el quatre de set amb el pilar al mig por creer que la colla vella no lo tenía tan seguro como el tres de set per sota⁷³⁹.

El fet d'haver-se de justificar, mostra que la no participació de la Vella va generar malestar. Fos com fos, finalment la Muixerra en va rebre 4.000 pessetes⁷⁴⁰. Aquesta tensió va fer que alguns membres de la Muixerra escrivissin una carta al director del setmanari demanant que s'aclarís el tema de la contractació. A més, afirmaven que si no s'havia descarregat el quatre de vuit era per la mala fe d'alguns que havien espantat la canalla: «se habría logrado sin duda si alguien no hubiera hecho los posibles para intentar conseguir que incluso no se llegara a levantar, infiltrando en los pequeños el temor o el espíritu de rebelión, diciéndoles que puesto que no pagaban no se prestasen a hacerlo o si no que pagasen. ¿Es esto patriotismo?; ¿merecen éstos el apoyo y la simpatía del pueblo de los verdaderos Xiquets?

Y esto es verdad. Hubo quien después de dedicarse con constancia digna de mejor causa, a visitar a este y aquel de los pequeños y prometerles la tierra de “xauxa” (...) con tal que marchasen de la colla e ingresasen en otra, cuidó de hacer que sintiesen temor para subir al de ocho, puesto que lo más seguro –decían- era que cayesen; y todo ello, añadían, sin cobrar nada más: que pagasen si querían el de ocho. (...).

⁷³⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 406, 28/10/1950, pàgina 2.

⁷⁴⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1950. Lliurament número 765, de 30/12/1950.

No dudamos que alguien nos replicará acusándonos a nosotros de haber intentado arrebatar a otros, pequeños castellers pero afirmamos desde ahora que nada más lejos de la verdad. Ni se ha hecho ni se nos hubiera permitido»⁷⁴¹.

Aquestes informacions van fer aparèixer algunes rèpliques en forma de més cartes al director al setmanari vallenc. La primera, signada per la Colla Vella, explicava que si la Comissió d'Iniciatives i Festes havia fet una proposta econòmica per tal de contractar-los ells estaven en disposició d'acceptar-ho o no. Afirmaven que només se'ls hagués pogut criticar si s'hagués demanat actuar de forma gratuïta i s'hi haguessin negat. I continuava: *«Que la Comisión citada no debe ignorar que existe un Patronato “Pro-Xiquets de Valls”, el cual única y exclusivamente patrocina una colla que se llama así La Muxerra, y que por tanto tendrá muchos problemas económicos resueltos.*

Llegado creemos el momento de que de una vez y para siempre se patrocine por igual a las colles que existen o puedan crearse, ya que no creemos con exclusivas, o bien se llame aquel Patronato “Pro Colla La Muxerra”, y de esta forma sabremos más concretamente a qué atenernos»⁷⁴².

La segona carta, també signada per la Colla Vella, feia referència a les greus acusacions de la Muixerra respecte la canalla. En aquesta, els de la Vella afirmaven que no feien aquestes coses, i que en diverses ocasions n'havien estat víctimes. I continuava: *«Pero a nosotros nos cabe la satisfacción de consignar en las presentes líneas que la Colla Vella se siente respaldada por las estruendosas ovaciones que públicamente le ha tributado el pueblo de Valls, en recompensa del extraordinario esfuerzo que representa el salir a la Plaza sin el apoyo que a otros se les concede, lo cual es el mejor estímulo que podíamos desear obtener y por el cual luchan muchos sin conseguirlo»⁷⁴³.*

La tercera de les cartes, escrita per Conrado Estivill deia: *«me decido a aportar mi grano de arena a lo del quatre de vuit (...). Me hallaba yo contemplando los castillos y oí lo siguiente: “Van pel quatre de vuit, però no el faran; no cal que tingueu por: la canalla no els pujarà”. Esto lo decía uno que vive en Valls, no sé si es vallense, a unos forasteros a los que acompañaba, pero yo le he visto subir en los castillos.*

Hasta aquí la historia y ahora un comentario. ¿Cómo sabía aquél que la canalla no subiría? ¿Quiénes eran aquellos que temían que una colla vallense hiciese el quatre de

⁷⁴¹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 406, 28/10/1950, pàgina 2.

⁷⁴² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 408, 11/11/1950, pàgina 2.

⁷⁴³ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 408, 11/11/1950, pàgina 2.

vuit? ¿Puede comprenderse que un casteller de Valls o un vallense sienta satisfacción si otros castelleros vallenses no puedan hacer este o aquel castillo de los de renombre?»⁷⁴⁴.

Finalment, la darrera de les cartes, signada per *Juan*, deia en referència a l'escrit de la Comissió d'Iniciatives i Festes que estava d'acord amb haver equiparat les dos colles, però que també considerava oportú que s'hagués pagat més a la Muixerra, ja que era millor⁷⁴⁵.

Llegides i analitzades les quatre cartes, l'enfrontament era evident. D'una banda el tema econòmic per tal de contractar les dos colles. D'altra banda, els problemes amb la canalla, ja que totes dues colles es barallaven pels mateixos nens, per exemple l'any 1948, la Muixerra intentà emportar-se a Madrid a Joan Garcia Paredes "Nitus", que assajava normalment amb la Colla Vella, i quan aquests ho van saber van anar a buscar-lo a Tarragona i ho impediren⁷⁴⁶. I finalment, els de la Vella afirmaven que rebien més suport dels afeccionats que la Muixerra.

Durant l'actuació dels Xiquets per Santa Úrsula encara es va produir un altre conflicte, algun dels assistents va acusar de lladres a uns membres dels Castellers de Vilafranca que estaven presenciant l'actuació. Per la qual cosa, el cap de colla vilafranquí, Oriol Rossell Almirall envià una carta a l'alcalde vallenc el dia 31 d'octubre dient que havien format una colla, i que el fet de continuar amb la tradició castellerà era, en realitat, una manera d'honrar Valls. I continuava: *«Viene lo anterior escrito de considerar la serie de hechos lamentables que, como hemos dicho anteriormente, motivan estas líneas, hechos que culminaron el lunes pasado, día de Sta. Úrsula, que desplazados a esa, nuestro cap de colla y tres acompañantes, fue increpado públicamente por un xiquet, al que queremos creer responsable, con acusaciones de ladrón, de que habíamos robado el nombre de Valls, etc., etc., viéndose obligados a marcharse rápidamente para evitar otras molestias y desagradables manifestaciones.*

Podemos enseguida aclarar lo gratuito de tales afirmaciones, que se referían a la Fiesta Mayor de Viladecans, donde por un error de imprenta, en la que nosotros no tuvimos arte ni parte, aparecía en los carteles anunciadores de la Fiesta, que harían exhibiciones los "Xiquets de Valls", error que a instancias nuestras, fue subsanado en

⁷⁴⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 408, 11/11/1950, pàgina 2.

⁷⁴⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 408, 11/11/1950, pàgina 2.

⁷⁴⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 32, vol. I.

los programas de mano, donde aparecía ya: por los “Castellers de Vilafranca”. Creemos que este error fue debido precisamente a la enorme popularidad que tiene Valls en este ejercicio, pues por nuestra parte, aunque modestos, estamos orgullosos de nuestro nombre y nunca ha entrado en nuestro ánimo de robar el nombre de nadie. No es suplantando al maestro, como se honra el alumno, sino igualándolo.

En cuanto a las frases despectivas que en toda ocasión se lanzan para nuestra colla, queremos por esta vez, pasarlas por alto y solo ver en ellas exabruptos incontrolados, que por fuerza existen en toda formación multitudinaria. Nosotros solo queremos ver en los Xiquets de Valls, como también vemos en los Nens del Vendrell, a nuestros maestros, de los que tanto tenemos que aprender y a los que, indistintamente, dentro de nuestras modestas posibilidades, estamos dispuestos a ayudar en todo y para todo, puesto que solo nos guía el afán de continuar y mejorar, si cabe, esta magnífica tradición vallense que un día nos enseñaron a todos para siempre»⁷⁴⁷.

Uns dies després l'alcalde li responia: «*Lamento de veras lo sucedido, aunque es difícil poder evitar enojosas incidencias por tratarse de agrupaciones numerosas con algunos componentes de escasa cultura y las más de las veces con exagerado amor propio. Indiscutiblemente que el incidente se ha de localizar en el individuo que lo provocó. No extrañe de todas formas el que los Xiquets de Valls se sientan algunas veces heridos y molestados ante el anuncio de ejecutantes que actúan en su nombre. Dejemos a un lado el caso que me explican Vds. relativo a la fiesta mayor de Viladecans, que es consecuencia de un error, y desde luego, desprovisto de mala fe, ya que a Vds. que les ha de interesar que sea conocido el nombre de Vilafranca, pero seguramente no ignoran Vds. que muchas veces grupos anónimos, mal preparados, y dando impresión deplorable, aparecen a veces, por ejemplo, en una fiesta mayor de Gracia con el nombre de Xiquets de Valls. Igualmente sentirían Vds. la misma molestia si actuaran usando el nombre de los Castellers de Vilafranca. Asimismo en la prensa se sostuvo una polémica para contrarrestar la idea de un escritor barcelonés que aboga para que todas las colles de castellers que hubiera, fueran de donde fueran, se señalasen con el nombre común de Xiquets de Valls. Estos detalles son los que han provocado un estado de agitación que un xiquet tradujo en una incorrección que soy el primero de lamentar. (...). He vivido mucho y sigo viviendo la vida de los Xiquets, incidencias y disgustos no*

⁷⁴⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta del Cap de Colla dels Castellers de Vilafranca a l'alcalde de Valls, del 31/10/1950.

me han faltado nunca, pero hay que comprender que se trata de unas agrupaciones con formaciones multitudinarias como dice V. y que para evitar tales incidencias y disgustos sólo quedaría el recurso de abandonarlas, lo que no está en mi ánimo, por comprender de que se trata de una cosa de tipo popular y de que los integrantes de las colles no poseen ningún título facultativo. Estas circunstancias me hacen inclinarse más por la comprensión que por la represión, sin olvidar hacer los esfuerzos posibles de influir sobre las características personales de los Xiquets en cuanto corrección y buenos modales»⁷⁴⁸.

El que l'alcalde passà per alt és que ell, com a redactor del setmanari vallenc, era un dels responsables directes d'haver caldejat l'ambient amb la publicació d'algunes informacions que van aparèixer a *Juventud* just abans de Santa Úrsula:

«Unas preguntas ante unas dudas

De un gran cartel anunciador de los festejos de cierta Fiesta Mayor, leemos:

Día 10: A las 9 de la mañana, pasacalle por los “Xiquets de Valls” con sus tradicionales Castillos humanos.

A las 12: En la plaza, Gran exhibición por los mismos “Xiquets de Valls”.

Damos hoy únicamente esta noticia y vamos a hacer unas preguntas:

¿Quién y quiénes, creen los lectores que, al leer las gentes lo precedente, podían saber que “castellers” iban a actuar?

¿Alguien de nuestros lectores puede adivinarlo?

¿De qué colla, nuestros lectores piensan pueden ser esos “Xiquets de Valls”?

¿No creen nuestros lectores que sólo, o en primer lugar, se buscaba un efecto propagandístico y de explotación de un nombre, glorioso por cierto?

Agradeceríamos mucho que se nos contestase a estas preguntas; sólo, por ahora, a estas preguntas»⁷⁴⁹.

I uns dies després publicava aquesta: *«Unas preguntas ante unas dudas.*

Pocas contestaciones hemos recibido a nuestras preguntas efectuadas en nuestra edición anterior relativas a qué colla de Xiquets de Valls podía referirse la nota que copiamos sobre la exhibición de los Xiquets de Valls en cierta fiesta mayor, el día 10 de los corrientes, pero todos coinciden:

⁷⁴⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de l'alcalde de Valls al Cap de Colla dels Castellers de Vilafranca, 06/12/1950.

⁷⁴⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 400, 16/09/1950, pàgina 3.

No se dice Xiquets de Valls, ¿pues a qué puede referirse y entenderse sino a los Xiquets de Valls? Pero añaden, si ninguna de las dos colles de Valls se ausentó de ésta, ¿quién puede haber actuado con el nombre de Xiquets de Valls?

Seguimos esperando más contestaciones, confiando que alguien nos descifre cómo pudo ser que los Xiquets de Valls sin salir de ésta actuasen en un cierto pueblo, o nos digan y aclaren que la cosa no tiene importancia puesto, que, aunque nosotros no nos enteramos, una de las colles vallenses efectivamente participó en tal fiesta mayor celebrada el 10 del actual.

Nosotros no ponemos ni quitamos una coma; pues preferimos que sean los vallenses los que opinen y expresen su pensar»⁷⁵⁰.

Amb aquestes informacions publicades i el fet que cap de les colles vallenques havien estat contractades per actuar a la Festa Major vilafranquina⁷⁵¹, semblava normal que el clima de tensió fos important.

En conclusió, l'entorn casteller vallenc acabava l'any amb molta pressió acumulada. El número d'actuacions de les dos colles s'havia reduït molt. La Muixerra havia sortit de la capital de l'Alt Camp per actuar a l'Espluga de Francolí i a l'Arboç, mentre que la Colla Vella ho havia fet a Igualada.

Pel que fa als castells aconseguits, la Muixerra, des de la mort del Blanco, antic cap de colla, només havia pogut descarregar un quatre de vuit, per Sant Joan, i tres dos de set. La Vella, de la seva banda, seguia al mateix nivell en quan a castells, amb el tres de set per baix i el cinc de set, i va intentar el dos de set però no el va poder carregar.

La direcció de la Colla Vella durant el 1949 i 1950 es coneix de manera fragmentada per la poca documentació conservada, tot i així, podem afirmar que Nolla seguia sent-ne el màxim responsable. Amb l'actuació de la colla a Vic, que fou la darrera actuació en que prengué part Josep Solé Salesas "Pep de Nulles", afirmà que deixà d'anar a la colla per diferències amb Josep Nolla⁷⁵². Pel que fa a la resta de l'equip directiu, només

⁷⁵⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 401, 23/09/1950, pàgina 4.

⁷⁵¹ A la Festa Major de Vilafranca del Penedès, des d'acabada la guerra només s'hi havia fallat un any, el 1943. A més, feia dos anys, el 1948, hi van assistir les dos colles.

⁷⁵² CLIMENT, Joan: "Conversant amb el Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles" a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d'història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010, pàgina 11. a: <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>, [16/05/2013].

podem afirmar la participació de Joan Guinovart, qui va ser l'encarregat de signar el rebut del cobrament per l'actuació de Sant Joan a Valls⁷⁵³.

Tot fa pensar que va ser un any relativament tranquil i que tot seguia igual. En Cisquet de l'Escolà ocupava el càrrec de manera formal i en Nolla n'era el veritable cap. En relació al 1950 sabem que la persona encarregada de signar el rebut per cobrar l'actuació de Sant Joan a Valls va ser Joan Mallorquí Cisteré⁷⁵⁴, qui també va fer-ho amb el cobrament de l'actuació a Igualada⁷⁵⁵. Francesc Fàbregas Llaboré envià una carta a l'Ajuntament de Vilafranca per a que els contractessin⁷⁵⁶. Tot i que a la documentació ja no trobem en Josep Nolla al capdavant de cap de les gestions realitzades, tot fa pensar que la situació continuava igual.

Així doncs, el balanç de la temporada castellera era fluix, en tot cas, el que havia predominat havien estat les discussions i les polèmiques, i en totes elles hi va jugar un paper destacat, sobretot d'incitació, el setmanari vallenc *Juventud*.

⁷⁵³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1949. Lliurament número 607, de 26/11/1949.

⁷⁵⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1950. Lliurament número 653, de 30/11/1950.

⁷⁵⁵ Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACAN). Fons Municipal d'Igualada. Signatura 7694. Rebut del pagament a Joan Mallorquí, 25/08/1950.

⁷⁵⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls. Carta de la Colla Vella a Vilafranca oferint-se per actuar-hi per la Festa Major, 29/07/1950.

Quadre nº 19: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1949 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
19 de març	Valls	Sant Josep	La Muixerra	2 de 6 net; pilar de 5.
23 de maig	Barcelona	Festa dels vallencs residents a la ciutat	La Muixerra	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; intent 2 de 7; 2 de 7; dos pilars de 5.
5 de juny	Vic	Clausura Congrés d'Apologètica i del Centenari de Jaume Balmes	Colla Vella	intent 2 de 7; pilar de 5.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	La Muixerra i la Colla Vella	Muixerra: 4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; dos pilars de 5. Vella: 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix.
20 de juliol	Els Monjos	Festa Major	La Muixerra	3 de 7; 4 de 7 amb pilar; 2 de 7; vint-i-un pilars de 5.
27 i 28 d'agost	Arboç	Festa Major	La Muixerra	Dia 27: 4 de 8 carregat; intent 2 de 7; 2 de 7 carregat; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilars de 5. Dia 28: 4 de 8; 2 de 7; 5 de 7; 3 de 7 per baix; pilars de 5.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	La Muixerra	2 de 7; 4 de 8; intent 3 de 8; 3 de 7 per baix.
4 de setembre	Torredembarra	Festa Major	La Muixerra	2 de 7; 4 de 8 carregat.
25 de setembre	Almacelles	Festa Major	La Muixerra	No documentats.
21 d'octubre	Valls	Homentage a l'arquebisbe	Colla Vella	5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
24 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella	3 de 7; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Quadre nº 20: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1950 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
18 de gener	Valls	Visita de Pilar Primo de Rivera	Muixerra i Colla Vella	Muixerra: 3 de 7; 2 de 6; 4 de 7; pilar de 5. Vella: 3 de 7; 2 de 6; intent 4 de 7; pilar de 5.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Muixerra i Colla Vella	Pilar de 5 de les dos colles juntes. Muixerra dia 23: 5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar. Dia 24: 4 de 8; 2 de 7 carregat. Vella dia 23: 4 de 7 amb pilar carregat; 3 de 7; 2 de 6. Dia 24: 5 de 7; 3 de 7 per baix; pilars de 4; pilar de 5.
30 de juliol	Espluga de Francolí	Festa Major	Muixerra	4 de 7 amb pilar; 3 de 6 per baix; 2 de 6; 4 de 7; pilars de 5.
23, 24 i 25 d'agost	Igualada	Festa Major	Colla Vella	Dia 23: 3 de 7; 2 de 6; pilar de 5. Dia 24: 5 de 7; dos intents 3 de 7 per baix; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7; 4 de 7 amb pilar carregat; pilar de 5; pilars de 4.
27 d'agost	Arboç	Festa Major	Muixerra	intent 2 de 7; 2 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilars de 5; intent 4 de 8.
23 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Muixerra	4 de 7 amb pilar; 2 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 8 carregat; dos pilars de 5.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

3.4. De les decennals a les tensions al món casteller (1951).

Cada deu anys es celebren a **Valls** les festes decennals de la Mare de Déu de la Candela, una efemèride singular que tota la població esperava amb il·lusió. La ciutat rebia un impuls important amb obres de millora de carrers i places i el creixent nombre de visitants dinamitzava l'economia local. També s'atorgaven avantatges fiscals per part de la Diputació Provincial de Tarragona que va acordar *«eximir del recargo que pueda gravar las contribuciones relativas a actos y espectáculos de todo orden en las fiestas extraordinarias, que esta ciudad dedica a su Patrona»*⁷⁵⁷.

Les Decennals, del 1 al 7 de febrer, com no podia ésser d'una altra manera, tingueren amb els Xiquets de Valls el seu plat fort: *«En nuestras fiestas han de tener, y tendrán siempre un papel preponderante, las exhibiciones de los Xiquets. (...)»*.

*Urge ahora que los Xiquets procuren que sus exhibiciones tengan también carácter excepcional y que pongan para ello todo su entusiasmo. Y como que sin una preparación adecuada no es posible, es de desear que ésta sea un hecho, cuidando todos los elementos de estar en debida forma, lo que no podrá conseguirse sin los debidos e imprescindibles ensayos»*⁷⁵⁸. I, com es podia llegir a la premsa, *«Buena parte del éxito de las Fiestas a ellos se debe. (...) Podemos afirmar que las fiestas sin los Xiquets hubieran quedado huérfanas de algo vital. (...) Es imprescindible en unas fiestas y es siempre su número más popular»*⁷⁵⁹.

L'alcalde Fàbregas va dur a terme gestions a Madrid per tal que la celebració fos molt important⁷⁶⁰. Així, aconseguí la visita d'Esteban de Bilbao, president de les Corts espanyoles i del Consejo del Reino. També s'esperava la visita del bisbe de Solsona, de l'arquebisbe de Tarragona, el governador civil i la resta d'autoritats locals⁷⁶¹. Entre tots els actes, com exposicions, sardanes, il·luminacions, processó, gegants, etc., en

⁷⁵⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 551. Carta de l'alcalde de Valls a hisenda de Tarragona, 01/02/1951.

⁷⁵⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 415, 30/12/1950, pàgina 1.

⁷⁵⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, Fiestas Decenales de Santa María de la Candela, patrona de la Ciudad. (Número extraordinario dedicado al reportaje gráfico), de febrer de 1951, pàgina 47.

⁷⁶⁰ *Diario Español*, nº 3827, 03/01/1951, pàgina 4.

⁷⁶¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 418, 20/01/1951, pàgina 1.

destacava la benedicció i inauguració de les obres de la plaça dels màrtirs, on els Xiquets hi havien d'actuar⁷⁶².

Juventud, va editar dos números especials en referència a la festa. El primer, del dia 1 de febrer, incloïa diversos articles relacionats amb els Xiquets i el seu passat⁷⁶³. El segon, editat uns dies després de la celebració, incloïa un reportatge gràfic de les festes, on tampoc hi faltaren els Xiquets⁷⁶⁴.

El dia 1, a la sortida de Completes, la Colla Vella va fer els tres de set, el dos de sis i dos pilars de cinc i a l'acte a la plaça dels màrtirs el quatre de set i un pilar de cinc. De la seva banda la Muixerra va fer el cinc de set, el quatre de set amb el pilar al mig i dos pilars de cinc, i a l'esmentada plaça el tres de set per sota i dos pilars de cinc a la vegada. El dia 2, a la sortida dels *divinos oficios*, la Muixerra va fer el pilar de cinc, el dos de set, el quatre de vuit i un altre pilar de cinc portat al balcó de l'Ajuntament. Mentre que la Vella va fer el cinc de set, el tres de set per sota al segon intent i un pilar de cinc. La mateixa tarda, les dos colles van prendre part a la processó. La Muixerra va fer dos tres de set, dos dos de sis i cinc pilars de cinc. I la Vella va fer tres tres de sis, dos quatre de sis i cinc pilars de quatre. Pel que fa al dia 3, només va actuar la Colla Vella fent el tres de set, el quatre de set i dos pilars de cinc. Mentre que el dia 4 només sortí la Muixerra, que feu un pilar de cinc descarregat de baix cap a dalt, el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set per sota i un pilar de cinc que portaren al balcó. Després, amb la participació de l'alcalde, a segons, es va fer el dos de sis. A banda, al llarg d'aquests dies es van fer altres castells, en total la Muixerra en va fer 31 i la Vella 27⁷⁶⁵.

L'actuació de les colles va ser molt aplaudida, però el setmanari destacava que la Muixerra ho fou més ja que aconseguí els dos castells més importants, el quatre de vuit i el dos de set, i fins i tot s'aventurava a dir que si no s'hagués fet tard haguessin intentat el tres de vuit i que era possible aconseguir-lo. En tot cas, publicaven el nom dels castellers que participaren als dos castells⁷⁶⁶.

⁷⁶² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 419, 29/01/1951, pàgina 5.

⁷⁶³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, Especial Fiestas Decennales, 01/02/1951.

⁷⁶⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, Fiestas Decenales de Santa María de la Candela, patrona de la Ciudad. (Número extraordinario dedicado al reportaje gráfico), de febrer de 1951.

⁷⁶⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, Fiestas Decenales de Santa María de la Candela, patrona de la Ciudad. (Número extraordinario dedicado al reportaje gráfico), de febrer de 1951, pàgines 48 i 49.

⁷⁶⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, Fiestas Decenales de Santa María de la Candela, patrona de la Ciudad. (Número extraordinario dedicado al reportaje gráfico), de febrer de 1951, pàgina 50.

Quadre nº 21: Castellers de la Muixerra que van pujar al quatre de vuit, 01/02/1951:

Cognoms	Nom	Renom	Posició al castell
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>	baix
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>	baix
Figueras Mestres	Lluís	<i>Lluís Xaret de l'Arboç</i>	baix
Pujol Alsina	Joan	<i>Pouaire</i>	baix
Fontanilles Serra	Ramón		segon
Vallès Badia	Toribio		segon
Sendra Magrané	Alfonso	<i>Alfonso dels Monjos</i>	segon
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	segon
Fabra Español	Llorenç	<i>Llorençó</i>	terç
Domingo Baldrich	Antón	<i>Foguet</i>	terç
Fontanillas Granja	Joan	<i>Joan de Fontanilles</i>	terç
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	terç
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	quart
Ruiz Sanantonio	Angel	<i>Angelet</i>	quart
Rius Vallverdú	Salvador		quart
Fabra Español	Jordi		quart
Valverde Alonso	Gumersindo	<i>Xato</i>	quint
Rubio Ruiz	Isaac		quint
Sánchez Ruiz	Alfonso		quint
Maria Mateu Fallada	Josep	<i>Fallada</i>	quint
Valverde Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>	dosos
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>	dosos
Porcel Porcel	Rafael	<i>Conejo</i>	aixecador
Invernon Alcaraz	Llorenç	<i>Nico</i>	anxaneta

Font: de l'autor, a partir de la documentació següent⁷⁶⁷.

⁷⁶⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, Fiestas Decenales de Santa María de la Candela, patrona de la Ciudad. (Número extraordinario dedicado al reportaje gráfico), de febrer de 1951, pàgina 50. Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 9 de gener de 2014.

Quadre nº 22: Castellers de la Muixerra que van pujar al dos de set, 01/02/1951:

Cognoms	Nom	Renom	Posició al castell
	José María ⁷⁶⁸		baix
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris</i>	baix
Sendra Magrané	Alfonso	<i>Alfonso dels Monjos</i>	segon
Fontanilles Serra	Ramón		segon
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	terç
Domingo Baldrich	Antón	<i>Foguet</i>	terç
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	quart
Fabra Español	Jordi		quart
Valverde Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>	dosos
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>	dosos
Porcel Porcel	Rafael	<i>Conejo</i>	aixecador
Invernon Alcaraz	Llorenç	<i>Nico</i>	anxaneta

Font: de l'autor, a partir de la documentació següent⁷⁶⁹.

En definitiva, les Decennals havien estat un èxit. D'una banda tots els actes van tenir una gran participació, i de l'altra els Xiquets van sortir-ne reforçats. A més, les festes van aconseguir un ressò mediàtic molt important i, sobretot, la visita a la ciutat d'Esteban de Bilbao va fer que la notícia aparegués en mitjans estatals, com l'*ABC*⁷⁷⁰ o *Imperio*⁷⁷¹ i fins i tot van aparèixer al NO-DO⁷⁷².

Després de la festa, tot tornava a la normalitat i el Patronat empenia les gestions per aconseguir actuacions per la colla. La primera d'aquestes es feu amb l'alcalde de València. Eugeni Cirac, secretari del Patronat, li escrigué una missiva per oferir l'actuació de la Muixerra per les falles, i afirmà que aquesta colla ja hi havia actuat, en

⁷⁶⁸ No hi ha prou referències per saber de qui es tractava.

⁷⁶⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, Fiestas Decenales de Santa María de la Candela, patrona de la Ciudad. (Número extraordinario dedicado al reportaje gráfico), de febrer de 1951, pàgina 50. Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 9 de gener de 2014.

⁷⁷⁰ *ABC de Madrid*, del 04/02/1951, pàgines 5 i 6.

⁷⁷¹ *Imperio: Diario de Zamora de Falange Española de las J.O.N.S.* 04/02/1951, pàgina 1.

⁷⁷² Al NO-DO nº 423B, del 12/02/1951, es pot veure l'actuació dels Xiquets de Valls i les autoritats franquistes acompanyant Esteban de Bilbao. Vegeu: <http://www.rtve.es/filmoteca/no-do/not-423/1487450/> [01/10/2013].

un míting de la CEDA celebrat al camp del València abans del Glorioso Movimiento Nacional⁷⁷³. El que no deia, malgrat saber-ho, és que fou la Colla Vella qui actuà al míting de la CEDA. Sobre aquest document, Joan Climent, en diu el següent: *«És a dir, que referent a la Colla ara Muixerra i/o Muxerra, el Sr. Cirac explica als valencians, tot fent els hi veure, que aquesta colla era la mateixa que va actuar l'any 1935 (la autèntica Vella) en el míting de la CEDA. ¡Quina cara! Tot s'hi val. El fet que a dins l'agrupació castellera hi hagués molts castellers de l'autèntica colla vella no li donava cap dret d'utilitzar la Colla, ara, Muxerra com si fos una colla de dretes. El Sr. Cirac sabia que la Muixerra era la colla del Movimiento per la força no per voluntat pròpia dels seus castellers. El Sr. Cirac sabia que el poble anomenava a la Colla popularment Colla Nova i sempre ho havia estat fins el dia d'avui. De ben segur, que el missatge llançat als valencians, que eren del mateix color polític, l'únic que hi havia, era de convèncer-los perquè lloguessin aquesta agrupació castellera. Si no hagués estat així, per què havia de disfressar la veritat? per què no podien acceptar que la colla era La Nova amb els castellers de la Vella i ara amb el nom de Muxerra? D'acord, no hauria estat ben vist la seva procedència esquerrana»*⁷⁷⁴.

Saber de quin color polític eren els castellers de la colla es gairebé impossible. Per tot això, considero que aquest document dona sentit a la hipòtesi proposada anteriorment sobre la utilització i elecció del nom Muixerra per referir-se a la colla del Patronat, que buscava la confusió de les dos colles actuals amb la Vella d'abans de la guerra, ja que ningú la podia veure sospitosa de ser esquerrana. A més, Cirac, en aquest cas, era un venedor i no tenia cap problema en mentir per aconseguir-ho.

Fos com fos, la Junta Central Fallera de València va respondre que no els podia incloure al programa⁷⁷⁵. Uns mesos després, Eugeni Cirac seguia les gestions per tal d'actuar-hi, i enlloc de proposar-ho per les fires de juliol, pretenia que fos per les falles de l'any següent⁷⁷⁶, també sense èxit.

Durant els mesos de març i abril, el Patronat va posar-se a treballar amb la publicitat de la colla: *«Le ruego también me remita los clichés litográficos (de imprenta) a colores*

⁷⁷³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta d'Eugeni Cirac a l'alcalde de València, 22/02/1951.

⁷⁷⁴ CLIMENT FERRÉ, Joan. "Ara que es parla de la recuperació de la Memòria històrica" (2008) El Casteller.cat. <http://www.elcasteller.cat/araqueesparladelarecuperaciomemoria.html>, [26/08/2013].

⁷⁷⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de València, 03/03/1951

⁷⁷⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de València, 31/05/1951

*que figuran en el folleto que me entregó Vd.»*⁷⁷⁷ Aquesta estava destinada a l'estranger i corresponia als gravats de les festes Decennals. El setmanari vallenc ho explicava i hi afegia «*No caeremos en presunción ni creeremos somos otra cosa distinta de lo que somos, pero cuando algo halla un eco tan extendido es porque tiene su consistencia y porque una labor callada pero constante se ha llevado a cabo y empieza a dar sus frutos*»⁷⁷⁸. Més endavant quedarà reflectit el perquè de realitzar aquesta publicitat a l'estranger i just en aquest moment.

El maig, la Muixerra va realitzar dos actuacions a les Terres de Ponent. La primera, el dilluns 14 a **Lleida**, per la festivitat de Sant Anastasi, on un grup de 70 castellers van aixecar el tres de set per sota dos vegades, entre d'altres castells. Dos dies després, ho feren a **Balaguer**, amb 45 efectius⁷⁷⁹, però no hi ha constància de l'actuació que hi van realitzar.

També per aquestes dates, l'Ajuntament vallenc rebé una carta de *l'Obra Comarcal de Educación y Descanso* de **Calella** informant que volien realitzar un festival folklòric, i estaven interessats en que alguna de les dos colles dels Xiquets hi actués. La seva idea era una actuació d'uns 40 minuts i amb uns 50 castellers, per a poder-ho pagar⁷⁸⁰. L'ajuntament respongué que estaven d'acord en cedir-los la Muixerra, i que tenint en compte la distància, el número de castellers sol·licitats, un petit sopar, les gralles, les dietes, l'assegurança, etc, i reduint totes les despeses al màxim, el cost final era de 6.100 pessetes⁷⁸¹. Des de Calella contestaren que ja havien sobrepassat el pressupost màxim per a tot l'aplec, havien pensat de contractar la colla per unes 4.000 pessetes, però que veient el pressupost enviat podien arribar fins les 5.000. I sol·licitaven la col·laboració de la colla, ja que aquest aplec els podia servir com a campanya publicitària per terres gironines i barcelonines⁷⁸².

⁷⁷⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta d'Eugeni Cirac a Doroteo Gondra, del 08/04/1951.

⁷⁷⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 429, 15/04/1951, pàgina 1.

⁷⁷⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 434, 19/05/1951, pàgina 2.

⁷⁸⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Educación y Descanso de Calella a l'Ajuntament de Valls, 03/05/1951.

⁷⁸¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de l'Ajuntament a Educación y Descanso de Calella, 04/05/1951.

⁷⁸² ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Educación y Descanso de Calella a l'Ajuntament de Valls, 07/05/1951.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El dia 12 de maig, el setmanari vallenc anunciava l'actuació de la Muixerra a l'aplec de Calella⁷⁸³, i uns dies després se'ls enviava l'acceptació per participar-hi, i s'hi detallava que acceptaven per 5.000 pessetes, que servien per cobrir les 3.000 de l'òmnibus, 1.800 del jornal i el sopar, 250 de les despeses de les gralles, 200 de l'assegurança i 300 per la renovació del vestuari, i seguien explicant: *«Es costumbre en nuestras exhibiciones, aparte de la actuación general, hacer unos castillos ante los domicilios de algunos particulares, de destacada posición social, o autoridades o personalidades, percibiendo como agradecimiento un donativo en metálico (75, 100, etc., ptas.). Si pudiera organizarse algunas de estas visitas mucho se lo estimaríamos porque nos permitirían cubrir la parte del presupuesto de gastos que ahora queda en descubierto»*⁷⁸⁴.

A Calella, el 3 de juny s'hi van desplaçar 45 castellers, aixecant el tres de set, el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set per sota, el dos de sis i diversos pilars de cinc, aconseguint una bona actuació i sent molt aplaudits⁷⁸⁵.

El dia 8 de juny, Carmen Dalmau enviava una carta a l'alcalde de Valls on li explicava que havien de passar per la seva ciutat les congressistes hispanoamericanes de camí a Poblet, però que només s'estarien a Valls uns 20 minuts pel que considerava que eren massa pocs per a sol·licitar una demostració dels Xiquets, que era el que havien projectat anteriorment⁷⁸⁶. L'alcalde li respongué: *«Celebro que no hubiera necesidad de hacer una demostración de los Xiquets de Valls, que sabes los tienes siempre a tu disposición, porque no hubiera podido estar yo, pero si tú hubieras entendido que ello era necesario, mis camaradas habrían cumplido debidamente al igual que yo»*⁷⁸⁷.

A mitjans de mes, l'Ajuntament va decidir la *«creación de una dependencia especial en la cual se centralicen los trabajos inherentes a la dirección y ordenación de asuntos especiales relacionados con actos, fiestas, iniciativas y propaganda, se acuerda por unanimidad, conforme se propone:*

1º. La habilitación de local apropiado en esta Casa Consistorial, dotándolo de elementos necesarios para la instalación y funcionamiento de la dirección, organización, propaganda y desarrollo de cuanto se relacione con la Comisión

⁷⁸³ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 433, 12/05/1951, pàgina 2.

⁷⁸⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de l'Ajuntament a Educación y Descanso de Calella, 18/05/1951.

⁷⁸⁵ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 437, 09/06/1951, pàgina 5.

⁷⁸⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de Carmen Dalmau a l'alcalde de Valls, 08/06/1951.

⁷⁸⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Resposta de l'alcalde a Carmen Dalmau, 10/07/1951.

Municipal “Fomento de Iniciativas, de Mercados y de Turismo”, con las fiestas, actos populares, ferias, mercados, y ceremonial, que intervenga en cuanto sea necesario y aconsejable para establecer una positiva coordinación con otros sectores que merezcan el interés y protección del Ayuntamiento, representante de la ciudad, tales como los Patronatos de Semana Santa y de los Xiquets de Valls, y en general, con las actuaciones y ejecución colaboradora de la Corporación cerca de aquellos organismos y des de luego, en todo aquello que merezca de acuerdos directamente municipales sobre la materia»⁷⁸⁸.

Les autoritats cada vegada tenien més clar que els actes culturals, la festa i, sobretot, els Xiquets eren un actiu que calia potenciar al màxim. I si abans s’havia creat la Comissió d’Iniciatives i Festes per tal de potenciar i protegir aquest àmbit, llavors es dotaven d’un espai i les eines necessàries per fer-ho. A més, la persona encarregada de gestionar aquesta *Secretaría general de organización y propaganda* no era altre que Eugeni Cirac Fontova, que ja era secretari del Patronat dels Xiquets de Valls i director del setmanari vallenc des del 1944, entre d’altres. Així doncs, el règim ho tenia tot controlat.

Amb tot s’aproximava la Festa Major de la ciutat i els Xiquets n’havien de ser un dels actius més importants, per aquest motiu havia anat apareixent publicitat a la premsa local, comarcal i estatal.

La vespra de Sant Joan a **Valls**, la Muixerra va fer el quatre de set amb el pilar al mig que «*pasó con este castillo algo que no habíamos visto nunca. El pom de dalt, al ir a coronar l’anxaneta el castillo, se desplomó, pero habiendo aguantado firme hasta els quarts quedó la caída detenida y aunque se formó allá arriba un montón desordenado de gente pequeña, pudo deshacerse bien el castillo, que después, hecho de nuevo, fue logrado plenamente*»; el tres de set per sota, el cinc de set i un pilar de cinc. Mentre que la Vella va fer el quatre de set, el tres de set i el dos de sis net, que no es va aconseguir del tot, per acabar amb un pilar de cinc. El dia següent, al migdia, la Vella va fer el cinc de set, el tres de set per baix, després va intentar el dos de set, que va caure quan l’enganeta anava a creuar i fer l’aleta, i van acabar amb un pilar de cinc. Mentre que la Muixerra van fer el dos de set, el quatre de vuit i van intentar el tres de vuit, del que van

⁷⁸⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d’actes del 14/10/1949 al 04/01/1952, acta del dia 15/06/1951, pàgina 156v.

arribar a col·locar-ne els dosos. I van acabar amb el pilar de cinc que van portar al balcó de l'Ajuntament⁷⁸⁹.

De l'actuació per Sant Joan en destacà un fet curiós i que el setmanari vallenc descrivia així: «*Nota simpática y emocionante fue la de que, por primera vez quizás en la vieja historia de los Xiquets, las dos colles, sin confundirse, se ayudaron mutuamente formando en los respectivos cordons, sintiéndose, por encima de todo, vallenses y haciendo posible así que la exhibición castellera alcanzase un clamoroso éxito con un bellissimo dos de set, un formidable quatre de vuit y con otros esbeltos y seguros castillos como un cinc de set, etc.*» i continuava explicant: «*Una cosa es la simpatía por una de las dos colles, y la rivalidad entre ellas para la supremacía, y otra es el espíritu vallense que ha de desear para Valls que sean sus castellers los que continúen sustentando el primer sitio, el título de campeón de estos ejercicios. Sin el cordó no hubiera hecho la colla vella el cinc de set o hubiera sido una temeridad intentarlo (...), ni el quatre de vuit se hubiera podido ver. Y hoy podemos pregonar gracias a este espíritu vallense la gran y magnífica exhibición y manifestación de potencialidad que los Xiquets de Valls nos ofrecieron*»⁷⁹⁰.

El fet que les dos colles s'ajudessin era estrany. Segons la premsa barcelonina va anar així: «*La duda, sin embargo, se apodera del gentío. Se rumorea que, debido a circunstancias ajenas a los castells, no se ha presentado, en cada una de las dos colles que van a competir, la cantidad suficiente de hombres para constituir el cordó que evite los efectos de una probable caída. Sería temeridad pretender, sin apenas cordó o sea sin el ruedo de gente que se apiña a la base de un castillo (...).*

El rumor llega a oídos del dignísimo alcalde de Valls, don José M. Fábregas, casteller también él, si se tercia. El señor Fábregas reúne a los caps de colla y a los otros castellers más destacados y, aunque no fácilmente, logra que el arraigado vallensismo de todos ellos elimine, por lo menos momentáneamente, la rivalidad que parece necesaria en la práctica de los castells. Van a competir, en este San Juan, ambas colles; pero en obsequio de los entusiastas de los Xiquets, convienen ambas colles que

⁷⁸⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 440, 30/06/1951, pàgina 2.

⁷⁹⁰ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 440, 30/06/1951, pàgines 1 i 2.

se ayudarán mutuamente; es decir, no se ayudarán, sólo se situará la colla rival al pie del castillo, por si es necesario su concurso preventivo»⁷⁹¹.

En definitiva, sense la intervenció de l'alcalde les colles no s'haguessin ajudat. Però la figura de Fàbregas, com hem anat veient, sabia imposar-se. A més, no podem oblidar que les dos colles cobraven per aquesta actuació. Així, la Muixerra va percebre 10.500 pessetes⁷⁹², i la Vella 6.500⁷⁹³.

El dia 8 de juliol es celebrà l'aplec anual a **Miramar**, on s'esperaven milers d'excursionistes, ja que aquest any es celebrava el 50è aniversari de la col·locació de la creu al molló i el 10è de la seva reposició. La colla Vella es va oferir a actuar-hi gratuïtament⁷⁹⁴. En l'acte hi van assistir l'arquebisbe de Tarragona, el president de la Diputació, l'alcalde de Valls i diverses autoritats provincials i locals. Pel que fa a la colla hi van fer alguns castells i pilars⁷⁹⁵.

Acabades les festes majors, la Colla Vella va imprimir un document per tal d'oferir-se a diferents poblacions. El text deia: *«Nos permitimos molestar su atención, para ofrecerle nuestra colaboración más entusiasta durante los días de Fiesta Mayor y, a la vez, contribuir a que la misma sea lo más esplendorosa posible.*

Nos hemos dirigido a Vd. en el sentido de que ya tendrá el adecuado conocimiento de lo que son nuestras exhibiciones de “CASTELLS”, muy tradicionales en nuestra región.

No dudamos ha de interesarle nuestro sincero ofrecimiento y, en caso afirmativo, veríamos con agrado tuviera la amabilidad de manifestárnoslo con toda la antelación posible, al objeto de poder confeccionar prontamente nuestro calendario de salidas por esta región y, a su recibo, mucho nos placera remitirle nota de gastos y al mismo tiempo facilitarle otros detalles secundarios»⁷⁹⁶. D'aquest document se'n conserva l'enviat a Vilafranca del Penedès i que va signar Josep Gasque⁷⁹⁷.

⁷⁹¹ Destino, nº725, 30/06/1951, pàgines 8 i 9.

⁷⁹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1951. Lliurament número 621. Signat per Anton Domingo Baldrich "Foguet", de 15/12/1951.

⁷⁹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1951. Lliurament número 620. Signat per Josep Gasque Padró, de 15/12/1951.

⁷⁹⁴ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 441, 07/07/1951, pàgines 1 i 2.

⁷⁹⁵ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 442, 14/07/1951, pàgines 1 i 2.

⁷⁹⁶ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6856. Carta de la Colla Vella oferint-se per actuar a Vilafranca, 09/07/1951.

⁷⁹⁷ Es tracta de Josep Gasque Padró, "Pep de la Llet".

L'any 1951, encara els efectes de la manca d'aliments eren ben presents, especialment quan hi havia a un lloc una concentració més nombrosa de l'habitual, com succeí a Vilafranca l'1 d'agost, quan es realitzà un concurs de castells. Per això, l'alcalde de la ciutat escrigué una carta al sotsdelegat provincial d'abastos i transports per sol·licitar l'augment de les partides d'oli, arròs, sucre, cafè i pastes per a sopa, per tal de poder garantir el subministrament als visitants de les festes i a tot el personal que hi havia d'actuar: els Xiquets de Valls i del Vendrell, cobles de sardanes, banda de música, balls populars i típics⁷⁹⁸.

El dia 2 d'agost van visitar la ciutat de Valls un grup d'estudiants de la Sorbona de camí als monestirs de Poblet i Santes Creus, van visitar l'ajuntament, que els va passar unes imatges del Xiquets⁷⁹⁹. Com en d'altres ocasions, les visites es rebien o amb actuacions d'alguna de les colles o amb la visió d'algunes imatges per què els castells eren el fet diferencial i del que procurava treure'n el màxim profit.

Uns dies després, l'alcalde vallenc oferia als Xiquets de Valls per l'acte de jura de bandera que s'havia de celebrar al campament que hi havia a Castillejos, però al final no hi van anar ni els Xiquets ni l'alcalde⁸⁰⁰.

El dia 15, la Muixerra actuà a la **Bisbal del Penedès**, on van aixecar el quatre de vuit que els caigué mentre baixava el pom de dalt, el dos de set, el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set per sota i d'altres. I el diumenge 25 ho feren a **l'Arboç**, on aconseguiren el quatre de vuit, el dos de set, el tres de set per baix, diversos pilars de cinc, un dels quals el van fer girar⁸⁰¹.

Entre aquestes dos sortides, els Xiquets de Valls van actuar a **Sitges**, però no podem aclarir amb exactitud quina colla fou la que hi assistí. Pere Ferrando considera que va ser la Muixerra, ja que en una notícia s'esmentava: «*Els Xiquets de Valls con sus arriesgados pilares, sus cuatros de vuit y sus aixecats...*», i en aquell moment la Muixerra era la única colla que l'aconseguia realitzar⁸⁰². Però en un l'altre lloc, s'explicà que la colla que hi actuà fou la Vella, «*siendo muy aplaudida y constituyendo*

⁷⁹⁸ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6856. Carta de l'ajuntament al sotsdelegat d'abastos i transports, 01/08/1951.

⁷⁹⁹ *ABC Madrid*, nº suelto, 02/08/1951, pàgina 9.

⁸⁰⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de Josep Mª Fàbregas a Ignacio Torrents, Coronel de l'Estat Major, Campament de Castillejos, 08/08/1951.

⁸⁰¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 449, 01/09/1951, pàgina 2.

⁸⁰² FERRANDO I ROMEU, Pere: *op.cit.*, pàgina 151.

*el plato fuerte de los actos populares que se habían preparado»*⁸⁰³. A més, en una carta que escrigué el cap de colla de la Muixerra i publicada a Mòn Casteller, es citen tots els quatre de vuit realitzats durant la temporada i totes les poblacions on la colla va actuar, i en cap dels dos casos s'esmenta que anessin a Sitges⁸⁰⁴. Per tant, considero que fou la Colla Vella, tot i no tenir constància dels castells que hi realitzà.

El dia 28 d'agost, la premsa anunciava la mort de Gabriel Balastegui Castro, casteller de 24 anys i que anava amb la Muixerra, intoxicat per haver begut aigua en mal estat⁸⁰⁵.

La Muixerra es desplaçà a **Montblanc** el 9 de setembre, on va realitzar el quatre de vuit i el dos de set entre d'altres. Pel que fa al tres de set per sota, es va haver de repetir per haver realitzat proves⁸⁰⁶. Josep Batalla, que signà el rebut, cobrà 7.500 pessetes⁸⁰⁷.

Analitzant la liquidació de les factures de la festa major de Montblanc d'aquell any, ens adonem de dos coses. D'una banda, la despesa més important eren els Xiquets de Valls, seguits per les 3.000 pessetes pagades pels focs artificials i per les 2.398,75 a una impremta per fer els programes de festes. D'altra banda, pel que fa als ingressos, només hi van haver dos entrades, la recaptació popular pels Xiquets de Valls, que ascendia a 3.814,05 pessetes i la del festival infantil de 577, el que suposava que s'havien gastat 16.700,80 pessetes amb la festa⁸⁰⁸.

Al setembre, uns dies abans de la Festa Major tarragonina la premsa explicava: «*La colla de castells Xiquets de Tarragona no saldrà por Santa Tecla. En su lugar la Comisión de Fiestas ha contratado les colles de Valls, la Muxerra y la Vella. Mejor dicho, la contrata de les colles vallenses ha llevado aparejada la retirada de nuestros castellers*». Amb aquestes paraules semblava que la contractació de les colles vallenques fos la causa de no contractar la de Tarragona, però seguia explicant que l'Ajuntament no havia aconseguit posar-se d'acord amb el cap de colla ni amb els castellers locals per tal que actuessin. I continuava dient que la colla estava passant per un mal moment de forma, sense assajos ni possibilitats de realitzar una bona actuació⁸⁰⁹.

⁸⁰³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 450, 09/09/1951, pàgina 3.

⁸⁰⁴ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 584, vol. I.

⁸⁰⁵ *La Vanguardia Española*, nº 26.507, 28/08/1951, pàgina 18.

⁸⁰⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 451, 15/09/1951, pàgina 6.

⁸⁰⁷ ACCB. Fons Municipal de Montblanc. Registre 121.1. Rebut signat per Josep Batalla, 09/09/1951.

⁸⁰⁸ ACCB. Fons Municipal de Montblanc. Registre 121.1. Liquidació factures i ingressos de la Festa Major, 30/09/1951.

⁸⁰⁹ *Diario Español*, nº 4043, 13/09/1951, pàgina 2.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Al mateix diari es publicava una entrevista al cap de colla tarragoní per tal d'aclarir els fets: *«Por primera vez en muchos años la colla dels Xiquets de Tarragona no va a salir en las fiestas mayores de Santa Tecla, su única presentación anual.*

Parece ser que la causa de esto ha sido el acuerdo tomado por la Comisión de Fiestas del Ayuntamiento de contratar (...) las dos colles de Valls. Els Xiquets de Tarragona se han sentido molestos –al parecer- y han dicho que ellos, si actúan los de Valls, no quieren salir.

El Alcalde, personalmente, le llamó a su despacho y no hubo forma de poner las cosas en claro, fuimos a ver al cap de colla, Esteve Pomerol (...).

-Bueno, Pomerol, ¿qué tiene que decirme de este lio dels castells?

-Nada.

-Hombre, pero no me fastidie usted.

-Nada, nada, lo dicho.

-¿Por qué no quiere hablar?

-Mejor no hacerlo, “perquè el vesper podria trencar-se i les abelles picarien”.

-¿A quién?

-A todos.

-Bueno, pero ¿actúan por Santa Tecla o no?

-No.

-¿Vienen los de Valls?

-Sí.

-¿Les tienen miedo?

-¿Miedo? A nadie.

-¿Entonces?

-Bé, ja està bé; deixem-ho estar.

-Se que hablaron con el Alcalde.

-Sí.

-¿Y qué?

-Nada.

-Dígame algo más.

-Venga después de las fiestas ya hablaremos. Ahora no quiero decirle nada.

Con todo esto, en el tira y afloja y la terquedad de Pomerol, que cada dos por tres me da las gracias por haber intentado ocuparme del asunto, se formó un grupito de gente y cada uno hacía sus comentarios.

-Así rompen la tradición de muchos años –decía uno del grupo.

-¿De quién es la culpa? –pregunto.

-Y yo que sé.

-¿De la Alcaldía?

-No me venga con historias.

-¿Es usted de la Colla? –pregunto, viendo salvada la entrevista.

-No, pero tengo mucha afición.

-¿Hay algún otro casteller por aquí? –pregunto.

-Nadie te dirá nada –dice otro.

Me voy otra vez a Pomerol, que discute con unos cuantos.

-Bueno, Pomerol, ¿de verdad que no salen por Santa Tecla?

-De verdad.

-¿Y también, de verdad, que no quiere decirme nada?

-Yo se lo agradezco mucho pero no es el tiempo oportuno para hablar de castells.

-Sí, el horno no está para bollos»⁸¹⁰.

Sobre les gestions per contractar les colles vallenques, sabem que es van realitzar per telèfon entre els dos ajuntaments⁸¹¹. Uns dies després, el tinent d'alcalde tarragoní enviava una missiva a Eugeni Cirac per dir-li que ja havia rebut la informació sobre les dos colles i que li adjuntava unes notes sobre l'actuació per tal que els hi fessin arribar. També li deia que s'hi desplaçarien els representants de les dos per tractar tot el que faltava⁸¹².

Amb l'aparició d'un nou article, la polèmica anava creixent: «*La colla dels Xiquets de Tarragona no sale por Santa Tecla. Las declaraciones del teniente de alcalde, presidente de la Comisión de Fiestas, don Pablo Olivé Sanromá, hechas a nuestro compañero Vergara, son harto significativas al respecto. Ciñéndonos al texto de las mismas, el motivo del tal actitud no es otro que la incompatibilidad con las colles de Valls, pues los castellers de Tarragona consideran una “bofetada” para su prestigio el que la Comisión de Fiestas haya contratado a la Vella y la Muxerra vallenses. Ahora bien, la Alcaldía reunió a todos los componentes de la colla tarraconense, con el fin de*

⁸¹⁰ *Diario Español*, nº 4043, 13/09/1951, pàgina 8.

⁸¹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 501. L'ajuntament de Tarragona sol·licita al de Valls els gegants i parlen dels Xiquets, 14/09/1951.

⁸¹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta del tinent d'alcalde de Tarragona a Eugeni Cirac, 15/09/1951.

hallar una fórmula de arreglo. El temor de hacer un papel más que mediocre ante la pericia y entreno de los vallenses, era soslayado ofreciéndoles la ayuda municipal a fin de contratar los refuerzos que creyesen necesarios, facilitándoles el propio coche del Ayuntamiento para que fueran al Vendrell y establecieran un acuerdo con algunos componentes de los Nens de la población citada. Esta segunda proposición que favorecía a nuestros Xiquets tampoco fue aceptada y, en consecuencia, descartada la posibilidad de su salida el día de la Patrona.

Hasta aquí los hechos y la verdad escueta que se ha sucedido entre bastidores durante la semana última. Nosotros que somos partidarios de nuestros castells (...), honradamente creemos que la posición de los Xiquets de Tarragona es falsa. Si algún ápice de razón tenían para no salir ante la superioridad de los vallenses, después de la reunión de la Alcaldía, vistas las condiciones favorables que les asistían, su obligación era dejar de un lado las intrigas y desavenencias y, con toda dignidad, hacer frente a las colles forasteras. (...).

Pero a pesar de ello, creemos existe, una posibilidad de arreglo y por tanto nuestra colla local debería llegar a un acuerdo para salir el domingo próximo. (...).

No se trata de perjudicar a los Xiquets de Tarragona antes bien de ayudarles en sus dificultades. El público sería benévolo y la colla salvaría dignamente el pleito planteado. ¿Qué de ahí se iniciara una reorganización? No lo dudamos. Pero ante todo creemos que los castellers tarraconenses deben hacer honor al ofrecimiento de la Alcaldía, dándonos también testimonio de su pericia y habilidad»⁸¹³.

Dos dies després es publicà més informació sobre aquest tema, els Nens del Vendrell entraven en joc:

«El pleito casteller cobra proporciones insospechadas. Ayer una comisión de la colla Nens del Vendrell visitó a la Alcaldía para manifestarle sus propósitos de trasladarse a Tarragona con motivo de las fiestas de Santa Tecla. Verificadas las oportunas gestiones, a primeras horas de la tarde llegase a un acuerdo mediante el cual los castellers vendrellenses competirán con las colles de Valls (...). La colla Xiquets de Tarragona se halla completamente al margen y son precisamente los 110 hombres de Vendrell, quienes darán batalla a los vallenses. En realidad no se trata de concurso alguno, pero prácticamente resulta así. Vista la rivalidad existente entre ambas colles –

⁸¹³ *Diario Español*, nº 4047, 18/09/1951, pàgina 3.

según rumores, Vendrell intentará el tres de vuit - es de esperar una magna jornada castellera como hace años no se ha visto en Tarragona» i explicava que les tres colles cobrarien el mateix, 7.500 pessetes cadascuna⁸¹⁴.

El 23, dia de l'actuació de les tres colles a **Tarragona**, encara es publicà una entrevista amb tres membres de la Muixerra: Lluís Montserrat Sesplugues, representant d'aquesta colla al Patronat, Josep Batalla Mallorquí, casteller, i Anton Domingo Baldrich, cap de colla. I Joan Guinovart, secretari de la Vella. Que deien:

«-¿Qué castillos levantarán en Tarragona?

-El quatre de vuit, el dos de set y el tres de set aixecat per sota, como difíciles y aparte, los otros.

-¿Saben que vienen los del Vendrell?

-Sí.

-¿Les hacen miedo?

-¿Miedo? Ya saben que no.

-Ellos piensan hacer el tres de vuit.

-Una cosa es intentarlo y otra hacerlo.

-¿Cree que no lo conseguirán?

-Estoy seguro.

-Dicen que lo hacen muy bien.

-No lo creo. La última vez que se hizo el tres de vuit completo fue en el año 1934 en Torredembarra y lo hicimos nosotros. Desde entonces se ha intentado muchas veces más sin conseguirlo.

-¿Es el más difícil?

-Sí.

-¿Ustedes lo intentarán mañana?

-De seguro que no.

-¿Y si los del Vendrell lo hacen?

-No lo harán.

-Han dicho que piensan levantarlo.

⁸¹⁴ *Diario Español*, nº 4049, 20/09/1951, pàgina 3.

-Estoy seguro que no. Para hacer el tres de vuit hay que tener por lo menos, muy bien asegurado el quatre de vuit, y ellos lo han logrado muy pocas veces y nunca con perfección.

-¿Ustedes sí?

-Siempre, aunque también nos hemos caído algunas veces.

-Entonces, ¿son ustedes los mejores?

-La Muxerra es la mejor, ahora. Tiempo atrás nos venció la Colla Vella.

-La colla de Tarragona, reforzada por la de Vendrell, ¿hubiera sido enemigo para ustedes?

-No. En Tarragona nunca ha habido castellers porque no se han cultivado.

-¿Quién es el mejor hombre?

-Ramón Fontanilles, de cincuenta y un años.

-¿Están ustedes muy seguros del quatre de vuit?

-Sí, pero también nos podemos caer.

-¿Les han ganado alguna vez los de Vendrell?

-Nunca, pero desde luego, presumen que son mejores que nosotros.

-¿Y es verdad?

-“Els del Vendrell parlen mol i no fan res”. Nosotros trabajamos sin hablar.

-Me parece muy bien.

Y nos fuimos a ver a José Guinovart Escarré⁸¹⁵, secretario de la Colla Vella. No pudimos ver al cap de colla por estar en plena vendimia. El secretario se muestra un poco pardo.

-¿Harán el quatre de vuit?

-Que yo sepa, no.

-¿Qué castillos levantarán?

-El cinc de set, el tres de set aixecat per sota y uno superior que podría ser el dos de set, aparte otros.

-¿Son mejor ustedes o los de la Muxerra?

-Los de la Muxerra, sin duda.

-¿Y los de Vendrell y ustedes?

-Ahora los de Vendrell; trabajan mejor actualmente, pero nosotros tenemos elementos que con el tiempo podremos igualarlos.

⁸¹⁵ Es tracta de Joan Guinovart Escarré.

-En un concurso, ¿quiénes ganarían los de Vendrell o ustedes?

-Ahora los de Vendrell.

-Entonces, ¿es que la Colla Vella está en baja forma?

-Está en pleno período de formación. La mayoría son elementos jóvenes que les falta tiempo para ponerse a la altura e incluso superar a las otras colles.

-Como están ustedes ahora, ¿superarían a la colla de Tarragona?

-Naturalmente.

-¿Son tan malos?

-Tarragona no tiene castellers.

-¿Será verdad?...»⁸¹⁶

Analitzant les entrevistes queda clar que els de la Muixerra es sentien superiors, mentre que els de la Vella sabien que en aquest moment ocupaven el tercer lloc del món casteller.

Però, a banda de la superioritat mostrada a l'entrevista i la seguretat que els vendrellencs no aixecarien el tres de vuit, la por anava per dins. Lluís Lirón recorda que *«per Santa Tecla de 1951, els del Vendrell volien fer el tres de vuit i el portaven molt ben preparat. Per tal d'impedir-ho, la directiva de la Muixerra, amb Foguet al capdavant, va anar a veure a l'Alfons Sendra Magrané "Alfons dels Monjos", que havia anat amb la colla unificada i amb la Muixerra fins l'any 51 i que en aquell moment era una peça clau per a que els vendrellencs poguessin aconseguir el tres de vuit, i li van demanar que fes veure que estava malalt»*. Cosa que ell va fer pels anys que havia estat a la Colla⁸¹⁷.

Pel que fa als castells realitzats el dia 23 a Tarragona, la Muixerra va descarregar el dos de set, el quatre de vuit i el tres de set aixecat per sota. Els del Vendrell descarregaren el quatre de vuit, carregaren el dos de set i intentaren el tres de vuit. Mentre que la Vella carregà el cinc de set i el dos de set i descarregà el tres de set⁸¹⁸. El setmanari vallenc afegia: *«aunque la actuación no tenía el carácter de un concurso, -y si hubiese sido así la puntuación alcanzada por la Muxerra, hubiese sido, y no de poco, la mayor- la supremacía vallense por la clase, seguridad, esbeltez de los castillos quedó de manifiesto»* i seguia explicant que s'havia produït un accident: *«cuando la colla Vella*

⁸¹⁶ *Diario Español*, nº 4052, 23/09/1951, pàgina 12.

⁸¹⁷ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013.

⁸¹⁸ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 584, vol. I.

*levantó muy bien el cinc de set por haberlo desplomado uno de los que en él subían»*⁸¹⁹. Una altra font afirma que el castell el va fer caure expressament Joan San Nicolás Truques “Joan de Pebrots”, arran d’una discussió amb altres segons en el moment en què el castell era tot dalt⁸²⁰. El casteller que va prendre mal en la caiguda va ser Josep Mª Caixal Segarra⁸²¹.

Segons els rebuts dels pagaments efectuats a les dos colles per l’actuació, la Muixerra va rebre 8.000 pessetes⁸²², mentre que la Vella en cobrà 11.000⁸²³. Aquesta diferència corresponia a que la Vella també va ser contractada per actuar el dia 24 en solitari a **Tarragona**, però no hi ha constància dels castells que s’hi realitzaren.

A finals d’agost, la Comissió de Festes de la Mercè de l’Ajuntament de **Barcelona**, demanà pressupost a l’Ajuntament vallenc per a que els Xiquets de Valls hi anessin⁸²⁴. Cirac respongué que la Muixerra hi podia actuar per unes 10.000 pessetes, i explicava que si es podia fer un bitllet reduït seria més econòmic o, fins i tot, que si volien fer una actuació senzilla s’hi podien enviar menys castellers, ja que amb aquest preu es comptava tota la colla, uns 100 entre grans i petits⁸²⁵. En aquest document, el mateix Cirac afirmava que s’havien realitzat diverses gestions per telèfon, i en una altra carta enviada des de Valls s’insistia amb el preu, i el fet que si volien fer una actuació a les 12 de la nit, el preu s’incrementaria en 3.000 pessetes, ja que el dia següent els castellers perdrien el seu salari⁸²⁶. Per la premsa barcelonina sabem que van ser diversos membres de la Muixerra els que es van oferir per a actuar-hi i que la Comissió de Festes de la Mercè no va tenir cap inconvenient en acceptar⁸²⁷. Finalment, la Muixerra va actuar a

⁸¹⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 453, 29/09/1951, pàgina 3.

⁸²⁰ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 37, vol. I.

⁸²¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de la Colla Vella, sense destinatari, que parla del casteller lesionat, 26/09/1951.

⁸²² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Relació de pagaments de Santa Tecla, setembre de 1951

⁸²³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut del pagament efectuat a la colla Vella per l’actuació a Tarragona, 24/09/1951.

⁸²⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Francisco Millás a l’alcalde de Valls per demanar pressupost actuació a Barcelona, 30/08/1951.

⁸²⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta d’Eugeni Cirac a Francisco Millás, 31/08/1951.

⁸²⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de l’Ajuntament de Valls a la Comissió organitzadora de les festes de la Mercè, del setembre de 1951.

⁸²⁷ *Destino*, nº 737, 22/09/1951, pàgina 11.

les festes de la Mercè – 24 de setembre - a Barcelona on van fer, entre d'altres, el dos de set⁸²⁸.

L'entrevista publicada dels dirigents de la Muixerra va provocar la resposta vendrellenca. Primer parlaven dels quatre de vuit que havia descarregat la seva colla i continuava explicant que els anys 1945 i 1946, a Vilafranca, els Nens havien guanyat a la Muixerra. I acabava dient: *«ahora y con motivo de las próximas festividades de Santa Teresa y Santa Úrsula nos ofrecemos para actuar conjuntamente con la Muxerra en Vendrell u Valls, respectivamente, sugerencia que de aceptarla estamos a su disposición para ponernos de acuerdo y tratar todos los detalles»*⁸²⁹.

Lluís Montserrat, en nom del Patronat dels Xiquets de Valls i de la Muixerra respongué que l'any 1947 els Xiquets de Valls van reptar als del Vendrell i Tarragona i que cap de les dos colles van acceptar-ho. I que si ells no ho van fer llavors, res obligava a fer-ho ara a la Muixerra. Continuava proposant l'elecció d'una data per tal que cada temporada hi hagués una competició. I acabava dient: *«No se diga, pues, que los Xiquets de Valls no quieren ir al Vendrell (...) sepan, pues, que los vallenses están a su disposición y según sea el contrato serán de atrevidos los castillos»*⁸³⁰.

L'enfrontament entre les dos colles no es va produir però el dia 15 d'octubre, Santa Teresa, es va realitzar l'actuació dels Nens del Vendrell celebrant la Festa Major on, en pròpia plaça descarregaren el tres de vuit.

Els Nens del Vendrell ho havien fet, i llavors el que calia era una reacció vallenca. El primer a treballar per aconseguir-ho va ser l'alcalde, que el mateix dia 15, proposava: *«Terminado el despacho de los asuntos que figuraban en el orden del día, la presidencia trasladó al Consistorio sus impresiones del esfuerzo que los Xiquets de Valls se proponen realizar este año, con motivo de las próximas fiestas y ferias de Santa Úrsula para levantar castillos cuya importancia sientan el prestigio de la ciudad rivalizando con los éxitos obtenidos últimamente por elementos de otras localidades. Y la Corporación estimando que patrióticamente deben apoyarse los intentos conducentes a tal fin, acordase autorizar a la Comisión Permanente para que preste a la actuación*

⁸²⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº453, 29/09/1951, pàgina 3.

⁸²⁹ Diario Español, nº 4065, 09/10/1951, pàgina 3.

⁸³⁰ Diario Español, nº 4069, 13/10/1951, pàgina 3.

de referencia el apoyo que considere oportuno, moral y económicamente, fijando al efecto las retribuciones adecuadas»⁸³¹.

El tema econòmic estava solucionat; era necessari que els membres de la colla ho aconseguissin i, per fer-ho, havien d'assajar. *«Després d'haver aconseguit els vendrellencs el sospirat tres de vuit, lo cosa esta que crema. Tots els preparatius febreros de la Muixerra són per a fer-lo també el diumenge; tècnicament, assajant, diuen que està aconseguit, i que el diumenge el faran, i també que el dilluns provaran el cinc de vuit. Bé, a la plaça ho veurem»⁸³².*

Amb aquest clima s'esperava l'arribada de la festa amb il·lusió: *«Otro de los actos fuertes del programa, lo será sin duda alguna las dos exhibiciones de castells a cargo de las dos colles locales de los popularísimos Xiquets de Valls que tanto mañana domingo, como el lunes, ofrecerán a la afición castellera de nuestras comarcas, después de las importantes exhibiciones de sus peculiares ejercicios en diversas poblaciones, van a terminar la actual temporada levantando e intentando las más atrevidas y emotivas torres humanas y otras manifestaciones de tan típico ejercicio»⁸³³.*

Les dos colles vallenques volien acabar la temporada a **Valls** de la millor manera possible, i així fou. *«Por primera vez, la Muxerra intentó el tres de vuit (...) y el lunes, después de haberlo cargado el domingo (de hecho, logrado, aunque, según la costumbre que ha establecido unas normas, por no haber levantado a tiempo, que lo tuvo, l'axaneta la mano. No podía considerarse hecho legalmente), se coronó sin desdibujarse, rectilíneo, de manera impresionante. (...). Y para que no fuese sólo una colla surgió la Vella y plantó, también el lunes, después de un magnífico cinc de set, un esbelto dos de set, que hizo y deshizo a la perfección. Las ovaciones que la Muxerra y la Vella recibieron, fueron inenarrables»⁸³⁴.*

Els castells que va fer la Colla Vella van ser el cinc de set i el dos de set, i veient la bona actuació realitzada, van intentar el quatre de vuit, que caigué a l'entrada dels dosos⁸³⁵. Al seu torn, la Muixerra el dia 21 va intentar dos vegades el tres de vuit i el 22 va

⁸³¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 14/10/1949 al 04/01/1952, pàgina 180v.

⁸³² Carta de Joan Pons Pena, del 19/10/1951 publicada a: CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 579, vol. I.

⁸³³ *Diario Español*, nº 4075, 20/10/1951, pàgina 5.

⁸³⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº457, 27/10/1951, pàgines 1, 2 i 3.

⁸³⁵ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 37, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

carregar el tres de vuit i un dos de set, que la segona vegada van poder descarregar⁸³⁶. D'aquesta actuació, un dels protagonistes en recorda: «*El primer dia de la fira el vam provar i quasi vam aconseguir carregar-lo. El segon dia es carregà. I si no es va descarregar va ser perquè l'aixecador havia begut una mica mentre esmorzava amb un grup d'alemanys que hi havia a la ciutat, i al començar a baixar, ho va fer molt poc a poc, tant, que finalment el castell va caure*»⁸³⁷.

Quadre n° 23: Castellers de la Muixerra que van pujar al tres de vuit, 22/10/1951:

Cognoms	Nom	Renom
	José María ⁸³⁸	
Pujol Alsina	Joan	<i>Pouaire</i>
Iglésias Canuto	Angel	<i>Angel</i>
Pallarès Pons	Ramón	
Monné Alarcón	Joan	<i>Mora</i>
Vallès Badia	Eduard	
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>
Domingo Baldrich	Antón	<i>Foguet</i>
Fabra Español	Llorenç	<i>Llorençó</i>
Isern Agustench	Josep	<i>Pep</i> <i>Muntanyès</i>
Rius Vallverdú	Salvador	
Fabra Español	Jordi	
Rubio Ruiz	Isaac	
Sánchez Ruiz	Alfonso	
Invernón Alcaraz	Diego	
Valverde Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>
Porcel Porcel	Rafel	<i>Conejo</i>
Ivernon Alcaraz	Llorenç	<i>Nico</i>

Font: de l'autor, a partir de la documentació següent⁸³⁹.

⁸³⁶ Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya. Base de dades. <http://www.cccc.cat/base-de-dades> [14/01/2014].

⁸³⁷ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013.

⁸³⁸ No hi ha prou referències per saber de qui es tractava.

Quadre n° 24: Castellers de la Colla Vella que van pujar al dos de set, 22/10/1951:

Cognoms	Nom	Renom
Masoni Sans	Isidre	
Ferré Miró	Pere	<i>Pere de Belltall</i>
Jaumejoan Rodon	Anton	<i>Anton de l'Erasme</i>
Serra Miró	Antòn	<i>Serra de les Premses</i>
Pena Gavaldà	Joan	<i>Ros de Xamali</i>
Batet Riello	Àngel	
Martínez Ruiz	Jorge	
Izquierdo Artero	Antonio	<i>Bessonnet</i>
García Aro	Juanito	<i>Vilques</i>
Martín Losada	Fernando	
Giroz	Juan	<i>Juanito</i>
Batet Riello	Albert	

Font: de l'autor, a partir de la documentació següent⁸⁴⁰.

El dia 23 d'octubre Pere Català i Roca felicitava a la Muixerra pel tres de vuit «*amb la confiança de que aqueix castell serà un punt de partida per a la plenitud de la castellística*»⁸⁴¹.

El 27 la premsa tarragonina parlava dels castells i explicava que: «*Con el tres de vuit construido, pasaba la iniciativa castellera a manos de Els Nens, planteando la papeleta a los de Valls. (...). El castell citado constituía la piedra de toque entre ambas colles y mientras Valls no demostrara lo contrario, o sea levantara el tres de vuit, teníamos que convenir que los de Vendrell eran mejores. Santa Úrsula nos demostró que en Valls existían posibilidades de anular la ventaja adquirida por Vendrell. El pasado domingo la Muxerra intentó por dos veces levantar el tres de vuit, sin conseguirlo. Lo propio hizo el lunes, lográndolo al fin, si bien el castillo se desmoronó justamente cuando*

⁸³⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº457, 27/10/1951, pàgina 2. I completat amb la col·laboració de Lluís Lirón Munuera. Entrevista realitzada el dia 9 de gener de 2014.

⁸⁴⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº457, 27/10/1951, pàgina 2. I completat amb la col·laboració de Francesc Piñas Brucart. Entrevista realitzada el dia 12 de setembre de 2013.

⁸⁴¹ Arxiu Jordi Gasque. Felicitació de Pere Català pel tres de vuit, 23/10/1951.

l'enganeta había levantado el brazo». I continuava dient que el fet que els del Vendrell l'haguessin descarregat els donava la victòria aquesta temporada⁸⁴².

Dos dies després l'alcalde Fàbregas escrivia al director del *Diario Español* per aclarir diversos temes. El primer, que s'havia donat la consigna a Valls que no es generessin polèmiques entorn els Xiquets. El segon, que a l'article esmentat es deia que el tres de vuit havia caigut quan l'enganeta tenia el braç aixecat, i li deia que en realitat havia estat, quan el nen ja era al terra. Explicava el motiu de la caiguda, corroborant les paraules esmentades per Lirón, i afegint que el noi s'havia pres tres copes d'anís, motiu pel qual va baixar del castell per la part contrària d'on li havien dit. El tercer, que al tres de vuit carregat no hi havien pujat elements bàsics perquè estaven lesionats. Finalment acabava dient que a Valls hi havia dos colles que feien el dos de set i, que en breu, també farien el quatre de vuit⁸⁴³. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex n° 30, pàgina 614). Uns dies després li enviava una altra carta que insistia amb el tema: «¿No le parece que ya está bien la campaña que *Diario Español* y *Destino* vienen siguiendo?»⁸⁴⁴.

El 3 de novembre es publicava un article on s'explicava que els Nens del Vendrell havien descarregat el tres de vuit, i acabava amb aquest reflexió: «*Vendrell ha cerrado con broche de oro la temporada, y creemos que va a resultar muy difícil para las colles rivales conseguir arrebatárselos tan merecido galardón folklórico*»⁸⁴⁵

La polèmica va continuar, aquesta vegada promoguda pel mossèn del Vendrell, que a les *Hojas Culturales*, que es repartien per la comarca i la diòcesis, es parlava dels tres de vuit dels del Vendrell i del de la Muixerra. I des de l'Ajuntament de Valls li van respondre que aquest document havia generat a Valls molt mal estar, fins al punt que algú es plantejava queixar-se al bisbe⁸⁴⁶. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex n° 31, pàgina 615).

Uns dies després de la festa, Josep Gasque, cap de colla de la Vella, va escriure una altra carta: «*la nostra actuació fou molt aplaudida, destacant-se encara més aplaudiments en*

⁸⁴² *Diario Español*, n° 4081, 27/10/1951, pàgina 2.

⁸⁴³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de Fàbregas a Lluís Mª Mezquida, 29/10/1951.

⁸⁴⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 528. Carta de Fàbregas a Lluís Mª Mezquida, 10/11/1951.

⁸⁴⁵ *Destino*, n° 743, 03/11/1951, pàgina 7.

⁸⁴⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta que podria estar escrita per Josep Mª Fàbregas o per Eugeni Cirac i dirigida al Mossèn del Vendrell, 05/11/1951.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

el dos de set nostre que en el tres de vuit de la Colla Nova [es referia a la Muixerra], i les impressions en general dels vallencs són d'esperar que la Colla Vella iguali, al menys la pròxima temporada, a les altres colles. Els castells realitzats per la Vella en el curs de la temporada es xifren en el dos de set, el cinc de set, el tres de set aixecat per baix, el quatre de set, el tres de set, el dos de sis net i el pilar de cinc. (...) Tenim confiança en la joventut castellera que s'aplega a la Colla Vella: el dos de set l'hem aconseguit amb elements joves, amb segons que només tenen 24 anys; el quatre de vuit del mateix dia, l'hem intentat amb tot de joves, de 25 anys com a màxim, i creiem que pot molt ben ser una realitat, potser fent-hi alguns canvis, l'any vinent»⁸⁴⁷.

La última actuació de la Muixerra va ser el 4 d'octubre a **Vila-rodona**. Va fer-hi el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig. I després, tot i no estar-hi obligada per contracte, van intentar el dos de set dos vegades, amb gent nova, sense poder-ho aconseguir. El setmanari vallenc afegia: «*Hallamos muy prudentes estas experiencias, en las plazas públicas, para ir comprobando posibilidades de nuevos castellers y ver de aumentar así su plantel para estos castillos, que entran ya en la categoría de los grandes. Son las plazas el mejor entreno y resultan apropiadísimas para ciertas pruebas, si, como en Vilarodona no existía un compromiso serio de realizar los llamados arriesgados y grandes castillos*»⁸⁴⁸.

La darrera publicació de l'any referent als castells es preguntava si aquest havia estat l'any més casteller de la història. Consideraven que totes les colles havien millorat molt i que s'havien produït moltes actuacions, a banda que en la majoria, s'havien aconseguit castells importants. Pel que fa al tres de vuit, s'insistia que el deixeble havia superat al mestre, referint-se que la Muixerra només l'havia pogut carregar. Finalment, acabava felicitant a totes les colles per la temporada realitzada amb l'esperança que la pròxima fos encara millor⁸⁴⁹.

La temporada de 1951 va suposar la consolidació definitiva al capdavant de la Colla Vella de Josep Gasque Padró "Pep de la Llet". En algun moment abans de Sant Joan, Francesc Fàbregas deixà el càrrec i Josep Gasque fou l'encarregat de realitzar les gestions amb l'Ajuntament vallenc⁸⁵⁰ i oferir-se per actuar a Vilafranca⁸⁵¹. Així, la falta

⁸⁴⁷ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 584, vol. I.

⁸⁴⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 459, 11/11/1951, pàgina 3.

⁸⁴⁹ *Destino*, nº 751, 29/12/1951, pàgina 11.

⁸⁵⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1951. Lliurament número 620, de 15/12/1951.

de notícies i el fet que per primera vegada des de la unificació la colla fos capaç de descarregar el dos de set, ens fa pensar que per fi havia arribat un període d'estabilitat entorn el cap de colla.

3.4.1. Les negociacions frustrades de la Muixerra: Paris i Mallorca.

El dia 16 de gener de 1951, I. Ferreté Pons envià una carta al Patronat dels Xiquets de Valls: *«Teniendo proyectado organizar, un grupo de catalanes residentes en Paris, entre los cuales figura un hermano mío, natural de Tarragona, (...), una excursión de los Xiquets de Valls, auténticos, me ha encargado les consulte la idea, y me informen en qué condiciones estarían dispuestos a realizar dicha excursión, que podría celebrarse la próxima primavera (...).*

En tal caso, deberán hacerme una carta designándome como delegado y también a mi hermano, pero con carácter de exclusiva (...).

Debo su dirección a un folleto que me ha facilitado un vecino de esa localidad al enterarse de nuestra idea y referirnos que hay varias collas pero que esa es la de mayor solvencia y prestigio»⁸⁵².

La proposta es va veure amb bons ulls, i després de les Decennals s'hi van posar ràpidament per tal de facilitar l'acord. El dia 17 de febrer Eugeni Cirac, li envià dos cartes.

La Primera: *«Pláceme informarle que este Patronato ha acordado nombrarle a Vd. Y a su Sr. Hermano delegado del mismo para que en su representación y nombre gestione o gestionen las condiciones de la actuación de la colla de Xiquets de Valls, la Muxerra en Paris y, por aprovechamiento de este desplazamiento, en otras poblaciones o ciudades de Francia.*

Dicha delegación y representación se le confiere con carácter de exclusiva.

Aprobadas que fuesen las condiciones económicas se les autorizara convenientemente para la firma de los respectivos contratos»⁸⁵³.

⁸⁵¹ ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6856. Carta de la Colla Vella oferint-se per actuar a Vilafranca, 09/07/1951.

⁸⁵² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de I. Ferreté Pons al Patronat per actuar a París, 16/01/1951.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

A la segona li exposava les necessitats que s'havien de cobrir per tal de contractar la colla: *«Esta colla de los Xiquets de Valls, es la campeona actual y lo ha sido en cuantos concursos se han celebrado. Aparte, puede decirse que esta colla, ha llegado a tal perfección en sus castillos o torres humanas que hoy por hoy ni se la iguala. Son unos castillos estilizados, diríase, como dibujados por su seguridad, técnica (...) y clase. Estos ejercicios por otra parte han entusiasmado en cuantas partes se han llevado a cabo. Esta colla fue la que actuó hace unos años en Madrid y ante el Caudillo (...).*

Para concretar de las condiciones económicas, vayan estos datos: la colla se compone de un centenar de individuos. Creemos no obstante que para esta excursión no se precisarían tantos; (...) creemos que con 50 o 60 habría de sobras (...).

Otra observación es que por ser gente en su mayoría obrera o labradora no son de requisitos, en cuanto a la comida, bastándoles solo una comida que siendo sencilla sea sana y abundante y lo mismo en cuanto a la habitación, limpia sin lujos.

Por la circunstancia de ser su mayoría gente obrera, este Patronato acostumbra darles unas dietas. Dejan de trabajar y su familia debe comer y por ello estas dietas. Se está dispuesto a que sean lo más reducidas posibles al objeto de facilitar tal propósito»⁸⁵⁴.

El dia 23 Cirac insistia amb els contactes i li enviava la publicitat esmentada. A més, les autoritats prenen consciència que aquest actuació podia ser molt important i, per això, proposaven alternatives per tal de poder-la dur a terme: *«En plan estrictamente particular, porque ignoramos el resultado puedan dar, para el supuesto de que no pudiese ser cubierto en su totalidad el importe de los gastos que el desplazamiento originaria, se ha pensado en gestionar subvenciones oficiales que la colla de los Xiquets de Valls pudiese efectuar por tierras de Francia, como una propaganda o divulgación como se quiera llamársele del folklore nacional, en cuya modalidad los Xiquets son los únicos que lo practican. Naturalmente que esto habría de llevarse a cabo paralelamente a las gestiones que Vds. puedan efectuar y en el caso de que faltase para cubrir su presupuesto cierta cantidad»⁸⁵⁵.*

S'aprecia al text la il·lusió i les ganes que va generar la possibilitat d'aquesta sortida a l'estranger per part de les autoritats, que per tal de poder-la realitzar estaven disposats a

⁸⁵³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta d'Eugeni Cirac a I. Ferreté Pons, 17/02/1951.

⁸⁵⁴ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta d'Eugeni Cirac a I. Ferreté Pons, 17/02/1951.

⁸⁵⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta d'Eugeni Cirac a I. Ferreté Pons, 23/02/1951.

buscar el finançament necessari. El senyor Ferreter Pons els responia que havia rebut la publicitat i que continuava amb les gestions⁸⁵⁶. El 13 d'abril Cirac en rebia una altra de L. M. Ferreté, el germà resident a París, que deia: *«Mis primeras gestiones fueron encauzadas en una Agencia artística que, por ser españoles los Directores, me pareció la más indicada para poderse ocupar del asunto (...), tuve 3 entrevistas con dichos señores, en un plazo de 15 días, cual me solicitaron ellos, a fin de poder encauzar el asunto y estudiarlo bien. Finalmente, la contestación fue desfavorable, a causa de que en París ni en Francia, no se permite pasar el platillo para recoger fondos que se piden al público, cuándo este contempla su colla levantando sus torres (...).*

Tampoco es permitido aquí, por ejemplo, la venta de cartas postales con la fotografía de una entidad o individuos que ejecutan un espectáculo delante el público; al tener yo la idea de proponerles de hacer venir su colla aquí, me pareció que se podrían alcanzar fácilmente, todos los gastos y muchos más con el producto de la venta de cartas postales recuerdo o de las “quetas” como acostumbran a hacer Vds. (...).

Habiéndome pues enterado oficialmente de estas cuestiones y al recibir la negativa por contesta, mi plan e idea que tanto me entusiasma aún (...) no me queda otro remedio que enfocar este asunto en otro sentido y esto es lo que voy a hacer; hoy mismo, tengo “rendez vous” con una alta personalidad con la que vamos a estudiar qué medio hay para llegar a una solución favorable, esta excursión que, ni Vds. no creo puedan tener más empeño y deseos de realizar, que yo mismo. (...).

Debo decirles también, que a pesar de comprender la ilusión que a Vds. les haría el venir a Paris y en Francia, yo ideé y senté a la Agencia (...) unas bases y precios que me parecieron justos (...). Yo conté como bases de esta excursión, un número de 65 individuos y calculé también el importe de dichas dietas al precio de 30 ptas. Por cada individuo y por cada día, lo que, naturalmente con los demás gastos de fonda, comidas, viajes, nos llevaba a una suma total, fantástica.

Mi nueva idea es: que vinieran 60 de los mejores de su colla la Muxerra pues posiblemente para el mejor suceso, tendremos que añadir a la excursión, una orquesta típica o algo que permita prolongar el espectáculo, sea en el Teatro, sea en un Circo o grande sala; ya que en las calles, no sé les permitirá levantar sus torres (...).

Haga el favor de decirme, pues, por vuelta de correo, el nº de dietas que habría que calcularse (teniendo en cuenta que algunos pueden ser hermanos, o ser varios de la

⁸⁵⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de L. Ferreté Pons al Patronat per actuar a París, 24/02/1951.

familia misma) o que, por ejemplo los “chiquilines” no necesitarían igual cantidad como dieta, para sus familias»⁸⁵⁷.

Els dirigents del Patronat mostraren, en aquest moment, una bona manera d'actuar. Al llarg dels mesos anteriors, i com ja hem vist, es va anar gestant una campanya publicitària dirigida a l'estranger per tal de donar a conèixer els Xiquets de Valls, amb la publicació dels gravats amb els castells realitzats durant les Decennals. I a *Juventud* es va publicar un article que explicava les coses vallenques reconegudes internacionalment: el Banc de Valls, l'Escola del Treball i els Xiquets de Valls⁸⁵⁸.

Les gestions seguien el seu curs, i des del Patronat li responien: «*Con 60 componentes de la colla, los mejores, se podrían levantar castillos de siete, pilares de cinco, y con mayor motivo castillos de seis, formando en conjunto una exhibición buena y espectacular. Con ellos irían cinco grallers (...).*

Para estos 60 las dietas que se percibirían serían las de 15 ptas. por día. Ya verá Vd. con ello la rebaja considerable que representa. Los gastos pueden aun rebajarse más teniendo en cuenta lo siguiente: Ya se informó, creemos, que en cuanto a la comida no se trata de que sea exquisita. Dos platos por comida y postres y vino, llenos y de comida sana y hay suficiente. Por ejemplo: un buen plato de arroz (...) abundante y un buen bistec (...). Para dormir, podrán combinarse las cosas de forma que en una misma habitación podrían dormir cuatro o cinco, e incluso dos en cama grande, de matrimonio (...). Los viajes, de tercera.

He hablado de este bello proyecto con el Sr. Alcalde (...) y acogida la idea con todo cariño ha prometido su total apoyo. Por de pronto, los gastos hasta la frontera irán a cargo del Ayuntamiento de esta ciudad, tanto de ida como de vuelta. Es decir Vd. debe empezar a contar desde Port-bou. Se puede confiar en una subvención de 5000 a 10000 ptas. de la Diputación Provincial (no se ha hecho ningún paso, pero por la razón de ser nuestro Sr. Alcalde diputado provincial y habida cuenta precedentes, no se tiene ninguna duda en alcanzarla). Y también se gestionaran otras, algunas de ellas con todas las probabilidades de obtenerlas. 10000 a 15000 ptas. más se podrían contar. Es decir con la ayuda del Ayuntamiento, las otras subvenciones no parece aventurado calcular que de 25000 a 30000 ptas. se pueden obtener en subvenciones. Esto y la

⁸⁵⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de L. M. Ferreté Pons al Patronat per actuar a París, 13/04/1951.

⁸⁵⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº429, 15/04/1951, pàgina 1.

rebaja que representa la mitad de las dietas y lo demás indicado hace que la suma total, que realmente había de resultar fantástica, quede reducida muy considerablemente.

La venta de postales reproduciendo los castillos quizás pudiese llegar a que fuese permitida. Si a Vd. le interesa alguna gestión dígalos que se haría, fuese cerca de la embajada, de las autoridades de ésta, etc. Lo que si debe darse por descontado son las “quetas” las que precisamente nosotros, o sea el Patronato, ha venido desterrándolas hasta llegar a no efectuarse»⁸⁵⁹.

Com hem vist, l'Ajuntament vallenc es volcà en la possibilitat d'aconseguir que aquesta sortida a l'estranger es realitzés. El grau de compromís per fer-ho era gran, ja que a banda de les promeses econòmiques, l'alcalde s'oferia a fer d'intermediari, amb el Ministeri d'Exteriors si s'esqueia, utilitzant la seva posició privilegiada.

Pocs dies després es rebia la resposta: *«Sin perder tiempo fui a ver 2 de estos empresarios de los más importantes de París; (...).*

Además de los pasaportes, permiso de trabajo, subsidios familiares, seguro social, sin nada de lo que, es inútil pensar en realizar el asunto, hay la cuestión del alojamiento, fonda y uno o dos granes autocares, (...).

Yo calculo un gasto diario de unas 7500 a 8000 pesetas por cada día de estancia en Francia; estamos estudiando si sería mejor que vinieran en 2 autocares y tal vez así podrán hacer exhibiciones en Toulouse, Lyon, Burdeos, etc.», i continuava dient que si es podia solucionar el tema de la venda de les postals ajudaria molt. A més inicialment s'havia pensat en que el viatge durés 8 o 10 dies, i ara es plantejava allargar-ho fins als 12 o 14⁸⁶⁰.

Veient els problemes que sorgien, l'Ajuntament respongué de nou amb la voluntat d'aportar algunes idees per a solucionar-los. Així, Cirac li explicava que la costum dels Xiquets era d'aixecar algun castell a les autoritats per tal que aquestes fessin una aportació econòmica. I seguia: *«Creemos en definitiva que entre las subvenciones antes dichas, lo que podría sacarse de aquellas visitas de cortesía, la venta de postales (...),*

⁸⁵⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta d'Eugení Cirac a L. M. Ferreté Pons, 17/04/1951.

⁸⁶⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de L. M. Ferreté Pons al Patronat per actuar a París, 23/04/1951.

la ayuda de la colonia española y por fin lo de la empresa que pudiese hallarse, pueden facilitar enormemente la realización de tal viaje.

La próxima semana el Sr. Alcalde de ésta ha de ir a Madrid y hablará ya de ello con el Sr. Ministro de Asuntos Exteriores. Y nos dice el Sr. Alcalde repetido que si fuera preciso, para ultimar gestiones, el desplazamiento de él a esa capital, quizás se decidiera a hacer el viaje», i continuava explicant-li que la visió dels castells en directe era molt millor que al cinema, on aquests dies s'estaven mostrant els Xiquets als noticiaris d'arreu del món⁸⁶¹.

El dia 22 de maig s'enviava una altra carta des de París, en la que s'informava que tots els empresaris amb qui s'havia contactat no podien fer res per contractar la colla perquè ja tenien els seus respectius espectacles complerts. També explicava que amb la celebració de la Fira Internacional, tots els hotels de la ciutat estaven plens i no s'hagués pogut disposar de cap fonda per la colla. Com a última opció, els explicava que en breu es reuniria amb un altre empresari molt important per veure si es podia arribar a algun acord. Finalment, els demanava si podien saber el cost de dos autocars per anar des de Valls a París i de tornada passar per les ciutats esmentades anteriorment⁸⁶².

El dia 7 de juliol, L. M. Ferreté escrivia la darrera carta des de París. La seva proposta no es podia realitzar, i deia: *«tengo que convenir no ha sido materialmente posible. (...). Tendría que hacerles una carta muy extensa explicándoles las mil dificultades que nuestro proyecto encuentra, a pesar de tratarse de una cosa nueva y tan interesante y que tanto me hubiera gustado poder llevar a un feliz término»*⁸⁶³.

En definitiva, l'actuació a París i la sortida, per primer cop a l'estranger, tindrien que esperar. Per part de l'empresari s'havien realitzat moltes gestions, totes elles infructuoses, però que en mostraven l'interès. El cost del viatge i totes les despeses que s'ocasionaven, no van ser tant el problema com el fet de les normes i lleis que s'havien de complir. Per tal que la colla pogués actuar-hi s'havien de fer molts canvis i aquell no va ser el moment oportú.

⁸⁶¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta d'Eugení Cirac a L. M. Ferreté Pons, 27/04/1951.

⁸⁶² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de L. M. Ferreté Pons al Patronat per actuar a París, 22/05/1951.

⁸⁶³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de L. M. Ferreté Pons al Patronat per actuar a París, 07/06/1951.

D'altra banda, aquestes gestions ens permeten veure com des de l'Ajuntament i del Patronat, van veure que una actuació d'aquestes característiques podia suposar una fita molt important per als Xiquets i per la ciutat. S'hi van bolcar des del començament realitzant les gestions necessàries, van intentar aconseguir finançament i, fins i tot, es va intentar involucrar-hi el Ministeri d'Afers Estrangers. Tot i la frustració de no poder aconseguir aquest objectiu, sembla evident que la possibilitat d'actuar a l'estranger quedava com un tema pendent i que, entre tots, tard a d'hora, s'aconseguiria.

Després de la il·lusió que generà la possibilitat d'anar a París, va sorgir una nova proposta, que engrescà a tot el personal de la Muixerra, per actuar a Mallorca. Així, el dia 22 d'octubre, la revista *Cort* de Palma de Mallorca escrigué una carta a l'alcalde vallenc sol·licitant-li que els poses en contacte amb els Xiquets de Valls per saber el que costaria que hi anessin. La revista volia obrir un club per als subscriptors i, entre altres actes, havien pensat realitzar una o dos actuacions dels Xiquets⁸⁶⁴.

Uns dies després, Cirac responia des del Patronat «*Con gusto la colla la Muxerra, (...), se desplazaría a ésa uno de los días, del 1 al 9 de diciembre, o dos. La subvención en principio a recibir sería para un día de actuación (...) de unas 14.000 ptas., yendo comprendidos todos los gastos. Para dos días (...) unas 18.000 ptas. Como le he dicho estas sumas son (...) aproximadas. De interesarles, también en principio a la vista de las mismas, con mucho gusto me desplazaría a ésa personalmente para afinar su precio o coste (...). Está calculado a base de desplazar como máximo unos 60 castellers (...) pero serían escogidos, y los suficientes para levantar castillos de siete (...).*

Por ello me permito insistir que, sin recargo alguno, pero en el caso de que Vds., ya algo orientados, ven probabilidad de llegar a un acuerdo me personaría en ésta para concretar cara a cara. Creo incluso que en combinación con algún otro espectáculo folklórico podría organizarse un festival, con entrada (se hizo en Calatayud) con lo que vendría a facilitar más realizar esta excursión que a nosotros nos place, hasta para dar un premio, diríamos, a los castellers»⁸⁶⁵.

La resposta arribà a finals de novembre explicant que encara no havien rebut l'autorització de Madrid per celebrar la festa i, veient que la data era massa propera,

⁸⁶⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de la Revista Cort a l'alcalde de Valls, 22/10/1951.

⁸⁶⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de Cirac al president del Club Cort, de novembre de 1951.

havien decidit aplaçar-ho fins a mitjans de febrer. I seguia: *«hemos acordado en principio y salvo imprevistos contratiempos, incluir en programa de festejos la actuación de esa Agrupación de Xiquets, si bien para que ello sea factible desde el punto de vista económico tendremos que lograr una rebaja en el presupuesto de gastos (...) o por lo menos mirar en común la forma de conseguir bonificaciones o ingresos que aminoren sensiblemente dicho importe. A tal fin, nos parece excelente la idea de Vd. de desplazarse a ésta con objeto de estudiar la manera de rebajar o compensar de algún modo dicho presupuesto»*⁸⁶⁶.

Passades les festes de Nadal, Cirac insistia amb la negociació. Preguntava si encara estaven interessats amb la contractació de la colla, ja que si encara hi estaven, s'havia d'organitzar el seu desplaçament a l'illa i, només per aconseguir una plaça en un avió feien falta 10 o 12 dies. També seguia insistint, que per tal de cobrir les despeses o reduir-les, podien organitzar una actuació en un espai tancat, com una plaça de braus, i cobrar una entrada, com es va fer a Calataiud. I afegia: *«Digo esto porque rebajar mucho el importe dado, me parece que no es muy posible. Reducirse un algo quizás sí, pero sensiblemente como indican no lo veo muy factible. Por ello la solución dada creo podría ser clave de todo»*⁸⁶⁷.

L'actuació no es va celebrar per què no es va trobar cap solució per la qüestió econòmica.

D'aquest episodi es demostra que Eugeni Cirac tenia capacitat per dirigir la Muixerra, podia fer pressupostos i decidir si les actuacions valien o no la pena. A més, actuava d'intermediari i, fins i tot, estava disposat a desplaçar-s'hi. D'altra banda, la possibilitat d'anar a Palma de Mallorca va ser ben vista pel Patronat, ja que amb les facilitats que proposava, mostrava l'interès i la considerava, fins i tot com un premi als castellers.

⁸⁶⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de la Revista i Club Cort al Patronat, 27/11/1951.

⁸⁶⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de Cirac al president del Club Cort, de gener de 1952.

Quadre nº 25: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1951 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
1, 2, 3 i 4 de febrer	Valls	Festes Decennals	Muixerra i Colla Vella	Muixerra, dia 1: 5 de 7; 4 de 7 amb pilar; dos pilars de 5; 3 de 7 per baix; dos pilars de 5. Dia 2: pilar de 5; 2 de 7; 4 de 8; pilar de 5 al balcó. A la tarda: dos 3 de 7; dos 2 de 6; cinc pilars de 5. Dia 4: pilar de 5 descarregat per baix; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; pilar de 5. En total 31 castells. Vella, dia 1: 3 de 7; 2 de 6; dos pilars de 5; 4 de 7; pilar de 5. Dia 2: 5 de 7; intent 3 de 7; 3 de 7 per baix; pilar de 5. Tarda: tres 3 de 6; dos 4 de 6; cinc pilars de 5. Dia 3: 3 de 7; 4 de 7 dos pilars de 5. En total 27 castells.
14 de maig	Lleida	Festa Major	Muixerra	dos 3 de 7 per baix.
16 de maig	Balaguer	Fires	Muixerra	No documentats.
3 de juny	Calella	Aplec de Folklore	Muixerra	3 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; 2 de 6; pilars de 5.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Muixerra i Colla Vella	Muixerra, dia 23: 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; 5 de 7; pilar de 5. Dia 24: 2 de 7; 4 de 8; intent 3 de 8; pilar de 5. Vella, dia 23: 4 de 7; 3 de 7; 2 de 6 net; pilar de 5. Dia 24: 5 de 7; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7; pilar de 5.
8 de juliol	Miramar	Aplec excursionista	Colla Vella	No documentats.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
15 d'agost	La Bisbal del Penedès	Festa Major	Muixerra	4 de 8 carregat; 2 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix.
24 d'agost	Sitges	Festa Major	Colla Vella	No documentats.
25 d'agost	Arboç	Festa Major	Muixerra	4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; pilars de 5.
8 de setembre	Montblanc	Festa Major	Muixerra	4 de 8; 2 de 7; intent 3 de 7 per baix; 3 de 7 per baix.
23 de setembre	Tarragona	Festa Major - Santa Tecla	Muixerra i Colla Vella	Muixerra: 2 de 7; 4 de 8; 3 de 7 per baix. Vella: 5 de 7 carregat; 2 de 7 carregat; 3 de 7
24 de setembre	Tarragona	Festa Major - La Mercè	Colla Vella	No documentats.
24 de setembre	Barcelona	Festa Major - La Mercè	Muixerra	2 de 7.
21 i 22 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Muixerra i Colla Vella	Muixerra, dia 21: dos intents 3 de 8. Dia 22: 3 de 8 carregat; intent 2 de 7; 2 de 7. Vella, dia 22: 5 de 7; 2 de 7; intent 4 de 8.
4 de novembre	Vila-rodona	Fires	Muixerra	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; dos intents 2 de 7.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

3.5. La Muixerra i la Vella de tu a tu (1952):

El oficials i caps dels vaixells nord-americans, de la VI Flota del Mediterrani havien d'atracar al port de Tarragona. La Diputació de Tarragona fou l'organitzadora d'una excursió als monestirs de Santes Creus i de Poblet, aturant-se a Valls. Els oficials anaven acompanyats de totes les autoritats provincials i d'altres militars espanyols. La comissió municipal de Valls conegué per l'Alcalde que hi arribarien el dia 13 de gener⁸⁶⁸.

Arreu on arribaven se'ls hi feien grans festes, el que formava part de la campanya del règim per negociar la instal·lació de les bases nord-americanes a l'Estat espanyol. Acabada de la II Guerra Mundial l'Espanya de Franco va quedar aïllada del context internacional i de l'ajuda econòmica nord-americana que proporcionava el Pla Marshall. Amb l'inici de la Guerra Freda els E.E.U.U. es van interessar per la posició estratègica de l'Estat i van emprendre les negociacions per rebre ajuda econòmica i acabar amb l'aïllament internacional a canvi de la instal·lació de bases militars nord-americanes. L'acord final es signà per l'anomenat Pacte de Madrid el 26 de setembre de 1953.

Amb l'estada de la flota, en diferents ports espanyols, el règim va veure una bona oportunitat per obtenir divises i sortir de l'aïllament. Per això es van organitzar actes en totes les ciutats que els havien acollit, com Barcelona, Palma de Mallorca, València, etc..

El grup, en arribar a **Valls**, va ser rebut per les autoritats locals i, després dels discursos de rigor, s'inicià l'actuació dels Xiquets⁸⁶⁹. Sabem que hi participaren les dos colles i els castells que es van aixecar foren: el tres de set, el dos de sis, el tres de sis i el tres de sis aixecat per sota. Acabaren l'actuació amb dos pilars de cinc portats al balcó «*cuyas enxanetas eran portadores de la bandera española (el de la Muixerra) y de la de los Estados Unidos (el de la Colla Vella), que fueron recogidos desde el balcón*»⁸⁷⁰.

La visita de la VI Flota es va convertir en una notícia molt important, d'àmbit nacional, fins al punt que els Xiquets sortiren a la portada amb la foto d'un tres de set: «*Los Xiquets de Valls, ante los marinos norteamericanos: Los tripulantes de la flotilla de*

⁸⁶⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 648. Llibre d'actes del 11/01/1952 al 04/09/1953, pàgina 1.

⁸⁶⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 469, 12/01/1952, pàgines 1 i 2.

⁸⁷⁰ *Diario Español*, nº 4150, 15/01/1952, pàgines 1 i 2.

*destructores,(...), han presenciado, desde los balcones del Ayuntamiento, los arriesgados ejercicios ejecutados en su honor por los Xiquets»*⁸⁷¹.

El governador civil, José González-Sama, fou l'encarregat de pagar el servei dels Xiquets. Envià 1.000 pessetes a l'alcalde per tal que aquest les repartís a parts iguals entre les dos colles⁸⁷². La resposta de l'alcalde agraïa el donatiu en nom de les dos colles i insistia: «*Mas que el donativo, que los estiman de veras, me ruegan te manifieste su reconocimiento por la atención que tu deferencia supone*»⁸⁷³.

Després d'aquesta actuació, tot tornà a la normalitat i les gestions entorn als Xiquets continuaren. A mitjans de gener l'alcalde vallenc va rebre un carta del director de l'Institut d'Espanya a Londres que l'informava que el famós escriptor anglès, Sacheverell Sitwell⁸⁷⁴, volia escriure un article sobre els Xiquets i necessitava que li fessin arribar algunes imatges per a poder-les publicar⁸⁷⁵. Fàbregas li envià les fotografies uns dies després i li demanà que li fes arribar alguns dels exemplars⁸⁷⁶. La resposta fou afirmativa i d'agraïment per les imatges⁸⁷⁷.

Uns mesos després, l'ajuntament rebé una nova missiva, aquesta vegada sol·licitant imatges de la concentració de gegants i capgrossos que s'havia celebrat l'any anterior a Tarragona, ja que l'escriptor també hi estava interessat⁸⁷⁸. L'alcalde vallenc li envià les imatges sol·licitades i, a més, hi adjuntà les fotografies que havien fet a Valls per les Festes Decennals, a més, d'unes notes que explicaven com havia anat l'acte i el número de *Juventud* que les explicava⁸⁷⁹. La resposta de l'ambaixada espanyola de Londres mostrava l'agraïment per l'atenció dispensada i acabava dient: «*¡Ojalá en todas las*

⁸⁷¹ ABC de Madrid, del 16/01/1952, pàgina 1.

⁸⁷² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 551. Carta del Governador Civil a l'alcalde de Valls, 14/01/1952.

⁸⁷³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 551. Resposta de l'Alcalde al Governador Civil, 05/02/1952.

⁸⁷⁴ Sir Sacheverell Resesby Sitwell (1897-1988): escriptor angles. Entre altres obres cal destacar *Truffle Hunt*, editada l'any 1953. A la pàgina 171 s'explica la *Concentración de Gigantes y Cabezudos* celebrada a Valls el febrer de 1951 durant les Festes Decennals.

⁸⁷⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta del director de l'Institut d'Espanya a Londres dirigida a l'alcalde vallenc, 22/01/1952.

⁸⁷⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de l'alcalde vallenc al director de l'Institut d'Espanya a Londres, 05/02/1952.

⁸⁷⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta del director de l'Institut d'Espanya a Londres dirigida a l'alcalde vallenc, 14/02/1952.

⁸⁷⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta del director de l'Institut d'Espanya a Londres dirigida a l'alcalde vallenc, 17/04/1952.

⁸⁷⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Resposta de l'alcalde vallenc al director de l'Institut d'Espanya a Londres, 30/04/1952.

oficinas españolas supieran y pudieran dar como Vd. respuesta completa a lo que desde fuera de España se les pregunta!»⁸⁸⁰.

En definitiva, les autoritats municipals tenien clara la importància dels Xiquets de Valls de la que en podien treure un bon partit. Així, el setmanari local explicava la projecció de Valls: «*Plácenos hacer público, con la natural satisfacción que, por una prestigiosa firma dentro del periodismo extranjero, tenemos noticias que nuestros Xiquets de Valls van a ser historiados (...) como nota destacadísima del folklore nacional*», continuava explicant que també es parlaria de les decennals i de la boda del gegant negre, de les processons, de la calçotada, etc., per acabar dient: «*Aunque es posible que alguien pueda pensar que todo esto no nos da de comer, porque opinamos que precisamente es comida que habrán de paladear gustosos los vallenses, es por lo que hemos creído dar a conocer estas noticias, que las consideramos de harto halagadoras.*

Valls va saliendo del ostracismo y va siendo conocido como un pueblo típico e inquieto y noblemente ambicioso de cultura y espiritualidad, gracias a que existe alguien que no dedicando el tiempo a críticas, trabaja y labora aprovechando todas las oportunidades que se le presentan»⁸⁸¹.

El 1952 les festes de la Candela van estar marcades per l'austeritat, ja que l'any anterior, amb les Decennals, les celebracions foren molt importants. Així, van haver-hi pocs actes i la majoria van ser religiosos. D'entre tots, en destacava la celebració d'una sessió de cinema el dia 2 de febrer, on es van passar diferents documentals relacionats amb la ciutat i les seves festes⁸⁸².

Coincidint amb la festa, el diumenge 3 de febrer, es va produir la constitució del nou Ajuntament. A partir de 1949, entrà en vigor la Llei de Bases de l'Administració Local que establia la composició dels ajuntaments en terços: familiar, sindical i d'entitats. Amb aquest nou sistema, es formaven ajuntaments cada tres anys i cada sis es renovaven els regidors. De totes formes, tot i els canvis, Fàbregas va continuar controlant la política municipal en tot moment⁸⁸³. Les paraules de l'alcalde en produir-se el relleu foren: «*El Sr. Alcalde se dirige a los Señores Concejales que cesan con*

⁸⁸⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta del director de l'Institut d'Espanya a Londres dirigida a l'alcalde vallenc, 13/05/1952.

⁸⁸¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 485, 10/05/1952, pàgina 1.

⁸⁸² *Diario Español*, nº 4172, 09/02/1952, pàgina 7.

⁸⁸³ ZEPEDA ITURRIETA, Juan Roberto. "Postguerra i franquisme Valls (1939-1960)", a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (dir.), *op. cit.*, pàgina 175.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

afectuosas y sentidas palabras de despedida y ofrecimiento; y de bienvenida a los nuevos. Hace un breve examen de la labor desarrollada durante este último trienio; resume adecuadamente, con palabra justa, el estado actual de los asuntos municipales y principales problemas que afectan a la ciudad y termina, no dudando, porque en la renovación no hay solución de continuidad sino que la obra y la labor sigue normalmente su curso, hallar el mismo compañerismo, comprensión y abnegación que siempre ha hallado desde 1940, en que se posesionó de la Alcaldía, en todos los componentes de las Comisiones Gestoras primeramente y del Ayuntamiento luego»⁸⁸⁴.

Al llarg del mes de gener i febrer s'iniciava el camí d'una nova iniciativa, la de crear l'agrupació de vallencs residents a Barcelona. La premsa en parlava així: «*Pasan de cuatro mil los naturales de Valls que se hallan establecidos en nuestra ciudad. Entre ellos ha surgido la idea, acogida con extraordinario entusiasmo, de constituir una Agrupación que les reúna de modo permanente y estable. Las adhesiones a la iniciativa suman centenares, y entre ellas se cuentan las de relevantes personalidades en el mundo literario, artístico e industrial. Se tiene pensado que, una vez constituida la entidad de referencia, se celebre un acto folklórico importante, en el que participarían los Xiquets de Valls*»⁸⁸⁵.

L'agrupació es constituí el diumenge 17 de febrer, en una reunió celebrada a Barcelona i presidida per l'alcalde Fàbregas. Segons la premsa local, la idea de crear-lo sorgí del Patronat de Setmana Santa i evolucionà amb el suport de l'Ajuntament i de Foment de Iniciatives. En definitiva, la nova agrupació tenia a l'alcalde com a president d'honor i Ramón Barbat Miracle com a president. A banda hi havia diferents vocals que s'encarregaven de qüestions més concretes com Cultura, les Decennals i cultes, Foment de costums vallencs, Relacions amb Valls, etc.. Dins aquesta última hi havia una comissió que integrava el Delegat de Foment d'Iniciatives de Valls, un representant de les dos colles de Xiquets, un representant de l'Escola del Treball i el Secretari d'Organització i Propaganda de l'Ajuntament⁸⁸⁶. En definitiva, des de la creació de Foment d'Iniciatives i Festes s'havia apostat per la cultura com a centre aglutinador i com a eina de difusió per tal de potenciar la ciutat. A més, l'Agrupació de vallencs a Barcelona era una bona plataforma per donar-se a conèixer.

⁸⁸⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 472, 09/02/1952, pàgines 1 i 2.

⁸⁸⁵ *La Vanguardia Española*, nº 26.646, 07/02/1952, pàgina 11.

⁸⁸⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 474, 23/02/1952, pàgina 4.

El dia 21 de febrer, als 53 anys, va morir Joan Roca Miquel “Dolçures”, casteller de la Colla Vella. Segons la premsa local era un dels protectors i amics de la colla, i de totes les coses relacionades amb Valls, i la colla va assistir al seu enterrament⁸⁸⁷.

Del dia 15 al 23 d'abril es va celebrar a Barcelona l'XI Congrés Internacional de Cinema Amateur amb l'assistència de 200 delegats de 15 països d'Europa i Amèrica. El dia 18, els congressistes es van desplaçar a **Montserrat** per escoltar la Salve montserratina i per veure una exhibició dels Xiquets⁸⁸⁸. La colla encarregada d'anar-hi va ser la Muixerra, amb uns 40 castellers⁸⁸⁹.

Després d'aquesta actuació, des del Patronat es va enviar una proposta a Pamplona per tal que la Muixerra actués a Sant Fermín, cosa que ja s'havia intentat anteriorment. La proposta fou rebutjada amb el mateix argument, que ja tenien el programa complert⁸⁹⁰.

3.5.1. La Vella planta a Franco:

Durant la primera setmana de juny, Franco es desplaçà a Catalunya amb l'objectiu de traslladar les restes dels Reis de la Corona catalanoaragonesa des de Tarragona fins al monestir de Poblet. Amb aquest acte, el règim pretenia apropiar-se d'una part de la història catalana, fer-se-la seva, comparant la figura de Jaume I amb la del Caudillo i reforçar la idea d'unitat nacional. Així, la Reconquesta i el cristianisme eren vistos com els pilars de la història comuna de l'Estat espanyol i tota la maquinaria del règim es va posar en marxa.

Franco tenia que passar per **Valls** camí de Poblet i, el governador civil, s'encarregà de les ordres pertinents: «*Ante los próximos actos que se celebrarán en esta provincia, en la solemne ceremonia del traslado de los restos de los Reyes de Aragón a Poblet (...) espero que por esa Alcaldía se adopten las siguientes medidas, al objeto de revestir los referidos actos de la máxima brillantez.*

El próximo día 3⁸⁹¹ (...) invitará al vecindario para que engalane sus balcones y ventanas debidamente (...). Espero que en el cumplimiento de estas medidas despliegue

⁸⁸⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 474, 23/02/1952, pàgina 7.

⁸⁸⁸ *La Vanguardia Española*, nº 26.707, 19/04/1952, pàgina 11.

⁸⁸⁹ *Diario Español*, nº 4234, 23/04/1952, pàgina 5.

⁸⁹⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Pamplona al Patronat dels Xiquets de Valls, 29/05/1952.

⁸⁹¹ En realitat, Franco va passar per Valls el dia 4.

el máximo celo y diligencia, cooperando por parte de esa Alcaldía y vecindario a dar el mayor realce de los actos citados (...).

Al propio tiempo, en el caso de que por parte de algunos vecinos no se responda al llamamiento de engalanar sus balcones, se servirá darme cuenta de los mismos indicando las causas en que basen su actitud»⁸⁹².

La premsa local s'hi referia: «¿Y qué duda cabe que los vallenses aprovecharan ésta feliz coyuntura para testimoniarle su más inquebrantable adhesión y su profunda gratitud?

El pueblo vallense se apretará en las calles que ha de recorrer para demostrarle su estima, su fe, su gozo de tenerle por Capitán y Caudillo y le dirá que allí está para servirle y seguirle cómo y a dónde mande»⁸⁹³.

Com era d'esperar, la resposta vallenca va ser unànime: «A su paso por ésta (miércoles por la mañana y tarde) el Caudillo invicto fue entusiasta y fervorosamente aclamado por toda la ciudad, que se apretujaba a lo largo del obligado recorrido que debía seguir»⁸⁹⁴.

En un acte com aquest no hi podien faltar els Xiquets, que van fer castells mentre el cotxe de Franco passava per la ciutat, reduint una mica la velocitat. La colla que va realitzar l'actuació fou la Muixerra i es desconeixen els castells realitzats.

El fet que la Colla Vella no hi participes no va tenir cap rellevància, si més no en un primer moment. Però, quan el dia 10, una filla de Francesc Clols Rabassó es va casar, a **Valls**, i la Colla «ofreció a los novios y familiares de los mismos, frente a la residencia de los señores Clols Serra, una exhibición, ofreciendo a la novia un hermoso ramo de flores»⁸⁹⁵, va canviar la situació. Llavors l'alcalde escrigué una carta a Josep Gasque Padró: «A los efectos de cumplimentar las instrucciones recibidas del Gobernador de la Provincia, relativas a la organización del paso y visita del Caudillo en esta provincia, se servirá darme cuenta en un plazo que no exceda de las 13 horas del día de hoy, relación de las personas que compartan con V. la dirección y responsabilidad de la

⁸⁹² AMV. Caixa 2182. Carta del Governador Civil de Tarragona a l'alcalde de Valls, 30/05/1952.

⁸⁹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 488, 31/05/1952, pàgina 1.

⁸⁹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 489, 07/06/1952, pàgina 1.

⁸⁹⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 490, 14/06/1952, pàgina 2.

colla de Xiquets de Valls, Colla Vella, con el apercibimiento que de no cumplimentar la presente orden en el plazo señalado, incurrirá en las responsabilidades de rigor»⁸⁹⁶.

La resposta, del mateix dia, informava dels membres de la direcció: Josep Gasqué, Joan Guinovart, Joan Mallorquí, Rafel Migó, Joan Pena, Ramón Mallorquí, Josep Barberà, Joaquim Bové i Pere Serra⁸⁹⁷.

L'alcalde, havent rebut el llistat, envià una nova comunicació als membres de la direcció: «A los efectos procedentes, del expediente que se instruye, se servirá manifestar en el plazo máximo de 24 horas, y por escrito dirigido a esta Alcaldía, si como colaborador en la dirección de la colla de Xiquets de Valls Colla Vella, tuvo intervención decisiva en la negativa a que la referida colla actuara el día 4 de los corrientes, con motivo de los ejercicios que debían celebrarse en honor de S.E. el Jefe del Estado.

La no contestación por escrito en el plazo señalado, será motivo para que se entienda la respuesta con carácter afirmativo»⁸⁹⁸.

Tots contestaren el mateix: «Correspondiendo a su escrito (...) cúmpleme comunicarle que personalmente no tuve ninguna intervención con referencia a cumplimentar la invitación pasada por esa Alcaldía a la Colla Vella de los Xiquets de Valls para actuar el ppdo. día 4»⁸⁹⁹.

El següent pas de Fàbregas va ser exposar-li els fets al Governador Civil: «Con motivo de la organización de los actos a celebrar para dar el debido realce y esplendor al paso por esta (...) del Jefe del Estado, (...), esta Alcaldía llamó a los dirigentes de los dos grupos de Xiquets de Valls, existentes en la localidad, a cuyo llamamiento acudió inmediatamente una de las dos collas.

No obstante la trascendencia que entraña el homenaje al Jefe del Estado, la llamada Colla Vella, por mediación de su Director José Gasque Padró, manifestó no poder

⁸⁹⁶ AMV. Caixa 2182. Carta de l'Alcalde de Valls a Josep Gasque Padró, 18/06/1952.

⁸⁹⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de Josep Gasqué a l'Ajuntament de Valls, 18/06/1952.

⁸⁹⁸ AMV. Caixa 2182. Cartes de l'Alcalde de Valls a Joan Mallorquí Cisteré, Ramón Mallorquí Farré, Joan Guinovart Escarré, Joaquim Bové Poblet, Rafel Migó Vilamajor, Pere Serra Folch i Josep Barberà Rosich, 18/06/1952. CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de l'Alcalde de Valls a Joan Pena Gavaldà, 18/06/1952.

⁸⁹⁹ AMV. Caixa 2182. Respostes de Joan Mallorquí Cisteré, Joan Guinovart Escarré, Joaquim Bové Poblet, Rafel Migó Vilamajor, Pere Serra Folch i Josep Barberà Rosich a l'alcalde de Valls, 18/06/1952. I CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de Ramón Mallorquí Farré a l'Alcalde de Valls, 18/06/1952.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

colaborar por carecer de elementos y dado a que muchos de ellos se hallan cumpliendo el servicio militar. Conocedora esta Alcaldía de la posibilidad de ejecución, insistió en el requerimiento, exigiendo la mínima expresión de ejecución para lo cual existían posibilidades en la colla para ser llevada a cabo. Persistió la negativa, por cuyo motivo actuó únicamente uno de los dos grupos.

Hasta aquí la negativa para actuar el día 4 durante el paso del Caudillo, tendría una insignificante trascendencia, porque podrían ser reales las infundadas alegaciones, si no se diera el caso de que el día 10, aquellos mismos elementos que se habían negado actuar, se ofrecieron, sin ser requeridos, a actuar con motivo de una boda que se celebraba en la localidad, habiendo ejecutado enfrente del edificio del padre de uno de los contrayentes, ejercicios superiores a los que les había solicitado esta Alcaldía.

Aparte de la grave descortesía y poca atención demostrada al Jefe del Estado, al ponerse los hechos en pública evidencia, sería de una grave trascendencia que los hechos no tuvieran una repercusión con carácter de sanción, puesto que sería tanto, como el de tolerar una circunstancia que puede tener visos, incluso de sabotaje.

Requerido el director o jefe de grupo José Gasque Padró, para que diera cuenta de la relación de las personas que compartían con él la dirección o responsabilidad, en escrito de fecha hoy, ha facilitado los siguientes nombres (...).

En atención a las circunstancias que concurren, estimo conveniente proponer a V.E. la sanción que juzgue procedente a José Gasque Padró, y otra sanción de carácter más leve a los demás relacionados»⁹⁰⁰.

El dia següent, Joan Pena Gavallda contestà al requeriment de l'alcalde amb la seva versió dels fets, on deia: «*Que su intervención consistió únicamente en, juntamente con José Gasque, como Vd. seguramente recordará, visitarle al requerimiento que se les había hecho, el día 2 del corriente al mediodía, en cuya ocasión fueron invitados como representantes de la Colla Vella, para actuar el día 4 con ocasión del paso por esta de S.E, el Jefe del Estado. Por nuestra parte creo recordar y Vd. seguramente también, le manifestamos que por tener necesidad de elementos que viven fuera de esta –los Batets de Gavá-, no teníamos, con aquella premura, seguridad de contar con ellos, y además que nos representaba un gasto. A pesar de todo, al final salimos con el convencimiento, al menos el que suscribe, de que si bien Vd. tenía gran interés y manifestaba deseos de*

⁹⁰⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de l'Alcalde de Valls al Governador Civil, 18/06/1952.

que actuáramos las dos collas, actuando una, sea dicho sin reticencia, ya salíamos del compromiso. Tanto es así que el mismo día por la noche nos entrevistamos con el Sr. Cirac, estando también presente un representante de la Muxerra y nos enteramos de que actuarían ellos, retirándonos convencidos de que estaba todo solucionado, quedando por nuestra parte agradecidos y lamentando no poder actuar por la falta de los dichos elementos»⁹⁰¹.

El dia 17 de juliol, el Governador Civil contestava a l'alcalde en relació a l'actitud dels Xiquets de Valls durant la visita de Franco i sol·licità que se l'informés detalladament dels antecedents de l'assumpte, motius i actituds de la Colla i, antecedents i conducta dels mateixos⁹⁰².

Tot i que al Governador Civil no se li podia discutir res, existeix el convenciment de que «*com en altres ocasions, es va haver de recórrer a les relacions públiques i la intercessió de diverses persones, entre elles Joan Guinovart Escarré, per intentar evitar el càstig a la hipotètica falta*»⁹⁰³. Així, les gestions dutes a terme per membres influents de la Colla van donar els seus fruits, tornant-nos a trobar amb un important membre del carlisme local que va donar la cara i va evitar mals majors per la Vella.

En tot cas, no s'han de buscar detonants polítics per la no participació de la Vella, sinó que com afirmava Joan Pena Gavallda, el fet de no poder assegurar l'assistència dels Batet, feia que la colla no tingués segur aixecar el pilar de cinc, ja que n'eren una de les peces claus, i no van estar disposats a córrer el risc que els caigués el pilar davant de Franco.

Un altre dels protagonistes, Pere Serra Folch, ho recordava així: «*Quan es produí una situació seriosa fou una vegada en que Franco havia de passar per Valls, i les dues colles havien d'anar a fer un pilar de cinc. En aquells dies no el teníem gaire fi, i ens feia por que ens caigués davant l'altra colla, i per no fer-lo de quatre vam preferir no anar-hi.*

L'alcalde, senyor Fàbregas, l'endemà va fer anar a buscar al Cap de Colla perquè es presentés a Casa de la Vila acompanyat de la junta. Llavors, en Pep ens va dir a uns

⁹⁰¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Joan Pena Gavallda a l'Alcalde de Valls, 19/06/1952.

⁹⁰² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 518. Registre d'entrada de documents 1949 – 1952. Nº de Registre 1681, 17/07/1952.

⁹⁰³ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 39, vol. I.

quants, als qui li va semblar, que ens havia nomenat de junta, i que havíem d'anar a l'Ajuntament, i que fins i tot potser tindriem problemes. (...). Quant a l'afer amb l'alcalde no va passar res, perquè vam anar a visitar a Joan Roca, que era de la Colla, i al mateix temps amic d'en Fàbregas, i li vam exposar el cas. Ell se'n va anar a parlar amb l'alcalde i ho arreglà tot»⁹⁰⁴.

3.5.2. L'equilibri al món casteller vallenc.

La primera de les cites castellers de la temporada era la Festa Major de Sant Joan a **Valls**. Des de l'Ajuntament s'enviaren sol·licituds per a que alguns joves castellers, que estaven al servei militar, poguessin tenir permís els dies 23, 24 i 25 de juny. Els agraciats foren Julián Trujillo Espinosa, de la Colla Vella⁹⁰⁵, Diego Izquierdo Artero⁹⁰⁶ i Ángel Iglesias Canuto, de la Muixerra⁹⁰⁷. El dia 26 es va rebre la resposta referent al permís del soldat Julián Trujillo, informant que s'havia rebut massa tard i que no se li va poder concedir⁹⁰⁸, i des de l'ajuntament ho notificaren al cap de la Vella⁹⁰⁹. Els altres dos pogueren ser-hi.

La primera actuació dels Xiquets va ser la vespra de Sant Joan, a la sortida de Completes. La Colla Vella va fer el cinc de set, el tres de set per sota, el dos de sis i el pilar de cinc. Mentre que la Muixerra descarregà el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig, el dos de sis i un pilar de cinc rodat. El dia següent, Sant Joan, la Muixerra, al segon intent, va carregar el quatre de vuit, que caigué al baixar els dosos. Després van intentar el dos de set una vegada sense aconseguir-lo. Mentre que la Colla Vella va descarregar el dos de set i aconseguí posar l'aixecador al tres de vuit, a banda

⁹⁰⁴ SOLÉ, Pere. "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 8, desembre de 1982, pàgines 6 i 7.

⁹⁰⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 512. Registre de sortides de documents 1951 – 1953. Nº de Registre 1019, 17/06/1952.

⁹⁰⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 512. Registre de sortides de documents 1951 – 1953. Nº de Registre 1020, 17/06/1952.

⁹⁰⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 512. Registre de sortides de documents 1951 – 1953. Nº de Registre 1041, 17/06/1952.

⁹⁰⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 531. Resposta en referència a la sol·licitud d'un permís pel soldat Julián Trujillo, 26/07/1952.

⁹⁰⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 512. Registre de sortides de documents 1951 – 1953. Nº de Registre 1077, 27/06/1952.

d'altres castells. Pel que fa als pilars, les dos colles el feren de cinc, la Muixerra rodat i la Vella girat a banda i banda⁹¹⁰.

Agustí Pena, referint-se a la nit de Sant Joan explicava: *«Aquella nit era de festa. La majoria dels qui pujaven eren molt joves i solters. No era extraordinari que molts passessin la nit de revetlla. Per al cap de colla, aquelles ganes de gresca no eren sinó un problema. Els castellers sortien, ballaven, anaven a dormir tard i l'endemà, inevitablement, es notava. Per tal d'evitar problemes “Pep de la Llet”, acompanyat de “Xamali”, sortia i anava voltant per totes les festes i balls que se celebraven. Casteller que veia, casteller que enviava a casa a dormir. No seria la primera vegada, ni l'última, que la nit abans d'un actuació sortien a buscar castellers»*⁹¹¹.

En definitiva, tot i els problemes que la Vella tenia per no haver actuat al pas de Franco, l'actuació per Sant Joan els va reforçà. Descarregar el dos de set i, sobretot, l'intent del tres de vuit només iniciar la temporada castellera feia pensar que la colla podia igualar la Muixerra.

Pel que fa als diners, les dos colles van cobrar de l'Ajuntament: *«en concepto de pago de los gastos ocasionados con motivo de su actuación durante los días 23 y 24 de junio último, fiesta mayor en honor de San Juan Bautista y en la visita efectuada en esta Ciudad por la Oficialidad de la Marina Norteamericana, el día 14 de enero del presente año»*. La Muixerra 12.750 pessetes⁹¹² i la Vella 8.750⁹¹³.

El dia 30 de juliol es reunia la Comissió Municipal de **Sitges** per tractar assumptes diversos, entre els quals hi havia la contractació dels Xiquets de Valls per la festa Major: *«Requerido por la presidencia, el Sr. Montornés informó que después de las gestiones realizadas cerca de los Xiquets de Valls, solo estaban en disposición de venir a Sitges, la Colla Vella, con unos cuarenta componentes, siendo el precio solicitado la cantidad de 5.000 pesetas. Encontrando excesiva la cantidad, en comparación con la colla que el año anterior actuó, los reunidos ruegan al Sr. Montornés tenga a bien*

⁹¹⁰ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº 492, 28/06/1952, pàgina 1.

⁹¹¹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 40, vol. I.

⁹¹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1952. Lliurament número 705, de 31/12/1952.

⁹¹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1952. Lliurament número 700, de 31/12/1952.

insistir cerca de dicha colla para que rebaje el precio, no acordando nada sobre el particular, hasta conocer el resultado de dichas gestiones»⁹¹⁴.

Dies després, en la següent comissió, s'informà que la colla no podia rebaixar el preu sol·licitat perquè s'hi desplaçarien 80 castellers i «*por unanimidad, se confía al Sr. Masip, para que concrete con dicha colla los castillos a realizar*»⁹¹⁵. Els dies 23 i 24 d'agost la Vella feu a Sitges diversos castells de cinc, de sis i de set, acabant davant l'ajuntament amb dos pilars de cinc⁹¹⁶.

La Muixerra, va actuar a l'**Arboç** el dia 24. La colla volia fer-hi una bona exhibició i aixecar-hi tots els castells importants que tenia a l'abast⁹¹⁷. El dia 21, des de l'Arboç es va enviar una carta a l'alcalde vallenc amb el programa de la festa, la seva invitació i el lloc on havia d'actuar la colla⁹¹⁸. Pel que fa als castells, hi descarregaren el dos de set, no es va poder carregar el quatre de vuit per la indecisió de l'enxaneta i es va intentar el tres de vuit. «*En los castillos efectuó algunas pruebas con nuevos elementos, jóvenes, que demostraron clase castellera*»⁹¹⁹.

A **Vilafranca**, hi havia la voluntat d'anar-hi les dos colles. La Muixerra, segons la premsa local del 16 d'agost, mantenia converses però les condicions proposades feien que la decisió encara no s'hagués pres⁹²⁰. Pel que fa a la Vella, la decisió estava presa i el setmanari detallava: «*Que los buenos propósitos que cobijan, sobre todo para Vilafranca, puedan ser realidad. Y como vallenses lo deseamos más ardientemente, porque, aunque la actuación de las dos colles (una de Valls y la de Vendrell) no tenga carácter de competición o concurso, algo presumimos que pueda alguien después, dar gato por liebre, según sea el resultado*»⁹²¹.

El contracte per a que la Vella hi actués es va signar el dia 18 per un import de 9.000 pessetes i consistia en l'obligació d'acompanyar les autoritats a l'entrada i sortida de l'església, actuar davant l'Ajuntament i després assistir a la processó. Finalment, la

⁹¹⁴ AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Llibre d'actes de la Festa Major 1952 – 1954, del 30/07/1952 pàgina 3v.

⁹¹⁵ AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Llibre d'actes de la Festa Major 1952 – 1954, del 06/08/1952 pàgina 4v.

⁹¹⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 501, 30/08/1952, pàgina 3.

⁹¹⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 499, 16/08/1952, pàgina 11.

⁹¹⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 531. Carta de l'alcalde de l'Arboç al de Valls, 21/08/1952.

⁹¹⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 501, 30/08/1952, pàgina 3.

⁹²⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 499, 16/08/1952, pàgina 11.

⁹²¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 500, 23/08/1952, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Colla rebia les entrades per al partit de futbol, on actuarien a la mitja part i se'ls permetia efectuar una col·lecta entre els assistents⁹²². A banda, la Colla rebria una llista de 3 o 4 persones a les que s'havia de saludar, amb un castell, obligatòriament⁹²³.

Per aquesta actuació, la Vella demanà a l'alcalde Fàbregas que sol·licités un permís per un dels seus castellers que estava al servei militar. El dia 29 l'alcalde rebé la resposta: *«Acuso recibo su carta de fecha 19 de los corrientes, siéndome grato participarle que el soldado Manuel García Verde a que en la misma se refería, ha salido licenciado en el día de ayer, por lo cual espero podrá participar con los cuadros de los Xiquets de Valls»*⁹²⁴.

El dia 30, Sant Fèlix, es van trobar a la plaça les dos colles. La Vella va descarregar el cinc de set, el dos de set, va intentar el tres de vuit on només va poder col·locar els dosos i va acabar amb l'intent d'un pilar de sis, que va caure quan l'enganxa arribava al quart. Al seu torn, els Nens del Vendrell van fer el dos de set i carregaren el tres de vuit al segon intent⁹²⁵.

Sobre l'intent de pilar de sis, un testimoni el relatà així: *«Ya nos disponíamos a abandonar nuestra plaza, después de una gran competición castellera, cuando el Cap de Colla Josep Gasque quiso enfrentarse con el pilar de sis. Poco tiempo se perdió en forrar el baix. -Avui o mai, exclamó Boada, mientras se colocaba sobre aquél y brazos y manos se le acercaban para atenuar sus piernas... -Avui o mai, repetía, cuando ya el terç, Batet, se encaramaba por sus espaldas... Amunt!, clamábamos todos... L'enganxa se encontraba prácticamente a la altura del quint cuando el pilar se desplomó. Fue un golpe de sangre en el que todos pusimos nuestra ilusión»*⁹²⁶.

En definitiva, l'intent del tres de vuit gairebé es va carregar i el pilar de sis, tot i ser un intent molt agosarat, va estar a punt de tenir èxit. Tot i no aconseguir cap dels dos castells, la Vella va mostrar que cada dia estava una mica millor, i que les dos colles capdavanteres cada vegada estaven una mica més properes.

⁹²² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Contracte entre l'Ajuntament de Vilafranca i la Colla Vella, 18/08/1952.

⁹²³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de l'Ajuntament de Vilafranca a Josep Gasque, 22/08/1952.

⁹²⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 531. Resposta a l'alcalde Fàbregas en referència al permís d'un soldat, 29/08/1952.

⁹²⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 502, 06/09/1952, pàgina 3.

⁹²⁶ *Panadés*, nº 1400, 29/08/1968, pàgina 39.

Des de Tarragona, a l'agost, s'iniciaven els preparatius per realitzar un nou concurs de castells. El primer pas va ser posar-se en contacte amb Eugeni Cirac, que li envià unes notes sobre el tema⁹²⁷, i amb l'Ajuntament del Vendrell, que enviaren un dels contractes del concurs de castells celebrat el 1945⁹²⁸.

Mentre s'ultimaven els preparatius pel concurs, la Colla Vella va ser contractada per actuar el dia 24 de setembre a les festes de la Mercè a **Barcelona**. Va participar a la cercavila folklòrica i després va realitzar alguns castells a les places de Sant Jaume i de Catalunya, la majoria van ser castells de set. De camí a Valls, es van aturar a **Gavà**, on també van fer alguns castells, rebent el suport de tota la població⁹²⁹.

Dies després, Eugeni Cirac escrivia a Pau Olivé per dir-li que acabava de sentir per Radio Tarragona que el concurs es donava per fet, tot i que només se n'havia informat per orientar-se. I continuava: *«Desde luego atribuyo la noticia a lo que se dice indiscreción periodística y sobre todo al deseo de Radio Tarragona de anticiparse al Diario Español, (...)»*.

Porque solo entendí, tal como al despedirnos se dijo: bueno, ya hablaremos de más cerca, que se trataba solo de una labor de orientación, nada he hablado, porque apenas le he visto, con nuestro Alcalde y con las colles. Y que se enteren por la radio...

Recuerde que le dije que si podía tener voz y voto habría concurso cuando y como se quisiera, pero que habría antes de aceptarse la condición, sine qua non, de que tomasen parte todas las collas, o sean: la de Vilafranca, la del Vendrell, las de Tarragona y las de Valls. En último caso, quizás pasaría si algunas de las colles mencionadas se uniesen, que se dijera ello “amb lletres groses”. Y que después pondría la condición también que se hiciese una puntuación aparte y a sumar con la de los castillos, sobre la altura, seguridad, peso, esbeltez de los pilares, etc. En la noticia dada por la radio nada de todo esto se dice, y se recoge. (...)».

Es verdad que tengo intervención en la Muxerra pero por atención y porque no puedo disponer de ella, no podía en firme comprometerme sin antes hablar con el cap de colla. Al fin y al cabo ellos han de decidir la última palabra siempre: son los que suben

⁹²⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta d'Eugeni Cirac a Pau Olivé Sanromà, 22/08/1952.

⁹²⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de l'Ajuntament del Vendrell al de Tarragona, 25/08/1952.

⁹²⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 505, 27/09/1952, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

y los que caen, y por tanto los que en definitiva mandan. Por otra parte, en modo alguno podía disponer de la colla vella.

En resumen, ha sido un desliz de la radio que sabe mal porque se ha hecho público y esto antes de tenerlo todo bien atado, no es serio»⁹³⁰.

Queda clar, pel que diu aquest document, la influència que el consistori exercia sobre la Muixerra. Per contra, la Vella era totalment autònoma en relació a l'Ajuntament i el Patronat. Un altre factor important, era la voluntat d'incloure en les bases, una puntuació sobre la qualitat dels castells (altura, pes, seguretat, etc.), ja que no s'havia plantejat mai fins aquell moment. Aquest fet porta a preguntar-nos per què es feia en aquell moment i si responia a la voluntat de superar als del Vendrell en cas d'empat?

El dia 4, la premsa anunciava el concurs que s'havia de celebrar a la plaça de Braus de Tarragona⁹³¹. I el dia 11, des de l'Ajuntament tarragoní s'establien les bases que l'havien de regir: Només hi podien participar les colles de la província i estava prohibit que les colles inscrites s'ajudessin entre elles. Es considerava guanyadora la colla que aconseguís més punts i en cas d'empat guanyaria la que hagués fet menys repeticions. Pel que fa als castells que puntuaven:

<i>«Pilar de sis</i>	<i>1.500 puntos</i>
<i>Tres de vuit</i>	<i>1.000</i>
<i>Quatre de vuit</i>	<i>800</i>
<i>Dos de set</i>	<i>700</i>
<i>Tres de set per baix</i>	<i>600</i>
<i>Quatre de set amb pilar de cinc</i>	<i>500</i>
<i>Cinc de set</i>	<i>400</i>
<i>Tres de set</i>	<i>300</i>
<i>Dos de sis</i>	<i>300</i>
<i>Pilar de cinc</i>	<i>100»⁹³².</i> (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 32, pàgina 616).

⁹³⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta d'Eugeni Cirac a Pau Olivé Sanromà, 03/09/1952.

⁹³¹ *Diario Español*, nº 4349, 04/09/1952, pàgina 2.

⁹³² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Bases del Concurs de Castells de Tarragona, 11/09/1952.

Uns dies després la premsa publicava les bases⁹³³. Analitzant-les, el primer punt no concordava amb el que plantejava Eugeni Cirac, ja que només hi podien participar les colles de la província, el que suposava que els Castellers de Vilafranca no hi podien actuar com a colla però si ajudar als del Vendrell. De totes formes, la publicació de les bases que havien de regir el concurs va generar polèmica, i es van haver de fer alguns canvis. El dia 25, Pau Olivé escrivia una carta a Eugeni Cirac on li notificava els canvis⁹³⁴.

A les noves bases, el primer canvi era la puntuació del pilar de sis, que passava de 1500 a 1200 punts, el segon, era que abans només puntuaven tres castells, mentre que amb la correcció en puntuaven tres, però se'n podien aixecar quatre. El tercer canvi, era que si el castell es coronava, però l'enxaneta no feia l'aleta, es considerava igualment fet. Mentre que amb les bases rectificades aquesta clàusula no era vàlida per als pilars. Les noves bases es van aprovar per l'Ajuntament el dia 25 de setembre⁹³⁵. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 33, pàgina 618). Tot i la rectificació, Cirac va contestar per telegrama: «*Recibidas bases me dice les colles sufrido error puntuación pilar de sis que debe ser igual tres de huit, rectificadas así conformes totalmente*»⁹³⁶.

El jurat, estava integrat per l'alcalde de Tarragona, Enric Olivé Martínez; el president de la Comissió de Cultura i Festes, Pau Olivé Sanromà; el regidor Fernando Voltas i el vocal de la Comissió de Festes, Joan Virgili; a banda d'un representant de cada colla. Pel que fa als detalls del concurs: «*En el ruedo de la Plaza de Toros, serán dibujadas cinco grandes circunferencias, correspondientes a otras tantas colles, debidamente numeradas cuyos puestos serán sorteados en presencia de los delegados de las mismas*»⁹³⁷.

Finalment, arribà el dia 28 de setembre, a la plaça de toros de **Tarragona** hi havia entre dotze i catorze mil espectadors, el fet que vallencs i vendrellencs es juguessin la supremacia castellera garantia l'espectacle. A més, tothom volia veure el tres de huit, que finalment cap de les colles va poder carregar.

⁹³³ *Diario Español*, nº 4359, 16/09/1952, pàgina 2.

⁹³⁴ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Pau Olivé envia a Eugeni Cirac les bases corregides, 25/09/1952.

⁹³⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Bases del Concurs de Castells de Tarragona, 25/09/1952.

⁹³⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Còpia telegrama d'Eugeni Cirac a Pau Olivé, 26/09/1952.

⁹³⁷ *Diario Español*, nº 4368, 26/09/1952, pàgina 2.

El resultat del concurs fou:

«1a. (ex-aequo) La Muixerra, de Valls: 4 de 8, 2 de 7, 3 de 7 per sota i dos intents del 3 de 8; 2.100 punts. I Nens del Vendrell: 2 de 7, 4 de 8, 3 de 7 per sota i tres intents del 3 de 8; 2.100 punts.

3a. Colla Vella, de Valls: 3 de 7 per sota, 2 de 7 (carregat) i tres intents del 3 de 8 i un del pilar de sis; 1.300 punts.

4a. Colla Nova, de Tarragona: 3 de 7 per sota (carregat al segon intent), 3 de 7, 2 de 6 i dos intents del 2 de 7; 1.140 punts.

5a. Colla Vella, de Tarragona: 4 de 7 amb el pilar (carregat), 2 de 6 i 3 de 7; 1.050 punts.

El jurat va decidir ajornar la proclamació de colla campiona per al següent concurs, i les dos colles vencedores foren premiades, pel governador civil, amb 2.500 pessetes cadascuna»⁹³⁸. Tot i el premi, cap de les colles vencedores va aconseguir el seu objectiu: la Muixerra no va poder mostrar la superioritat davant els vendrellencs, i els Nens no van aprofitar l'ocasió per proclamar la seva supremacia⁹³⁹. (Es pot veure la reproducció de l'Acta del Concurs a l'Annex nº 34, pàgina 620).

Les dos colles capdavanteres estaven molt igualades i, mentre es disputaven la primera posició, la Vella de Valls cada vegada es situava més prop. Durant el concurs, un dels baixos, Pere Ferré Miró "Peret de Belltall", es va trencar la clavícula en un dels intents del tres de vuit⁹⁴⁰.

A banda del premi concedit pel governador civil a les dos colles vencedores, totes van cobrar en pessetes els punts aconseguits durant el concurs. Així, Toribi Vallés signava el rebut del pagament de 2.100 pessetes en nom de la Muixerra⁹⁴¹, i Angel Tondo el de 1.300 en representació de la Colla Vella⁹⁴².

La premsa val·lenca en parlava així: «A pesar de todos los pesares no se pudo arrebatarse a Valls, (que ha practicado y sostenido ella sola estos ejercicios durante más de cien años, aunque se pretenda ignorarlo), su título de campeón.

⁹³⁸ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgina 692, vol. II.

⁹³⁹ JARIA I MANZANO, Jordi; op. cit., pàgines 33 i 34.

⁹⁴⁰ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 41, vol. I.

⁹⁴¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut de la Muixerra del pagament per participar al Concurs de Tarragona, 28/09/1952

⁹⁴² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut de la Colla Vella del pagament per participar al Concurs de Tarragona, 28/09/1952

*Que, por Valls, la colla la Muxerra revalidó en Reus hace cuatro años, y que por el empate que los Nens de Vendrell sólo pudieron obtener el domingo, sigue ostentándolo Valls»*⁹⁴³. En definitiva, l'empat era positiu per la Muixerria i per Valls, que veia com tot i no poder guanyar, tampoc s'havia perdut.

Des de Valls, però, es va enviar una reclamació per la puntuació del concurs, tot i que no va suposar cap modificació del resultat establert. De fet, Pau Olivé, des de l'Ajuntament de Tarragona, va enviar un telegrama a Eugeni Cirac, com a representat de la Muixerria, que deia: «*Recibido telegrama. Imposible rectificar puntuación*»⁹⁴⁴.

Uns deis després, el setmanari vallenc publicava un article on s'explicava que no eren partidaris d'anar al concurs. «*Se fue al concurso como se había ido a otros anteriores: impulsados por otros y por el que dirían de no haber ido.*

Pero insistimos, nosotros no hubiéramos participado. Porque entendemos:

1º. Que los Concursos deben ser periódicos, en fechas fijas; no a capricho de cualquier colla y cuando una se cree hallarse mejor que las otras.

2º. Que además de la puntuación por castillo hecho, debe haber otra, a sumar luego a aquélla, por rapidez, seguridad, altura, peso, belleza, etc. (Es fácil hallar la forma de aplicarla).

3º. Que deben tomar parte todas las colles existentes. Si una decide que no, prohibirle que sus componentes refuerzen a otras. O cuando menos que conste bien públicamente que van dos, o las que sean, colles unidas.

4º. Que las Bases deben ser antes muy estudiadas y que el Jurado, con predominio de elementos neutrales, sobre los representantes de las colles, de personas entendidas, amigos de todos y amigos de nadie, con facultades y decisión de interpretarlas.

*Así, siempre que quiera, Concursos; de lo contrario, nosotros en casas»*⁹⁴⁵.

En definitiva, la reclamació, realitzada per Eugeni Cirac, es basava en la clàusula en cas d'empat, on es deia que guanyaria la colla que hagués tingut menys caigudes. Però aquesta clàusula no tenia sentit, ja que si una colla hagués caigut més que l'altra no es podia empatar de cap manera, per què els castells només carregats tenien un descompte del 10% de la seva puntuació. Així, des del Patronat, interpretaven que la clàusula

⁹⁴³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 506, 04/10/1952, pàgina 2.

⁹⁴⁴ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Telegrama de Pau Olivé Sanromà a Eugeni Cirac, finals de setembre o inicis d'octubre de 1952.

⁹⁴⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 507, 11/10/1952, pàgines 2, 3 i 4.

també es referia als intents realitzats, el que suposava la victòria de la Muixerra, ja que havia intentat el tres de vuit dos vegades, mentre els vendrellencs l'havien provat tres. Tot i la reclamació, l'empat anava bé a les dos colles. El fet de no haver-hi ni vencedors ni vençuts deixava les portes obertes per a que cada grup ho interpretés al seu favor, i encara quedava la diada de Santa Úrsula.

La Colla Vella va actuar a **Barcelona**, el dia 19 d'octubre, en motiu del cinquantè aniversari de l'Agrupació Mutua de Comerç i Indústria. No hi ha constància de com es van produir les negociacions, però a mitjans de març l'Agrupació s'havia posat en contacte amb Fontanillas⁹⁴⁶, com a cap de la Muixerra, per a sol·licitar-li un pressupost⁹⁴⁷, tot i que, com hem vist, fou la Vella qui hi acabà anant. La jornada es va celebrar al Poble Espanyol, on la colla va aixecar-hi el dos de set, el tres de set i el quatre de set amb el pilar de cinc al mig. I va acabar l'actuació amb un pilar de cinc, del que l'enxaneta fou pujat al balcó presidencial⁹⁴⁸.

Per Santa Úrsula, a **Valls**, s'esperava l'actuació de les dos colles⁹⁴⁹. Però a l'hora de la veritat a la plaça només hi sortí la Vella, ja que la Muixerra va rebutjar la invitació que se l'hi havia fet. Així doncs, amb una sola colla a la plaça, aquesta va fer una gran actuació:

«Iniciase la actuación con un seguro y esbelto dos de set que se hizo y deshizo.

E intentó, en el segundo castillo el tres de vuit que no consiguió montar. Repitió el intento luego, y no fue sólo intento sino logro, pues entre ovaciones de todos lo coronó muy bien, cayendo cuando l'anxaneta estaba ya casi abajo y el aixecador también bajaba e iniciaban la salida els dosos.

Fue conseguido, no obstante, y justos los aplausos calurosos y las alegrías y felicitaciones.

Un éxito formidable de la colla vella, por el cual Valls ha de sentirse orgullosa y plenamente eufórica. (...).

⁹⁴⁶ Ramon Fontanillas Serra.

⁹⁴⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de la Agrupación Mutua del Comercio y de la Industria de Barcelona a Fontanilles, de la Muixerra. 12/03/1952.

⁹⁴⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 509, 25/10/1952, pàgina 3.

⁹⁴⁹ *Diario Español*, nº 4388, 19/10/1952, pàgina 7.

Después levantaron, muy bien, el quatre de set amb el pilar al mig y dos pilars de cinc, de uno de los cuales fue tomada, des del balcón principal del Ayuntamiento, l'anxaneta (...). Aún los pequeños hicieron un pilar de quatre que fué también muy aplaudido»⁹⁵⁰.

Un altre autor donava més detalls de l'actuació: «*La plaça presentava un magnífic aspecte. Es va obrir l'actuació amb el dos de set, que es va descarregar a la perfecció. Era el torn de provar el tres de vuit. Es van lligar els baixos, van pujar els segons, els terços i seguidament van començar a sonar les gralles. En començar a pujar la canalla, hom va poder veure que el castell s'anava girant. Va caure abans que arribessin dalt. Però les ganes van poder més que els cops. En pocs minuts es van tornar a situar els baixos i segons, els terços van cridar "amunt!". Les gralles van tornar a sonar, però aquest cop fins al moment en què, amb el toc característic, anunciaven que el castell estava carregat. Va passar l'enxaneta i en fer l'aleta l'alegria es va encomanar per tota la plaça. Quan l'enxaneta ja era gairebé sobre la pinya, sigui pels nervis o pel que representava aquell castell, la sotragada dels dosos en començar a baixar va arrossegar els quints i el castell va caure. No importava. S'havia aconseguit carregar el tres de vuit»⁹⁵¹.*

Els castellers que aconseguiren carregar el tres de vuit, «*a excepción de uno, todos son solteros y el que tiene más edad solamente cuenta 29 años*»⁹⁵², foren:

Baixos: Ramon Serra Saperas "serra de l'alfals"

Marcel·lí Farré Martí "Marcelino"

Josep Monné Camins

Segons: Anton Serra Miró "Serra de les premses"

Anton Jaumejoan Rodon "Anton de l'Erasme"

Joan Mallorquí Rosanes "Titu"

Terços: Isidre Masoni Sans

Joan Pena Gavalda "Xamali"

Àngel Batet Riello

Quarts: Jorge Martínez Ruiz

Anton Izquierdo Artero "Bessonet"

Diego Izquierdo Artero

⁹⁵⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 509, 25/10/1952, pàgines 1 i 3.

⁹⁵¹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 41, vol. I.

⁹⁵² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 509, 25/10/1952, pàgina 3.

Quints: Joan Izquierdo Artero “Bessonet”

Alfons Caballero Ródenas

Fernando Martín Losada

Dosos: Julià Bascuñana Quirós

Ramon San Nicolàs Truques “Ramonet”

Aixecador: Joan Dorca Franco “Juanillo”

Enxaneta: Albert Batet Riello “Berto”⁹⁵³.

Amb aquesta brillant actuació de la Vella per Santa Úrsula s’acabava la temporada castellera, però encara es van realitzar algunes gestions publicitàries. Des de l’Ajuntament vallenc, el dia 11 de novembre, es van enviar unes imatges de castells fets pels Xiquets de Valls a una agència de corresponsals informatius a l’estranger, *El Secretariado Innternacional*. Ho sabem per la resposta del dia 15, en la que s’agraïa les imatges facilitades i en demanaven d’altres per incloure-les a la propaganda dels grups culturals per a l’exposició de París. Sabem que les imatges enviades, per una anotació manuscrita al document, foren el tres de vuit i el dos de set de la Muixerra⁹⁵⁴.

L’Ajuntament, al llarg de 1952 apostà clarament pels Xiquets com a símbol, de manera que sempre que era possible s’intentava donar-los el màxim de ressò i difusió.

La temporada havia estat desigual. Mentre la Muixerra havia actuat en sis ocasions, la Vella ho havia fet 10 vegades. Pel que fa als castells, la Muixerra es mantenia al mateix nivell que els Nens del Vendrell, i seguia aixecant el quatre de vuit i el dos de set, però no havia aconseguit carregar el tres de vuit en tota la temporada. La Colla Vella, en canvi, s’havia mantingut apartada de la lluita pel primer lloc del món casteller i amb treball constant havia consolidat el dos de set i s’aconseguia carregar el tres de vuit, el que situava en un nivell molt similar les dos colles vallenques i els Nens del Vendrell. Per la seva banda, la Muixerra estava canviant. Tot i mantenir els castells més importants, excepte el tres de vuit, aquesta temporada va realitzar poques actuacions, fins al punt que no va voler sortir per Santa Úrsula. Potser hi tindria alguna cosa a veure que els aficionats vallencs haguessin aplaudit més la Vella que a ells per Sant Joan, quan el poble va voler mostrar el seu recolzament a la colla per no haver actuat durant la visita de Franco.

⁹⁵³ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 43, vol. I.

⁹⁵⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Secretariado Internacional a l’Ajuntament de Valls, 15/11/1952.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

L'any 1952 continuà l'estabilitat entorn la direcció de la Colla Vella. El fet de plantar a Franco ens ha permès conèixer qui influïa al grup: Joan Mallorquí Cisteré, Ramón Mallorquí Farré, Joan Guinovart Escarré, Joaquim Bové Poblet, Rafel Migó Vilamajor, Pere Serra Folch, Josep Barberà Rossich i Joan Pena Gavalrà. Si comparem els que formaven part de la direcció aquell 1952 amb els que ho foren a finals de 1946 veiem que només en quedaven cinc: Josep Gasque Padró, Joan Mallorquí Cisteré, Ramón Mallorquí Farré, Joan Guinovart i Joan Pena Gavalrà. El que fa pensar que el grup de joves que donaven suport a Josep Gasque com a cap, amb els anys, es van imposar.

En conclusió, les tensions van ser difícils de superar i hi va haver diversos canvis, però superades les primeres temporades s'havia aconseguit l'estabilitat i, ràpidament, es va traslladar en la millora dels castells aconseguits, el que permetia tenir més a prop les primeres posicions.

Quadre nº 26: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1952 i els castells aconseguits.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
13 de gener	Valls	Visita oficials nord-americans	Muixerra i Colla Vella	Muixerra: 3 de 7; 2 de 6; 3 de 6 per baix; pilar de 5. Vella: 3 de 7; 2 de 6; 3 de 6 per baix; pilar de 5.
18 d'abril	Montserrat	XI Congrés Internacional de Cinema Amateur	Muixerra	No documentats.
4 de juny	Valls	Homenatge a Franco	Muixerra	pilar de 5.
10 de juny	Valls	Casament d'una filla de Francesc Clols Rabassó	Colla Vella	No documentats.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Muixerra i Colla Vella	Muixerra, dia 23: 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; 2 de 6; pilar rodat. Dia 24: intent 4 de 8; 4 de 8 carregat; intent 2 de 7; pilar de 5 rodat. Vella, dia 23: 5 de 7; 3 de 7 per baix; 2 de 6; pilar de 5. Dia 24: 2 de 7; intent 3 de 8; pilar de 5 a banda i banda.
23 i 24 d'agost	Sitges	Festa Major	Colla Vella	castells de 5, de 6 i de 7; dos pilars de 5.
24 d'agost	Arboç	Festa Major	Muixerra	2 de 7; intent 4 de 8; intent 3 de 8.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Colla Vella	5 de 7; 2 de 7; intent 3 de 8; intent pilar de 6.
24 de setembre	Barcelona	Festa Major de la Mercè	Colla Vella	No documentats.
24 de setembre	Gavà	Exhibició	Colla Vella	No documentats.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
28 de setembre	Tarragona	Concurs de Castells	Muixerra i Colla Vella	Muixerra: 4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; dos intents 3 de 8. Vella: 3 de 7 per baix; 2 de 7 carregat; tres intents 3 de 8; intent pilar de 6.
19 d'octubre	Barcelona	50è aniversari Agrupació Mutua	Colla Vella	2 de 7; 3 de 7; 4 de 7 amb pilar; pilar de 5.
22 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella	2 de 7; intent 3 de 8; 3 de 8 carregat; 4 de 7 amb pilar; dos pilars de 5.

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

3.6. El parèntesi de la Muixerra (1953-1954).

El 24 de gener de 1953, membres de la delegació del NO-DO de Barcelona van estar a Valls, i es van reunir amb l'alcalde, però van marxar ràpidament per veure Franco a Tarragona i no li van demanar les imatges dels Xiquets. Uns dies després, Juan Serracant⁹⁵⁵ escrivia a Fàbregas per demanar-les-hi per a una revista gràfica italiana que els hi sol·licitava⁹⁵⁶, cosa que Fàbregas feu. Junt amb les imatges li envià algunes notes sobre l'origen dels Xiquets⁹⁵⁷. La notícia de la publicació italiana arribà a Valls a finals d'octubre i es tractava d'un article de Ramón Violant: *La fiesta mayor in Catalogna a Le vie del Mondo*'' (Revista Mensile del Touring Club Italiano, del febrer de 1953)⁹⁵⁸

El dia 6 de febrer, el cap de la Germandat de Pagesos i Ramaders de Linares (Jaén) escrivia a l'alcalde vallenc per demanar-li el contacte d'alguna de les colles per a que actuessin el dia de Sant Isidre⁹⁵⁹. Durant els dies següents l'alcalde entregà la missiva a Eugeni Cirac, que li respongué: «Puede dirigirse a Xiquets de Valls, colla la Muxerra – Para D. Eugenio Cirac - Valls», i continuava explicant-li que la colla estava a la seva disposició pel preu mínim, ja que només es cobririen les despeses de viatge, fonda i els jornals. També li explicava que amb 35 o 45 homes seria suficient per quedar bé, i comentava que si feia falta reduir la despesa, es podia repartir els castellers per les cases del poble i no pagar cap fonda⁹⁶⁰. No es conserva més documentació al respecte, però aquesta actuació no s'arribà a produir.

A finals de març, el dia 29, la Colla Vella es va desplaçar a **Barcelona**, a l'estadi de Sarrià per actuar al cinquantè aniversari del R.C.D. Espanyol, on van ser molt aplaudits⁹⁶¹.

⁹⁵⁵ Juan Serracant: Redactor en cap de la delegació del NO-DO de Barcelona des de 1943. Veure: RODRIGUEZ, Saturnino: *El NO-DO: Catecismo social de una época*, Complutense, Madrid, pàgina 140.

⁹⁵⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4786. Carta de Juan Serracant a l'alcalde de Valls, 29/01/1953.

⁹⁵⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4786. Carta de l'alcalde de Valls a Juan Serracant, de febrer de 1953.

⁹⁵⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº561, 24/10/1953, pàgines 1 i 3.

⁹⁵⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Luis Gómez, de Linares, a l'alcalde vallenc, 06/02/1953.

⁹⁶⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de l'alcalde de Valls a Luis Gómez, 23/02/1953.

⁹⁶¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº532, 04/04/1953, pàgina 1.

El dia 5 d'abril es va realitzar una gravació dels Xiquets de Valls duent a terme una exhibició, a la plaça d'Espanya de **Valls**, en motiu d'un documental sobre el pintor Joan Miró. El film anava a càrrec del director Thomas Bouchard i el setmanari vallenc va fer una crida per tal que la plaça estés plena, a més s'informava de la participació de les dos colles⁹⁶². Finalment, només hi va assistir la Colla Vella, ja que la Muixerra no va acceptar la invitació. Aquests van aixecar-hi el quatre de set, el tres de set per baix, que caigué al baixar el terços, i un pilar de cinc portat al balcó (el pintor va agafar-ne l'enxaneta). Segons la premsa local la pel·lícula s'havia de projectar als Estats Units, on la veurien més de set milions d'estudiants i que després es passaria a altres universitats de Londres, Paris, Roma, Brussel·les, etc.. «*Todas ellas y en todo el mundo podrán admirar o conocer este folklore único, divulgándose por doquier el nombre de nuestra ciudad por medio de los Xiquets*»⁹⁶³.

El dia 21 d'abril, Delfin Escolà Figuerola escrivia a l'alcalde Fàbregas per agrair-li les atencions facilitades a Mr. Starkie⁹⁶⁴ i per informar-lo que aquest va quedar encantat amb la seva visita a Valls i afegia: «*cualquier día, des de la BBC, oiremos hablar de los Xiquets*»⁹⁶⁵. No hi ha cap referència de quan es va produir aquesta visita, però sembla que coincidí amb la gravació del documental sobre Joan Miró.

La temporada de 1953 s'inicià amb l'actuació de Sant Joan a **Valls**. El 17 de juny, l'alcalde Fàbregas va escriure una carta al pare de Joan Quirós Rubio "Juanito", casteller de la Vella, per demanar-li que el deixés venir a Valls per participar-hi. «*Ya sé que la colla Vella le ha pedido su desplazamiento a esta para aquel día, al objeto de poder contar con su hijo, que repito, es insustituible. Pero, por mi parte, me permito apoyar tal petición, haciéndomela mía, y al objeto darle, por si alguna preocupación le indujera a no desplazarse, la confianza de que me tiene a su disposición y que con mi apoyo y el de la colla todo puede arreglarse y nada ha de preocuparle*»⁹⁶⁶. El jove va ser l'aixecador del dos de set descarregat per Santa Úrsula de 1951. Fancesc Piñas afirma que com hi havia poca canalla, quan en sortia un de bo s'intentava mantenir-lo a

⁹⁶² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 532, 04/04/1953, pàgina 1.

⁹⁶³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 533, 11/04/1953, pàgines 1 i 2.

⁹⁶⁴ Walter Fitzwilliam Starkie (1894-1976): escriptor, músic, viatger i hispanista irlandès. Va ser el fundador del British Council de Madrid (1940-1954) i va obrir sucursals a Barcelona, Bilbao, Sevilla i València. Va ser professor de literatura comparada a la Universitat de Madrid entre 1947 i 1956.

⁹⁶⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 531. Carta de Delfín Escolà a l'alcalde de Valls, 21/04/1953.

⁹⁶⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 349. Carta de l'Alcalde Fàbregas a Manuel Quirós Sánchez, 17/06/1953.

la colla, però que en aquest cas, el pare del noi era Guardia Civil i al ser destinat a Madrid ja no va tornar a fer castells⁹⁶⁷.

La gestió realitzada per l'alcalde amb el pare del noi, tenint en compte que l'any anterior la Vella l'havia fet quedar malament amb la visita de Franco, sorprèn. En poc més d'un any Fàbregas havia passat de voler que es multés als dirigents de la Colla a donar la cara per ells. Aquesta transformació s'entén a partir del moment en que la única colla que havia d'actuar per la Festa Major era la Vella. Així doncs, per sobre de tot, l'alcalde volia una bona actuació per tal de mantenir la supremacia castellera a Valls. Una vegada més, la Muixerra havia rebutjat prendre-hi part⁹⁶⁸.

Pel que fa als castells, el dia 23, la Colla Vella va aixecar el tres de set i el pilar de cinc. Mentre que per Sant Joan, el 24, descarregà el dos de set, va intentar el quatre de vuit que caigué quan es col·locava l'aixecador, i un quatre de set amb el pilar al mig, per acabar l'actuació amb un pilar de cinc⁹⁶⁹. D'altra banda la Muixerra, fou contractada per actuar a **Reus** per Sant Pere, on descarregà el dos de set i el quatre de vuit⁹⁷⁰.

La premsa tarragonina publicà un numero especial en motiu de la celebració del 18 de juliol, on s'exaltaven algunes característiques d'alguns pobles com Montblanc, Flix, La Bisbal del Penedès, etc., i Valls, del que en deia: «*La ciudad laboriosa, industrial, fabril, señala de manera evidente e inequívoca, sus síntomas de progreso. Diríase que el ejemplo admirable de los Xiquets es el símbolo que refleja e impulsa su constante elevación. Sus famosos castells, levantando con sorprendente destreza sus esbeltas y espectaculares torres humanas, como ese arriesgado y firme tres de vuit, han sabido de los más encendidos y unánimes elogios cuando han expandido el nombre de Valls por España entera. Esta enraizada y tradicional estampa costumbrista, llena de peculiar sabor y colorido, también debe la eficaz gestión del camarada Fábregas su primero y decidido apoyo*» i continuava explicant tot el que s'havia fet a la ciutat els darrers anys, com la reforma de la plaça dels Màrtirs, l'Escola del Treball, l'Institut Laboral, etc.⁹⁷¹ La realitat, però, es que l'alcalde vallenc si que es va convertir en una de les persones que més suport donava a les colles, si més no, tenia molt clar que era un fet distintiu de Valls i que se n'havia de fer la màxima difusió possible.

⁹⁶⁷ Entrevista realitzada a Francesc Piñas Brucart el 28 de gener de 2014.

⁹⁶⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 543, 20/06/1953, pàgina 1.

⁹⁶⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 544, 27/06/1953, pàgina 1.

⁹⁷⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 545, 04/07/1953, pàgina 5.

⁹⁷¹ *Diario Español*, nº 4618, 17/07/1953, pàgina 13.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

La següent actuació dels Xiquets va ser a **Valls** per les festes de la Mare de Déu del Carme on, a banda dels actes religiosos, els veïns de la parròquia havien organitzat actes populars. En destacava l'actuació de la Colla Vella el dia 18 a la nit i el 19 al migdia: *«Por los ensayos presenciados y las aspiraciones de la Colla, la actuación promete ser en extremo interesante»*⁹⁷². Pel que fa a l'actuació, el setmanari local explicava: *«que no tuvo suerte en los castillos grandes que probó, pero si en los demás, recibiendo el aplauso del numeroso público»*⁹⁷³.

Durant els mesos de juliol i agost, des de Sitges es van dur a terme gestions per tal de contractar alguna colla dels Xiquets, però finalment no es va arribar a cap acord: *«Dada cuenta de las ofertas de las collas de Xiquets de Valls, que se ofrecen para actuar en nuestra Fiesta Mayor, los reunidos acuerdan manifestarles que no es posible atender sus ofertas»*⁹⁷⁴.

El dia 9 d'agost, la Muixerra va realitzar una sortida, al **Pla de Santa María**, en motiu del canvi de nom de la població (fins ara era coneguda com a Pla de Cabra), però no hi ha constància dels castells que s'hi realitzaren⁹⁷⁵.

Durant aquesta temporada, per primera vegada des de l'any 1939, els Xiquets de Valls no van actuar a l'Arboç. Primer ho havia fet la colla unificada i a partir del 1947 la Muixerra, aquell any però, no hi fou contractada, perquè *«pels vols de Sant Joan es va declarar una febre tifoidea que afectà 193 persones; sortosament, no va morir ningú, però fou suficient perquè se suspengués la Festa Major»*⁹⁷⁶.

On si que actuaren els Xiquets fou a **Vilafranca**, on la Comissió de Festes es va posar en contacte amb Josep Gasque, cap de la colla Vella, per sol·licitar-li un pressupost⁹⁷⁷. Però no s'arribà a cap acord. Uns dies després, la Muixerra signà el contracte per actuar-

⁹⁷² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 546, 11/07/1953, pàgina 2.

⁹⁷³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 548, 25/07/1953, pàgina 4.

⁹⁷⁴ AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Llibre d'actes de la Festa Major 1952 – 1954, del 04/08/1953 pàgina 12v.

⁹⁷⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 551, 15/08/1953, pàgina 3.

⁹⁷⁶ CRUAÑES OLIVER, Esteve, *op. cit.*, pàgina 21.

⁹⁷⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. La Comissió de festes de Vilafranca sol·licita un pressupost a la Colla Vella, 10/08/1953.

hi, on detallaven que l'actuació seria el dia 30 d'agost, amb un mínim de 125 castellers i per 10.750 pessetes⁹⁷⁸.

El dia 30 es van trobar a la plaça dos colles, la Muixerra i els Nens del Vendrell. Les dues van fer el quatre de vuit, el dos de set, el tres de set per sota i el pilar de cinc. Però la premsa vilafranquina en feia la següent valoració: «*La colla de la Muxerra los levantaron con su peculiar estilo de maestros de los castillos, limpios, esbeltos y fuertes, dando siempre sensación de una seguridad en el arte de levantarlos y hacerlos. En cambio los otros con sus subidas y bajadas, con refuerzos de otros y mucha suerte, los llegaron a hacer*»⁹⁷⁹. L'encarregat de signar el rebut del pagament va ser Josep Batalla⁹⁸⁰.

El comentari que s'havia publicat a la premsa vilafranquina uns dies abans va generar una nova aparició: «*La opinión es unánime en afirmar que hacía muchos años no se veía una sesión de castillos tan completa (...). Dos colles (...) levantaron los quatre de vuit, la torre de set, los tres de set alçat per sota y el pilar de cinc; es decir, lo más difícil que hoy por hoy se lleva a cabo en materia de Xiquets.*

Ha sorprendido un poco el comentario que sobre este aspecto ha publicado Panadés de la semana pasada (...). Su intención no es demasiado buena ni exacta en cuanto se refiere a la colla Nens del Vendrell (...). Es recomendable no se agrien las cuestiones u se desorbiten los problemas. (...). El hecho cierto es que entre los castellers de Vilafranca y los del Vendrell existe una situación que no debiera haber sido creada pues nada van a ganar ni los unos ni los otros.

*Los Administradores de la Fiesta Mayor y el mismo Ayuntamiento han tenido oportunidad de conocer algunas interioridades de esta cuestión y han visto que algo debe ser corregido en la colla local, si quieren prosperar como es el deseo de todos»*⁹⁸¹.

De fet, aquest any s'hi constituí un patronat, amb intervenció oficial, que tutelava la colla⁹⁸².

⁹⁷⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Contracte entre l'Ajuntament de Vilafranca i la Muixerra, 26/08/1953.

⁹⁷⁹ Panadés. 05/09/1953, nº 616, pàgina 2.

⁹⁸⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut del pagament per l'actuació a Vilafranca, 30/08/1953.

⁹⁸¹ Panadés. 12/09/1953, nº 617, pàgina 3.

⁹⁸² CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op.cit.*, p 597, Vol. I.

Uns dies després de l'actuació a Vilafranca, Eugeni Cirac va escriure una carta a Pere Català per sol·licitar-li les fotografies del quatre de vuit i del dos de set que van aixecar-hi les colles, ja que no les havien pogut localitzar enlloc⁹⁸³. Sembla que aquesta petició no tindria més importància, de fet no hi ha constància si va enviar-les o no, però cal destacar que la polèmica estava servida.

Al Vendrell l'actuació s'explicava així: *«En tal ambiente propicio de gran afición castellera, las dos colles realizaron una actuación digna de su prestigio y veteranía. En primer lugar, los Xiquets de Valls montan un incierto quatre de vuit superado con gran y visible dificultad. Els Nens del Vendrell ejecutan a continuación otro quatre de vuit con mucho más equilibrio»*⁹⁸⁴. I la resposta es publicà a la premsa tarragonina, que de la mà de Josep Mª Rodón citava les informacions esmentades a *Vendrell, Panadés i Juventud* sobre l'esmetada actuació i acabava dient: *«permítame que censure a “Vendrell” por falsear la verdad de los hechos rebajando y perjudicando injustamente a los Xiquets de Valls (...) valiéndose para ello de falsas afirmaciones; y lamente que “Juventud” peque de excesiva prudencia al no dar objetiva reseña de la actuación de la Muxerra y de la de los Nens, no citando que éstos tuvieron que desmontar el quatre de vuit con los terços colocados y que se sostuvo después, a base de esfuerzos e inyecciones (...). Vaya mi felicitación a “Panadés” por hacer justicia»*⁹⁸⁵.

Uns dies després, Josep Maria Guasch escrivia una nova carta al director, per queixar-se de la parcialitat de Rodón i la felicitació a *Panadés*, ja que uns dies després aquesta publicació rectificà les seves paraules i referint-se als comentaris sobre els Nens deia que *«desprendían fobia y probablemente despecho y envidia»*. I acabava el text dient que la parcialitat entorn els Xiquets mai s'havia dut a terme⁹⁸⁶.

Encara, dies després, un aficionat vendrellenc envià una nova carta al director, on deia: *«La realidad pues de los castells en la pasada Fiesta Mayor de Vilafranca, fue que se hicieron los mismos castillos, no habiéndose producido ninguna caída, por lo que en el ánimo de los villafranqueses y de todos los que allí lo presenciaron, se considera como una memorable jornada castellera. Fue evidente que el quatre de vuit de Valls no dejó de dar la impresión que no se coronaría. Impresión por otra parte muy frecuente en*

⁹⁸³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 352. Carta d'Eugeni Cirac a Pere Català, 12/09/1953.

⁹⁸⁴ *Vendrell*. 05/09/1953, n° 35, pàgina 2.

⁹⁸⁵ *Diario Español*, n° 4671, 17/09/1953, pàgina 3.

⁹⁸⁶ *Diario Español*, n° 4676, 23/09/1953, pàgina 11.

castellería. Pero cuando un castillo da esta angustiosa impresión, no es precisamente un modelo de seguridad, esbeltez etc., tal como se ha querido demostrar. En cuanto, al quatre de vuit, de Vendrell, fue en verdad dificultoso, pues uno de los segons dicen se le resbaló desde un principio la pierna derecha, teniéndosele que sostener de modo muy agotador, lo que aún viene a demostrar el buen temple de los componentes de la colla, manteniéndose impertérritos durante todo el tiempo preciso. O sea que los quatre de vuit que acostumbran a montar las dos collas que mantienen en vilo a la afición castellera, acostumbran a ser mejores que los que se vieron en tal jornada. Después de este detalle, de que el tres de set aixecat per sota de Vendrell fue levantado, según dicen, con cierto tiempo cronometrado, mucho más rápido. En fin que el gran público salió complacido de la actuación de las dos collas.

Después vinieron las reseñas de los periódicos locales interesados -y lo confundieron todo. Los comentarios sé han extremado en general. Y por lo que se ve ha habido de todo, falseamientos, verdades a medias, informaciones tendenciosas, etc. Por otra parte aún hay gentes de distintas poblaciones, que extremando el detalle aún no han coincidido en quien fue la mejor. ¿Dónde está la verdad? Creo que sólo existe la realidad, que ya sé ha reflejado.

Por lo que se ha visto, la reseña de "Panadés" que con tanto entusiasmo citó el señor Rodón ha resultado un desfiguramiento de la realidad. Son suyas las palabras "su único pecado fue el dé levantar mejor los castillos" refiriéndose a los Xiquets. Si ese señor, tal como dijo fue testigo presencial y el hecho real, según lo califican los mismos de Villafranca y la gran mayoría de público, que no hubo en apariencia diferencia alguna que merezca un ápice de desmerecimiento hay que decir que quien consciente o inconscientemente falseo la verdad, fue dicho señor al afirmar tal cosa. O eso, o hay que convertir de nuevo que su personal percepción no era tan clarividente, como quería parecer en principio.

También son del mismo señor "la de que se perjudicó injustamente a los Xiquets". ¡Cuántas veces se podría decir a la inversa! Y no hablemos de las muchas veces que el nombre de los Xiquets de Valls se ha beneficiado de gestas de els Nens de Vendrell, en comentarios, reseñas de periodistas despistados o bien apareciendo en revistas debajo de fotografías de los Nens de Vendrell el nombre más extendido y conocido de Xiquets de Valls, como si todos los castillos fuesen Xiquets. Y desde luego no puede decirse que en ninguna ocasión se hayan mostrado dispuestos a esclarecer la confusión que aún viene a repetirse a menudo, aunque cada día menos. Y en los finales de temporada

castellera, donde más se ha acentuado cierta superioridad de los Nens no han faltado invariablemente en las revistas y periódicos más importantes de la ciudad condal, buenos reportajes de castells en los que indirectamente se venía a demostrar lo contrario»⁹⁸⁷.

Fins aquí la polèmica que, com les anteriors es va tancar en fals i sense arribar a cap conclusió conjunta. En tot cas, cal destacar la no participació de *Juventud*, que per primera vegada, des de l'aparició del setmanari, no donava suport a la colla oficial.

El dia 30 d'agost, la Colla Vella va actuar a **Móra la Nova**, on aixecaren el dos de set, el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set i altres castells. Mentre feien el camí de tornada, i tal com havia anunciat la premsa⁹⁸⁸, la colla es va aturar a **Falset** on van fer-hi una petita actuació, de la que no hi ha referència dels castells que s'hi van realitzar⁹⁸⁹. També, dies després, va ser contractada per actuar a **Barcelona** durant les festes de la Mercè. El 24 de setembre van aixecar a la plaça de Sant Jaume el quatre de set amb el pilar al mig, el tres de set, el dos de sis i el pilar de cinc. Després, a la plaça Catalunya només hi van poder fer el dos de sis. «Efectuó en las Ramblas y otros paseos y calles algunas otras exhibiciones»⁹⁹⁰.

En paral·lel i donat l'augment de l'afició, aquell mateix mes, la Diputació Provincial de Tarragona va valorar la possibilitat de concedir una subvenció a les colles castelleres de la província. La proposta presentada al Ple era la següent:

«La constitución de estas collas es de todos los señores Diputados de sobra conocidas. En ellas, no existe ni se conoce el profesionalismo, y las mismas se encuentran constituidas por el más completo compañerismo y camaradería, dentro del ideal de todo amateur. Y sus exhibiciones en lugares o tierras alejadas de nuestros pueblos y de nuestra Provincia, da lugar a que la misma y su nombre sean divulgados y más conocidos, traducándose ello, en una verdadera propaganda efectiva y real hacia nuestra Provincia, cuyos beneficios a la larga habrán de ser conocidos, y exentas estas manifestaciones de percepción alguna fija, que pueda cubrir los gastos que todo desplazamiento origina, es aún más de agradecer esa íntima colaboración patriótica

⁹⁸⁷ *Diario Español*, nº 4679, 26/09/1953, pàgina 6.

⁹⁸⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 553, 29/08/1953, pàgina 3.

⁹⁸⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 554, 04/09/1953, pàgina 3.

⁹⁹⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 557, 26/09/1953, pàgina 5.

que en definitiva representa a los intereses provinciales que no están confiados. Muy recientemente ha podido comprobar uno de los Diputados que al Pleno tiene el honor de exponer cuanto antecede, esta efectividad y aumento de la atención e interés por nuestra Provincia, con motivo de una exhibición de esta naturaleza, por los Nens de Vendrell, en el vecino y pintoresco país de Andorra.

Por todo lo expuesto, al Pleno de la Corporación tenemos el honor de proponer acuerde lo siguiente:

1º. Toda exhibición de castells realizada por alguna de las collas conocidas de la Provincia, será subvencionada con la cantidad de mil pesetas per esta Excm. Diputación Provincial, si la exhibición se realiza fuera del territorio Provincial y en cualquiera de las Provincias colindantes a la nuestra, o bien con dos mil quinientas pesetas, si la exhibición se realiza en Provincia no colindante con la nuestra, e inclusive en territorio extranjero.

2º. La solicitud de subvención lo será por el Cap de Colla, avalada por el respectivo Ayuntamiento y después de efectuada la exhibición correspondiente, aportándose para nuestro archivo, cuantos documentos gráficos sean posibles.

3º. Por excepción tendrá derecho a percibir la subvención de 2.500 pesetas la colla de Nens de Vendrell por su exhibición los días 2 y 3 de mes de agosto en Andorra, Seo de Urgel y Puigcerdá»⁹⁹¹.

A la sessió ordinària del dia 17 de setembre, els membres de la Comissió de Govern van tractar el tema de la subvenció a les colles castelleres, acceptant concedir-li als Nens del Vendrell i, pel que fa a la resta, tractar-ho en cada cas i adoptar la resolució pertinent. La sessió va mostrar que cadascú tenia el seu punt de vista. Uns consideraven que era millor realitzar un concurs anual i donar un premi a la vencedora, mentre altres pensaven que s'havia d'ajudar econòmicament a les colles, sobretot als de Vendrell per les pèrdues provocades per l'excursió andorrana. Finalment, acordaren passar a estudi de la Comissió d'Educació, Esports i Turisme per analitzar el seu dictamen⁹⁹².

Amb tot, s'arribà a Santa Úrsula a **Valls**, on només actuà la Colla Vella, «*que tuvo una feliz actuación, quizá la mejor desde su creación. Levantó muy bien el dos de set,*

⁹⁹¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Proposta al Ple de la Diputació Provincial de Tarragona, de setembre de 1953.

⁹⁹² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Sessió ordinària del Ple de la Diputació Provincial de Tarragona, 17 de setembre de 1953.

castillo de categoría; luego montó bien el tres de vuit, célebre castillo que desde octubre de 1951 no se había podido lograr a pesar de los intentos que alguna colla había hecho. Al desmontarlo, no obstante, y cuando l'anxaneta ya estaba en el suelo y l'axecador sobre els quarts, se desplomó. Y finalizó su exhibición con el tres de set per sota y el pilar de cinc. Fue muy ovacionada, satisfaciendo su actuación»⁹⁹³.

La premsa tarragonina va descriure l'actuació: «la colla Vella efectuó una brillante exhibición de castillos humanos, levantando en primer lugar y con gran firmeza un fuerte dos de set, inicio de la exhibición que el público agradeció con prolongados aplausos, seguidamente, y en medio de una estruendosa ovación, la colla Vella da inicio al arriesgado y ya célebre tres de vuit, que con un silencio manifiesto por parte de los miles de espectadores va levantando con la maestría y atrevimiento que caracteriza al elemento joven que la integra, que al son de las gralles y antes de ser coronado, la muchedumbre ya aplaude frenética la labor llevada a cabo, mientras el anxaneta hace la aleta y inicia su descenso. No obstante antes de ser totalmente descargado el castillo se derrumba»⁹⁹⁴.

En definitiva, la Vella assolí el seu millor moment i se la començava a tenir en compte per a futurs concursos. Així, la premsa tarragonina afirmava: «No son solo los vendrellenses quienes suman en su haber la construcción de semejante torre. Y a fe que esto nos place en grado sumo porque se establece un equilibrio de fuerzas que muy bien podría dilucidarse, el venidero año en nuestra plaza de toros con motivo del Gran Concurso de Castells que se prepara dentro de los festejos del Centenario de la Rambla. La Vella de Valls es una de las colles que va cada día a más. Recordemos el discreto papel realizado en nuestro coso taurino, el pasado año y comparémoslo con la exhibición última. La diferencia es verdaderamente notable y debemos anotarla por lo que vale y significa. La rancia solera de castells de que viene impregnada de ciudad vállense, tiene en su haber, una nueva hazaña como es el tres de vuit construido y levantado limpiamente»⁹⁹⁵.

Aquell any, la Vella va rebre de l'Ajuntament vallenc 14.500 pessetes «en concepto de pago del contrato formalizado (...) con motivo de la actuación de la misma durante las fiestas de San Juan Bautista y Santa Úrsula, celebradas en el corriente año», que

⁹⁹³ Juventud. *Semanario Nacional Sindicalista*, nº 562, 31/10/1953, pàgina 1.

⁹⁹⁴ *Diario Español*, nº 4708, 30/10/1953, pàgina 6.

⁹⁹⁵ *Diario Español*, nº 4710, 01/11/1953, pàgina 2.

segons l'anotació que hi ha al revers del lliurament es repartia en 7.500 pessetes per Sant Joan i 7.000 per Santa Úrsula⁹⁹⁶.

En conclusió, aquesta temporada va suposar la consolidació de la Colla Vella com a rival a tenir en compte ja que tot i no haver carregat el quatre de vuit, per Sant Joan van estar a punt d'aconseguir-ho. A més, tenien el dos de set dominat i havia estat l'única colla capaç de carregar el tres de vuit.

D'altra banda, alguna cosa passava al sí de la Muixerra, que des de Sant Joan de l'any anterior no havia actuat a Valls i no havia rebut el suport del setmanari vallenc quan es va produir la polèmica per l'actuació a Vilafranca. A més, el número d'actuacions encara es va reduir més, i si l'any anterior havien fet sis sortides, el 1953 només en van fer tres.

Altres autors afirmen que la Muixerra va estar aturada durant un any, des de l'octubre de 1953 fins l'octubre de 1954, quan per Santa Úrsula reaparegué. *«El motiu havia estat el relleu generacional. En aquella època, els castellers acostumaven a pujar sempre els mateixos i naturalment, es feien grans»*⁹⁹⁷. Així doncs, sembla que no actuar a Valls des de Sant Joan de 1952, i la reducció en el número de sortides, respon al fet que la colla passava per un mal moment, amb poca gent disponible per a fer castells importants i que això provocà que la colla reduís al màxim la seva activitat.

3.6.1. La davallada de la Muixerra.

La Muixerra l'any 1954 va sofrir un problema inesperat. El cap de colla, des de la mort del Blanco, Anton Domingo Baldrich "Foguet" va anunciar que abandonava Valls. La filla del cap de colla recorda que *«el seu pare tenia previst marxar a Veneçuela durant aquell any, cap al mes d'abril i, per aquest motiu, va deixar la seva feina i la colla, ja que pensava que una mala caiguda li podia impedir emprendre el viatge. Els seus plans, però, es van endarrerir per qüestions administratives entorn el passaport i finalment la partida es produí pels vols de la Mercè. El retard i el fet d'haver*

⁹⁹⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1953. Lliurament número 801, de 31/12/1953.

⁹⁹⁷ CLIMENT FERRÉ, Joan. "Els Concursos de Castells Humans" (novembre de 2012). El Casteller.cat. <http://www.elcasteller.cat/elsconcursosdecastellshumans.html> , [30/08/2013].

abandonat la seva antiga feina van fer que n'hagués d'agafar una altra fins al moment de la seva partida»⁹⁹⁸.

No sabem el grau d'afectació que va tenir aquesta notícia a la colla, però la situació que es venia vivint des de l'any anterior va continuar. Així, no van actuar un any més per Sant Joan a Valls i el 7 d'agost el setmanari vallenc confirmava que la Muixerra havia estat un temps sense actuar: *«Según noticias que deseábamos se confirmasen, el período de inactividad al que voluntariamente se entregó la colla la Muxerra, en un principio justo y con razón, quiere por deseo de los elementos jóvenes, dársele fin. Lo celebraríamos de veras en bien de lo que es tan nuestro y por el historial de la colla. Los efectos de esta inactividad se han dejado sentir enormemente, y no es de desear llegue a producir unos efectos que todos los amantes de estos ejercicios tan vallenses lamentaríamos»⁹⁹⁹.*

Una setmana després, el setmanari insistia: *«Con satisfacción recogemos el hecho de la reorganización o de la vuelta a la actividad de la colla la Muxerra. De ello ha de salir ganando este folklore tan vallense, lo que todos hemos de celebrarlo. La crisis castellera que apuntaba o se preveía, no dudamos quedará anulada»¹⁰⁰⁰.* Fins i tot la premsa barcelonina ho recollia: *«Se ha reorganizado la colla de Xiquets de Valls la Muxerra, que durante una temporada había permanecido inactiva»¹⁰⁰¹.*

Segons Agustí Pena, la Muixerra arribà a anunciar la seva dissolució durant el mes de juny¹⁰⁰². Tot i que no he trobat cap document per a corroborar aquesta afirmació, analitzant les informacions facilitades per *Juventud*, sembla que la colla va estar immersa en una crisi profunda. De fet, durant el 1954 van abandonar la colla fins a 55 castellers, entre els quals el cap de colla, Lluís Dalmau Solé, qui fou president del Patronat, i Lluís Montserrat Sesplugues, representat de la Muixerra al mateix.

⁹⁹⁸ Entrevista realitzada a Rosa Domingo Verniol el dia 4 de febrer de 2014.

⁹⁹⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 602, 07/08/1954, pàgina 3.

¹⁰⁰⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 603, 14/08/1954, pàgina 5.

¹⁰⁰¹ *La Vanguardia Española*, nº 27.435, 21/08/1954, pàgina 6.

¹⁰⁰² PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 41, vol. I.

Quadre nº 27: Castellers de la Muixerra que van abandonar la Colla el 1954:

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>
Brunet	Indalecio	
Casanova Coll	Josep	<i>Banesto</i>
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>
Coll Solé	Francesc	<i>el Cisco Ceba de l'Arboç</i>
Contijoch Moncusí	Isidre	
Dalmau Solé	Lluís	
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>
Egea Gallego	Francisco	
Egea Gallego	Joan	
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>
Fabra Español	Jordi	
Figueres Molas	Joan	<i>Joanet de les Mules</i>
Fontanillas Granja	Joan	<i>Joan de Fontanillas</i>
Garcia Brunet	Josep M	<i>Moreno</i>
Garcia Fernández	Joan	<i>Garcías</i>
Garcia Vilar	Joan	<i>Garcías</i>
Garcia Vilar	Gabriel	<i>Garcías</i>
Garcia Vilar	Josep	<i>Garcías</i>
Guardià Jané	Jaume	<i>el Met Fulla o el Maquero de l'Arboç</i>
Horta Martínez	Gaspar	
Invernón Figueras	Lorenzo	
Isern Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>
Jauset Bosch	Agustí	<i>de la Munda</i>
Mariné Mateu	Pere	<i>Peret de Mariné</i>
Mateu Fallada	Josep M	<i>Fallada</i>
Moncunill Grau	Agustí	<i>Garrita</i>
Moncunill Grau	Ramón	<i>Garrita</i>
Montserrat Sesplugues	Lluís	<i>Lluís de l'hort dels Alls</i>

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom
Murón	J	
Oliver	Pedro	
Ollé Vives	Ramón	<i>Luisete Vives</i>
Porcel Porcel	Joan	
Pradies Martí	Fermí	
Pujol Alsina	Joan	<i>Pouaire</i>
Rius Calvet	Joaquim	<i>Quim del Beco</i>
Rius Calvet	Pau	<i>Pau del Beco</i>
Rius Vallverdú	Salvador	
Rius Vallverdú	Josep	<i>Pepito</i>
Rius Vellverdú	Joan	
Romagosa Cruset	Agustí	<i>Mataguirros de l'Arboç</i>
Rovira Ventosa	Ramon	<i>Ramon Piso de l'Arboç</i>
Rubio Lirón	Sebastià	
Rubio Ruiz	Sebastià	
Ruiz Sanantonio	Enrique	
Ruiz Sanantonio	Àngel	<i>Angelet</i>
Samaniego Pérez	Ramon	
Sanvidal López	Ramon	
Secall Garcia	Josep	<i>Pep del Roig</i>
Serra Clua	Francisco	<i>Home de la Cisca</i>
Serra Mariné	Pere	<i>Genillo</i>
Solé Pujol	Joaquim	<i>El quim de Can Gallart de l'Arboç</i>
Suau Rovirosa	Baldomero	<i>El Gori Pallaso de l'Arboç</i>
Suau Rovirosa	Julià	<i>El Pallaso de l'Arboç</i>
Terreu Tomas	Manuel	<i>Manyo</i>

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Un dels castellers que abandonà la colla, Àngel Ruiz San Antonio afirmava: «*quan Foguet va marxar cap a l'estranger em vaig quedar a casa*»¹⁰⁰³. I un dels que s'hi va

¹⁰⁰³ GUASCH, Joan "Bondéu": "Entrevista". *Foc Nou*, Valls, nº 8, juny 1985, pàgines 10 i 11.

quedar, Ramon Fontanilles Subielos, digué: «*Jo penso que la Muxerra es va acabar per diverses causes, i una de les principals va ser perquè la gent es va anar envellint i no varen sortir recanvis i es va perdre la il·lusió per fer castells; a més, quan va marxar Foguet cap a Veneçuela potser no es va saber organitzar la direcció de la colla, i quan es va costa avall, es corre molt, i llavors ja no hi ha manera de solucionar-ho. (...) Quan jo hauria pogut començar a fer castells era en temps de la Muxerra, i llavors era molt difícil fer-ho perquè hi havia gent que no deixaven el seu lloc per res ni ningú. Potser això va ajudar molt a que s'acabés la Muxerra*»¹⁰⁰⁴.

Pel que fa a l'elecció de cap de colla sembla que es va anar retardant i van esperar a que Foguet ja no hi fos. Segons Pere Ferrando «*la Muixerria va acusar la marxa de Foguet el 1954 amb una temporada fluixa i amb destacades absències. L'acord d'una direcció compartida entre Ramón Pallarès Pons (Titànic), Rafel Parés Domènech i Llorenç Fabra Español (Llorençó), el 1955, va comportar una nova embranzida*»¹⁰⁰⁵. Altres autors afirmen «*que en aquells moments el cap de colla ho era tot, i que no es trobava substituït i per aquest motiu la colla va quedar en mans de tres persones, on cada una representava un grup intern diferent i on el personalisme era molt important*»¹⁰⁰⁶.

Eusebi Domingo Forés “Sebiu de la Gallineta” recorda: «*que quan Foguet va anunciar que marxava i que deixaria la direcció de la Colla, va haver un cert impàs*». D'una banda diversos castellers veterans van anunciar que la deixarien i que ja no es podia comptar amb ells. D'altra banda un grup de joves, dels que recorda a Ramón Pallarès Pons “Titànic”, Josep Giró Serra “Claret”, Llorenç Fabra Español “Llorençó”, Ramón Benedicto Fabra “Creus” i ell mateix, van fer un pas endavant per tal que la colla continués viva i anés al concurs de Tarragona. També recorda que mentre encara hi era Foguet, va ser Llorençó qui va anar fent passos per agafar el control de la colla¹⁰⁰⁷.

Lluís Lirón recorda que «*entre el 1953 i el 1954 la colla havia anat vivint una certa desil·lusió, d'una banda hi havia castellers veterans que pensaven en deixar-ho i, de l'altra els que manaven estaven cansats. Així doncs, quan es va saber que Foguet marxava, molts d'aquests veterans ja van dir que no es comptés amb ells. Llavors, un grup de castellers més joves, amb ganes de fer castells, van posar-se a estirar del carro.*

¹⁰⁰⁴ GUASCH, Joan “Bondéu”: “Entrevista”. *Foc Nou*, Valls, nº 31, novembre 1990, pàgines 12 i 13.

¹⁰⁰⁵ FERRANDO ROMEU, Pere. Castells, a SANCHEZ CERVELLÓ, Josep (Dir.), *op. cit.*, pàgina 344.

¹⁰⁰⁶ Entrevista realitzada a Josep Maria Rodón Barrufet el dia 4 de febrer de 2014.

¹⁰⁰⁷ Entrevista realitzada a Eusebi Domingo Forés el dia 10 de febrer de 2014.

Fins i tot, un dia xerrant al Pati, alguns d'ells, en una conversa informal, van proposar a Creus [Ramón Benedicto Fabra] si volia fer de cap de colla. Però la realitat es que per la seva banda Llorençó ja havia anat fent passos per a dirigir-la i com que ningú dels altres estava convençut de fer-ho, van acceptar-lo a ell. Pel que fa a Parés, no va venir a la Colla fins al 1955, i no va agafar un lloc destacat i va començar a prendre algunes decisions fins a començaments de 1957»¹⁰⁰⁸.

L'activitat entorn el fet casteller s'inicià l'1 de març de la mà d'Eugeni Cirac, que va rebre una carta¹⁰⁰⁹ on es tractaven: «*lo que en mi concepto debería constituir un Reglamento para los concursos*». Les bases que ens interessin són:

«9º. Podrán tomar parte en el concurso todas las colles de castells legalmente constituidas.

10º. Queda terminantemente prohibido ayudarse mutuamente las colles inscritas. (...).

13º. Solamente se podrá repetir una vez el castell no coronado. (...).

19º. En caso de empate de puntos el Jurado determinará la colla ganadora teniendo en cuenta las siguientes características, por el orden que se detallan a continuación:

a) La colla que haya efectuado menos repeticiones por castells no coronats.

b) La colla que haya intervenido menos tiempo en la ejecución de los castells contando desde que se forma la pinya hasta que bajan los segons, computándose las repeticiones que hayan tenido que efectuarse por castells no carregats. Se entiende por tiempo invertido solamente en los castells puntuables.

c) La mejor colocación de los castells en sus respectivos pisos en orden a la esbeltez y mejor presentación estética de los castells.

20º. El castell una vez empezado y colocados los terços no podrá ser desmontado para repetirlo nuevamente y en tal caso sufrirá descuento del 10% aunque luego se descargue sin incidente»¹⁰¹⁰. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 35, pàgina 622).

Aquest reglament estava pensat per a donar resposta a les queixes que la Muixerra havia fet després del concurs de Tarragona de l'any 1952 i per aportar una solució en cas que dos colles aconseguissin la mateixa puntuació.

¹⁰⁰⁸ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 4 de febrer de 2014.

¹⁰⁰⁹ La signatura no es pot llegir bé, i per aquest motiu no podem afirmar qui la va escriure. En tot cas, era un amic de Cirac i coneixia els detalls del món casteller i la polèmica que hi havia hagut entorn la puntuació del concurs de Tarragona de 1952.

¹⁰¹⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4755. Carta a Eugeni Cirac, 01/03/1954.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

També es van iniciar els tràmits per una possible actuació dels Xiquets a Melilla. Segons la correspondència que es conserva entre Francisco Oliver Rodríguez, cap del departament d'art del *Frente de Juventudes* de Melilla, a l'alcalde Fàbregas i a Cirac, es va sol·licitar un pressupost¹⁰¹¹. Per la resposta sabem que pensaven enviar-hi 35 castellers i insistia: *«desearíamos nos indicaras en qué consisten esos castillos, es decir, que si existe algún preámbulo de baile antes de iniciarse su construcción o solamente se limitan a la formación de los mismos. Si tienes alguna fotografía de ellos, mucho te agradecería me la enviaras para que entusiasmara con la idea de traerlos a Melilla»*¹⁰¹². Tot i no conservar la resta dels tràmits, els Xiquets no van ser contractats.

Al mes de juny, amb la Festa Major de Sant Joan a **Valls** s'iniciava la temporada castellera i només es preveia l'actuació de la Colla Vella¹⁰¹³, tot i que no es conserva cap referència dels castells aconseguits.

«Ya ha pasado nuestra fiesta Mayor. Es breve, fugaz, escasamente dos días, pero condensada diríamos, eminentemente típica y espectacular.

Pompa y magnificencia en los actos y cultos religiosos.

Bullicio callejero, que lo animan nuestros Xiquets (...).

Verbenas populares que atraen a todo el vecindario (...). Se iniciaron las fiestas con el tradicional pasacalle al mediodía, (...), con los Xiquets de Valls (...).

A las 10 de la noche (...) las autoridades, siguiendo el curso de costumbre, de la fiesta Mayor, y precedidas por los gigantes, enanos, Xiquets de Valls y una banda, se trasladaron a la arciprestal para asistir a las solemnes Completas (...).

Después la colla Vella de los Xiquets de Valls efectuó su primera exhibición, presenciada por una ingente multitud que les aplaudió entusiásticamente. (...).

*Cerca de las 13 horas empezó el festival folklórico (...) cerrándolo la colla Vella. Fue presenciado por enorme gentío que aplaudió cada número así como a la colla Vella»*¹⁰¹⁴. Per aquesta actuació, la Vella va rebre 7.500 pessetes¹⁰¹⁵.

El 13 de maig, la premsa informava de la celebració d'un concurs de castells a Tarragona, en motiu de la festa del Centenari de la Rambla¹⁰¹⁶. I pocs dies després,

¹⁰¹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de Francisco Oliver a l'alcalde de Valls, 12/03/1954.

¹⁰¹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de Francisco Oliver a Eugeni Cirac, 12/03/1954.

¹⁰¹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 595, 19/06/1954, pàgina 1.

¹⁰¹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 596, 26/06/1954, pàgina 1.

¹⁰¹⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1954. Lliurament número 641, de 30/10/1954.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

l'Ajuntament iniciava els tràmits per contactar amb les colles. El dia 26, Pau Olivé, tinent d'alcalde, va enviar una missiva a totes, també a les dos de Valls. La carta per a la Muixerra anava dirigida a Cirac¹⁰¹⁷, i la de la Vella a Joan Guinovart, que deia: «*De conformidad con lo hablado durante la visita que tuve el gusto de efectuarles recientemente, me es grato incluir a la presente dos ejemplares de las Bases que han sido redactadas para el Concruso de Castells, a fin de que Vds. las estudien detenidamente y les presten su conformidad o reparos*»¹⁰¹⁸.

El 26 de juny, Ramón Sala, cap de la colla de Vilafranca, responia a Olivé que per part seva s'acceptaven les bases proposades però platejaven si es podria organitzar el concurs en dos grups o categories i excloure així per a la segona categoria els castells més importants¹⁰¹⁹.

El 3 d'agost Pau Olivé escrivia a Joan Guinovart per confirmar-li que tot el que s'havia tractat a la reunió del dia 1 era acceptat per totes les colles, se l'informava de l'hora i el lloc de concentració i es sol·licitava el número de components que hi anirien¹⁰²⁰.

Mentrestant, la premsa tarragonina anava caldejant l'ambient: «*Reina gran expectación ante el Concurso de Castells (...). En el Ayuntamiento se han recibido inscripciones de las colles Nova y Vella de nuestra ciudad, Vella de Valls, Nens del Vendrell y Castellars de Vilafranca, existiendo posibilidades de que participe otra colla vallense*»¹⁰²¹.

La possibilitat de que hi assistís la Muixerra anava creixent, ja que com hem vist anteriorment, al llarg del més d'agost sembla que al sí de la colla es va produir un intent de revifalla per tal de poder assistir-hi. Així doncs, s'anunciava una actuació al **Pla de Santa Maria** «*en plan ensayo y sabemos que irá toda la colla*»¹⁰²². El dia 15 d'agost s'hi van fer castells de sis i de set, i la colla fou molt aplaudida¹⁰²³.

¹⁰¹⁶ *Diario Español*, nº 4873, 13/05/1954, pàgina 2.

¹⁰¹⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Pau Olivé Sanromà a Eugeni Cirac, com a representant de la Muixerra, 26/05/1954.

¹⁰¹⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Pau Olivé Sanromà a Joan Guinovart, com a representant de la Colla Vella, 26/05/1954.

¹⁰¹⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de Ramon Sala a Pau Olivé, 27/06/1954.

¹⁰²⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Pau Olivé a Joan Guinovart, 03/08/1954.

¹⁰²¹ *Diario Español*, nº 4952, 13/08/1954, pàgina 2.

¹⁰²² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 603, 14/08/1954, pàgina 5.

¹⁰²³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 604, 21/08/1954, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El mateix dia, la Vella va actuar a **Vallmoll**, on no s'havia actuat des de feia més de 50 anys, hi anà tota la colla per tal de preparar-se per al concurs¹⁰²⁴. L'actuació, fou presenciada per molts castellers de Tarragona i del Vendrell, mentre aixecaven castells de set molt carregats i el dos de set, sense cap accident¹⁰²⁵.

Des de Barcelona, la premsa s'encarregava d'explicar com es preparava el concurs i de confirmar les colles assistents: «*Con anticipación puede afirmarse que el coso taurino de Tarragona registrará el domingo un lleno impresionante para presenciar el reñido concurso de castells, que tendrá lugar por la tarde. Han quedado inscritas las colles de Valls, Vendrell, Villafranca del Panadés y Tarragona, que llegarán acompañadas de sus numerosos simpatizantes, dispuestos a aplaudir al vencedor. Se sabe que de todas las comarcas tarraconenses llegará una gran afluencia de aficionados a esas competiciones de tanta emoción y deportividad*»¹⁰²⁶.

Pel que fa a les bases que havien de regir el concurs, finalment, tenien moltes similituds amb la proposta presentada a Cirac, (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 35, pàgina 622). La puntuació pels castells seria:

«Pilar de sis	1.300 punts.
Tres de vuit	1.300
Quatre de vuit	900
Dos de set	800
Tres de set per sota	700
Quatre de set amb el pilar	500
Cinc de set	500
Tres de set	400
Dos de sis	400
Pilar de cinc	200», a més, en cas d'empat: «el jurado determinará la colla ganadora, teniendo en cuenta las siguientes características, por el orden que se detallan a continuación:

a) La colla que haya efectuado menos repeticiones.

b) La colla que haya invertido menos tiempo en la ejecución de los castells contando desde que se forma la pinya hasta que bajen los segons, computándose las repeticiones

¹⁰²⁴ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 603, 14/08/1954, pàgina 5.

¹⁰²⁵ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 604, 21/08/1954, pàgina 3.

¹⁰²⁶ La Vanguardia Española, nº 27.435, 21/08/1954, pàgina 6.

que hayan tenido que efectuarse por castells no carregats. Se entiende por tiempo invertido solamente en los castells puntuables.

c) La mejor colocación de los castells en sus respectivos pisos en orden a la esbeltez y mejor presentación estética de los castells»¹⁰²⁷. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 36, pàgina 624).

Finalment, el dia 22 es va celebrar el concurs. Segons el setmanari vallenc: *«El lleno que registró la plaza fue total y el numero de vallenses que se desplazó a Tarragona, para aplaudir y animar a la colla Vella, esta vez su único representante por no haber concurrido la Muxerra, extraordinario.*

No hubo lo que podríamos decir lucha. Desde el momento en que los Nens de Vendrell respondieron al dos de set (con el que inició su victoriosa marcha la colla Vella), con un quatre de set amb el pilar al mig del que se desplomó el pilar después de una irregularidad observada al montarlo, (...), quedó bien claro ya que la colla Vella no tenía competidor.

¡Lástima de aquellas cosas que impidieron que la Muxerra tomara parte en el Concurso! Los dos primeros puestos, no lo dudamos, hubieran sido para los Xiquets, y lástima porque la exhibición hubiera ganado entonces más en calidad y emoción.

Los únicos castillos buenos, difíciles que se vieron fueron gracias a la colla Vella, triunfante, y los que faltaban estamos seguros que los hubiera ofrecido la Muxerra.

La más cálida enhorabuena y nuestro hurra vigorosa para la colla Vella de Valls, tanto por su triunfo que honra y Valls agradece y estima, como por la magnífica actuación que tuvo»¹⁰²⁸.

Segons *Món casteller* el resultat fou:

«1ª Colla Vella de Valls: 2 de 7; 3 de 7 per sota; 4 de 7 amb el pilar; 3 de 8 (carregat) i intent de pilar de 6; 2.670 punts.

2ª. Nens del Vendrell: 4 de 7 amb pilar (carregat); 3 de 7 per sota i 3 de 7; 1.550 punts.

3ª. Colla Vella de Tarragona: 4 de 7 amb el pilar (carregat); 3 de 7 per sota i 2 de 6 (carregat); 1.510 punts.

4ª. Castellers de Vilafranca: 3 de 7; 4 de 7 amb el pilar (carregat); 2 de 6 i intent del 2 de 7; 1.250 punts.

¹⁰²⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Bases del concurs de castells de Tarragona, 1954.

¹⁰²⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 605, 28/08/1954, pàgina 1.

5ª. Colla Nova de Tarragona: 3 de 7; 2 de 6; pilar de 5 i intents del 2 de 7 i del 3 de 7 per sota (dos; un anul·lat, i l'altre caigué); 1.000 punts»¹⁰²⁹.

La premsa vallenca es referia al tres de vuit així: *«Acto seguido la Vella de Valls que ya tenía seguro el triunfo por más de 400 puntos sobre su inmediato seguidor, inició los preparativos para levantar el tres de vuit. La expectación del público, al cerciorarse del intento, fue en aumento a medida que el castell se iba construyendo, arrancando una formidable ovación que atronó el espacio en el momento en que l'enxaneta feu l'aleta. Al bajar l'aixecador, el castillo se desplomó.*

El castillo fue ofrecido por el Ilustre Sr. Alcalde de Valls, D. José Mª Fábregas, en nombre de la ciudad y de la colla, al Excmo. Sr. Ministro de Obras Públicas» i continuava explicant l'arribada i la benvinguda que Valls els oferí. Va arribar tota la colla cap a les deu de la nit, i per mostrar l'agraïment va fer una petita exhibició per als veïns que s'havien congregat a la plaça d'Espanya. Va aixecar-hi el tres de set, el dos de sis i un pilar de cinc. I seguia: *«La exhibición fue presenciada por diversas autoridades municipales y otras personalidades vallenses, que felicitaron efusivamente a la colla por el triunfo conseguido para la tierra de los Xiquets, nunca arrebatado por otra colla en cuantos concursos se han celebrado. Que si es la nova o la Muxerra unas veces, o la Vella otras, ambas son de Valls y la gloria es para Valls»*. Per damunt de tot s'havia d'enaltir la ciutat. En aquest concurs hi van assistir el Ministre d'Obres Públiques i el Governador Civil que van premiar la guanyadora amb 1.000 pessetes cadascun¹⁰³⁰.

Pel que fa al pagament d'aquest premi, no arribà fins gairebé dos anys després, quan el governador civil de Tarragona es va decidir a fer-lo efectiu. Abans però, la Colla havia fet diverses reclamacions, fins al punt que el 14 de gener de 1956, dos membres de la Vella, Joan Pena Gavaldà i Alfred Garcia Verde, es van reunir amb ell per reclamar-li. Finalment, el 17 de gener escrivia a Fàbregas per a que els fes efectiu el pagament¹⁰³¹.

Altres mitjans ampliaren la informació: *«Terminado el concurso y cuando el público comenzaba a desfilar, se procedió a la entrega de premios, creándose algún confusionismo entre las colles, por estimar que un trofeo no debía adjudicarse. En realidad se trataba de la copa en litigio entre Nens de Vendrell y la Muxerra de Valls,*

¹⁰²⁹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 694 i 695, vol. II.

¹⁰³⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 605, 28/08/1954, pàgina 2.

¹⁰³¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta del governador civil de Tarragona a l'alcalde de Valls, 17/01/1956.

que resultaron empatados en el último concurso habido, no afectando para nada a la competición actual. Después de algunos forcejeos y discusiones, el Alcalde de Tarragona, don Enrique Olivé, se dirigió a les colles y público, anunciando que el ganador del Concurso había sido la Colla Vella de Valls y que el jurado decidiría acerca del trofeo en litigio a raíz de la competición celebrada hace dos años»¹⁰³².

Un dels protagonistes de l'enrenou va ser Joan Guinovart, que en donà la seva versió: «Va donar la casualitat que en el concurs de Tarragona de l'any 52, la Muixerra i els Nens del Vendrell van empatar i no es va donar el trofeu a ningú. Llavors en la presentació a l'Ajuntament del concurs del 54, el cap de colla dels Nens del Vendrell, en Jan Julivert, en veure que no hi havia la Muixerra, va dir que el trofeu del concurs anterior, era per a ells.

Jo en sentir tot això em vaig dirigir al President preguntant-li què passava, perquè la Colla Vella no estava disposada a fer d'espectadora a veure qui es quedava el premi del concurs anterior. Ell em va contestar que no passava res, que tot estava solucionat. Tot això ho vaig comentar amb Lluís Plana i Rabassó, jurat de la colla aquell any.

El Concurs va anar bé, no va haver-hi cap problema i la Colla Vella va guanyar carregant un tres de vuit. Llavors mentre la gent estava aplaudint i la Colla contenta, jo vaig anar al jurat a preguntar-li al Lluís com estava tot. Ell va contestar-me que no passava res, però el President va treure la copa de sota la taula i la va donar al cap de colla dels Nens del Vendrell, llavors jo em vaig abalançar i vaig agafar la copa per dalt, quedant-me'n només la meitat, ja que l'altra se la va quedar el president.

Aquell dia, però, hi havia el Ministre d'Obres que havia anat a inaugurar un tram de la Rambla i quan el governador va veure que hi havia soroll, hi va fer anar la policia i em van agafar. (...).

La gent de la colla es va portar molt bé, perquè n'hi va haver molts que es van esperar davant de la policia fins que no vaig sortir i l'endemà quan anava pel carrer tothom m'aturava»¹⁰³³.

Segons la liquidació de les entrades del concurs, se'n van posar a la venda 10.000, la meitat per a homes i l'altra per a dones, a uns preus de 5 i 3 pessetes respectivament,

¹⁰³² *Diario Español*, nº 4961, 24/08/1954, pàgina 3.

¹⁰³³ POBLET ANTONIO, Jordi. "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 22, agost de 1986, pàgines 10 i 11.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

amb les que recaptaren 32.092 pessetes¹⁰³⁴. El dia següent la Comissió de Festes informava al cap de la colla Vella que el dia 31 a les 12 s'havia de presentar a l'Ajuntament per cobrar el premi i la subvenció per haver participat al concurs¹⁰³⁵. Segons consta al rebut signat per Joan Guinovart, la Vella va cobrar 11.670 pessetes, de les quals 9.000 corresponien a la subvenció i 2.670 al premi¹⁰³⁶. Pel que fa a la resta de colles, els Nens de Vendrell van rebre 10.520 pessetes, la Vella de Tarragona 10.260, els de Vilafranca 10.250 i la colla de Sant Magí de Tarragona 9.750¹⁰³⁷.

El setmanari vallenc, el setembre de 1954, afirmava que la Muixerra ja estava reorganitzada «*aunque sin la colaboración de algunos veteranos y valiosos elementos, sigue con entusiasmo preparándose, efectuando ensayos con nutrida concurrencia y con todo éxito*»¹⁰³⁸. Com hem vist, molts castellers van decidir deixar la colla al llarg d'aquell any, i d'altres volien donar explicacions sobre la no participació al concurs de Tarragona.

En una carta al director, un «*casteller de la Muxerra*» explicava: «*En primer lugar y con ánimo de evitar posibles confusiones que en nada favorecen a nuestros bravos Xiquets, debo hacer partícipe a la afición que, si no se tomó parte a dicho concurso no fue, precisamente por falta de ganas y buena voluntad de la casi mayoría de componentes de la Colla, sino por la falta de colaboración de ciertos señores que hasta ahora han regido los intereses de la Muxerra (Algunos castellers, incluso) y que su aportación y talento era de todo punto necesaria, teniendo en cuenta el lapso de tiempo inactivo que ha estado la Colla. Si pretendían su reorganización era el momento más oportuno para ello. Y si ésta no era su intención debían, al menos, dejar rienda suelta a todos aquellos que siempre han sabido defender no sólo los colores de la Colla, sino el nombre de nuestra querida ciudad, asistiendo al concurso que, moralmente, debíamos haber acudido, tras el resultado del último celebrado y que por todos nos es de sobras conocido; aunque creyesen que nuestras posibilidades de éxito eran exiguas. Después, si es que se hallaban saturados del ajeteo de organización durante su estancia en*

¹⁰³⁴ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Liquidació presentada per Luis Parreu Aguiló, encarregat de taquillatge del concurs de Tarragona, 26/08/1954.

¹⁰³⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Pau Olivé Sanromà al cap de la Colla Vella, 27/08/1954.

¹⁰³⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut signat per Joan Guinovart per participar al Concurs de Tarragona, 31/08/1954.

¹⁰³⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Relación de pagos del I centenario de la Rambla, 14/12/1954.

¹⁰³⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 606, 04/09/1954, pàgina 3.

nuestras filas, muy abiertamente podían separarse, pero con la seguridad que habrían ofrecido hasta el último momento todo su cariño y entusiasmo a una cosa tan vallense como son nuestros Xiquets. Ahora no.

En fin, todo tiene arreglo pero hay que actuar con menos ligereza y sí con un poco más de corazón»¹⁰³⁹.

La setmana següent li responia «un seguidor de la Muxerra y amigo de los Xiquets» que deia: «Leí la carta (...), y aplaudo el intento de que la opinión pública tenga pleno conocimiento de las cosas que pueden interesar.

Por esto mismo creo que si se ha logrado, sólo es en parte, pues en otra aún se ha creado más confusión.

Dice la carta que la no participación de la colla en el Concurso últimamente celebrado, se debió a la falta de colaboración de ciertos elementos que hasta ahora han regido la Muxerra, y esto es muy vago.

Falta puntualizar un poco más, amigo casteller. Detrás de los castellers siempre ha habido su grupito de amigos o partidarios, algunos de los cuales han cargado con no pocas molestias y sacrificios personales y económicos. ¿Se refiere a éstos o a alguno de estos?

La colla estaba desde el fallecimiento del inolvidable Ramón Barrufet, regida por unos cuantos castellers. ¿Se refiere pues a éstos o a alguno de éstos?

Otros que sin cargar con sacrificios han influido en sus decisiones y de hecho han sido dirigentes. ¿Se refiere a éstos o a alguno de éstos?

Opino que sería muy conveniente una aclaración, suficiente, para dejar a salvo la buena disposición de los que sean; de la falta de colaboración de los que no la prestaron.

Creo adivinar algo que aclara bastante el pensamiento del casteller firmante, leyendo con atención la segunda mitad del segundo párrafo de la carta a la que aludo, pero cuando con buena intención, se quiere poner los puntos sobre las íes, es de justicia no dejar dudas y procurar quede todo bien claro, aunque no se den nombres»¹⁰⁴⁰.

Encara una setmana més tard hi va haver una nova carta al respecte signada per «otro amigo de la Muxerra y de los Xiquets» que deia: «Tiene razón el firmante de la carta

¹⁰³⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 605, 28/08/1954, pàgina 2.

¹⁰⁴⁰ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 606, 04/09/1954, pàgina 2.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

publicada la semana pasada pidiendo una aclaración sobre los motivos por los que la Muxerra no participó en el Concurso de castells de Tarragona.

No estoy autorizado para dar estas aclaraciones, por no ser persona dirigente pero como gran amigo de la colla conozco algunas interioridades y creyendo hacer bien poner mi baza voy a hacerlo.

Es posible se haya dado excesiva importancia a lo manifestado en la primera carta. Al fin y al cabo sólo era expresión de unos sentimientos de quienes creyeron debían ir al Concurso y al verse defraudados quisieran dar a conocer los motivos, lamentándose de que les faltara el concurso de algunos castellers aunque sólo fuese para aquel día. Esto se dijo bien claro.

Estoy seguro también de que no se referían al apoyo de los que actuaban de dirigentes sin ser castellers, porque el apoyo que se les pudo solicitar no fue rehusado.

Por lo tanto creo que, como no hubo tampoco intención de molestar sino sólo un deseo de contar a la afición vallense el por qué de aquella ausencia en el concurso, el asunto no tiene importancia y no hay porque continuarlo»¹⁰⁴¹.

Per més que aquest darrer s'esforcés per treure importància a l'assumpte, podem afirmar que la tenia. Fem un repàs a les informacions esmentades: Des de Sant Joan de 1952 la colla no havia actuat a Valls. Des de la mort de Ramón Barrufet, s'havien anat reduint el número de les seves sortides, fins a les tres de l'any anterior. No anà a l'Arboç, una de les sortides tradicionals i de les més esperades. D'altra banda la premsa aportava mostres clares que la colla feia quasi un any que estava desorganitzada del tot o gairebé.

Si aquesta situació ja era complicada per si sola, el fet que en aquest moment el cap de colla decidís abandonar-la, ja que marxava a l'estranger per motius personals, podria haver estat el detonant final. En aquells moments el cap era qui aglutinava els castellers al seu voltant, i el fet de perdre la direcció de Foguet, podria haver estat el detonant per a que molts dels castellers importants pleguessin. A més, no hem d'oblidar, com hem vist anteriorment, que la colla patia un envelliment generalitzat i que als joves els era molt difícil tenir llocs de responsabilitat als castells importants.

Tots aquests factors confluïren a l'actuació del Pla de Santa Maria, on la colla volia realitzar un assaig general per conèixer la situació real per la que estaven passant (la premsa afirmava que estaven gairebé desorganitzats) i només van poder fer castells de

¹⁰⁴¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 607, 11/09/1954, pàgina 2.

set. En poc menys d'un any la Muixerra havia perdut un pis i no es podien fer castells de vuit.

Els castellers, com hem vist, durant aquest any en van plegar 55. Però no només cal destacar quants van deixar la colla, sinó que hem de saber si aquests ocupaven llocs de compromís. Així, la darrera alineació de la que tenim constància és la del quatre de vuit i del dos de set per les Decennals de 1951. Doncs bé, dels 24 castellers que van descarregar el primer, només en quedaven 15, el que significà que 9 llocs de compromís quedaven buits, mentre que del segon, dels 12 castellers que el van fer, ara en faltaven 4¹⁰⁴².

Arribats a aquest punt, es quan les paraules de «*un casteller de la Muxerra*» prenen sentit. Pensem, doncs, que alguns dels veterans i dels dirigents de la colla, en veure l'estat en que es trobava i les dificultats que tindrien per mantenir-se en les primeres posicions al concurs, van preferir no presentar's-hi. Mentre que els joves, que volien anar-hi, insistien per a que deixessin la colla després. Lirón, que era un dels que volia anar al concurs, recorda: «*després d'aquests problemes, i de decidir no anar al concurs de Tarragona, un grup de castellers, no recordo de qui va ser la idea, vam decidir anar a parlar amb el cap de la colla de Sant Magí de Tarragona, el "Coix del Morret"*¹⁰⁴³» per dir-li que si necessitava alguns castellers, hi aniríem. La resposta tarragonina fou negativa per evitar les tensions que això suposaria»¹⁰⁴⁴.

El dia 1 de novembre, la Muixerra es desplaçà a **Girona** per participar a la Festa Major. Les negociacions, però, havien començat durant el mes de setembre, amb la participació destacadíssima de l'alcalde Fàbregas: «*En relación a tu atenta carta del 26 solicitando presupuesto para el desplazamiento a esa de los Xiquets de Valls, pláceme comunicarte que pasé su contenido a la colla la Muxerra.*

¹⁰⁴² Els castellers que havien pujat al quatre de vuit i al dos de set per les Decennals de 1951 i que en aquell moment ja no anaven amb la Muixerra van ser: Jaume Borràs Fabregat "Rosset"; Joan Coll Folch "Collet"; Anton Domingo Baldrich "Foguet"; Pere Fabra Español "Peret de Llorençó"; Jordi Fabra Español; Joan Fontanillas Granja "Joan de Fontanillas"; Josep Maria Mateu Fallada "Fallada"; Joan Pujol Alsina "Pouaire"; Salvador Rius Vallverdú i Àngel Riuz Sanantonio "Angelet". La informació sobre els castellers que van abandonar la Muixerra durant l'any 1954 va ser facilitada per Lluís Lirón Munuera. Entrevista realitzada el 27 i 28 de novembre de 2014.

¹⁰⁴³ Jaume González Montagut "el Coix del Morret", va ser un dels fundadors de la Colla Nova de Sant Magí l'any 1951 i en fou el cap de colla durant 6 anys. Vegeu FORTUNY, Jordi: "Entrevista a El Coix del Morret" (1997) *Revista Xiquets de Tarragona*.

<http://usuaris.tinet.cat/xiquetst/t97/revista97/morret.htm>. [11 de febrer de 2014].

¹⁰⁴⁴ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 11 de febrer de 2014.

Sé que la Muxerra te ha visitado ya presentándote nota de gastos que ascendía a 7.000 ptas, o sea con 1.500 ptas menos que percibió cuando la otra visita, pues con el deseo de volver a ésa ha rehusado a percibir la dieta que corrientemente reciben los Xiquets, que es de 25 ptas por salida. Se han limitado a cubrir los gastos que tienen: seguros, gralles, autocar, comida.

Mucho te agradeceré hagas cuanto puedas para ver de lograr su anhelo. Tengo especial interés en ello y me permito, por lo mismo, recomendarte este asunto, no dudando de que, siempre en cuanto sea posible, harás lo que puedas»¹⁰⁴⁵. Segons la premsa val·lenca: «levantaron castillos solamente corrientes, debiéndose destacar, no obstante el tres de set per sota, ya de importancia y el dos de sis net, bien logrados»¹⁰⁴⁶.

La darrera actuació de l'any de la Muixerra, el dia 8 de desembre, va ser a **Cambrils** en commemoració «*del Centenario de la Definición Dogmática de la Inmaculada Concepción*»¹⁰⁴⁷, i de la que no tenim constància dels castells que hi va realitzar.

Els problemes de la Muixerra anaren molt lligats a la lenta i gradual desaparició del Patronat. Fins ara, només s'havia valorat que la situació viscuda aquells anys per la colla es devia a l'envelliment d'uns i el cansament dels altres, però considero que en realitat, hi va tenir molt a veure la desaparició del Patronat dels Xiquets de Valls, ja que suposava el debilitament dels qui manaven. Així, crec que val la pena fer un repàs al que succeí amb l'ens. Des de la seva aparició, el juny de 1946 havia estat el dinamitzador del fet casteller val·lenc. S'encarregava de realitzar les gestions amb els ajuntaments on es contractava la colla, garantia el cobrament del salari als castellers, l'assegurança, en gestionava la publicitat, etc.. Amb tot, com hem vist, el 15 de novembre de 1949 es creà la Comissió d'Iniciatives i Festes «*confiándosele la tarea de planear y organizar, (...) todas las fiestas y ferias normales o tradicionales en Valls*»¹⁰⁴⁸.

Tot i això, des del Patronat, el 1950, encara es realitzaven les gestions per oferir la Muixerra fora de la ciutat, com per exemple a Madrid, Pontevedra o l'Espluga de Francolí. Pel que fa a Valls, la gestió per contractar les colles per Santa Úrsula d'aquell any, ja les tramità l'esmentada Comissió. Recordem però, que la Vella no va acceptar la

¹⁰⁴⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754. Carta de l'Alcalde Fàbregas a Antonio Franquet de Girona, 30/09/1954.

¹⁰⁴⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 615, 06/11/1954, pàgina 3.

¹⁰⁴⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 619, 04/12/1954, pàgina 7.

¹⁰⁴⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 14/10/1949 al 04/01/1952, pàgina 11.

proposta i això suposà una polèmica, apareguda al setmanari local, on es queixaven que hi havia un «*Patronato Pro-Xiquets de Valls*», però que en realitat s'hauria de dir «*Patronato Pro Colla la Muxerra*»¹⁰⁴⁹.

L'any 1951, les gestions del Patronat seguiren el seu ritme, com per exemple amb els tràmits a Paris o Palma de Mallorca, però el 15 de juny, l'Ajuntament vallenc aprovà que la Comissió d'Iniciatives i Festes es coordinés amb el Patronat dels Xiquets de Valls i la persona escollida per gestionar la *Secretaría General de Organización y Propaganda* fou Eugeni Cirac¹⁰⁵⁰.

Tot i aquest canvi, el Patronat seguia treballant, ja que en referència a l'actuació de les dos colles de Valls i la del Vendrell per la Festa Major de Tarragona, com hem vist, es van produir dos insercions a la premsa de Lluís Montserrat Sesplugues com a representant de la Muixerra al Patronat¹⁰⁵¹, al primer, i com a representant del Patronat, al segon¹⁰⁵².

L'any 1952, el 17 de febrer, es constituí l'Agrupació de vallencs residents a Barcelona, integrada entre d'altres, per un delegat de Foment d'Iniciatives de Valls i per un representant de cada colla de Xiquets¹⁰⁵³. En aquest organisme ja no s'hi va incloure cap membre del Patronat, però tot i això, aquest seguia mantenint un mínim d'activitat. La última gestió que es pot identificar clarament amb aquest, es produí quan des de Pamplona rebutjaren la proposta per a que la Muixerra hi actués per Sant Fermín¹⁰⁵⁴.

A partir d'aquest moment, no es localitzen més gestions realitzades des del Patronat dels Xiquets de Valls, però la figura d'Eugeni Cirac segueix molt present en el dia a dia de la Muixerra. Per exemple, com hem vist, va ser la persona que s'encarregà de tots els tràmits de la Colla entorn al concurs de Castells de Tarragona de l'any 1952, tot i que no es conserva cap referència de si van ser fetes en nom de l'Ajuntament, del Patronat, de la Comissió d'Iniciatives, o pel seu compte, fos com fos, Cirac representà els interessos de la Muixerra des d'ara en endavant.

¹⁰⁴⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 408, 11/11/1950, pàgina 2.

¹⁰⁵⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 647. Llibre d'actes del 14/10/1949 al 04/01/1952, pàgina 156v.

¹⁰⁵¹ *Diario Español*, nº 4052, 23/09/1951, pàgina 12.

¹⁰⁵² *Diario Español*, nº 4069, 13/10/1951, pàgines 2 i 3.

¹⁰⁵³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 474, 23/02/1952, pàgina 4.

¹⁰⁵⁴ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Pamplona al Patronat dels Xiquets de Valls, 29/05/1952.

Segons el testimoni de Lluís Lirón, «*el Patronat dels Xiquets de Valls va anar morint poc a poc, pel poc servei que feia i per què la Vella no hi estava d'acord. Entre els anys 1951 i 1952 va anar decaient. Va caure com una fruita madura!*»¹⁰⁵⁵.

D'una banda, la Muixerra havia estat immersa en un procés de canvi. Alguns veterans s'havien cansat i deixaven la colla, mentre els joves n'agafaven la direcció. Al mateix temps, el Patronat s'havia anat extingit. Estem segurs que les dos coses anaren molt lligades, però cap dels testimonis, per la seva joventut al moment dels fets, en pot aportar informació. En tot cas, a partir del moment en que els veterans van deixar pas als joves, en poc més de quatre mesos, van realitzar cinc actuacions, que tot i haver estat de poca importància, suposaven un pas endavant. A més, després de gairebé dos temporades, des de Sant Joan de 1952, tornaren a actuar a Valls. Pel que fa als castells, el més important que havien descarregat va ser el tres de set per baix.

3.6.2. Els millors castells de la Vella.

Després del concurs, continuà la temporada. Pere Ferrando digué que el 24 d'agost una de les colles vallenques actuà a **Sitges**, per Sant Bertomeu, i assegurava que no es podia concretar quina hi anà¹⁰⁵⁶. Tinc la certesa que fou la Vella, perquè així ho assegurà la premsa local: «*La Colla Vella ha sido contratada para actuar, como número destacado y popular, en la Fiesta Mayor de Sitges*»¹⁰⁵⁷. Amb tot desconexem els castells que s'hi realitzaren.

Al llarg del mes d'agost, a banda de preparar-se pel concurs, hi havia una altra de les sortides importants, la de **Vilafranca**. El dia 18 Joan Guinovart, com a secretari de la Vella, escrivia a la Comissió de Festes: «*Nos es muy grato dar confirmación a lo convenido por conferencia telefónica, aceptando el compromiso de actuar con nuestras exhibiciones el próximo día 30 en las fiestas que en esa celebran mediante la retribución de nueve mil pesetas corriendo de nuestra parte todos los gastos.*

Nuestra actuación se desarrollará con los siguientes castillos, quatre de set amb el pilar de cinc, tres de set aixecat per baix i dos de set.

¹⁰⁵⁵ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 4 de febrer de 2014.

¹⁰⁵⁶ FERRANDO I ROMEU, Pere: *op. cit.*, pàgina 152.

¹⁰⁵⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 602, 07/08/1954, pàgina 3.

Conforme nos han indicado en la llamada telefónica de que no participaría ninguna otra colla de castillos en las actuaciones del referido día es por lo cual hemos aceptado el mencionado presupuesto de 9.000 pesetas.

Si la colla tuviera que enfrentarse con la actuación de otra colla y fuese la Nova de esta llamada la Muxerra o la colla de els Nens del Vendrell, quedaría sin efecto el presupuesto de las 9.000 pesetas y debería ser aumentado a la cantidad de 10.000 pesetas»¹⁰⁵⁸. Tres dies després s'enviava el contracte amb la quantitat acordada per a signar-lo¹⁰⁵⁹ i s'adjuntava una carta per Joan Guinovart, que entre altres temes, tractava: «Con referencia a la actuación ante las Casas Consistoriales, se comprometen a los castillos que se hizo mención durante la conferencia telefónica, pero debe significarle que se hizo hincapié de que también se probaría el 4 de 8, esto se lo dejo a su consideración, pues creemos que no sería por demás que se intentase, más que nada para dejar un buen recuerdo de la actuación, que al mismo tiempo serviría para allanar las relaciones para años venideros.

Quedamos bien impuestos del contenido de su carta con referencia a la actuación de otras collas; supongo que dicha condición no reza para que actúen los de esta villa»¹⁰⁶⁰.

L'actuació de la colla va ser un èxit. Per primera vegada des de la seva reorganització van aconseguir carregar el quatre de vuit, que caigué quan baixaven els dosos. També van descarregar el dos de set, diversos castells de set i pilars¹⁰⁶¹. Per l'actuació, tal com s'havia establert al contracte, en van rebre 9.000 pessetes¹⁰⁶².

Un dels castellers que va aconseguir carregar el quatre de vuit fou Isaac Rubio Ruiz, casteller de la Muixerra que recordava: «La Vella anava a Vilafranca i nosaltres no; aleshores el cap de colla de la Vella; en Gasque, em va venir a buscar i em va demanar que pugés amb ells ja que el meu cosí Jorge era a la mili i no li donaven permís i ells necessitaven un quart. Jo vaig dir que si la Muxerra no actuava enlloc, aniria a

¹⁰⁵⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Joan Guinovart a la Comissió de Festes de Vilafranca, 18/08/1954.

¹⁰⁵⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Contracte entre la Colla Vella i l'Ajuntament de Vilafranca, 21/08/1954.

¹⁰⁶⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de la Comissió de Festes de Vilafranca a Joan Guinovart, 21/08/1954.

¹⁰⁶¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 606, 04/09/1954, pàgina 3.

¹⁰⁶² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut signat per Joan Guinovart per l'actuació a Vilafranca, 30/08/1954.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Vilafranca amb ells i, així ho vaig fer: vaig pujar al quatre de vuit i al tres de set i aquesta va ser l'única vegada que vaig pujar amb ells»¹⁰⁶³.

Els castellers que carregaren el quatre de vuit per Sant Fèlix foren:

«*Baixos: Marcel·lí Farré Martí “Marcelino”*

Ramon Serra Saperas “Serra de l’Alfals”

Joan Melet Minguell

Pere Farré Miró “Peret de Belltall”

Segons: Anton Serra Miró “Serra de les premses”

Josep M. Barberà Rosich

Anton Jaumejoan Rodon “Anton de l’Erasmus”

Joan Mallorquí Rosanes Titu”

Terços: Joan Pena Gavalda “Xamali”

Àngel Batet Riello

Lluís Jové Cucurull “Lluís del Quinto”

Isidre Masoni Sans

Quarts: Isaac Rubio Ruiz

Rafael Llauredó Cubells “Rafel de Gavà”

Jorge Martínez Ruiz

Diego Izquierdo Artero

Quints: Joan Izquierdo Artero “Bessonet”

Ramon San Nicolàs Truques “Ramonet”

Alfons Caballero Ródenas

Joan Garcia Haro

Dosos: Albert Batet Riello “Berto”

Julià Bascuñana Quirós

Aixecador: Joan Dorca Franco “Juanillo”

Enxaneta: Josep M. Hernández Tur»¹⁰⁶⁴.

La Colla Vella, seguia la seva particular temporada amb una actuació a **Barcelona**. El contracte s’havia formalitzat el dia 11 de setembre¹⁰⁶⁵. Uns dies abans, l’alcalde

¹⁰⁶³ GUASCH, Joan “Bondéu”: “Entrevista”. *Foc Nou*, Valls, nº 5, juny 1984, pàgines 16 i 17.

¹⁰⁶⁴ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 46, vol. I.

¹⁰⁶⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de Juan Torra-Balari, tinent d’alcalde de l’Ajuntament de Barcelona a l’alcalde de Valls, 11/09/1954.

Fàbregas va demanar que s'allargués el permís d'un casteller: *«El joven, Francisco Fort Monné, de la 42 Escuadrilla, General Sanjurjo, se halla en ésta con permiso hasta el próximo día 20. Pertenece a la agrupación de los Xiquets de Valls que el día 24 debe desplazarse a Barcelona para hacer una exhibición de estos ejercicios únicos y en los que la ciudad tiene puesta su ilusión. Y es, de dicha agrupación uno de sus mejores elementos.*

*Me permito pues rogarle encarecidamente su favor para ver si dicho permiso pudiera prolongarse hasta el día 25 o 26, al objeto de que le fuera posible, al mozo referido, tomar parte en la salida que los Xiquets de Valls deben efectuar el día 24»*¹⁰⁶⁶. Però en desconeixem la resposta.

Així doncs, el 24 de setembre la Colla Vella i els Castellers de Vilafranca van actuar per la Mare de Déu de la Mercè. El primer castell, un tres de set, el feren els de Vilafranca. *«Mientras tanto, José Gasque, cap de colla de la Vella de Valls, va preparando els seus xiquets... Realizan (...) el 3 de 7, que cargan y descargan en medio de una atronadora ovación; al oírla, rememoramos que por algo ostentan el título de campeones, (...). Los artífices principales por su ejecución, en este castell fueron: Masoni, San Nicolás i Jaumejoan I, que pese a su edad madura demostró al menos en ese castell, nervio y seguridad».* Després, els de Vilafranca van fer un dos de sis i *«sigue la Vella de Valls con un 4 de 7 impresionante por su rigidez. En este castell quiero destacar la actuación del pequeño, gran enxaneta, José Mª Hernández, casteller que posee tanta agilidad que un espectador novato, lo comparó diciendo: “-Es tan ágil, que parece una ardilla”».* Després, els de Vilafranca van fer un 3 de 6 aixecat per baix i la Vella un 2 de 6, regular. *«L'enxaneta, cuando había bajado ya, y estaba en el suelo tranquilamente, se vio sin saberlo, cogido por los brazos y encaramándose de nuevo al castell, ejecutó una voltereta bajando seguidamente al revés. (...).*

Para finalizar su actuación, ambas colles levantaron conjuntamente dos pilars de cinc. Hasta momentos antes dels pilars, la Colla Vella había demostrado su valía, en esta y otras muchas ocasiones, con una superioridad manifiesta, pero en su pilar de cinc levantado en la Plaza de San Jaime de Barcelona, quedó un castell pobre, por su duración y por su poca estabilidad. Lo formaron a partir de la base: Boada, Batet, Batet y l'enxaneta Hernández. ¿Hubo culpa en la poca duración y poca estabilidad de

¹⁰⁶⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de l'alcalde Fàbregas al coronel en cap de Saragossa, de setembre de 1954.

este pilar? Si lo preguntásemos a Boada, quizá nos lo dijera...». Mentre que el pilar de Vilafranca va girar a dreta i esquerra i va ser molt aplaudit¹⁰⁶⁷.

El dia 27, Fàbregas agraïa en nom de la ciutat les atencions rebudes pels Xiquets a Barcelona¹⁰⁶⁸.

Amb l'arribada de la tardor, Valls es preparava per Santa Úrsula. Així doncs, el dia 2 d'octubre, en una comissió municipal s'aprovà el programa per les Fires i Festes, amb la participació de les dos colles de castells de la ciutat, pallassos, cursa ciclista, etc., amb un màxim de despesa que podia arribar fins les 18.000 pessetes¹⁰⁶⁹. Uns dies després la premsa val·lenca afirmava: «*La Muxerra, reorganizada, y aunque sin los veteranos y excelentes castelleros con que contaba, saldrá dispuesta a recuperar su prestigio; y la Vella, actual campeona, que se propone ofrecer una completa exhibición*»¹⁰⁷⁰.

Abans de les fires es va celebrar a **Reus**, el 20 d'octubre, en motiu de la Fira de Mostres, el dia de la comarca de Valls, on segons la premsa tarragonina hi van participar la Muixerra i la Vella que «*saludaron a su manera: un tres de set la Vella y un quatre de set la Muxerra y ambas un pilar de cinc, Luego las colles prolongaron el saludo actuando en las plazas de Prim, Cataluña y Hércules y en la avenida de los Mártires. En el recinto ferial, (...) saltaron otra vez a la palestra los Xiquets, rompiendo lanzas en la competición que fue ganada por la colla Vella*»¹⁰⁷¹.

Pel que fa Santa Úrsula a **Valls**, en paraules del setmanari val·lenc, fou «*un día de gloria para los Xiquets de Valls, no igualado en la historia contemporánea de los mismos, a pesar de la poca suerte que tuvieron. Un dos de set, un quatre de vuit y un tres de vuit, de la campeona, la colla Vella. Y un tres de set per sota y un intento del quatre de vuit, de la rejuvenecida colla la Muxerra*». I seguia: «*Que los Xiquets de Valls eran el plato fuerte de las pasadas ferias, lo demostró el gentío enorme que acudió a presenciar su exhibición (...). Y no hay duda que el anuncio de salir nuevamente a la plaza las dos colles, habida cuenta de la espléndida forma en que se halla la vella, campeona con todos los honores y méritos; y la incógnita que ofrecía la Muxerra, integrada hoy por*

¹⁰⁶⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 610, 03/10/1954, pàgina 2.

¹⁰⁶⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de l'alcalde Fàbregas a Juan Torra-Balari, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, 27/09/1954.

¹⁰⁶⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 648. Llibre d'actes del 11/09/1953 al 01/07/1955, acta del dia 02/10/1954, pàgina 61.

¹⁰⁷⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 611, 09/10/1954, pàgina 2.

¹⁰⁷¹ *Diario Español*, nº 5012, 22/10/1954, pàgina 5.

una juventud castellera pletórica de entusiasmo aunque sin la veteranía y colaboración de los más prestigiosos castellers vallenses, hoy retirados, fue un atractivo y un incentivo para que a la plaza acudiesen todos los entusiastas y amigos de ésta y de los pueblos de más arraigo casteller (...).

¿Qué harían?

Pues bien hicieron lo que muchos deseaban, otros temían se llegase a hacer y los más esperaban como entusiastas desapasionados de estos tan bravos ejercicios. Para éstos y para aquéllos; para sus protagonistas y para Valls la jornada fue espléndida, gloriosa, (...).

Y a punto se estuvo, como se verá, de ser aun más apoteósica, de no haber sido y existido la mala suerte que les acompañó.

¿Mala suerte después de dos castillos de ocho y de la torre de siete? Pues sí; así fue. Sin ella el tres de vuit, pudiera haberse descargado y la Muxerra, coronado su quatre de vuit (...).

Inició la exhibición la Muxerra y le siguió la vella, alternándose.

La Muxerra:

Quatre de set amb el pilar al mig del que se desplomó el pilar al bajar ya l'aixecador (...). Tres de set per sota seguro y esbelto, hecho y deshecho.

Quatre de vuit del que se colocó els dosos y así y resistiendo más de dos minutos de la cuenta con sus obligados efectos y las subidas y bajadas de l'aixecador y de l'anxaneta, lo iba aguantant hasta que se desplomó. (...). Después siguieron els quatre de set y el dos de sis.

Colla Vella, la campeona:

Dos de set, magnífico y fuerte.

Quatre de vuit, que se desplomó al iniciar el descenso l'anxaneta.

Tres de vuit, construido aplomado y esbelto, pero cargado más del tiempo por indecisión de los pequeños, que al fin subieron, desplomándose (cuando l'anxaneta bajaba, ya fuera de l'aixecador), en forma que nunca lo habíamos visto. Fue así: l'anxaneta inició el descenso por su pilar; cambió de pensamiento y quiso hacerlo por otro pilar, quedando colgado en el hueco del castillo, como si dijéramos en un trapecio y con vaivén. Fue entonces que se tiró y se lanzó al vacío, cayendo verticalmente, el pom de dalt. Por la seguridad y firmeza del castillo, ¿se hubiera desmontado? Francamente creemos que esta vez sí.

Cabe decir al respecto que l'anxaneta ya había caído en el quatre de vuit y antes en un pilar que hizo por las calles de la ciudad, y precisamente de espaldas. Era natural su temor. ¿Pero es esto tener mala suerte? ¿No es lo apropiado afirmar que no la tuvieron?

Se finalizó la magnífica exhibición con dos pilares de cinc, uno por cada colla»¹⁰⁷².

L'ajuntament, en «concepto del pago del contrato formalizado con motivo de su actuación durante las fiestas y ferias de Santa Úrsula del corriente año» va pagar 6.200 pessetes a la Muixerra, representada per Llorenç Fabra¹⁰⁷³. I, 7.300 a la Vella, representada per Josep Gasque¹⁰⁷⁴.

Un dies després, el 7 de novembre, es va celebrar a Tarragona la clausura del Congrés Marià de la Diòcesis. Una part de l'acte es va celebrar al camp de futbol del Nàstic de Tarragona, on es van anar concentrant les imatges de la mare de Déu de diferents localitats. Pel que fa a Valls: «*Nuestra Señora de la Candela, acompañada del alcalde de dicha ciudad, Procurador en Cortes, camarada José María Fábregas; Rvdo. Señor Arcipreste, don Magín Pujol, miembros de la Corporación Municipal, Banda de cornetas y tambores de la Cruz Roja, y representaciones de la colles la Muxerra y la Vella, de los Xiquets de Valls*»¹⁰⁷⁵. Tot i que les colles no hi van aixecar castells, cal destacar que les autoritats van voler que els hi acompanyessin.

En definitiva, al final de la temporada la situació de les colles era molt distant. Mentre, com hem vist, la Muixerra mostrava alguns símptomes de recuperació, la Vella passava pel seu millor moment. Poc a poc havia anat pujant posicions, i aquesta temporada, al concurs de Tarragona, s'havia consolidat com la millor colla del moment. De fet, per Santa Úrsula havia aconseguit la seva millor actuació, carregant el quatre de vuit i el tres de vuit, i descarregant el dos de set.

¹⁰⁷² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 614, 30/10/1954, pàgines 1 i 3.

¹⁰⁷³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1954. Lliurament número 771, de 24/12/1954.

¹⁰⁷⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1954. Lliurament número 772, de 24/12/1954.

¹⁰⁷⁵ *Diario Español*, nº 5027, 09/11/1954, pàgina 3.

Quadre nº 28: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1953 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
29 de març	Barcelona	50è aniversari del R.C.D. Espanyol	Colla Vella	No documentats.
5 d'abril	Valls	Gravació pel·lícula Joan Miró	Colla Vella	4 de 7; 3 de 7 per baix carregat; pilar de 5.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Colla Vella	3 de 7; p 5; 2 de 7; i 4 de 8; 4 de 7p; p 5.
29 de juny	Reus	Sant Pere	Muixerra	2 de 7; 4 de 8.
18 i 19 de juliol	Valls	Mare de Déu del Carme	Colla Vella	No documentats.
9 d'agost	Pla de Santa Maria	Festa del canvi de nom de la població	Muixerra	No documentats.
30 d'agost	Vilafranca del Penedès	Festa Major	Muixerra	4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; pilar de 5.
30 d'agost	Móra la Nova	Festa Major	Colla Vella	2 de 7; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7.
30 d'agost	Falset	Exhibició tornant de Móra la Nova	Colla Vella	No documentats.
26 de setembre	Barcelona	La Mercè	Colla Vella	4 de 7 amb pilar; 3 de 7; 2 de 6; pilar de 5; 2 de 6.
26 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella	2 de 7; 3 de 8 carregat; 3 de 7 per baix; pilar de 5

Font: De l'autor a partir de la documentació consultada.

Quadre nº 29: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1954 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Colla Vella	No documentats.
15 d'agost	Pla de Santa Maria	Festa Major	Muixerra	Castells de set i de sis.
15 d'agost	Vallmoll	Festa Major	Colla Vella	2 de 7; i altres castells de set.
22 d'agost	Tarragona	Concurs de Castells	Colla Vella	2 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar ; 3 de 8 carregat; intent pilar de 6
22 d'agost	Valls	Rebuda per la victòria al Concurs	Colla Vella	3 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
24 d'agost	Sitges	Festa Major	Colla Vella	No documentats.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Colla Vella	4 de 8 carregat; 2 de 7; castells de 7 i pilars.
24 de setembre	Barcelona	La Mercè	Colla Vella	3 de 7; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
20 d'octubre	Reus	Fira de Mostres: El dia de la Comarca de l'Alt Camp	Colla Vella i Muixerra	Vella: 3 de 7; pilar de 5. Muixerra: 4 de 7: pilar de 5.
25 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella i Muixerra	Vella: 2 de 7; 4 de 8 carregat; 3 de 8 carregat; pilar de 5. Muixerra: 4 de 7 amb pilar carregat; 3 de 7 per baix; intent 4 de 8; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
1 de novembre	Girona	Festes de Sant Narcís	Muixerra	3 de 7 per baix; 2 de 6 net.
8 de desembre	Cambils	Centenario de la Definición Dogmática de la Inmaculada Concepción	Muixerra	No documentats.

Font: De l'autor a partir de la documentació consultada.

4. Els anys de crisis transitòries a les dos colles (1955-1957).

4.1. Ara la Muixerra...

La Comissió d'Iniciatives i Festes, que poc a poc, es convertí amb el dinamitzador econòmic de la ciutat, com ja he assenyalat, anà assumint el paper del Patronat dels Xiquets de Valls, que gradualment s'anà extingint. Però va ser en aquest moment, quan l'Ajuntament va decidir convertir *Fomento de Iniciativas y de Turismo* en una organització autònoma «*para que todos los vallenses puedan directamente participar en las tareas del mismo y los dirigentes moverse con la debida autonomía y responder ante los asociados y ante la ciudad*»¹⁰⁷⁶.

Políticament el 1955 es va procedir a la renovació d'alguns regidors, que tenien que dirigir la ciutat durant els propers tres anys. Pel que fa a la comissió de foment, els escollits van ser el Sr. Galimany, com a president, el Sr. Llusà, substitut, i el Sr. Gils, el Sr. Bonet i el Sr. Sisquella com a vocals¹⁰⁷⁷.

Tot i que la guerra civil feia 16 anys que s'havia acabat, les tensions entre carlins i Falange seguien sent molt presents, com ho demostra una carta, de l'alcalde Fàbregas a la delegada provincial de la Secció Femenina, sol·licitant-li ajuda per a una família amb necessitats econòmiques: «*La familia (...), con cinco hijos, pasa en realidad momentos de penuria, que se prolongan a pesar de la buena voluntad del padre para acogerse en lo que salga. Este es de ideología carlista, de los intransigentes, pero que ha cambiado ya casi totalmente. Se le ha atendido siempre que se ha podido, se le ha aconsejado, etc. y ha comprobado la camaradería falangista*»¹⁰⁷⁸.

Aquestes tensions eren motivades perquè els carlistes havien esperat la restauració monàrquica del seu pretendent i els falangistes eren republicans, per això es consideraven els derrotats dins el bàndol vencedor. Pel que fa a Valls l'oposició més visible al règim, no venia dels republicans, sinó dels moviments d'Església i de gent vinculada al carlisme. Foren alguns sectors de l'Església els que van evolucionar cap a l'oposició. D'altra banda, no ens ha d'estranyar que afloessin en aquests àmbits, ja que eren els únics que es podien trobar en relativa llibertat, gràcies a la cobertura legal

¹⁰⁷⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 628, 29/01/1955, pàgina 1.

¹⁰⁷⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 629, 12/02/1955, pàgina 1.

¹⁰⁷⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de l'alcalde Fàbregas a Carmen Dalmau, sol·licitant ajuda econòmica i medicaments per a una família necessitada, 10/02/1955.

dispensada per l'església¹⁰⁷⁹. «*Que hubo colaboracionistas esporádicos, por supuesto; pero, hay que remarcar que la mayoría del Pueblo Carlista no colaboró con Franco en absoluto, no colaboró prácticamente en nada. El número de colaboracionistas intitulados carlistas disminuía día a día y en 1955 prácticamente desapareció*»¹⁰⁸⁰.

Les friccions polítiques, però, no impediren la continuació de l'activitat castellera. Així, el dia 26 de febrer l'Ajuntament de Figueres envià una carta al de Valls, demanant que les dos colles presentessin un pressupost per un dia d'actuació, ja que desconeixien la seva adreça¹⁰⁸¹. No tenim constància de cap tràmit més al respecte, però podem afirmar que cap de les dos colles hi actuà.

El 15 de maig la Vella es desplaçà a **Manlleu**, on amb 40 castellers van dur a terme una actuació en motiu dels 75è aniversari del col·legi del Sagrat Cor¹⁰⁸². Les gestions es van iniciar el dia 9 d'abril, quan el religiós Alfonso va escriure una carta al secretari de l'Ajuntament vallenc en aquest sentit¹⁰⁸³. Al document, s'hi va anotar a llapis el nom de les dos persones que ho havien de gestionar: *Cirac i Roca*. El primer, no hi ha dubte que era Eugeni Cirac i el segon, era Joan Roca Miquel "Dolçures". Sabem que la Vella hi anà, en canvi no sabem si la Muixerra s'hi va interessar. Ni tampoc tenim constància dels castells que s'hi van realitzar. El que si coneixem al detall, són els ingressos i les despeses de la sortida. La Vella va rebre 7.000 pessetes de l'Ajuntament de Manlleu i els castellers en van recollir 475 pels carrers. Les despeses, en total van suposar 6.441,35 pessetes i incloïen les 1.327,75 de l'hotel o les 1.320 dels jornals, entre d'altres. En definitiva l'actuació va deixar 1.033,65 pessetes de saldo positiu a favor de la colla¹⁰⁸⁴.

Durant aquest més, l'Ajuntament va rebre una carta dirigida a una persona desconeguda a la ciutat, parlant que la revista *Life* estava interessada en fer un article sobre els castells. L'alcalde, tot i desconèixer a qui anava dirigida no va voler perdre una oportunitat com aquesta i el 3 de maig responia: «*La próxima fecha en la que habrá una*

¹⁰⁷⁹ PARÍS FORTUNY, Jordi. "L'oposició antifranquista (1939-1975)", a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (dir.), *op. cit.*, pàgina 219.

¹⁰⁸⁰ CAMPÁS I FORNOLS, Jaume; GÓMEZ BAHILLO, Julio: *La lucha silenciada del carlismo catalán*. Arcos, 2007, pàgina 66.

¹⁰⁸¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta d'un regidor de l'Ajuntament de Figueres a l'alcalde de Valls, per demanar un pressupost dels Xiquets, 26/02/1955.

¹⁰⁸² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 643, 21/05/1955, pàgina 3.

¹⁰⁸³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta del germà Alfonso al secretari de l'Ajuntament de Valls, 09/04/1955.

¹⁰⁸⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

*actuación destacada entre lo que ustedes llaman “equipos rivales” es para los días 23 y 24 del próximo junio que, de interesarle a usted trasladarse a esta, le pondremos todo lo necesario a su disposición. Contamos de antemano con todo tipo de fotografías, datos históricos, etc. etc., y si es necesario actuará un equipo exclusivamente para usted»*¹⁰⁸⁵. Tres dies després l'alcalde Fàbregas rebia una carta d'Eduardo Pérez Monteserín¹⁰⁸⁶ on s'explicava: «*La revista Life piensa hacer un reportaje sobre los Xiquets de Valls y para ello deseáramos saber en qué sitios de esa provincia tienen lugar las más importantes pruebas de los concursos de esta típica modalidad. Interesa sobre todo la concurrencia del mayor número posible de equipos de “Xiquets” y espero que su bondad me comunique, a la mayor brevedad posible, cuál sería el lugar y la fecha en que podría acudir un reportero de la citada revista para obtener datos gráficos sobre el particular»*¹⁰⁸⁷. Com veurem, la visita es va realitzar per Sant Joan, tal i com se'ls havia indicat.

La utilització pública dels Xiquets es va tornar a produir en motiu de la visita de 600 membres de la Passió d'Olesa de Montserrat a **Valls** on, a banda de visitar la població, «*serán obsequiados con una exhibición que efectuarán las dos colles de los Xiquets de Valls, la que les servirá, por otra parte de entreno para nuestra fiesta Mayor»*¹⁰⁸⁸. L'acte es va realitzar el dia 5 de juny i hi van assistir totes les autoritats dels dos municipis. Els castells que feu la Vella foren el tres de set per baix i la Muixerra el dos de sis, a més d'altres de sis i de set. Després la Vella va fer un pilar de cinc portat al balcó de l'Ajuntament i la Muixerra el feu al segon intent. «*Luego, en el despacho de la alcaldía, el cap de colla de la Vella, con otros componentes de la misma saludaron a los excursionistas (...) y después lo hizo la Muixerra, la que hizo entrega a la señora esposa del Director de un ramo de flores y al Presidente del Patronato una fotografía, dedicada, de castells de la colla»*¹⁰⁸⁹. Pel que fa als emoluments, la visita dels col·laboradors de la Passió d'Olesa de Montserrat va costar a l'Ajuntament 2.350 pessetes, de les quals 250 van ser per les gralles i 1.000 per cada colla¹⁰⁹⁰.

¹⁰⁸⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de l'alcalde vallenc a Paul M. Pietzsch, 03/05/1955.

¹⁰⁸⁶ Eduardo Pérez Monteserín: Treballava a l'Oficina de *Información de Tarragona*, depenent de la *Delegación Provincial del Ministerio de Información y Turismo*.

¹⁰⁸⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de Eduardo Pérez Monteserín, de l'oficina d'informació de Tarragona, a l'alcalde vallenc, 06/05/1955.

¹⁰⁸⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº645, 04/06/1955, pàgina 3.

¹⁰⁸⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº646, 11/06/1955, pàgines 1 i 2.

¹⁰⁹⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1955. Lliurament número 331 i rebuts adjunts, 30/06/1955.

El rebut signat per Llorenç Fabra, deia:

«Recibido del Excmo. Ayuntamiento de esta Ciudad, la cantidad de mil pesetas por la actuación de la Colla Nova dels “Xiquets de Valls, el día 5 de los corrientes.

Valls, a 18 de junio de 1955.

*El Representante de la Colla Nova. La Muxerra»*¹⁰⁹¹. Com ja hem vist en altres ocasions, aquest rebut demostra que els vallencs vinculaven la Muixerra a l'antiga colla Nova i fins i tot, l'Ajuntament, ho reconeixia. Per tant, des de la desaparició del Patronat dels Xiquets i la consolidació i acceptació de la Vella, començaven a quedar allunyades les discussions entorn els noms de les colles. Així, tot i que oficialment seguia sent la Muixerra, per als aficionats es tractava de la colla Nova.

Abans de Sant Joan, José Solé Sanromà, delegat a Barcelona dels serveis d'Informació i Turisme de la Diputació Provincial de Tarragona, va escriure a l'alcalde Fàbregas per informar-lo que s'havia instaurat el 3 de juliol com el *Día de Tarragona en Barcelona*, i que li interessava l'assistència d'alguna de les colles¹⁰⁹². Un mes després, l'alcalde li responia que havia llegit la carta el dia anterior i que per aquest motiu no hi assistí cap de les colles¹⁰⁹³. Cal destacar que en aquesta ocasió Fàbregas va desaprofitar una bona ocasió per treure partit als Xiquets, tot i que cal suposar que les seves estades a Madrid li impedié realitzar la seva tasca del dia a dia a l'alcaldia vallenca.

Els tràmits per la Festa Major de **Valls**, considerada com el començament de la temporada castellera, feren que el setmanari local escrigués:

«Se está preparando ya el programa de festejos para la próxima fiesta mayor.

Según tenemos entendido la ya típica y espectacular salida de Completas se intenta reforzarla aún más para aumentarle, si cabe, aquel tipismo y espectacularidad (...).

Plato fuerte habrá de ser la actuación de los Xiquets de Valls.

Y a propósito queremos hacer unas observaciones, según lo recogido en los ambientes y medios de las colles.

Hay en ellos deseos de ofrecer a Valls, cuna de estos bravos ejercicios, una buena exhibición, a pesar de las dificultades que deben vencer, natural dada la manera de ser hoy reinante en todas las cosas, y ser la primera salida, pero se lamentan de la no

¹⁰⁹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1955. Lliurament número 331 i rebuts adjunts, 30/06/1955.

¹⁰⁹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de José Solé Sanromà a l'alcalde de Valls, 07/06/1955.

¹⁰⁹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Resposta de l'alcalde de Valls a José Solé Sanromà, 08/07/1955.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

adecuada colaboración que, en general, de los vallenses reciben: para facilitar sus salidas a los componentes y para montar sus castillos.

Se habla mucho de los tiempos de oro de los Xiquets, pero entonces no les faltaba, sobre todo, para los grandes castillos el apoyo: la plaza era toda una piña y hoy...

En realidad algunas veces nos hemos alarmado al ver cargar el quatre de vuit o el tres de vuit del poco cordo que tenía. Y es de lamentar, y les sobra razón a nuestros Xiquets, de los que hemos recogido estas impresiones, que las hacemos públicas con un solo deseo y propósito: los Xiquets de Valls merecen todo el apoyo de los vallenses, porque, además de ser cosa sin la cual Valls perdería algo de su alma, le dan fama y renombre. Y esto debe saberse agradecer, con hechos»¹⁰⁹⁴.

Uns dies després, tant la premsa local, com la comarcal i la d'àmbit nacional, parlaven de la Festa Major, i en destacaven la visita del corresponsal de la revista *Life*. *La Vanguardia* deia: «Entre los actos populares descuellan los folklóricos, siendo los principales las extraordinarias exhibiciones a cargo de las dos colles de Xiquets de Valls, cuya fama y nombradía han traspuesto las fronteras patrias, como lo evidencia el hecho de que el enviado en España de la revista norteamericana *Life*, Paul M. Pietzsch, se trasladará a esta ciudad a fin de llevar a cabo un amplio reportaje sobre las exhibiciones de los castellers vallenses»¹⁰⁹⁵.

El dia 23 a la nit, a la sortida de Completes, les dos colles van fer el tres de set aixecat per baix, i altres castells inferiors. El dia 24, la Muixerra va descarregar el quatre de vuit, el tres de set per baix i va intentar el dos de set, no podent-lo carregar, per acabar amb un pilar de cinc girat a dreta i esquerra. La Vella, per la seva banda, va començar amb un intent de dos de set, que no es va carregar per la canalla. Aquest fet els va afectar i desmoralitzar, però tornaren a intentar el mateix castell i el carregaren, tot i que va caure quan baixaven els quarts. Després van intentar el quatre de vuit, però també va caure. La premsa local treia importància a les caigudes i demanava a la Vella que no es preocupés, ja que era habitual caure quan es feien castells grans. També destacava sobre les moltes caigudes, que tot i tenir poca importància, «fueron asistidos espontáneamente y desinteresadamente y con todo celo por el Dr. Sánchez y la Cruz Roja»¹⁰⁹⁶. El que

¹⁰⁹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 644, 28/05/1955, pàgina 5.

¹⁰⁹⁵ *La Vanguardia Española*, nº 27.694, 22/06/1955, pàgina 23.

¹⁰⁹⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 649, 02/07/1955, pàgina 1.

evidencià el funcionament de les mesures sanitàries per atendre els castellers que havien pres mal.

La premsa ampliava la informació sobre la diada castellera de Sant Joan: *«Este año como no podía ser menos ha hervido nuevamente la sangre castellera, pero la expectación ha sido quizás superior a años anteriores debido a que la colla la Muxerra, que tan brillante historial ha escrito para su ciudad, se presentará este año reorganizada y con la falta de valiosos elementos, por cuyo motivo existía la impresión que no deleitaría la afición con sus soberbios quatres de vuit que tenía por costumbre levantar. (...)»*.

El público llenaba la plaza como siempre en este día, hecho el sorteo de costumbre le tocó a la Muxerra salir primero.

¿Qué hará? Ni cortos ni perezosos plantan el quatre de vuit, suben los terços, los quarts, quins... La gente suspende el aliento... Algunos entusiastas animan: amunt, va, por fin se corona el castell y el público con una gran salva de aplausos premian la labor de estos bravos Xiquets de Valls que salvando todos los obstáculos saben poner a este folklore tan vallense a la altura que merece. El castillo se desmontó dando siempre una sensación de seguridad.

*Felicitemos a su nuevo cap de colla Lorenzo Fabra, llorençó gran, de rancia familia castellera por el impulso que ha imprimido a la colla y al elemento joven que no desanime»*¹⁰⁹⁷.

A *Juventud*, la Muixerra feia públic *«su sincero agradecimiento a todos cuantos, vallenses y aficionados, les ayudaron en su labor, formando en el cordó. Ello les estimulará, nos dicen, para seguir en su empeño y ofrecer a Valls, tierra de los Xiquets, lo mejor y cuanto puedan»*¹⁰⁹⁸. Així, la colla havia tornat a actuar per Sant Joan a Valls, on no ho feia des de l'any 1952 i hi descarregaren un quatre de vuit, castell que no havien pogut realitzar en tot l'any anterior.

Segons Lirón, a partir d'aquest moment alguns castellers tarragonins de la Colla de Sant Magí, els ajudava. Com ja hem vist, l'any anterior alguns membres de la Muixerra es van oferir per prendre part al concurs amb ells, i tot i no acceptar, a partir d'aquell moment es va establir una bona relació entre les dos colles. Com *«en un intent de quatre*

¹⁰⁹⁷ *Diario Español*, nº 5224, 30/06/1955, pàgina 5.

¹⁰⁹⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 649, 02/07/1955, pàgina 1.

de vuit que van fer els tarragonins, on tot un pilar estava integrat per vallencs, entre els quals recordo: Anton Vilanova Mateu “Pebroter”, Llorenç Fabra Español “Llorençó”, Issac Rubio Ruiz i jo». Pel que fa als tarragonins que venien a ajudar a la Muixerra, en recorda alguns: «els Garrofetes, que eren diversos germans; Antón Segòvia “el Cebolla”; un segon que li deien “el Filmo”; el “Plácido” i altres més»¹⁰⁹⁹.

L’ajuntament vallenc va pagar a la Muixerra 7.000 pessetes¹¹⁰⁰ i a la Vella 6.500¹¹⁰¹. Aquesta diferència en la remuneració sorprèn si tenint en compte que l’any anterior la primera estava gairebé desorganitzada, mentre que la segona havia guanyat el concurs celebrat a Tarragona.

El setmanari vallenc explicava que el corresponsal de la revista *Life* havia quedat meravellat amb la visió dels Xiquets¹¹⁰². A més, també va visitar la ciutat un francès que estudiava el folklore i la manera de viure a diferents llocs del món¹¹⁰³. Les dos informacions mostraven que els interessats havien rebut tot el suport necessari de les autoritats municipals per donar el màxim ressò i difusió als Xiquets i a Valls.

Els dies 15 i 16 d’agost, la Colla Vella va actuar a **Torregrossa** i **Solivella** respectivament i no hi ha constància dels castells realitzats¹¹⁰⁴. El que sí que coneixem és el que van cobrar per les dos actuacions. De la primera, van rebre de l’Ajuntament 6.000 pessetes, mentre que a Solivella n’obtingueren 2.700¹¹⁰⁵.

El mateix dia 15, la Muixerra va actuar a **la Bisbal del Penedès**, on va aixecar-hi el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig i el dos de set. Va provar el quatre de vuit però no el carregaren¹¹⁰⁶. En aquesta sortida, Ramón Batalla Costas¹¹⁰⁷ recorda que Ramon Fontanilles li va explicar que: *«el cap de la Muixerra el va anar a buscar per fer el dos de set i va acceptar. A l’arribar a la plaça va anar-li a preguntar a Llorençó com volia començar i aquest li va dir que de quatre de vuit, però va caure les dos vegades que el van intentar. Després li digué que volia fer el dos de set, però Fontanilles no*

¹⁰⁹⁹ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 4 de febrer de 2014.

¹¹⁰⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1955. Lliurament número 430, de 27/08/1955.

¹¹⁰¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1955. Lliurament número 431, de 27/08/1955.

¹¹⁰² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 649, 02/07/1955, pàgina 5.

¹¹⁰³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 650, 09/07/1955, pàgina 5.

¹¹⁰⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 656, 20/08/1955, pàgina 3.

¹¹⁰⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹¹⁰⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 656, 20/08/1955, pàgina 3.

¹¹⁰⁷ Ramón Batalla Costas, casteller de la Colla Vella a partir de l’any 1966, i amic de Ramón Fontanilles.

acceptà ja que havien caigut massa i abans s'havia d'aconseguir algun castell per recuperar els ànims. I va ser quan es va fer el quatre de set amb el pilar al mig, on va haver de pujar ell mateix perquè Llorençó es queixava que no tenia ningú per posar al pilar. Després de descarregar-lo, el cap insistia a provar el dos de set, però Fontanilles encara no volia i van fer els tres de set per baix, finalment, a la última ronda, van descarregar el dos de set»¹¹⁰⁸.

Per tant, alguns dels castellers veterans que la temporada anterior havien deixat la colla, en moments puntuals, o quan se'ls ho demanava, tornaven a anar-hi.

A **Igualada**, el dia 24, la Vella hi descarregà el tres de set per baix, el quatre de set i el dos de set. Segons la premsa, s'hi desplaçaren 60 castellers¹¹⁰⁹. Al llibre de comptes hi ha anotada la despesa de 1.740 pessetes en jornals, pel que si fem cas al número de castellers esmentats, haurien cobrat 29 pessetes per cap. La resta de despeses importants eren l'hotel i el viatge, que s'havien de cobrir amb les 6.927 que els pagà l'Ajuntament¹¹¹⁰.

El diumenge 28, la Muixerra actuà a l'**Arboç**: *«hizo y deshizo el cuatro de vuit entre grandes y prolongados aplausos. No tuvo la misma suerte en el dos de set que se les desplomó al intentar cruzar l'anxaneta al aixecador. A parte de estos levantó otros muchos castillos como el tres de set per sota»¹¹¹¹.*

La primera sortida del mes de setembre fou el dia 10 a **Olot**, on van actuar al festival folklòric *«patrocinado por el Excmo. Ayuntamiento, en la plaza de Toros. Actuación de los Xiquets de Valls, colla la Muxerra, ejecutando variados castells, alternando con un Concurso de Sardanistas (...). Precederá al espectáculo un vistoso pasacalle de los Xiquets y Collas Sardanistas»¹¹¹²*. Dels castells que feren, no en tenim cap referència. Es conserva un document del dia abans de l'actuació de l'alcalde Fàbregas: *«El portador del presente, Lorenzo Fabra Español, cap de colla o sea jefe del grupo folklórico de los Xiquets de Valls, y colla la Muxerra, se dirige con sesenta componentes de dicho grupo, cuya relación de nombres se detallará a continuación, a Olot para participar en uno de los actos del programa (...).*

¹¹⁰⁸ Entrevista realitzada a Ramon Batalla Costas el dia 19 de febrer de 2014.

¹¹⁰⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 657, 27/08/1955, pàgina 3.

¹¹¹⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹¹¹¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 658, 03/09/1955, pàgina 3.

¹¹¹² *¡Arriba España! Semanario de FET y de las JONS*, nº 841, 03/09/1955, pagina 27.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Se ruega a las autoridades y agentes de policía faciliten, en cuanto les sea posible, dicho desplazamiento para que pueda el grupo mencionado cumplir con su cometido y el fin que les lleva a Olot, lo que esta Alcaldía agradecerá por tratarse de cosa genuinamente vallense»¹¹¹³.

Quadre nº 30: Llistat dels castellers de la Muixerra que es van desplaçar a Olot, 09/09/1955:

Cognoms	Nom	Renom
Suau Rovirosa	Julià	<i>El Pallaso de l'Arboç</i>
Adelantado Martínez	Fernando	
Adelantado	Fernando	
Andreu Poblet	Roc	
Benedicto Pi	Ramón	<i>Creus</i>
Montserrat Piñol	Enric	<i>Bigorra</i>
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>
Capel Plaza	Francisco	
Capel Plaza	Diego	
Domingo Forés	Eusebi	<i>Sebiu de la Gallineta</i>
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>
Fabra Español	Llorenç	<i>Llorençó</i>
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>
Fabra Español	Josep	<i>Pepito de Llorençó</i>
Farré	Pedro	
García	J.	
García	Santiago	
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>
Invernón Figueras	Lorenzo	
Invernón Alcaraz	Lorenzo	<i>Nico</i>
Invernón Alcaraz	Diego	
Isern Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>

¹¹¹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 577. Carta de l'alcalde Fàbregas per que es posin totes les facilitats necessàries a la Muixerra durant el desplaçament a Olot, 09/09/1955.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom
Isern Torrell	Joan	<i>Salvador</i>
Jauset Bosch	Llorenç	<i>de la Munda</i>
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>
Martín	Francisco	
Mateu Fontanilles	Josep	<i>Conrado</i>
Molina	Salvador	
Murón	J.	
Niubó	J.	
Oliver	Pedro	<i>pare</i>
Oliver Martínez	Joan	
Pallarès Pons	Ramon	<i>Pallarès fill o Titànic</i>
Parés Domènech	Rafel	<i>Rafel de Parés</i>
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris - pare</i>
Porcel Porcel	Rafael	<i>Conejo</i>
Ribas	Ricardo	
Rius Calvet	Joaquim	<i>Quim del Beco</i>
Rodón	Magi	<i>Magí del Carme</i>
Rubio Ruiz	Isaac	
Sanjuan Guell	Josep	
Secall Suñé	Joan	<i>Roig del carrer Nou</i>
Secall Suñé	Ramon	
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>
Soriano Requena	Miquel	
Soriano	Miguel	
Teruel Fernández	Aniceto	
Trenchs Lacombe	Joan	
Trenchs Lacombe	Salvador	<i>Romo</i>
Vallès Badia	Eduard	<i>Vallès II de l'Arboç</i>
Valverde Alonso	Gumersindo	<i>Xato</i>
Valverde Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom
Vilanova Mateu	Anton	<i>Pebroter</i>
6 veïns de Tarragona		
3 músics		

Font: De l'autor a partir del document esmentat i de la col·laboració de Lluís Lirón Munuera.

Cal destacar que és el primer document d'aquest tipus que hem localitzat i no podem afirmar si era la primera vegada que es feia o si es tractava d'una pràctica habitual. En aquest llistat hi consten castellers que l'any anterior havien abandonat la colla, fet que confirma que si era necessari i els ho demanaven, podien ajudar. Com feren: Jaume Borràs Fabregat "Rosset"; Marc Esteve Saperas "Marquet o Coni"; Lorenzo Invernón Figueras; Josep Isern Agustench "Pep Muntanyès"; Agustí Jauset Bosch "de la Munda"; Pedro Oliver; Joaquim Rius Calvet "Quim del Beco" i Julià Suau Roviroa "el Pallasso de l'Arboç".

El dia 24, la Muixerra actuà a la desfilada folklòrica de la Mercè a **Barcelona** i després en altres places i carrers de la ciutat¹¹¹⁴, però no tenim cap referència als castells que s'hi realitzaren.

Durant el mes de setembre s'iniciaren els tràmits per tal d'organitzar les fires i festes de Santa Úrsula a **Valls**. El primer pas fou l'aprovació del programa d'actes des de l'Ajuntament «*así como el proyecto de convenio a formalizar con las collas de Xiquets de Valls que queda redactado en la siguiente forma:*

"Entre el Excmo Ayuntamiento de Valls... se ha convenido lo siguiente: La colla ... actuará el día 24 de Octubre en ésta, (...), bajo las condiciones que se dirán: La colla percibirá por su actuación las siguientes sumas: 5.000 ptas. premio de salida. 400 ptas. por gastos gralles. 1.000 ptas. por el tres de vuit. 800 ptas. por el quatre de vuit. 500 ptas. por el dos de set. Estos premios se entienden por castillo hecho y deshecho. Si se coronasen pero al desmontarlo se derrumbasen tendrán el siguiente descuento: el 20% el tres de vuit y quatre de vuit y el 30% en el dos de set. La colla deberá efectuar una exhibición completa, como de costumbre, en la Plaza de España a las 12'30 horas del mencionado día 24 de Octubre y como mínimo deberá levantar el tres de set per sota y

¹¹¹⁴ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 662, 01/10/1955, pàgina 5.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

el quatre de set amb el pilar al mig, finalizando cuando menos con un pilar de cinc. Estos castillos son imprescindibles y únicamente podrán ser sustituidos por otros considerados superiores como los citados tres y quatre de huit y el dos de set.

La colla cuidarà de que, por la mañana del día 24, antes de las 10 horas las gralles efectúen un pasacalle por el recorrido de costumbre. El sitio a ocupar en la Plaza de España, en el que o desde el cual habrá de efectuar la exhibición y el orden de actuación se decidirá o se determinará por sorteo a celebrar ante el Jefe de la Policía Municipal el día 21 de Octubre a las 12'30 horas de no ponerse de acuerdo previamente las collas actantes, y estando conformes se firma el presente convenio»¹¹¹⁵.

El dia 7 d'octubre, s'envià un ofici a les colles: «*el Excmo. Ayuntamiento Pleno en su sesión última aprobó por unanimidad el proyecto de convenio a formalizar con las collas de Xiquets de Valls para su actuación (...).*

Caso de que a esa colla le interese actuar en ocasión de las fiestas de este año, debe personarse Vd. en el Negociado de Gobierno de este Ayuntamiento a la mayor brevedad posible, a fin de formalizar y suscribir el contrato»¹¹¹⁶.

A la Vella li interessava participar-hi, i hi van anar Josep Gasque i Jaume Viñas¹¹¹⁷ per tractar tots els temes. Gràcies a les anotacions preses durant la trobada per algú de l'Ajuntament, sabem com es va produir: «*En resumen me han dicho: Que no admitirán sorteo. Yo les he dicho: 1º Que el Pleno tenía que decidir el borrador de la contrata. Y 2º que se informaría al Pleno de su decisión anterior.*

Luego han propuesto lo siguiente: Celebrar por Santa Úrsula un concurso de castillos, que cuidaran las colles de prepararlo. Solo piden como subvención 10.000 ptas. Es interesante, a mi criterio, esta proposición.

¹¹¹⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 648. Llibre d'actes del 17/12/1954 al 16/12/1957, acta del 17/09/1955, pàgina 35.

¹¹¹⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4769. Ofici del secretari de l'Ajuntament de Valls a les dos colles, 07/10/1955.

¹¹¹⁷ El cap de colla va demanar a Jaume Viñas Vila si volia exercir de secretari de la colla ja que tenia coneixements de comptabilitat i d'administració. Ho va acceptar i, a partir de 1955 se'n feu càrrec. Fins aquell moment els diners eren gestionats pel cap de colla però no quedava constància escrita de cap de les transaccions. Amb l'arribada d'aquest a la colla la gestió dels diners es va seguir mantenint, però en canvi va posar en funcionament el primer *Llibre Major de Comptes de la Colla Vella*, gràcies al qual, es conserven totes les despeses i els ingressos de la Colla. PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgines 47 i 48, vol. I.

Los trabajos de organización podrían llevarlos: un representante o dos de cada colla local; uno o dos más amigos de las mismas, designados por cada una de ellas, presididos todos por un representante del Ayuntamiento.

Saldría ello más barato y sería de gran grito.

Los detalles de aceptarse, en principio, tal idea ya se determinarían de acuerdo con la Alcaldía»¹¹¹⁸.

Finalment, la proposta presentada per la Vella de celebrar un concurs no va tirar endavant, i el dia 19 d'octubre les dos colles signaren els respectius contractes. (Es pot veure la reproducció del contracte de la Colla Vella a l'Annex nº 37, pàgina 625 i el de la Muixerra a l'Annex nº 38, pàgina 626).

Sobre l'actuació, el setmanari vallenc fou força explícit: «*Dos dossos de set (uno por colla); un quatre de huit coronado desplomándose al bajar l'axecador; dos tres de set per sota (uno por colla); quatre pilars de cinc, tres la Muixerra y uno la Vella fue lo que se nos dió, a parte del intento por la colla Vella, del tres de huit, bien montado y acertado en su base y hasta els dossos como pocas veces nos lo ofrecieran los Xiquets, que no pudo, no obstante, ser coronado por negarse los pequeños a subir. Baste decir que con els dossos colocados se tuvo el castillo cargado unos cinco minutos.*

Pero lo que sobresalió más aún de esta salida y nos satisfizo, fue la juventud que apreciamos en ambas collas y las caras nuevas que vimos y no precisamente en puestos secundarios: el tres de huit se montó (...) todo con gente joven y algunos por primera vez, y a excepción de un Batet, todos de Valls; y en el quatre de huit contemplamos un segon (Tost) de Esplugas de Francolí que por primera vez ocupaba este sitio, cumpliendo perfectamente (...). ¡Que se haría con una sola colla! Y esta exclamación no implica un deseo o una crítica a lo existente sino simplemente remarcar un hecho, es decir que els segons, els terços, etc. quedan siempre multiplicados por dos»¹¹¹⁹.

La Colla Vella va cobrar 5.900 pessetes¹¹²⁰, i la Muixerra 6.700¹¹²¹. Així doncs, pel que fa a la primera, el pagament es corresponia amb les 5.000 pessetes de sortida, més les 500 pel dos de set i les 400 dels grallers, mentre que a la segona li tocaven les 5.000 de

¹¹¹⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4769. Resum de la visita de la Colla Vella per tractar els temes de Santa Úrsula, octubre de 1955.

¹¹¹⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 666, 29/10/1955, pàgina 1.

¹¹²⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1955. Lliurament número 722, 30/11/1955.

¹¹²¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1955. Lliurament número 723, 30/11/1955.

sortida, més les 500 del dos de set, les 400 de les gralles i les 800 pel quatre de vuit, amb un descompte del 20% per no haver-lo descarregat. Però la reducció no es va arribar a aplicar.

El dia abans de Santa Úrsula, la Colla Vella actuà a **Torelló**, per la festivitat de Sant Antoni Maria Claret, on van aixecaren diversos castells de sis, com el tres de sis per sota o el dos de sis¹¹²².

A finals d'octubre es celebrava a Reus la VIII Assemblea Nacional d'Avicultura, uns dels actes va ser la visita al monestir de **Poblet** el dia 28, on a la tarda es va fer un festival folklòric amb els Xiquets de Valls i esbarts¹¹²³. L'exhibició de la Muixerra «consistí en castillos de seis y de siete, realizados perfectamente ante la admiración y el aplauso de los asambleístas»¹¹²⁴.

El dia 8 es publicà una entrevista a l'alcalde Fàbregas, coincidint amb la *Asamblea Nacional de Jefes Locales del Movimiento*. Es presentava l'alcalde com «abogado y acreditado cap de colla de los famosos Xiquets de Valls». Deixant de banda la resta de l'entrevista, pel que fa als Xiquets li preguntaven: «Parece que Vendrell se cotiza esta temporada bastante alto. ¿Qué les pasa a los Xiquets de Valls?», al que respongué: «Los Xiquets de Valls siempre serán los Xiquets de Valls; y no me hagas decir nada más, pues no pretendo provocar con mis palabras un conflicto provincial». El periodista afegia: «Y de aquí no lo sacamos. El cap de colla calla. Lo que no quiere decir que otorga»¹¹²⁵.

Com hem vist, la figura de l'alcalde Fàbregas s'anava convertint en omnipresent en tot el que feia referència a Valls i als Xiquets. De fet, algunes persones identificaven la Colla unificada primer i la Muixerra després com la colla oficial i alguns castellers afirmaven que es tractava de la colla del Fàbregas, però ara, fins i tot la premsa ho confirmava.

El dia 27 de novembre va celebrar-se la primera festa patronal de la Muixerra en honor de la Verge del Lledó a **Valls**. La jornada consistí en petites actuacions a la Casa de Caritat, a les Germanetes dels Pobres i al Pius Hospital. Després, a la plaça Espanya es

¹¹²² *Diario Español*, nº 5331, 02/11/1955, pàgina 5.

¹¹²³ *Diario Español*, nº 5326, 27/10/1955, pàgina 4.

¹¹²⁴ *Diario Español*, nº 5331, 02/11/1955, pàgina 5.

¹¹²⁵ *Diario Español*, nº 5336, 08/11/1955, pàgina 12.

realitzà l'actuació central, on van fer el quatre de set, el dos de sis i el pilar de cinc amb la participació dels castellers homenatjats, que eren Toribi Vallés Badia, Julián Juan, Ciril Bigorra Benaiges, Llorenç Fabra Vidal i Joan Monné Alarcón ja que deixaven de pujar als castells de vuit, tot i que alguns d'ells només anaven a la colla de forma puntual. A continuació, hi hagué un dinar on hi van assistir unes 140 persones. Després van arribar els parlaments, primer el cap de colla, després Ramon Casas i Pere Català Roca i finalment l'alcalde Fàbregas. Abans d'acabar, es va fer l'homentage als castellers esmentats i després una col·lecta de 424 pessetes per a l'Asil de Sant Joan de Déu¹¹²⁶.

El fet més destacat de la temporada castellera de 1955 fou la diada de Sant Fèlix, a **Vilafranca**, per les irregularitats que s'hi van cometre i que mereixen un anàlisi més detallat.

L'última actuació de l'agost, era la Festa Major de Vilafranca del Penedès. Així doncs, actuar-hi era important per a totes les colles, es per això que la Vella s'hi va oferir el dia 12 de juliol amb una carta, de Josep Gasque, dirigida a l'Ajuntament, dient-los hi que si hi estaven interessats els hi portarien un pressupost. També recordava que l'any anterior hi havien carregat el primer quatre de vuit des de la seva reorganització¹¹²⁷. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 39, pàgina 627). Però finalment no hi van ser contractats.

Per la seva banda, la Muixerra signava el contracte amb l'Ajuntament el dia 2 d'agost: *«Reunidos de una parte don José Colomer, y don Félix Cusiné, en representación de la comisión de festejos de la Fiesta Mayor de Villafranca del Panadés, y de otra parte don Ramón Pallarés y don Lorenzo Fabra, en representación de la colla la Muxerra de Valls convienen actuar el día 30 del corriente mes en dicha villa de Villafranca por la cantidad de 10.000 pesetas, con las gratificaciones siguientes: 500 pesetas por el cuatro de ocho, 300 por el dos de siete , y 200 por el tres de siete levantado por bajo, terminando su actuación a la terminación de la procesión»*¹¹²⁸.

L'actuació, segons el setmanari vallenc, que afirmava que redactaven el text com si ho fes un periodista no vallenc i que, a més, no entenia de castells, deia: *«Tuvo lugar una*

¹¹²⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 671, 03/12/1955, pàgina 3.

¹¹²⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de Josep Gasque a l'Ajuntament de Vilafranca, 12/07/1955.

¹¹²⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Contracte entre l'Ajuntament de Vilafranca i la Muixerra, 02/08/1955.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

exhibición conjunta de castells entre las colles de Valls, Vendrell y Vilafranca, cuya rivalidad es bien conocida y que en aquella ocasión se hallaba al rojo vivo en consonancia con el acaloramiento que provocaba la soleada plaza frente al Ayuntamiento. Acudieron multitud de espectadores de todas las comarcas para presenciar tan particular espectáculo.

La Colla de Vendrell ejecutó 3 de 7 aixecat per sota, en el segundo intento; el 4 de 8 y un inmejorable 2 de 7. La Colla de Vilafranca un estupendo 2 de 7, fracasando en el 4 de 8, del que llegaron a colocar els dosos y el 3 de 7 aixecat per sota. La Colla la Muxerra de Valls ejecutó el 4 de 8 que se desplomó al bajar los dos. Fracasó en el 2 de 7 a pesar de la resistencia de los ejecutantes por no haber querido rematar el castell la enxaneta, habiéndose realizado sólo con el aixecador, y luego ejecutaron el 3 de 7 aixecat per sota. Se remató la fiesta con los correspondientes pilares de cinc, doblados por los de Vendrell, en uno de los cuales se practicó la fantasía del porrón. Los de Valls tuvieron la desgracia de no poder desmontar después de haber ejecutado alguna magnífica fantasía.

En resumen que de los dos castillos de fuerza: 4 de 8 y 2 de 7, (los máximos de ejecución), los de Vendrell sacaron tajada completa, los de Vilafranca quedaron con el 2 de 7 y los de Valls no pudieron satisfacer completamente ni con el uno ni con el otro. Como es de suponer, entre los seguidores y aficionados de Vendrell y Vilafranca reina un gran entusiasmo por esta victoria, por haber superado la hegemonía de los Xiquets de Valls, cuya ciudad parecía tener el permanente liderato, del que ya se le ha desposeído, a pesar de haber sido la cuna de los castells». Per acabar, el redactor hi afegia: «Ya sabemos que la realidad no es exactamente esta, pero sí que lo es desde el punto de vista de las personas que no se hallan en el secreto de las cosas de castells, la admiración de las cuales vamos perdiendo de día en día. No nos olvidemos de que somos de Valls y que debemos cultivar precisamente las cosas de Valls»¹¹²⁹.

Una versió totalment diferent de la mateixa diada la facilitava la premsa tarragonina, afirmant: «Este año concurrieron a la palestra las tres colles de más renombre, las Nova y Vella de Valls y la dels Nens del Vendrell, para resolver, además, el empate que tuvo lugar últimamente en Vilafranca entre la Nova i els Nens.

Previamente en el Ayuntamiento, se sorteó el orden de ejecución de los castillos, que fue: Nova, Vella i Nens, obteniéndose los siguientes resultados:

¹¹²⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 658, 03/09/1955, pàgina 2.

Nova de Valls (Muixerra): quatre de vuit coronado, no descargado. Torre de seis. Tres de set per sota. Pilar de cinc no descargado.

Vella de Valls: Torre de set, tres de set, per sota. Pilar de cinc. Intentaron sin éxito el quatre de vuit.

Nens del Vendrell: quatre de vuit, torre de set, tres de set per sota, pilar de cinc con el aditamento del porrón.

Considerando los castillos ejecutados se comprende el merecido triunfo que obtuvieron los vendrellenses frente a sus antagonistas, los Xiquets de Valls. Por eso ahora suena a cosa extemporánea esas manifestaciones, asaz presuntuosas, a que la Muixerra ya nos tiene acostumbrados, al afirmar que los vendrellenses “parlen molt i no fan res y que les úniques colles de prestigi son les de Valls”»¹¹³⁰.

Analitzant els dos articles cal destacar que, d'una banda els vallencs no van voler entrar en les valoracions i van redactar la notícia en tercera persona. D'altra banda, el primer parlava dels Castellers de Vilafranca mentre el segon ho feia de la Colla Vella de Valls. Pel que fa a *Món Casteller*, deia que «*el dia 30 arribaran les colles de Xiquets Muixerra de Valls y Nens del Vendrell i que, después del Solemne ofici, las tres Colles de Xiquets levantarán sus emocionantes castillos, torres y pilares*» sense aclarir quina era aquesta tercera colla, i afegia, referint-se a Fèlix Cusiné¹¹³¹ que «*a l'hora dels castells vaig escapar-me de l'Ajuntament i vaig tenir la necessitat d'estar sol. En els preliminars i en l'organització dels castells de tota la Festa, vaig tenir alguna divergència en la Colla local i em produïren algun disgustet, i en aquella hora vaig voler evitar violències*»¹¹³².

El que succeí fou, segons Ramon Sala cap de la colla vilafranquina entre els anys 1953 i 1956, que: «*a la Festa Major d'aquest any es va produir l'esclat final d'una tensió des de ja feia temps comprimida. Direm d'entrada que els administradors (algun d'ells molt vinculat a la part enfrontada a nosaltres, contrari a les nostres necessitats) varen contractar la colla vendrellenca i la Nova de Valls per venir el dia 30; i també actuaríem nosaltres, a diferència d'altres anys que, en aquest dia, només ho feien les colles foranes*»¹¹³³. Els castellers locals no volien sortir al costat de les altres dos colles,

¹¹³⁰ *Diario Español*, nº 5281, 04/09/1955, pàgina 9.

¹¹³¹ Fèlix Cusiné, aquest any, era un dels membres de la comissió de festes de la Festa Major de Sant Fèlix.

¹¹³² CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 604 i 605, vol. I.

¹¹³³ MIRALLES i FIGUERES, Eloi: *Castellers de Vilafranca*. Edita Castellers de Vilafranca, Vilafranca del Penedès, 2013, pàgina 327, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

cal pensar que no es devien veure preparats i, segons Emili Miró, «*davant d'aquesta imposició, algú -l'Oriol Rossell¹¹³⁴, segons tots els indicis- va tenir la idea de proposar un tracte als capdavaners de la Colla Vella de Valls per tal que, sumant forces, donessin un cop de mà als vilafranquins el dia central de la Festa Major; i més tenint en compte les bones relacions que (...) sostenien aleshores ambdues colles. O sigui que, amb el nom de Castellers de Vilafranca, actuaria un combinat de camises rosades amb la pretensió de poder bastir el quatre de vuit. Als rosats vallencs -encapçalats per Josep Gasque, Pep de la Llet- això els anava de perles, perquè així podrien actuar a Vilafranca, tot i no haver estat contractats; per això, no van dubtar a donar la seva conformitat. I prou que els va saber greu als seus rivals de la Muixerra –coneguda popularment també, sobretot a Vilafranca, com a colla Nova-, que ja es veien els únics xiquets vallencs a ser presents a la plaça més castellera»¹¹³⁵. Ramón Sala continuava explicant: «*Les dues colles de Valls, com és sabut de sempre, es tenen entre sí, a causa de la rivalitat, molt poca simpatia. La Colla Nova, per aquelles dates, passava per uns moments un bon xic apurats. Nosaltres, en l'actuació d'aqueix dia, representava que, pràcticament, érem rivals directes de les altres dues, principalment dels Nens. A l'interior de l'Ajuntament, abans d'encetar la tasca, ja vaig haver de sostenir una petita picabaralla amb en Llorençó, cap de la Colla Nova per aquells temps. Efectivament, ja s'havia adonat que seríem ajudats per l'altra colla rival. Els nervis ja van començar brotar*»¹¹³⁶.*

Des de feia uns dies, el setmanari vilafranquí *Panadés*, ja anotava que la situació estava enrarida: «*El ambiente esta caldeado. Ciertos forcejeos, ciertas diplomacias susurradas al oído de los vilafranqueses, les hacen aguardar con los ojos entornados, el esperanzador día de San Félix...*»¹¹³⁷.

Eloi Miralles relata que el tracte fet entre els castellers locals i els de la Vella era: «*En un principi, s'havia quedat que es faria una alineació mixta; és a dir, que els castellers vilafranquins que el Pep de la Llet considerés més adients pujarien al tronc i que també disposarien d'alguns baixos, crosses i gent a la pinya. Per això, caldria fer abans, aprofitant l'hora de l'Ofici, les proves convenients en un lloc més o menys arreerat de*

¹¹³⁴ Oriol Rossell va ser el fundador dels Castellers de Vilafranca i el primer cap de colla entre 1948 i 1952.

¹¹³⁵ MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *op. cit.*, pàgina 327, vol. I.

¹¹³⁶ MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *op. cit.*, pàgina 328, vol. I.

¹¹³⁷ *Panadés*. 27/08/1955, nº 719, pàgina 6.

la vila (...). Quina no va ser, però, la sorpresa quan, a l'arribada dels vallencs, el seu líder va canviar el guió i es va desdir d'allò que s'havia pactat!». I continuava amb les paraules d'Oriol Rossell: «El Pep de la Llet era molt llarg i, quan va veure el panorama, ho va anar aprimant, va dir que en pujarien tres o quatre, només, de Vilafranca, i al capdavant només hi va anar el Pastoret, em sembla que a baixos»¹¹³⁸.

La informació facilitada pel setmanari vilafranquí en la seva crònica de la Festa Major assegurava: *«Bajo un sol canicular, el público amalgamado en la grandiosa Plaza del Generalísimo y calles adyacentes, celebró con entusiasmo indescriptible las incidencias de la competición castellera entre las tres colles rivales de Nens del Vendrell, Castellars de Vilafranca y Colla Nova de Valls (La Muxerra), que, como estaba previsto, realizaron el máximo esfuerzo para conseguir la mejor torre humana, quedando, sin embargo, una vez más difícil de calificar cuál de las tres brillantes actuaciones fue la mejor»*¹¹³⁹.

Una vegada més, no es feia cap referència a la participació de la Vella i, a més, ni tan sols s'atrevia a valorar que els vencedors havien estat els del Vendrell, descarregant tots els seus castells.

Uns dies després, des de la premsa del Vendrell s'ampliava la polèmica: *«Este año Vilafranca presentó tres colles de Castellars (...). La colla Vella de Valls, en el que colaboraron destacados elementos vilafranqueses, además de otros castillos inferiores, erigió una torre de set»*¹¹⁴⁰.

El primer mitjà que es feu ressò de la polèmica va ser, com no, *Juventud*, que publicà integra la crònica que s'havia publicat el 4 de setembre a *Diario Español*, afegint-hi un comentari: *«En una edición anterior escribíamos una crónica castellera imaginaria de la jornada de Vilafranca, tal como habría podido ser escrita por una pluma imparcial. Hoy reproducimos la información (...) no escrita precisamente de forma imparcial. Ante determinados hechos sólo nos cabe llamar la atención para que se tomen las debidas iniciativas al objeto de atajar la estela de desprestigio que se viene sembrando, para algo que se halla en el corazón de los vallenses»*¹¹⁴¹.

¹¹³⁸ MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *op. cit.*, pàgines 328 i 329, vol. I.

¹¹³⁹ *Panadés*. 03/09/1955, nº 720, pàgina 2.

¹¹⁴⁰ MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *op. cit.*, pàgina 330, vol. I.

¹¹⁴¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 660, 17/09/1955, pàgina 2.

Talment com si la resposta hagués estat motivada per la sol·licitud del esmentat setmanari, cinc dies després es publicava una carta al director del *Diario Español*: «*Mi afición a las actuaciones castelleras ha hecho que leyera con interés la nota publicada en el diario de su digna dirección del domingo, sobre el Triunfo de los Nens de Vendrell en Vilafranca del Panadés, que luego ha reproducido el semanario Juventud de Valls con su comentario.*

Estoy de acuerdo en todo lo que dice el firmante de dicha nota, pero su clara tendencia vendrellense le hace callar muchas otras cosas que son de capital interés para formar juicio.

Entre Vendrell y Vilafranca hay discrepancias sobre la posesión de unos cuantos castellers que forman el pom de dalt, cuyas discrepancias se remontan desde que los de Vilafranca tienen constituida su colla. Dichos castellers son de Vilafranca pero hacen castells con los de Vendrell. Sobre quién tiene razón no es de mi incumbencia discriminarlo.

Por otra parte, la Colla Vella de Valls que en la Fiesta Mayor de San Juan tuvo una desgraciada actuación frente a su eterna rival la Muxerra quiso sacarse la espina ayudando a la colla de Vilafranca y poner en ridículo a la Muxerra, acto este que no ha causado muy buena impresión en Valls según se deduce del semanario Juventud de aquella localidad, por tratarse de dos collas de una misma población, pero en fin, el caso es que esta ayuda molestó mucho los de Vendrell y aumentó las discrepancias entre Vilafranca y vella de Valls por un lado y los de Vendrell por otro, quedando la Muxerra al margen de este enredo.

A la Muxerra momentos antes de actuar se le presentó un problema al producirse un ataque de apendicitis al enxaneta que dicho sea de paso y en honor a la verdad era de la colla nova de Tarragona, y el motivo que tuviera que subir otro enxaneta de la Muxerra.

De lo dicho se deduce el siguiente resultado en los principales castillos:

Muxerra de Valls, sin ayuda del enxaneta de Tarragona: Quatre de vuit que cayó al desmontarlo, no consiguiendo cargar el dos de set y efectuando el tres de set per sota carregat y descarregat.

Nens del Vendrell, ayudados por la colla vella de Tarragona: Quatre de vuit y dos de set carregats y descarregats. El tres de set per sota lo realizaron al segundo intento.

Castellers de Vilafranca, ayudados por la colla vella de Valls: Dos de set carregat y descarregat, no consiguiendo coronar el quatre de vuit.

Ahora pregunto ante esta mezcla de castellers y colles. ¿Quiénes vencieron? Desde luego hay un hecho evidente. Los de Vendrell en el concurso del año pasado sin la ayuda de los castellers de Vilafranca no se atrevieron ni siquiera a intentar el quatre de vuit, ni el dos de set y se les dio una copa no porque hubiesen ganado nunca algún concurso, sería por méritos de constancia o porque la comisión no sabía qué hacer con ella. (...).

En las actuaciones castelleras debería evitarse a toda costa ciertas actitudes provocativas que luego puedan promover acciones desagradables y que en determinadas ocasiones han obligado a la intervención de la autoridad.

Está muy bien que en la plaza se luche noblemente y que gane quien haga mejores castells pero deben templarse también un poco los nervios» i ho signava un aficionat als castells¹¹⁴².

El día 29 s'inseria la resposta de Miguel Castellví¹¹⁴³: «Dicho señor -en lenguaje comedido- y parlamentario -conviene en estar de acuerdo, con mis puntos de vista, aunque —dice— me callo cosas de capital interés para formar juicio. Según él, el que los Nens de Vendrell se ayudaran con elementos no vendrellenses, tiene una importancia decisiva capaz de poner en terreno de duda su victoria. Sobre este punto opina qué la ayuda de unos elementos forasteros, a menudo se sobrestima, sin considerar apenas que el pleno rendimiento de un casteller proviene del Cap de colla, director técnico, muchas veces ignorado a los ojos del profano y qué es el qué, coordinando la fuerza y habilidad de aquellos, pone la parte más valiosa en la ejecución del Castillo.

Por otra parte, si alguien pretendiera definir la colla de castellers cómo una agrupación de hombres de una misma localidad que hacen Castillos, bueno sería desempolvar el archivo histórico que a este tema concierne y considerar la naturaleza de la gente que allá por el año 1880 subía con los Xiquets de Valls; a segons del quatre de nou net, encontraríamos los Espiridio de Tarragona, Silvestre de Creixell, Bertrán de La Riera y Antón de l'Escola de Torredembarra, bajo el guíaje de Isidro de Rabassó de Valls.

¹¹⁴² *Diario Español*, nº 5297, 23/09/1955, pàgina 6.

¹¹⁴³ Miguel Castellví: Gran aficionat als Nens del Vendrell, autor de diversos articles a la premsa local i comarcal sobre els castells. Autor del llibre *50è aniversari dels castellers Nens del Vendrell, 1926-1976*. Vendrell (Comissió organitzadora), 1976.

Además, el carácter genuinamente amateur de este espectáculo impide saber a priori que castellers formarán parte, un día determinado, de una colla, y cuáles de otra, obedeciendo este detalle precisamente a las gestiones y conveniencias de cada Cap de colla respectivo.

Cabe ahora consignar, que el anónimo Aficionado, que nos acusaba de tendencias localistas, al citar el resultado de los Castillos levantados en Vilafranca dice que los Nens de Vendrell fueron ayudados por la colla vella de Tarragona, los Castellers de Vilafranca por la colla vella de Valls y silencia que la Muixerra lo fue a su vez por la colla nova de Tarragona.

Pasando a otro párrafo de la carta, el autor trata de escamotear la victoria vendrellense, alegando, sin que venga a cuento, que: Los del Vendrell en el concurso del año pasado sin la ayuda de los castellers de Vilafranca no se atrevieron a intentar ni el quatre de vuit ni el dos de set. ¿Ignoraba acaso mi sagaz Aficionado que este año los vendrellenses carecieron de la ayuda de aquellos?. Además, puestos a dar tanta importancia a este capítulo de la ayuda forastera, digamos también que los tarraconenses que subieron con la Muixerra fueron más del doble de los que lo hicieron con los Nens de Vendrell y que entre los Castellers de Vilafranca –rara paradoja- apenas vimos a alguno de esta ciudad.

Finalmente cúmpleme informarle también, acerca de las peculiaridades que concurrieron en la justa obtención de una copa por los Nens de Vendrell, circunstancias que a la sazón desconocía al creer que era: ... por méritos de constancia o porque la comisión no sabía qué hacer con ella. Graso error. El año pasado en la Plaza de Toros de Tarragona, se dirimieron dos cuestiones: 1.El concurso propiamente dicho, merecidamente ganado por la colla vella de Valls. 2. El desempate entre las colles Muixerra y Nens –conforme fue acordado por el jurado nombrado en el Concurso del año 1952- y que se resolvió a favor de esta última, por incomparecencia de la primera. Este y no otro fue el motivo por el cual obtuvieron los vendrellenses el trofeo citado»¹¹⁴⁴.

El 8 d'octubre, a Panadés es publicà una nova carta al director de Miguel Castellví, on es queixava de la crònica que aquest setmanari publicà el dia 3, ja que per a ell estava clara la victòria dels Nens de Vendrell i per justificar-ho, a més, anotava la puntuació que haurien obtingut les colles si s'hagués tractat d'un concurs, aconseguint-ne 1.400

¹¹⁴⁴ *Diario Español*, nº 5302, 29/09/1955, pàgina 3.

els Castellers de Vilafranca, 1.710 la Colla Nova de Valls i 2.200 els Nens del Vendrell¹¹⁴⁵.

El dia 3 de setembre a *Acción Católica*, de la mateixa població que l'anterior, apareixia un article publicat en català i signat per un *Espectador*, que era un clam a la unitat: «*Quina unió de cames i braços! Quina col·laboració! Quin lligam més estret! El castell és –tot ell– unitat. (...) Ara, davant aquesta realitat dels castells –unitat humana realitzada– hi trobem una nota discordant els qui hem assistit a la Plaça de la Vila el dia de Sant Fèlix (...). Ens hi sobraven els crits i sorolls, les desavinences i les xiulades, les discutides, amenaces i cops. Certament que no en coneixem totes les rels ni volem destriar-ne incidents ni senyalar responsabilitats; però la cosa és així als ulls de tots. No noteu el desacord? Quan tot proclama la unitat als quatre vents hem de ser nosaltres els qui ens dividim? Els mateixos que ens donen una lliçó d'unitat i col·laboració, han d'esser els qui, després, es barallin i es divideixin? (...) Repetim-ho: els castells de Sant Fèlix varen tenir una nota discordant. Hem de posar-nos la mà al pit i reconèixer la nostra culpa. No, no i no. Davant la unitat d'esforços que representa un castell no hi posem el contrapès de l'egoisme. Bo és que tinguem un interès pel nostre, però que no sigui un interès egoista i tancat que cerqui la separació i el trencament amb el dels altres. No separació i trencament, sinó unió de tots»¹¹⁴⁶.*

En definitiva, tot i aquesta crida a la unitat, la realitat del panorama casteller era molt diversa. D'una banda, el mateix dia 30 d'agost, després de dinar, alguns castellers de Vilafranca i del Vendrell van arribar a les mans i, fins i tot, el Jan Julivert i l'Oriol Rossell van barallar-se i no es van tornar a parlar fins el 1970¹¹⁴⁷. A més, poc temps després, la colla vilafranquina gairebé va desaparèixer¹¹⁴⁸. D'altra banda, les tensions entre les colles que estaven al capdavant del fet casteller, la del Vendrell i les dos de Valls, provocaven cada vegada un major distanciament i radicalització.

Després de l'actuació quedava pendent cobrar. Així doncs, la Muixerra va cobrar 11.000 pessetes¹¹⁴⁹. Tot i que uns dies després, Fèlix Cusiné signava el rebut del pagament, on detallava: «*importe diez mil seiscientas cincuenta pesetas, que*

¹¹⁴⁵ Panadés. 08/10/1955, nº 725, pàgina 3.

¹¹⁴⁶ *Acción Católica*. Vilafranca del Panadés, nº 30, 03/09/1955, pàgina 3.

¹¹⁴⁷ MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *op. cit.*, pàgina 332, vol. I.

¹¹⁴⁸ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 605, vol. I.

¹¹⁴⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut del cobrament per l'actuació a Vilafranca del Penedès signat pels dirigents de la Muixerra, 30/08/1955.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

*corresponden según contrato establecido, en 10.000 ptas de subvención, con las siguientes gratificaciones: 450 ptas por que el quatre de vuit que se coronó y no se deshizo; y 200 ptas por el tres de set per sota realizado felizmente. La torre de set no se gratificó por haberse efectuado incompleta»*¹¹⁵⁰.

D'altra banda, els Castellers de Vilafranca en van cobrar 9.000. El rebut del pagament, segons Eloi Miralles, incloïa aquesta nota: «*Se hace constar que el contrato ascendía a ocho mil pesetas pero como quiera que el mismo se decía que en caso de hacerse el quatre de vuit y la torre de set se gratificaría con mil pesetas cada uno de estos castillos y teniendo en cuenta que hicieron la torre de set, se aumentan por ello las mencionadas mil pesetas*»¹¹⁵¹.

La Colla Vella de Valls, tot i no tenir cap referència del tracte que van tenir amb la colla amfitriona, del qual només sabem que s'havia d'intentar el quatre de vuit i el dos de set, es conserva l' anotació dels ingressos de la sortida amb el següent detall: «*Recibidos de los componentes colla Vilafranca: 3.000*»¹¹⁵². En definitiva, tot i que la Colla Vella va cobrar per la seva participació amb els de Vilafranca, aquesta actuació no la comptabilitzarem com a seva per no saber els castellers que s'hi van desplaçar, ni el tracte al que s'havia arribat, ni tan sols si es va arribar a complir o no. De totes formes, Ramon Batalla afirma que la col·laboració entre la Vella i els de Vilafranca era molt habitual per la Festa Major. Així, els vilafranquins actuaven, normalment, els dies 29 i 31 (de fet, l'única excepció fou aquesta temporada), mentre que la Vella, quan era contractada, ho feia el dia 30. Per aquest motiu, alguns castellers de la Vella ajudaven la colla local i el dia 30 eren els locals qui ajudaven a la Vella, i continuà dient que aquesta pràctica es va seguir produint fins finals de la dècada dels seixanta. A més, considera que aquestes ajudes estaven totalment admeses i acceptades i aclaria que pel que fa a la Vella, normalment només rebia aquest suport per la sortida a Vilafranca, mentre que la Muixerra rebia el suport de la Nova de Sant Magí amb molta més regularitat. Pel que fa al tema dels diners, no recorda el referent a l'any que analitzem, però en tot cas, l'habitual era que els locals es fessin càrrec del menjar i l'allotjament dels castellers vallencs que els ajudaven els dies esmentats¹¹⁵³. Francesc Piñas, per la seva banda,

¹¹⁵⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Rebut del cobrament per l'actuació a Vilafranca del Penedès signat per l'administrador de la festa, 05/09/1955.

¹¹⁵¹ MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *op. cit.*, pàgina 331, vol. I.

¹¹⁵² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹¹⁵³ Entrevista realitzada a Ramón Batalla Costas el dia 28 de febrer de 2014.

afirma que la col·laboració entre les dos colles per Sant Fèlix era habitual i que no hi va haver cap problema, fins i tot recorda que l'any 1963, quan la Vella va descarregar el quatre de vuit, de les quatre agulles que el formaven tres eren de Vilafranca¹¹⁵⁴.

Finalment, hem de fer dos apreciacions sobre la Muixerra: el tema de l'enganxa i la bicefàlia. En relació al primer, l'enganxa s'havia trobat malament durant l'actuació. La colla, va inserir aquesta nota al setmanari vallenc: «*Nos ruega esta colla hagamos público su más sincero y profundo agradecimiento a las autoridades de Vilafranca del Panadés, Cruz Roja, médicos y farmacéuticos por los desvelos y atenciones habidas y auxilios presentados tan desinteresadamente, con motivo del ataque de apendicitis que sufrió uno de sus anxnetas pocos momentos antes de empezar su actuación allí. A todos, nos insisten con emoción, les digamos en su nombre: muchas gracias*»¹¹⁵⁵. La qüestió de la direcció conjunta la reflectí *Panadés*, en assenyalar que els responsables de la colla eren Ramón Pallarés Pons "Titànic" i Llorenç Fabra Español "Llorençó"¹¹⁵⁶, el que confirmava que poc a poc la colla anava adquirint una mena de direcció col·legiada.

En conclusió, la temporada havia estat desigual per a les colles. Si l'any anterior la Muixerra estava passant pel seu pitjor moment, quan gairebé havien desaparegut, abandonaren la colla diversos castellers importants i només s'havia pogut descarregar el tres de set per baix, el 1955 havien aconseguit una bona embranzida. La nova direcció de la colla i el suport esmentat per Lirón de diversos castellers de Tarragona, havia posat al seu abast tornar a fer els castells importants, com el dos de set i el quatre de vuit.

En situació inversament proporcional es trobava la Vella, que l'any anterior havia vençut al concurs de Tarragona i havia descarregat quatre dos de set i carregat dos tres de vuit i dos quatre de vuit, aquesta temporada només havien pogut mantenir el nivell amb el dos de set i, tot i els intents de fer el tres i quatre de vuit, no ho havien aconseguit.

L'11 de febrer de 1956, el setmanari vallenc apuntava que l'escriptor anglès, Peter Brook, havia visitat la ciutat per veure els Xiquets en acció, pensant-se que per la Candela actuarien. Segons la premsa, tot i la desil·lusió, es va informar de tot el que va

¹¹⁵⁴ Entrevista realitzada a Francesc Piñas Brucart el dia 28 de febrer de 2014.

¹¹⁵⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 658, 03/09/1955, pàgina 3.

¹¹⁵⁶ *Panadés*. 27/08/1955, nº 719, pàgina 6.

poder. La noticia acabava amb una pregunta: «¿Habrà que pensar, en lo sucesivo, en ofrecer a las dos colles una oportunidad en las fiestas de la Candela de efectuar una exhibición?»¹¹⁵⁷.

Estava clar que els Xiquets eren un dels principals atractius de la ciutat i hi havia la voluntat d'aprofitar-ho al màxim. Fins i tot des del Ministeri de Turisme, ja que el delegat provincial envià una carta a l'alcalde vallenc on li adjuntava un calendari «editado por la Dirección General de Turismo, en el que por primera vez se publica una fotografía de los clásicos Xiquets, genuina manifestación folklórica de nuestro campo»¹¹⁵⁸.

L'11 de maig la Muixerra va actuar a **Granollers**, en motiu de la fira anual de ramaderia¹¹⁵⁹, on van realitzar una exhibició per a les autoritats aixecant-hi «sus difíciles ejercicios y torres humanas»¹¹⁶⁰. Tot i no tenir constància dels castells que s'hi van fer, sabem alguna cosa sobre la seva contractació. Així, el 13 de febrer l'alcalde de Granollers va escriure al de Valls dient-li: «Oportunamente recibí la visita del Cap de Colla de la Muxerra, quien se desplazó (...) a petición de Vd. para concretar las condiciones y detalles de una posible actuación (...). Con dicho señor no ultimamos un acuerdo definitivo, por ser ello cuestión que tiene que decidir el Patronato Municipal de Ferias y Fiestas, pero casi quedó decidida su actuación.

Con fecha 7 de febrero recibo una carta firmada por J. Viñas de la Colla Vella (Rabassó), quien también se me dirige por indicación de Vd. ofreciéndome similares condiciones que las de la otra colla.

Me dirijo a Vd. para que me aclare la situación pues ignoro si tiene algún compromiso con alguno de estos grupos de Xiquets, y si efectivamente Vd. habló a los dos directivos para que se me dirigieran.

En realidad no tengo ninguna preferencia, y supongo que cualquiera de las dos agrupaciones obtendrían el mismo éxito. Pero como que casi me comprometí con el Cap de Colla que me visitó, le agradecería que me aclarara un poco la cuestión»¹¹⁶¹.

¹¹⁵⁷ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 681, 11/02/1956, pàgina 5.

¹¹⁵⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 555. Carta del Delegat Provincial del Ministeri d'Informació i Turisme a l'alcalde Fàbregas, 07/03/1956.

¹¹⁵⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 694, 12/05/1956, pàgina 3.

¹¹⁶⁰ La Vanguardia Española, nº 27.973, 13/05/1956, pàgina 44.

¹¹⁶¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta de l'alcalde de Granollers al de Valls, 13/02/1956.

La resposta de Fàbregas era clara: *«con relación a la duda que se te ofrece, personalmente, me inclino por la Agrupación que te visitó»* i afegia: *«Como Alcalde de la ciudad, cuando llega alguna petición a través del Ayuntamiento, la traslado a las dos Agrupaciones, no obstante, como te digo, personalmente, me merece más simpatía la que te recomendé a través del interesado que se desplazó a Granollers»*¹¹⁶².

Aquesta gestió mostrava com des de l'Ajuntament es pretenia una certa imparcialitat alhora de transmetre les possibles actuacions a les dos colles, però veient la resposta de Fàbregas no quedava dubte de quina colla s'havia de contractar i, de fet, era la que el consistori venia patrocinant des de sempre.

El 19 de maig s'anunciava a la premsa la participació dels Xiquets de Valls a **Siurana** en motiu de la inauguració oficial del telèfon, de l'enllumenat públic i moltes altres millores efectuades a la població. A l'acte hi van assistir diverses autoritats i el cardenal de Tarragona¹¹⁶³. Segons Joan Climent, s'hi van desplaçar entre 60 i 70 castellers de la Muixerra, sense cobrar res i a peu, des de Cornudella, que estava a uns 6 quilometres de distància. Pel que fa als castells, hi aixecaren el tres de set, el quatre de set, el dos de sis i un pilar de cinc¹¹⁶⁴.

El mateix dia, al tard, la colla empenia el viatge a **Madrid**, per ser-hi els dies 22 i 23 de maig a la inauguració de la Fira del Camp i al Dia de Catalunya, a iniciativa del Governador Civil de la Província, José González Sama¹¹⁶⁵. De fet, el mes anterior, el governador havia escrit a Fàbregas per demanar-li un pressupost dels Xiquets per actuar-hi i, tot i no tenir constància de la resposta, al final hi van assistir¹¹⁶⁶.

El dia abans la premsa tarragonina n'informava: *«la provincia aportará, entre otros elementos, para el mayor lucimiento de los actos inaugurales de la feria del Campo, los famosos Xiquets de Valls, pertenecientes a la Obra Sindical Educación y Descanso, que levantarán sus atrevidas torres Humanas frente al pabellón de la provincia de Tarragona al ser visitado por el Caudillo. (...) La colla de los Xiquets de Valls que*

¹¹⁶² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Resposta de Fàbregas a l'alcalde de Granollers, 22/02/1956.

¹¹⁶³ *Diario Español*, nº 5501, 19/05/1955, pàgina 5.

¹¹⁶⁴ CLIMENT FERRÉ, Joan. "Un nou castell a Siurana" (2009) El Casteller.cat. <http://www.elcasteller.cat/unnoucastellasiurana.html>, [03/03/2014].

¹¹⁶⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 695, 19/05/1956, pàgina 3.

¹¹⁶⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 532. Carta del Governador civil de Tarragona a l'alcalde Fàbregas per demanar pressupost dels Xiquets, 27/04/1956.

tomará parte en dichos actos es la misma que hace siete años ofreció al Caudillo y a su egregia esposa una exhibición en el Palacio de el Pardo»¹¹⁶⁷.

La participació dels Xiquets en aquests actes va ser un èxit i se'n feren ressò molts mitjans de comunicació, com l'ABC, *La Vanguardia*, *Diario Español*, etc. Però en destacarem la informació del setmanari vallenc: «*La Muxerra ofreció al Excmo. Sr. Ministro de Agricultura, frente dicho Ministerio, una exhibición que fue presenciada (...) por el Embajador de Italia y otras personalidades italianas; por el Excmo. Sr. Gobernador Civil de la Provincia con otras autoridades y por el Sr. Alcalde de nuestra ciudad. Fue muy aplaudida y felicitada por todos ellos así como por el numerosísimo público que se reunió allí con tal motivo.*

También efectuó otras exhibiciones en la Delegación Nacional de Sindicatos y a la Secretaría General del Movimiento, (...).

No pudo actuar en honor del Caudillo, en el acto de la inauguración de la Feria del Campo, a causa de la lluvia.

Si lo hizo al día siguiente, en el recinto de la misma, con motivo del Día de Cataluña»¹¹⁶⁸.

Diario Español ho ampliava: «*Por su parte, la Diputación provincial y el Ayuntamiento de Valls cooperaron eficazmente, al aspecto popular y de exaltación folklórica de nuestra provincia con el viaje que realizaron los Xiquets de Valls, cuyas actuaciones en Madrid fueron seguidas con vivísimo interés»¹¹⁶⁹*. Aquesta afirmació fa pensar que van ser els encarregats de pagar les despeses a la Muixerra, però no hi ha cap document que en faci referència fins l'any següent, quan l'alcalde Fàbregas va escriure una carta al Governador Civil de la Província per tractar diversos assumptes econòmics entre els que li recordava que encara es devien les 15.000 pessetes als Xiquets de Valls pel desplaçament a Madrid, en motiu de la Fira del Camp¹¹⁷⁰.

El tema de la canalla sempre estava present i generava tensions entre les colles i el viatge de la Muixerra a Madrid no en va ser una excepció. Segons Agustí Pena «*la fidelitat dels pares a l'hora de deixar els seus fills variava en funció de l'oferta. (...) Els*

¹¹⁶⁷ *Diario Español*, nº 5502, 20/05/1955, pàgina 9.

¹¹⁶⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 696, 26/05/1956, pàgina 5.

¹¹⁶⁹ *Diario Español*, nº 5513, 02/06/1955, pàgina 3.

¹¹⁷⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Carta de l'alcalde Fàbregas al Governador Civil, 25/03/1957.

capdavaners de la colla oficial van anar fins al domicili d'Antonio Sánchez Ruiz, un dels petits que pujava amb la Vella. El seu germà, Alfonso, pujava amb l'altra colla i en recollir-lo li van preguntar si li faria gràcia anar a Madrid. Un nen d'onze anys, posant-li al davant la possibilitat de fer un viatge que pràcticament significava descobrir el món, no va poder dir que no. Se'l van endur amb els grallers cap a Tarragona, des d'on havien d'iniciar el viatge, perquè no anés amb la resta de castellers. (...). [Algú de la Vella se'n va assabentar]. En arribar Sánchez a l'estació de ferrocarril de Tarragona ja l'esperaven Pep de la Llet, Joan Pena i Juan Sánchez, el seu germà gran que anava amb la Vella (...). Els castellers de la Vella no estaven disposats a deixar que se l'enduguessin i va començar una violenta discussió amb els membres de l'altra colla. Després de força paraules gruixudes, Sánchez pujava al taxi de Ramón Pallarés Pons –un dels capdavaners de la Muixerra- per tornar cap a Valls»¹¹⁷¹.

Durant el mes de juny, es van iniciar les gestions per a la Festa Major de Sant Joan a **Valls**. La premsa local informava que s'havien invitat les dos colles i detallava les condicions de la proposta. «*Dos actuaciones: Día 23, por la noche y día 24, al mediodía. A levantar como mínimo, en la exhibición completa, o sea el día de San Juan: el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig; otro castillo a escoger y el pilar de cinc. Únicamente podrán variarse estos castillos, superándolos. O sea con el dos de set; el quatre o el tres de huit.*

Para ello se ofrece a cada colla lo siguiente:

<i>Premio de salida</i>	<i>6.000 ptas.</i>
<i>Dos de set</i>	<i>500</i>
<i>Quatre de huit</i>	<i>800</i>
<i>Tres de huit</i>	<i>1.000</i>

Se hace constar, en los contratos, que si una colla considerase que no podía levantar los castillos que se imponen como mínimo, y sí el tres de set; quatre de set y dos de sis, para que no se viese privada de participar, podrá hacerlo igualmente, percibiendo la siguiente subvención: 4.000 ptas. como premio de salida y con la obligación de levantar tres castillos, de los indicados últimamente, el día 24, y un pilar, sin especificar sea de quatre o de cinc, y otros dos el día 23, por la noche con un pilar»¹¹⁷².

¹¹⁷¹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 50, vol. I.

¹¹⁷² Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 699, 16/06/1956, pàgina 2.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Que passava per a que l'Ajuntament oferís un contracte a la baixa? Alguna de les colles tenia algun problema i no podia mantenir el seu nivell? En principi, les dos podien fer els castells sol·licitats sense massa complicacions i, fins i tot, intentar el quatre de vuit o el dos de set.

No sabem a qui es dirigia la proposta de les 4.000 pessetes, però Agustí Pena afirmava que la Vella no havia actuat perquè «*les dotacions econòmiques que el consistori atorgava no feien la mateixa justícia a les dues colles*»¹¹⁷³. Fos com fos, sembla que el contracte a la baixa era per la Vella, que tot i no actuar, al llibre de comptabilitat de la colla, hi apareix un llistat de castellers en relació a la Festa Major per als dies 23 i 24.

Quadre n° 31: Llistat de castellers de la Colla Vella per Sant Joan:

Cognoms	Nom	Renom
Artacho i Sànchez	Francesc	
Badia Batalla	Rafael	<i>Poma</i>
Barberà Rosich	Josep M ^a	
Batalla Mallorquí	Josep	<i>Pep de Fèlix</i>
Bové Poblet	Joaquim	<i>Quim de Magranes</i>
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>
Cabré		
Costas Farré	Magí	<i>Magí de la Biela</i>
Jofré Domingo	Josep	<i>Pep d'Alió</i>
Doménech	Ramón	
Forès Babot	Artur	<i>Arturet</i>
Dorca Franco	Joan	<i>Juanillo</i>
García Verde	Alfred	<i>Alfredo</i>
Gavaldà Guasch	Isidre	
González Dorca	Cecilio	
Grases Cañellas	Cirilo	
Guinovart Escarré	Joan	
Izquierdo Artero	Joan	<i>Joan del Bessonet</i>
Izquierdo Artero	Antonio	<i>Bessonet</i>

¹¹⁷³ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 50, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>
Izquierdo Artero	Diego	<i>Diego</i>
Jaumejoan Rodon	Erasme	
Madurell Batalla	Jaume	<i>l'alcoverenc</i>
Mallorquí Farré	Ramón	<i>Ramonet del Ble</i>
Mallorquí i Rosanes	Joan	<i>Titu- fill</i>
Mallorquí Cistaré	Joan	<i>Titu de Guiu</i>
Mateu Güell	Antòn	<i>Barrusques</i>
Menisc	P.	
Moncunill Grau	Ramón	<i>Garrite</i>
Melet Minguell	Joan	
Olivé Vives	Josep	<i>Surot</i>
Oliver Martínez	Joan	
Ortega Giner	Tomás	<i>Tomate</i>
Parés Batalla	Albert	<i>Esbert de Parés (fill)</i>
Pena Gavaldà	Joan	<i>Ros de Xamalí</i>
Pi Puntijoch	Agustí	<i>Minairo fill</i>
Pi Cibergans	Josep M	<i>Minairo</i>
Prades Vitarch	Restituto	
Queralt Fargas	Pere	
Rodon Llach	Robert	<i>Berto</i>
Rodón Pairo	Pere	
Martínez Hernández	Rodrigo	
López Martínez	Miquel	<i>El Ros</i>
Samaniego Pérez	Ramon	
Sánchez Ramírez	Manuel	
Sánchez Ruiz	Joan	<i>Juanillo</i>
Sánchez Ruiz	Antonio	<i>Joquillo</i>
Serra Foclh	Pere	<i>Serra de l'ull</i>
Serramià Calbet	Sebastià	
Solé i Salesas	Ramón	<i>Ramon de Nulles</i>
Soto Martínez	Juan Antonio	
Tous Balsells	Ignasi	<i>Dotze hores - pare</i>

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom
Trujillo Espinosa	Julián	
Vidal		
Viñas Vila	Jaume	<i>fill</i>
Vives Suriá, Mn.	Joan	<i>Joan de ca la Cirera</i>
Hernández Tur	Josep M ^a	

Font: de l'autor a partir del llistat de l'Arxiu Francesc Piñas Brucart. *Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls*, Volum I, i la col·laboració de Francesc Piñas Brucart.

Del document calen destacar dos factors importants: D'una banda, els castellers van cobrar. Podria parèixer estrany, però sembla lògic que alguns membres de la colla demanessin cobrar igual ja que el tema econòmic seguia sent important. I d'altra banda, destaca l'absència de la família Batet de Gavà i dels castellers que els acompanyaven.

Així doncs, podria ser que aquesta absència fos el motiu pel qual la Vella no pogués assegurar-se de fer els castells que demanava l'Ajuntament. La meva hipòtesis es que quan els directius van saber que hi haurien baixes destacades van decidir no actuar i l'Ajuntament els va fer una contraoferta a la baixa que tampoc van acceptar. Després, la resta de membres s'haurien queixat i insistit per tal de mantenir els ingressos i finalment, la direcció, per evitar tensions majors, hauria acceptat pagar als castellers.

Pel que fa a l'actuació només hi assistí la Muixerra que el 23, a la sortida de Completes, va descarregar el tres de set per baix, un altre castell de set i el pilar de cinc. I el dia 24, intentà el quatre de vuit sense aconseguir-ho i descarregà el tres de set per baix, el dos de sis i un pilar de cinc¹¹⁷⁴. Tot i no ser una gran actuació, va cobrar de l'Ajuntament la quantitat establerta¹¹⁷⁵.

Uns dies després de la Festa Major, des de l'alcaldia es va obrir un expedient disciplinari a diverses entitats, entre les quals la Muixerra. Primer s'expedientà a la Guàrdia Municipal per presentar-se amb l'uniforme de diari enlloc del de gala. Pel que fa als Capgrossos, se'ls expedientà per no estar presents a la sortida de l'església i es va amonestar al guarda que els havia d'acompanyar. Al secretari accidental de

¹¹⁷⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 699, 29/06/1956, pàgina 1.

¹¹⁷⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1956. Lliurament número 395, 31/07/1956.

l'Ajuntament, Josep Roig Bonet, se li exigí una justificació per no haver assistit a l'església el dia 24. Finalment, en referència a la Muixerra, enviaren la següent carta al cap: *«Comprobado también que la colla la Muxerra de los Xiquets de Valls no llegó a tiempo para acompañar a la Corporación Municipal y autoridades, como es costumbre y se especificaba en el contrato, al trasladarse estas a la arciprestal para asistir a los Divinos Oficios en honor del Santo Patrono, y a la salida de los mismos, requiérase a dicha colla para que justifique su falta»*¹¹⁷⁶.

La Guàrdia Municipal respongué a l'Ajuntament que per les instruccions rebudes van considerar que no feia falta portar l'uniforme de gala però quan veure a la resta dels participants van decidir anar a canviar-se però ja no hi van ser a temps. El responsable dels capgrossos no va respondre, però sí que ho feu el guarda que els acompanyava que informà que no els va estar vigilant tota l'estona perquè li ordenaren que anés a posar-se l'uniforme de gala. Pel que fa a la resta, no sabem si van respondre o no, ni tan sols si hi van haver conseqüències, ja que a l'expedient no s'hi conserven més documents¹¹⁷⁷.

Acabada la Festa Major vallenca la Muixerra continuà amb les seves actuacions. La primera la realitzà el dia 25 de juliol a **Puig-reig** on, tot i no tenir constància dels castells que s'hi realitzaren, reproduïm la carta que envià el president de *«la Comisión de Fiestas de la Colonia Vidal, después de pasada su fiesta mayor, tiene el gusto de testimoniar a los célebres Xiquets de Valls, colla la Muxerra, el más elogioso comentario de su reciente actuación en nuestra colonia.*

La presentación de este notabilísimo conjunto, que se desenvuelve con tanta despreocupación y hace las delicias del público que llega a cautivarlo y sirve con enorme interés aplaudiendo entusiasmados cada uno de sus castillos, fue, como se deduce, del total agrado de todos.

La nota cumbre fue en el momento en que Vds. abandonaron el campo (...), y el distinguido público les despidió con una larga y prolongada ovación que nos honra tanto a Vds. como esta Comisión de Fiestas, creyendo que lo sucesivo no será esta

¹¹⁷⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 543. Expedient disciplinari a la Guàrdia Municipal, a la Muixerra, als Capgrossos, al secretari accidental de l'Ajuntament en relació a la Festa Major de Sant Joan, juny i juliol de 1956.

¹¹⁷⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 543. Expedient disciplinari a la Guàrdia Municipal, a la Muixerra, als Capgrossos, al secretari accidental de l'Ajuntament en relació a la Festa Major de Sant Joan, juny i juliol de 1956.

actuación la última en este Alto Llobregat, hasta ahora desconocedor de los Xiquets de Valls.

Nuestra particular felicitación a esta colla por su buen comportamiento y disciplina, que honra la población de Valls, tierra de los Xiquets, y a nuestro folklore patrio»¹¹⁷⁸.

El dia 29, la Muixerra actuà a l'**Espluga de Francolí**, on tot i no tenir constància dels castells que hi realitzà fou molt aplaudida¹¹⁷⁹.

El dia 1 d'agost es va celebrar a **Valls**, organitzat per Foment d'Iniciatives i Turisme i l'Ajuntament, el VI Concurs Regional de Fruits del Camp i Flors, amb la presència del governador de la província i del cardenal¹¹⁸⁰. Hi van participar les dos colles i la premsa local n'informà així: *«le correspondió abrir la exhibición a la colla vella que nos ofreció, intercalando sus castillos con los de la Muxerra, un muy buen tres de set; un maravilloso, por su belleza y seguridad así como rapidez, dos de sis y un pilar de cinc y luego un pilar de quatre andando y que llegó hasta el escenario para hacer entrega al Sr. Cardenal del banderín que se ofrecía al Papa, sumándose al homenaje que se le tributaba, siendo recibido por el señor cardenal con vivas muestras de emoción entre delirantes ovaciones la colla fue muy aplaudida y felicitada por su excelente labor. La Muxerra nos ofreció un quatre de sis net, el dos de sis y el pilar de cinc al segundo intento, terminando igualmente con un pilar de quatre andando para ofrecer también al Sr. Cardenal un banderín a entregarlo a S.S. el Papa, que fue recibido por S.E. Reverendísima con emoción, entre grandes aplausos»¹¹⁸¹.*

Tot i no tenir cap referència a les gestions d'aquesta actuació, sabem que la Vella va rebre de l'Ajuntament 1.500 pessetes i se'n van gastar 200 amb el banderí¹¹⁸².

El 5 d'agost, **Valls** va rebre la visita del *Campamento Nacional de Mandos Francisco Franco*, que per etapes anava de Lleida a Tarragona¹¹⁸³. L'Ajuntament, *«dada cuenta de la visita que realizará a nuestra ciudad, (...) se acuerda costear el importe de una*

¹¹⁷⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 707, 11/08/1956, pàgina 2.

¹¹⁷⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 706, 04/08/1956, pàgina 3.

¹¹⁸⁰ *Diario Español*, nº 5566, 03/08/1955, pàgina 5.

¹¹⁸¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 707, 11/08/1956, pàgines 3 i 4.

¹¹⁸² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹¹⁸³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 706, 04/08/1956, pàgina 1.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

exhibición de los Xiquets de Valls en honor de los muchachos del frente de juventudes que en número de 700 componen el citado campamento»¹¹⁸⁴.

Finalment, molts dels actes es van haver d'anular per la pluja, però quan deixà de ploure es continuà amb el programa previst. Es va fer l'homenatge als caiguts, el foc de campanya i després l'actuació dels Xiquets. La Vella va descarregar-hi el tres de set, el dos de sis net, el tres de sis per sota i dos pilars de quatre¹¹⁸⁵. Per aquesta actuació la colla va rebre 2.080 pessetes de l'Ajuntament¹¹⁸⁶.

¹¹⁸⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 649. Llibre d'actes del 15/07/1955 al 12/04/1957, acta del 03/08/1956, pàgina 59.

¹¹⁸⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 707, 11/08/1956, pàgina 7.

¹¹⁸⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1956. Lliurament número 458, 31/08/1956.

Quadre nº 32: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1955 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
15 de maig	Manlleu	75è aniversari del col·legi Sagrat Cor	Colla Vella	No documentats.
5 de juny	Valls	Visita dels membres de la Passió d'Olesa de Montserrat	Colla Vella i Muixerra	Colla Vella: 3 de 7 per baix; pilar de 5. Muixerra: 2 de 6; intent pilar de 5; pilar de 5.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Colla Vella i Muixerra	Colla Vella, dia 23: 3 de 7 per baix. Dia 24: intent 2 de 7; 2 de 7 carregat; intent 4 de 8. Muixerra, dia 23: 3 de 7 per baix. Dia 24: 4 de 8; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7; pilar de 5.
15 d'agost	Torregrosa	Festa Major	Colla Vella	No documentats.
15 d'agost	La Bisbal	Festa Major	La Muixerra	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; 2 de 7; i dos intents 4 de 8.
16 d'agost	Solivella	Festa Major	Colla Vella	No documentats.
24 d'agost	Igualada	Festa Major	Colla Vella	3 de 7 per baix; 4 de 7; 2 de 7.
28 d'agost	Arboç	Festa Major	La Muixerra	4 de 8; intent 2 de 7; 3 de 7 per baix.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	La Muixerra	4 de 8 carregat; 2 de 6; 3 de 7 per baix; pilar de 5 carregat.
10 de setembre	Olot	Festa Major	La Muixerra	No documentats.
24 de setembre	Barcelona	Festes de la Mercè	La Muixerra	No documentats.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
23 d'octubre	Torelló	Festa en honor de Sant Antoni	Colla Vella	Castells de sis; 3 de 6 per baix; 2 de 6.
24 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	La Muixerra i Colla Vella	Muixerra: 4 de 8 carregat; 2 de 7; 3 de 7 per baix, tres pilars de 5. Colla Vella: intent 3 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; pilar de 5.
27 d'octubre	Poblet	VIII Assamblea Nacional d'Avicultura	La Muixerra	Castells de sis i de set.
27 de novembre	Valls	Festa Patronal de la Colla	La Muixerra	4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.

Font: De l'autor, a partir de la documentació consultada.

4.2. Ara la Vella...

Feia uns mesos que des de **Tarragona** s'havien iniciat els preparatius per celebrar-hi un nou concurs de castells. La primera gestió que coneixem la feu la Colla Vella el 26 de juny: *«De conformidad con la entrevista sostenida por los señores Fà y Llorens, con el que suscribe y el Cap de Colla comisionados a tal efecto y que se personaron a esa la semana pasada, pláceme indicarles que la Colla Vella de los Xiquets de Valls tomará parte en el concurso de los mismos a celebrar en esta de Tarragona para las fiestas de San Magín, haciendo constar que se reserva el derecho de renunciar a la misma, siempre y cuando las bases a presentar no se rijan a la netedad y seriedad que en estos casos y para el bien de todos se precisa, con una imparcialidad rigurosa que beneficie para igual a todos, bases que esperamos ofrecerán ustedes oportunidad de estudiar en conjunto con los dirigentes de todas las collas a participar. Como punto final damos ya a entender que la Colla Vella de los Xiquets de Valls, no aceptará ir al concurso, si una colla no partícipe puede ayudar a otra participante. Todas estas notas no se las tomen Vds. con ufanería de nuestra parte, pero en vista del fracaso de la participación, digo organización última, en la que fue la única perjudicada a pesar de su triunfo, quiere reservarse todos los derechos que como colla a participar le confiere»*¹¹⁸⁷.

El dia 11 de juliol la Comissió de Festes es va posar en contacte amb els representants de les colles per agrair-los la participació i *«con el fin de proceder al estudio y aprobación de las bases que han de regir el concurso de referencia, le ruego se sirva asistir a la reunión de todos los representantes de las collas que tendrá lugar en este palacio municipal el día 15 de los corrientes a las 16 horas»*¹¹⁸⁸.

Un dia abans, la premsa local escrivia: *«Parece ser que, con motivo de las fiestas de San Magín, se intenta celebrar otro concurso de Castells, entre las Colles castelleres. Al efecto, una Comisión del Ayuntamiento de Tarragona ha estado en ésta visitando las colles vallenses: la Vella y la Muxerra y parece ser hay deseos de acceder a lo solicitado, y ánimos.*

¹¹⁸⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de la Colla Vella a la Comissió de Festes de Tarragona, 26/06/1956.

¹¹⁸⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de la Comissió de Festes de Tarragona a la Muixerra i la Vella, 11/07/1956.

Que se puntualicen bien las bases y la composición del Jurado para que no se repita lo de los dos últimos concursos, celebrados también en Tarragona»¹¹⁸⁹.

El dia següent s'aprovaren les bases per al concurs: S'acceptava la participació de totes les colles i es prohibia que s'ajudessin les unes a les altres. Pel que fa als punts, els dos castells més valorats eren el pilar de sis i el tres de vuit, seguits del quatre de vuit i el dos de set. En cas d'empat es tindrien en compte les repeticions realitzades i quina colla feia els castells més ràpid¹¹⁹⁰. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 40, pàgina 628).

El 7 d'agost la Comissió de Festes envià els passis per al concurs a la Muixerra. En total 150 per a que tot el personal de la colla pogués accedir a la plaça de braus i es demanava una persona per formar part del jurat¹¹⁹¹. Pel que fa al numero de passis, hem de pensar que amb la colla no només hi anaven els castellers sinó que també hi assistien amics, acompanyants i afeccionats.

El dia abans dels concurs el setmanari insistia «*en advertir a las colles que pongan mucho cuidado en la composición del jurado y en puntualizar bien y claramente todos los aspectos de las Bases acordadas. Que gato escarmentado con agua...*»¹¹⁹².

Finalment, el jurat quedà establert de la següent manera: President: Joan Roset Mestre (tinent d'alcalde i president de la Comissió de Festes de Tarragona). Vocals: Lluís Roselló García (tinent d'alcalde en representació de l'Ajuntament). Josep Maria Rodón Calvet (representant de la Muixerra de Valls). Tomás Monguió Mateu (Representant de la Colla de Sant Magí de Tarragona). Antoni Romeu Vidal (representant de la Colla Nens del Vendrell). Josep Gibert Ferré (representant de la Colla Vella de Tarragona). Àngel Tondo Díaz (representant de la Colla Vella Xiquets de Valls). Secretari: Llorens Grau (Secretari de la Comissió de Festes)¹¹⁹³.

Acabat el concurs, el setmanari vallenc detallava l'actuació: «*y un nuevo éxito lograron los bravos Xiquets para el pueblo que los creara a principios del siglo pasado y*

¹¹⁸⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 703, 14/07/1956, pàgina 3.

¹¹⁹⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Bases per al concurs de castells, 15/07/1956.

¹¹⁹¹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de la Comissió de Festes de Tarragona a la Muixerra, 07/08/1956.

¹¹⁹² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 707, 11/08/1956, pàgina 7.

¹¹⁹³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Acta del Concurs, 12/08/1956.

sostuviera, él sólo, durante más de un siglo estos ejercicios: la Vella, que ya detentaba el título de campeona, conseguido en 1954, en la misma plaza de toros de Tarragona, en donde se celebró como este año el concurso, revalidó su clase y primacía logrando proclamarse, si bien brillantemente y merecidamente, campeona en este concurso; y la Muxerra, que en 1954 no se presentó, obtuvo, a pesar de tener la suerte por enemiga, un honroso y elogiabile segundo sitio en la clasificación, y con el título de subcampeona. (...).

Magnífica pues, jornada la de un domingo para Valls y sus Xiquets, y porque así era y así se sienten los Castells, no en plan de competencia o propagandístico sino porque se aman como se ama a un hijo que ha dado al mundo un folklore único, tanto en los momentos de crisis como en los de euforia, tributo a la colla Vella, a su llegada a la ciudad y al ofrecer a su pueblo, frente al ayuntamiento, una breve exhibición, un recibimiento esplendoroso y sentido.

La enhorabuena más efusiva y el aplauso más entusiasta para la colla Vella por su título logrado en reñida competición, e igualmente para la Muxerra por el de subcampeona, no conseguido, ciertamente, con facilidad si no lo contrario». Pel que fa a les bases, l'article comentava que s'havien tornat a cometre errors, com per exemple donar la mateixa puntuació al pilar de sis que al tres de vuit. I seguia amb l'actuació de les colles: «Salió la Muxerra con el quatre de vuit, bien montado y coronado, pero se desmoronó después de iniciar la bajada l'anxaneta. Siguió con un tres de set aixecat per sota muy bueno, y luego después de haber intentado el tres de vuit y el dos de set, consiguió un excelente quatre de set amb el pilar al mig. En total pues sumó 2010 puntos.

La Vella, de Valls, inició su actuación con un magnífico dos de set; con otro, y bueno, tres de set per sota y finalmente con un valiente tres de vuit, bien ejecutado y coronado, desplomándose después de iniciar el descenso l'anxaneta. En total 2670 puntos. Excelente puntuación.

Las demás colles consiguieron: Nens de Vendrell, 1920 puntos. (...), por un tres de set per sota; dos de set, que cayó después de coronado y por el quatre de set amb el pilar al mig. Intentó antes el quatre de vuit, que subía bien, cayendo antes de entrar l'anxaneta.

La nova de Tarragona, 1000 puntos por un tres de set; dos de sis y pilar de cinc, probando otros castillos.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

La Vella de Tarragona, 400 puntos por un dos de sis, después de haber intentado otros castillos». En arribar al poble, la Vella «después de un pasacalle triunfal, acompañada por una banda de música y las gralles, obsequió a Valls, en la plaza de España que se llenó totalmente, con dos castillos y el pilar de cinc siendo ovacionada»¹¹⁹⁴.

Aquest concurs va mostrar diverses coses. D'una banda, les colles tarragonines no passaven pel seu millor moment i, si el 1954 la Colla Nova de Sant Magí havia pogut fer el quatre de vuit amb l'ajut dels vallencs de la Muixerra, i l'any següent l'havia fet la Colla Vella amb el suport dels vendrellencs, aquest any cap de les dos havia pogut fer castells importants. D'altra banda, els Nens del Vendrell només van aconseguir el dos de set, no van poder amb el quatre de vuit i ni tant sols van intentar el tres de vuit. Pel que fa a les colles vallenques, van ser les veritables protagonistes, carregant els castells més importants. A més, aquesta edició del concurs va viure una important reducció de públic, potser motivat pel mal moment de les colles locals o que els afeccionats, saben que les colles no rebrien ajudes externes, no esperaven massa bons castells. Fos com fos, la prohibició de rebre ajudes va posar cada colla al seu lloc.

Pel que fa als emoluments per participar-hi, les dos colles locals van cobrar 4.500 pessetes, mentre que els de Valls i del Vendrell en cobraren 9.000. A més, cada colla va rebre en pessetes l'equivalent als punts aconseguits durant la competició. Així, la Vella de Valls va cobrar 11.670 pessetes; la Muxerra 11.010; els Nens del Vendrell 10.920; la Colla de Sant Magí 5.500 i la Vella de Tarragona 4.900¹¹⁹⁵.

El mateix dia del concurs Ramón Pallarès, com a representant de la Muixerra, escrivia una carta a la Comissió de Festes de Tarragona: *«nos place mandarles la lista del personal de esta colla, como advertirán, al encabezamiento de la lista hay el personal accidentado, debido a la premura del tiempo si en dicho personal accidentado faltara alguno de la lista provisional que les hemos entregado esta tarde, tendrán la bondad de añadirlos»*¹¹⁹⁶. Cal suposar que els organitzadors del concurs eren els encarregats de gestionar l'assegurança en cas d'accident i de fer-se càrrec de les despeses mèdiques, per això, acabat el concurs la colla facilitava les dades dels que havien pres mal, tot i

¹¹⁹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 708, 18/08/1956, pàgina 1.

¹¹⁹⁵ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Premis i subvencions del concurs de 1956.

¹¹⁹⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de la Muixerra a la Comissió de Festes de Tarragona per notificar els castellers que es van fer mal, 12/08/1956.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

que no es conserva la documentació d'aquests tràmits, la premsa en parlà així: *«menudearon las caídas debiendo intervenir con frecuencia la Cruz Roja local para asistir a diversos castellers, lesionados al chocar entre sí al caer los castillos, pero no entibiando ello lo más mínimo los ánimos, entusiasmo, ardor y coraje de los integrantes de las Colles»*¹¹⁹⁷.

Quadre nº 33: Castellers de la Colla Vella que van carregar el tres de vuit al Concurs:

Cognoms	Nom	Posició al castell
Hernández Tur	Josep M	Enxaneta
Soto Pérez	Antonio	Aixecador
López Martínez	Miquel	Dosos
Ortega Giner	Tomás	Dosos
Izquierdo Artero	Joan	Quints
Sánchez Ramírez	Manuel	Quints
Bascuñana Quirós	Lluís	Quints
San Nicolás Truques	Ramon	Quarts
Izquierdo Artero	Antonio	Quarts
Martínez Ruiz	Jorge	Quarts
Pena Gavalda	Joan	Terços
Batet Riello	Àngel	Terços
Izquierdo Artero	Diego	Terços
Mallorquí Rosanes	Joan	Segons
Jaumejoan Rodon	Antò	Segons
Solé Salesas	Ramón	Segons
Serra Saperas	Ramón	Baixos
Fort Monné	Francisco	Baixos
Farré Martí	Marcel·lí	Baixos

Font: De l'autor a partir de la notícia publicada a *La Vanguardia Española*, nº 28.062, 25/08/1956, pàgina 14. I amb la col·laboració de Francesc Piñas Brucart.

¹¹⁹⁷ *El Mundo Deportivo*, nº 10.234, 19/08/1956, pàgina 3.

El dia 27 d'agost el NO-DO va retransmetre un resum del concurs per a tot l'Estat. A les imatges s'hi podia veure una plaça gairebé buida i diversos dels castells que s'hi van aixecar¹¹⁹⁸.

Tres dies després del concurs, la Vella es va desplaçar a **Badalona** per participar a la Festa Major. Segons la premsa hi anaren entre 60 i 70 castellers¹¹⁹⁹, mentre que al llibre de comptes de la colla hi ha anotat el pagament de 1.310 pessetes a repartir entre 53 components, el que suposava unes 24 pessetes per persona. Tot i no saber els castells realitzats, l'Ajuntament els contractà per 6.600 pessetes¹²⁰⁰. Uns dies després actuà a **Igualada**, també per la Festa Major, s'hi va fer castells de set i alguns pilars, però no tenim constància del detall. Van ser-hi contractats per 7.000 pessetes i hi van anar 59 castellers¹²⁰¹. A la premsa de la capital de l'Anoia només hi anotaren una referència: «*uno de los muchachos de la colla Vella dels Xiquets de Valls andaba con la bandeja, pidiendo la voluntad del público con esta frase: -¿Tiene algo para los Xiquets de Valls?*»¹²⁰².

El dia 22 d'agost es va celebrar una assemblea general per tal de constituir definitivament el «*Fomento de Iniciativas de la Ciudad de Valls, que hereda y habrá de proseguir y ampliar la labor desarrollada por el Fomento de Iniciativas y Turismo del Excmo. Ayuntamiento, creado en momentos difíciles para la vida comercial de Valls y que ha sabido no sólo anular a aquéllas sino dar a la ciudad, en cuanto las circunstancias generales lo han permitido, prestigio y fama y también vida prospera dentro de aquellas aludidas coyunturas*»¹²⁰³.

La Muixerra, de la seva banda, va ser contractada per actuar a la Festa Major de l'**Arboç** el dia 26, «*pudiendo desplazar solamente un buen grupo de la colla*»¹²⁰⁴, i només hi ha constància, segons Esteve Cruaños, de que s'hi descarregà el quatre de vuit¹²⁰⁵.

¹¹⁹⁸ Al NO-DO nº 712A, del 27/08/1956, s'hi poden veure les imatges del concurs de castells de Tarragona, <http://www.rtve.es/filmoteca/no-do/not-712/1486424/> [14/03/2014].

¹¹⁹⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 708, 18/08/1956, pàgina 3.

¹²⁰⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁰¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁰² *Igualada*, nº 766, 01/09/1956, pàgina 2.

¹²⁰³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 709, 25/08/1956, pàgina 1.

¹²⁰⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 710, 01/09/1956, pàgina 3.

¹²⁰⁵ CRUAÑES OLIVER, Esteve, *op. cit.*, pàgina 21.

A finals d'agost arribava la Festa Major de **Vilafranca**, una de les més esperades per l'entorn casteller. Així, les primeres gestions van començar aviat. El dia 1 d'agost es van enviar tres cartes, a la colla del Vendrell i a les dos de Valls. Les tres deien així: *«ruégole que, lo antes posible, nos sea remitido presupuesto detallando los gastos que originaría la colla que usted dirige caso de desplazarse a esta para actuar el próximo día 30 y otro presupuesto detallando igualmente los gastos que originaría caso de actuar los días 29,30 y 31 del mes en curso»*¹²⁰⁶.

Les respostes arribaren aviat. El dia 4, els Nens del Vendrell proposaven 4.000 pessetes pel dia 29, 8.500 pel 30 i 5.000 pel dia 31¹²⁰⁷. Pel que fa a la contestació de la Muixerra, la resumí algú de la Comissió de Festes, ja que les gestions es realitzaren per telèfon: *«nos han dicho (...) que hasta después de haberse efectuado el concurso de castillos que se ha de celebrar en Tarragona un día de estos, no nos pueden concretar la cantidad a que asciende su presupuesto. Nos adelantan no obstante que ellos tan sólo estiman conveniente venir un solo día (el día 30) y que poco más o menos la cantidad que pedirán por dicha vía será como el año anterior. El año pasado, con un solo día, se les abonaron 10.650 pesetas»*¹²⁰⁸. Finalment, la Vella envià un telegrama on deia que per un dia cobrarien 12.000 pessetes i per tres 22.000¹²⁰⁹.

Veient les tres respostes, es evident que la Muixerra esperava a veure el resultat del concurs per tal de poder augmentar el seu preu. Fos com fos, finalment el dia 20 la Colla Vella envià signat el contracte, que deia: *«el Excmo. Ayuntamiento de Vilafranca del Panadés contrata a la colla Vella dels Xiquets de Valls, para la actuación de los días de fiesta mayor, días 29, 30 y 31 del cte. mes de Agosto, para actuar y ofrecer sus Xiquets, bajo las órdenes del Excmo. Ayuntamiento y a disposición del Iltre. Sr. Presidente y en la forma y manera que crea conveniente en los citados tres días, siendo de destacar la actuación de mayor exhibición en el día 30, y en menor en los dos días restantes»*. Pel, que fa al preu, l'acord final fou de 20.000 pessetes, 2.000 menys que les

¹²⁰⁶ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Carta de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès a la Muixerra de Valls sol·licitant pressupost, 01/08/1956.

¹²⁰⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta dels Nens del Vendrell, 04/08/1956.

¹²⁰⁸ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de la Muixerra, agost de 1956.

¹²⁰⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de la Colla Vella, agost de 1956.

pressupostades inicialment¹²¹⁰. Des de la Comissió de Festes també es va contractar als Nens del Vendrell per al dia 30. Pel que fa als Castellers de Vilafranca, cal recordar que estaven desorganitzats i que en tot l'any només havien realitzat una actuació.

L'actuació tingué diversos tractaments en funció de la ciutat de procedència del mitjà: Valls, Vilafranca i el Vendrell:

La primera, deia: *«durante los días 29, 30 y 31 del pasado mes, la colla Vella ha participado en la fiesta mayor (...), desplazando allí los días 29 y 31 a un grupo de la misma y el día 30 a toda la colla.*

*No le acompañó la suerte en los castillos fuertes del día 30, no pudiendo coronar el dos de set, castillo que domina y que tuvo cargado más de cinco minutos a causa de los pequeños. No obstante, ayer con toda firmeza levantó un bello dos de set y pudo haber hecho el quatre de vuit si l'anxaneta no le hubiera fallado, motivo por lo cual se deshizo normalmente»*¹²¹¹.

La segona, iniciava el seu relat amb els castells realitzats pels del Vendrell, que van fer el quatre de vuit, el dos de set i el pilar de cinc. I continuava amb l'actuació de la Vella: *«el día 30, venía dispuesta a demostrar ante nuestra afición tan entendida en Castells que conquistó merecidamente el primer premio en el concurso de este año (...).*

*Unas indecisiones de l'aixecador y l'enxaneta en el día 30, no les permitió luchar como deseaban, siendo esto la causa de que no pudiesen desarrollarse en una noble lucha (...). El día 31, procuraron quedar bien y lo consiguieron en parte con un dos de set difícilísimo, unos quatre de vuit que con los dossos puestos tuvieron que deshacerlos por nuevas indecisiones de uno de los componentes que antes hemos indicado, terminando la exhibición con un quatre de set amb la agulla al mig y el pilar de cinc llevado al balcón»*¹²¹².

La tercera, explicava la bona actuació dels seus, aconseguint per dotzè any consecutiu fer el quatre de vuit a Vilafranca (excepte un que no hi van haver castells). I continuava: *«A la plaça va concórrer-hi una altra colla, la Vella de Valls, que –Perquè negar-ho?- ens va decepcionar profundament.*

¹²¹⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Contracte entre L'Ajuntament de Vilafranca i la Colla Vella, 20/08/1956.

¹²¹¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 710, 01/09/1956, pàgina 3.

¹²¹² *Panadés*, nº 773, 08/09/1956, pàgina 2.

I d'aquell Concurs de Castells que feia quinze dies acabaven de guanyar (...) que se'n va fer?

Nosaltres esperàvem –no ens n'amagarem- que a Vilafranca (...) hi ofrenessin aquell tres de vuit de Tarragona, tan vertiginosament coronat. La nostra esperança va ser en va perquè els Xiquets de Valls, de tant de prestigi i de tanta solera, defraudaren als vilafranquins començant amb un tres de set.

No voldríem pas que els Xiquets, especialment aquesta colla Vella tan paradòxicament jove i prometedora, veiessin en aquestes lletres, desmesurats i cobejosos afanys per la nostra part –que no hi ha lloc- sinó el sincer desig de que no abandonin aquella empenta castellera que de tant en tant demostren»¹²¹³.

Analitzades les tres informacions, l'actuació de la Vella no va ser gran cosa. Dels castells realitzats el dia 29 no en tenim constància. Dels del dia 30 només sabem que es va intentar el dos de set i es va descarregar el tres de set, però res més. Finalment, l'actuació del dia 31 va servir una mica per recuperar-se, amb el dos de set, el quatre de set amb el pilar, el pilar de cinc al balcó i l'intent del quatre de vuit.

Així doncs, la Vella va rebre 20.000 pessetes. Però la fonda en costà 8.490, el transport 3.400 i els 145 jornals (repartits entre els tres dies), a 30 pessetes cadascú, 4.350. Per primera vegada, al llibre de comptes de la colla, entre moltes altres despeses imputades a aquesta actuació, n'apareix una de 100 pessetes en concepte «*regalo a Jorge para bautizo*»¹²¹⁴, el que mostra la relació que hi havia entre els castellers.

El dia 2 de setembre la Colla Vella va ser contractada per actuar a **Santa Coloma de Queralt** per 2.750 pessetes. Segons el llibre de comptes, van repartir-se 42 jornals de 20 pessetes cadascun. Pel que fa a l'assegurança d'aquesta actuació va costar-ne 150¹²¹⁵. La premsa vallenca informava que hi anaren uns 50 castellers i que hi van fer diversos castells i pilars sense cap problema, però en desconeixem el detall¹²¹⁶.

La Vella també va ser contractada per actuar a **Montblanc** els dies 8 i 9 a les festes del 50è aniversari de la Coronació de la Verge de la Serra on van fer: «*el dos de set y otros*

¹²¹³ Vendrell, *Portavoz Católico de la Villa*, nº 107, 08/09/1956, pàgina 1.

¹²¹⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²¹⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²¹⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 711, 08/09/1956, pàgina 3.

castillos de siete, entre los aplausos de la multitud. Intentó el quatre de huit pero nuevamente ante la resistencia de los pequeños tuvo que deshacerlo»¹²¹⁷.

L'actuació a la vila ducal era de les importants com ho demostra que es van intentar castells dels difícils, com el dos de set i el quatre de huit. A més, el preu convingut per anar-hi era considerable, de 8.000 pessetes. A 34 components se'ls hi van pagar 30 pessetes i als altres 22 foren 40, suposant una despesa total en jornals de 1.900 pessetes. A banda d'aquestes despeses ordinàries, n'hi havia d'altres, com fer els pregons, enviar les cartes, netejar la roba, pagar els viatges, els menjars, l'assegurança, els accidentats, els cafès... Així, aquesta sortida generà un dèficit de 660 pessetes¹²¹⁸.

Segons la premsa local, el dia 8 hi tenia que actuar la Muixerra¹²¹⁹, tot i que creiem que es tractà d'una error, ja que en cap altre dels mitjans de comunicació analitzats hi ha cap referència, mentre si que en trobem de la participació de la Vella¹²²⁰.

El mateix dia 9, la Muixerra va ser contractada per actuar a **Tortosa**. Dos mesos abans ja es deia que s'hi farien castells però encara no s'especificava quina colla hi aniria: *«También se tomó el acuerdo de contratar a los Xiquets de Valls, compuesto de 60 miembros, para que levanten sus típicos castillos durante uno de los días de las fiestas en las vías más céntricas de la ciudad. Esta famosa agrupación que tanta admiración despierta en todas sus actuaciones hace más de 40 años no ha actuado en nuestra ciudad»¹²²¹*, fou l'1 de setembre, quan es detallà que es tractava de la Muixerra¹²²².

El dia abans de l'actuació en honor a la Verge de la Cinta la premsa vallenca detallava: *«aunque no va a Tortosa para intentar ningún castillo de los grandes, ha venido durante la semana efectuando algunos ensayos con destacada asistencia de castellers. Buena suerte»¹²²³.*

L'actuació quedà reflectida de la següent manera: *«levantó infinidad de castillos de seis, algunos limpios, pilars de cinc y otros de siete por las plazas y calles de la ciudad, así como en el puente sobre el Ebro, que resultó muy espectacular, siendo muy y*

¹²¹⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 712, 15/09/1956, pàgina 3.

¹²¹⁸ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²¹⁹ *Montblanch. Boletín de cultura e información*, nº 78, de setembre de 1956, pàgines 8, 9 i 10.

¹²²⁰ *Diario Español*, nº 5598, 09/09/1955, pàgina 10.

¹²²¹ *Diario Español*, nº 5547, 12/07/1955, pàgina 4.

¹²²² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 710, 01/09/1956, pàgina 3.

¹²²³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 711, 08/09/1956, pàgina 3.

entusiásticamente aplaudida y dejando inmejorable impresión»¹²²⁴. I la premsa tarragonina ampliava: «En el ayuntamiento han sido recibidos por las autoridades quienes les han hecho objeto de unos obsequios. Hacía 30 años que éstos célebres artistas no habían actuado en nuestra ciudad por lo que su presencia ha despertado la mayor expectación y curiosidad»¹²²⁵.

Per acabar el mes de setembre, les dos colles actuaren a **Barcelona**. Primer la Vella, que va participar a les Festes de la Mercè el dia 24, on va fer el tres de set, el tres de sis per baix i el dos de sis, entre d'altres¹²²⁶.

El dia 29 ho feu la Muixerra al Parc Güell, en un homenatge organitzat pels amics de Gaudí per aconseguir diners per a seguir les obres de la Sagrada Família. L'acte consistia en una exhibició de la Muixerra, una conferència de Dalí i després, aquest, pintà un quadre amb quitrà. Segons la premsa: *«En primer lugar, los famosos Xiquets de Valls intentaron levantar una torre humana de seis pisos, pero cuando ya estaban a punto de conseguirlo, una nube de humo muy denso -preparada por Dalí para hacer su aparición- cegó a algunos de los muchachos de la colla, produciendo la caída, sin consecuencias, de la torre. Un segundo intento se vió coronado por el éxito y cuando el público aplaudió la exhibición hizo acto de presencia don Salvador Dalí, acompañado de su esposa Gala»¹²²⁷.*

Lluís Lirón recorda que *«la Muixerra va ser contractada per Dalí per a dur a terme una actuació al Parc Güell de Barcelona. I que se'ls va demanar que quan fessin el castell el deixessin caure, però els dirigents van dir que no hi estaven disposats, ja que fer caure un castell era perillós i algú podia prendre mal. Així va arribar l'hora de fer el castell, un quatre de sis net. Mentre el feien, algú de l'organització va encendre uns pots de fum que hi havia al costat del lloc on s'actuava i va començar a haver-hi molt fum. Al final, entre l'ensurt del fum i el fet que els castellers quasi ni si veien, el castell caigué. Després, els membres de la colla comentaven si això ja estava previst o si ho van fer per fer-los caure»¹²²⁸.*

¹²²⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 712, 15/09/1956, pàgina 3.

¹²²⁵ *Diario Español*, nº 5599, 11/09/1955, pàgina 4.

¹²²⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 714, 29/09/1956, pàgina 3.

¹²²⁷ *La Vanguardia Española*, nº 28.093, 30/09/1956, pàgina 32.

¹²²⁸ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El dia 28 de setembre, el *Diario de Barcelona* va publicar, a primera pàgina, una fotografia d'un castell aixecat al Parc Güell el dia de la Mercè, atribuint-lo als del Vendrell. Un dia després, la premsa val·lenca demanava una rectificació i insistia que no es podia badar¹²²⁹. Des de l'Ajuntament, el dia 4 d'octubre es feu la queixa corresponent, que deia: «*No es la primera vez ni segunda, que ese importante diario se hace eco de los Xiquets de Valls, dedicándole nada menos que su primera página.*

Ciertamente le agradecemos esta su atención (...). Con alegría por lo mismo vio la última fotografía que publicó con motivo de la actuación de la colla Vella de los Xiquets de Valls, en el Parque Güell, el día de la Virgen de la Merced. Pero su sorpresa fue mayúscula al leer al pie de dicha fotografía y apreciar se atribuye erróneamente a la colla de Vendrell, que no fue la que participó en el parque, (...). Bien sabemos lo fácil que es sufrir un error, y a esto atribuimos lo sucedido. Como podemos pensar otra cosa de quien los Xiquets no han recibido sino deferencias?

Por lo mismo no dudamos en dirigirnos a usted para rogarle en la forma y modo que usted considere más oportuno tenga a bien poner las cosas en su verdadero puesto.

No considere esta carta como una de aquellas que se dirigen al director para su publicación. Tiene sólo la finalidad de estimarle sus atenciones y de advertirle de aquel error, confiándonos a su comprensión y amabilidad.

Estamos seguros también que no ha de tomar a mal estas líneas, pues de no creerlo así, a pesar de haberse dado tal equivocación nada se hubiera dicho. No somos desagradecidos y bien hubiéramos podido callar un desliz de quien ha demostrado tantas veces su interés para eso que es tan nuestro y apreciado y para nuestra ciudad»¹²³⁰.

A finals d'octubre es van celebrar les festes de Santa Úrsula a **Valls** i els Xiquets hi tenien que jugar un paper destacat. Així, el 15 s'aprovà el programa i el projecte de conveni per a les dos colles locals¹²³¹, que era el següent:

«5.000 ptas premio salida; 500 por las gralles: 1.000 por el tres de vuit; 800 por el quatre de vuit; 600 por el dos de set.

¹²²⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 714, 29/09/1956, pàgina 3.

¹²³⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 555. Carta de la secretaria de l'Ajuntament de Valls a *Diario de Barcelona*, 04/10/1956.

¹²³¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 648. Llibre d'actes del 17/12/1954 al 16/12/1957, acta del 15/10/1956, pàgina 62v.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Los premios por castillo se entienden cuando se haga y deshaga. Si se coronasen pero al desmontarlo se derrumbasen tendrán el siguiente descuento: el castillo tres de vuit del 10%; el quatre de vuit el 15% y el dos de set el 20%.

La colla deberá actuar en la plaza de España, frente al Palacio Municipal, el día 29 de octubre de 1956, a las 12 del mediodía.

La colla cuidará que las gralles, por la mañana del mismo día, efectúen las típicas matinades, entre 9 y 10 de la mañana, por el recorrido de costumbre.

La colla deberá levantar como mínimo, siendo condición indispensable, cuatro castillos, de los cuales necesariamente, dos deben ser de los calificados castells de set, los dos restantes, a la elección de la colla. Los cuatro castillos indicados como indispensables o los dos de set, podrán ser sustituidos por otros de mayor categoría, mientras sean coronados como mínimo. De no cumplirse en toda su integridad y espíritu estas condiciones, la colla será sancionada con un descuento para cada castillo de los cuatro señalados como mínimo a levantar, que será del 10%.

El Sr. Alcalde, Presidente del Excmo. Ayuntamiento, dispondrá el momento de empezar las exhibiciones.

El sitio a ocupar en la plaza de España y orden a seguir por las colles en la exhibición en cuestión, serán señalados por común acuerdo entre las colles y en último extremo por sorteo ante el Jefe de la Policía Municipal, el día anterior a las exhibiciones, a las 12 horas.

Empezada la exhibición cada colla cuidará de que no pasen de los 10 minutos como máximo, de un castillo a otro, tomando, al efecto, las medidas que sean convenientes»¹²³².

El dia 18, l'alcalde va enviar una carta a cada colla on s'adjuntava el conveni per tal que el retornessin signat¹²³³, cosa que feren. El de la Muixerra el signaren tres persones, Llorenç Fabra, Ramon Pallarès i un altre amb la signatura il·legible¹²³⁴. La còpia de la Vella estava signada per Josep Gasque¹²³⁵.

El dia 29 es van trobar a la plaça les dos colles. La Vella va desfer el tres de set i , dos vegades, el quatre de set amb el pilar per negar-se els petits a pujar. Va carregar el tres

¹²³² AMV. Caixa 2182. Model de conveni a formalitzar amb les dos colles per Santa Úrsula, octubre de 1956.

¹²³³ AMV. Caixa 2182. Carta de l'Alcalde de Valls a la Muixerra i a la Vella, 18/10/1956.

¹²³⁴ AMV. Caixa 2182. Model de conveni signat per la Muixerra, 18/10/1956.

¹²³⁵ AMV. Caixa 2182. Model de conveni signat per la Colla Vella, 18/10/1956.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

de set per baix i un pilar de cinc. La Muixerra tampoc va poder carregar el dos de set, i va fer el tres de set i el quatre de set amb el pilar i va acabar amb un pilar de cinc. El setmanari local detallava: «*no tuvieron suerte, sino al contrario, ambas colles, las que por fallo de los pequeños apenas pudieron levantar los más fáciles castillos*»¹²³⁶.

Amb una actuació tan poc lluída l'Ajuntament només va pagar a les colles el premi de sortida i les gralles, suposant 5.500 pessetes per cada colla. El pagament a la Vella el signava Josep Gasque¹²³⁷ i el de la Muixerra Llorenç Fabra¹²³⁸.

La colla Vella encara va realitzar dos actuacions més, de les quals no en tenim cap referència ni sabem els castells que es van realitzar, només n'hi ha constància al llibre de comptes de la colla. La primera va ser el dia 28 d'octubre a la festa de la Sagrera a **Barcelona**, on les autoritats locals els contractaren per 3.000 pessetes, però a més, van rebre un donatiu de 1.000 i en van recollir 555 amb les exhibicions fetes al davant de les cases importants. S'hi van desplaçar 19 castellers. Pel que fa a la segona, fou a **Arenys de Munt** el dia 11 de novembre, on foren contractats per 6.000 pessetes i s'hi desplaçaren 32 components¹²³⁹.

Acabada la temporada castellera, les dos colles iniciaren els preparatius per celebrar la seva festa. La Vella va celebrar-la per primera vegada el 18 de novembre i, entre els diversos actes festejaren el títol aconseguit per segona vegada consecutiva al concurs de Tarragona. A les 11 del matí van assistir a missa, després es va fer una visita al cementiri, on els enxanetes van dipositar-hi una corona en homenatge als castellers de la colla morts, mentre hi aixecaren un pilar de quatre. De tornada, la colla va anar passant per les diverses cases assistencials de la localitat. A les dos, van dinar a l'Hotel Universo (Bou) on hi va assistir el primer tinent d'alcalde, Josep Rull, ja que Fàbregas estava ocupat. Després del dinar van arribar els parlaments de Jaume Viñas, Josep Gasque, Joan Pena i Josep Nolla, per part de la colla i del mossèn Joan Tomàs i de Josep Rull. Al llarg del dia es va fer una col·lecta de 525 pessetes per repartir-la entre les cases assistencials de Valls¹²⁴⁰. La despesa va ser de 7.582 pessetes, contant el dinar,

¹²³⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 721, 17/11/1956, pàgina 3.

¹²³⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1956. Lliurament número 663, 24/11/1956.

¹²³⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1956. Lliurament número 664, 24/11/1956.

¹²³⁹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁴⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 722, 24/11/1956, pàgina 3.

el cava, els pursos i alguns regals i l·laminadures comprats per a donar-los a la canalla dels centres de beneficència¹²⁴¹.

Pel que fa a la Muixerra, el dia de la seva festa de final de temporada fou el 25 de novembre. Primer van anar a missa al Santuari del Lledó i després van visitar les cases assistencials. A la Casa de Caritat van aixecar tres castells, després a les Germanetes dels Pobres i, finalment, al Pius Hospital on van fer el quatre de sis, el tres de cinc i el dos de cinc. Després van fer més castells al davant les cases d'amics destacats de la colla, per acabar amb dos castells més davant de l'Ajuntament. El dinar de germanor es va celebrar a l'Hotel Paris, on es va retre homenatge a dos castellers veterans que deixaven de pujar als castells de vuit: Ramón Fontanilles i Josep Giró, als qui l'alcalde va entregar un pergamí. Els parlaments van anar a càrrec del cap de colla, Llorenç Fabra, de mossèn Joan Tomàs i de l'alcalde Fàbregas. En una col·lecta aconseguiren 587,40 pessetes¹²⁴².

Uns dies després *La Vanguardia* publicava un article del seu corresponsal a Valls, Josep Roca, que deia: «*Con la llegada de los primeros fríos cesan lógicamente las colles de Xiquets de Valls en sus actividades, que en la presente temporada han sido múltiples y brillantes, exhibiendo su destreza, vigor y valentía característicos alzando atrevidos y subyugantes castillos humanos en numerosas poblaciones catalanas logrando en todas ellas éxitos clamorosos.*

Como es ya costumbre tradicional, estos días las dos Colles vallenses, la Vella y la Muxerra han puesto broche de oro a la temporada, en la que entre otros triunfos rutilantes lograron el primero y segundo lugar respectivamente, en el importante Concurso de castells que se organizó en la plaza de toros tarraconense recientemente, con una serie de actos que han constituido atinado colofón a la mencionada actividad castellera». Després explicava les festes de les dos colles i continuava: «*Tras estos actos, que revistieron singular esplendor y acusada brillantez, los bravos castellers vallenses inician una breve etapa de merecido reposo tras la cual volverá nuevamente a la palestra con los mayores arrestos y dispuestos a superar sus más brillantes actuaciones, manteniendo con toda lozanía, en auge progresivo, el típico y atrayente*

¹²⁴¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁴² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 723, 01/12/1956, pàgina 2.

*folklore de los castillos humanos, expresión recia y viril de las excelsas características de la raza hispana»*¹²⁴³.

Quatre dies després, apareixia una carta al director queixant-se d'aquest l'article i dient que no es podia afirmar que les colles vallenques haguessin fet una gran temporada, ja que només es podien basar en l'actuació del concurs, ja que les actuacions de Sant Joan i Santa Úrsula a Valls i Sant Fèlix a Vilafranca, no havien estat bones¹²⁴⁴.

Analitzant la temporada, podem afirmar que tot i l'augment de sortides -en van realitzar 12 cada colla- el nivell dels castells aconseguits havia baixat. Així, la Muixerra només va poder carregar un quatre de vuit al concurs de Tarragona que li atorgà el segon lloc i un a l'Arboç, i cap dos de set. De la seva banda, la Vella no va sortir a la plaça per Sant Joan i a Vilafranca va tenir-hi una actuació modesta, on només va destacar-hi el dos de set aconseguint el dia 31. De fet, en tota la temporada només en van poder descarregar quatre. Pel que fa als altres castells importants, no se'n van sortir amb el quatre de vuit i el tres de vuit només el carregaren un cop, al concurs, amb el que aconseguiren la victòria.

En conclusió, el nivell casteller de les colles vallenques començava a decaure o, si més no, deixava de progressar.

Aquell any, la Colla Vella engegà una campanya de venda de postals amb les imatges dels millors castells aconseguits darrerament, com podrien ser el tres de vuit i el quatre de vuit, tot i que ho desconeixem per no haver-ne constància documental. Inicialment s'encarregaren 800 postals, que un cop venudes, suposaren un benefici de 380 pessetes¹²⁴⁵.

La primera actuació del 1957 va arribar molt aviat de la mà de la Colla Vella. Des de *Radio Tarragona* s'organitzà un festival benèfic, el 6 de gener, al Sanatori de Sant Joan de Déu de **Calafell** i hi foren invitats. La Vella organitzà un viatge pels afeccionats vallenques que els volguessin acompanyar¹²⁴⁶. Uns dies després, des de l'Ajuntament vallenc s'aprovà concedir una subvenció de 500 pessetes per a pagar part de les

¹²⁴³ *La Vanguardia Española*, nº 28.148, 04/12/1956, pàgina 19.

¹²⁴⁴ *Vendrell, Portavoz Católico de la Villa*, nº 113, 08/12/1956, pàgines 3 i 4.

¹²⁴⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁴⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 725, 15/12/1956, pàgina 5.

despeses de la colla¹²⁴⁷. Els castellers hi aixecaren dos pilars i després feren una actuació per als malalts, però no hi ha constància dels castells que s'hi feren¹²⁴⁸. Uns dies després, des del Sanatori agraïren la participació de la colla amb una carta: «*Después de saludarlo afectuosamente, paso a darle las más expresivas gracias por la visita que nos hicieron el día de Reyes y que tanto realce dio a la fiesta con sus típicas torres. Adjunto tengo a bien mandarles unas fotos de las que sacaron ese día para que tengan un recuerdo y en prueba del cariño que todos ustedes sienten por los enfermitos de este sanatorio*»¹²⁴⁹.

El dia 17 de gener, la Vella va realitzar una nova sortida a la **Selva del Camp** per la festa de Sant Antoni. L'Ajuntament els contractà per 5.400 pessetes¹²⁵⁰ i s'hi aixecaren castells de set¹²⁵¹.

Durant el mes de febrer, Valls va rebre dos notícies destacades. D'una banda Franco atorgà la *Encomienda de la Orden del Mérito Civil* a l'alcalde Fàbregas per la feina realitzada¹²⁵² i, pocs dies després la ciutat va rebre la visita d'Enzo Cobelli, estudiós italià, que estava realitzant un treball sobre el folklore espanyol¹²⁵³.

Al llarg dels primers mesos de l'any, quan encara no s'havia iniciat la temporada castellera, es van produir diverses gestions per tal de contractar els Xiquets. La Colla Vella va respondre una petició per actuar el dia 18 de maig al monestir de Montserrat. El pressupost incloïa tres possibilitats: Castells de sis i pilars de quatre amb 45 components per 6.150 pessetes. Castells de set i pilars de cinc amb 65 components per 9.950 pessetes i, finalment, castells superiors amb 75 castellers per 10.650 pessetes¹²⁵⁴. No es conserva cap informació més sobre les negociacions però, en tot cas, l'actuació no s'arribà a produir.

Les autoritats franquistes estaven preparant la *Semana de la Provincia de Tarragona* a Barcelona i volien que s'hi fessin castells. Fàbregas envià una carta al Governador Civil amb el pressupost d'una de les colles, sense fer referència de quina es tractava. Hi havia

¹²⁴⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 649. Llibre d'actes del 15/07/1955 al 12/04/1957, acta del 04/01/1957, pàgina 84v.

¹²⁴⁸ *Diario Español*, nº 5599, 02/01/1957, pàgines 2 i 3.

¹²⁴⁹ Arxiu de la Colla Vella dels Xiquets de Valls. Carta d'agraïment, 25/01/1957.

¹²⁵⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁵¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 730, 19/01/1957, pàgina 3.

¹²⁵² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 732, 01/02/1957, pàgina 2.

¹²⁵³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 733, 09/02/1957, pàgina 5.

¹²⁵⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella a Montserrat, 10/01/1957.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

dos possibilitats, 40 castellers per 5.000 pessetes i 70 per 9.000. L'alcalde insistia: *«tratándose de Barcelona, es recomendable el desplazamiento de 70 Xiquets para poder levantar castillos de siete ya que la composición de 40 sólo permite pequeños ejercicios (...). Ambos presupuestos son aproximados y en ellos se comprenden todos los gastos de traslado, manutención, seguros, etcétera»*¹²⁵⁵. Uns dies després, el Governador responia dient que la setmana de Tarragona a Barcelona s'havia suspès i que no hi hauria cap acte¹²⁵⁶.

El 20 de febrer, des de Mollerussa es demanava a l'alcalde l'adreça dels Xiquets per a sol·licitar un pressupost¹²⁵⁷. Tres dies després s'envià la resposta amb el contacte de Ramón Pallarès de la Muixerra i de Josep Gasque de la Vella¹²⁵⁸. Però no hi ha cap informació més al respecte, pel que podem afirmar que les negociacions no arribaren a bon port.

El 30 de març, la Vella envià un pressupost a Agramunt per tal d'actuar a la Festa Major els dies 15 i 16 de setembre. Com en l'anterior, la proposta podia ser de 40 o 70 castellers i el jornal per cada un era de 30 pessetes i afegia: *«en el supuesto de que la actuación tuviera que ser en día laborable, sería contra la voluntad de la colla, y en este caso tendríamos que aumentar el presupuesto, y en vez de 30 pesetas cada componente sería a razón de 45, que es el jornal que la mayoría pierden del trabajo»*¹²⁵⁹. Com abans, no hi ha cap referència a la resta de negociacions però tampoc s'arribà a cap acord.

El dia 28 d'abril, la Colla Vella va actuar a **Aiguamúrcia**, contractada per l'Ajuntament per 1.500 pessetes. S'hi van desplaçar 28 castellers¹²⁶⁰. La premsa, del dia abans, informava que s'hi farien castells de sis i de set¹²⁶¹, però no hi ha cap referència als que s'hi bastiren.

¹²⁵⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Carta de l'Alcalde Fàbregas al Governador Civil, 14/02/1957.

¹²⁵⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Resposta del Governador Civil a l'alcalde de Valls, 26/02/1957.

¹²⁵⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Carta de Mollerussa a Fàbregas sol·licitant adreça dels Xiquets per demanar un pressupost, 20/02/1957.

¹²⁵⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Resposta de Fàbregas a Mollerussa, 23/02/1957.

¹²⁵⁹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella a Agramunt, 30/03/1957.

¹²⁶⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁶¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 744, 27/04/1957, pàgina 5.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Durant el mes de juny, la Colla Vella respongué a altres municipis que els volien contractar. El dia 6, enviaren un pressupost, del que desconexem el destinatari, que ascendia a les 18.000 pessetes¹²⁶². El dia següent n'enviaren un altre a Cardona, que deia: *«acusamos recibo de su conferencia telefónica sostenida en el día de hoy con la Sra. de nuestro amigo Sr. Guinovart y de acuerdo con lo interesado paso a darle presupuesto para la presunta actuación de nuestra colla en el próximo día 16 de este mes:*

Para la actuación de la colla en el citado día y por castillos de seis, el importe asciende a ptas. 6000.

Y para la actuación de la colla y por castillos de siete asciende a ptas. 9000.

En las citadas cantidades corre de nuestro cargo los gastos de traslado (cuyo valor ya asciende a 2800, y a 5500, respectivamente en castillos de seis y de siete) gastos de gralles, de seguro de accidentes, y todos los que pudieran emanar de dicha actuación, siendo sólo con cargo a Vds. el gasto de comida del mediodía, por el total de 45 componentes en castillos pequeños y 70 en castillos mayores.

*En vista pues de las precedentes notas, solo esperamos de Vds. la mayor animación para que nuestra colla, actualmente en el título de campeona, puede visitar este renombrado pueblo de Cardona, y animar su fiesta con nuestros bravos castillos y torres humanas, festejo folklórico, y de una animación extraordinaria en todos pueblos y ciudades de su actuación»*¹²⁶³. Sense cap informació més al respecte, la Colla no hi actuà.

¹²⁶² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella per a una actuació, no hi ha destinatari ni direcció, 06/06/1957.

¹²⁶³ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella a Jaume Vendrell de Cardona, 07/06/1957.

Quadre nº 34: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1956 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
11 de maig	Granollers	Fira de l'Assumpció	Muixerra	No documentats.
19 de maig	Siurana	Verge de Siurana	Muixerra	3 de 7; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
22 i 23 de maig	Madrid	Fira del Camp i Dia de Catalunya	Muixerra	No documentats.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Muixerra	3 de 7 per baix; pilar de 5; intent 4 de 8; 3 de 7 per baix, 2 de 6; pilar de 5.
25 de juliol	Puig-reig	Festa Major	Muixerra	No documentats.
29 de juliol	Espluga de Francolí	Festa Major	Muixerra	No documentats.
1 d'agost	Valls	VI Concurs Regional de Fruits del Camp i Flors	Muixerra i Colla Vella	Muixerra: 4 de 6 net; 2 de 6; pilar de 5; pilar de 4 caminant. Colla Vella: 3 de 7; 2 de 7; pilar de 5; pilar de 4 caminant.
5 d'agost	Valls	Visita Campament de <i>Mandos</i>	Colla Vella	3 de 7; 2 de 6 net; 3 de 6 per baix; dos pilars de 4.
12 d'agost	Tarragona	Concurs de Castells	Muixerra i Colla Vella	Colla Vella: 2 de 7; 3 de 8 carregat; 3 de 7 per baix; pilar de 5. Muixerra: 4 de 8 carregat; 3 de 7 per baix; intent 3 de 8; intent 2 de 7; 4 de 7 amb pilar; pilar de 5.
12 d'agost	Valls	Celebració triomf al concurs	Colla Vella	Dos castells i un pilar de 5.
15 d'agost	Badalona	Festa Major	Colla Vella	No documentats.
24 d'agost	Igualada	Festa Major	Colla Vella	No documentats.
26 d'agost	Arboç	Festa Major	Muixerra	4 de 8.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
29, 30 i 31 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Colla Vella	Dia 29: No documentats. Dia 30: 3 de 7; intent 2 de 7. Dia 31: 2 de 7; intent 4 de 8; 4 de 7 amb pilar; pilar de 5 al balcó.
2 de setembre	Santa Coloma de Queralt	Festa Major	Colla Vella	No documentats.
8 i 9 de setembre	Montblanc	50è aniversari Verge de la Serra	Colla Vella	2 de 7; intent 4 de 8; castells de set.
9 de setembre	Tortosa	Festa Major	Muixerra	Castells de sis i de set. Pilars.
24 de setembre	Barcelona	Festa Major	Colla Vella	3 de 7; 3 de 6 per baix; 2 de 6.
29 de setembre	Barcelona	Homenatge a Gaudi	Muixerra	intent 4 de 6 net; 4 de 6 n et.
28 d'octubre	La Sagrera		Colla Vella	No documentats.
29 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Muixerra i Colla Vella	Colla Vella: intent 3 de 7; dos intents 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; pilar de 5. Muixerra: intent 2 de 7; 3 de 7; 4 de 7 amb el pilar; pilar de 5.
11 de novembre	Arenys de Munt		Colla Vella	No documentats.
18 de novembre	Valls	Festa de la Colla Vella	Colla Vella	Pilar de 4.
25 de novembre	Valls	Festa de la Muixerra	Muixerra	4 de 6; 3 de 5; 2 de 5; altres no documentats.

Font: De l'autor, a partir de la documentació consultada.

4.3. En hores baixes...

A finals de juny arribava la Festa Major de **Valls** on «*la nota destacada del mismo será, como cada año, el folklore con la típica y espectacular salida de completas, las exhibiciones de los Xiquets de Valls y los bailes populares*»¹²⁶⁴. Pel que fa a les negociacions amb les colles, s'havien iniciat uns dies abans, quan des de l'Ajuntament se'ls hi envià una carta amb la proposta. Pel que fa a les colles, no sabem quina va ser la resposta de la Muixerra, però la de la Vella fou: «*acusamos recibo de su atto. escrito (...) y cuyo contenido fue leído por la junta directiva de la misma la que tras larga disertación llegó a la conclusión siguiente:*

Debido única y exclusivamente al estado actual de decadencia o más bien de período de falta de calor de los componentes en general de la misma por razones que nuestra intuición no llega a aclarar, se ha llegado a la conclusión de que es preciso en toda actuación afianzar por delante un jornal módico a cada componente, por lo que sirva la misma para indicar a V.S. que si bien aceptamos todas las normas dictadas en su escrito de referencia, no podemos hacerlo en lo tocante a la parte económica por no cubrir en la cantidad asignada los gastos de actuación como podrá apreciar en el desglose que detallamos a continuación:

<i>De 70 componentes al jornal de 60 pesetas:</i>	<i>4.200</i>
<i>Dos días de actuación de los gralles:</i>	<i>600</i>
<i>Para abono de Seguro de accidentes:</i>	<i>400</i>
<i>Gastos de hotel de los gralles:</i>	<i>600</i>
<i>Gastos de hotel de ocho componentes que residen fuera de la localidad</i>	<i>800</i>
<i>Gastos de traslado de tres componentes que sirven al ejército en Palma de Mallorca</i>	<i>1.000</i>
	<i>7.400</i>

Y es por tanto y con resumen de todo lo señalado que la junta directiva de la Colla Vella de los Xiquets de Valls, se ve y con todo sentimiento, a desaprobar los acuerdos discutidos por V.S., y que sólo podrán aceptar en la rectificación del importe de salida que señalamos por la cantidad de 7.500 pesetas.

Por otra, en caso de aceptar nuestra proposición la colla Vella en su estado actual no puede comprometerse a la exhibición de tal o cual castillo y sólo a ofrecer la máxima

¹²⁶⁴ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 751, 15/06/1957, pàgina 5.

actuación sin regatear esfuerzo alguno y poner todo su empeño a dejar bien patente el alto nombre que en la fecha ha conseguido»¹²⁶⁵.

Analitzant el document ens hem de preguntar que estava passant a la colla Vella. D'una banda, per assegurar-se la participació dels castellers se'ls havia de garantir un bon jornal i de l'altra, tot i el pagament d'un salari, no podien comprometre's a fer segons quins castells, com per exemple el tres o el quatre de vuit. Com hem anat veient, des de feia un parell d'anys totes les colles, no només les vallenques, havien reduït els castells importants i sembla que aquesta situació s'anava agreujant.

El document fa referència a tres castellers que estaven a Mallorca, un dels quals era Lluís Bascuñana, ja que el dia 3 de juny envià una carta al Josep Gasque en la que li deia que s'havia trobat a dos castellers de la Colla i per preguntar-li com es preparava la festa major¹²⁶⁶.

Sense saber la reacció que provocà la resposta de la Vella, el dia 22, el setmanari vallenc anunciava la participació de les dos colles¹²⁶⁷. Acabada la festa, *Juventud* en feu la següent ressenya: «*Realmente, ¿qué sería nuestra fiesta mayor sin los Xiquets? Lo oímos comentar, después de las exhibiciones de las dos Colles, a un grupo, y convenimos con ellos, (...). Y no lo decimos por primera vez pero bueno es repetirlo.*

Dos cosas tiene nuestra fiesta mayor que por sí solas llenan ya su programa, pero ambas con base en los Xiquets (...). ¿qué sería nuestra fiesta mayor sin ellos?

Tengamos esto presente por lo que luego diremos.

Eran esperadas, quizá con mayor interés que nunca, estas actuaciones por los rumores que habían circulado, y de los que no quisimos hacernos eco exprofeso, sobre dificultades que pasaban las Colles, alguna desgana y otras cosillas, en modo alguno nuevas ni alarmantes, porque en la vida más que centenaria, casi dos veces centenaria, de los Xiquets ya se han repetido diferentes y no pocas veces. No nos hicimos eco porque sabíamos una cosa: el interés, el amor propio, la vocación castellera de los caps de colla y de los dirigentes así como de la mayor parte de los castellers; su entrega, su apego, sus sentimientos para eso tan ligado, tan consubstancial a Valls; sus sacrificios y esfuerzos denodados que siempre los Xiquets han afrontado... Y teníamos fe en ellos y que todo se superaría al fin. Sabíamos que al fin el seny de los Xiquets se

¹²⁶⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella a l'alcalde de Valls, 11/06/1957.

¹²⁶⁶ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Lluís Bascuñana a Josep Gasque, 03/06/1957.

¹²⁶⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 752, 22/06/1957, pàgina 1.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

impondría y que si no podían ofrecer los grandes castillos al pueblo que les dio el ser y les hizo grandes, le ofrecerían castillos, que eso es lo que cuenta, en espera de días mejores, porque de quien conserva lo que tiene, de quien no destruye (...) es el éxito, es la promesa de ubérrima cosecha. Todas las cosas del espíritu, o buena parte de ello, tienen y sufren estas crisis, para salir de ellas más vigorosas, con más vitalidad. En estas crisis tienen precisamente los Xiquets su sello característico: su alma. No lo tiene, no lo puede tener aquello que no tiene espíritu. No lo tiene el deporte, tampoco lo circunstancial, el afán temporal que se rastrea por el suelo... porque les faltan las raíces de lo espiritual, de la tradición, de la historia, pues lo que importa es no ser más o menos, sino simplemente ser; ser lo que haya sido y es en sí.

Y, ¿cuál fue su resultado? Que las dos Colles nos ofrecieron una magnífica exhibición, que llenó por completo, que satisfizo plenamente a todos y que será recordada con agrado. ¡Si hasta en un momento de entusiasmo se quiso, la Vella, (y se hubiera logrado, no lo dudamos, de no haber querido hacer ciertas pruebas o con un cambio de sitio de los castellars) levantar el dos de set!

¿Qué sería nuestra fiesta mayor sin los Xiquets? Sí; es verdad.

Pero, amigos, que así pensáis, el movimiento se demuestra andando.

Nos estremecemos el otro día, más concretamente la víspera de San Juan, ver levantar un castillo sin el obligado cordó. No.

Nuestros bravos Xiquets han demostrado lo que son capaces y lo que son y sienten. Pero esto exige algo práctico. No ver los castillos como un espectáculo, sino tomar parte en ellos y, cuando menos, ayudarles moralmente para qué, al verse comprendidos y correspondidos, continúen su gloriosa vida.

Y nada más porque, cuando menos los vallenses, que aman a su pueblo, nos habrán entendido». Pel que fa als castells, a la sortida de Completes, la Muixerra va intentar el quatre de set que no van carregar perquè l'enxaneta no s'acabà de decidir, i el dos de sis. Mentre que la Vella va fer el tres de set i el dos de sis. Les dos colles van realitzar diversos pilars. Pel que fa al dia de Sant Joan, la Vella va fer el tres de set per baix, el quatre de set amb el pilar al mig, va intentar el dos de set i va fer el dos de sis. La Muixerra va descarregar els mateixos castells, sense l'intent del dos de set. La Vella va portar el pilar de cinc al balcó, mentre la Muixerra el carregà i descarregà per baix¹²⁶⁸.

¹²⁶⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 753, 28/06/1957, pàgines 1 i 2.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Felix Cusiné comentava: «*Aquests són els nou castells que es feren al migdia. Com veureu, la Vella va fer una actuació més destacada i els castells va realitzar-los amb més senzillesa. Amb tot, no vaig veure colla per a que puguin intentar el quatre de vuit*»¹²⁶⁹.

Finalment, tot i que l'actuació no va ser tot el lluïda que cabia esperar, va arribar l'hora de pagar les colles. La Vella va cobrar de l'Ajuntament 7.200 pessetes¹²⁷⁰, repartides en un pagament de 3.000 el dia 24 de juny i un altre de 4.200 el dia 19 de setembre¹²⁷¹. Com ja hem vist, la colla n'havia demanat 7.500, però hem de suposar que van arribar a un acord. De la seva banda, la Muixerra va percebre la mateixa quantitat¹²⁷².

Després de la Festa Major vallenca es celebrà Sant Pere a **Reus**, on s'hi esperava «*una gran exhibición de los Xiquets de Valls, en medio del campo de fútbol, convenientemente iluminado con potentes reflectores eléctricos*»¹²⁷³. Així doncs, el dia 1 de juliol la Muixerra, amb uns 55 castellers, va aixecar-hi el quatre de set, el tres de sis per baix, el dos de sis i el pilar de cinc¹²⁷⁴.

Dos dies després la colla Vella envià un pressupost als organitzadors de les festes de la Mercè de Barcelona que ascendia a les 12.000 pessetes. El viatge en costava 5.200, els 70 castellers demanaven un jornal de 50 i el dinar es comptava a 35 pessetes per cap, a banda gralles i assegurança¹²⁷⁵, però no hi foren contractats.

El 18 de juliol es va celebrar el Dia del Municipi Rural a **Santes Creus**. L'acte consistia en inaugurar les obres de millora del poble i els seus agregats, pagades per la Diputació Provincial i hi van assistir el Cardenal, el Governador Civil, el President de la Diputació i altres autoritats del règim. També hi van participar els gegants de Tarragona i els de Valls a més de les dos colles vallenques¹²⁷⁶. Al programa dels actes, s'hi detallava: «*Exhibición de Castells por las Colla Nova y Colla Vella de Valls*»¹²⁷⁷. Una vegada

¹²⁶⁹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 12 i 13, volum II.

¹²⁷⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1957. Lliurament número 485, 14/09/1957.

¹²⁷¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹²⁷² ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1957. Lliurament número 486, 14/09/1957.

¹²⁷³ *Diario Español*, nº 5741, 25/06/1957, pàgina 7.

¹²⁷⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 754, 06/07/1957, pàgina 3.

¹²⁷⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella per les festes de la Mercè a Barcelona, 03/07/1957.

¹²⁷⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 755, 13/07/1957, pàgina 6.

¹²⁷⁷ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 555. Programa dels actes del Dia del Municipi Rural, 06/07/1957.

més, cal destacar que fora de Valls la Muixerra era coneguda com la Colla Nova, així doncs, si a Vilafranca, a Reus, a diversos mitjans de comunicació com el *Diario Español* i, fins i tot, l'Ajuntament de Valls havien utilitzat aquest nom en diverses ocasions, només la premsa vallenca es resistia a anomenar-los tal com eren coneguts pel poble i pels afeccionats d'arreu. *Juventud* informà que les dos colles hi van desplaçar diversos membres i que hi van aixecar castells de sis i algun de set¹²⁷⁸.

El 5 d'agost el cap de la Muixerra escrivia una carta dirigida a Pere Català: «*Tenim dificultats. Les coses no marxen com nosaltres voldríem, però la ferma voluntat encara existeix en nosaltres. Encara que sembli un absurd, et diré que segons, terços i quarts per al castell de vuit, mai com ara la Colla n'havia tingut tants; però els petits, especialment els dosos, són el nostre punt flac. Amb algun èxit, potser tornariem als grans castells, però ara ni somiar-ho, ja que podríem desfer tot el camí emprés*»¹²⁷⁹.

Llorenç Fabra, amb aquesta carta, confirmava els rumors expressats pel setmanari vallenc dies abans de la Festa Major i quedava clar que les dos colles vallenques estaven passant problemes. Faltava motivació i s'havia de suplir amb bons jornals. La canalla seguia sent un problema difícil de solucionar i, segons *Juventud*, l'afició local no participava com abans a les actuacions.

El dia 6 d'agost la Colla Vella va realitzar una actuació amb 18 components a Mas Creus, a **Valls**, per la que cobrà 2.500 pessetes de l'Ajuntament¹²⁸⁰. No hi ha constància ni del motiu ni dels castells realitzats.

El mes d'agost era important per als castellers per les festes majors de l'Arboç i de Vilafranca. Pel que fa a l'Arboç, des del final de la guerra hi havien actuat tots els anys, excepte el 1953 i el 1954, els Xiquets de Valls. Aquest any, no va ser així ja que hi anaren els Nens del Vendrell. L'actuació, però, no va ser tant bona com s'esperava i la publicació local *Fe i Vida* s'hi referí: «*Sempre hem opinat (...) que els castells muntats per les colles de Valls són distints dels castells d'altres colles de Catalunya. Aquells tenen un aplom i una serenitat que malgrat tot no ha pogut ésser superada. Un castell de vuit, una torre de set i, sobretot, l'espectacular cinc de set dels Xiquets de Valls, tenen una estètica i una majestat que hom se sent corprès per l'emoció.*

¹²⁷⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 756, 20/07/1957, pàgina 3.

¹²⁷⁹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 13, volum II.

¹²⁸⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

Certament que altres colles, amb llur tenacitat i perseverança dignes d'elogi, han aconseguit de muntar els esmentats castells; però, fent honor a la veritat, hem de confessar que aquests castells manquen precisament d'aquell aplom i d'aquella serenitat; no són castells – castells. Jo diria que els manca solera, tradició castellerà. Són uns castells que fan que l'espectador estigui sempre amb l'ai al cor. Els castells són coronats, és cert, però les contorsions i els tremolins de llurs components ens deixen tan cansats com si estiguéssim dins la cosa del castell.

Admirem, això sí, l'esforç i l'entusiasme i fins l'apassionament d'aquests homes que, per tal de triomfar, saben sacrificar-ho tot. Però, nosaltres, els que aviat entrarem en el llindar de la seixantena d'anys i estem bregats a veure castells i més castells, i d'assistir a Festes Majors, on hem pogut comparar una colla i l'altra actuant al mateix temps, hem de manifestar sincerament que per castells – castells no hi ha com els de Valls»¹²⁸¹.

Al mateix número apareixia un altre escrit, del Patronat Local de Castellers Nens dels Vendrell dirigit a l'alcalde de l'Arboç: «*El proppassat dia 25, amb motiu de la Festa Major d'aqueixa Vila, va presidir Vostè la tradicional actuació castellerà que inveteradament hi té lloc. De totes maneres, i a part del caràcter de tradició que revesteix aquest folklore a l'Arboç, hi havia enguany una positiva novetat, consistent en la presentació dels Nens del Vendrell, absents de molts anys d'aqueixa Plaça.*

Els castellers vendrellencs celebraren la invitació, per quant els permetia d'actuar en una de les viles del Penedès que encara conserva una profunda solera i afició, però (...) en el fons de la colla hi espurnejava una lleu temença que els arbocencs rebessin amb indiferència els Castellers veïns.

Doncs, bé: poder ara dir, passada la Festa Major, i a prec d'alguns castellers, especialment del Cap de colla Jan Julivert, que aquests van quedar gratament sorpresos del veritable caliu i cohesió que els arbocencs van donar a l'exhibició, amb llur presència i aplaudiments. Detall que té més importància si es considera l'actuació poc afortunada que van tenir-hi els Nens i que, de passada, va desvirtuar l'existència de diferències entre poblacions veïnes que mai han tingut fonament de cap mena.

Finalment, Sr. Batlle –i aquest és el motiu principal de la lletra-, el Cap de colla dels Nens del Vendrell, Jan Julivert, m'encarrega que digui a Vostè i als components del Consistori que el proper diumenge dia 15 (de setembre), al migdia, els castellers faran

¹²⁸¹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgina 14, volum II.

acte de presència a l'Arboç, on davant l'Ajuntament, i en obsequi a l'afició, intentaran, entre altres, l'alterós quatre de vuit»¹²⁸².

El dia 25 d'agost, els Nens del Vendrell feren tres pilars de cinc, carregaren el quatre de set amb el pilar al mig, descarregaren el cinc de set i intentaren el tres de set per baix i el dos de set. Pel que fa a l'actuació d'agraïment del dia 15 de setembre, feren dos pilars de cinc, el quatre de sis, el tres de set i carregaren el quatre de vuit¹²⁸³.

El segon document mostra la voluntat de quedar bé dels Nens del Vendrell amb l'Arboç, però ens hauríem de preguntar que va passar per a que no hi actuessin els Xiquets de Valls, ja que des del 1939 fins al 1946 hi assistí la Colla unificada i després n'agafà el relleu la Muixerra. (Es poden consultar les actuacions realitzades pels Xiquets de Valls a l'Arboç i els castells que hi van realitzar (1939-1960) a l'Annex nº 41, pàgina 629). Així doncs, una carta de l'alcalde Fàbregas al de l'Arboç ens aporta algunes dades: *«Seguramente extrañarás que no te hubiera escrito en la forma que me habías solicitado, como tampoco lo hubiera hecho con nuestro común amigo, Toribio Vallés. No lo tomes en calidad de desconsideración y como si fuera producto del olvido, fue hecho adrede. El asunto de los Xiquets me ha llevado a compromisos y violencias que en algunas ocasiones me obligan a orillar el problema y a dejar que se desarrolle por sí mismo. Cualquier intervención mía habría podido ser mal interpretada y qué duda cabe que si tal intervención hubiera hecho variar el curso de las cosas hoy, habrían quedado resentidos quienes opinaban que debían desarrollarse en forma distinta. Fui el primero en lamentar que las cosas sucedieran como han sucedido, pero no dudes que de esta forma han quedado satisfechos quienes así lo querían y por otra parte, queda el tiempo para la enmienda, si cabe, en otra ocasión. Además, ello obligará a los propios Xiquets a adoptar sus medidas, haciendo las cosas como se debe. No he querido que creyeras que te había olvidado y en este sentido paso a justificar mi actitud»¹²⁸⁴.*

¹²⁸² CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 14 i 15, volum II.

¹²⁸³ FERRANDO, Pere i ARROYO, Salvador: Nens del Vendrell 2.0 Registre Històric. http://www.nensdelvendrell.cat/registre_historic/pdf/1957.pdf [25/03/2014].

¹²⁸⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Carta de l'alcalde Fàbregas a l'alcalde de l'Arboç, 10/09/1957.

Quatre dies després, Carles Mas, alcalde de l'Arboç, acceptava les explicacions de Fàbregas i li deia que les seves decisions sempre eren correctes en referència als problemes locals¹²⁸⁵.

Aquestes missives són explícites, alguna cosa havia passat a Valls per a que la Muixerra no anés a l'Arboç, però no en tenim cap referència més. Lluís Lirón recorda que: *«aquell any, abans de la festa, es va decidir encarregar-ne l'organització a una Comissió i que, aquests, van contractar als Nens del Vendrell perquè consideraven que la Muixerra no estava prou bé. Això va suposar moltes queixes al poble entre els castellers locals que formaven part de la Muixerra i quan, el dia 25, els del Vendrell no van tenir una bona actuació, molts d'aquests van dir que per a això no feia falta contractar als altres i que ja hi haguessin pogut anar ells. Fins i tot, el fet d'haver-hi tantes queixes fou el que motivà als Nens del Vendrell per tornar-hi, de franc, a provar el quatre de vuit»*¹²⁸⁶.

La següent festa grossa era la de **Vilafranca**, que demanà un pressupost a les dos colles de Valls. La primera en respondre fou la Muixerra: *«en contestación a su atenta de 1º de la actual, a continuación tenemos el gusto de facilitarles el presupuesto para actuar en esa el próximo día 30 del actual, el cual es el siguiente:*

<i>70 castellers a 60 pesetas cada uno</i>	<i>4200</i>
<i>2 omnibús a 12 pesetas kilómetro</i>	<i>2400</i>
<i>70 comidas a 40 pesetas</i>	<i>2800</i>
<i>Gralles</i>	<i>500</i>
<i>Seguro accidentes</i>	<i>600</i>
<i>Imprevistos</i>	<i>500</i>
<i>Total:</i>	<i>11.000</i>

*Con el número de castellers señalado, como comprenderán únicamente sería para efectuar castells de set, ya que el día 30 al no ser festivo, no permite a muchos componentes de la colla poder dejar sus ocupaciones habituales, si bien por tratarse de esa localidad pondríamos el máximo interés para que nuestra actuación tuviera el máximo relieve»*¹²⁸⁷.

¹²⁸⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Resposta de l'alcalde de l'Arboç a Fàbregas, 14/09/1957.

¹²⁸⁶ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 4 de febrer de 2014.

¹²⁸⁷ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Pressupost de la Muxerra per actuar a Vilafranca, 10/08/1957.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Uns dies després ho feia la Vella: *«de acuerdo con la suya atenta de fecha última y con relación a nuestra entrevista en ese Ayuntamiento en el día de ayer a continuación detallamos presupuesto para la presunta actuación de nuestra colla para el día 30 del cte. mes de agosto.*

Para la actuación de los castillos, tres de set aixecat per baix, quatre de set amb el pilar de cinc, e intento del dos de set, con el correspondiente pilar de cinco, la cantidad de pesetas 12.300, según detalle siguiente:

<i>Jornales de 80 componentes de 70 pesetas</i>	<i>5.600</i>
<i>Gtos. De viaje de dos coches a 12 pesetas kilómetro</i>	<i>2.400</i>
<i>Gtos. De comida de 80 componentes a 40 pesetas</i>	<i>3.200</i>
<i>Gtos. De seguro</i>	<i>600</i>
<i>Gtos. Imprevistos</i>	<i>500</i>
<i>Total</i>	<i>12.300</i>

Con la particularidad de que las gralles corren de su cargo y cuenta según convenio con el Sr. Jefe de la Policía Municipal.

Por otra, la colla se reserva el derecho de intentar el quatre o tres de vuit, señalando para ello un premio para la coronación de cada uno de dichos castillos, en 1.000 y 1.500 ptas respectivamente»¹²⁸⁸.

Des de l'Ajuntament de Vilafranca s'enviaren les respostes a les dos colles el dia 20 d'agost.

La de la Muixerra anava dirigida a Ramon Pallarès: *«Confirmando lo que por teléfono le he manifestado a un familiar suyo, pongo en su conocimiento que esta Administración de Fiesta Mayor ha desestimado la oferta presentada por esa colla que Vd. representa, ya que, si bien el precio entra en nuestros cálculos es deseo de la Alcaldía y Sres. Administradores poder ofrecer a la afición castellera, un año más, castillos tales como el quatre de vuit y el tres de vuit, por cuyo motivo han decidido contratar otras collas que, con tales pretensiones se nos han ofrecido»¹²⁸⁹.*

La de la Vella deia: *«Contestando a su atenta de 16 de los corrientes, me complazco en manifestarle que la Administración de la Fiesta Mayor de esta villa, con el visto bueno del Ayuntamiento, encuentra razonable su oferta para la actuación de esa colla para el*

¹²⁸⁸ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella per les festes de Vilafranca, 16/08/1957.

¹²⁸⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de Vilafranca a la Muixerra, 20/08/1957.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

día 30 del mes en curso en esta localidad, si bien, teniendo en cuenta que los grallés son sufragados por nosotros, nos permitimos efectuar una pequeñísima rebaja en su presupuesto reduciéndolo a la cantidad de 12.000 pesetas, que esperamos hallarán de conformidad.

Asimismo estamos conformes en satisfacer los premios de 1.000 y 1.500 pesetas, respectivamente, por si coronan los castillos quatre de vuit y tres de vuit»¹²⁹⁰.

L'actuació, segons Fèlix Cusiné, fou: «*La colla vendrellenca va assolir un èxit clamorós. No així la Colla Vella, que va presentar-se en pla d'inferioritat. Per completar la dissort, en Batet, que el dia abans era a Vilafranca reforçant la colla local, va tenir de marxar, diuen que al casament d'un germà, i això feu que caiguessin quasi tots els pilars de cinc. Caldrà pensar seriosament en fer quelcom per aixecar la moral de les colles de Valls, avui molt abatudes, (...). Al mig dia, a la plaça, els Nens enlairen, per començar, un superb quatre de vuit, replicant la Vella amb un bonic tres de set per sota, dirigit per en Nolla. Seguidament [els Nens] (...) feren un dos de set, molt segur. La Vella fa el quatre de set amb l'agulla i, quan va quedar el pilar sol, es desplomà. Llavors, els del Vendrell, amb plena manifestació de potència castellera, planten quatre pilars de cinc alhora, sense caure'n cap (...). Els de Valls es limiten a fer el dos de sis i, per acabar, cada colla porta al balcó el pilar de cinc. Una vegada més, la plaça de Vilafranca ha esdevingut sortosa per a la colla del Vendrell. (...) La Vella, la suposo desmoralitzada i, per això, dic que és convenient que vós procureu d'ajudar-los a reaccionar. La del Vendrell respira una eufòria gran. Parlen, ja, de tirar el tres de vuit enlaire»¹²⁹¹.*

La informació facilitada pel setmanari vallenc sobre aquesta actuació era breu: «*Ayer la colla Vella, o mejor dicho un grupo, aunque nutrido, por faltarle por diferentes motivos, algunos de sus mejores castellers, participó en la fiesta mayor de Vilafranca. Su labor, habidas las condiciones dichas, puede calificarse de buena, levantando, entre otros, el tres de set per sota, el quatre de set amb el pilar al mig y pilares de cinc, o sea lo que intento»¹²⁹².*

¹²⁹⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de Vilafranca a la Vella, 20/08/1957.

¹²⁹¹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 15 i 16, volum II.

¹²⁹² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 762, 31/08/1957, pàgina 3.

Alguna cosa estava passant als Xiquets de Valls, ja que com hem vist, les dos colles mostraven certs problemes. En aquest sentit, uns dies després es publicà una carta al director, que deia:

«Nuestra tierra, que tiene la marcada característica de un gran celo y devoción por todo lo tradicional y popular, mantiene viva la llama de un folklore quizá el más impresionante y espectacular de la región.

Los Xiquets (...) son hoy en día un número insustituible en las fiestas de buena parte de pueblos y ciudades del Campo y del Panadés. En Valls, en Tarragona, en Vendrell... Difícilmente podría prescindirse de los típicos castells, torres y pilars, siempre los mismos y siempre presentando distintos matices, que junto al sonsonete dulzón de las gralles dan una nota de inefable cromatismo a nuestras fiestas.

Siendo pues una costumbre de tan enraizada tradición entre nosotros, nos duele la circunstancia que hemos observado desde hace unos años a esta parte de que los Xiquets de Valls estén atravesando una fase de innegable decadencia. Este declive ya se dió en otra lejana ocasión, superado al crearse la entonces primeriza colla de los Nens de Vendrell en el año 1926 que iniciando una deportiva rivalidad a la vez que manifiesta emulación entre las Colles vendrellenses y vallenses logró resucitar los grandes castillos de quatre de vuit, torre de set y tres de vuit de tanto tiempo añorados y que en aquel entonces ya parecían idos para siempre.

Sin embargo, este progresivo retroceso que hoy en día están experimentando las Colles Nova y Vella de Valls -en mayor grado la primera- no está motivado como ayer por la ausencia de un adversario en liza. No es ningún secreto el que la colla vendrellense de los Nens ha quedado desde hace dos temporadas sin contendientes en la ejecución de los grandes castillos y esta indiferencia que los Xiquets observan, este ocaso que – insistimos- inician, es a nuestro parecer de una notoria gravedad para la vivencia de este espectáculo tan nuestro.

Los Xiquets de Valls no pueden ni deben declinar; en primer lugar, por deferencia a aquellos forjadores de la verdadera edad de oro de los Castells (...); en segundo lugar, creemos que en la fibra castellera que indudablemente poseen y a ella apelamos.

No es suficiente ir amparados por una veteranía y prestigio indiscutibles si a la hora de la verdad, no quedan estos refrendados por exhibiciones de categoría.

La colla vendrellense por el contrario, relativamente moderna, apenas alcanzada la pubertad y sin tradición, ha sobresalido ya con una de las virtudes que más importantes

juzgamos para el ejercicio de los Castells: un gran tesón y una codiciosa voluntad de superarse a sí misma. Sin embargo tan estimables cualidades corren el peligro de desvanecerse si no son estimuladas por otra colla, fuera esta de Valls, de Tarragona, Vilafranca o de cualquiera ciudad»¹²⁹³.

Una vegada més es confirmava que les dos colles passaven per un moment complicat i, fins i tot, insistia en que era la Muixerra la que estava passant-ho pitjor.

A Tàrraga, el dia 9 de setembre, s'hi van celebrar les festes patronals. Des del primer moment es va pensar en contractar-hi alguna colla i van demanar un pressupost a la Vella, que respongué que el preu, amb 70 components, era de 9.000 pessetes i seguia: «*Ahora bien, en caso de interesar la colla para actuar el día ocho, domingo el presupuesto ascendería a ptas: 6.200. Como sea que el personal todo de la colla es trabajador, al tener que solicitar fiesta en día de trabajo pierde a más del jornal de fábrica las partes proporcionales correspondientes a domingo, plus de cargas familiares y dto. seguros sociales, por lo que es preciso asegurarle un jornal de ptas. 75, y en cambio en días festivos ya no es preciso*»¹²⁹⁴. Finalment, no hi foren contractats i l'actuació la realitzaren els Nens del Vendrell.

El 13 d'octubre *Radio Barcelona* va organitzar un festival a la plaça de toros Monumental de **Barcelona** i hi van contractar la Colla Vella, que per 10.500 pessetes es comprometia a fer castells de set i pilars de cinc¹²⁹⁵. No hi ha constància dels castells que s'hi aixecaren, però Lluís Lirón hi va prendre part, tot i que era membre de la Muixerra, i recorda que: «*el secretari de la Colla Vella, Viñes, em va demanar si podria anar a ajudar-los perquè tenien a molts joves malalts. Abans d'acceptar-ho, vaig anar a parlar amb Ramon Pallarès i em digué: -Ja ets prou gran. Així que hi vaig anar. No recordo els castells però devien ser de set*»¹²⁹⁶. La colla li va pagar 50 pessetes, mentre que la resta de components que si desplaçaren només en van cobrar 38¹²⁹⁷. A banda de la Vella, també hi van participar els del Vendrell. Aquesta actuació va tenir polèmica perquè quan les colles van coronar el pilar de cinc, els respectius anxanetes van desplegar un anunci de *Jabón en polvo Elena*.

¹²⁹³ *Diario Español*, nº 5810, 13/09/1957, pàgina 2.

¹²⁹⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella per actuar a Tàrraga, 17/08/1957.

¹²⁹⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Contracte entre la Colla Vella i Radio Barcelona, 28/09/1957.

¹²⁹⁶ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 4 de febrer de 2014.

¹²⁹⁷ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

Pere Català escrigué un article queixant-se que les colles fessin servir pancartes durant l'actuació per anunciar productes: *«¿Qué dirán Mañé y Flaquer, Narcís Oller, Clavé, Guimerá, Verdaguer y otros literatos catalanes que han escrito de los Xiquets de Valls, si hubieran presenciado como un pilar de cinc servía para una propaganda comercial? (...) Me refiero a que el castell en sí, intrínsecamente, sea un elemento propagandístico de tal o cual producto: es decir, que l'anxaneta, desde su posición de privilegio, saque y exhiba una pancarta que divulgue, por ejemplo, que la pasta dentífrica tal o que la lavadora cual son las mejores.*

Bueno, pues, eso acaba de suceder. En la campaña benéfica del domingo 13 de octubre, en el discutible marco -para los castells- de una plaza de toros, los castellers así de Valls como del Vendrell (...) acaban de darnos una prueba de desorientación de lo que es un castell. Mis buenos amigos los caps de las collas actuanes, no serán felicitados por mí en esta ocasión. Es la primera vez que contemplando la buena ejecución de un Castell no lo he aplaudido. (...).

¿Qué es un castell amigos? Un castell es, a mi entender, algo del pueblo y para el pueblo. Un castell (...) es una manifestación que lleva esencias del campo de Tarragona, del Penedés (...). Que no se repita por favor, eso de hacer sostener por los anxanetas un anuncio de producto comercial. Barrufet, el Blanco (...) no habría hecho jamás la concesión. Él pudo hacer levantar, en cierta ocasión, una bandera, por el anxaneta; pero esto no es recriminable ni mucho menos. Sí, vamos a decir, en la inauguración del nuevo estadio barcelonés hubiese actuado una de vuestras collas (...) y un pilar hubiese servido para extender una bandera azulgrana, yo, particularmente, no habría regateado los aplausos.

Porque un castell (...) es algo del pueblo y para el pueblo. (...).

Puede que la crudeza de esta carta os sorprenda, viniendo de quien siempre ha procurado escribir de los castells con guante blanco. Entiendo que los valores morales de nuestros castells obligan a zaherir, para evitar el desvío por comprender que los castells si no fuesen el anhelo de un pueblo no habrían interesado (...)»¹²⁹⁸.

A finals d'octubre, la ciutat de **Valls** celebrava la fira de Santa Úrsula i per tal de gestionar la contractació dels Xiquets l'Ajuntament va redactar un model de conveni: *«Se establece como premio de salida la cantidad que se estipule entre la Alcaldía y la*

¹²⁹⁸ Destino, nº 1054, 19/10/1957, pàgines 24 i 25.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

colla que no pasará de las SEIS MIL DOSCIENTAS CINCUENTA PESETAS (6.250 ptas) (sic) incluidos en el mismo los gastos de las gralles.

Se otorgará otro premio de DOS MILS PESETAS (2.000 ptas) (sic) para los castillos denominados de huit.

Si uno de estos castillos únicamente se corona tendrá un descuento del 30%.

Cada colla deberá actuar en la Plaza de España, frente al palacio municipal, el día 28 de octubre de 1957, a las 12'30 del mediodía, o el día 27, si así se creyese oportuno por la alcaldía, para la mayor atracción de forasteros a los dos días de ferias.

La colla cuidará que las gralles, por la mañana del día que actúe, efectúen las típicas matinades entre las 8 y 9'30 de la mañana, por el recorrido de costumbre.

La colla deberá levantar, como mínimo, los castillos que se señalen por la Alcaldía, o por el Presidente de la Comisión de Gobierno en delegación de aquella de conformidad con lo establecido en las últimas actuaciones habidas o lo que se acuerde con cada colla para el mayor éxito de las fiestas y prestigio de estos ejercicios, esencialmente vallenses.

El Iltre. Sr. Alcalde, dispondrá el momento de empezar las exhibiciones, debiendo estar las Colles dispuestas en la hora y sitio que se han señalado.

Cada colla tendrá en cuenta que de un castillo a otro no pasen más de cinco minutos. Vaya a la plaza, al efecto, debidamente preparada y con las medidas pertinentes tomadas con anterioridad.

La exhibición pública se terminará levantando cada colla un pilar de cinc como mínimo, manifestándose que se vería con sumo agrado fuesen más, cuantos más mejor, los pilares que, simultáneamente, las Colles levantasen»¹²⁹⁹.

Aquesta proposta l'acceptaren les dos colles, però només hem localitzat el de la Muixerra, signat per Ramon Pallarès¹³⁰⁰. (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 42, pàgina 630). Finalment, el programa fou aprovat el dia 15 per l'Ajuntament, amb una despesa total de 21.500 pessetes¹³⁰¹. Per primera vegada des del

¹²⁹⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Projecte de conveni a formalitzar amb les colles de Xiquets de Valls, 14/10/1957.

¹³⁰⁰ AMV. Caixa 2182. Projecte de conveni a formalitzar amb les colles de Xiquets de Valls signat per la Muixerra, 14/10/1957.

¹³⁰¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 556. Notificació del secretari Municipal a l'interventor de l'Ajuntament de Valls de l'aprovació del Programa d'Actes, 17/10/1957.

final de la guerra, les colles no van actuar el mateix dia, la Muixerra ho feu el dia 27 i la Vella el 28¹³⁰².

Amb l'acceptació de les colles i l'aprovació municipal, Fàbregas va enviar una carta al cap de l'Estat Major de Balears: *«tenga a bien conceder a los soldados de la 62 escuadrilla (sanidad), Juan y Antonio Izquierdo Artero un permiso para poder desplazarse y estar en esta el día 28 de los corrientes, al objeto de poder formar con su grupo, en la competición castellera (torres humanas) que debe celebrarse.*

*Cada año, como final de temporada de estos ejercicios folklóricos, que encarnan los Xiquets de Valls, tiene lugar esta competición, durante las ferias y fiestas que se celebran, y la que es esperada con verdadera expectación tanto en esta como en toda esta región. Es el cierre de la campaña y se suele aprovechar, por la rivalidad existente y para mantener una supremacía, para ofrecer los más arriesgados castillos humanos. Los dos hermanos citados son unos elementos excelentes en su grupo y le resultan indispensables para ciertos castillos. Por ello, me permito hacerle el ruego antes dicho confiándome a su comprensión y seguro de que, siempre que sea posible, hará lo que esté en su mano para atender el mismo, lo que Valls le agradecerá»*¹³⁰³.

Abans de la festa, la premsa vallenca publicava les intencions de les colles. D'una banda, la Muixerra: *«cuyo deseo es ofrecer una exhibición completa (...) para la cual se ha venido preparando con todo entusiasmo»*. D'altra banda, la Vella: *«campeona, que se propone, según informaciones que los entusiastas vallenses esperan ver confirmadas, hacer cuanto les sea posible para satisfacer al pueblo de Valls y a la afición castellera»*¹³⁰⁴.

El dia abans de la primera actuació, el setmanari vallenc seguia referint-se als Xiquets: *«En ambas colles el entusiasmo es notorio para ofrecer a los suyos y a Valls los mejores y más arriesgados castillos. Este entusiasmo se ha contaminado a sus respectivos partidarios, por lo que ambas actuaciones son esperadas con verdadera*

¹³⁰² CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Cartell de Santa Úrsula, octubre de 1957.

¹³⁰³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 538. Carta de l'alcalde Fàbregas al cap d'Estat Major de Balears, 22/10/1957.

¹³⁰⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 769, 19/10/1957, pàgina 1.

*expectación. Que la suerte, mejor dicho, que la desgracia, cuando menos, no les acompañe»*¹³⁰⁵.

El 27, la Muixerra va fer un tres de set per baix, un quatre de set amb el pilar al mig, un dos de sis i un pilar de cinc, al segon intent, portat al balcó de l'Ajuntament des d'on l'alcalde va agafar a l'enxaneta i l'aixecador. L'endemà, la Vella descarregà el dos de set i el tres de set per baix, carregà el tres de vuit i feu dos pilars de cinc, un portat al balcó¹³⁰⁶.

El 2 de novembre, el setmanari vallenc publicà diverses informacions sobre els Xiquets. La primera feia referència a un article publicat uns dies abans a *Diario Español* on es parlava de que els Xiquets de Valls estaven en crisi i que la seva supremacia estava en entredit. L'article explicava que en tota la història dels Xiquets s'havien produït moments més complicats per la falta de canalla o d'altres posicions d'algun castell, però que només es tractava de moments de transició, on la gent jove es formava per substituir a la més gran. Per seguir amb el seu argument, deia que a Valls hi havia dos colles i deia que des de 1951 s'havien fet més de quaranta dos de set, més de vint quatre de vuit i vuit tres de vuit, a banda d'altres castells destacats però no tant importants. Després feia una repàs dels diferents concursos de castells per mostrar que sempre hi havien dominat els de Valls. Acabava fent-se algunes preguntes: «¿Qué dice todo esto? ¿Qué dicen estos datos? Es la Liga o una competición oficial lo que señala la valía de un equipo y no un partido amistoso, en el cual los equipos pueden resultar desfigurados. Que no les falte a los Xiquets el aliento de los vallenses, y lo demás ya vendrá, como siempre, por añadidura»¹³⁰⁷.

La segona, era una entrevista a Joan Pena Gavallda, "Xamali", que deia: «la colla Vella acaba de lograr por séptima vez, en cinco años, el difícilísimo tres de vuit. (La Muxerra, la otra colla vallense, también lo cuenta en su historial, amén de un gran número de quates de vuit).

Abrazos y felicitaciones; lágrimas de gozo y de amor propio; se desborda el entusiasmo; la tradición, la verdadera tradición, pues no en balde de ella pueden gallardear nuestros Xiquets y el pueblo de Valls, se vive y se siente.

¹³⁰⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 770, 26/10/1957, pàgina 1.

¹³⁰⁶ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 21 i 22, volum II.

¹³⁰⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 771, 02/11/1957, pàgines 1 i 2.

Si, en la plaza hay felicitaciones y abrazos; pero allá donde la emoción sube al rojo vivo, es en la colla, en la intimidad, diríamos; en el alma, que rehúsa el exhibicionismo, el teatro... En los bajos del Palacio municipal todo es jolgorio.

Momento propicio, pensamos, para recoger unas impresiones, (...), y vamos a ello. Mejor dicho, la ocasión nos sale al paso. Viene a nuestro encuentro, el francote, sincero y expansivo terç Juan Pena (Xemalí), gran casteller, y nos las pintamos felices para nuestro intento, pero, antes de que nosotros le digamos lo que queremos, nos pregunta:

-¿Qué; qué le parece? ¡Los de Valls, en segundo término; en baja forma! Nosotros solos, sin ayuda alguna extraña a la colla ni mezclas de colles; tal como somos siempre: no ayer malos, porque nos faltaban aquellas colaboraciones y hoy buenos, porque los hemos podido lograr, hemos plantado el séptimo, en cinco años, tres de vuit. Y del dos de set, ¿qué me dice? Y no son siete únicamente los dos de set que esta colla llevamos coronados, sino tantos como veces lo hemos deseado. Y ahora verá como se hace el tres de set per sota. Pues nosotros hacemos el tres de vuit y el dos de set pero antes hemos aprendido a levantar el tres de set per sota. Primero lo fácil, luego lo menos fácil, (...). Hay nervios de emoción. Pero verán los que ahora han descubierto los castells como se hace... y lo levantan los que, con sus antepasados, sus progenitores, saben de ciento cincuenta años de vida, que no es igual que de treinta.

- Bueno; bueno. Ya está bien. Me das ya anticipadamente lo que pretendía. Precisamente te buscaba para...

- ¿Qué quieres decir? ¡Para una,... para eso que llaman interviu?

- Tú lo has dicho.

- Pues cierro la boca. No pondría, por esto que llaman prudencia, “seny”, lo que le diría sino lo que Vd. quisiera y por eso, lo mejor es no decir nada. ¡Si yo supiera escribir! ¡Haría ya tiempo que hubiera puesto los puntos sobre las íes!

- Te prometo ser fiel a lo que tú me digas y transcribirlo como tú desees, como lo haré con lo que ya me has dicho, antes de empezar a preguntarte.

- En este caso...

Pues, manos a la obra:

- ¡Estáis muy satisfechos! ¿Por qué?

- ¡Vaya pregunta más tonta! ¿Por qué estamos satisfechos?

- Estás embaldado... (...).

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

- Vdes. los que escriben son demasiado considerados y van también demasiado con el corazón en la mano. No saben o no quieren ser gitanos: engañar, hacer propaganda, sea bluf o no. Saben que el tres de vuit es muy difícil y que montar una propaganda sobre un intento es pueril y hasta es fanfarronería. Porque piensan (y piensan bien) el intentar hacer algo, no significa nada en absoluto. Si los intentos fuesen alguna cosa grande; ¡cuántas cosas grandes no habría en el mundo!» I segueix queixant-se que la premsa hauria de defensar més les colles locals. Al cap d'una estona, el periodista li va poder formular la pregunta de per què estaven tan contents i de si hi havia alguna cosa especial en l'exhibició? I la resposta fou: «- ¿Vd. que pregona de enterado y quiere pasar por un vallense de pies a cabeza, me ha de hacer tal pregunta? Los Xiquets, fíjese bien, sin ayudas, los Xiquets, hemos logrado este tres de vuit (después del dos de set), que es el que hace siete en cinco años. Y lo hemos conseguido sin necesidad de colaboraciones de otras colles; sin tener que hacer cambiar de camisa a componentes de otras colles; sin necesidad de unir tres colles para dar la batalla a los únicos y verdaderos Xiquets. ¿Es justificada pues la alegría? Por ello los de Valls siempre han triunfado en los concursos, porque entonces cada colla vale lo que vale, no engaña y no tiene refuerzos, y los de Valls valemos entonces lo que hoy o en cualquier día. En Valls, para mayor abundamiento, no sólo no mixtificamos las colles con fines propagandísticos (...) sino lo contrario; tenemos dos. ¿Qué se haría pues unidos?; ¿qué podrían hacer las dos colles vallenses, no las de aquí y allá, sino las vallenses, unidas? ¿Ve ahora el porqué de mí, de nuestra satisfacción? Pues, más vista, hombre, más vista»¹³⁰⁸.

Finalment, la tercera noticia, era una carta al director signada per un *viejo vallense*, que deia: «es posible que mi criterio suene algo a nota discordante. Pero hace tiempo que sustento y defiendo este pensamiento y ahora, después de la magnífica actuación de las dos colles vallenses y en especial de la Vella al coronar nuevamente el tres de vuit, (...), me atrevo a hacerlo público.

Opino que los castells no son unos juegos deportivos y menos un espectáculo. Tanto representan levantando un pilar de quatre que uno de cinc. ¿Acaso por qué no se levantan, por ejemplo, el quatre de nou o el pilar de sis, tienen menos de castells; no representan nuestros Xiquets de hoy exactamente lo mismo que representaban los antepasados? Estos ejercicios, que crearon y han venido conservando los de Valls

¹³⁰⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 771, 02/11/1957, pàgina 2.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

desde principios de siglo pasado, solos y contra viento y marea, en épocas de oro y otras diríamos de crisis, son folklore. Importan habilidad, seny y equilibrio, fuerza, pero tienen su alma, representan algo del espíritu de un pueblo.

No son los músculos, más o menos fuertes, lo que se exhibe; no es la clase y cualidades de un deportista lo que se admira, es el costumbrismo de un pueblo que se manifiesta y se exterioriza o se expansiona.

Ponerlas pues a competición, como sucede con los juegos deportivos, creo que es un error. Lo físico exige esto; pero lo espiritual, lo repugna. De aquí, los muchos errores, los disparates que se han cometido y se están cometiendo, en un afán de competencia, como si se quisiera decir: yo soy más bruto que tu. No.

Por ello soy enemigo de los concursos; siempre lo he sido ¿acaso alguna vez se ha pensado en hacer un concurso de toreros? No. ¿Acaso, permítaseme esta pregunta hecha con toda reverencia, la Iglesia al elevar, por sus virtudes heroicas o su martirio, a un siervo de Dios a los altares, busca el que padeció o sufrió más y nos dice: éste es más santo que este otro? No.

Que en los 100 metros lisos gane el que menos tiempo emplea; que en fútbol triunfe el que consiga más goles, es lo lógico, porque es su esencia. Pero en lo que pertenece al espíritu, no. Podrá premiarse la virtud, pero poner esta a concurso, es un absurdo: las virtudes raciales de un pueblo no admiten competición. Y esto, naturalmente, no está reñido con la pasión de superarse, si no lo contrario.

¿Qué hacían nuestros antepasados?

No caigamos en este error. Que los que sólo ven lo superficial, lo accidentado, lo deseen: para ellos. Para nosotros nos interesa lo que representa y son: su pureza, su alma, su historia y tradición, su vida. (...).

Defendamos la pureza de los Xiquets y dejémonos de esnobismos prescindiendo, en absoluto, de lo que digan o hagan los que ven sólo en estos ejercicios folklóricos el colorido, lo físico, lo bonito, desde la barrera. A nosotros nos interesa su sentido, su significado, su alma.

Y esto no está reñido, en modo alguno, sino lo contrario, con el buscar una superación, desear alcanzar cimas más altas: es propio del espíritu que tiende a caminar siempre adelante. Pero cuando el fin de la virtud es la exhibición, entonces deja de serlo para

ser orgullo, que tarde o temprano ha de causar la destrucción. No; los Xiquets de Valls han de caminar por donde le señalan su historia, sus progenitores»¹³⁰⁹.

En definitiva, l'actuació va ser la millor de la temporada, sobretot per la colla Vella, ja que en tot l'any només havia intentat el dos de set a Vilafranca i no es va poder realitzar. Pel que fa als pagaments, la Muixerra va rebre de l'Ajuntament 7.250 pessetes¹³¹⁰. Mentre que la Vella en cobrà 9.150¹³¹¹. Així doncs, veient els diners rebuts per les colles, sembla que finalment el preu que s'havia acordat es va veure incrementat. Fos com fos, la realitat es que els castells costaren 16.400 pessetes d'un pressupost total que ascendia a les 21.500.

Segons els comptes de la Colla Vella, per a l'actuació de Santa Úrsula es va tenir molt present a la canalla i van intentar que estessin el més a gust possible. Així, trobem anotada una despesa de 24 pessetes de "*medicina per l'enxaneta*" i tres més de 10 pessetes "*para la feria a Soto, a Ortega y a Hernández*" del dia 27 d'octubre. Però a més d'aquestes, el dia 28 anotaren les següents:

«De propina a los enxanetas 1.000

De propina a los dosos 1.000

De propina a los quintos 200»¹³¹². El que mostra que la única manera de poder aconseguir els castells més importants i que la canalla no es fes enrere era tenir-los contents.

Durant el mes de desembre les dos colles van repetir les seves respectives festes a **Valls**. La primera en fer-ho fou la Muixerra, el 8 de desembre. El programa constà d'una missa d'acció de gràcies per als castellers i familiars difunts al santuari del Lledó. Després, van fer una exhibició i van intentar fer el dos de set, però l'enxaneta no es va acabar de decidir i no el van poder carregar. I un pilar de cinc al segon intent. En acabar l'actuació, van dinar a l'Hotel París¹³¹³.

¹³⁰⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 771, 02/11/1957, pàgina 5.

¹³¹⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1957. Lliurament número 773, 31/12/1957.

¹³¹¹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1957. Lliurament número 774, 31/12/1957.

¹³¹² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹³¹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 777, 14/12/1957, pàgina 5.

I encara la Muixerra va fer una darrera actuació el dia 15 de desembre a **Barcelona**, al camp de les Corts, per als damnificats de València¹³¹⁴, organitzat per l'Orfeó Canigó¹³¹⁵.

La festa anual de la Vella fou el 29 de desembre. Primer missa, després visita als centres de beneficència on van fer alguns castells. En acabar van anar a dinar a l'Hotel Bou, presidit per l'Alcalde que pronuncià unes paraules¹³¹⁶.

Pel que fa a la Vella, analitzant el llibre de comptes, podem saber tots els dies que van assajar al llarg de l'any: el 20 d'abril, el 7, el 14, el 22 i el 29 de maig; el 4, l'11 i el 15 de juny; el 2, el 9, el 16 i el 30 de juliol; el 20 i el 27 d'agost i l'1 i el 25 d'octubre¹³¹⁷.

Emili Miró, a finals de 1957, realitzà un balanç de la situació de les colles. De les de Valls, deia: *«De la Colla Nova, hem de dir que, d'ençà de la mort d'en Barrufet i de la marxa d'en Foguet a l'estranger, no és ni ombra del que era. Calia veure'n només l'actuació, aquest any a la plaça del Blat, de Valls, per la Fira. Feia pena veure'ls, i no solament perquè fessin com a castell de mèrit el quatre de set amb l'agulla, sinó per la manca de rotllo, on gairebé es veien les esqueses dels baixos de fora estant. Què fa Valls, que abandona d'aquesta manera els seus heroics castells? Valls, Valls, tingueu memòria i sigueu agraïts! En les adversitats és on es coneixen els amics. Ara que aquesta colla passa per una crisi, que pot ésser momentània, cal que Valls no els regategi el caliu. ...Si en Barrufet, de la tomba estant, aixecava el cap, us diria: Què n'heu fet d'aquella Colla que us vaig llegar? I vosaltres, astorats per la sorpresa i avergonyits, no sabríeu que contestar-li. D'ençà que han deixat de fer castells (tots passen de la cinquantena), el Mora, el Josep Maria, el Collet, el Foguet i els germans Toribi i Eduard Vallès, de l'Arboç, tant se n'ha ressentit la Colla, que ja no sembla la mateixa... On es el jovent que els ha de reemplaçar?. De la Colla Vella és una mica aventurat i comprometedor de parlar-ne, per que no sabem cap a on es decantarà quan surti d'aquesta llarga crisi o estancament. ... Des de fa uns quants anys, no va endavant, però tampoc no s'estronca la seva potencialitat. ... Cal que surti del punt mort, per veure si pot o no amb els castells de vuit. ... El més greu, per la Colla Vella, és una*

¹³¹⁴ El dia 14 d'octubre de 1957 es va produir la Gran Riuada de València que inundà gran part de la ciutat i causà 81 morts.

¹³¹⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 777, 14/12/1957, pàgina 5.

¹³¹⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 780, 04/01/1958, pàgina 3.

¹³¹⁷ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

renuncia en general, i en particular, a donar com a cas perdut la consecució del quatre de vuit. Creiem sincerament que el Cap de Colla exigeix massa heroïcitats als seus castellers. La seva estratègia pot, a la llarga, apaivagar la valentia i l'entusiasme dels seus joves i forçuts castellers. Aquests, com els exèrcits, agafen moral i creix el seu esperit de lluita amb victòries assolides. Carregant i descarregant castells, s'encoratgen i els ve el convenciment de la seva pròpia vàlua, perquè aprenen que ho poden fer. Referma aquesta nostra tesi el fet del terç Batet, que, en veure que la seva colla no intentava mai el quatre de vuit -i ell delerós de fer-lo-, vingué al Vendrell i el féu amb els Nens del Vendrell. El mateix cas passà amb el terç Parès. Al casteller que pot fer-lo, es difícil d'accontentar-lo amb paraules. Ell vol Castells! ... Als castellers de la Colla Vella, els manca moral de victòria per a descarregar el tres de vuit. Cal veure, només, la joia immensa dels castellers el dia que el proven i tenen l'oportunitat de coronar-lo: tot són abraçades i petons entre ells, junt amb llàgrimes entenedidores de la més pura emoció. ... Però ... de quan ençà els castellers tenen aquest desbordament d'entusiasme, en un castell que tot just ha arribat a la meitat del seu camí? El fet de caure un castell, sempre, sempre, ha anat acompanyat d'una profunda i sincera lamentació per part dels castellers que hi prengueren part. ... Dir que els Nens estan passant un període d'estancament no estaria tan encertat com dir que hi ha senyals - més o menys aparents- de decadència. No ens hem de fer il·lusions i dormir massa assossegats»¹³¹⁸.

Amb aquesta valoració quedava clar que les colles no passaven el seu millor moment. D'una banda, la Vella s'anava consolidant però no acabava de fer el pas endavant que li feia falta per poder aconseguir el quatre de vuit. Mentre que la Muixerra no s'havia recuperat de la marxa de Foguet, de l'any 1954, ni de la pèrdua de molts castellers que plegaren aquell any. A més, pel comentari de l'actuació realitzada per Santa Úrsula, sabem que els veïns de Valls no els donaven tot el suport necessari, fins al punt de no tenir prou gent al cordó. De fet, aquesta situació no era nova, ja que com hem anat veient feia uns anys que s'anava repetint. Així doncs, la colla oficial, la Muixerra, anava perdent el suport popular.

L'allunyament entre els afeccionats vallencs i la colla coincidia amb el que li va passar a Fàbregas a les eleccions municipals del novembre d'aquell any. Segons Jordi París,

¹³¹⁸ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgines 23 i 24, volum II.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

succeí així: *«l'Estat franquista va fer unes eleccions per elegir els seus representants. L'elecció anava, (...), per terços. I va ser en l'elecció del terç familiar on el creixent malestar popular cap a Fàbregas es va visualitzar en una candidatura alternativa.*

L'alcalde va apadrinar la candidatura oficial, amb gent triada personalment per ell, (...). Els diversos sectors disconformes amb la manera d'actuar de l'alcalde van presentar una llista alternativa. Concretament, va ser una llista amb elements carlins i pròxims a la democràcia cristiana, formada per Joan Guinovart Escarré, Josep Trilla Collet, ambdós carlins, i Eugeni Rovira Boada, membre d'acció catòlica, tots persones de reconeguda solvència i catolicitat provada, que garantien tenir el plàcet del règim. Tot i així, presentar una candidatura alternativa no era fàcil, ja que poques persones estaven disposades a enfrontar-se a Fàbregas. (...).

Les eleccions, on només votaven els caps de família, havien de complir tots els requisits i es podia fer campanya electoral, però només una setmana. (...). Així, es van convertir en un tour de força contra Fàbregas, que ell va interpretar com una provocació i un repte. Això va motivar molta gent a anar a votar, i es va aconseguir una alta participació (67%). El resultat fou la victòria de la candidatura alternativa, que va situar tots els seus membres com a regidors. (...).

Als altres dos terços van guanyar les llistes apadrinades per l'alcalde, ja que eren més fàcils de controlar, tot i que els opositors també es van presentar al terç sindical. (...).

La pèrdua de l'elecció del terç familiar va afectar Fàbregas, el qual tres anys més tard va presentar la renúncia al càrrec, arran d'un enfrontament amb el governador civil»¹³¹⁹.

Així, l'Alcalde i la Muixerra vivien situacions similars amb la pèrdua de suport dels vallencs.

Les dos colles van veure com el nombre d'actuacions es reduïa. La Vella en va fer 8 i la Muixerra 6. I sobre els castells més importants que aconseguiren, la primera només va poder descarregar un dos de set i carregar un tres de vuit. La segona, de la seva banda, aconseguí com a castell més destacat de l'any el tres de set per baix.

¹³¹⁹ PARÍS FORTUNY, Jordi. "L'oposició antifranquista (1939-1975)", a SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (dir.), *op. cit.*, pàgines 224 - 226.

Quadre nº 35: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1957 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
6 de gener	Calafell	Festa dels Reis Mags a Sant Joan de Déu	Colla Vella	No documentats.
17 de gener	La Selva del Camp	Sant Antoni	Colla Vella	Castells de 7.
28 d'abril	Aiguamúrcia	Inauguració de l'església	Colla Vella	No documentats.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Vella i Muixerra	Vella, dia 23: 3 de 7; 2 de 6. Dia 24: 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; intent 2 de 7; 2 de 6; pilar de 5 al balcó. Muixerra, dia 23: intent 4 de 7; 2 de 6. Dia 24: 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; 2 de 6; pilar de cinc aixecat i descarregat per baix.
1 de juliol	Reus	Sant Pere	Muixerra	4 de 7; 3 de 6 per baix; 2 de 6; pilar de 5.
18 de juliol	Santes Creus	Dia del Municipi Rural	Vella i Muixerra	Castells de sis i de set.
6 d'agost	Mas Creus		Colla Vella	No documentats.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Colla Vella	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar carregat; 2 de 6; pilar de 5.
13 d'octubre	Barcelona	Festa de Radio Barcelona	Colla Vella	Castells de set.
27 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Muixerra	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar carregat; 2 de 6; pilar de 5; intent pilar de 5.
28 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella	2 de 7; 3 de 7 per baix; 3 de 8 carregat; dos pilars de 5.
8 de desembre	Valls	Festa de la Colla	Muixerra	intent 2 de 7; intent pilar de 5; pilar de 5.
15 de desembre	Barcelona	Damnificats per la inundació de València	Muixerra	No documentats.
29 de desembre	Valls	Festa de la Colla	Colla Vella	No documentats.

Font: De l'autor, a partir de la documentació consultada.

5. L'ascensió a l'olimp de la Colla Vella i el descens als inferns de la Muixerra (1958-1960):

El 6 de gener, el dia de Reis, la Colla Vella va participar en la festa organitzada per *Radio Tarragona* al sanatori de Sant Joan de Déu a **Calafell**, que consistia en portar obsequis i regals per als malalts. No en tenim els detalls de l'actuació, però abans de començar-la van alçar dos pilars¹³²⁰, i «*fueron muchos los vallenses que acompañando a la colla o bien formando la excursión que organizó, para hacer acto de presencia en la fiesta, la peña Bon humor o bien particularmente, se trasladaron al sanatorio, retornando, a primeras horas de la tarde, satisfechos*»¹³²¹.

A banda dels castells, durant el mes de gener i febrer, hi va haver moviments a l'Ajuntament. Conseqüència de que el mes de novembre i desembre de l'any anterior, es van celebrar les eleccions per substituir als regidors que acabaven el seu mandat. Així, el 2 de febrer es va constituir el nou Ajuntament, tot i que quedava pendent de resoldre la impugnació de les eleccions pel terç sindical. El dia 12, però, el *Tribunal Provincial de lo Contencioso Administrativo* les declarà vàlides i no es van haver de repetir¹³²². Finalment, l'Ajuntament quedà establert amb la participació, per primera vegada, d'un grup de persones oposades a l'alcalde Fàbregas, on hi destacava la figura de Joan Guinovart.

Al llarg de l'any, diversos municipis van sol·licitar informació a la Colla Vella. En la majoria dels casos, la resposta, de la mà del secretari Jaume Viñas Vila, incloïa un pressupost. La primera mostra és del 15 de gener, quan se n'envià un a Mollerussa. Del document se'n desprèn que ja s'havien mantingut conversacions telefòniques i, després s'envià el pressupost per al dia de Sant Josep. La proposta incorporava dos possibilitats, castells de sis o de set. El preu per fer els primers era de 5.000 pessetes i el dels segons 7.500. A més, s'insistia que l'actuació s'havia d'acabar abans de les 13:30, ja que si volien que durés fins la tarda, l'Ajuntament s'havia de fer càrrec del dinar, ja fos a cases particulars o a l'hotel¹³²³. Tot i no tenir cap referència més a aquestes gestions, la colla no fou contractada.

Un altre tràmit en aquest mateix sentit es va realitzar durant el mes de març, entre Jaume Viñas i Juan Mestres, per tal de saber quant costaria portar la colla a Arlès, a la regió del Llenguadòc-Rosselló francès. Tot i no conservar-se cap altre document,

¹³²⁰ *Diario Español*, nº 5906, 07/01/1958, pàgina 3.

¹³²¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 781, 11/01/1958, pàgina 5.

¹³²² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 787, 22/02/1958, pàgina 1.

¹³²³ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella a Mollerussa, 15/01/1958.

l'actuació tampoc s'arribà a produir, però la reproduïm a continuació per la particularitat que suposava una possible actuació fora de l'Estat: *«De conformidad en lo hablado en nuestra entrevista sostenida el pasado verano en casa de su hermano, en la que Vd. demostró un interés marcado para que el año presente pudieran actuar en el pueblo donde reside nuestros Xiquets, para lo cual asimismo quedamos que en estas fechas, o más pronto, le enviaríamos precios sobre el particular, allí van con toda clase de detalles (...). Claro está que lo más importante es el traslado, para lo cual hemos pedido precios a las Compañías de Autocares de ésta y en iguales condiciones de ambos son los siguientes. Para un autocar de 42 plazas, 13.104 pesetas. Para uno de 37 plazas, 11.544 pesetas y para otro de 32 plazas, 9.984 pesetas.*

El número de componentes que tendría que trasladarse a esta es el de 40 a 45, o el de 65 a 70 para que pudieran efectuarse castillos de seis o castillos de siete respectivamente, para ver lo que son los Xiquets con castillos de seis basta, ahora bien, es mucho más espectacular verlos de siete, pero para ello claro, el presupuesto sube, pero resumiendo diremos que por lo que atañe al traslado:

En castillos de seis ptas. 13.104

En castillos de siete ptas. 21.528

La segunda parte del presupuesto es lo que hace referencia a los pasaportes por los individuos, precio que no podemos señalar por no saber lo que importa, y ello quedaría pendiente y sólo tendrían que abonar lo que en realidad importaran, me explicaré, si a Vds. les interesa la actuación de los Xiquets y están de acuerdo con todos los demás apartados, entonces nos entrevistaremos con el Sr. Gobernador Civil para conseguir pasaportes colectivos o bien deportivos, cuyo precio sería muy bajo, pero mientras no se sepa una cosa exacta no es preciso dar ningún paso sobre este particular.

La manutención y alojamiento del día o días de actuación en esa correría de su cargo, así como desayuno y almuerzo del día de marcha pues el de venida ya se lo llevaría cada componente en sí.

Para allanarnos más en todas las condiciones y tener un deseo máximo de actuar en esas tierras, lo que hace referencia a jornales, los componentes no cobrarían sueldo pero sí una gratificación de 50 pesetas cada uno si la actuación no excede de dos días, debiendo añadir sobre este particular que cada componente, el que perdería menos de jornal sería 200 pesetas, pues cada uno de ellos serían cuatro días de jornal. Si en cambio quisieran que actuáramos más de dos días entonces cada componente percibiría 50 pesetas diarias.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Las gralles o músicos que la agrupación folklórica lleva son hombres alquilados a fuera de la colla, y son tres, ellos perciben por cada día 100 pesetas cada uno.(...)

Una advertencia me cabe, y es que los autocares españoles, según información trabajan más barato que los franceses, por lo que con la idea que Vds. tengan del precio del traslado, rebaja mucho, y ello es lo que importa más cantidad.

Sin más que esperando la suya, con la súplica de que pudiera ser lo más pronto posible, pues va empezar pronto la campaña y como no sabemos las fechas que pudiera ser lo de Vds. tendríamos que ir con recelo de firmar contratos en ésta, y por otra las compañías de coches, no disponen de muchos autocares, es preciso señalar fecha con anticipación»¹³²⁴. Aquesta missiva mostra les ganes que tenia la colla per realitzar aquesta sortida, ja que estaven disposats a reduir al màxim el jornal dels castellers. Finalment, aquesta actuació no es va dur a terme.

Un altre dels municipis que havien sol·licitat pressupost va ser Petrer (Alacant) però tampoc s'arribà a cap acord¹³²⁵. El mateix passà amb Vinaròs, que volia contractar la colla per al dia 25 de juny. El pressupost enviat ascendia a 8.300 pessetes i la comissió organitzadora s'havia de fer càrrec del menjar¹³²⁶.

Al mes d'agost, l'Ajuntament d'Ulldecona va posar-se en contacte amb la colla per demanar-los pressupost¹³²⁷. La resposta deia que per 75 castellers en dia laboral el preu era de 16.500 pessetes i en festiu de 14.000, i que per 50 castellers era de 11.000 i 9.250 respectivament¹³²⁸. Uns dies després, l'Ajuntament respongué que era massa car¹³²⁹.

Durant aquest mes, la colla va rebre una altra carta. En aquesta ocasió l'empresari barceloní, José Manzanares, que es dedicava al món de l'espectacle, i volia intentar fer-hi negocis¹³³⁰. El dia 28 de setembre, l'empresari es dirigí per carta a Jaume Viñas, dient-li: «*He comenzado ya a ocuparme de ustedes, y por ello les recuerdo el envío de*

¹³²⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella a Juan Mestres, de Alès (França), 05/03/1958.

¹³²⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella a Elias Bernabe, de Petrel (Alicant), 10/04/1958.

¹³²⁶ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Pressupost de la Colla Vella a Vinaròs, 03/06/1958.

¹³²⁷ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de l'Ajuntament d'Ulldecona a la Colla Vella per sol·licitar un pressupost, 07/08/1958.

¹³²⁸ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Resposta de la Colla Vella a l'Ajuntament d'Ulldecona a la Colla Vella, 27/08/1958.

¹³²⁹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Resposta de l'Ajuntament d'Ulldecona a la Vella per informar que no els contractaven, 09/09/1958.

¹³³⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Jose Manzanares al director dels Xiquets de Valls, 08/08/1958.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

la propaganda, porque una cosa son ofrecerles a palo seco, y otra adjuntar con el ofrecimiento una propaganda». La missiva continuava dient que havia fet una oferta a la comissió organitzadora de Santa Úrsula per a portar-hi una orquestra i li demanava a Viñas, secretari dels Xiquets i de la CNS, si es podia interessar per aquest assumpte, i continuava: «Como usted en Valls es bien conocido, y está metido en estos asuntos del espectáculo, si pudiera ayudarme a la contratación de elementos, para locales como el Hotel Universo, Hotel París, etc., etc. y otros que yo no conozca y que en las fiestas de octubre, como en fin de año, o en Santa Candelaria, etc., yo le quedaría muy agradecido, y en todo momento sabría corresponder a sus gestiones en beneficio mio. Usted tiene inteligencia para comprenderme, y hacerse cargo de cuáles son mis propósitos»¹³³¹.

A part d'aquests contactes documentals no sabem com acabà la qüestió.

Deixant de banda algunes de les gestions de la Vella, el mes de maig va estar marcat per dos decessos de l'entorn de la Muixerra. El dia 21 va morir Ramon Pallarès Bartra, als 67 anys, casteller que abans de la guerra havia anat amb les dos colles, després amb la unificada i, finalment, amb la Muixerra fins el 1950. A l'enterrament hi va assistir molta gent de les dos colles i un grup de la Muixerra hi portà una corona. El segon finat fou Josep Maria Batalla Mateu, que va morir als 35 anys, i col·laborava amb la colla¹³³².

El dia 21 de juny un grup infantil de cant i música, de la *Sociedad Centro Sabadellés* va dur a terme un festival a **Valls**, amb participació de les autoritats de la capital del Vallès. En l'acte, a banda de les autoritats locals de Valls i Sabadell i van tenir un paper destacat les dos colles castelleres: «*en el descanso, anxanetas de la colla Vella y la Muxerra ofrecieron sendos ramos de flores a la señora del teniente de alcalde de cultura de Sabadell, a la Sra. del Maestro Director del Grupo; etc.*»¹³³³.

El 22 de juliol la Colla Vella va actuar a **Alforja** en motiu de la celebració del VIII centenari de la fundació del poble¹³³⁴, però no hi ha cap referència als castells que hi realitzaren.

¹³³¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Jose Manzanares a Jaume Viñas Vila dels Xiquets de Valls, 29/09/1958.

¹³³² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 800, 24/05/1958, pàgina 5.

¹³³³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 804, 21/06/1958, pàgina 2.

¹³³⁴ *Diario Español*, nº 6047, 21/06/1958, pàgina 11.

L'endemà començava la Festa Major de **Valls**. Un mes abans, l'Ajuntament aprovà el programa d'actes i la despesa total, que ascendia a 31.000 pessetes. També s'aprovà la contractació dels Xiquets¹³³⁵.

El dia 21 de juny, l'alcalde Fàbregas envià una carta a un capità de Barcelona: *«Abusando de tu buena y estimada amistad, me permito pedirte tus buenos oficios, si ello te es posible, para lo siguiente:*

*Celebramos los días 23 y 24 nuestra fiesta mayor. Plato fuerte y popular de la misma son las exhibiciones de los Xiquets de Valls, a cargo de las dos Colles, que rivalizan entre sí. Naturalmente, por ello, ambas se preparan con sus mejores elementos, pero tienen alguno de ellos prestando el servicio militar en esa, y desearían poder contar con ellos, de existir posibilidad. ¿Puedes hacer algo para lograrles un permiso, interesándote para ello? Si te es posible te estimare lo hagas, si no, otro día será. ¿No te parece?»*¹³³⁶. Els beneficiaris d'aquesta sol·licitud eren Gumersindo Valverde Alonso, Aniceto Teruel Fernandez i Francisco Valverde Alonso, tots tres de la Muixerra.

Les dos colles van actuar la nit del 23, a la sortida de completes, en una breu exhibició i l'endemà, dia 24, van fer-ho a la plaça Espanya, on els observava un públic nombrós tot i la fina pluja que queia. La Vella va descarregar el cinc de set, el tres de set per baix, va intentar el dos de set que no van poder carregar per la lentitud de la canalla. La Muxerra, de la seva banda, va descarregar el quatre de set amb el pilar, el tres de set per baix i el dos de sis. Per acabar l'actuació, les dos colles van fer un pilar de cinc¹³³⁷.

A finals de juliol, l'Ajuntament va pagar a les dos colles. La Muixerra va cobrar 7.500 pessetes¹³³⁸, mentre que la Vella en cobrà 8.000¹³³⁹. No es conserva cap document que ens permeti justificar aquesta diferència, però en tot cas, podria respondre a que la Vella es presentava com la guanyadora dels darrers concursos de castells.

¹³³⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 649. Llibre d'actes del 26/04/1957 al 11/12/1958, acta del 20/05/1958, pàgina 65v.

¹³³⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 533. Sol·licitud de l'alcalde Fàbregas d'un permís per tres castellers, 21/06/1958.

¹³³⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 805, 28/06/1958, pàgina 1.

¹³³⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1958. Lliurament número 421, 31/07/1958.

¹³³⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1958. Lliurament número 422, 31/07/1958.

5.1. La Vella a Brussel·les: la primera sortida fora de l'Estat.

La següent aparició dels Xiquets de Valls va ser a **Brussel·les**, els dies 25 i 26 de juliol, de la mà de la Colla Vella. Les gestions i els tràmits, però, començaren molt abans.

Agustí Pena assenyalà que *«a mitjans del mes de maig, quan encara la temporada tot just arrencava, l'Àngel Batet va trucar des de Gavà amb una notícia sorprenent: un holandès volia parlar amb la colla, havia quedat meravellat pels castells i volia mostrar els Xiquets als Països Baixos. Van quedar un diumenge, a l'Hotel Lido de Castelldefels, i en el transcurs de l'entrevista, entre la perplexitat i la il·lusió, van veure com l'holandès acceptava pagar tots els diners que se li demanaven –més del que en principi haurien suposat-, no posava cap impediment i tirava endavant el projecte. En la tornada a Valls, la notícia es va escampar arreu. Els assajos van veure com l'assistència pujava cada setmana i el bar l'Amada era tot xerrera sobre la que, per gairebé tothom, podria ser el seu primer viatge a l'estranger. Però els dies van anar passant i aquella il·lusió primerenca va anar minvant a poc a poc»*¹³⁴⁰.

Paral·lelament, ja s'estava organitzat l'Exposició Universal a Bèlgica, a la qual el règim franquista mostrava un interès especial per a participar-hi, per tal d'aconseguir solucionar l'aïllament polític i econòmic en que vivia. Pena continuava informant: *«Les notícies de l'Expo també arribaven a Valls i una d'elles va anar a mans de Jaume Viñas. Aquest, amb la previsió del viatge als Països Baixos al cap, va aprofitar per comentar a un conegut que havia de desplaçar-se a Madrid, que seria bona idea fer coincidir la sortida amb el certamen. Viñas va creure que, un cop a Holanda, poc costava anar una mica més lluny i fer cap a Bèlgica. L'amic va comunicar-ho al Negociat d'Assumptes Estrangers de la CNS i, també de forma sorprenent, la proposta va ser molt ben acollida. A partir d'aquí va començar la paperassa. Un carta al ministeri... la resposta, una citació per tal de parlar amb els capdavaners de la colla a Madrid... Tot plegat va revifar la il·lusió.*

La colla llavors escrigué a Manuel del Valle Pando, procurador a les Corts pel terç sindical: *«En fecha de hoy recibimos carta dirigida al que suscribe del buen amigo y camarada D. Juan Roset Mestre, Vicesecretario Provincial de Ordenación Económica por la provincia de Tarragona, informando que había hablado con Vd. de la presunta*

¹³⁴⁰ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 52, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

actuación de nuestra Colla en la Feria de Muestras internacional de Bruselas aprovechando la coyuntura de nuestro futuro viaje a Holanda, de todo lo cual había hablado con el Sr. Roset en ofrecimiento de nuestra parte para la citada actuación, que a nuestro modo de ver sería un gran acontecimiento, orgullo para nuestra patria, pues es bien sabido que nuestra forma de folklore, su proeza y amenidad, tiene un carácter único y exclusivo que varía de todas las demás formas de folklore conocidas, pues las danzas o ballets, que tienen un gran sentimiento espiritual y que son maravillosos no dejan de tener su forma centrada en un mismo punto, en cambio el folklore de los xiquets, son otra forma de ser, el castillo se construye al son de una tonadilla música popular, ha de seguirse al compás de una música, pero a la vez hace falta algo más, deben conjugarse para la formación del Castillo, agilidad y destreza, serenidad y valentía, fuerza y resistencia... Son los xiquets en sus castillos símbolo del pueblo español, herederos de una raza de conquistadores, pues en el castillo cada vez de su construcción hay que conquistar la cima del mismo, con no pocos sacrificios.

La actuación en Holanda, concretamente en la ciudad de Harnhem, se contrató de palabra con el Sr. De Heer (...) cuya contratación se efectuó en Barcelona, dejando pendiente solamente su contrato por escrito en espera de que al regresar dicho Sr. a su ciudad le concediera permiso la autoridad pero hasta la fecha no se ha recibido contestación alguna de dicho Sr. lo que es de suponer que alguna anomalía habrá dejado sin efecto su compromiso.

Pero como sea que nuestro ofrecimiento de actuar ante el Pabellón Español de la Feria de Bruselas queda en pie, le comunicamos que estamos dispuestos a trasladarse a Bélgica y actuar por cuenta y orden del Servicio Sindical de Relaciones Exteriores con solo gastos cubiertos, o sea traslado y manutención de los componentes, cuyo número oscila en 35 para la actuación de castillos que dejan ya un buen efecto y vistosidad, y de 60 en el caso de que fuera interesante la exhibición de castillos de gran presentación como son el cuatro de siete con el pilar de cinco al medio y el tres de siete levantado por bajo, o el dos de siete, lo cual dejaría asombrados a todos los visitantes de la feria (...). Nuestra colla, o agrupación folklórica, la componen en su totalidad obreros, en especial obreros manuales, pues es preciso y necesario que sean hombres fuertes dotados de buena fuerza muscular y a la vez, sin preparación alguna que vayan practicando una gimnasia regular, cosa que en su trabajo cotidiano van efectuando, pues existen en la colla mecánicos, electricistas, empleados de fábricas textiles, obreros de la construcción, albañiles, derivados del cemento, agricultores, incluso algún que

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

otro oficinista, como el que suscribe funcionarios de la Delegación Comarcal, y siendo un buen número de ellos productores que sienten nuestra Organización, pues obran en nuestras filas, productores que ostentan cargos Sindicales y desde el enlace de empresa hasta el Vocal nacional, pasando por Jefes de Sección Social, y siendo en su mayoría inscritos a nuestra obra de Educación y Descanso.

Las Colles de Castells, en nuestra ciudad son el alma del pueblo y a pesar de que los castells los compone un reducido número de hombres, el pueblo entero se siente vinculado a ellos, y asimismo son entusiastas aferrados a las collas, las dignísimas autoridades que presiden sus juntas y dan su apoyo moral, en el caso particular de que Juan Ramón Coll Álvarez, Delegado Sindical Comarcal es nuestro representante, y en caso de aceptación de nuestro ofrecimiento pueden dirigir la correspondencia a su nombre o bien para relacionarse sobre el caso particular.

En caso de interesar nuestra oferta, y como sea que sólo exigimos para ello la cobertura de gastos, sería interesante que fueran ustedes los que se cuidaran de la forma de traslado, pues le resultaría más módico, siendo un Organismo Oficial, la forma de arreglar pasaportes acondicionamiento en hoteles, como el personal es de condición sencilla no interesan hoteles de lujo, y la forma de traslado por nuestra parte teníamos intención para ir a Holanda de trasladarse en autocares, pero si Vds. creyeran mejor y más económico el traslado por tren por nuestra parte nos allanamos a todas las comodidades. Como sea que el gasto superior corre a cargo del traslado, les propongo que Vds. a través de sus Organismos pudieran entrevistarse con el Sr. que nos contrató para actuar en Arnhem, ya sea por mediación del consulado español en Holanda y quizás se concretaría este punto, pues la negociación aún no se ha recibido, y entonces a ese Servicio, le resultaría módico dicho gasto»¹³⁴¹.

Així doncs, analitzant el document s'observa que la proposta que va sorgir de la colla, d'unir esforços per realitzar la sortida a Holanda i a Bèlgica, va ser ben vista des de l'inici, i que la persona encarregada de presentar-la a les autoritats competents va ser Juan Ramón Coll Álvarez¹³⁴².

¹³⁴¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella a Manuel del Valle Pando, 24/05/1958.

¹³⁴² Juan Ramón Coll Álvarez, era el Delegat Sindical Comarcal i des de feia uns anys ocupava el càrrec de secretari del Patronat Local "Cardenal Arce Ochotorena" per tal de construir un grup de vivendes protegides a la ciutat de Valls. *La Vanguardia Española*, nº 26.997, 25/03/1953, pàgina 24.

Quatre dies més tard, el secretari de la colla, Jaume Viñas, insistia a l'holandès amb una carta: *«Me permito dirigirles la presente, después de un tiempo prudencial de espera con relación a nuestra entrevista sostenida (...) se trató de la posibilidad de una actuación de nuestra Colla en esa de Harnem, cuyos puntos esenciales quedaron sobradamente aclarados, y sobre cuyo particular le suplicamos a Vd. tuviera la amabilidad de informarnos sobre sus deducciones sobre el particular, al igual en caso de aceptación de nuestra oferta y en caso de no poder aceptar la misma, sin que hasta la fecha, repito, hayamos recibido contestación alguna.*

Como sea que la entrevista con Vds. se notificó a los demás componentes de la colla, el rumor corrió pronto, llegando a sabiendas de las Autoridades, las que se interesaron por la noticia llegando incluso a proponernos, aprovechando la coyuntura del viaje, para actuar en Bruselas ante la Feria Internacional de Muestras, lo que le comunico a Vd. para que si le interesa aprovechar esta ocasión, que sería un gran motivo de propaganda, y sobre lo cual creo que aún estamos a tiempo.

*El motivo de la misma es, pues solamente, el interés de que nos indique algo sobre el particular de nuestra entrevista amable en Castelldefels»*¹³⁴³.

Agustí Pena informà que *«El viatge a Holanda però, no va fructificar i unes setmanes abans de la Festa Major, l'holandès de Castelldefels enviava una carta on, entre disculpes, deixava clar que s'anul·lava la sortida. Quedava encara el ministeri»*¹³⁴⁴.

Durant el mes següent, les negociacions es succeïren, fins que el dia 21 de juny, Jaume Viñas envià una nova carta a Salvador Pons, Cap de Propaganda del Ministeri d'Informació i Turisme a Madrid, que reproduïm íntegra: *«De conformidad con la conferencia telefónica sostenida con el Camarada Juan Ramón Coll Álvarez, Jefe de la Casa Sindical Comarcal, y nuestro representante, pláceme contestarle y como a primera información, que por nuestra parte no existe inconveniente para actuar en Bruselas entre los días del 25 al 31 de julio próximo, pero sería mejor para nosotros que por los días de actuación o los de viaje fuera incluido los dos días de fiesta, de San Jaime y domingo, pues es personal obrero en su totalidad, y como sea que se prestan sin cobrar jornal alguno, sería mejor aprovechar los máximos días no laborables, si bien dejamos a su libre elección. Por nuestra parte planeamos que el traslado nos llevaría dos días de ida y dos de vuelta, actuando también dos días en Bruselas, ya sea*

¹³⁴³ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella a Sr. De Heer, 28/05/1958.

¹³⁴⁴ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 53, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

un día en el recinto de la exposición y otro por las calles de la capital, pero repetimos siempre a su entera disposición por si deseaban más días, lo cual frenamos nosotros para no aumentar el presupuesto.

La forma y manera de actuación sería a su entera y libre distribución, podríamos por ejemplo, hacer un actuación máxima el primer día en un lugar adecuado del recinto, y después efectuar un castillo ante el pabellón de cada nación que Vds. tuvieran compromiso, como símbolo de amistad entre ambos países, y al día siguiente también en el lugar apropiado otra actuación máxima y a continuación castillos por las calles de Bruselas más céntricas de la ciudad.

Es tanta la responsabilidad que ello representa para nosotros al representar a España ante el mundo, que nos preguntamos si será pasión el que veamos que nuestro folklore sería el más admirado de todo el mundo, pero repasado fríamente hemos de darnos razón sin pecar de presumidos que no habrá nadie que nos iguale en lo nuestro, podríamos citar casos que añadirían a la mejor demostración de éxito, pero sólo le citaré un caso: hace dos o tres años, se presentó en Valls por el día de la Fiesta Mayor, atraído no sé porque, un operador de cámara de una casa productora americana, y quiso filmar los castillos, pues emocionado como estaba, sólo pudo conseguirlo porque su señora le instaba a que filmara.

El presupuesto total del traslado y manutención y pasaportes, se lo mandaremos a correo seguido pues dada la premura del tiempo en estos momentos se está estudiando. Sin más que notificarle nuestra próxima carta, y desearles los mejores deseos para nuestra actuación que, repetimos en la presentación de folklore no habrá comparación posible»¹³⁴⁵.

Agustí Pena continuava amb el relat: «*El mateix dia de Sant Joan, Jaume Viñas va viatjar a Madrid on es van acabar de perfilar els detalls de l'anada a Brussel·les. Els detalls, però, es traduïen en dos dies d'actuacions, el viatge i un pressupost amb què amb prou feines es podia fer arribar la colla a la frontera amb França. Els enrenous del capítol econòmic (...) es van poder salvar a través de les ajudes de la Diputació i del Govern Civil de Tarragona, a l'ensem de trobar una agència de viatges barcelonina que va accedir a deixar el preu total del viatge per tres mil pessetes. Faltava, encara, fer els papers. Tothom havia d'anar amb el corresponent passaport, signat i segellat per la Jefatura de Policia, pagar les pòlisses i comptar amb un*

¹³⁴⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Jaume Viñas a Salvador Pons, 21/06/1958.

certificat de penals impol·lut. Però a aquestes alçades l'engrescament ja era generalitzat»¹³⁴⁶.

L'excitació va augmentar amb l'aparició de la notícia al setmanari vallenc, que informava de l'actuació a l'Exposició Internacional i afegia que havia estat possible gràcies a l'interès de la Direcció General de Turisme, al Governador Civil i la Diputació Provincial¹³⁴⁷. La setmana següent s'ampliava la notícia: s'hi desplaçarien entre 50 i 60 castellers, suficients per als castells de set. Fins i tot, s'oferia la possibilitat d'acompanyar la colla¹³⁴⁸.

L'endemà la notícia fou publicada a *La Vanguardia*¹³⁴⁹, el que motivà a un afeccionat de Vilafranca a desitjar-los bona sort¹³⁵⁰.

Dos dies després, la premsa tarragonina informava del que havia dit González-Sama, governador civil, a la reunió del Consell Provincial del Moviment en referència als Xiquets: *«anunció que durante los días 21 al 26 de este mes se trasladarían a Bruselas, para participar en la Semana de España de la Exposición Universal, los populares Xiquets de Valls, cuya presencia había sido solicitada por el comisario español en la exposición, Miguel García Sáez, resaltando la cooperación que para este desplazamiento prestaban la Diputación y el Ayuntamiento de Valls»¹³⁵¹.*

Per primera vegada apareix l'Ajuntament vallenc com encarregat de prendre part en l'actuació de la colla, però fou el dia 14 de juliol, quan Josep Gasque va sol·licitar-hi una subvenció, on deia: *«que la Colla Vella de los Xiquets de Valls, que en la actualidad dirige el exponente, ha sido contratada por el Comisariado General de España en el Pabellón de la Exposición Universal de Bruselas, para actuar durante los días 24,25 y 26 del corriente mes de julio, tomando parte en los actos que se celebrarán con motivo de la Semana de España.*

Como sea que es la primera vez que los Xiquets de Valls, efectúan una exhibición en el extranjero, en su primera ocasión como representantes únicos en esta clase de todo el folklore español, ello ha de obligar a dejar sentado bien alto el buen nombre de Valls.

¹³⁴⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgines 53 i 53, vol. I.

¹³⁴⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 805, 28/06/1958, pàgina 1.

¹³⁴⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 806, 05/07/1958, pàgina 2.

¹³⁴⁹ *La Vanguardia Española*, nº 28.641, 06/07/1958, pàgina 30.

¹³⁵⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta d'un seguidor de la Vella de Vilafranca, amb la signatura il·legible, 15/07/1958.

¹³⁵¹ *Diario Español*, nº 6062, 09/07/1958, pàgina 4.

Por ello, la Dirección de la Colla, comprendiéndolo así, no ha regateado ninguna clase de esfuerzos y procura la mayor lucidez en la presentación de los Xiquets en una tan memorable fecha para nuestra historia. El día 24 de julio en la Gran Place de Bruselas, ante representantes de todos los países, ha de levantarse el primer castillo, para lo cual todos los componentes allí trasladados -en número de 60- estrenarán todo el uniforme completo de casteller y sobre el pecho lucirán el escudo de la ciudad de Valls con el nombre de la Colla, todo lo cual, unido a los gastos de viajes, estancias, pasaportes y demás, sobrepasa con mucho las subvenciones asignadas oficialmente.

Por todo lo cual

SUPLICA: a V. E. tenga a bien admitir la presente solicitud y a la vista de la importancia y renombre que para nuestra ciudad significa la actuación de la Colla expedicionaria, tenga a bien estudiar la forma de conceder una subvención extraordinaria y por una sola vez que ayude a mitigar los cuantiosos gastos que para la Colla representa el indicado viaje»¹³⁵².

Tot indica que aquesta subvenció no s'acabà concedint. D'una banda no hem localitzat cap expedient que en fes referència, tampoc apareix cap anotació als llibres d'actes municipals, ni cap despesa relacionada al llibres de comptes d'aquell any. D'altra banda, la colla va incorporar un escut a la camisa, brodat, on s'hi llegia Colla Vella – Xiquets de Valls i dins l'escut hi havia les inicials de cada casteller. (Es pot veure la reproducció de l'escut a l'Annex nº 43, pàgina 631).

Uns dies després, el setmanari vallenc donava els detalls del viatge, la colla hi anava «*contratada por el Comisariado General de España en la Exposición Universal de Bruselas, con la ayuda eficaz y decisiva del Excmo. Sr. Gobernador Civil, D. José González Sama y de la Excma. Diputación Provincial y con el aplauso y bendición del Excmo. y Rvdmo. Sr. Cardenal Arzobispo*»¹³⁵³. Per tant, no es feia cap referència a la col·laboració municipal.

Finalment, el dimecres, 23 de juliol, una seixantena de castellers van emprendre el viatge. De Valls a Barcelona i després a París, on segons Agustí Pena els esperava «una

¹³⁵² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 577. Josep Gasque, cap de la colla Vella, sol·licita una subvenció a l'Ajuntament de Valls per a poder renovar el vestuari i posar-hi l'escut de la ciutat, 14/07/1954.

¹³⁵³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 808, 19/07/1958, pàgina 1.

petita comitiva de vallencs»¹³⁵⁴. El grup va aprofitar el matí per donar una volta per la ciutat, on van fer-hi algun pilar. A la tarda cap a Brussel·les.

L'actuació de la colla va rebre un gran ressò a la premsa, apareixent articles a *La Vanguardia*, a l'ABC, al *Diario Español*, a *Destino* i *Juventud*, que en va fer un seguiment especial. Reproduïm una de les cròniques publicades: «*La colla viene satisfecha y orgullosa del éxito, sin precedentes, obtenidos y que obtuvieron sus exhibiciones, el número más emotivo y popular del Día de España.*

Su cap de colla, José Gasqué nos dice emocionado, que jamás olvidará esta salida. Venimos, añadió, más que satisfechos en todos los conceptos por las atenciones recibidas y por habernos cabido el honor de efectuar una exhibición en honor del Rey de los belgas y haber sido felicitados por él. (...). En total se han levantado, en tres días, un medio centenar de castillos, distribuidos en varias exhibiciones.

*Entre otras, la primera de ellas fue el día 24, en la Grand Place de **Bruselas**, por la noche.*

El día 25, frente al Pabellón del Vaticano, se efectuó entre otras varias.

Fue presenciada por el Cardenal Primado de España, que les bendijo; por los Ministros Españoles, señores Carrero Blanco, Solís y Rubio; Embajador de España, Conde de Casa Miranda; Comisario Español de la Expo, señores García Sáez, y al día siguiente, en honor del Rey Balduino, presenciada por el Ministro señor Rubio, Embajador de España y otras altas personalidades palatinas y políticas.

*El día 24, después de la primera exhibición mencionada, el señor Alcalde de Valls y Delegado Comarcal de Sindicatos, con el secretario de la Colla, señor Viñas y dos pequeños Xiquets, asistieron a la recepción ofrecida por el Ayuntamiento de la capital belga, a las personalidades españolas desplazadas allí, haciendo entrega, en el curso de ella, a la alcaldesa accidental, primer teniente de alcalde de dicho ayuntamiento, de un artístico banderín, que recibió agradecida, manifestándolo así en el parlamento que dirigió a todos los reunidos»*¹³⁵⁵.

El rei Balduí de Bèlgica, el dia 26, no es va voler perdre l'actuació dels catalans, tot i que normalment no assistia a cap de les festes celebrades durant l'exposició, ja que només ho feia quan hi havia el cap de l'estat que la celebrava. En tot cas, els Xiquets de

¹³⁵⁴ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgines 53 i 53, vol. I.

¹³⁵⁵ *Diario Español*, nº 6082, 01/08/1958, pàgina 8.

Valls l'havien encuriolit, fins al punt, que un cop acabada l'actuació va cridar al més jove i el va abraçar¹³⁵⁶.

El balanç era molt favorable, fins al punt que el cap de colla, Josep Gasque, va voler fer constar el seu agraïment: *«hacemos público su total satisfacción por la absoluta, digamos, disciplina que en todo momento, componentes de la colla y acompañantes observaron, haciendo posible así el más perfecto orden y que no se registrara ni la más insignificante nota discordante, lo que agradece sinceramente por medio de esta nota»*¹³⁵⁷. Els castells que s'hi van realitzar foren el dos de sis, el tres de set, un quatre de set i diversos pilars. Però encara quedava el viatge de tornada. Primer fins a París, on la Colla va tenir una mica de temps per veure algunes coses de la ciutat. Després fins a Portbou i d'allí a Barcelona. El viatge va durar unes 15 hores, però encara quedava arribar fins a Valls. Abans de marxar, però, Josep Gasque, va fer les gestions necessàries per a que la població de **Valls** estés preparada per l'arribada. Berto Rodón, membre de la colla, els esperava per carregar l'equipatge¹³⁵⁸.

La rebuda va ser espectacular: *«Procedente de Bruselas, en donde actuó el Día de España de la Exposición Internacional, así como el día anterior y siguiente, el lunes por la noche llegó a esta el grupo de la colla Vella de los Xiquets de Valls, que, al efecto, se había desplazado a Bélgica, como ya saben nuestros lectores.*

La población les esperaba en la plaza de España, la que, como los balcones, se hallaba totalmente llena (...). En donde, uniformados y precedidos de las gralles y del guión banderín, hicieron entrada entre los aplausos y vítores de los allí congregados. También recibió la colla cariñosas ovaciones a su paso por las calles de la ciudad, desde la Estación a la Plaza de España.

La colla, a pesar del natural cansancio, por el largo viaje de regreso, correspondió a estas muestras de afecto, ofreciendo a las autoridades y pueblo una breve exhibición: el tres de set; el dos de sis y un Pilar que montó y deshizo por sota e hizo girar por su base. La exhibición fue presenciada, desde los balcones del Ayuntamiento, por el Alcalde de la ciudad, D. José Mª Fábregas; el Delegado Comarcal de Sindicatos, señor

¹³⁵⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 812, 16/08/1958, pàgina 3.

¹³⁵⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 812, 16/08/1958, pàgina 3.

¹³⁵⁸ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgines 59 a 61, vol. I.

Coll; el teniente de Alcalde, Sr. Guinovart, que también les habían acompañado en su excursión, y otras autoridades y Jerarquías locales»¹³⁵⁹.

Després d'un viatge d'aquestes característiques i amb el ressò que va despertar, va arribar l'hora de les felicitacions. El primer en fer-ho, va ser la família Català¹³⁶⁰. Uns dies després, ho feia Miguel García de Sáez, *Comisario General de España* a l'Exposició Internacional, que escrivia a Fàbregas per a que aquest felicités als Xiquets¹³⁶¹. La Colla, també va agrair a la Diputació la seva col·laboració. Així, en una sessió plenària, el diputat Salat va fer constar l'agraïment per la generosa ajuda que aquests els havien prestat per tal de poder realitzar aquell viatge¹³⁶². En el mateix sentit s'expressava l'alcalde Fàbregas, el dia 26 d'agost, quan envià una carta al Governador Civil i una al President de la Diputació, per dir-los que en la sessió del Ple Municipal del dia 18 s'havia acordat fer constar l'ajuda rebuda de les dos entitats per a que els Xiquets de Valls anessin a l'Expo del 58¹³⁶³.

El dia 20 d'octubre s'envià una carta a l'alcalde Fàbregas on es deia: «*Participando a V.S. que por la Dirección General de Relaciones Culturales se comunica a este Gobierno civil la remisión de una medalla conmemorativa con destino a los Xiquets de Valls por su brillante actuación en la Exposición de Bruselas. Dicha medalla puede ser recogida en la Secretaría General de este Gobierno, cualquier día laborable de 10 a 2*»¹³⁶⁴.

Uns dies després, des de l'Ajuntament vallenc s'escrivia al de Brussel·les: «*Au nom de la Municipalité que j'ai l'honneur de presider et par accord pris par la même, j'ai le plaisir d'exprimer a V.I. la reconaissance de cette Mairie et celle de la Ville pour la distinction faite au Groupe Xiquets de Valls, qui agit dans l'Exposition International de Bruxelles.*

¹³⁵⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 810, 02/08/1958, pàgina 1.

¹³⁶⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la família Català al cap de la Colla Vella, 30/07/1958.

¹³⁶¹ Arxiu de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Carta de Miguel García Sáez a l'alcalde Fàbregas, 08/08/1958.

¹³⁶² *Diario Español*, nº 6092, 13/08/1958, pàgina 11.

¹³⁶³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 533. Cartes de l'alcalde Fàbregas al Governador Civil i al President de la Diputació per agrair-los la seva col·laboració, 26/08/1958.

¹³⁶⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 557. Carta del Govern Civil a l'alcalde de Valls informant que s'ha rebut una medalla commemorativa als Xiquets de Valls, 20/10/1958.

Votre medalle se rendra a la Colla de notres Xiquets dans une proche commemoration, au nom des-quells, très particulièrement je veus transmettre sa gratitude»¹³⁶⁵.

El viatge a Brussel·les va servir per intentar realitzar una nova actuació a França. Així, mitjançant les gestions realitzades per Enrique Ribé Blasco, responsable de la revista *Euroamerica* que publicà un especial sobre l'Expo i la participació dels Xiquets, es van realitzar diverses gestions, amb la col·laboració de l'Ajuntament vallenc, per tal que la televisió francesa contractés la colla. Finalment, no s'arribà a cap acord. Pel que fa a la publicació esmentada, l'Ajuntament en comprà 8 exemplars per tal de tenir constància del viatge¹³⁶⁶.

El dia 6 de desembre es va projectar una selecció de diapositives realitzades per Juan Ramón Coll Álvarez i una pel·lícula gravada per Josep Mª Fàbregas Cisteré amb el títol *Con los Xiquets de Valls a Bruselas*, que comptà amb les explicacions de Jaume Viñas¹³⁶⁷.

En conclusió, podem afirmar que l'Ajuntament vallenc no va estar darrera de l'actuació de la Vella a l'Exposició Internacional, ja que no hi ha constància de cap pagament al respecte. Fins ara, es considerava que havia estat l'alcalde qui havia decidit que fos la Vella qui actués, ja que la Muixerra no passava pel seu millor moment. La documentació consultada, però, indica que fou la pròpia colla, qui mitjançant Jaume Viñas i els seus contactes, s'encarregà de fer la major part de les gestions. Finalment, l'alcalde i l'Ajuntament vallenc van fer-se seva l'expedició. En tot cas, sembla difícil pensar que Fàbregas no prenguéss part de les decisions, ja que fins aquest moment, sempre havia participat de tot el relacionat amb els castells, fora i dins, de Valls.

5.2. El final de la Muixerra:

Després de l'actuació de Brussel·les s'havia de tornar a la normalitat. Cada colla es preparava per realitzar la seva particular temporada. Així, la Vella estava il·lusionada i es començava a parlar de fer el quatre de vuit mentre que la Muixerra quedà tocada per

¹³⁶⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 533. Carta de Josep Maria Fàbregas a l'Ajuntament de Brussel·les agraïnt la concessió d'una medalla commemorativa als Xiquets, 08/11/1958.

¹³⁶⁶ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 533. Correspondència entre l'alcalde Fàbregas i Enrique Ribé per tal d'adquirir diversos exemplars de la revista *Euroamerica* i aconseguir una actuació de la Colla Vella per la televisió francesa a París, tràmits realitzats entre novembre de 1958 i febrer de 1960.

¹³⁶⁷ *Cultura*, nº 158, de desembre de 1958, pàgina 14.

l'èxit dels veïns. Lluís Lirón recordava que el fet que l'alcalde Fàbregas triés l'altra colla per representar Valls els generà un cert ressentiment, però que ràpidament van entendre els motius ja que ells no tenien la seguretat suficient per poder-hi anar¹³⁶⁸.

Amb tot, la següent jornada important era la de l'**Arboç** i la Muixerra hi tenia que actuar. Però, aquell any, l'Ajuntament sol·licità un pressupost a la Vella, que s'havia de fer càrrec dels desplaçaments i de la manutenció de la colla i afegia: «*El presupuesto del coste de la exhibición acordada, debe ser por cada grupo de los castells que interesa se exhiban en el día y hora que se señalan*». I s'adjuntava l'acord pres per l'Ajuntament i els dos grups de castells que es podien realitzar: El primer grup, per al dia 24 al matí, tenia que fer el quatre de vuit, el dos de set, el tres de set per baix i el pilar de cinc. I a la tarda un quatre de set, el dos de sis i el pilar de cinc. Mentre que el segon grup tenia que fer el tres de set, el quatre de set, el tres de set per baix i un pilar de cinc. I a la tarda el quatre de set i el pilar de cinc¹³⁶⁹.

No tenim constància de la resposta i, finalment, el dia 24 d'agost només hi actuà la Muixerra. La ressenya que va aparèixer a la premsa val·lenca era breu, només es deia que la sort no els havia acompanyat¹³⁷⁰, de fet, una setmana després el setmanari l'ampliava així: «*Rectificando, en buena parte, la nota publicada la semana pasada sobre la actuación de la Muxerra en Arbós del Panadés, con agrado consignamos que en la exhibición efectuada el mediodía, plato fuerte de la jornada, levantó muy bien un tres de set per sota y luego el cuatro de set amb el pilar al mig, cuyo pilar se desplomó luego.*

También probó el dos de set, dos veces, levantado con seguridad pero no coronado por indecisión de l'anxaneta (que debe decir siempre la última palabra), al igual que les sucediera en su última exhibición, en esta, en la pista de baloncesto.

*Fue por la noche cuando la suerte no les acompañó»*¹³⁷¹.

Lluís Lirón recorda que «*anàvem molt justos de gent i vaig anar a buscar als germans Bascuñana [Julià i Lluís Bascuñana Quirós], que anaven amb la Vella, per fer el dos de*

¹³⁶⁸ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 31 de març de 2014.

¹³⁶⁹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Carlos Mas Mestre, alcalde de l'Arboç, a la Colla Vella sol·licitant un pressupost, 04/07/1958.

¹³⁷⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 814, 30/08/1958, pàgina 3.

¹³⁷¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 815, 06/09/1958, pàgina 2.

set. Només feia falta el Julià, però li vaig prometre al Lluís, el gran, que també pujaria, tot i que no hi acabà pujant»¹³⁷².

L'actuació no va ser bona, s'havia caigut en molts castells i, a més, les dos informacions a la premsa mostraven que alguna cosa estava passant. Fèlix Cusiné i Martí s'hi referia així: *«La Muixerra (...) va tenir una actuació discretíssima. Tan il·lusionat que vaig anar-hi! Tot va ésser veure la colla, ben minsa per cert, per desil·lusionar-me. El pilar de cinc de la sortida de l'ofici ja va caure (no hi anava el Llorençó). Comencen la tanda amb el quatre de set i agulla, caient aquesta en quedar sola; aixequen el tres de set per sota, que va sortir molt bonic, essent l'únic castell que apuntalà el prestigi de la Muixerra. Tiren el dos de set enlaire, pels meus ulls mort abans de néixer; no tenen terços ni quarts. La varen repetir inútilment. I, per acabar, portaren al balcó el pilar de cinc, amb no molta facilitat»¹³⁷³*. Respecte aquesta actuació Lirón recorda que *«la colla ja no passava per un bon moment, tothom estava cansat i la canalla no volia pujar, fins i tot jo, amb 22 anys, vaig haver de fer d'anxaneta d'un dos de sis»¹³⁷⁴*.

La següent diada important era la de **Vilafranca**, on va haver-hi castells els dies 29, 30 i 31 d'agost. La colla local va actuar-hi els dies 29 i 31, mentre que el 30 s'enfrontaren la Vella de Valls i els Nens del Vendrell.

Felix Cusiné en relatava els detalls: *«Ha passat Sant Fèlix i la Festa Major, i tot ha anat bé; molt bé. En ço que pertoca els Castells, Vilafranca ha tornat a ésser la plaça gran per excel·lència, on les competicions assoleixen més magnitud i les passions arriben a sobreixir-se. El torneig fou, enguany, entre la Vella de Valls i la colla del Vendrell. Es destaca un cert nerviosisme. Engega aquest amb un quatre de vuit i Valls arrenca de dos de set, tots dos castells admirables. El Vendrell tira amunt també la torre, parada pel Julivert i Paquetilla, molt segurs, i quan estava coronada, inesperadament un quart rellisca, trencant-la. La colla de Valls, completíssima com poques vegades l'havia vist, planta el quatre de vuit (...).*

En aquest moment sorgeix un incident passional, fruit de la tensió que ja es respirava. Un casteller, des de dalt el cordó, dirigint-se a l'altra colla, fa una acció indigna, potser més ofensiva per Vilafranca que per ells. Si censurable fou l'acció, més ho fou la reacció violenta dels del Vendrell, que tot seguit arribaren a les mans. Els que estàvem

¹³⁷² Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013.

¹³⁷³ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 29, volum II.

¹³⁷⁴ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera el dia 31 de març de 2014.

entremig de les dues colles, fórem impotents per a parar els instints agressius i fou necessari el recurs de l'Autoritat per a tornar les aigües al seu lloc. Es calmaren els ànims bel·ligerants, però la tensió nerviosa havia pujat excessivament. Sense aquest contratemps, segurament que la colla del Vendrell hauria repetit la torre i ambdues colles haurien fet el tres de set per sota. De tota manera, no acabà ací l'actuació, perquè la diada del 30 d'agost de 1958 –que potser marcarà una fita en la història dels castells- fou pròdiga ens exercicis castellístics.

Reprèn l'actuació el Vendrell i planten simultàniament dos tres de set de molt efecte, per la novetat que representava. Ara entra en joc un premi de tres mil pessetes, cedit per una penya d'aficionats vilafranquins, per a la colla que realitzés el pilar de sis. El comença la colla de Valls, amb el Batet al terç i un segon de moltes condicions. Regna en el públic molta emoció, ja que dies abans s'havia fet molt d'ambient comentant la probable proesa. Va caure on era d'esperar que cauria: quan l'anxaneta agafava les cames del quint. Menys afortunats varen estar els del Vendrell. Quan tenien el pilar de cinc plantat i compost de molt bons elements, l'anxaneta s'entossudí a no pujar; va passar molta estona abans no caure, amb el petit agafat a segons, als crits de amunt! Amunt!. Si hagués pujat decidit, també hauria caigut, però l'hauríem vist bastant perfilat. (...). El pilar de Valls, encara que incomplet, el varen premiar amb dos mil pessetes. Per finalitzar aquesta palestra, cada colla portà al balcó el pilar de cinc; però dos pilars majestuosos, de debò, com pocs n'he vist. Varen ésser girats cinc o sis vegades abans d'anar al balcó, en un esclat d'entusiasme de tota la plaça»¹³⁷⁵.

Agustí Pena ens amplia com va anar la baralla: «*Les relacions entre els components de les dues colles no eren precisament cordials. En arribar a la plaça, un dels vermells va comentar a Jorge Martínez Ruiz que mai no podrien fer aquell castell [referint-se al quatre de vuit]. Essent els castellers gent de personalitat forta, Jorge va respondre que no només el descarregarien, sinó que en baixar li faria un mal gest. (...) [Un cop el castell s'havia descarregat] no es va reprimir i va complir la seva paraula. Els ànims a la plaça estaven prou encesos perquè una guspira fes saltar les flames. El vendrellenc se li va tirar a sobre i amb ell en van venir d'altres. Els de la colla, en adonar-se'n, s'hi van afegir i en un instant hi va haver una monumental baralla davant l'Ajuntament i les autoritats, en la qual va rebre tothom i fins i tot la Guàrdia Civil va anar per terra.*

¹³⁷⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgines 27, 28 i 29, volum II.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Un cop acabada la disputa, per mediació de la corpulència de Josep M. Barberà Rosich i Joan Mallorquí Rosanas, “Titu”, l'alcalde de Vilafranca va demanar a Jorge Martínez que pugés al balcó de l'Ajuntament i, pel micròfon, expliqués a la plaça el perquè d'aquell gest i de tot el que havia passat després. Jorge va demanar disculpes a la colla dels Nens del Vendrell, ja que allò no anava amb ells, però va deixar clares les raons del seu comportament»¹³⁷⁶.

La premsa vendrellenca s'hi referí així: *«En el transcurso de las actuaciones, la actitud poco correcta de un xiquet vallense agravada por la indecisión de ciertas partes responsables, por poco frustró la buena armonía existente entre ambas colles así como el feliz desarrollo de tan brillante competición»¹³⁷⁷.*

El viatge a Brussel·les havia estat el detonant per a que els castellers de la Vella es veiessin capaços de descarregar el quatre de vuit i, així va ser. Per Sant Fèlix van aconseguir-ho. Els castellers que el protagonitzaren van ser: *«Baixos: Marcel·lí Farré Martí, “Marcelino”; Ramón Serra Saperas, “Serra de l'Alfals”; Pere Ferré Miró, “Peret de Belltall”; Joan Sánchez Riuz, “Juanillo”. Segons: Joan Mallorquí Rosanes, “Titu”; Josep M. Balsells Moyà, “Buada de Gavà”; Anton Jaumejoan Rodon, “Anton de l'Erasme”; Ramón Solé Salesas, “Ramon de Nulles”. Terços: Fernando Martín Losada; Joan Pena Gavallda, “Xamali”; Diego Izquierdo Artero; Àngel Batet Riello. Quarts: Anton Izquierdo Artero, “Bessonet”; Jorge Martínez Ruiz; Albert Batet Riello, “Berto”; Ramon San Nicolàs Truques, “Ramonet”. Quints: Joan Izquierdo Artero, “Bessonet”; Francesc Artacho Sánchez; Juan Antonio Soto Pérez; Joan Dorca Franco, “Juanillo”. Dosos: Miquel López Martínez, “el Ros”; Tomàs Ortega Giner. Aixecador: Rafel Pena Martínez, “Xamali fill”. Enxaneta: Manuel Ortega Giner»¹³⁷⁸.*

La jornada de Vilafranca deixava la colla Vella amb una situació immillorable per la resta de la temporada. La següent actuació la van realitzar a **Poblet** on, dins de la *Semana de Estudios de Nutrición Animal* que es celebrava a Reus¹³⁷⁹, s'hi havia organitzat una visita i la participació de la colla. Un mes abans, el president de la

¹³⁷⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 61, vol. I.

¹³⁷⁷ *Vendrell: portavoz católico de la villa*, nº 155, 06/09/1958, pàgina 4.

¹³⁷⁸ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 61, vol. I.

¹³⁷⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 816, 13/09/1958, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

comissió organitzadora, Antonio Gil Reig, va demanar un pressupost a la Vella¹³⁸⁰, que contestà que el preu per 70 castellers era de 7.400 pessetes i, que es podia reduir a les 5.400 si dinaven a casa¹³⁸¹.

Finalment, l'actuació va ser per la tarda i hi van fer el tres de set per baix, el quatre de set amb el pilar i diversos pilars de cinc¹³⁸². S'hi van desplaçar 50 castellers i van cobrar 30 pessetes cadascun de jornal¹³⁸³.

El dia 24 de setembre, festes de la Mercè, la Colla Vella actuà a **Barcelona**. Josep Gasque envià una carta a la Comissió de Festes oferint-hi la participació de la colla. El pressupost per anar-hi era d'11.000 pessetes. I afegia: «*Nuestra Colla que en la actualidad ostenta el título de campeona revalidado en el año 1956 y que conseguimos en el año 1954, acaba de conseguir grandes laureles al actuar en la Semana de España en la Exposición Internacional de Bruselas, contratada por la Dirección General de Turismo, y que causó muchos éxitos, tanto por la actuación misma como asimismo por su uniformidad y perfecta presentación, siendo entre los números de mayor efectividad registrados en la citada semana de España, de todo lo cual se han hecho eco todos los periódicos de la región y no pocos de la capital del reino*»¹³⁸⁴. El dia 21 d'agost la Comissió enviava el contracte per tal que fos signat i reenviat¹³⁸⁵.

Al llarg del dia, la Colla va fer-hi diversos castells de set i pilars, un d'aquests, de quatre, va donar la volta a banda i banda¹³⁸⁶. Segons els comptes, s'hi van desplaçar 32 castellers i van cobrar 75 pessetes de jornal i per la canalla, un regal: els anخانetes van anar al cinema¹³⁸⁷. Acabada l'actuació van anar a la residència dels Català, que els donà 100 pessetes i uns dies després els envià una carta agraint el detall i enviant unes fotos del pilar. També s'interessava per l'actuació de Santa Úrsula i els explicava que en breu escriuria un nou article a *Destino*¹³⁸⁸.

¹³⁸⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. El president de la comissió organitzadora de la Setmana de Nutrició Animal de Reus sol·licità un pressupost a la Colla Vella per tal d'actuar a Poblet, 06/08/1958.

¹³⁸¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Resposta de la Colla Vella a Antonio Gil Reig, 27/08/1958.

¹³⁸² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 817, 20/09/1958, pàgina 3.

¹³⁸³ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹³⁸⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella a la Comissió de Festes de l'Ajuntament de Barcelona, agost de 1958.

¹³⁸⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Resposta de la Comissió de Festes de l'Ajuntament de Barcelona, a la Colla Vella, 21/08/1958.

¹³⁸⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 818, 27/09/1958, pàgina 4.

¹³⁸⁷ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹³⁸⁸ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Pere Català i Roca a Josep Gasque, 19/10/1958.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Tornant de Barcelona la colla s'aturà a **Gavà**, on residien els Batet i algun casteller més, *«celebrándose con tal motivo, aprovechando la conmemoración de una efeméride religiosa, una simpática fiesta preparada por un grupo de castellers mencionado y el Ayuntamiento. La colla fue recibida por una banda de música y por la población, siendo saludada luego por las autoridades. Después, entre aplausos calurosos, efectuó una exhibición que fue del total agrado de los vecinos»*¹³⁸⁹.

El dia següent, el 25, es va celebrar l'enterrament de José Artacho Sánchez, casteller de la Vella i jugador de l'equip de futbol *Reddis* de Reus, que va morir a causa d'un cop de pilota al fetge¹³⁹⁰. Entre els assistents al funeral hi havia molts companys de colla, que hi portaren una corona de flors¹³⁹¹.

Uns dies abans d'anar a Barcelona van enviar una carta oferint-se per actuar a Saragossa el dia 12 d'octubre. El pressupost total ascendia a les 25.000 pessetes i s'hi volien enviar 70 castellers. La Vella, per fer més atractiva la seva proposta explicava la seva participació a l'Exposició de Brussel·les i els enviava una fotografia del quatre de set que hi aixecaren¹³⁹². Finalment, no hi van ser contractats.

Amb l'arribada del mes d'octubre s'iniciaven els tràmits per organitzar la Fira de Santa Úrsula a **Valls**. Aquell any, el dia 4, des de l'Ajuntament s'enviaren dos cartes, una a cada colla, amb el projecte de conveni per l'actuació dels dies 26 i 27¹³⁹³. No hi ha cap referència més sobre aquests tràmits ni res relacionat però, en tot cas, només hi actuà la Colla Vella. *«No tuvo su día la colla, a la que también le acompañó la desgracia, logrando solo coronar y deshacer con éxito total, de los castillos grandes, el dos de set»*¹³⁹⁴. La colla va cobrar de l'Ajuntament 12.000 pessetes¹³⁹⁵.

El motiu d'aquesta mala actuació, cal buscar-lo en que Josep Gasque va tenir que marxar a treballar a França i algú tenia que substituir-lo com a cap de colla. Va haver-hi algunes propostes, entre les quals destacava Eusebi Domingo Forès, que feia poc que s'havia incorporat a la colla i no va voler ocupar-lo. Finalment, no s'acordà cap substitut

¹³⁸⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 818, 27/09/1958, pàgina 4.

¹³⁹⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 818, 27/09/1958, pàgina 4.

¹³⁹¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹³⁹² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella oferint-se per actuar a Saragossa, 17/09/1958.

¹³⁹³ ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 515. Registre de sortides de Documents 1958-1960. Sortides nº 2.760 i 2.761, del 04/10/1958.

¹³⁹⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 823, 31/10/1958, pàgina 1.

¹³⁹⁵ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1958. Lliurament número 781, 31/12/1958.

i es va decidir una direcció col·legiada entre Joan Pena, *Xamali*, i Jaume Viñas. Poc després, Josep Gasque va tornar a la ciutat i va recuperar el seu lloc¹³⁹⁶.

El dia 23 de novembre la Colla Vella va celebrar la seva festa. Com tots els anys, des de que s'inicià la tradició, hi va haver una missa, després van veure un reportatge de l'actuació a la capital belga. A continuació, al saló d'actes de l'Ajuntament, es va fer entrega de la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Brussel·les. Després, es van traslladar al museu on la colla va dipositar-la¹³⁹⁷ *«junto con todos los trofeos logrados así como curiosas fotografías y documentos, para la sala dedicada a los Xiquets de Valls»*. Després va arribar l'hora del dinar a l'*Hotel Universo* i els parlaments¹³⁹⁸. Amb l'entrega de la medalla a la colla, l'Ajuntament complia amb el que havia anunciat a l'Ajuntament de Brussel·les uns mesos abans.

La Muixerra, mentrestant, estava passant per un moment de crisi, que desembocà amb el final de la colla, tal com ho mostren diversos testimonis:

Eusebi Domingo Forès recorda que *«després d'una actuació de la Muixerra a l'Arboç, el mes d'agost i on va caure quasi tot, en una reunió de la junta, es va decidir dissoldre la colla. Jo m'hi vaig oposar, però vaig dir que si es desfeia, jo seguiria fent castells i sinó em volien els de Valls aniria a Tarragona»*¹³⁹⁹. Pel que fa a la Muixerra explicava que les coses no anaven de cap manera i que *«a començaments d'any va plegar Llorençó [Llorenç Fabra Español] i van decidir que el substituís Parés [Rafel Parés Domènech], però amb el seu caràcter ja va petar tot. La decisió de posar a Parés va ser presentada i recolzada per Lluís de l'Hort dels Alls [Lluís Montserrat Sesplugues] que va insistir dient que serviria i com ja no ho volia fer ningú, doncs la resta vam acceptar»*¹⁴⁰⁰.

¹³⁹⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 63, vol. I.

¹³⁹⁷ Pel que fa a aquesta medalla, la Colla Vella no la va recuperar mai més, pel que es podria haver perdut mentre va estar dipositada a les dependències del Museu. La pèrdua d'aquesta medalla, amb els anys, va generar diverses especulacions i, finalment, en un escrit de Jaume Viñas dirigit a la direcció de la Colla, els instava a fer les gestions pertinents per tal de poder-la recuperar, ja que algun casteller creia, erròniament, que la guardava ell. Arxiu Colla Vella dels Xiquets de Valls. Carta de Jaume Viñas a la direcció de la Colla, 21/01/2001.

¹³⁹⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 827, 29/11/1958, pàgina 5.

¹³⁹⁹ POBLET ANTONIO, Jordi: "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 24, desembre de 1986, pàgines 12 i 13.

¹⁴⁰⁰ Entrevista realitzada a Eusebi Domingo Forès el 10 de febrer de 2014.

Lluís Lirón recorda sobre aquests anys que la Muixerra no rebia tan suport com la Vella i que era degut al recolzament de l'alcalde Fàbregas *«tot i que en aquells temps la plaça no s'omplia tan com ara. Al llarg d'aquell any, cada vegada faltava més gent i les actuacions no sortien del tot bé. Els directius es van anar cansant i cada vegada costava més»*. Pel que fa al cap de colla, recorda: *«Llorençó no tenia prou carisma, però tenia molta voluntat de treball i com que era d'una família castellera important, va fer de cap, però potser no era el més indicat per dirigir-la. Però mirava molt per la colla. Pallarès [Ramon Pallarès Pons] també formava part de la direcció, però els comptes no eren clars i les despeses i els ingressos anaven tots barrejats»*. Pel que fa a l'actuació de l'Arboç, recorda *«que tothom es va cansar i que si s'havia parlat alguna cosa abans sobre el fet de plegar no s'hi va donar més importància»*¹⁴⁰¹.

Ramon Solé Clarina, "l'Escolanet", explicava que *«El final de la Muixerra, a banda de la mort de Ramon Barrufet i la marxa a Veneçuela d'en Foguet, que hi van influir, i molt; no en van ser, però, els únics motius. Jo em penso que a la Muxerra es van envellir els castellers; no hi hagué un recanvi de jovent i es va perdre la il·lusió de fer castells. És molt difícil aguantar una colla, quan els que hi pugen en tenen poques ganes. També hi va pesar bastant l'ambient a Valls que, per motivacions polítiques i que no tenien res a veure amb els castells; ens va perjudicar molt»*¹⁴⁰².

Andreu Montserrat Guasch s'hi referia així: *«Ens faltava jovent, i, també es cert que sofríem pressions per part de gent que no estimava els castells i es dedicava a posar-nos traves (...). Però tornant a les causes de la dissolució de la Muixerra: jo crec que la causa principal fou que els castellers que teníem es feren grans i no hi hagué temps de crear-ne de joves. A més els joves que hi havia a la colla ens tocà, a quasi tots, anar a fer el servei militar; així es va anar acabant tot»*¹⁴⁰³.

Salvador Trenchs Lacomba deia: *«Jo crec que en l'esfondrament de la Muxerra hi varen influir moltes coses; una d'elles, molt important, potser va ser que, a Valls, semblava que la nostra colla no agradava a la gent, i els castellers de la Muxerra ens vam cansar de l'ambient que hi havia a la plaça ja que se'ns tractava d'una manera*

¹⁴⁰¹ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013 i el 31 de març de 2014.

¹⁴⁰² GUASCH, Joan "Bondéu": "Entrevista". *Foc Nou*, Valls, nº 6, setembre 1984, pàgines 10 i 11.

¹⁴⁰³ GUASCH, Joan "Bondéu": "Entrevista". *Foc Nou*, Valls, nº 17, juny 1987, pàgines 10 a 12.

molt diferent a la d'ara. També hi va influir molt el fet que al fer-nos grans i que no hi havia un recanvi de jovent al darrera»¹⁴⁰⁴.

Josep Secall Duc en referència a que la Vella semblava que era l'oposició al règim mentre la Muixerra eren els dolents, deia: *«D'oposició res de res. Llavors no es permetien desviacions de cap classe, però cal observar que aquell règim autoritari algunes vegades semblava ensenyar algunes debilitats, però ningú encara que fos tímidament s'atrevia a manifestar-ho. L'altra colla, que semblava ser l'oposició, sens dubte que en va treure alguns beneficis.*

Mira jo et diré que una vegada a la plaça del Blat, cap a les darreries de la Muxerra, ens va caure un dos de set i al mig de la plaça un grup bastant nombrós de vallencs, poc afeccionats als castells, van xiular aquella caiguda. Algú els hi va fer arribar la seva disconformitat i la seva resposta va ser: no, no xiulem als castellers, els nostres xiulets van dirigits als que són al balcó de l'Ajuntament»¹⁴⁰⁵.

El dia 3 de gener de 1959, es publicava un balanç de com havia anat la temporada castellera. En l'article, Pere Català i Fèlix Cusiné comentaven l'actuació de la Vella a l'estranger i dels problemes que vivia la Muixerra en deien: *«-No estoy plenamente informado de los motivos que nos obligan hoy a dar por desaparecida, o casi desaparecida, a La Muixerra. En Llorençó, que fue su cap de colla, me tiene prometidas unas palabras al propósito. Pero, quizá convenga ver las cosas con cierta perspectiva. Corre más de una versión y, sea lo que fuere, convengamos, Félix, que a la Muixerra, la colla que todavía me resisto a dar por finiquitada, debemos jornadas memorables los buenos aficionados.*

-Es lástima que desaparezca una de las dos Colles vallenses, clásicas ya, porque puede decirse que siempre Valls las ha tenido (...). De todos modos, la Muixerra, campeona que había sido de todas las Colles existentes, atravesaba, ya hacía algunos meses, una crisis de moral, cada vez más agudizada. Y, por lo visto, la actuación poco lograda en l'Arboç del Penedés, en donde sólo levantó muy bien el tres de set per sota, ya que cayó el pilar de un quatre de set amb el pilar y tampoco hubo pizca de suerte en otros intentos, ha producido el hundimiento.

-Mientras, claro, la Vella de Valls, una semana después, conseguía en Villafranca un éxito total». Després, continuaven les informacions sobre Sant Fèlix. I continuava: *«Por*

¹⁴⁰⁴ GUASCH, Joan "Bondéu": "Entrevista". *Foc Nou*, Valls, nº 24, desembre 1988, pàgines 10 i 11.

¹⁴⁰⁵ GUASCH, Joan "Bondéu": "Entrevista". *Foc Nou*, Valls, nº 14, octubre 1986, pàgines 18 i 19.

lo menos, resulta confortador que, puesto que el presente año ha eliminado una colla de tanta solera como la Muixerra, estén surgiendo otras dos Colles: una en l'Arboç y otra en Barcelona. Veremos en qué parará todo ello»¹⁴⁰⁶.

Poc després, Josep Secall Duc responia a l'esmentada publicació: *«La qüestió de castells, vostè ja sap que es molt espinosa, i més encara si es tracta de castells vallencs que en el transcurs dels darrers anys s'han mogut dins d'un ambient profundament enrarit. ... Desitjaria que no es deixés influir excessivament per tendenciosos motius que poden arribar a vostè, per raó de la colla desapareguda. Em permeto fer-li aquesta observació, per haver col·laborat en la direcció de la mateixa, d'ençà que els personatges de relleu decidiren plegar veles. Amb un bagatge d'il·lusions i bona fe, vam fer retornar als castells homes que ja havien conegut la seva dura llei. Algunes bones actuacions ens havien fet renéixer l'esperança que els nostres abnegats esforços es veurien coronats per l'èxit, però a cada actuació contínuament perdiem unitats. Causes...? Finalment, fou precis prendre certes dràstiques determinacions, per tal d'assegurar la supervivència de la colla. –L'actuació de Sant Joan, de l'any passat, ens sorprengué a nosaltres mateixos, perquè gairebé no l'esperàvem.– Amb tota il·lusió i dins de les dificultats, es preparà la sortida a l'Arboç. A aquesta simpàtica població, la nostra fita era el dos de set, però inclús el pilar del quatre de set s'enfonsà... Llavors els nervis van poder més que la nostra feble moral i, d'aquesta manera, va desaparèixer de la palestra una de les colles que tants dies de glòria havia donat a Valls.– Amb tota objectivitat i mirades les coses fredament, puc dir-li que nosaltres ens havíem vist abandonats de tothom, a vegades combatuts a sang i foc dins del nostre propi ambient, i d'aquesta manera no es poden fer castells. Moltes altres coses podria dir-li, algunes de denigrants, però prefereixo silenciar-les. Potser hem pagat els errors o la política personalista i partidista d'altres. Però també es cert que a Valls existeix poca afició. D'ara endavant, que els castells quedaran sanejats, potser es veurà clarament si estic equivocat o no. El meu bon amic Ramon Pallarès també comparteix aquest punt de vista i els altres exposats anteriorment»¹⁴⁰⁷.*

Analitzades totes les fonts, es evident que la Muixerra havia desaparegut. Però encara hi ha més informacions que ho confirmen. El dia 6 d'abril de 1959, Rafel Parés Domènech escrivia una carta a l'alcalde Fàbregas que deia: *«Seguramente como último Cap de*

¹⁴⁰⁶ Destino, nº 1117, 03/01/1959, pàgines 19, 20 i 21.

¹⁴⁰⁷ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgines 44 i 45, volum II.

*Colla de la Muxerra, llegó a mi poder su escrito el 25 de marzo p/pdo., sintiendo no poder facilitarle el presupuesto que interesa, por cuanto a raíz de nuestra última actuación, la colla quedó totalmente desorganizada»*¹⁴⁰⁸. Aquest document confirma les paraules d'Eusebi Domingo Forès respecte a la successió de Llorençó. Però tot i la confirmació de la desaparició de la Muixerra, uns mesos després Fàbregas encara es resistia a acceptar-ho. El dia 5 de juny l'Ajuntament vallenc va rebre una carta del *Instituto Nacional de Previsión* que deia: «*Rogamos nos comuniquen si el Patronato Xiquets de Valls - Colla La Muxerra, ha sido disuelto y, caso afirmativo, desde qué fecha, todo ello a efectos del Seguro de Accidentes del Trabajo que la citada colla tienen contratada con esta Caja Nacional*»¹⁴⁰⁹. El 12 de juny del mateix any, l'alcalde els responia: «*he de informarle, que como consecuencia de los antecedentes adquiridos y suministrados a esta alcaldía, que como en otras muchas ocasiones la Colla la Muxerra y ayer otra, pasa un momento de desgana y decaimiento. No puede decirse que se haya disuelto pues la Colla existe, aunque no actúe o no haya efectuado ninguna exhibición desde, poco más o menos, a principios del año pasado*»¹⁴¹⁰.

En conclusió, analitzant la situació de la Muixerra s'entreveuen diverses raons que motivaren la desaparició de la colla:

- El cap de Colla. Durant aquella temporada, va haver-hi un canvi en la direcció. Com hem vist, des del 1954 se'n feien càrrec Llorenç Fabra i Ramon Pallarès, però durant la temporada de 1958 el cansament va fer acte de presència i aquests deixaren el seu lloc, que ocupà Rafel Parés Domènech. Tot i no tenir més informació sobre aquest canvi, el fet que Llorenç Fabra no anés a l'Arboç, podria indicar que la transició va ser complicada.
- La falta de relleu. Una vegada més es repetia la situació viscuda quatre anys abans. Com afirmen diversos testimonis exposats anteriorment, el jovent que s'incorporava a la colla tenia moltes dificultats per ocupar llocs de compromís.
- La política. La percepció de molts aficionats era que la Muixerra gaudia del favor de Fàbregas mentre que la Vella n'exercia l'oposició. Segurament no es tractava d'una oposició directa al règim però, com hem anat veient, es produïren

¹⁴⁰⁸ AMV. Caixa 1972. Carta de Rafel Parés a l'alcalde Fàbregas, 06/04/1959.

¹⁴⁰⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 577. Carta del Insituto Nacional de Previsión a l'Ajuntament de Valls, 05/06/1959.

¹⁴¹⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 577. Resposta de l'Alcade Fàbregas a l'INP, 12/06/1959.

algunes tensions, motivades o promogudes pels elements carlins vallencs, que eren aprofitats per mostrar al poble algunes debilitats de l'autoritat.

Així, el cansament dels capdavaners, la falta de relleu i les tensions polítiques motivaren una fractura social interna que acabà amb les ganes de seguir. D'altra banda, la Colla Vella encadenava els èxits: les victòries als concursos de Tarragona, la primera actuació a l'estranger, el dos de set, el tres de vuit i el quatre de vuit. En definitiva, l'ascens d'una estava lligat amb la caiguda de l'altra.

Pel que fa a les actuacions, la Colla Vella en va realitzar nou, on destacaren la de Brussel·les i la de Vilafranca, mentre la Muixerra només en va fer dos, per Sant Joan a Valls i la de l'Arboç. En referència als castells, la Vella es mantenia amb el dos de set i descarregava per primera vegada el quatre de vuit. La Muixerra, de la seva banda, només havia pogut amb el tres de set per baix.

Amb la desaparició de la Muixerra, hi van haver alguns castellers que es van passar a la Vella. Com per exemple Eusebi Domingo Forès que ho recordava així: : *«Jo a l'estiu vivia amb els meus sogres a la seva masia als afores de Valls, i un dia em van pujar a veure el Pep de la Llet, el meu cunyat i algun altre casteller, per demanar-me que anés amb la Colla. Jo en aquell moment no hi era, però més tard, quan m'ho van dir, els vaig anar a veure i els vaig dir que no, que de moment no m'havia de moure de casa (...). Però un bon dia jo passava per davant del Bar Orient i una sèrie de gent em van insultar, llavors en veure això vaig anar al ball que aquell dia feien a la plaça de les Garrofes, on el Pep era al bar i li vaig demanar per anar amb la Colla Vella, ell em va contestar: Quan vulguis. Doncs demà mateix, vaig respondre jo, i així va ser. L'endemà, que la Vella actuava a Poblet, ja hi vaig anar, i per cert, vaig pujar en quasi tots els castells»*¹⁴¹¹.

A l'Annex nº 44, pàgina 632 s'hi poden consultar tots els castellers que van formar part de la Muixerra entre 1947 i 1958.

¹⁴¹¹ POBLET ANTONIO, Jordi: "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 24, desembre de 1986, pàgines 12 i 13.

Quadre nº 36: Relació de membres de la Muixerra que es van passar a la Vella i l'any que ho van fer:

Cognoms	Nom	Renom	Any
Balaña Vives	Àngel		1958
Bordas Duch	Salvador	<i>Salvet</i>	1959 ¹⁴¹²
Capel Plaza	Francesc		1959 ¹⁴¹³
Domingo Forès	Eusebi	<i>Sebiu de la Gallineta</i>	1958
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet</i>	1961
Fabra Español	Jordi		1958
Fabra Español	Josep	<i>Pepitu de Llorençó</i>	1958
Isern Agustench	Josep	<i>Pep Montanyès</i>	1959
Jauset Bosch	Llorenç	<i>Llorenç de la Munda</i>	1959 ¹⁴¹⁴
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>	1961
Lirón Munuera	Lluís		1959 ¹⁴¹⁵
Martos García	Joan		1959
Mateu Fontanilles	Josep	<i>Conrado</i>	1959
Molina Castillo	Salvador		1959
Monné Alarcón	Joan	<i>Mora</i>	1961
Morell Sánchez	Francesc		1965
Oliver Martínez	Joan		1959
Pallarés Pons	Ramon	<i>Titànic</i>	1959
Porcel Porcel	Rafael		1947- 1950 ¹⁴¹⁶
Reche Hernández	Ramon		1959
Serramià Calbet	Sebastià		1950 ¹⁴¹⁷

¹⁴¹² Respecte a Salvador Bordas Duch, hi ha discrepància entre les fonts. Uns afirmem que l'any 1959 va actuar amb la Colla Vella per Sant Joan i d'altres no.

¹⁴¹³ Francesc Capel Plaza va actuar amb la Colla Vella només per Sant Joan de 1959.

¹⁴¹⁴ Llorenç Jauset Bosch va actuar amb la Colla Vella només per l'actuació que es va realitzar l'any 1959 a Poblet.

¹⁴¹⁵ Lluís Lirón Munuera va actuar amb la Colla Vella només per Sant Joan de l'any 1959.

¹⁴¹⁶ Rafael Porcel Porcel va començar a fer castells a la Colla Vella del 1947 al 1950, quan es va passar a la Muixerra. Així doncs, no hauria de formar part d'aquesta llista, ja que l'any 1958 deixà de fer castells però amb la reorganització del 1961 es reincorporà a la Muixerra.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Any
Valverde Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>	1959
Valverde Alonso	Gumersind		1959

Font: Llistat elaborat per l'autor, a partir de la documentació següent¹⁴¹⁸.

No hi ha dubte que la situació del fet casteller passava per moments complicats. (Es pot veure la situació que s'estava vivint al Vendrell a l'Annex nº 45, pàgina 639).

¹⁴¹⁷ Sebastià Serramià Calbet es va incorporar a la Colla Vella abans de la data que ens interessa i tampoc hauria de formar part d'aquesta llista.

¹⁴¹⁸ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 62, vol. I. I la col·laboració de Francesc Piñas Brucart.

Quadre nº 37: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1958 i els castells aconseguits:

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
6 de gener	Calafell	Festa dels Reis Mags a Sant Joan de Déu	Colla Vella	Dos pilars i la resta de castells no documentats.
22 de juliol	Alforja	VIII centenari de la seva fundació	Colla Vella	No documentats.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Vella i Muixerra	Vella: 5 de 7; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7; pilar de 5. Muixerra: 4 de 7 amb pilar, 3 de 7 per baix; 2 de 6; pilar de 5.
24, 25 i 26 de juliol	Brussel·les	Exposició Universal	Colla Vella	2 de 6; 3 de 7; 4 de 7. En total es van fer uns 50 castells.
28 de juliol	Valls	Rebuda per l'actuació a Bèlgica	Colla Vella	2 de 6; 3 de 7; pilar carregat i descarregat per baix.
24 d'agost	Arboç	Festa Major	Muixerra	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar carregat; dos intents de 2 de 7, intent pilar de 5; pilar de 5.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Colla Vella	2 de 7; 4 de 8; intent pilar de 6; pilar de 5 girat i portat al balcó.
14 de setembre	Poblet	Setmana de Estudis de Nutrició Animal	Colla Vella	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilars de 5.
24 de setembre	Barcelona	Festa Major	Colla Vella	castells de set i pilars.
24 de setembre	Gavà	Commemoració religiosa i festa per la Colla	Colla Vella	No documentats.
27 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella	2 de 7; la resta de castells no estan documentats.

Font: De l'autor, a partir de la documentació consultada.

5.3. El complicat camí en solitari de la Colla Vella (1959-1960):

La nova campanya que s'inicià presentava un fet que no succeïa des dels anys de la Colla Unificada dels Xiquets de Valls, l'existència d'una sola colla local. Això fou un repte per la Colla Vella, que per primera vegada no tindria competència vallenca. Com hem vist, alguns castellers de la Muixerra es van anar integrant a la Vella, però tot i aquest fet, sempre feia falta gent. Com afirma Agustí Pena, en alguns casos se'ls havia d'anar a buscar a les cases o al mas i, fins i tot, en algunes ocasions s'anaven a buscar a Tarragona¹⁴¹⁹ o a Vilafranca.

De la última en podem destacar el cas de Francesc Moreno, “Melilla”, que va ser casteller de la colla vilafranquina i enxaneta de la Colla Vella dels Xiquets de Valls. «*L'any 1959 es va presentar a casa meva en Jan Julivert, el mític cap de colla dels Nens del Vendrell, i l'Emili Miró, també vendrellenc, per mirar de convèncer els meus pares que anés amb els Nens del Vendrell, com solia fer la majoria de la canalla dels Castellers de Vilafranca. Però mentre els meus pares s'ho rumiaven, va córrer la veu i vet aquí que es van presentar a casa el Garsa [Joan Bolet Mateu], també de la colla vilafranquina, juntament amb el cap de la Policia Local, el Parrilla [Eustaquio Parrilla Moreno] (...), per dir als pares que de cap manera em deixessin anar amb els del Vendrell. Així que, de moment, vaig quedar-me amb els Castellers de Vilafranca (...)*”. Però unes setmanes més tard, els qui es van presentar a casa dels Moreno van ser el cap de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, el Pep de la Llet [Josep Gasque Padró], i el responsable de la seva canalla, en Joan, el Bessó [Joan Izquierdo Artero], per convèncer els pares que deixessin pujar el Paquito amb la colla de la camisa rosada. Com que en aquesta ocasió “el Garsa no hi va posar cap objecció”, el petit de casa es va convertir en un més d'entre la canalla de la mítica Colla Vella». Pel que fa al seu pas per la Colla Vella en destacava: «*Reconec que, quan em tocava pujar dalt de tot, més d'una vegada m'havia agafat mal de panxa. Amb la Colla Vella fèiem castells de vuit i la primera vegada que caus penses: Mare de Déu! Però mai m'havia fet enrere, en tot cas eren els responsables de la canalla els que s'adonaven de si el meu estat d'ànim no era l'adequat i em descartaven. Em veien tou i no em feien pujar. Ara bé, si em tiraven cap amunt, jo no parava. (...). Havia d'anar a viure a Valls primer durant uns mesos. Només tenia vuit anys i vivia en una fonda, per la qual cosa un dels meus*

¹⁴¹⁹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 66, vol. I.

cosins em va acompanyar en l'aventura de fer castells a Valls. (...). Jo i tots els anxanetes cobràvem diners, o, més ben dit, els cobraven els nostres pares. (...). Jo vaig agafar-li molta estima a la Vella. A Valls es vivien els castells d'una manera molt intensa. Jo l'estimava molt aquella colla, i encara me l'estimo força, tot i ser rivals. (...). Recordo que abans de pujar al quatre de vuit per primer cop, el Pep de la Llet va dir-nos a mi i a l'altre nano que el primer que arribés a dalt es posés d'aixecador i que el segon fes d'anxaneta. Jo vaig arribar més tard i vaig aixecar la mà just abans de caure (...). A la Colla Vella van ensenyar-me a estimar molt els castells, a ser responsable, a tenir disciplina, respecte, compromís; a saber què significava formar part d'una colla tan important. I això es la base sobre la qual una colla ha de fonamentar el seu creixement. Encara no deien allò del "La Vella és la Vella", però estava clar que els castells s'havien de fer i que no si valia fer-se enrere»¹⁴²⁰.

Les primeres gestions per a contractar la Colla Vella van arribar de Molins de Rei. En una carta del 12 de gener, el tercer tinent d'alcalde els demanava un pressupost per actuar el dia 2 febrer a la fira de la Candelària¹⁴²¹. La resposta de la Colla oferia dos possibilitats: castells de set amb 70 components per 9.000 pessetes i castells de sis amb 45 components per 6.000. Entre altres coses, el pressupost detallava que les despeses d'assegurança costaven 500 pessetes i que els castellers per aquesta actuació tindrien un jornal de 50 pessetes per cap¹⁴²².

La premsa val·lenca anunciava el dia 17 de gener que uns dies abans havia mort un casteller de la Muixerra, es tractava de Bienvenido Pasalaigua Icart, de 70 anys, que «fue enterrado el jueves por la tarde, con asistencia de muchos amigos y entusiastas de la colla, que ofreció y dedicó a su compañero fallecido una corona en piadoso recuerdo»¹⁴²³.

A finals de gener la Colla Vella va rebre una sol·licitud de pressupost per actuar a les Canàries. La resposta de la Colla va ser: «Acusamos recibo de su atenta carta de fecha

¹⁴²⁰ BROTONS, Xavier; JARIA, Jordi; SOLER, Guillermo i BEUMALA, JOAN. *Retrats Castellers: Josep Antoni Falcato. Andreu Montserrat. Francesc Piñas. Francesc Moreno, "Melilla"*. Cossetània, Valls, 2006, pàgines 61 a 65.

¹⁴²¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Luis Piuggari Munné sol·licitant un pressupost a la Colla Vella, 12/01/1959.

¹⁴²² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella a l'alcalde de Molins de Rei, 15/01/1959.

¹⁴²³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 834, 17/01/1959, pàgina 5.

25 del próximo pasado mes de enero, en el que nos solicita si interesa a la Colla del desplazamiento para una actuación en las Canarias.

No tan sólo interesa la citada actuación, sino que incluso nos mueve un gran deseo, y sería para nosotros una verdadera alegría que él mismo pudiera a la vez llegar a ser realidad, y por ello por nuestra parte pondremos todo el celo posible para que la misma se confirme.

Vd. Sr. Rossell que debe conocer a los castells no olvidará que la totalidad de los componentes de una colla, son gente obrera, en diferentes ocupaciones, albañiles, carpinteros, labradores, etc., y que viven y se sustentan del jornal diario, y no pueden en ningún caso faltarles el mismo, y por ello en cada actuación que contrata la Colla, se les asegura un jornal de 100 diarias, aparte, claro está de los gastos que la actuación presupone, pues el personal con un sueldo de promedio en las empresas de 50 ptas., hay que contar que el día que solicitan fiesta la empresa les descuenta amén del jornal, lo correspondiente a plus familiar, el descuento de la totalidad de cargas sociales, Montepío y Seguros Sociales, o sea un 30%, cuyo total suman la totalidad de sueldo que la Colla les asegura. Le indico todo lo precedente y que creo que es de interés para Vd. el poderlo trasladar a la Comisión Organizadora de los festejos a celebrar en la Isla, cuando a la vez ha de añadirles lo que a continuación detallo.

La colla Vella de los Xiquets de Valls, aceptaría la actuación en las Islas Canarias, en particular en la Isla de Las Palmas, en el presupuesto de cargo a la Comisión, de todos los gastos que pudieran emanar de la presunta actuación y que son traslado de los componentes, desde Valls y regreso, manutención en los días de viaje, alojamiento y manutención en la Isla, y el importe de los seguros de accidentes, cuyo total ascendería a unas 500 ptas., y con un sueldo de 50 ptas., cada día de actuación y 30 ptas. en los días de viaje, por cada componente.

El número de componentes mínimo a trasladar es el de 55, y con ello, solo pueden realizarse castillos denominados de seis, y a la vez que pudiera ampliarse paulatinamente el número de componentes se conseguiría mayor espectacularidad de los mismos, hasta un máximo de 75 componentes». La carta continuava explicant que la Colla era la campiona dels concursos des de 1953, que havia actuat a Brussel·les i per fer més atractiva la proposta s'enviaven adjuntes les fotografies d'un tres de vuit, entre

d'altres¹⁴²⁴. No es conserva cap documentació més sobre aquesta actuació, però podem afirmar que la Colla no hi actuà.

Amb l'arribada del mes de febrer es va celebrar a **Valls** les festes de Candela on, en principi, no s'hi havia de fer castells: «*la salida de la Colla, acordada en la noche del sábado, por motivo de contribuir a recabar fondos para la familia de un casteller, de la colla la Muxerra, en prueba por grave enfermedad de uno de sus seres*». L'article continuava explicant: «*gesto, pues, altamente elogiabile y digno de encomio. Le honra esta sensibilidad y compenetración con el infortunio de un compañero, aunque sea de la colla rival (rival en la plaza); solidaridad muy bien acogida por todos los vallenses y elogiada sin reservas. Les felicitamos sincera y cordialmente*»¹⁴²⁵.

Així, aquesta actuació es va decidir a última hora, amb l'objectiu de recollir diners per a la família del casteller Ramon Fontanilles Serra, ja que tenia la seva dona greument malalta¹⁴²⁶. L'actuació es va realitzar a la plaça d'Espanya, a la dels màrtirs i al davant de les cases d'alguns veïns, com la de la família necessitada. Alguns dels castells que s'hi van aixecar van ser el tres de set, el quatre de set, el dos de sis i un pilar de cinc¹⁴²⁷.

Per aquesta actuació, analitzant el *llibre de comptes* de la Colla, sembla que els castellers no es van repartir cap jornal. En tot cas, van rebre de l'Ajuntament 1.500 pessetes i un donatiu de 500 de Francesc Cloles. Així, un cop pagades les despeses, com per exemple les gralles, van fer entrega de 1.500 pessetes a la comissió organitzadora¹⁴²⁸.

La subvenció concedida per part de l'Ajuntament s'aprovà el dia 3 de març a la reunió de la *Comisión Municipal Permanente*, on es detallava que l'esmentada subvenció es concedia a la colla Vella per l'actuació realitzada en favor d'una família necessitada¹⁴²⁹.

En definitiva, a darrera hora la colla va decidir actuar en favor d'un casteller local i fer-ho de manera gratuïta. Sembla un fet curiós si tenim en compte la competència que

¹⁴²⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Colla Vella a Jose Rossell, encarregat de realitzar les gestions per actuar a les Illes Canàries, 01/02/1959.

¹⁴²⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 837, 07/02/1959, pàgina 1.

¹⁴²⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 66, vol. I.

¹⁴²⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 837, 07/02/1959, pàgina 1.

¹⁴²⁸ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹⁴²⁹ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1959. Lliurament número 100, 28/03/1959 i ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 649. Llibre d'actes de la Comissió Municipal Permanent del 16/12/1958 al 13/02/1960, pàgina 18v.

havia existit entre les dos colles durant els darrers anys. Però també es cert, que en moments de necessitat havien mostrat, que per sobre la competència i la rivalitat, existia una gran solidaritat, com per exemple quan es va produir, el 1948, la mort d'un casteller de la Colla Vella, Isidre Dalmau Clarasó.

Passada la celebració la colla va continuar amb les gestions. El dia 29 de febrer van rebre una sol·licitud per actuar a Palamós, on el *Frente de Juventudes* havia organitzat un acte benèfic per tal de poder construir-hi un gimnàs¹⁴³⁰. Tot i no conservar-se la resposta, l'actuació no s'arribà a realitzar.

Durant el mes de març la colla va rebre una altra sol·licitud per actuar a Argentona el 5 d'agost. La resposta va ser que per anar-hi 50 castellers el preu era de 12.000 i per 70 de 14.200 pessetes. A més, hi havia el detall dels costos, on s'hi relacionava el preu del quilòmetre a 15 pessetes o el jornal a 100¹⁴³¹. Finalment, aquesta actuació tampoc es dugué a terme.

On sí que va actuar la Vella va ser a **Mollerussa** el dia 20 de març, en motiu de les fires de Sant Josep. Segons la premsa van ser molt aplaudits¹⁴³². No hi ha constància dels castells que s'hi van realitzar però es conserven algunes de les gestions dutes a terme. Així, la sol·licitud del pressupost arribà el 7 de gener¹⁴³³. Desconeixem la resposta de la colla, però el 10 de febrer la comissió organitzadora de la fira n'envià una altra sol·licitant la reducció del cost i proposant que només s'actués per la tarda del dia 19 o el matí del 20¹⁴³⁴.

Poc després, el cap de colla responia: «*Acusamos recibo de su att. última (...) y sobre cuyo particular ha sido preciso reunir la Junta Directiva de la Colla, pues debido a la festividad reseñada se trata de una contrata bastante difícil(...). La situación de los castellers es cada día más difícil con respecto a la concentración para hacer castillos, y en especial en un día hábil, pues la mayoría por no decir todos, el día que deja de prestar sus servicios en la empresa pierde de la misma 100 ptas., y esta cantidad dado el número de castellers no podemos cobrarlo al Ayuntamiento o Entidad que nos*

¹⁴³⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Antonio González demanant un pressupost, 29/02/1959.

¹⁴³¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Jaume Viñas a Juan Clavell, organitzador de l'actuació a Argentona, 20/03/1959.

¹⁴³² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 843, 21/03/1959, pàgina 7.

¹⁴³³ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Manuel Solá, de Mollerussa, a Guinovart, 07/01/1959.

¹⁴³⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de la Comissió organitzadora de fira de Mollerussa a la Colla Vella, 10/02/1959.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

contrata, pues sobre la misma debe cargar los gastos de manutención y de traslado(...). Con referencia al día de San José por la tarde es también imposible, por la razón siguiente: entre los componentes de la Colla existen muchos Josés (...), encontrando sólo a siete componentes que no les importara dejar sus familiares (...).» I proposava que l'actuació es realitzés pel matí de manera que cap a les tres els castellers poguessin ser a Valls per dinar amb les seves famílies. I seguia: «*No queremos con ello señores buscar excusas para no trasladarnos a Mollerusa, sino todo lo contrario, sería para nosotros una satisfacción inmensa (...) pero la Directiva de la Colla depende de un gran número de componentes, todos obreros, y no podemos obligarles a nada, y menos en la presente que tienen motivo más que sobrado.*

La negación en día hábil no es a Vds. en particular, sino que hemos tomado la norma en general, salvo en casos muy especiales, tales como la Fiesta Mayor de Vilafranca que allí ya representa un concurso y no una simple actuación o en Barcelona en que se puede abonar al personal el total de 100 ptas.

En caso de aceptar para un día de San José por la mañana sería en el mismo precio antes señalado o sea 7.500 y 5.000 respectivamente en castillos de siete y de seis, en el desglose siguiente:

<i>70 componentes a 50 ptas.</i>	<i>3.500</i>
<i>Dos coches a 12 ptas. km.</i>	<i>3.360</i>
<i>Gastos grillés</i>	<i>500</i>
<i>Gtos. Seguro acctes.</i>	<i>200</i>
	<i>7.560»¹⁴³⁵.</i>

L'actuació es va realitzar el 20, dia laborable, i només s'hi van desplaçar 40 castellers, amb un jornal de 100 pessetes per cap. Finalment, l'Ajuntament de Mollerussa va acabar pagant 8.000 pessetes a la Colla¹⁴³⁶. Segons el pagament efectuat i la documentació que es conserva van ser-hi contractats per a fer castells de sis.

Les fonts consultades mostren les dificultats que tenia la colla per poder realitzar actuacions en dia laboral per l'alt cost que suposava compensar el salari que deixaven de guanyar els castellers. De fet, quedava clar que les poques actuacions que es realitzaven en dia feiner eren la de Vilafranca i la de Barcelona, llocs on es cobrien de

¹⁴³⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Resposta del cap de colla a l'alcalde de Mollerussa, 16/02/1959.

¹⁴³⁶ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

sobra les necessitats econòmiques de la Colla. Del document també en destaca el fet que la última paraula per decidir una actuació d'aquest tipus la prenia la junta directiva.

El dilluns, 30 de març, la Colla Vella també va actuar als **Guiamets**, en un aplec anual que s'hi celebrà. La premsa informà que s'hi van desplaçar uns trenta castellers i que hi aixecaren un cinc de sis net, un dos de sis, pilars i altres castells¹⁴³⁷. Per aquesta actuació la colla va repartir de «*jornales a los menores 320 ptas.*», però es desconeix el preu de la contracta i el que van cobrar la resta dels castellers¹⁴³⁸.

A mitjans d'abril aparegueren diverses notícies anunciant per al primer de maig, un aplec al Reial Monestir de Poblet, presidit per l'Arquebisbe de Tarragona, on s'hi reunirien tots els membres de *Acción Católica Obrera* de les diòcesis catalanes per celebrar-hi un festival folklòric i en destacaven la presència de la Colla Vella dels Xiquets de Valls¹⁴³⁹. No es conserva cap referència més sobre aquesta actuació, ni a la premsa ni a la documentació de la colla, pel que considerem que no es va arribar a produir.

El dia 29 de maig, Jaume Viñas va escriure una carta al responsable de festes de l'Ajuntament de Vitòria per tal d'oferir-los una actuació dels Xiquets de Valls. La Vella s'oferia per actuar al nord, on creien que els exercicis de *fuera humana y virilidad* serien molt valorats. A més, amb la carta s'adjuntaven diverses fotografies i s'explicava l'èxit aconseguit a Brussel·les i als concursos de castells que la Colla havia guanyat¹⁴⁴⁰.

No hi ha constància de la resposta, però uns mesos després, la Colla n'enviava una altra que deia: «*Acusamos recibo de la suya atta. en la que se pretendía poder llegar a un acuerdo para la actuación de los Xiquets de Valls Colla Vella, en esa de Vitoria, debiendo buscar la ocasión de actuar en otras capitales colindantes con la suya, a fin de compensar el reducido presupuesto de que Vds. disponían. (...). Se han hecho las gestiones oportunas para que pudiera actuarse en San Sebastián, Santander y Pamplona, y en todos los lugares, habían agotado presupuesto para los festejos del presente año, (...) y quedando en estudio nuestro ofrecimiento para el año próximo.*»

¹⁴³⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 845, 04/04/1959, pàgina 5.

¹⁴³⁸ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹⁴³⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 847, 18/04/1959, pàgina 5 i *Diario Español*, nº 6304, 22/04/1959, pàgina 8.

¹⁴⁴⁰ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Jaume Viñas a l'Ajuntament de Vitòria per oferir una actuació de la Colla, 29/05/1959.

Adjunto les mando a Vds. un presupuesto presentado por la Compañía de Autobuses (...) y cómo puede apreciar cubre de sobras el total de ptas. de que Vds. disponían, no pudiendo por tanto conjuntar el traslado a Vitoria solamente (...)». Acabava explicant que la colla estava disposada a anar-hi sense cobrar un jornal i que només s'havien de cobrir les despeses, fins i tot, estaven disposats a dormir en espais habilitats per l'ocasió per l'Ajuntament¹⁴⁴¹.

Finalment, l'actuació no s'arribà a produir pel tema econòmic. De totes formes, per poder-la realitzar la proposta de la Vella era molt semblant a la que anteriorment havia realitzat la Muixerra, consistia en fer un tur pel nord i aprofitar per actuar en altres ciutats. Però com en anys anterior, la idea no va prosperar.

Amb el mes de juny arribava Sant Joan i la Festa Major de **Valls**. No hi podien faltar els Xiquets, dels que la premsa en deia: *«Singular relieve alcanzarán dentro de esta retahíla de actos que hemos enumerado las actuaciones de la brava Colla Vella de Xiquets de Valls que alzará en la plaza de España, frente al suntuoso edificio del Palacio Municipal, sus más atrevidos pilares y torres entre los enardecedores sonos de gralles y tamboril y los aplausos febriles y estruendosos de la multitud que rompen el silencio impresionante cuando el anjaneta corona con valentía el castillo humano y rasga el aire con un saludo, brazo en alto, de afecto y simpatía»*¹⁴⁴².

La Colla Vella va actuar la nit del 23, aixecant un tres de set i un dos de sis, i el migdia del 24, un quatre de set amb el pilar, un tres de set per baix, l'intent d'un dos de set i pilars de quatre i de cinc¹⁴⁴³. Per aquesta actuació l'Ajuntament els va pagar 13.500 pessetes¹⁴⁴⁴.

Poc després de la Festa, es publicava una carta al director, signada per Jaume Viñas, que deia: *«Terminada la fiesta Mayor en honor de San Juan, Patrón de la ciudad, la misma ha de quedar escrita en la historia de Valls, como una fiesta Mayor más. Le faltaron muchas cosas, y no me refiero a números de un programa, sino a aquellas que flotan en el ambiente, por ser de orden religioso, moral o patriótico. Por ejemplo, ¿puede alguien poner en duda que a los Xiquets de Valls, que actuaron en la plaza del Blat, a*

¹⁴⁴¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Jaume Viñas a l'Ajuntament de Vitòria per oferir una actuació de la Colla, 24/08/1959.

¹⁴⁴² *La Vanguardia Española*, nº 28.941, 24/06/1959, pàgina 38.

¹⁴⁴³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 857, 27/06/1959, pàgina 1.

¹⁴⁴⁴ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1959. Lliurament número 520, de 31/08/1959.

pesar de la mucha, muchísima gente que presencié su actuación, les faltó ambiente (de castellers, no) de simpatizantes, de cordó? ¿Puede ponerse en duda que es mejor, mucho mejor, dos castillos tres de set per sota (por ejemplo) aunque fuesen deficientes, que uno solo a la perfección? Pero...

Vayamos por orden. Cada uno tiene su manía y la mía, quizás sea pasión, pero viva, por los Xiquets, y en especial por mi Colla, voy a referirme a los Xiquets e intentaré buscar soluciones a su falta de ambiente.

Unas preguntas. ¿Es necesario que Valls mantenga o tenga Xiquets? ¿Es conveniente que en nuestra ciudad existan collas o colla de Castellers? ¿Son los Xiquets un motivo de prestigio, de propaganda para Valls? ¿Es que son algo ya anticuado y que es preciso ahogarlo para siempre? Pues enhorabuena para mí. Se me terminaron los sinsabores; me quedaré feliz en mi hogar y viviré de la renta histórica de los éxitos de los Xiquets y de mi Colla, en particular, recreándome en el recuerdo de los tres de vuit, de los quatre de vuit, de los dos de set, de los cinc de set, de la sensación de fiesta que ofrecen sin los cuales no habría fiesta mayor y pensando en París, Bruselas...

¡Ah, no!; ¿No aceptas esto? Tú, querido lector, estás deseando Xiquets para Valls, afirmando que si una cosa es vieja aún es mejor porque sabe a añejo, a tradición, a historia, que se saborea con mayor agrado,... Sabía que me dirías esto, pues tengo la plena convicción de que cuantos viven en Valls -vallenses o no- y todos los vallenses que residen fuera desean tener Xiquets.

Pues... a ti que te preocupan asuntos del mayor interés, que vives pendiente de todo esto: de los créditos bancarios, que esperas como se va a resolver lo de la estabilización de nuestra moneda y la normalidad económica, el ingreso en la O.E.C.E. o en el Mercado Común -de todo lo cual son los que hablan y pocos los que entienden- puedes, debes interesarte también por las cosas de Valls, hasta como sedante, interesarte también por las cosas que sólo producen una satisfacción moral. ¿Estoy equivocado? Pruébalo y hablemos.

Y es a eso precisamente donde quiero llegar con estas líneas. ¿Si te interesan las cosas de Valls y te agradan y quieres Xiquets para tu Valls, por qué no formamos una agrupación de amigos de los Xiquets, con ideas y sugerencias nuevas, con soluciones a sus problemas, renovando caducas formas, etc.? Es decir arrimando un poco el hombro al cordó moral de tu Colla. Si no es así, no digas que te interesan las cosas de Valls, pues pasó a la historia aquello de “axequem se i aneu hi”.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Viene a propósito, hablando de castillos y creo es necesario te lo cuente, un caso acaecido el mismo día de San Juan [que feia referència a un nen de la Colla que mentre feia el llevat de taula li van donar una moneda fora de circulació] (...).

Y para terminar y hacer punto final. Esta lanzada ya la idea de unos amigos de los Xiquets de Valls. Que se recoja si es buena o se olvide si resulta una utopía. Pero, de constituirse, que sea con amigos de verdad, entusiastas, leales y sinceros y no con amigos de moneda retirada de circulación.

El que suscribe, en una comida de hermandad de la Colla Vella, recordó a los reunidos, en el brindis, que los componentes de la Colla que formaban unidos una sardana de hermandad, punteada a tres “contrapunts”: el del ideal de Colla, el del pueblo y el de la Patria. Tu vallense puedes entrar en la “anella” y con qué te decidas a bailar los dos “contrapunts” últimos me daría por satisfecho. Y es suficiente.

Mientras, te saluda un vallense que estima todo lo que es de Valls»¹⁴⁴⁵.

La carta ens permet apreciar tres fets destacables. En primer lloc, la falta de suport popular al cordó dels castells. En segon lloc, la proposta de formar un agrupació d'amics dels Xiquets de Valls, amb noves idees per tal de solucionar els problemes. I per últim, la idea dels Xiquets vista des de tres punts, la Colla, el poble i la pàtria.

Pel que fa al primer, la premsa vallenga feia referència a un gran nombre de públic durant la festa, però en destacava que «*había no pocos extranjeros (que se cansaron de sacar fotografías de los gigantes, cabezudos y sobre todo de los Xiquets)*»¹⁴⁴⁶, pel que podem apreciar una davallada del suport local.

El segon feia referència a la creació d'una agrupació d'amics dels Xiquets de Valls. No podem saber si es tractava d'una proposta personal, amb el suport d'altres membres de la Colla, o si havia sorgit del partit, ja que hem de tenir present que Viñas era el secretari de la Central Nacional Sindicalista (CNS).

El tercer, no deixava de ser una crida als vallencs per tal que donessin suport als Xiquets, tant si eren aficionats de la Vella com si no, pel simple fet de ser la única colla que hi havia a Valls.

¹⁴⁴⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 858, 11/07/1959, pàgina 4.

¹⁴⁴⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 857, 27/06/1959, pàgina 1.

El document també mostra clarament que la situació per la que passava el fet casteller vallenc era molt complicada. Encara no feia un any que els castellers de la Muixerra havien decidit plegar, no es rebia gaire suport dels aficionats, faltaven castellers i d'altres s'havien d'anar a buscar a casa abans de cada actuació. El testimoni d'Antonio Sánchez Ruiz, de la Vella, mostra quin era l'ambient d'aquells anys: *«a mesura que et feies gran t'adonaves que ser casteller estava mal vist per la gent del poble, inclús quan anàvem a ballar al Club (sala de festes), les noies no ens feien massa cas»* i continuava: *«quan acabava l'actuació (...) anàvem a buscar un plateret de cafè en un bar, nosaltres hi posàvem la moneda més gran que teníem i anàvem a demanar pel carrer i per les cases una voluntat pels Xiquets de Valls (...). La gent solia tractar-nos bastant malament, molts ens tancaven la porta i ens deien que érem uns xarnegos. Com més grans ens fèiem, més ens n'adonàvem que als castellers ens tenien per poca cosa. Jo crec que aquest és un dels motius del perquè durant aquests anys els castells no prosperessin»*. Aquest mal ambient i la seva passió pel futbol motivaren que deixes la Colla cap a l'any següent¹⁴⁴⁷.

La falta de suport que rebien els castellers vallencs no era l'únic cas, a Vilafranca passava més o menys el mateix. En un article que explicava l'evolució de la colla local, l'autor deia: *«Quan el vell casteller, que fa 50 anys que aguanta castells mira enlaire i veu els balcons plens de joventut, recorda amb tristesa l'època d'or dels xiquets. De tu depèn en gran part, que aquesta època retorni. Els castells esperen la teva col·laboració: vindràs?»*¹⁴⁴⁸. Així, sembla que la situació a Valls i Vilafranca tenia certes similituds.

Durant el mes d'agost la proposta de Viñas va aparèixer a la premsa d'àmbit estatal, que si referí així: *«En varias ocasiones nos hemos referido en estas columnas a las actividades de los bravos Xiquets de Valls, (...), castellers que constituyen la esencia de la ciudad, que deben animarlos y apreciarlos por cuanto su viril y espectacular arte folklórico de alzar torres y pilares, ha contribuido en forma muy notoria a divulgar por doquier el nombre de su patria chica, cuyo desenvolvimiento no sé comprende sin las colles de Xiquets»*.

¹⁴⁴⁷ MALLORQUÍ PLANA, Llorenç i PONS BONET, Xavier: "Entrevista a Antonio Sánchez Ruiz". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 61, juliol de 1996, pàgines 22 a 25.

¹⁴⁴⁸ *Acción Católica*. Vilafranca del Penedès, nº 28, 17/07/1959, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Por un incansable propulsor de dichos castellers, don J. Viñas, ha sido lanzada la idea (...) de constituir la Asociación de Amigos de los Xiquets de Valls, que consideramos muy justificada y a la que apoyamos desde estas acogedoras páginas que han recogido siempre con cariño los triunfos de magníficos cultivadores de un folklore que hace vibrar siempre el alma del pueblo y que practican también con notorio acierto y entusiasmo castellers vendrellenses, tarraconenses, vilafranquinos y no a mucho ha surgido con ímpetu plausible una colla en la Ciudad Condal.

Resulta de todo punto necesaria en esta ciudad vallense la constitución de una entidad que agrupe a cuantos aman a los Xiquets, que anhelan sean más brillantes cada día sus exhibiciones, que recojan las sugerencias en beneficio de su auge y esplendor.

Dicha asociación resolvería los variados problemas que acucian hoy a las colles y, entre ellos, el económico, ya que los numerosos gastos que llevan inherentes las actuaciones de los castellers no pueden estar de ningún modo pendientes del donativo voluntario de los espectadores cuando se solicita su óbolo tras sus gestas, o de alguna subvención que pueda recibirse al constituir uno de los números de un programa de fiestas.

Creo interpretar el sentir de la ciudad vallense, que me consta siente afecto entrañable hacia los simpáticos realizadores de los castillos humanos, si afirmo que tan pronto se ponga en marcha la constitución de la sociedad Amigos de los Xiquets de Valls, de la que tan óptimos frutos se esperan, serán legión los que desearan formar en sus filas al captar perfectamente la finalidad de la entidad que no es otra que vigorizar uno de los más bellos espectáculos folclóricos de la región catalana, parcela ubérrima de la Madre Patria»¹⁴⁴⁹.

Tot i que la proposta va agafar un cert ressò la temporada va continuar i la següent actuació dels Xiquets va ser per Sant Fèlix a **Vilafranca**, on els administradors de la festa es queixaven que per tal de poder continuar sent la “més típica de Catalunya” feia falta el suport econòmic de tothom: «*En cualquier caso, no debe olvidarse que la tradición precisa de recursos económicos, sino quiere verse como queda sumida en un mortal letargo. En nuestros días, la Fiesta Mayor necesita más que nunca de la aportación económica de todos los vilafranqueses, máxime cuando se pretende que esté a la altura de los tiempos*»¹⁴⁵⁰.

¹⁴⁴⁹ La Vanguardia Española, nº 28.976, 04/08/1959, pàgina 19.

¹⁴⁵⁰ Panadés, nº 924, 01/08/1959, pàgina 1.

Uns dies després, al mateix rotatiu hi apareixia un article que demanava el suport de tots els vilafranquins a la colla de castellers locals perquè *«tiene en sus manos la tarea más trascendental y es la que efectúa el paso más importante de todo el largo historial de castells»* i ho justificava amb cinc arguments: El primer deia que eren els genuïns representants de la plaça castellera més important del món. El segon, que es tractava del lloc amb l'afició més castellera i proposava la construcció d'un monument a *«modo de homenaje de Vilafranca a todas las Colles castelleres»*. El tercer afirmava que la colla local havia estat la primera en pensar una reglamentació o estatuts castellers i que havien inspirat a diverses persones la idea de crear una federació catalana de colles castelleres. El quart argument afirmava que eren grans creadors de castellers i anxanetes *«aunque por el momento éstos los raptan, sin notar los causantes que hacen peligrar su moral y su propia existencia de Colla»*. L'últim argument era econòmic, ja que afirmava que sense els locals i amb el preu que demanaven les colles foranes per actuar-hi un dia (fins a 18.000 pessetes) molt aviat només s'hi farien castells un dia i, fins i tot, amb el temps podrien acabar desapareixent. *«Finalmente, queda demostrado que sin nuestra Colla, que colabora con otras, éstos no ganan ni un sólo concurso de Castells de los realizados en la Plaza de Tarragona, por cuanto entonces cada Colla, necesita los suyos»* i, fins i tot, comparava les altres colles amb el F.C. Barcelona *«que forma sus equipos con forasteros»*. El text s'acabava així: *«Pensad, amigos, que Vilafranca os estará agradecida en la historia. ¡Cada uno firme en su parapeto! Cada uno en su puesto, desde el Alcalde, que no os dejará morir, hasta el último periodista que no dejará de cantar vuestras hazañas y vuestra gran tarea frente a la historia. Vilafranca, asiste y mima sus héroes. No estáis solos en la plaza, amigos»*¹⁴⁵¹.

Sense entrar a valorar el text, cal destacar que hi havia alguns arguments, si més no, polèmics, però a diferència de diversos exemples que hem observat, no hi va haver cap tipus de resposta des de Valls. El setmanari *Juventud* no va encetar cap polèmica, però tampoc ho van fer ni el periòdic *Vendrell* ni el *Diario Español*. Així, sembla evident que el desencís que es vivia a la capital de l'Alt Camp era força important. De fet, el setmanari vallenc només informà de l'actuació de la Vella per Sant Fèlix així: *«La Colla Vella de los Xiquets se desplazará mañana a Vilafranca del Panadés para*

¹⁴⁵¹ *Panadés*, nº 925, 08/08/1959, pàgina 1.

*participar en los festejos organizados con motivo de su popular y prestigiosa Fiesta Mayor. Nuestros mejores votos por un éxito completo y buena suerte»*¹⁴⁵².

Pel que fa als castells, els dies 29 i 31 d'agost va actuar la colla local, mentre que el 30 van coincidir a la plaça els Minyons de l'Arboç, que ho feien per primera vegada, i la Colla Vella de Valls. Els primers hi van aixecar el cinc de sis, el quatre de set, que va caure al descarregar-lo, el dos de sis i el pilar de quatre¹⁴⁵³. Mentre que la Vella «*levantó entre otros el tres de set per sota y el dos de set, que no se deshizo, por caerse, cuando ya descendía l'aixecador*»¹⁴⁵⁴, van intentar el quatre de vuit però només van arribar fins als quintes i van acabar l'actuació amb un pilar de cinc¹⁴⁵⁵.

La premsa vallenca no va valorar l'actuació, mentre que des de Vilafranca s'elogiava el suport dels administradors a la colla local i es destacava la contractació d'una colla recent creada com la de l'Arboç, mentre que de la de Valls en deia: «*Vilafranca les ha dado el espaldarazo como a su colla propia, que en esta ocasión salvó el honor casteller de la Fiesta brava catalana, puesto que la veteranía de la colla de Valls no estuvo, ni con mucho, a la altura de su prestigio y de lo que de ella esperamos siempre sus numerosos admiradores, si bien consiguieron culminar las costosas torre de set y el tres de set aixecat per sota, castillos puntuables en los grandes concursos de Tarragona, y que hace una o dos temporadas ninguna otra colla ha podido realizar que sepamos*». L'article continuava explicant que s'havien trobat a faltar els Nens del Vendrell i es destacava la qualitat de la colla local: «*recursos a explotar que posee nuestra Colla (...) cuando puede disponer libremente de todos los suyos (incluidos los que se nos van al Vendrell) y pueden actuar unidos como un solo hombre, ya que nos asombraron y admiraron a todos con sus formidables construcciones humanas de tan férreo temple demostrado, habiendo tenido, además, el gozo de ver abajo, en la plaza, alentándoles con su presencia, Administradores, Autoridades, prestigiosas familias de rancio sabor casteller y hasta a once curas*»¹⁴⁵⁶. Cal destacar que els de Vilafranca obtingueren el 4 de 7, 3 de 7 i pilar de 5¹⁴⁵⁷.

¹⁴⁵² *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 866, 29/08/1959, pàgina 5.

¹⁴⁵³ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 53, volum II.

¹⁴⁵⁴ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 867, 03/09/1959, pàgina 5.

¹⁴⁵⁵ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 53, volum II.

¹⁴⁵⁶ *Panadés*, nº 929, 05/09/1959, pàgina 1.

¹⁴⁵⁷ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 53, volum II.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Una vegada més *Juventud* no va entrar a valorar l'actuació i passada la festa es deixà el tema dels castells fins Santa Úrsula. El programa de la fira de **Valls** incloïa teatre, sardanes, una carrera ciclista, futbol, etc., i castells. El setmanari s'hi referia així: «*ni que decir que la exhibición de la colla Vella de los Xiquets de Valls, de lunes al mediodía, es el plato fuerte de los actos de dicho día y que su actuación es esperada con expectación*»¹⁴⁵⁸.

El dia 25 el temps no va acompanyar gaire i sota l'amenaça de la pluja es va realitzar l'exhibició de la Colla Vella «*presenciada por una gran multitud y desde los balcones del Ayuntamiento por nuestras primeras autoridades locales.*

Levantó la colla el quatre de set amb el pilar de cinc al mig y el tres de set per sota, en el segundo intento.

Terminando la actuación con el pilar de cinc cuya anjaneta fue recogida, desde el balcón del Palacio Municipal, por el Sr. Alcalde.

Se intentó el dos de set, que se tuvo cargado más tiempo que el de la cuenta, desplomándose al llegar la anjaneta a su sitio.

Se desistió de otro intento, como deseaban muchos, a causa de la lluvia.

Los aplausos tributados a la colla fueron unánimes y calurosos y el cordó se vio más nutrido, pero aún no es suficiente.

Diremos sólo al efecto, y ello ha de hacer meditar, que en Tarragona se prepara una gran fiesta castellera con la asistencia del Sr. Cardenal y todas las autoridades. Ni que decir del pueblo.

¿Quiere Valls a los Xiquets de Valls, que los creara, los que han sostenido a estos bravos ejercicios, que dan nombre y fama a los pueblos que los han creado posteriormente?

*El movimiento se demuestra andando. Juventud desea andar y está a disposición de ellos»*¹⁴⁵⁹.

En aquesta ocasió el setmanari vallenc sí que informà de l'actuació i entrà en valoracions. D'una banda informava que hi havia hagut un increment de gent al cordó, però de l'altra informava que encara faltava més suport popular.

¹⁴⁵⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 873, 17/10/1959, pàgina 1.

¹⁴⁵⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 875, 30/10/1959, pàgina 4.

En el mateix sentit s'expressava el vallenc F. París Ferré al *Diario de Barcelona* del 29 d'octubre: «*La Colla Vella, de los Xiquets de Valls, dentro de sus posibilidades, presentó, ofreció a la afición, una magnífica actuación que de haberse celebrado el domingo, hubiera sido presenciada por un mayor número de forasteros. El pueblo de Valls debe reaccionar cuando por doquier nacen nuevas Colles de castellers, que constituye un orgullo en aquellas localidades que le prestan asimismo su ayuda y su colaboración entusiasta, y es doloroso que la Prensa local levante la voz de alerta al decir: "... cabe esperar que el pueblo vallense, sobre todo, los amantes de nuestras tradiciones, de los célebres Xiquets, les prestará y ofrecerá no sólo su caluroso aplauso, sino su apoyo decidido, formando a su alrededor, en sus celebrados ejercicios, prescindiendo de bagatelas, de exigencias y sólo con el pensamiento y corazón en lo que es de Valls, tan vallense". Y es que los Xiquets no son un espectáculo más de un día de Feria, los Xiquets representan para nuestra ciudad el todo de lo todo, y, por ello, solicitamos para lo sucesivo que la finalización de la temporada castellera tenga lugar el domingo siguiente a la festividad de Santa Úrsula; en domingo, y no el lunes... Por todo lo indicado, creemos es llegado el momento de una reacción ciudadana en pro de nuestro tipismo, de nuestro folklore, de nuestra tradición...*»¹⁴⁶⁰.

Una vegada més, quedava clar que la situació no era la millor i el text proposava, que des de llavors, l'actuació de Santa Úrsula es realitzés en diumenge per tal que hi pogués assistir el major nombre de públic possible.

De totes formes, ja fos pel mal temps, per la falta de cordó o pel poc ambient casteller que es respirava, l'actuació de la colla va ser modesta i va tenir conseqüències. Segons Agustí Pena «*la lentitud de la canalla en aquell dos de set va provocar un fet que en anys posteriors tindria la seva repercussió. Fins aquell any, els petits de la colla assajaven gairebé sempre amb la resta de grans i no hi havia ningú destinat a cuidar-se'n de forma específica. El cap de colla, amb algun voluntari, s'encarregava d'ensenyar els més menuts a ocupar diversos llocs del pom de dalt, als dosos a agafar-se, a l'aixecador a posar-se correctament, a l'enxaneta a fer les passes... Però era sempre a l'assaig, amb tothom abans de fer-ho els grans. Aquell any el pom de dalt havia estat un bon mal de cap. Arran de Santa Úrsula, i veient que el dos de set es podia haver carregat si la canalla hagués anat més ràpid, Joan Izquierdo, el "Bessó", i*

¹⁴⁶⁰ CATALÀ I ROCA, Pere (dir.); op. cit., pàgina 57, volum II.

Joan Pena, “Xamali”, es van endur els nens al trull de Robert Rodón Llach, Cal Berto (...). Allí es van dedicar de forma intensa i exclusiva a allisonar la canalla que pujava. Seria la primera vegada que assajaven els petits de forma reiterada i separats de la resta, costum que a partir d’aquell moment s’aniria imposant»¹⁴⁶¹.

Francesc Moreno “Melilla” recorda que l’actuació de Santa Úrsula «*havia de ser el meu gran dia, però no ho va ser. Jo vivia a cavall entre Valls (...) i casa meva i quan estava a Vilafranca feia feines per ajudar a casa; doncs bé, mentre ajudava en una carnisseria a prémer la carn per fer pilota, la senyora que feia anar la màquina em va tallar la punta del dit menovell de la mà dreta. Van haver-me de posar punts a la ferida i per Santa Úrsula no vaig poder pujar*»¹⁴⁶². Tot i l’incident inesperat, la Vella s’havia preparat força, ja que en una temporada irregular i amb poques actuacions, van decidir realitzar fins a sis assajos per tal d’aconseguir una bona actuació¹⁴⁶³. Pel que fa al tema econòmic, no es conserva cap document de l’Ajuntament que en faci referència, però als comptes de la Colla hi ha dos entrades. La primera deia: «*A cuenta de fiesta de Santa Úrsula 3.000*» i la segona: «*Cobrado el resto del Ayuntamiento de Santa Úrsula 7.500*»¹⁴⁶⁴.

El dissabte següent, 31 d’octubre, els Xiquets van tornar a actuar a **Valls** en motiu de la inauguració oficial de la bodega de la cooperativa agrícola. Van assistir a l’acte diverses autoritats, com el Cardenal de Tarragona, el Ministre Solís, el Governador Civil i altres càrrecs locals i provincials, com l’alcalde Fàbregas o el Delegat Provincial de Sindicats. La participació dels Xiquets va ser: «*durante la ceremonia de la bendición así como a la llegada del Ministro como a la de S. E. Revdma. la colla Vella de los Xiquets de Valls levantó varios castillos y torres humanas, en honor de los ilustres visitantes, siendo muy aplaudida y felicitada*»¹⁴⁶⁵. No tenim cap referència ni als castells que s’hi van realitzar ni al tema econòmic però l’alcalde Fàbregas, al seu discurs, va relacionar «*el arriesgado ejercicio de los Xiquets con el cooperativismo pues ambos se basan en la armonía, que han de tener todos los componentes del grupo pues de lo contrario no podrían*

¹⁴⁶¹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 68, vol. I.

¹⁴⁶² BROTONS, Xavier; JARIA, Jordi; SOLER, Guillermo i BEUMALA, JOAN. op.cit., pàgina 64.

¹⁴⁶³ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹⁴⁶⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹⁴⁶⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 876, 07/11/1959, pàgines 1 i 3.

realizarse en la unidad sin la cual se desplomarían y el firme propósito, ya que sin él no podría existir el afán de llegar a la cima»¹⁴⁶⁶.

El dia 15 de novembre la Colla Vella donava per acabada la temporada amb la celebració de la festa anual. Com en anys anteriors, la missa i el dinar eren obligats, però aquell any van incloure-hi un partit de futbol entre xiquets solters i casats. Després del dinar va arribar l'hora dels parlaments: Viñas, l'Alcalde, Clols, Guinovart, entre d'altres, que van manifestar *«sus mejores deseos por la unión y superación de todas las dificultades en bien de Valls, porque los Xiquets son de Valls; abogaron por la unión más firme entre directores y dirigidos; porque Valls les ayude y los amigos de la colla manifiesten y demuestren, como se debe que lo son; por el mayor éxito para la próxima campaña; y se enlazó el buen ejemplo dado por la colla al empezar su fiesta loando a Dios; se puso de manifiesto con comprensión, ciertas frialdades para vencerlas; se elogió el espíritu de sacrificio que demuestra la colla en su afán de supervivencia y superación y, en fin, se brindó por la colla y por los Xiquets en un ambiente de los mejores deseos y proyectos»¹⁴⁶⁷.*

Dels discursos realitzats se'n desprenen diversos temes. D'una banda es referien a la unió i superació de diverses dificultats i la unió entre dirigents i dirigits, el que sembla indicar que la colla havia viscut algun problema intern, però del que no hem localitzat cap altre indici. D'altra banda, es demanava l'ajuda de Valls i dels amics de la colla per a superar algunes tensions. En definitiva, els parlaments anaven dirigits a buscar el suport vallenc, tant dels aficionats com de les autoritats, per tal de poder superar una campanya que havia estat complicada. Recordem que l'any anterior havia desaparegut la Muixerra i que, la temporada que ara s'acabava, havia suposat una reducció en el nombre d'actuacions. Només se n'havien realitzat set, de les quals quatre havien estat a Valls. Pel que fa als castells aconseguits, només van poder carregar un dos de set, pel que el nivell va baixar una mica.

En conclusió, la falta de competitivitat a nivell local, la falta de suport dels aficionats vallencs i alguns problemes interns van suposar una davallada de la Vella respecte els anys anteriors. A més, ja fos per la falta d'afició i de caliu a Valls o per la desaparició de la Muixerra, el cert es que el setmanari vallenc no havia prestat tanta atenció com en

¹⁴⁶⁶ *Diario Español*, nº 6471, 01/11/1959, pàgina 15.

¹⁴⁶⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 878, 21/11/1959, pàgina 4.

anys anteriors al tema casteller. Les cròniques que es van publicar van ser molt reduïdes, sense entrar en valoracions en la majoria dels casos. Tampoc van defensar, com hem anat veient, la Colla Vella dels atacs realitzats des de Vilafranca. I finalment, en les ocasions importants on, normalment, el setmanari vallenc feia gala de “vallenquisme” i potenciava la rivalitat entre els diversos municipis que tenien colles pròpies, no ho va fer.

Per tots aquests motius podem afirmar que aquell any va ser complicat per als castellers vallencs, que a banda de tots els problemes, ja fossin econòmics, per la falta de castellers o de públic al cordó, van veure com la premsa local els deixava una mica de banda.

Amb tot, Ramón San Nicolàs Truques, que en aquell moment comptava 19 anys, recorda que tot i que la situació era complicada hi havia molts aficionats que els donaven suport, com per exemple *«dos modistes, que tenien la tenda prop de l'Ajuntament, van regalar l'escut brodat per a la canalla de la Colla. Jo en vaig poder aconseguir un, gràcies a que un d'aquells nens va marxar de Valls i el seu escut mel vaig quedar jo. L'escut estava brodat a mà, i portava la inscripció Colla Vella Xiquets de Valls, al fons hi havia el campanar i al davant un pilar de cinc»*¹⁴⁶⁸. (Es pot veure una fotografia de l'escut que van regalar a la Colla l'any 1959 i una de l'actual a l'Annex nº 46, pàgina 641).

La nova dècada s'iniciava amb molts interrogants entorn el fet casteller vallenc. Les darreres temporades s'havia produït un allunyament entre els castellers i els aficionats i, poc a poc, disminuïa l'altura de les construccions que realitzaven. Amb aquell retrocés la nova temporada es plantejava complicada. S'aconseguiria sortir de l'estancament o encara s'agreujaria més?

La primera aparició de la Colla Vella va ser el dia 7 de març, dilluns, en una calçotada que es va realitzar a la Masia Bou de **Valls**. Al dinar hi van assistir uns amics de l'ex ministre d'indústria i president de l'Instituto Nacional de Industria (INI), Juan Antonio Suances. *«Se le ofreció, a pesar de que su visita era estrictamente de carácter particular y de riguroso incógnito, una breve exhibición de castells por un grupo*

¹⁴⁶⁸ Entrevista realitzada a Ramón San Nicolàs Truques el dia 8 d'abril de 2014.

*reducido de la colla Vella: unos pilares de quatre; tres de sis per sota; dos de sis, entre otros, atención que apreció y estimó, satisfaciéndole plenamente»*¹⁴⁶⁹.

A banda dels castells, el 31 de maig es celebrà els 20 anys de mandat de l'alcalde Fàbregas. Per celebrar-ho es va realitzar un sopar amb els col·laboradors i amics del polític. En l'acte es va sol·licitar la convocatòria d'un ple extraordinari per tal de concedir-li la Medalla d'Or de la Ciutat. Entre els diversos parlaments que es van realitzar, la majoria coincidien en «*la entrega de toda una juventud en aras del pueblo, cuya ejecutoria no puede en modo alguno paliarse por las inevitables secuelas de la condición humana, quedando en la conciencia de todos, por encima de otras consideraciones, esta vida quemada en acto de servicio en favor de Valls, por cuyo amor ha hecho en cada momento, lo que debía, (...), con toda la buena voluntad humana, de un vallense, de un patriota, de una falangista que luchó por la unidad y superación de España*». Després li van oferir un pergamí en commemoració del vintè aniversari de la seva arribada a la presidència del consistori.¹⁴⁷⁰

La següent aparició dels Xiquets va ser el dia de Corpus Christi, 16 de juny, en que es celebrà, a **Valls**, un homenatge a la memòria de Pedro Sangro y Ros de Olano, Marqués de Guad-el-Jelú «*que fue gran amigo y protector de su Escuela de Trabajo (...). Por la mañana, (...) después del oficio solemne propio del día, se ha formado una comitiva, integrada por el Ayuntamiento, representaciones de entidades recreativas y culturales y las Juntas de la Asociación de Antiguos Alumnos de la Escuela de Maestría Industrial, presidida por D. Santiago Sangro y de Torres, cónsul General de España en Tetuán, quien se ha desplazado expresamente a Valls para asistir al homenaje dedicado a su padre. Todas las autoridades se han trasladado luego a una calle inmediata al edificio de la Escuela de Maestría Industrial, donde se ha descubierto una lápida que da el nombre del marqués de Guad-el-Jelú a esa avenida. (...). Con ello la ciudad ha concluido con la deuda de gratitud hacia la persona que en vida dedicó sus más cariñosos afectos y atenciones hacia su escuela de trabajo, gracias a las cuales se debe la pujanza y magnífica plenitud del importante centro de estudios con que cuenta hoy la ciudad de Valls*»¹⁴⁷¹.

¹⁴⁶⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 894, 12/03/1960, pàgina 5.

¹⁴⁷⁰ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 906, 04/06/1960, pàgines 1 i 2.

¹⁴⁷¹ *ABC de Madrid*, del 17/06/1960, pàgina 61.

La Colla Vella hi va aixecar dos pilars de quatre simultanis. Després va realitzar altres castells, dels que no en tenim constància, per acabar amb un pilar en que l'enxaneta va pujar al balcó. *«El Cap de Colla y el Secretario acudieron a recibir las felicitaciones que el señor Sangro les prodigó a través de una rápida entrevista»*¹⁴⁷².

Dos dies després, el setmanari vallenc informava de la possibilitat que la Colla Vella actués en terres marroquines gràcies a l'interés mostrat per Santiago Sangro¹⁴⁷³, que el dia 21 va escriure una carta a Jaume Viñas per agrair a la Colla l'homenatge fet al seu pare¹⁴⁷⁴.

El dia 30 Viñas responia la carta: *«A su día recibió la suya atta. la que llenó de gozo al que suscribe y como es de suponer al leerla a los componentes de la Colla, concretando que somos nosotros los que tenemos que agradecerle a Vd. la ocasión que nos ofreció de poder honrar la memoria de su querido padre, y a la vez festejar a la egregia persona de Vd.*

La ciudad de Valls, nuestra querida ciudad vive y siente sus cosas íntimas, y ellas entre otras son la Escuela del Trabajo, o sea de Maestría Industrial, y los Xiquets de Valls, por lo que no es de extrañar que estos días se comenta entre todos los vallenses, la festividad de la Escuela en el día del Corpus, la rotulación de la calle del Teatro, ya hoy Calle del Marqués de Guad-el-Jelú, la visita de su tan digna persona, el ofrecimiento de los Xiquets, festividad que ha dejado nada menos que a segundo término el día de la Fiesta Mayor, festividad de San Juan, y por si fuera poco las palabras de Vd. de que intentaría llevar a los Xiquets por tierras del Marruecos, cosa que de conseguirse rebasaría la copa de la dicha de todos los vallenses, ya que Valls se siente orgullosa de sus Xiquets, y los Xiquets en serlo de Valls.

*No quiero molestar más su atención, y sólo añadir que la Colla Vella, se siente humildemente servidora de Vd. al igual que a toda la familia Sangro, y mientras le saluda afectuosamente en nombre de ella su particular servidor»*¹⁴⁷⁵.

Segons Agustí Pena la idea del viatge pel Marroc *«es va abandonar ràpidament a causa de l'elevat cost que representava el viatge i la situació política i social al nord*

¹⁴⁷² Cultura. Órgano de la asociación de alumnos y ex alumnos de la escuela de maestría industrial, nº 174, juny de 1960, pàgina 10.

¹⁴⁷³ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 908, 18/06/1960, pàgina 5.

¹⁴⁷⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Carta de Santiago Sangro a Jaume Viñas, 21/06/1960.

¹⁴⁷⁵ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Resposta de Jaume Viñas a Santiago Sangro, 30/06/1960.

d'Àfrica»¹⁴⁷⁶. Respecte al tema econòmic, tenim constància de dos donatius realitzats el dia de Corpus, un de 400 pessetes rebudes de Santiago Sangro i l'altre de 100 de Josep Nolla. Sobre les despeses, n'hi ha anotada una de 150 pessetes que diu «*abonado por el día de Corpus a chiquillos*»¹⁴⁷⁷.

La setmana següent es celebrà a **Valls** la Festa Major. La premsa preparava l'ambient casteller amb diverses informacions, com: «*En la festividad del santo que preparó los caminos del Señor, celebra Valls su fiesta mayor, que inicia en su víspera con típicos pasacalles a cargo de los gigantes, cabezudos y Xiquets de Valls, espectacular salida de completas, exhibiciones extraordinarias de los castellers, que alzan sus atrevidos castillos en la plaza de España, cargada de recuerdos y evocaciones, y en la que, ante la ilusión de los pequeños y la satisfacción de los mayores, los cabezudos y gigantes ofrecen sus airosas danzas*»¹⁴⁷⁸.

L'actuació dels Xiquets durant les festes va ser modesta, continuant amb la dinàmica de l'any anterior i no es van intentar ni el quatre de vuit ni el dos de set. El setmanari vallenc en publicà la crònica següent: «*Imprescindible número del programa, grande o insignificante de nuestra fiesta, es el festival folklórico del mediodía del Santo Precursor a base de nuestros Xiquets de Valls. Número imprescindible, con llenya o sin ella. ¿Que sería nuestra fiesta Mayor sin els Castells? Ellos le dan la nota típica, de color único, distinta de las otras... ¡Conservémosles! Sabríamos de su falta si un día faltasen. Sepamos conservarlos.*

Actuó, sin hacer ni intentar grandes cosas pero con maestría, exponente de su alma castellera, la colla Vella de los Xiquets de Valls, que levantó, a la salida de Completas, el quatre de set, muy seguro; el tres de set, magnífico; el dos de sis y el pilar de cinc. I en el festival del día 24, el quatre de set amb el pilar de cinc; no tuvo suerte en el tres de set per sota; el dos de sis y el pilar de cinc cuya anjaneta y aixecador fueron recogidos desde el balcón del Palacio Municipal, como de costumbre, por el Alcalde accidental, Sr. Massó.

*Escuchó la colla nutridos y prolongados aplausos»*¹⁴⁷⁹.

¹⁴⁷⁶ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 69, vol. I.

¹⁴⁷⁷ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹⁴⁷⁸ *La Vanguardia Española*, nº 29.252, 23/06/1959, pàgina 29.

¹⁴⁷⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 909, 25/06/1960, pàgina 1.

Per la participació de la Colla l'Ajuntament els va pagar 13.000 pessetes¹⁴⁸⁰, dividides en una primera part de 4.000, a compte abans de l'actuació, i la resta després. A banda d'aquests ingressos, també van rebre un donatiu de 1.000 pessetes de la família Clols¹⁴⁸¹.

La participació dels Xiquets per Sant Joan va tenir una nota negativa ja que un casteller hi va prendre mal. Per les anotacions que es conserven sabem que la Colla Vella li va pagar la setmanada des del dia 27 de juny fins al 24 de juliol i un pagament extra, que en total sumava 1.350 pessetes. A més, a l'apartat d'ingressos n'hi ha un que correspon a 1.050 pessetes rebudes per l'accident de Juanillo, Joan Dorca Franco¹⁴⁸². Analitzada la documentació sembla que la Colla va fer-se càrrec d'aquesta despesa mentre s'esperava el pagament de l'assegurança d'accident. Fos com fos, era la Colla qui responia i gestionava els diners i garantia que si algú prenia mal fent castells rebés el suport econòmic necessari.

La situació entorn els castellers vallencs era força complicada i no es conserva cap gestió realitzada per contractar-la fins l'agost, quan des de l'Ajuntament de Vilafranca se'ls preguntà per actuar per Sant Fèlix. La resposta de la Vella era clara:

«Acusamos recibo de la suya atenta de fecha atrasada, y en primer lugar rogamos disculpen nuestra tardanza en contestar, pero el mismo motivo que motiva la presente o es la esencia de la presente fue lo que ha motivado la tardanza en escribir.

La Colla en el presente año no se encuentra, más que nada en moral suficiente para actuar en esta plaza de Vilafranca, y como sea que ha sido siempre norma de la Entidad actuar según nuestras posibilidades es por lo que rehusamos ofrecer presupuesto para un día de la Fiesta Mayor, (podrán Vds. indicar que ha habido años que la actuación de la Colla Vella en Vilafranca no ha sido elocuente, es verdad pero siempre ha sido la falta de suerte, fracasos de los pequeños o fallos de algún componente de clase, incidencias que pueden surgir en cualquier Colla, a última hora, pero la preparación para la actuación de la plaza de Vilafranca, la Colla Vella de los Xiquets de Valls, y creo que todas las Collas, ha sido siempre bien preparada).

De paso agradecemos sinceramente la atención de su parte de solicitar nuestros servicios, y es seguro que en años venideros si es posible inyectar nueva vida a los

¹⁴⁸⁰ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1960. Lliurament número 511, 31/08/1960.

¹⁴⁸¹ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹⁴⁸² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

Xiquets vendremos a Vilafranca a dar nueva vigorosidad a los mismos, mientras este año deseamos suerte a las Colles que actúen en la misma»¹⁴⁸³.

Analitzat aquesta missiva podem afirmar que la Colla passava per un moment complicat. No arribaven propostes per actuar fora de Valls i quan ho feien, com en aquest cas, l'estat d'ànim intern no permetia acceptar-les. Però tot i aquesta situació, els castellers no perdien l'esperança que en un futur fos possible «inyectar nueva vida a los Xiquets» i superar aquesta situació de greu estancament.

La participació castellera a Vilafranca, des de feia uns anys, aixecava una certa polèmica i molts aficionats de la colla local volien que hi actués el dia 30 competint directament amb l'altra colla invitada. En aquella ocasió, segons pregava una carta signada per uns aficionats als castells, publicada el dia 13, s'anava en la mateixa direcció:

«Prou bé sabem tots que un dels actes que ha pres més relleu en la nostra Festa Major és l'exhibició de Castells del dia de Sant Félix, i més des de que acostumen a esser dues les colles que amb més o menys igualtat de forces hi competeixen.

Com que tenim referències que aquest any la nostra colla de Vilafranca està passant per uns bons moments i en vista que els hi és pesat (i cal reconèixer-ho) sortir tots tres dies, ¿per què, doncs, en lloc de tenir la seva actuació els dies 29 i 31, com d'anys que ja es ve fent i es diu que aquest es pensa fer igualment, no contractar-la pels dies 29 i 30 i així poder-los veure en aquest dia principal de la Festa en noble competència amb els Xiquets de Valls o els nens del Vendrell i qui més pugui que més faci?

No ignorem que hi haurà qui dirà que en cas de fer-se d'aquesta forma (suposant que sigui la colla del Vendrell la que vingui) és privar-nos de poder contemplar un quatre de vuit ja que segons rumors és l'única colla, la del Vendrell, la que ens els pot oferir, sempre però —diguem-ho tot— que puguin comptar amb l'ajuda d'uns determinats elements de la colla vilafranquina, que al final és tal com els han vingut fent aquests darrers anys.

¿Per què, doncs, no aprofitar-se d'aquesta realitat i en motiu de trobar-se aquestes dues colles a la plaça, procurar de fer, de la mateixa manera que en un concurs de sardanes es fa l'anella de germanor, un castell de germanor i que aquest fos els quatre de vuit?

¹⁴⁸³ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Resposta de Jaume Viñas a l'Ajuntament de Vilafranca, 10/08/1960.

Que hi fa que hi hagués una barreja de camises vermelles i verdes llençades a l'aire si el que interessa són bons Castells! A més, hem de creure que portada la cosa d'aquesta manera veuríem acabar-se aquesta mena de malestar casteller, que malauradament ja dura massa, i ens sentiríem tots més units, més germans, que en definitiva és l'única cosa que té veritable importància»¹⁴⁸⁴.

En aquesta carta queden clars alguns aspectes. D'una banda, ningú comptava que la Colla Vella pogués realitzar el quatre de vuit. De l'altra, s'afirmava que la colla vendrellenca tampoc el podia fer sense el suport d'alguns castellers vilafranquins. Es per aquest motiu que plantejaven que les dos colles el fessin juntes i cadascuna amb la seva camisa.

Uns dies després, des de les pàgines de la premsa vilafranquina es confirmava que la Colla Vella no s'havia pogut comprometre a aixecar els castells mínims que s'exigia per contractar-los i que al seu lloc es veuria als Nens del Vendrell «*a la que deseamos el mayor de los éxitos, cosa muy probable si se confirman los rumores de que esta colla, para dejar bien alto su prestigio, proyecta presentarse con más de 120 castellers*»¹⁴⁸⁵.

Durant la Festa Major la colla local va actuar el dia 29 i 31 mentre que els del Vendrell ho feren, en solitari, el dia 30. L'actuació del dia 29, sense cap col·laboració externa, els vilafranquins van fer els tres de set, el dos de sis i el pilar de cinc al balcó. El 30, els del Vendrell van poder carregar el quatre de vuit al segon intent, el quatre de set amb el pilar, el tres de set per baix al segon intent i dos pilars de cinc al balcó. El darrer dia els de Vilafranca, segons Fèlix Cusiné, «*sols, amb la col·laboració del Batet, de Gavà, i d'un segon, també de Gavà. Començaren pel quatre de set amb l'agulla, molt bonic, i acte seguit, amb molta expectació, la torre de set, que va caure (...) a dosos; fou repetida i va arribar un xic més amunt. Deixeu-m'ho contar: hom no s'explica aquestes caigudes a deshora. Totes dues vegades pujava bé. Els segons –el Domènec i el de Gavà– paraven forts, sense mostres d'esgotament. Hi ha qui diu que el Batet no va fer el que devia i podia*»¹⁴⁸⁶.

Hem de tenir present que l'Àngel Batet Riello, tot i haver reorganitzat recentment els Xiquets de Gavà, seguia sent casteller de la Vella de Valls. Tot i l'acusació anterior,

¹⁴⁸⁴ *Acción Católica*. Vilafranca del Penedès, nº 32, 13/08/1960, pàgina 2.

¹⁴⁸⁵ *Panadés*, nº 979, 20/08/1960, pàgina 2.

¹⁴⁸⁶ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 70, volum II.

com veurem més endavant, la relació entre la colla vallenca i la vilafranquina no se'n ressentí.

El dia 16 de setembre van visitar **Valls** un centenar de participants a la *Asamblea Nacional de la Federación Española de Centros de Iniciativa y Turismo*, que tornaven de visitar Poblet. Després de la rebuda de les autoritats, la Colla Vella els va obsequiar amb una exhibició: el dos de sis, el tres de sis per baix i net, el quatre de sis net i un pilar de cinc. «*La exhibición fue seguida con todo interés y hasta con emoción por los excursionistas, que no regatearon su entusiasmo, prodigando su aplauso y las frases de elogio*»¹⁴⁸⁷. Per aquesta actuació l'Ajuntament els va pagar 2.500 pessetes¹⁴⁸⁸.

El 13 d'octubre, la Diputació Provincial de Tarragona va concedir cinc medalles de plata de la província, entre les quals en destacaven dos: una per l'alcalde Fàbregas i l'altra per la Colla Vella dels Xiquets de Valls en representació de les colles castelleres de la província¹⁴⁸⁹.

La concessió d'aquesta medalla es justificava per ser els castells una de les manifestacions folklòriques més típiques de la província, però com s'havia de fer l'entrega a una de sola es va escollir a la Vella de Valls per l'història, les victòries als concursos, per les actuacions en diferents ciutats de l'Estat i, sobretot, per la de Brussel·les. De fet, analitzada la documentació, podem afirmar que la proposta de concedir la medalla a la Colla Vella ja s'havia debatut l'any anterior, com s'observa al mateix document¹⁴⁹⁰ (Es pot veure la reproducció del document a l'Annex nº 47, pàgina 642).

El que significava que, independentment del mal moment pel que passaven, es considerava que els castells i l'alcalde Fàbregas que els sostingué, eren importants pel règim, ja que mitjançant la litúrgia castellera desactivada del seu context nacionalista ajudava a mantenir el mite de «*la unidad entre los hombres y las tierras de España* es

¹⁴⁸⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 921, 17/09/1960, pàgina 2.

¹⁴⁸⁸ ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1960. Lliurament número 583, 30/09/1960.

¹⁴⁸⁹ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Acta de la sessió ordinària del Ple de la Diputació Provincial de Tarragona, 13/10/1960.

¹⁴⁹⁰ CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969. Valls. Proposta del president de la Diputació de Tarragona per premiar les colles de castells i que es faci entrega a la Colla Vella dels Xiquets de Valls, en representació de la resta, de la medalla al mèrit provincial, 08/10/1960.

intangible», com assenyalava la *Ley de Principios del Movimiento Nacional*¹⁴⁹¹ i mostrava la pluralitat folklorista de l'Estat.

En realitat tot indica que el millor moment per al reconeixement hagués estat el 1959 i no el 1960, després d'un any molt fluix on no s'havia actuat a Vilafranca, ni s'havia carregat cap castell dels més importants. Les raons per les quals la Diputació va decidir aplaçar la concessió de la medalla no les sabem, però aquest reconeixement als castells i, sobretot, a la Colla Vella podria suposar l'impuls necessari per sortir de l'ensopiment en que estaven immersos. En aquest sentit s'expressà l'Alcalde de Valls, que com veurem més endavant ja no era Josep M. Fàbregas: *«Interpretando el sentir de la Corporación, me es muy grato manifestar a V.I. el más profundo agradecimiento por esta distinción tan merecida, en cuanto a D. José M^a. Fábregas, que viene a testimoniar el reconocimiento de su constante labor en beneficio de los intereses de la provincia. Y por lo que se refiere a nuestra Colla Vella puede estar convencido que este galardón con que se la ha distinguido, en méritos de ser la Colla decana de la provincia, ha de estimularla para proseguir en sus éxitos»*¹⁴⁹².

El setmanari vallenc en publicava els detalls. Respecte a l'alcalde deia: *«Con agrado nos enteramos que, en su última sesión plenaria, la Diputación Provincial, acordó, por unanimidad, conceder la Medalla de Plata de la Provincia al muy apreciado camarada y delegado Provincial de Organizaciones, José M^o Fábregas Cisteré, como reconocimiento a la magnífica y fructífera labor, que llevó a cabo durante el desempeño del cargo de diputado provincial por el partido de Valls»*. A continuació es referia a la Colla: *«En la misma sesión se acordó igualmente conceder otra medalla de Plata de la Provincia a las colles de castellers de la provincia y como homenaje a las mismas, personificándolas en nuestra colla vella, en méritos a su mayor antigüedad y al detentar la misma, como antes la había ostentado Valls por medio de otra de sus colles, la Muxerra, el título de campeona, revalidado, por la vella, en dos concursos consecutivos.*

¹⁴⁹¹ BOE, N^o119, 19/05/1958, página 4511-4512.

¹⁴⁹² ACAC. Fons Municipal de Valls. Caixa 533. Carta de Francesc Clois, alcalde de Valls, al president de la Diputació Provincial de Tarragona, 25/10/1960.

*A la colla vella, pues, de los Xiquets de Valls, y en ella a todos los vallenses y entusiastas, nuestra efusiva felicitación»*¹⁴⁹³. De fet, pocs dies després el rei de Bèlgica feia enviar una felicitació a la colla¹⁴⁹⁴.

L'entrega de la medalla es va realitzar el dia 2 de febrer de l'any següent, dins les festes Decennals. El ministre d'Economia Pedro Gual Villalbí va ser l'encarregat d'atorgar la medalla d'Argent al cap de colla Josep Gasque. A l'acte hi van assistir els caps de colla i castellers de les cinc colles de la província, que van aixecar un quatre de set amb membres de les dos colles tarragonines, de la del Vendrell i de la de Valls, cadascú amb la respectiva camisa. Per acabar, les colles foranes van aixecar pilars de quatre i la Vella de Valls un de cinc¹⁴⁹⁵.

A banda de la concessió de les medalles, aquell octubre va succeir una altre fet destacable. El dia 20, després de vint anys ocupant el càrrec d'alcalde de Valls, Josep Maria Fàbregas era substituït per Francesc Clols Rabassó. La premsa vallenca s'encarregà d'informar que Fàbregas havia presentat la dimissió i el Governador Civil, José González Sama, l'havia acceptat¹⁴⁹⁶. La presa de possessió del nou alcalde es va realitzar al saló d'actes de l'Ajuntament i hi van intervenir l'alcalde sortint i l'entrant i per acabar el Governador que es referí a Fàbregas així: *«Ha sido fiel intérprete a la vez que descubridor de nuevos horizontes en todos los aspectos, como nos lo recuerda vuestro magnífico Instituto Laboral, el primero que se construyó en la provincia, con el auge de vuestras actividades industriales y mercantiles, vuestros mercados ya con arraigo y prestigio. Fábregas ha puesto el nombre de Valls a una altura nunca conocida y lo ha hecho en todos los ámbitos desde la dimensión de propaganda que encierra la Calçotada hasta la presencia de los Xiquets en la plaza de Bruselas cuando la Exposición Universal. Esto no se puede ignorar; si somos católicos, españoles, caballeros, por encima de las diferencias de matiz hemos de rendir nuestro tributo de admiración a quienes son capaces de llevar adelante estas grandes empresas, y no hay duda que José María Fábregas ha sido quien más ha hecho por Valls desde muchos decenios atrás»*¹⁴⁹⁷.

¹⁴⁹³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 925, 15/10/1960, pàgina 3.

¹⁴⁹⁴ AMV. Caixa 2.182. Carta del cap del gabinet del rei de Bèlgica a Josep Gasque, 19/10/1960.

¹⁴⁹⁵ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 73, vol. I.

¹⁴⁹⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 926, 22/10/1960, pàgina 1.

¹⁴⁹⁷ *Diario Español*, nº 6771, 21/10/1960, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Uns dies després d'ocupar el càrrec, el setmanari vallenc publicava per a "*todos los vallenses*" les paraules de Francesc Clols. El primer punt destacava que seria un alcalde «*para ser todo vuestro y para todos. (...) Con este bagaje continuaré en el puesto que se me ha confiado, contando con la colaboración de todos, puesto que soy el Alcalde de todos, sin distinción de clases ni matices*». El segon punt mostrava el vallenquisme i demanava el suport de tothom per fer la ciutat més important. El tercer punt, afirmava la importància de l'educació dels fills «*esta educación creo ha de ser fruto de una vida familiar digna y ejemplar en todo, por cuanto la familia es la base de toda la sociedad. El pueblo que estima y respeta a la familia es un pueblo que respeta y considera a los demás*». Continuava fent un repàs de les coses importants de la ciutat, com l'Institut Laboral per acabar insistint que tots units farien una ciutat millor¹⁴⁹⁸.

Agustí Pena afirmava que el nou alcalde era simpatitzant de la Colla Vella¹⁴⁹⁹ i, tal com hem anat veient al llarg del treball, la relació entre la família Clols i la Colla era considerable. Pocs mesos després de la reorganització, l'abril de 1947, la Vella va actuar al casament de la seva filla. A més, durant els darrers anys, des de que es conserven els comptes, la família del nou alcalde feia donatius a la Colla.

Tornant als castells, del dia 19 al 23 d'octubre es va celebrar a **Reus** la *IV Feria Oficial de Muestras de la Provincia de Tarragona*. Entre diversos actes hi destacaven els dies de Vendrell i de Valls, que comptaven amb la participació de les respectives colles. Pel que fa als primers, van realitzar el tres de set, el dos de sis i un pilar de cinc al segon intent¹⁵⁰⁰. Els segons van actuar-hi el dia 22 i, tot i no tenir constància dels castells que s'hi van realitzar, sabem que van actuar davant de l'Ajuntament, a la plaça Prim i, per acabar, al recinte de la Fira¹⁵⁰¹. Per aquesta actuació la Diputació de Tarragona els va pagar 3.000 pessetes¹⁵⁰².

Els dies 23 i 24 d'octubre també es celebrà a **Valls** la fira de Santa Úrsula. La Vella hi tenia que actuar el diumenge 23 i tothom desitjava acabar la temporada de la millor manera possible. La premsa local deia «*con algo memorable*» i seguia: «*Ni el dos de set*

¹⁴⁹⁸ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 929, 12/11/1960, pàgina 1.

¹⁴⁹⁹ PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 70, vol. I.

¹⁵⁰⁰ *Diario Español*, nº 6771, 21/10/1960, pàgina 6.

¹⁵⁰¹ *Diario Español*, nº 6773, 23/10/1960, pàgina 6.

¹⁵⁰² Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

ni el quatre de vuit se ha logrado plenamente en este año; el primero de modo alguno. ¿No será factible poder admirarlos y aplaudirlos?

Hemos dicho que la colla está animadísima, pero urge que los vallenses, que queremos, y es, en cierta manera, lógico, presenciar buenos castillos, ofrezcamos a la colla nuestro apoyo moral, decidido y entusiasta. Sin cordó no es posible aspirar a nada y a veces da pena ver como los vallenses que en modo alguno tolerarían que Valls careciese de grupo casteller, los contemplan de lejos, cuando el forastero, entusiasmado, les presta su concurso, integrando el cordó. Prestémosles este apoyo moral, que es lo mínimo que podemos ofrecerles y que bien lo merece, que no es fácil y cómodo llevar y sostener una colla.

Es una llamada que hacemos como vallenses y entusiastas de nuestras cosas: y los Xiquets ocupan el primer plano entre ellas»¹⁵⁰³.

La documentació existent permet entreveure que la voluntat de la colla per tal d'aconseguir una bona actuació era important. Així, durant els mesos de setembre i octubre es van realitzar set assajos per a la canalla. Alguns dies només hi van assistir dos xiquets, d'altres sis i fins a deu. A més, segons la documentació, cobraven per assistir-hi 5 pessetes per cap i assaig. El dia 18 d'octubre, al darrer assaig hi van assistir 9 nens i van cobrar el doble que habitualment, 10 pessetes¹⁵⁰⁴.

El dia abans de l'actuació castellera el setmanari continuà amb la crida a la col·laboració: «*Se destaca para mañana la exhibición de la Colla Vella de los Xiquets de Valls que es esperada, y no en balde, con gran expectación, que tendrá lugar al mediodía, en la plaza de España.*

Con entusiasmo y calladamente (quizás por esto último el pueblo no se percibe y se capacita del enorme sacrificio y derroche de buena voluntad que implica el sostenimiento de la colla), la Vella ha ido preparando su exhibición para poder cerrar la campaña con un broche de oro.

Ella intentará ofrecer lo mejor que pueda, para Valls y los Xiquets. Que la población y sobre todo los entusiastas de nuestros Xiquets sepan corresponder, nobleza obliga, prestándole su calor, su apoyo moral y sobre todo, su colaboración y ayuda material

¹⁵⁰³ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 925, 15/10/1960, pàgina 1.

¹⁵⁰⁴ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

*que es, y no puede ser de otra manera, formando piña, cordó en todos y cada uno de los castillos que levanten o intenten»*¹⁵⁰⁵.

Arribat el moment de l'actuació la Vella va aixecar el dos de set, que caigué quan baixava l'aixecador. Després un quatre de set amb el pilar al mig i un tres de set aixecat per baix i, per acabar, dos pilars de cinc. «*Una jornada castellera, en resumen, más que buena, tanto por la labor realizada como por la moral y el entusiasmo reinantes*»¹⁵⁰⁶.

Pel que fa el tema econòmic, entre la documentació oficial de l'Ajuntament no hi consta cap pagament al respecte, però a la comptabilitat de la Colla hi ha anotat un ingrés de 5.000 pessetes que diu: «*Ayuntamiento a cuenta de la feria*», del 23 d'octubre de 1960. La colla per la seva banda va pagar 1.425 pessetes en jornals a alguns castellers de Vilafranca i 1.660 en despeses de viatge i jornals als de Gavà¹⁵⁰⁷. Pel que fa als primers, tornaven el favor que els havia fet l'Àngel Batet a la Festa Major de Vilafranca. Els segons, de Gavà, eren la família Batet i altres castellers, que normalment actuaven amb la colla vallenca.

Com manava la tradició, el final de temporada es celebrà amb la festa anual de la Colla Vella, que aquell any es celebrà a **Valls** el dia 6 de novembre. A l'acte hi assistí el Consol General de Veneçuela a Barcelona, Mario Pérez Arjona, i la Colla l'homenatjà amb una el quatre de set, el dos de sis i el pilar de cinc al balcó¹⁵⁰⁸. «*Toda la jornada, espontáneamente, con sencillez, con efusión sincera como son todas las cosas del corazón, sin protocolo y con rudeza, si se quiere, virilmente, como son nuestros Xiquets, tuvo este sello de afecto, de gratitud a la nación hermana, y que tuvo su plasmación material y al mismo tiempo simbólica, en el flamear y entrega al ilustre representante venezolano, por la anxaneta del pilar de cinc, del banderín con los colores de la bandera de Venezuela*»¹⁵⁰⁹. Com ja era costum, també hi va haver missa, dinar a l'hotel Universo i parlaments.

Amb aquesta actuació es posava punt i final a la temporada castellera. Com l'any anterior, suposava un estancament dels Xiquets de Valls. La Colla Vella no havia aconseguit recuperar l'empenta que suposà el viatge a Brussel·les i les actuacions que

¹⁵⁰⁵ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 926, 22/10/1960, pàgina 1.

¹⁵⁰⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 927, 29/10/1960, pàgina 1.

¹⁵⁰⁷ Arxiu Francesc Piñas Brucart. Llibre Major de Comptes de la Colla Vella dels Xiquets de Valls, Volum I.

¹⁵⁰⁸ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 75, volum II.

¹⁵⁰⁹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 929, 12/11/1960, pàgina 1.

feu foren, com hem vist, molt reduïdes. De fet, en tot l'any només en realitzaren una fora vila, a Reus, i no es va acceptar la invitació per fer castells a Vilafranca. A més no intentaren fer el quatre de vuit i el dos de set només el realitzaren un cop, carregant-lo.

Totes les colles castelleres passaven moments difícils (Es pot veure la situació que es viva al Vendrell a l'Annex 45, pàgina 639, i la situació de les colles tarragonines entorn la Festa Major de 1960 a l'Annex nº 48 , pàgina 644) però a Valls s'hi sumava un altre factor: la falta de competència.

En aquest sentit Agustí Pena deia: *«Durant els dos darrers anys, tot i l'arribada d'alguns castellers de la Muixerra, el nombre d'integrants de la colla estava estabilitzat i no passava dels vuitanta en les actuacions més importants. La manca d'estímul per part de la resta de colles del món casteller era, potser, el factor més important que incidia en la motivació de la Colla Vella. La rivalitat com a motor del fet casteller es feia més present que mai»*¹⁵¹⁰.

Mn. Joan Vives Surià, "Vives de la Cirera", en un article publicat al setmanari vallenc exaltava el valor dels Xiquets de Valls: *«Si en Valls ha habido la mejor y más vieja cantera de castellers; si de Valls recibieron el bautismo los Xiquets; si Valls escribió las páginas de su historia, Valls ha adquirido un compromiso con la historia y con las generaciones de mañana: guardar su tradición, fomentarla y difundirla. Si bien vivimos en el mundo del cohete, del televisor, del coche o del chachachá, y cuáles satélites nos impulsan a ponernos en la órbita de un modernismo destructor, cada día se nos hace más vieja la solera de los xiquets y de las buenas tradiciones, que se degustan con sabor a vino rancio. ¡No destruyamos la bota, hoy que todo se destruye y se desintegra! Es cierto que els castellers, a través de su larga historia, han trazado curvas ascendentes y descendentes, (...). Sus períodos de renacimiento y decadencia siempre fueron fiel reflejo del grado de entusiasmo de todo un pueblo. Pero en todo momento y mucho más en los períodos difíciles, el pueblo directamente, y a través de sus auténticos representantes y prohombres, está obligado a cultivar la riqueza de su espiritual patrimonio.*

En su tiempo combatimos la presencia de una sola colla en la plaza, porque se trata de una tradición sin monopolios... Hicimos, desde la prensa, lo que se pudo para crear un

¹⁵¹⁰ PENA MARTÍNEZ, Agustí; op. cit., pàgina 70, vol. I.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

clima propicio al nacimiento de otra colla y, cual ave fénix, renació la Colla Vella. Hoy sucede lo mismo, pero al revés, aunque para el caso es igual. Una colla sin rival... nunca podrá ser una buena colla, como el Barça no lo sería sin el Madrid o el Español... Los Castells son algo de ejercicio y de deporte, y nadie suele pelear consigo mismo... Siempre cabe la lucha con los de fuera, pero es noble y bella la rivalidad entre los de casa, los de Valls, como siempre...

Si nuestra época también se distingue por sus agremiaciones y montepíos, reglamentos y seguros... ¿No será llegado el momento de crear en serio un patronato de los Xiquets de Valls, para todas sus colles sin distinción? Los de Valls tienen la palabra, pues con la mía –y algo más- pueden contar»¹⁵¹¹.

Analitzant el document veiem que hi havia dos factors claus, la falta de rivalitat i la necessitat d'estimular els Xiquets amb un nou Patronat. Respecte a la necessitat de recuperar la competència Fèlix Cusiné i Martí va preguntar a Llorenç Fabra Espanyol, "Llorençó", per les possibilitats de ressorgiment de la Muixerra però el va trobar molt desanimat¹⁵¹². En relació a la creació d'un Patronat, reclamació que es venia fent des de feia temps, continuà al damunt de la taula però no s'arribà a posar en marxa. De fet la situació d'ensopiment castellera era generalitzada arreu i tothom plantejava propostes per sortir-ne. En aquest sentit, Jordi Morant i Clanxet defensava la creació d'un Patronat tarragoní: «voy a exponer una idea que quizás ha estado en la mente de algunos y que el que suscribe ha comentado con algunas amistades, cual es la formación de el Patronat dels Castells de Tarragona, idea que muy bien podría cristalizar y llevarse a la práctica. Invito a castellers y amantes de esta demostración folklórica a exponer sus sugerencias e iniciativas. Un Patronato que cuidaría del fomento constante de este espectáculo sin par, que sabría administrar a la perfección, ayudar económicamente y materialmente a los accidentados y propagar por doquier esta fiesta popular orgullo de nuestra ciudad»¹⁵¹³.

Emili Miró, per la seva banda, envià una carta al director referint-se a la situació de les colles castelleres. De les de Tarragona en deia: «Es de admirar su esfuerzo porque tienen una particularidad que obstaculiza su desarrollo: el hecho de ser de Tarragona para Tarragona. Las otras colles sobre la marcha (actuando en fiestas mayores de

¹⁵¹¹ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 926, 22/10/1960, pàgines 1 i 2.

¹⁵¹² CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *op. cit.*, pàgina 70, volum II.

¹⁵¹³ *Diario Español*, nº 6759, 06/10/1960, pàgina 4.

otras poblaciones), van entrenándose y haciendo pruebas y ellos, en cambio, siempre tienen que hacerlo a puerta cerrada. Como máximo, cada año, sus actuaciones se reducen a las fiestas grandes tarraconenses. Por tanto, parece que las murallas de la romana Tarraco perduran a través del tiempo para sus castellers. Por eso hemos manifestado que su estancamiento no es peligroso: antes al contrario, más bien hay pujanza dentro su punto muerto que falta de iniciativa y combatividad.

Así pues, los estáticos castells de set de las colles de Tarragona llevan el sello de algo único. Desde 1929 se mantienen sin desfallecer un solo instante. Más bien han ido a más, como la Colla Nova que hace dos años hizo el cinc de set y la Vella que intentó el pasado año el quatre de vuit.

Que esto es digno de elogio lo demuestran otras colles que hasta la fecha se han tenido por muy superiores y en cambio actualmente las vemos titubeando sobre terreno poco firme. Por ejemplo, la colla que más honores y trofeos ha cosechado en esta etapa castellera que va del año 1926 a 1957 [referint-se a la Muixerra¹⁵¹⁴] els castellers que la componían guardaron sus rojas camisas, sus fajas negras y pañuelos (prendas que tienen alma porque simbolizan aquellos días de lucha actuando en las plazas más fuertes y venciendo en noble lid) y que ahora duermen en el baúl esperando que otro día una mano amiga de nuevo les empuje.

En cuanto a la actual colla Vella de Valls, si bien en 1958 hizo el quatre de vuit no ha vuelto a intentarlo más. Esto demuestra que desiste de levantarlo. Decimos que desiste por cuanto sabemos que les colles en todas sus actuaciones, rinden el máximo de sus posibilidades.

Así también se encuentran los Nens del Vendrell que si bien levantaron el quatre de vuit (uno solo) el pasado año, ya llevan dos años sin hacer el dos de set. Puede que para algunos eso no sea alarmante, pero así empezó la decadencia de la época de oro hasta llegar a los raquíticos castells de sis.

Hemos sacado a relucir la situación de estas tres colles que han sido las que han actuado en vanguardia para que resalte aún más el tesón y sacrificio de las de Tarragona, que mantienen los castells de set es cierto, pero no retroceden como parece vislumbrarse en vallenses y vendrellenses»¹⁵¹⁵.

¹⁵¹⁴ Emili Miró es referia a la Muixerra per ser la continuadora de la Colla Nova (1926-1939), de la Colla dels Xiquets de Valls, l' unificada (1939-1947) i de la Muixerra (1947-1957).

¹⁵¹⁵ *Diario Español*, nº 6753, 29/09/1960, pàgina 3.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

En definitiva però, considero que la desaparició de la Muixerra va suposar un cop molt fort per a tot el món casteller. D'una banda afectà a la Colla Vella ja que va perdre al seu rival més directe. D'altra banda, va generar un ensopiment generalitzat a tot el fet casteller. La tradicional rivalitat entre Valls i el Vendrell no va desaparèixer, però crec que es va deixar de potenciar fins al punt de no agredir-se mútuament.

La crisi castellera que s'estava vivint arreu, tenia molt a veure amb el final de l'autarquia i la modernització, que va introduir canvis econòmics, polítics i socials. S'inicià el canvi en la manera de viure de moltes persones, s'introduïa el concepte de l'oci, arribaven nous gustos culturals, com la Nova Cançó, i es produïa un increment en l'accés a l'educació. A més, poc a poc, anaren millorant les condicions de vida i s'iniciava la societat de consum. El Franquisme havia privat el món casteller del seu tret identitari i els convertí en una relíquia pròpia d'una societat arcaica i rural. Això suposà un allunyament de la ciutadania en un moment en que la modernitat començava a ser un factor determinant i els apartà dels nous gustos que estaven sorgint.

A l'Annex nº 49, pàgina 646 es pot consultar el llistat de tots els castellers que van formar part de la Colla Vella entre 1947 i 1960.

Quadre nº 38: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1959 i els castells aconseguits.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
2 de febrer	Valls	Festa de la Candela per recollir diners per ajudar a Ramon Fontanilles Serra	Colla Vella	3 de 7; 4 de 7; 2 de 6; pilar de 5.
20 de març	Mollerussa	Fires de Sant Josep	Colla Vella	No Documentats.
30 de març	Guiamets	Aplec anual	Colla Vella	5 de 6 net; 2 de 6; pilars.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Colla Vella	Dia 23: 3 de 7 i 2 de 6; Dia 24: 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7; pilars de 4 i de 5.
30 d'agost	Vilafranca	Festa Major	Colla Vella	3 de 7 per baix; 2 de 7 carregat; intent 4 de 8; pilar de 5.
25 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella	4 de 7 amb pilar; intent 3 de 7 per baix; 3 de 7 per baix; intent 2 de 7; pilar de 5.
31 d'octubre	Valls	Inauguració de la bodega de la Cooperativa Agrícola	Colla Vella	No Documentats.

Font: De l'autor, a partir de la documentació consultada.

Quadre nº 39: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls durant l'any 1960 i els castells aconseguits.

Data	Municipi	Festa	Colla	Castells
7 de març	Valls	Calçotada organitzada per la visita de l'ex ministre Juan Antonio Suances	Colla Vella	pilar de 4; 3 de 6 per baix; 2 de 6.
16 de juny	Valls	Homenatge al marquès de Guad-el-Jelú	Colla Vella	dos pilars de 4 simultanis, pilar de 4 i altres castells no documentats.
23 i 24 de juny	Valls	Sant Joan	Colla Vella	Dia 23: 4 de 7; 3 de 7; 2 de 6 i pilar de 5. Dia 24: 4 de 7 amb pilar; 2 de 6; intent de 3 de 7 per baix i pilar de 5.
16 de setembre	Valls	Actuació per als membres de la <i>Asamblea Nacional de la Federación Española de Centros de Iniciativa y Tursimo</i>	Colla Vella	2 de 6; 3 de 7 per baix i net; 4 de 6 net; pilar de 5.
22 d'octubre	Reus	IV Fira de Mostres de la Província	Colla Vella	No Documentats.
23 d'octubre	Valls	Santa Úrsula	Colla Vella	2 de 7 carregat; 4 de 7 amb pilar; 3 de 7 per baix; dos pilars de 5.
6 de novembre	Valls	Festa Anual i actuació en honor del Consol de Veneçuela a Barcelona	Colla Vella	4 de 7; 2 de 6; pilar de cinc al balcó.

Font: De l'autor, a partir de la documentació consultada.

6. Epíleg: Desencallar la crisi (1961-1962).

Tot i quedar fora del marc cronològic del treball, inclourem un parell més de fets que considero importants. El primer fou la reaparició de la Muixerra i el segon l'intent de crear un nou Patronat.

Fins al més de setembre de 1961 va continuar la tònica de les darreres temporades amb l'existència d'una sola colla, la Vella. Però el dia 5, va tenir lloc una reunió que canviaria la situació dels Xiquets: es tornaria a la dualitat de colles.

«Se nos informa que el martes pasado una comisión de Xiquets, que componían la colla La Muxerra, cuyas actividades, suspendidas hace unos años, ahora se desea reanudar, visitó al Sr. Alcalde D. Francisco Clols, para informarle de estos proyectos y ofrecérsele, como primera autoridad civil local.

Les agradeció el Sr. Alcalde su atención, les felicito por reemprender sus actividades, lo que ha de redundar en bien de los Xiquets y de Valls y les incitó a buscar esto como meta en noble rivalidad con la otra colla, La Vella, deportiva rivalidad entre unos mismos hermanos que sólo aspiran a enaltecer a su misma familia, que es Valls y eso tan nuestro como son los Xiquets»¹⁵¹⁶.

Respecte a la reorganització de la Muixerra Lluís Lirón recorda que: *«El promotor vaig ser jo. A la festa major del Xamora va actuar la Vella i un amic hi va pujar amb ells. Això em va molestar i vam dir que podríem reorganitzar la nostra. Amb el suport d'alguns joves vam començar a buscar els més grans i tothom hi va estar d'acord. Del tema del nom no se'n va parlar gaire. A més, en aquell moment la Vella, tot i ser la Colla de l'Alcalde, no va fer res per a impedir-ho. Llorençó va anar a parlar amb l'Alcalde per dir-li que volíem tornar i ho va acceptar»*. Respecte a la relació amb l'Alcalde puntualitza que la recorda positiva ja que Clols va fer-los una bona donació. Els va facilitar els diners per tal de poder comprar la roba amb la que s'havien de fer les camises. El que Lirón no recorda, es si aquesta donació va ser a nivell particular o de l'alcaldia. A banda d'aquest fet, també afirmà que l'alcalde, tot i ser favorable a la Vella, anà a tots els dinars de germanor de la Muixerra¹⁵¹⁷.

¹⁵¹⁶ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 971, 09/09/1961, pàgina 5.

¹⁵¹⁷ Entrevista realitzada a Lluís Lirón Munuera els dies 27 i 28 de novembre de 2013 i el 31 de març de 2014.

El dia 22 d'octubre, Santa Úrsula, es retrobaven a Valls les dos colles, després de gairebé tres temporades sense fer-ho i, entre altres castells les dos colles aconseguien el dos de set¹⁵¹⁸.

El 1962 ressorgí el tema de la creació d'un Patronat dels Xiquets. La premsa vallenca ho recollia així: *«Según referencias recogidas se va a la constitución, bajo la dirección y patrocinio del Excmo. Ayuntamiento, de un Patronato u organismo adecuado, de los Xiquets de Valls, al objeto de colaborar con las colles existentes a resolver sus naturales dificultades en su cometido; asesorarlas; velar por la armonía entre ellas dentro de la necesaria rivalidad para superarse, y en fin, cuidar no sólo de la subsistencia de los Xiquets de Valls sino de la conservación de su prestigio y de su mejoramiento en todos sus aspectos.*

Al efecto, se han cursado ya las invitaciones a varias entidades locales para que designen un representante entusiasta de las mismas para integrar el Patronato e iniciar seguidamente su labor.

Conocemos bastante la ardua labor y la carga que pesa sobre los elementos directivos de las Colles y sobre todo del cap de colla, y por ello aplaudimos el intento o mejor, el proyecto de constitución de tal organismo o Patronato.

*Nuestros Xiquets de Valls merecen y deben recibir el calor y el apoyo y ni que decir la colaboración de los vallenses o cuando menos de aquellos que, enamorados de su Valls y de sus tradiciones, den a los Xiquets de Valls todo su valor e importancia»*¹⁵¹⁹.

El dia 27 d'agost l'Alcalde envià una carta a la Colla Vella que deia: *«Con el fin de ir a la constitución de un Patronato u organismo adecuado, interesada en el último Pleno Municipal, que colaborase a la conservación y mejoramiento de nuestros bravos Xiquets de Valls, así como a la armonía entre las colles existentes y ayudarles en la resolución de las dificultades que en su cometido puedan hallar, invito a Vd., como cap de la Colla Vella, a proponer dos representantes de la misma, para integrar aquel organismo, rogándole su mayor celo en la designación objeto de que el organismo que se intenta crear resulte efectivo, práctico y eficaz»*¹⁵²⁰.

¹⁵¹⁸ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 978, 28/10/1961, pàgina 3.

¹⁵¹⁹ Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, nº 1023, 08/09/1962, pàgina 1.

¹⁵²⁰ AMV. Caixa 2182. Expedient creació Patronato para los Xiquets de Valls. Carta de l'Alcalde a Josep Gasque, cap de la Colla Vella, 27/08/1962.

Sabem que la idea que seguia l'Ajuntament era que el Patronat estès format per un representant del Centre de Lectura, un de la Societat Coral Aroma Vallense, un de la Cambra de Comerç, un de l'Escola del Treball, dos de cada colla i quatre vallencs, dos de joves i dos de vells¹⁵²¹.

Pel que fa als candidats que va presentar cada entitat, sabem els següents:

La Muixerra: Josep M Fàbregas Cisteré i Ramon Barrufet "El Blanco"¹⁵²².

La Societat Coral Aroma Vallense: Josep Nolla Batista¹⁵²³.

L'Associació d'Alumnes i ex alumnes de l'Escola de Mestria Industrial: Josep Maria Roset Rull¹⁵²⁴.

La Camara de Comerç i Industria de Valls: Rafel Castells i Miquel¹⁵²⁵.

De la resta de candidats no en tenim cap referència. Però dels que si que es conserven cal destacar la proposta realitzada per la Muixerra. D'una banda trobem l'ex alcalde de Valls i de l'altra Ramon Barrufet Galofré, fill de Ramon Barrufet Fàbregas "el Blanco".

Tot i no conservar-se més documentació relacionada amb els membres, si que existeix un esbós dels estatuts:

«1. Se constituye, bajo los auspicios, estímulo y colaboración del Excmo. Ayuntamiento, el Patronato de los Xiquets de Valls.

2. Su misión es: velar por el prestigio de los Xiquets; su conservación; su progreso; la armonía entre las colles existentes; resolver las dificultades que afectasen a esta armonía; ayudar moral y materialmente a los mismos, interviniendo en los problemas que en su normal desenvolvimiento puedan presentarse; [paraula illegible] el feliz desenvolvimiento de cada colla; facilitar y ayudarles en sus salidas y exhibiciones en otras plazas, en fin, intervenir en todo aquello que tienda a que las colles, los Xiquets de Valls, se desenvuelvan con normalidad y con vida pletórica conforme requiere su fama, su espíritu y su gloria histórica, para que las gestas de los bravos Xiquets puedan repetirse y tener nueva plasmación en la plaza vallense y otras.

¹⁵²¹ AMV. Caixa 2182. Expedient creació Patronato para los Xiquets de Valls. Relació de membres a formar el Patronat.

¹⁵²² AMV. Caixa 2182. Expedient creació Patronato para los Xiquets de Valls. Resposta de la Muixerra a l'Alcalde de Valls, setembre de 1962.

¹⁵²³ AMV. Caixa 2182. Expedient creació Patronato para los Xiquets de Valls. Resposta de la Societat Coral Aroma Vallense a l'Alcalde de Valls, 05/09/1962.

¹⁵²⁴ AMV. Caixa 2182. Expedient creació Patronato para los Xiquets de Valls. Resposta de l'Associació d'Alumnes i ex alumnes de l'Escola de Mestria Industrial a l'Alcalde de Valls, 11/09/1962.

¹⁵²⁵ AMV. Caixa 2182. Expedient creació Patronato para los Xiquets de Valls. Resposta de la Camara de Comerç i Industria de Valls a l'Alcalde de Valls, 24/10/1962.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

3. *El Patronato será regido y dirigido por tres concejales en representación del Ecmo. Ayunt., tres representantes más de cada una de las Colles.*
4. *Su presidente nato es el Sr. Alcalde, quien podrá delegar sus funciones en uno de los tres concejales integrantes del Patronato con todos los derechos correspondientes [paraula illegible].*
5. *El Patronato nombrará un Vicepresidente, un Secretario y un Tesorero-Contador.*
6. *Las funciones de estos cargos serán las propias de los mismos.*
7. *El patronato se renovará por mitad cada tres años, a los dos meses de la toma de posesión del nuevo Ayunt. [paraula illegible] los cargos en el mismo.*
8. *Todos sus componentes pueden ser reelegidos por triunfo (...) O mientras ostenten la representación que lleven»¹⁵²⁶.*

Un cop analitzada la proposta d'estatuts veiem que no concorda del tot amb la carta que s'havia enviat a les entitats per a que en prenguessin part, motiu pel que considero que es tracta d'una primera proposta, tot i que no se'n conserva cap més, la idea anà madurant i el que s'acabà redactant hauria estat el resultat d'un *brainstorming*. Tot i que, finalment, la proposta de creació d'aquest organisme va quedar en res i no tenim cap referència documental que ens permeti treure'n més informació, però en tot cas el fet que la Muixerra proposés a l'ex alcalde com un dels seus representants, mostra clarament, que un cop fora del consistori, aquesta continuava sent la seva colla de referència.

La divisió castellera es mantingué en el temps i s'evidencià quan el 1963, en morí l'Alcalde Fàbregas tan sols la Muixerra li va portar una corona de flors¹⁵²⁷.

¹⁵²⁶ AMV. Caixa 2182. Expedient creació Patronato para los Xiquets de Valls. Esbós dels estatus del Patronat.

¹⁵²⁷ *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*, nº 1047, 02/03/1963, pàgina 4.

7. Conclusions

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Abans d'acabar la guerra el franquisme teixí un entramat simbòlic i una maquinària de poder que li permetés substituir la força per una nova legitimitat, aconseguida mitjançant el suport de l'església, la deformació del conflicte bèl·lic que anomenà creuada, convertint els seus morts en màrtirs i reinterpretant la història de més d'un segle de liberalisme. En la consecució d'aquest objectiu calia mantenir aquells aspectes folklòrics tradicionals i identitaris que, despulats del seu contingut ideològic o regionalista, l'ajudessin a mantenir la idea de "*unidad en la diversidad*". És en aquest context on els Xiquets de Valls van ser un element simbòlic de primer ordre pel franquisme. De fet, el diari *ABC de Sevilla*, a les poques hores que les tropes franquistes haguessin ocupat Valls, ja iniciava la utilització dels Xiquets.

Amb aquesta voluntat el nou règim utilitzà els Xiquets de Valls, un cop despulats de qualsevol arrel política i de la seva catalanitat, es plantejaren exclusivament com una singularitat local. El mateix succeí als altres municipis on hi havia colles castelleres, com el Vendrell i Tarragona.

El primer pas era fer reaparèixer les colles però, per evitar possibles desviacions, l'Ajuntament va dirigir el procés. De les dos colles que hi havia abans de la guerra, una de tradició carlina i l'altra republicana, n'havia de sorgir una de sola, que un cop depurada d'idees polítiques complís la funció d'identificar a tots els vallencs, fos quina fos la seva ideologia i emparant-se en la marca Xiquets de Valls com un instrument que superés la pluralitat social.

La colla que va sorgir d'aquest procés va viure, des de l'inici, problemes interns ja que d'una banda la convivència entre els castellers era complicada, per la rivalitat que s'arrossegava de l'etapa anterior i, de l'altra, uns eren els vencedors i els altres els vençuts. Però les rivalitats no van anar tant sols entre esquerres i dretes sinó també entre els propis guanyadors, ja que els carlins s'oposaven als falangistes per considerar-los ateu i republicans i els falangistes, de la seva banda, consideraven als legitimistes com antiunificadors, el que acabà enverinant l'ambient al sí de la colla unificada.

Els Xiquets de Valls es van convertir en una peça clau en la popularització de tot tipus de festes i esdeveniments socials i en la permeabilitat del discurs polític, de manera que manipular el fet casteller era imprescindible perquè era una qüestió transversal socialment i perquè aglutinava a tota la ciutadania. El control exercit des de l'autoritat va generar moments de crisi que es visualitzaven entorn la direcció de la colla. El fet

d'haver-hi dos tradicions molt diferenciades va fer que en diversos moments cada grup proposés als seus dirigents, fins que la crisi es feu endèmica i s'arribà al trencament definitiu.

En l'etapa inicial, amb l'existència d'una sola colla, cal destacar la potenciació d'un localisme intranscendent entre vallencs i vendrellencs (ja que eren els principals rivals en l'àmbit casteller). De fet, les autoritats locals d'ambdós poblacions empraven aquesta rivalitat per reforçar l'ascendent a llurs respectius municipis.

Els castells es mostraven com a model de raça i cohesió i les autoritats locals aprofitaven qualsevol ocasió per demanar la col·laboració dels aficionats, en tant que necessitaven dels castells per ser legitimats dins la societat vallenca. A més, eren una distracció esplèndida per als moments difícils que es vivien, era un espectacle gratuït pel poble i molt més econòmic pel poder. Si enlloc d'utilitzar els castells s'hagués escollit el futbol haurien d'haver invertit molts diners per a posar un equip vallenc al primer pla esportiu com podrien ser el Barça o l'Espanyol.

Les construccions castelleres, amb la unificació, aconseguiren el nivell d'abans de la guerra, com a mínim, en els moments que les disputes internes estaven controlades. Tot i que les tensions, enlloc de reduir-se, van anar creixent fins arribar al punt més àlgid el 1946, quan un grup de joves es desmarcà de la colla oficial convertint-se en l'embrió de la Colla Vella.

L'Ajuntament va reaccionar ràpidament creant el Patronat dels Xiquets de Valls, que com a primer òrgan públic, pretengué protegir i potenciar els Xiquets. En realitat només pretengué fer-ho amb la colla oficial i va intentar controlar el grup dissident. Aquest darrer objectiu no s'aconseguí i el 1947 va tornar a aparèixer dins el panorama casteller la Colla Vella que, mitjançant el suport de destacats carlins vallencs, va poder contornejar la jerarquia local més pro falangista i aconseguir els suports necessaris del Govern Civil per poder-ho fer.

El retorn a la dualitat castellera vallenca qüestionà la legitimitat de la colla oficial, fet que s'intentà resoldre amb l'elecció del nom. Si fins aquell moment només hi havia una colla i ara reapareixia la Vella, la primera quedava implícitament identificada com la Colla Nova (mantenia el mateix cap). Per sortir de l'embolic s'escollí el nom ambigu de Muixerra. Aquest nom l'havia utilitzat la Vella durant el segle anterior i així les

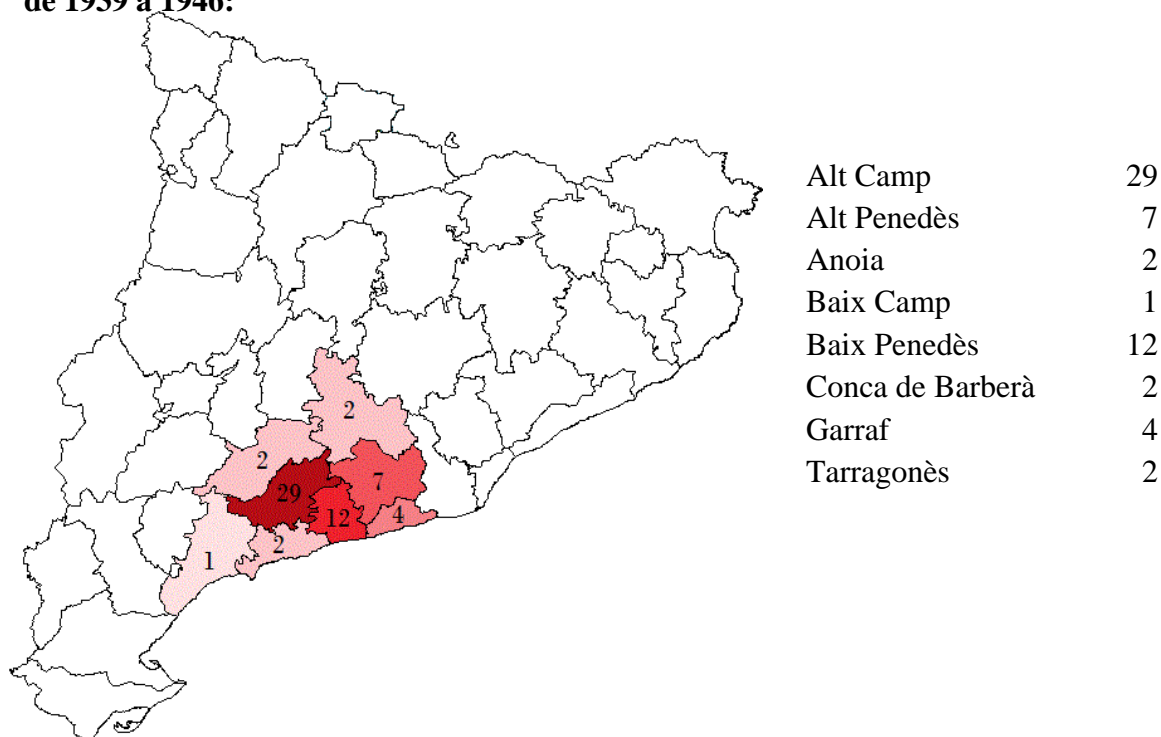
Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

autoritats vallenques fugien de les denominacions anteriors que tenien un innegable caire polític i, a més, el paradoxal era que la que emparava l'Ajuntament era la que havia estat, suposadament, d'esquerres. Aquesta denominació només serví de portes enfora ja que a Valls tothom sabia qui era qui i la Muixerra sempre es va identificar amb la Colla Nova.

Per donar més èmfasi a la tasca que es pretenia el Patronat digué que la Muixerra era la colla que venia actuant des de 1939. Això ha fet que alguns autors hagin considerat la Muixerra com la única continuadora de la colla unificada pel fet que així s'indiqués des del Patronat però la unificació va ser forçosa i els membres de la Vella ja van intentar reaparèixer el mateix 1939, a més, un mínim del 40% dels integrants de la colla unificada provenien de la Vella d'abans de la guerra. Així doncs, considero que la Colla Vella manté la continuïtat durant aquell període, ja que si no va reaparèixer abans va ser perquè no els ho van permetre.

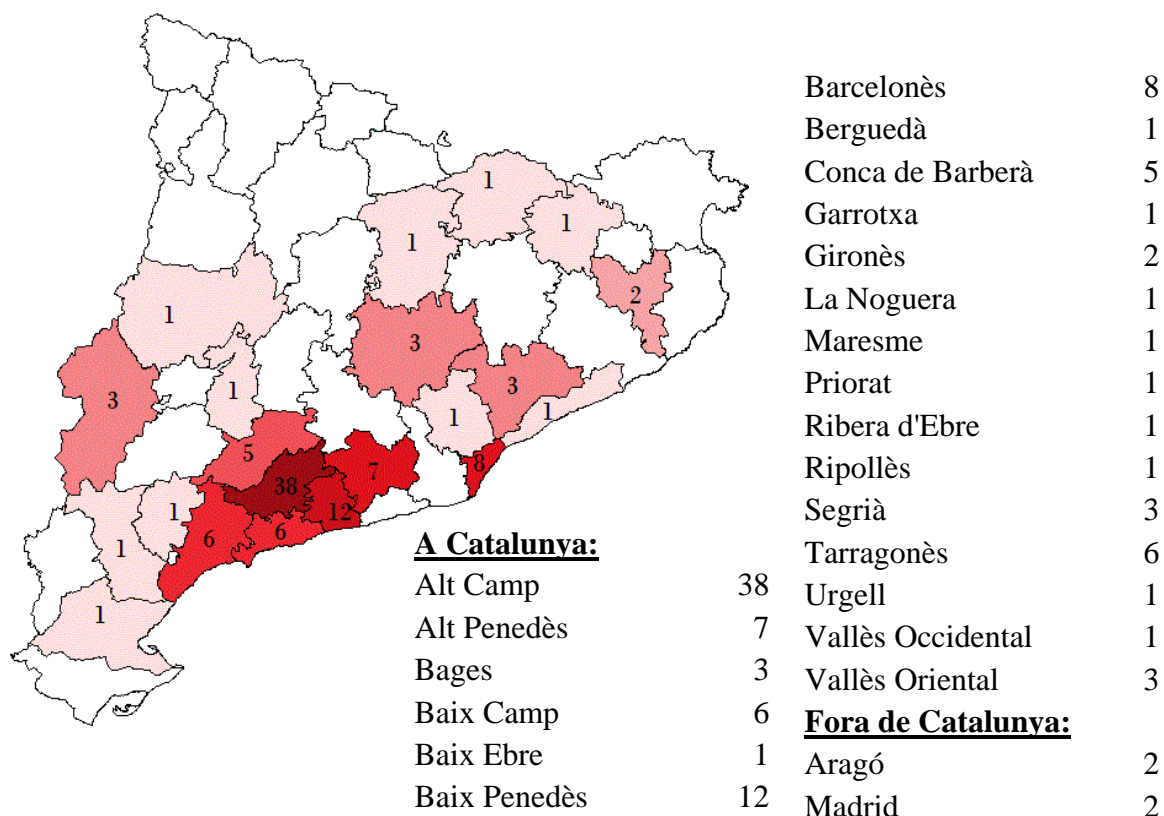
La irrupció del Patronat dins el panorama casteller vallenc va tenir conseqüències. Si fins aquell moment la colla oficial havia actuat a les zones de tradició castellera des de llavors s'inicià una ràpida expansió territorial per Catalunya i, fins i tot, per la resta de l'Estat.

Mapa per comarques de les actuacions de la Colla dels Xiquets de Valls (unificada) de 1939 a 1946:

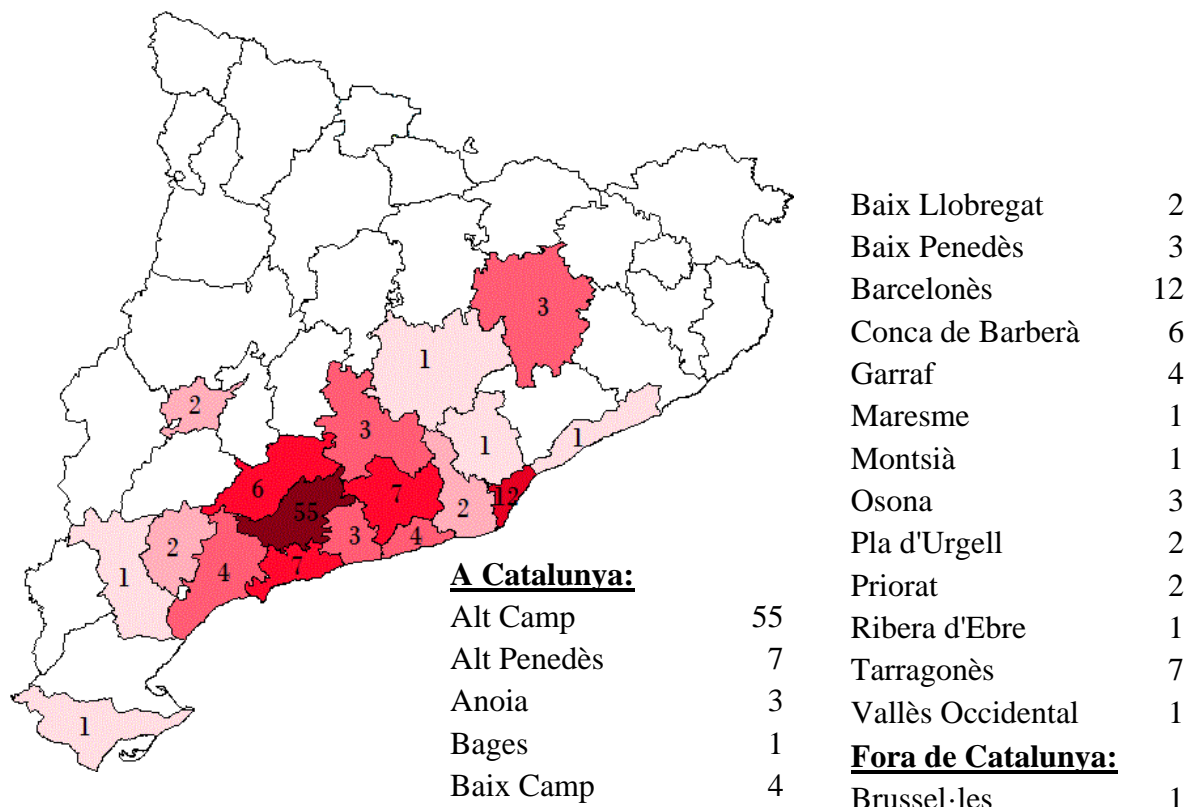

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Mapa per comarques de les actuacions de la Muixerra de 1947 a 1958:

Mapa per comarques de les actuacions de la Colla Vella de 1947 a 1960:

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Els tres mapes¹⁵²⁸, mostren clarament el creixement geogràfic però alhora apunten l'increment en el nombre d'actuacions. Fins l'aparició del Patronat els Xiquets feren una mitjana de 7 aparicions l'any i, immediatament després, aquesta xifra s'incrementà fins a les 19 del 1947 i del 1948 per la Muixerra i les 11 i 10, respectivament, de la Colla Vella. A partir d'aquí es va produir una normalització, com es pot apreciar al quadre amb les actuacions realitzades per les colles cada temporada:

	Colla Unificada:	Muixerra:	Colla Vella:
1939	10		
1940	5		
1941	8		
1942	7		
1943	5		
1944	8		
1945	6		
1946	9		
1947		19	11
1948		19	10
1949		8	4
1950		5	3
1951		12	7
1952		6	10
1953		3	8
1954		5	9
1955		10	8
1956		13	14
1957		6	9
1958		2	10
1959			7
1960			7

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

De fet, s'evidencia en aquest quadre que la dècada dels 50 suposà una nova estabilització del fet casteller vallenc, excepte l'any 1951, en que començà a agafar protagonisme *Fomento de Iniciativas, de Mercados y de Turismo*, i l'any 1956 en que la Muixerra tornà a actuar a Madrid, el que suposà un impuls per a les dos colles. La Colla

¹⁵²⁸ Realitzats per l'autor a partir de les actuacions realitzades per les colles vallenques.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Vella va continuar consolidant les construccions que venia realitzant per anar augmentat progressivament el seu nivell, fins que l'any 1954 guanyaren el concurs de castells de Tarragona i el revalidaren dos anys després.

Al quadre s'observa el millor castell aconseguit per cada colla durant el període estudiat:

	<i>Colla Unificada:</i>	<i>Muixerra:</i>	<i>Colla Vella:</i>
1939	4 de 8		
1940	4 de 7		
1941	4 de 8		
1942	4 de 8		
1943	4 de 7 amb pilar		
1944	3 de 7 per baix		
1945	4 de 8		
1946	4 de 8 carregat		
1947		4 de 8	3 de 7 per baix
1948		4 de 8	2 de 7 carregat
1949		4 de 8	3 de 7 per baix
1950		4 de 8	3 de 7 per baix
1951		3 de 8 carregat	2 de 7
1952		4 de 8	3 de 8 carregat
1953		4 de 8	3 de 8 carregat
1954		3 de 7 per baix	3 de 8 carregat
1955		4 de 8	2 de 7
1956		4 de 8 carregat	3 de 8 carregat
1957		3 de 7 per baix	3 de 8 carregat
1958		3 de 7 per baix	4 de 8
1959			2 de 7 carregat
1960			2 de 7 carregat

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

El Patronat, que inicialment havia estat l'encarregat de dinamitzar i potenciar la colla oficial, va anar apagant-se, poc a poc, entre 1951 i 1952. Els anys següents la Muixerra visqué moments complicats que s'iniciaren amb els canvis en la direcció però que tenien arrels més profundes com l'envelliment dels castellers, la dificultat dels joves per a ocupar posicions més importants i la marginació que això suposava a nivell econòmic, el cansament generalitzat, la desaparició del Patronat i, sobretot, la pèrdua de suport dels aficionats, que des de l'entrada en escena de la Colla Vella havien identificat la

Muixerra amb la colla de l'Alcalde. Hem de tenir present que a Valls l'oposició més visible no venia dels republicans, sinó dels moviments d'església i de gent vinculada al carlisme, ja que tenien certa patent de cors per desafiar al règim gràcies a la cobertura que els dispensava l'església. Així, la Vella fou vista pels vallencs com la colla d'oposició, per contra, la Muixerra era vista com una extensió de l'autoritat. Considero que la Colla Vella no va actuar mai com oposició real però sí que va fer visible algunes divergències amb l'autoritat local, mentre que la Muixerra va pagar molt car el suport rebut.

La gradual davallada que protagonitzà la Muixerra durant els anys 50, fins la seva desorganització l'any 1958, va suposar que la Colla Vella anés ocupant l'espai que quedava vuit i així s'inicià una nova etapa d'instrumentalització política, però mai es va arribar al nivell de control que patiren la Colla Unificada o la Muixerra.

A finals dels anys 50 el fet casteller patí una crisi generalitzada que coincidí amb el final de l'autarquia i l'inici de la modernització. Amb la instauració del Pla Nacional d'Estabilització Econòmica (aprovat per decret-llei el 21 de juliol de 1959) s'inicià l'obertura dels 60, que suposà l'aparició del turisme, les discoteques, els Beatles o els 600. Durant aquest període els castells van ser percebuts com una entelèquia pròpia d'una societat arcaica i rural. El franquisme havia anat traient el sentit identitari dels castells fins a convertir-los en una relíquia del que havien estat, el que suposà l'allunyament progressiu de la societat a partir del moment que entraren en joc els factors de modernitat.

El franquisme, a més d'assegurar-se la instrumentalització dels Xiquets com a tipisme local, entengué que podia treure'n altres tipus de rendiments i els utilitzà fent-los actuar en qualsevol acte important (com la visita d'un ministre, de personalitats polítiques, religioses, culturals, periodistes estrangers, etc.). D'aquesta manera es revestia qualsevol acte d'un aspecte singular que no es podia repetir enlloc. Evidentment, aquest oferiment buscava aconseguir contrapartides. També els Xiquets servien de distracció per les classes populars.

Del període que hem estudiat en l'aspecte polític en sobresurt l'Alcalde Josep Maria Fàbregas Cisteré que fou el principal beneficiat en la instrumentalització dels Xiquets de Valls, ja que fou ell qui decidí moltes de les coses que afectaven els castellers, des de

treure'n algun de la presó per a que s'unís a la colla, fins a decidir les actuacions, organitzar el Patronat, publicitar les bondats dels castells, el que el feu entrar en diverses polèmiques periodístiques. També pagà primes per aconseguir determinats castells, s'encarregà d'escriure articles i arribà al punt de pujar en algun castell.

Així doncs, la figura d'aquest, tot i la desnaturalització identiària que potencià i el control que exercí sobre el fet casteller vallenc, va tenir diversos encerts com la creació del Patronat, que tot i afavorir només una colla, va potenciar l'expansió castellera a nivell geogràfic i propicià un major nombre d'actuacions. Ell també fou l'artífex de garantir una assegurança i un salari fix i d'adonar-se'n que els Xiquets servien per realçar el seu municipi i en va intentar treure el màxim partit. En contrapartida, el personalisme que va exercir sobre la Muixerra va ser una de les causes principals de la seva desaparició.

L'ús que es va fer dels Xiquets al llarg d'aquest període va motivar canvis respecte als llocs on s'actuava. De les 8 temporades que la Colla Unificada va estar en actiu van anar a l'Arboç tots els anys per la Festa Major i a Vilafranca 6. Amb el retorn a la dualitat castellera, les places tradicionals van continuar i de les 14 temporades 9 actuaren a l'Arboç i 11 a Vilafranca, però a Barcelona, on la Colla Unificada no hi havia fet castells passà a convertir-se en el segon municipi amb més actuacions, només superat per Valls (Veure annex nº 3, pàgina 562).

L'aparició de la dualitat castellera a partir de l'any 1947 hauria d'haver suposat el final del localisme intranscendent entre vallencs i vendrellencs pel fet de retornar a la rivalitat interna que era el ferment de l'activitat castellera vallenca, però les autoritats locals van preferir continuar amb el localisme i la premsa local s'encarregava de potenciar-lo, però no ho van acabar d'aconseguir, ja que l'objectiu de les colles sempre era guanyar a l'altra.

Respecte a la qüestió econòmica els Xiquets de Valls sempre van cobrar un salari. De fet el tema del jornal sempre va estar molt present i va generar tensions internes entre els membres d'una mateixa colla. En un moment en que les condicions de vida eren extraordinàriament difícils els castellers sempre van valorar positivament el fet de poder guanyar un complement salarial.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

El jornal va anar augmentat al llarg dels anys i si s'inicià entorn les 15 pessetes, molt aviat s'estabilitzà en les 25. Fou a mitjans de la dècada dels anys 50 quan, en algunes actuacions arribaren a cobrar de 30 fins a 70 pessetes depenent si era en dia laboral o festiu. De fet, els ingressos dels castellers es veieren incrementats amb el llevat de taula que, en alguns casos podia arribar al jornal que es guanyava treballant una setmana. A més, quan feia falta l'Alcalde Fàbregas ajudava econòmicament a alguns castellers, sobretot a la canalla, que també cobrava el seu jornal i suposava una significativa aportació per l'economia de les seves famílies.

A banda dels diners que rebien els castellers la colla també cobrava per les actuacions. D'aquests diners s'havien de pagar els desplaçaments, l'allotjament, el menjar, la roba, els accidents, l'assegurança i qualsevol altra despesa que hi hagués. Durant el període estudiat contractar als Xiquets de Valls va anar en augment, igual que les despeses. A continuació veurem l'evolució del que van cobrar els Xiquets de Valls per participar a Sant Fèlix de Vilafranca del Penedès:

	Colla:	Import cobrat en pessetes:	Gratificació:
1939	Colla Unificada	2.500	
1940	Colla Unificada	4.000	500
1941	Colla Unificada	7.500	
1942	Colla Unificada	11.000	1.000
1943			
1944	Colla Unificada	4.500	
1945	Colla Unificada	4.750	
1946	Colla Unificada	5.500	
1947	La Muixerra	16.650	
	La Muixerra	8.000	1.250
1948	Colla Vella	7.500	300
1949	La Muixerra	9.250	
1950			
1951			
1952	Colla Vella	9.000	
1953	La Muixerra	10.750	
1954	Colla Vella	9.000	
1955	La Muixerra	10.000	
1956	Colla Vella	20.000	
1957	Colla Vella	12.000	
1958	Colla Vella		
1959	Colla Vella		

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Com s'aprecia, es va produir un augment progressiu, que responia a l'increment del nivell de vida. Els anys 1942, 47 i 56 van cobrar més pel fet d'actuar-hi dos dies i es va haver de fer front a l'allotjament i el menjar dels castellers. Dels dos darrers anys no hi ha constància del que van cobrar. El mateix cas es produí amb el que cobraven els Xiquets per actuar a la Festa Major val·lenca:

	Colla:	Import cobrat en pessetes:
1939	Colla Unificada	
1940	Colla Unificada	1.600
1941	Colla Unificada	3.000
1942	Colla Unificada	
1943	Colla Unificada	3.000
1944	Colla Unificada	
1945	Colla Unificada	
1946	Colla Unificada	5.000
1947	La Muixerra	9.000
	Colla Vella	5.900
1948	La Muixerra	6.300
	Colla Vella	3.170
1949	La Muixerra	6.500
	Colla Vella	4.900
1950	La Muixerra	9.000
	Colla Vella	5.300
1951	La Muixerra	10.500
	Colla Vella	6.500
1952	La Muixerra	12.750
	Colla Vella	8.750
1953	Colla Vella	7.500
1954	Colla Vella	7.500
1955	La Muixerra	7.000
	Colla Vella	6.500
1956	La Muixerra	6.000
1957	La Muixerra	7.200
	Colla Vella	7.200
1958	La Muixerra	7.500
	Colla Vella	8.000
1959	Colla Vella	13.500
1960	Colla Vella	13.000

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Analitzant aquest quadre s'aprecia l'increment que suposava la contractació dels Xiquets de Valls, que passà de les 1.600 pessetes de l'any 1940 a les 13.000 del 1960.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Una altra dada important, es que des de la reaparició de la dualitat castellera l'any 1947, la Muixerra sempre va cobrar més que la Colla Vella. Inicialment la diferència era molt important, de 3.100 pessetes el 1947, fins que l'any 1957, per primera vegada la Colla Vella en cobrà 500 més que la Muixerra. Per Sant Joan de 1958 l'Ajuntament es gastà entre les dos colles 15.500 pessetes, mentre que l'any següent, que només actuà la Vella n'hi pagà 13.500.

Una altra manera de recaptar diners per part dels Xiquets va ser aixecar castells al davant de les cases de les personalitats d'on actuaven per tal que aquests els entreguessin donatius.

En el període analitzat es produí un canvi significatiu en la manera de fer els contractes. Si inicialment es contractava la colla i només es pactava el número de castellers que hi assistirien, les condicions econòmiques, qui havia de fer-se càrrec de les diverses despeses i els dies d'actuació, a partir de 1947 s'introduí, per a les actuacions importants, el detall dels castells que s'havien de descarregar i el preu que suposava aconseguir-los o no. Amb l'adopció d'aquest sistema es marcava el nivell que es pretenia assolir.

Els viatges, paulatinament, s'acabaren convertint en un tema importantíssim ja que amb l'expansió de l'àrea d'influència s'havien de desplaçar més lluny. Això suposà un increment dels costos, però també de les gestions, els permisos i la dificultat de poder fer-ho amb la immediatesa prescrita i amb els mitjans de transport necessaris. El mateix passava amb l'allotjament i el menjar, ja que amb els pas del temps la preocupació per garantir el major confort dels castellers va anar en augment.

A nivell social cal destacar diversos factors. Els castellers, fossin de la colla que fossin, estaven mal vistos per la resta de la societat val·lenca ja que durant molt de temps era l'ocupació de menestrals, pagesos i dels sectors més pobres de la societat, a més se'ls considerava problemàtics, ja que sovint tenien baralles i discussions. A més, alguns es gastaven el jornal als bars i la família ni tan sols sabia que cobrava. Realitzar el llevat a taula tampoc els ajudava ja que hi havia qui pensava que eren uns morts de gana per tenir que *passar el plateret*.

La immigració va jugar un paper molt important per als castells ja que era un bon col·lectiu per anar-hi a buscar membres, sobretot la canalla, ja que a canvi de diners,

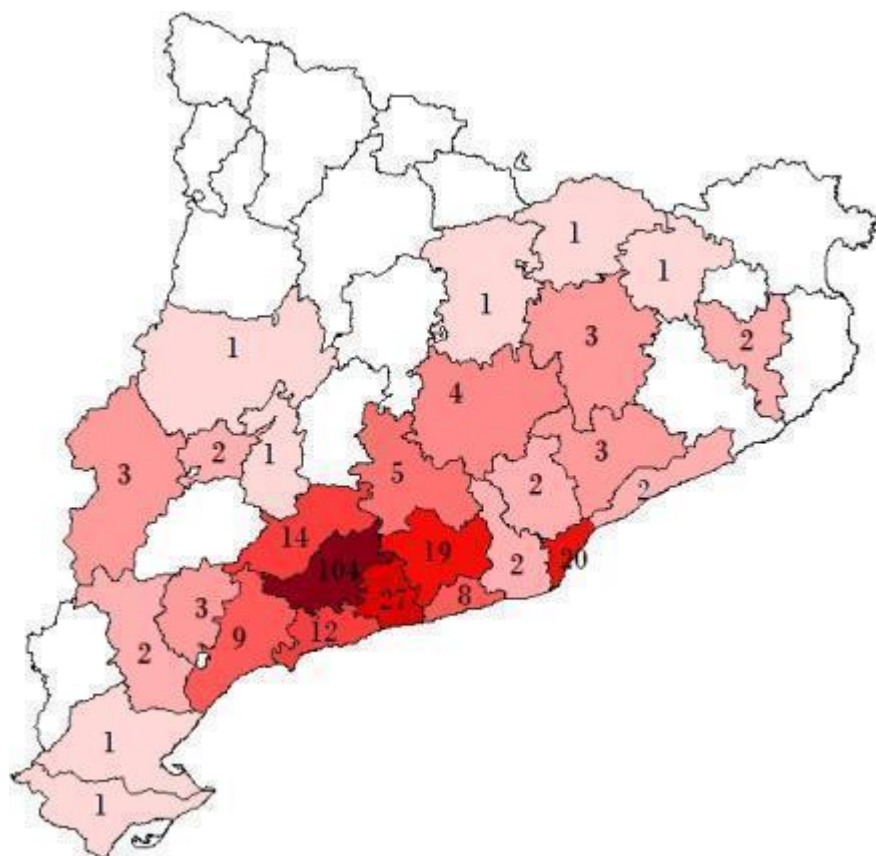
algun berenar i de les espadenyes, els pares acceptaven de bon grat que la canalla s'hi aficionés. Amb el pas dels anys aquests immigrants van començar a ocupar llocs de compromís i els Xiquets de Valls van servir per aglutinar els forasters i els locals entorn la colla i, per tant, foren una escola d'integració i de ciutadania impedit que els nouvinguts visquessin en guetos.

Les dificultats que he tingut en l'elaboració de la tesi han estat, en primer lloc, dels derivats d'una part de la documentació, com la procedent de *Educación y Descanso* que no l'he pogut consultar, suposadament per trobar-se en mal estat, però també ha dificultat el meu treball el fet que amb l'expansió de l'ús del telèfon en les negociacions feu disminuir la documentació. També la falta de premsa especialitzada, que tenia a veure amb la relativa difusió que tenia llavors el fet casteller. Aquest factor provocà en el cas de Valls que la premsa local només parlés dels Xiquets de Valls, segurament aquest fou un factor clau que va incidir de manera molt directa en la davallada de l'afició produïda a finals dels 50.

Malgrat tot, fou en aquest període que els Xiquets de Valls es consolidaren en les actuacions fora de les places castellers, en el viatge a Brussel·les o amb el reportatge per la revista *Life* i les diverses actuacions que es feren fora de Catalunya. Tot això permeté que aquest fet cultural, identitari i esportiu s'acabés consolidant durant el franquisme i que, quan arribà la democràcia, ja estés plenament arrelat.

8. Annexos Documentals.

Annex nº 1: Mapa per comarques de les actuacions dels Xiquets de Valls¹⁵²⁹ (1939-1960):

A Catalunya:

Alt Camp	105
Baix Penedès	27
Barcelonès	21
Alt Penedès	19
Conca de Barberà	14
Tarragonès	12
Baix Camp	9
Garraf	8
Anoia	4
Bages	4
Osona	3
Priorat	3
Segrià	3
Vallès Oriental	3
Baix Llobregat	2

Gironès	2
Maresme	2
Pla d'Urgell	2
Ribera d'Ebre	2
Vallès Occidental	2
Baix Ebre	1
Berguedà	1
Garrotxa	1
La Noguera	1
Montsià	1
Ripollès	1
Urgell	1

Fora de Catalunya:

Madrid	2
Aragó	2
Brussel·les	1

¹⁵²⁹ Actuacions realitzades per totes les colles vallenques. En els casos en que les dos colles van actuar en una mateixa plaça els he comptat una sola vegada.

Annex nº 2: Llistat amb els castellers localitzats de 1930 a 1960:

Al quadre s’observa si van formar part d’alguna colla abans de la guerra, si van anar a la Colla Unificada i si van continuar fent castells quan es recuperà la dualitat castellera. També, en el darrer període, queden reflectides les dades aproximades en les que actuaren i en quina colla ho feren¹⁵³⁰.

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Abad Ferré	Joaquim				1955-60 (Colla Vella)
Adelantado	Fernando (pare)				1954-58 (Muixerra)
Adelantado Martínez	Fernando (fill)				1956-58 (Muixerra)
Adelantado Martínez	Diego (fill)				1956-58 (Muixerra)
Aguilar	Pascual			Si	
Aguilar Riudor	Anton (germà)	<i>Anton de l’escura xemeneies</i>	Colla Vella	Si	
Aguilar Riudor	Llorenç (germà)	<i>Escura xemeneies</i>	Colla Vella		
Aguilar Riudor	Francesc (germà)	<i>Cisco de l’escura xemeneies</i>	Colla Vella		

¹⁵³⁰ Respecte al període en que els castellers van actuar amb la Muixerra o la Colla Vella les dades són aproximades i han estat facilitades per Lluís Liron i Francesc Piñas i contrastades amb la documentació existent.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Alari Figuerola	Josep	<i>Pep de Masmolets</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Andreu Fernández	Joan	<i>Joan de Bràfim</i>			1954-60 (Colla Vella)
Andreu Poblet	Roc				1950-58 (Muixerra)
Anguera Rius	Josep Maria				1958-59 (Colla Vella)
Anguera Solé	Pere (germà)	<i>el Ferro</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Anguera Solé	Josep (germà)				1956-60 (Colla Vella)
Arnal Jiménez	Victoriano				1955-56 (Muixerra) 1958-59 (Colla Vella)
Artacho Sánchez	José (germà)				1956-1958(Colla Vella)
Artacho Sánchez	Francesc (germà)				1956-62(Colla Vella)
Aubareda Batalla	Josep	<i>Pep del querido</i>	Colla Vella	Si	
Badia Batalla	Rafel	Poma			1956 (Colla Vella)
Balaña Vives	Àngel				1958 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Balasteguí Caparrós	Gabriel (pare)	<i>Balastegui</i>		Si	1947-51 (Muixerra)
Balastegui Castro	Juan (fill)			Si	1947-53 (Muixerra)
Balasteguí Castro	Gabriel (fill)	<i>Balastegui</i>		Si	1947-53 (Muixerra)
Balsells i Moyà	Josep M	<i>Boada</i>			1954-60 (Colla Vella)
Barberà Rosich	Josep Maria	<i>Coix de Barberà</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Barrufet Fàbregas	Ramón	<i>el Blanco</i>	Colla Nova	Si	1947-49 (Muixerra)
Barrufet Galofré	Ramón				1947-58 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Bartolí Batalla	Jaume	<i>Jacki</i>			1953-58 (Muixerra)
Bascuñana Quirós	Julià (germà)				1948-49 (Muixerra) 1949-54 (Colla Vella) 1958 (Muixerra)
Bascuñana Quirós	Lluís (germà)				1948-49 (Muixerra) 1949-54 (Colla Vella) 1958 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Batalla	Lluís		Colla Nova		
Batalla Mallorquí	Josep	<i>Pep de Fèlix</i>	Colla Vella	Si	1947-58 (Muixerra)
Batalla Miquel	Josep	<i>Navarro</i>	Colla Nova		
Batet Figuerola	Josep (pare)		Colla Vella i Nova	Si	1947-49 (Muixerra) 1949 -57 (Colla Vella)
Batet Riello	Aurora (filla)	<i>la Bateta</i>			1947-49 (Muixerra) 1949 -52 (Colla Vella)
Batet Riello	Albert (fill)				1947-49 (Muixerra) 1949 -60 (Colla Vella)
Batet Riello	Josep (fill)	<i>Pepitu</i>	Colla Vella i Nova	Si	1949-50 (Colla Vella)
Batet Riello	Àngel (fill)		Colla Nova	Si	1947-49 (Muixerra) 1949 -60 (Colla Vella)
Batet Roca	Joan				1947-58 (Muixerra)
Benaiges Ballart	Manel	<i>Polonio</i>			1947-58 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Benedicto Fabra	Ramon (pare)	<i>Creus</i>	Colla Vella i Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Benedicto Pi	Jordi (fill)	<i>Creus</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Benedicto Pi	Ramón (fill)	<i>Creus</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Bertran	Lluís (pare)	<i>Pitrera</i>	Colla Vella		
Bertran Rius	Lluís (fill)	<i>Pitrera</i>	Colla Vella	Si	
Bigorra Benaiges	Ciril		Colla Nova	Si	1947-58 (Muixerra)
Bigorra Montserrat	Amadeu				1953-58 (Muixerra)
Blesa Carmona	Martín				1951-54 (Colla Vella)
Boada	Francesc	<i>Tirano</i>	Colla Nova		
Boada	Anton			Si	
Bofarull Gené	Francisco				1974-75 (Colla Vella)
Bonet Amat	Rafel	<i>Rafael de Penall</i>		Si	
Bonet Fontanilles	Rafel				1947-54 (Colla Vella)
Bonet Martí	Adolfo			Si	
Bonet Montalà	Francisco	<i>Cisquet del Bon Minyó</i>			1947-58 (Muixerra)
Bonifàs Torné	Joan	<i>Cunyat de Creus</i>			1947-58 (Muixerra)
Bordas Duch	Salvador (fill)	<i>Salvet</i>			1957-54 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Bordas Reverter	Josep (pare)	<i>Salvet</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Borras	T			Si	
Borràs Fabregat	Josep (germà)	<i>Gendre de Nolla</i>	Colla Vella	Si	1947-50 (Colla Vella)
Borràs Fabregat	Jaume (germà)	<i>Rosset</i>	Colla Vella	Si	1947-54 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Bové Poblet	Joaquim	<i>Quim de Magranes</i>			1947-75 (Colla Vella)
Brué	Joan	<i>del Plà de Santa Maria</i>			1950-58 (Muixerra)
Brunet	Indalecio				1947-54 (Muixerra)
Busquets Queralt	Pere	<i>Xarí</i>			1947-57 (Colla Vella)
Caballé	Pepito	<i>Guixeret del Plà de Santa Maria</i>			1950-58 (Muixerra)
Caballero Ródenas	Alfonso				1952 (Colla Vella)
Cabré					1956 (Colla Vella)
Caixal Gairoles	Rafel (pare)				1947-52 (Colla Vella)
Caixal Sagarra	Josep M (fill)				1947-52 (Colla Vella)
Caixal Sagarra	Pere (fill)				1947-52 (Colla Vella)
Calvet Pàmies	Joan	<i>Quec</i>			1947-60 (Colla Vella)
Cantón Luque	Manuel				1956-57 (Colla Vella)
Capel Escames	Francisco (pare)				1950-58 (Muixerra)
Capel Plaza	Francisco (fill)				1950-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Capel Plaza	Diego (fill)				1950-58 (Muixerra)
Capel Plaza	Miguel (fill)				1950-58 (Muixerra)
Carmona Garcia	Joan (germà)	<i>del Plà</i>			1954-58 (Muixerra)
Carmona Garcia	Pedro (germà)				1947-58 (Muixerra)
Cartañà Alfonso	Maties (pare)		Colla Nova		1947-58 (Muixerra)
Cartañà Andreu	Roc (fill)		Colla Nova		1947-50 (Muixerra)
Casanova Coll	Josep	<i>Banesto</i>			1947-54 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Casanovas Ribas	Ramon	<i>Ramon de ca l'Amada</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Cavallé	Ramon		Colla Nova		
Ciutat Cosidó	Jaume	<i>Ciutat</i>	Colla Vella	Si	
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	Colla Vella	Si	1947-54 /56 (Muixerra)
Coll Solé	Josep		Colla Vella	Si	
Coll Solé	Francesc	<i>el Cisco Ceba</i>	Colla Vella i Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Contijoch Grau	Anton			Si	
Contijoch Moncusí	Isidre			Si	1947-54 (Muixerra)
Cos Solé	Daniel				1947-60 (Colla Vella)
Costas Farré	Magí	<i>Magí de la Biela</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Costas Farré	Josep	<i>Pepitu de la Biela</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Cuesta Fàbregas	Josep				
Cugat Ventura	Jaume				1964-60 (Colla Vella)
Curcó Not	Roc			Si	
Cusidó Ollé	Ramon				1947-60 (Colla Vella)
Dalmau i Clarasó	Isidre	<i>Isidre de Rocallaura</i>			1948 (Colla Vella)
Dalmau Solé	Lluís		Colla Vella	Si	
Doménech	Ramon				1956 (Colla Vella)
Domènech Trenchs	Josep	<i>Xaconet</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>	Colla Nova	Si	1947-1954 (Muixerra)
Domingo Forés	Eusebi	<i>Sebiu de la Gallineta</i>			1947-58 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Dorca Franco	Joan	<i>Juanillo la cabra</i>			1952-60 (Colla Vella)
Egea Gallego	Francisco (germà)				1947-54 (Muixerra)
Egea Gallego	Joan (germà)				1947-54 (Muixerra)
Escuter	Joan			Si	
Esteve Arbó	Josep M ^a (germà)	<i>Tralarà</i>	Colla Vella		
Esteve Arbó	Lluís (germà)	<i>Tralarà</i>	Colla Vella		
Esteve Arbó	Joan M. (germà)	<i>Tralarà</i>	Colla Vella		
Esteve Saperas	Marc (germà)	<i>Marquet o Coni</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Esteve Saperas	Anton (germà)	<i>germà del Coni</i>		Si	
Estil·les Guasch	Josep				1953-58 (Muixerra)
Esvertit i Forcada	Salvador	<i>Pitxet</i>	Colla Nova		
Fabra Español	Llorenç (fill)	<i>Llorençó</i>	Colla Vella i Nova	Si	1947-58 (Muixerra)
Fabra Español	Pere (fill)	<i>Peret de Llorençó</i>	Colla Nova	Si	1947-58 (Muixerra)
Fabra Español	Jordi (fill)			Si	1947-54 (Muixerra) / 1958-60 (Colla Vella)
Fabra Español	Josep (fill)	<i>Pepito de Llorençó</i>	Colla Nova	Si	1947-58 (Muixerra) / 1958-60 (Colla Vella)
Fabra Vidal	Llorenç (pare)	<i>Llorençó</i>	Colla Vella	Si	1947-1958 (Muixerra)
Fàbregas	Dàniel		Colla Nova		
Fàbregas Galofré	Francesc (germà)		Colla Nova		
Fàbregas Galofré	Anton (germà)		Colla Nova		

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Fabregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet o groc de l'Escolà</i>	Colla Vella	Si	1947-52 (Colla Vella)
Fàbregas Rosell	Anton				1947-58 (Muixerra)
Farré	Pere				1955 (Muixerra)
Farré Escuté	David	<i>David de Lengracia</i>		Si	
Farré Martí	Marcel·lí	<i>Marcelino</i>			1947-60 (Colla Vella)
Feliu Fontanillas	Josep M ^a	<i>de l'Arboç</i>			1955-58 (Muixerra)
Feliu Maymó	Marcel·lí	<i>El Feliu de l'Arboç</i>		Si	
Ferré	Batista			Si	
Ferré	R			Si	
Ferré Amorós	Magi	<i>Enric de Massá</i>		Si	
Ferré i Miró	Pere	<i>Pere de Belltall</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Figueras Mestres	Josep (germà)	<i>el Xaret de l'Arboç</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Figueras Mestres	Lluís (germà)	<i>Lluís Xaret de l'Arboç</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Figueras Molas	Ramon (germà)	<i>Ramonet de les Mules</i>	Colla Nova		
Figueres Molas	Joan (germà)	<i>Joanet de les Mules</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Figuerola Guasch	Daniel (germà)	<i>Daniel de Mateuet</i>	Colla Vella	Si	1947-52 (Colla Vella)
Figuerola Guasch	Felip (germà)	<i>Felip de Mateuet</i>	Colla Vella i Nova		1947-52 (Colla Vella)
Fontanillas Granja	Joan	<i>Joan de Fontanillas</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra) 1956 (Muixerra)
Fontanillas Serra	Ramon (pare)	<i>Ramon de Fontanillas</i>		Si	1947-58 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Fontanillas Subielos	Ramon (fill)			Si	1947-58 (Muixerra)
Fontanilles Garcia	Ramon		Colla Nova		
Forès Babot	Artur	<i>Arturet</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Forés Fargas	Joan (pare)				1947-58 (Muixerra)
Forés Sans	Ramón (fill)				1957-58 (Muixerra)
Forés Sans	Joan (fill)				1957-58 (Muixerra)
Fort Monné	Francisco				1954-59 (Colla Vella)
Garcia	Santiago				1955 (Muixerra)
Garcia Brunet	Josep M	<i>Moreno</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Garcia Fernández	Joan (pare)	<i>Garcías</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
García Haro	Joan	<i>Vilques</i>			1947-51 (Muixerra) 1951-54 (Colla Vella)
Garcia Ledesma	Arseni (pare)			Si	1947-52 (Colla Vella)
Garcia Verde	Alfred (fill)			Si	1947-60 (Colla Vella)
García Verde	Manolo (fill)				1952-60 (Colla Vella)
Garcia Vilar	Joan (fill) de Joan Garcia)	<i>Garcías</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Garcia Vilar	Gabriel (fill)	<i>Garcías</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Garcia Vilar	Josep (fill)	<i>Garcías</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Gasque Padró	Josep	<i>Pep de la Llet</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Gasull Carré	Manuel				1960 (Colla Vella)
Gavaldà	Jesús		Colla Vella		
Gavaldà Guasch	Isidre		Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Gazo Fargas	Francesc	<i>Romul</i>	Colla Vella		
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	Colla Vella	Si	1947-58 (Muixerra)
González Dorca	Cecilio				1955-60 (Colla Vella)
Gormaz	Guzman			Si	
Gormaz Camacho	Josep (pare)				1947-58 (Muixerra)
Gormaz Torres	Tomàs (cosí)			Si	
Gràcia Milagros	Adolf (germà)			Si	1947-50 (Colla Vella)
Gràcia Milagros	Josep (germà)			Si	1947-50 (Colla Vella)
Gras Ros	Josep	<i>Sepet Pigallo</i>	Colla Nova		
Grases Cañellas	Cirilo				1955-57 (Colla Vella)
Grivé Grivé	Joan (germà)	<i>Gilet</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Grivé Grivé	Rafel (germà)	<i>Gilet</i>	Colla Vella		
Guardià Jané	Jaume	<i>el Met Fulla o el Maquero de l'Arboç</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Guasch Lirón	Pere				1947-50 (Colla Vella)
Guasch Magriñà	Josep M	<i>Quemalic</i>	Colla Vella	Si	1947-50 (Colla Vella)
Güell i Vallvè	Joan	<i>Joanet Titus</i>	Colla Nova		
Güell Serra	Laureà				1947-54 (Colla Vella)
Guinovart Escarré	Joan				1947-60 (Colla Vella)
Haro Cazorla	Santiago				1955-58 (Muixerra)
Hernández Tur	Josep M				1954-60 (Colla Vella)
Horta Martínez	Gaspar				1947-54 (Muixerra) / 1955-60 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Ibañez Elvira	Benet	<i>Benito</i>			1947-50 (Colla Vella)
Iglésias Canuto	Angel (germà)	<i>Angel</i>			1947-58 (Muixerra)
Iglésias Canuto	Manolo (germà)				1947-58 (Muixerra)
Iglésias Canuto	Sebastián (germà)				1947-58 (Muixerra)
Invernón Figueras	Lorenzo (pare)				1950-54 (Muixerra)
Invernón Alcaraz	Lorenzo (fill)	<i>Nico</i>			1950-58 (Muixerra)
Invernón Alcaraz	Diego (fill)				1950-58 (Muixerra)
Invernón Ramos	Cristòfol (germà)	<i>Cristóbal</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Invernón Ramos	Andrés (germà)				1947-53 (Muixerra)
Isern Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	Colla Nova		1947-54 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Isern Torrell	Joan	<i>Salvador</i>			1947-58 (Muixerra)
Izquierdo Artero	Diego (germà)	<i>Diego</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Izquierdo Artero	Anton (germà)	<i>Bessonnet</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Izquierdo Artero	Joan (germà)	<i>Joan del Bessonnet</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Jaumejoan Rodon	Anton (germà)	<i>Anton de l'Erasme</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Jaumejoan Rodon	Pere (germà)	<i>Peret de l'Erasme</i>	Colla Vella		
Jaumejoan Rodon	Erasme (germà)				1947-60 (Colla Vella)
Jauset Bosch	Llorenç (germà)	<i>de la Munda</i>			1947-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (A Poblet)
Jauset Bosch	Agustí (germà)	<i>de la Munda</i>			1947-54 (Muixerra)
Jofré Andreu	Josep				1948-50 (Colla Vella)
Jofré Domingo	Josep	<i>Pep d'Alió</i>	Colla Vella	Si	1947-55 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Jordi Rossell	Francesc	<i>El Cisco Jordi de l'Arboç</i>			1947 - ? (Muixerra)
Jové Cucurull	Lluís (germanastre)	<i>Lluís del Quinto</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Jové Roig				Si	
Jové Vila	Magí (germanastre)	<i>Magí del Quinto</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Julián	Juan				?-1955 (Muixerra)
Larios Garcia	Justo			Si	
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>		Si	1947-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Llach Cayuela	Jordi (fill)				1947-58 (Muixerra)
Llach Oller	Ramon (pare)			Si	1947-58 (Muixerra)
Llauradó Cubells	Rafel	<i>Rafel de Gavà</i>			1954-57 (Colla Vella)
Llaboré Roig	Francisco	<i>Murillo</i>		Si	
López Casas	Salvador		Colla Nova		
López Castellano	José María	<i>Ramallets</i>			1959-60 (Colla Vella)
López Martínez	Miquel	<i>El Ros</i>			1952-60 (Colla Vella)
Madurell Balcells	Francesc (fill)	<i>L'alcoverenc fill</i>			1951 (Colla Vella)
Madurell Batalla	Jaume (pare)	<i>L'alcoverenc</i>			1949-56 (Colla Vella)
Magrané Caballé	Alfons	<i>el Xato</i>	Colla Nova	Si	1947-58 (Muixerra)
Magriñà Güell	Joan	<i>Joan del Puntet</i>	Colla Vella	Si	
Mallafré	Francisco			Si	
Mallorquí Cistaré	Joan (pare)	<i>Titu de Guiu</i>	Colla Vella		1947-52 (Colla Vella)
Mallorquí Farré	Ramon	<i>Ramonet del Ble</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Mallorquí i Rosanes	Joan (fill)	<i>Titu</i>			1947-60 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Mariné Mateu	Pere	<i>Peret de Mariné</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Martín	Francisco				1955-58 (Muixerra)
Martín Losada	Fernando				1950-60 (Colla Vella)
Martínez Hernández	Miquel (germà)			Si	1947-50 (Colla Vella)
Martínez Hernández	Rodrigo (germà)			Si	1947-60 (Colla Vella)
Martínez Hernández	Joan (germà)				1947-50 (Colla Vella)
Martínez Ruíz	Jorge	<i>Jorge</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Martos Garcia	Joan				1958 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Masoni Sans	Isidre				1947-55 (Colla Vella) 1956 - 58 (Muixerra) 1959 -60 (Colla Vella)
Masoni Sugrañas	Ramon		Colla Vella		1947-50 (Colla Vella)
Masso Miró	Josep	<i>Cunyat de Llorençó</i>			1947-58 (Muixerra)
Mateu Dalmau	Francisco	<i>Pebrots</i>	Colla Vella		
Mateu Fallada	Josep M	<i>Fallada</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Mateu Fontanillas	Josep	<i>Conrado</i>			1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Mateu Güell	Francesc (germà)	<i>Barrusques</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Mateu Güell	Antòn (germà)	<i>Barrusques</i>			1947-56 (Colla Vella)
Melet Minguell	Joan		Colla Vella	Si	1947-58 (Colla Vella)
Menisc	P.				1956 (Colla Vella)
Mester	Matias			Si	
Migó Puig	Rafel				1947-58 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Migó Vilamajor	Rafel	<i>Rafel de Migó</i>			1947-60 (Colla Vella)
Mitjans i Cañellas	Josep	<i>el Calaf</i>	Colla Nova		
Molina Castillo	Salvador				1955-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Moncunill Grau	Agustí (germà)	<i>Garrita</i>			1947-54 (Muixerra)
Moncunill Grau	Ramón (germà)	<i>Garrita</i>			1947-54 (Muixerra) 1955-66 (Colla Vella)
Monné Alarcón	Joan	<i>Mora</i>	Colla Nova		1948-51 (Muixerra)
Monné Camins	Josep			Si	1947-52 (Colla Vella)
Montalà Magriñà	Ricardo				1947-60 (Colla Vella)
Montserrat Baldrich	Mateu (germà)	<i>del Plà de Santa Maria</i>			1947-58 (Muixerra)
Montserrat Baldrich	Antón (germà)	<i>del Plà de Santa Maria</i>			1947-58 (Muixerra)
Montserrat Piñol	Enric	<i>Bigorra</i>			1950-58 (Muixerra)
Montserrat Sesplugues	Lluís	<i>Lluís de l'hort dels Alls</i>	Colla Vella	Si	1947-54 (Muixerra)
Moreno Luque	Francisco	<i>Melilla</i>			1959-60 (Colla Vella)
Murón	J				1947-54 (Muixerra)
Niubó	J				1955 (Muixerra)
Niubó Subielos	Antón (germà)				1947-58 (Muixerra)
Niubó Subielos	Bernardo (germà)				1947-58 (Muixerra)
Nolla Batista	Josep		Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Odina Casanovas	Manuel	<i>Pigadet o Manel de les gasoses</i>	Colla Nova	Si	1947-56 (Muixerra)
Olivé Vives	Josep	<i>Surot</i>			1947-60 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Oliver	Pedro (pare)				1947-54 (Muixerra)
Oliver Martínez	Pere (fill)				1955-58 (Muixerra)
Oliver Martínez	Joan (fill)				1955-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Oliver Martínez	Francisco (fill)				1955-58 (Muixerra)
Ollé Cases	Andreu				1947-52 (Colla Vella)
Oller	Pere			Si	
Ortega Giner	Tomás (fill)	<i>Tomate</i>			1956-60 (Colla Vella)
Ortega Giner	Manuel (fill)				1957-60 (Colla Vella)
Ortega Mastell	Matias (pare)	<i>Cunyat del Jorge</i>		Si	
Pairot Fabra	Jaume (germà)	<i>Pairot</i>	Colla Nova		
Pairot Fabra	Joan Baptista (germà)		Colla Nova		
Palau	Josep	<i>Pichichi</i>			1950-58 (Muixerra)
Pallarès Bartra	Ramon (pare)	<i>Titànic</i>	Colla Vella i Nova	Si	1947-50 (Muixerra)
Pallarès Fontanals	Josep (germà)	<i>del Plà de Santa Maria</i>			1947-58 (Muixerra)
Pallarès Fontanals	Joan (germà)	<i>del Plà de Santa Maria</i>			1947-58 (Muixerra)
Pallarès Pons	Ramon (fill)	<i>Pallarès fill o Titànic</i>		Si	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>	Colla Vella	Si	1947-52 (Colla Vella)
Pàmies Giró	Joan		Colla Vella		
Paredes Garcia	Joan	<i>Nitus</i>		Si	1947-52 (Colla Vella)
Parés Batalla	Albert (fill de l'Albert)	<i>Esbert de Parés (fill)</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Parés Domènech	Rafel (fill de Pau)	<i>Rafel de Parés</i>		Si	1947-48 (Colla Vella) 1955-58 (Muixerra)
Parés Domènech	Francesc (fill de Pau)	<i>Cisco de Parès</i>	Colla Vella	Si	1947-48 (Colla Vella)
Parés Güell	Albert (germà)	<i>Esbert de Parés</i>	Colla Vella		1947-50 (Colla Vella)
Parés Güell	Rafel (germà)	<i>Rafel de Parés</i>	Colla Vella		
Parés Plana	Pau (pare)	<i>Pau de Parés</i>	Colla Vella	Si	1947-48 (Colla Vella)
Parra	Salvador				1955-58 (Muixerra)
Passalaigua Coll	Joan				1947-48 (Colla Vella)
Passalaigua Icart	Bienvenido				?-1959 (Muixerra)
Pena Gavallda	Joan	<i>Ros de Xamali</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Pena Martínez	Rafel	<i>Rafel de Xamali</i>			1958-60 (Colla Vella)
Pena Tondo	Ramon	<i>Pau de l'Angeló</i>	Colla Vella	Si	1947-60 (Colla Vella)
Perez	Salvador			Si	
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris</i>	Colla Vella	Si	1947-58 (Muixerra)
Pi Cíbergans	Josep M	<i>Minairo</i>	Colla Vella		1947-52 (Colla Vella)
Pi Mineiro	Josep				1947-58 (Muixerra)
Pi Puntijoch	Agustí	<i>Minairo fill</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Pi Saperas	Pere	<i>Peret de les Animes</i>	Colla Nova	Si	
Picó Llorenç	Josep Antón				1955-58 (Muixerra)
Piñas Vidal	Josep (germà)	<i>Pep de Coies</i>	Colla Vella		
Piñas Vidal	Jaume (germà)	<i>Jaume de Coies</i>	Colla Vella		
Plana Cucurull	Joan (germà)	<i>Negret</i>	Colla Vella	Si	
Plana Cucurull	Josep (germà)	<i>Negret</i>	Colla Vella	Si	

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Plana Lari	Ramón	<i>Ramon del Cugull</i>			1947-60 (Colla Vella)
Plana Vallvé	Pau	<i>Pau del Ganxo</i>	Colla Vella		
Poblet Romeu	Isidre		Colla Vella		
Poblet Solé	Pere	<i>Peret Poblet</i>	Colla Vella		
Pons Gatell	Josep	<i>Josep de ca la sopa</i>			1947-50 (Colla Vella)
Pons i Güixens	Josep	<i>Vell Xerrambec</i>	Colla Nova		
Pons Ivern	Salvador	<i>Xerrambec o Xeroviu</i>	Colla Nova		
Pons Marimon	Ramón	<i>Ramon dels Fuells o de ca la sopa</i>			1947-60 (Colla Vella)
Porcel Porcel	Rafael (germà)	<i>Conejo</i>			1947-50 (Muixerra) 1950-58 (Colla Vella)
Porcel Porcel	Joan (germà)				1947-54 (Muixerra)
Prades Vitarch	Restituto				1956-60 (Colla Vella)
Pradies Martí	Fermí		Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Prats Bofarull	Constànci				1947-49 (Colla Vella)
Pujol Alsina	Joan	<i>Pouaire</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Queralt Fargas	Pere				1954-57 (Colla Vella)
Quirós Rubio	Joan	<i>Juanito</i>			1951-52 (Colla Vella)
Rafí Fontanillas	Joan				1947-54 (Colla Vella)
Rafí Masallas	Josep	<i>Pep de Rafí</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Reche	Andrés (pare)				1954-58 (Muixerra)
Reche Hernández	Andrés (fill)				1954-58 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Reche Hernández	Ramón (fill)				1954-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Reche Hernández	Jesús (fill)				1954-58 (Muixerra)
Ribas	Ricardo				1955 (Muixerra)
Ribera Cervelló	Anton	<i>Caruso</i>			1955-58 (Muixerra)
Rius Calvet	Joaquim (germà)	<i>Quim del Beco</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Rius Calvet	Pau (germà)	<i>Pau del Beco</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Rius Vallverdú	Salvador (germà)		Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Rius Vallverdú	Josep (germà)	<i>Pepito</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Rius Vellverdú	Joan (germà)				1947-54 (Muixerra)
Rius Vilarrubí	Ermenegildo	<i>Pare de Salvador i Pepito</i>		Si	
Robert Poblet	Josep				1947-50 (Colla Vella)
Robusté Santacana	Lluís	<i>Cap Blanc</i>	Colla Nova		
Roca Miquel	Octavi (germà)			Si	1947-58 (Muixerra)
Roca Miquel	Joan (germà)	<i>Dolçures</i>	Colla Vella		1947-55 (Colla Vella)
Rodon Llach	Robert	<i>Berto</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Rodón Pairet	Pere				1952-60 (Colla Vella)
Rodón	Magi	<i>Magí del Carme</i>			1947-58 (Muixerra)
Rodríguez Fortuny	Josep	<i>el Llegost</i>	Colla Vella		
Roig	Josep			Si	
Romagosa	Jaume	<i>Janet de Gavà</i>			1956-59 (Colla Vella)
Romagosa Cruset	Agustí	<i>Mataguirros de l'Arboç</i>		Si	1947-54 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Romera Rodríguez	Antonio	<i>El Cali</i>		Si	
Romero Martínez	Joan (germà)	<i>Juanacho</i>			1960 (Colla Vella)
Romero Martínez	Josep (germà)	<i>Joselín</i>			1960 (Colla Vella)
Rossell Guasch	Joan	<i>El Pelegrí de Llorenç del Penedès</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Rovira Masoni	Jordi				1956-60 (Colla Vella)
Rovira Ventosa	Ramon	<i>Ramon Piso de l'Arboç</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Rubio Lirón	Sebastià				1947-54 (Muixerra)
Rubio Ruiz	Sebastià (germà)			Si	1947-54 (Muixerra)
Rubio Ruiz	Isaac (germà)			Si	1947-56 (Muixerra) 1954 (Colla Vella) (Només 4 de 8 a Vilafranca)
Ruiz Sanantonio	Enrique (germà)			Si	1947-54 (Muixerra)
Ruiz Sanantonio	Àngel (germà)	<i>Angelet</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Ruiz Sanantonio	Eloy (germà)			Si	1947-50 (Muixerra)
Sales	Jaume	<i>del Plà de Santa Maria</i>			1950-58 (Muixerra)
Samaniego Pérez	Ramon			Si	1947-54 (Muixerra) 1956 (Colla Vella)
San Nicolàs Truques	Pere (germà)				1947-50 (Colla Vella)
San Nicolàs Truques	Joan (germà)	<i>Joan de Pebrots</i>			1947-60 (Colla Vella)
San Nicolàs Truques	Ramon (germà)	<i>Ramonet</i>			1947-60 (Colla Vella)
Sánchez Ramírez	Manuel				1956 (Colla Vella)
Sánchez Ruiz	Alfonso (germà)				1950-58 (Muixerra)
Sánchez Ruiz	Francisco (germà)	<i>Paco</i>			1950-58 (Muixerra)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Sánchez Ruiz	Antonio (germà)	<i>Joquillo</i>			1953-59 (Colla Vella)
Sánchez Ruiz	Joan (germà)	<i>Juanillo</i>			1947-56 (Colla Vella)
Sanjuan Guell	Josep				1947-58 (Muixerra)
Sanromà Español	Francesc	<i>Balera</i>	Colla Vella		
Sanromà Sanromà	Josep				1952-60 (Colla Vella)
Sans Roig	Josep	<i>Sereno de llauna</i>	Colla Vella		
Sans Serra	Josep				1947-48 (Colla Vella)
Sanvidal López	Ramon			Si	1947-54 (Muixerra)
Saumoy Vallès	Abdon	<i>Abdon de la Bisbal</i>	Colla Vella		
Sauqué	Joan			Si	
Secall Duch	Josep (fill)	<i>Roig Cases Noves</i>			1947-58 (Muixerra)
Secall Garcia	Josep (pare)	<i>Pep del Roig</i>	Colla Vella	Si	1947-54 (Muixerra)
Secall Roig	Joan	<i>Roig del carrer Nou</i>	Colla Nova	Si	1947-58 (Muixerra)
Secall Suñé	Ramon				1947-58 (Muixerra)
Segalà	Joan		Colla Nova		
Sendra Magrané	Alfons	<i>Alfons dels Monjos</i>		Si	1947-51 (Muixerra)
Serra	Anton	<i>de la societat</i>			1950-58 (Muixerra)
Serra Amalia	Celestino	<i>Celestino del llavi partit</i>	Colla Vella	Si	1947-49 (Muixerra)
Serra Clua	Francisco (pare)	<i>Home de la Cisca</i>			1947-54 (Muixerra)
Serra Fochl	Pere (pare)	<i>Serra de l'ull</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Serra Galofré	Josep			Si	
Serra Guasch	Joan (fill de Pere Serra)				1952-60 (Colla Vella)
Serra Guasch	Josep Maria (fill)				1957-59 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Serra Llobera	Francesc (fill)	<i>El nen de la Cisca</i>			1949-58 (Muixerra)
Serra Mariné	Pere	<i>Genillo</i>	Colla Vella	Si	1947-54 (Muixerra)
Serra Miró	Anton	<i>Serra de les Premses</i>		Si	1947 (Muixerra) 1948-55 (Colla Vella) 1955-58 (Muixerra)
Serra Plana	Alfonso	<i>Genillo fill</i>	Colla Vella		
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>	Colla Vella	Si	1947-54 (Colla Vella)
Serra Saperas	Ramon	<i>Serra de l'alfals</i>		Si	1947-60 (Colla Vella)
Serramià Calbet	Sebastià				1950 (Muixerra) 950-60 (Colla Vella)
Sobtugas (Soltugas)	Maties			Si	
Sole	Ricardo	<i>Ricardo</i>			1957-58 (Muixerra)
Solé	Josep	<i>Qyma</i>		Si	
Solé Civit	Magí	<i>Magí de la Societat</i>	Colla Vella		
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>	Colla Nova	Si	1947-58 (Muixerra)
Solé Pujol	Joaquim	<i>El quim de Can Gallart de l'Arboç</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Solé Salesas	Ramón (germà)	<i>Ramon de Nulles</i>			1947-60 (Colla Vella)
Solé Salesas	Josep (germà)	<i>Pep de Nulles</i>			1947-49 (Colla Vella)
Solé Sanromà	Josep	<i>Pep de la Guiua</i>			1947-58 (Muixerra)
Soriano Requena	Miquel				1955-58 (Muixerra)
Soto Martínez	Juan Antonio				1954-60 (Colla Vella)
Soto Pérez	Juan Antonio				1954-60 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Suau Rovirosa	Baldomero (germà)	<i>El Gori Pallaso de l'Arboç</i>		Si	1947-54 (Muixerra)
Suau Rovirosa	Julià (germà)	<i>El Pallaso de l'Arboç</i>	Colla Nova	Si	1947-54 (Muixerra)
Terreu Espés	Miquel (fill)	<i>Miquelet</i>	Colla Vella	Si	1947-50 (Colla Vella)
Terreu Tomas	Manuel (pare)	<i>Manyo</i>	Colla Vella	Si	1947-54 (Muixerra)
Teruel Fernández	Aniceto				1947-58 (Muixerra)
Toda Sole	Emili				1947-58 (Muixerra)
Tondo Diaz	Àngel	<i>Àngel de Rabassó (fill)</i>	Colla Vella	Si	1947-56 (Colla Vella)
Tondo Dilla	Joan (germà)	<i>Isidret de Rabassó</i>	Colla Vella		
Tondo Dilla	Ramon (germà)	<i>Gravat de Rabassó</i>	Colla Vella		
Tondo Serra	Ramon	<i>Nebot del gravat de Rabassó</i>		Si	1947-49 (Colla Vella)
Tost		<i>de l'Espluga de Francolí</i>			1955-57 (Muixerra)
Tous Balsells	Ignasi	<i>Dotze hores</i>	Colla Vella		1947-60 (Colla Vella)
Tous Fontanillas	Francesc				1947-60 (Colla Vella)
Traver Tena	Joan	<i>Gendre de Xaconet</i>		Si	1947-50 (Colla Vella)
Traveria	Ricardo	<i>Gilet (dels Caneles del Vendrell)</i>	Colla Nova		
Trenchs Lacombe	Joan (fill)				1947-58 (Muixerra)
Trenchs Lacombe	Salvador (fill)	<i>Romo</i>			1947-58 (Muixerra)
Trenchs Mestres	Joan (pare)	<i>Romo</i>	Colla Nova		
Trujillo Espinosa	Julián				1958-60 (Colla Vella)
Urdí Calvet	Josep				1960 (Colla Vella)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Urquia Murriondo	Mateu				1947-58 (Muixerra)
Vallès Badia	Eduard (germà)	<i>Vallès II de l'Arboç</i>	Colla Vella	Si	1947-58 (Muixerra)
Vallès Badia	Toribi (germà)	<i>Vallès I de l'Arboç</i>	Colla Vella	Si	1947-58 (Muixerra)
Vallès Figueres	Joan (fill de l'Eduard)			Si	
Vallès Sala	Gumersind	<i>El sord de l'Arboç</i>		Si	1947-58 (Muixerra)
Vallverdú Roig	Agustí (fill)	<i>Correuet</i>	Colla Nova		
Vallverdú Segarra	Agustí (pare)	<i>Correu</i>	Colla Nova		
Valvede Alonso	Francisco (germà)	<i>Paquito</i>		Si	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Valverde Alonso	Juan (germà)			Si	1947-58 (Muixerra)
Valverde Alonso	Manuel (germà)			Si	1947 (Muixerra)
Valverde Alonso	Gumersindo (germà)	<i>Xato</i>	Colla Nova	Si	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Vendrell Gibert	Joan		Colla Vella		
Vendrell Montserrat	Joan (germà)	<i>Les Alles</i>	Colla Vella	Si	
Vendrell Montserrat	Francesc (germà)	<i>Cisco de les alles</i>	Colla Vella		
Vernet Vallverdú	Jaume				1957-58 (Muixerra)
Vidal					1956 (Colla Vella)
Vidal Salort	Francisco	<i>Valeriano</i>			1947-58 (Muixerra)
Vila Viñas	Joan				1957-58 (Colla Vella)
Vilanova Mateu	Enric (germà)	<i>Pebroter gran</i>	Colla Nova		1947-58 (Muixerra)
Vilanova Mateu	Anton (germà)	<i>Pebroter</i>	Colla Nova		1947-58 (Muixerra)
Villalonga Prades	Miquel				1947-49 (Colla Vella)

Cognoms	Nom	Renom	Del 1930-36	Del 1939-46	Del 1947-60
Viñas i Martorell	Jaume		Colla Vella		1947-49 (Colla Vella)
Viñas Vila	Jaume				1947-49 (Colla Vella) 1955-60 (Colla Vella)
Vives	Jordi	<i>de Cal Mitjaret</i>			1954-58 (Muixerra)
Vives Domingo	Anton	<i>Culetes</i>	Colla Vella		
Vives Surià	Xavier (germà)				1947-60 (Colla Vella)
Vives Suriá	Francesc (germà)	<i>Cisquet de ca la Cirera</i>			1947-60 (Colla Vella)
Vives Suriá	Jaume (germà)	<i>Jaume de ca la Cirera</i>			1947-60 (Colla Vella)
Vives Suriá, Mn.	Joan (germà)	<i>Joan de ca la Cirera</i>			1947-60 (Colla Vella)
	Ramón	<i>de la Guimerana</i>			1947-58 (Muixerra)
	Alfons	<i>el Titus (Caneles del Vendrell)</i>	Colla Nova		
	Pedro			Si	
		<i>Cañero</i>		Si	
	Josep			Si	
	Marc			Si	

Font: de l'autor, a partir de la documentació següent¹⁵³¹.

¹⁵³¹ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *Món Casteller*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1981, Vol. I i II; GUINOVART ESCARRÉ, Joan. *Tomàs Caylà, un home de la terra*. Cossetània, Valls, 1997; PENA MARTÍNEZ, Agustí: *Colla Vella dels Xiquets de Valls 1947-1980*. Barcelona, La Magrana, 1999; RODON I BARRUFET, Josep M: *La Renaixença Castellera. Els Xiquets de Valls del 1927 al 1936*. Valls. [s/d]; *Foc Nou*, Valls, números 1 a 60. 1983 -2000; *La Veu de la Colla Vella*, Valls, números 1 a 40 b. 1981 – 1991; Centre de Documentació Castellera de Catalunya (CDOCA). Valls. Fons Francesc Francin Veciana; CDOCA. Valls. Fons fotogràfic; Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (ACAC). Fons Municipal de Valls; ACAC. Valls. Fons Impremta Castells: *Joventut. Per la fe i per la pàtria. 1930 – 1936 i Joventud. Semanario Nacional Sindicalista. 1943 – 1970*; Arxiu Colla Vella dels Xiquets de Valls: Fons Fotogràfic; CLIMENT FERRÉ, Joan. *El Casteller.cat*. <http://www.elcasteller.cat/>; GÜELL, Xavier. *El Blog de Xavier Güell, Castells i Cultura tradicional*. <http://balldexiquetsdevalls.wordpress.com/>; MONTSERRAT, Francesc: *El Racó de la Colla Nova*, www.racodelacollanova.com; Arxiu Jordi Gasque (documentació del

Annex nº 3: Quadre amb les actuacions dels Xiquets de Valls per any i municipi:

		1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	Total municipis:
Ciutat:	Comarca:																							
Aiguamúrcia	Alt Camp																			1				1
Alforja	Baix Camp																				1			1
Almacelles	Segrià											1												1
Amposta	Montsià										1													1
Arboç	Baix Penedès	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			1	1		1			17
Arenys de Munt	Maresme																		1					1
Badalona	Barcelonès									1									1					2
Balaguer	La Noguera													1										1
Barcelona	Barcelonès									3	2	1		1	2	2	1	1	3	2	1			19
Brussel·les																					1			1
Cabra del Camp	Alt Camp								1															1
Calafell	Baix Penedès									1	1									1	1			4
Calatayud	Aragó										1													1
Calella	Maresme													1										1
Cambrils	Baix Camp																1							1
Castellar del Vallès	Vallès Occidental										1													1
Els Monjos	Alt Penedès										1	1												2

Patronat dels Xiquets de Valls); Arxiu Francesc Piñas Brucart. *Diario Español* (1930-1960); *La Vanguardia Española* (1939-1960); Entrevista realitzada a Francesc Piñas Brucart el 12 de setembre de 2013 i a Lluís Lirón Munuera el 27 i 28 de novembre de 2013.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

		1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	Total municipis:
Ciutat:	Comarca:																							
Espluga de Francolí	Conca de Barberà										1		1						1					3
Falset	Priorat															1								1
Gavà	Baix Llobregat														1						1			2
Girona	Gironès									1							1							2
Granollers	Vallès Oriental																		1					1
Guiamets	Priorat																					1		1
Igualada	Anoia				1								1						1	1				5
La Bisbal del Penedès	Baix Penedès						1		1		1			1				1						5
Lleida	Segrià									1				1										2
Madrid	Madrid										1								1					2
Manlleu	Osona																	1						1
Manresa	Bages										1													1
Mas Creus	Alt Camp																			1				1
Miramar	Alt Camp													1										1
Mollerussa	Pla d'Urgell																					1		1
Mollet del Vallès	Vallès Oriental									1	1													2
Montblanc	Conca de Barberà	1			1				1	1	1			1					1					7
Montserrat	Bages									2					1									3
Móra la Nova	Ribera d'Ebre										1					1								2
Olot	Garrotxa																	1						1
Osca	Aragó										1													1

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

		1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	Total municipis:
Ciutat:	Comarca:																							
Pla de Santa Maria	Alt Camp															1	1							2
Poblet	Conca de Barberà																	1			1			2
Puig-reig	Berguedà																		1					1
Reus	Baix Camp					1				1	1					1	1			1			1	7
Ribes de Freser	Ripollès									1														1
Sabadell	Vallès Occidental										1													1
Salomó	Tarragonès									1	1													2
Santa Coloma de Queralt	Conca de Barberà																		1					1
Santes Creus	Alt Camp																			1				1
Sitges	Garraf	1								1				1	1		1							5
Siurana	Priorat																		1					1
Solivella	Conca de Barberà																	1						1
Tarragona	Tarragonès													2	1		1		1					5
Tàrraga	Urgell										1													1
Torelló	Osona																	1						1
Torredembarra	Tarragonès	1		1						1		1												4
Torregrossa	Pla d'Urgell																	1						1
Tortosa	Baix Ebre																		1					1
Vallmoll	Alt Camp																1							1
Valls	Alt Camp	4	3	3	3	3	5	3	4	13	4	4	3	3	5	4	3	4	7	5	3	4	6	95
Vendrell	Baix Penedès							1																1

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

		1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	Total municipis:
Ciutat:	Comarca:																							
Vic	Osona											1												1
Vilafranca del Penedès	Alt Penedès	1	1	1			1	1	1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	17
Vilallonga del Camp	Tarragonès									1														1
Vilanova i la Geltrú	Garraf	1		1	1																			3
Vila-rodona	Alt Camp								1					1										2
Total actuacions anuals:		10	5	7	7	5	8	6	10	32	25	11	6	15	13	11	12	15	24	13	11	7	7	

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Colla Unificada dels Xiquets de Valls

Actuació del grup de joves, embrió de la Colla Vella.

Colla Vella dels Xiquets de Valls

Muixerra

Colla Vella i Muixerra

Annex nº 4: Relació de castellers localitzats durant la dècada de 1930 i la colla amb la que anaven:

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Colla
Aguilar Riudor	Anton	<i>Anton de l'escura xemeneies</i>	Colla Vella
Aguilar Riudor	Llorenç	<i>Escura xemeneies</i>	Colla Vella
Aguilar Riudor	Francesc	<i>Cisco de l'escura xemeneies</i>	Colla Vella
Aubareda Batalla	Josep	<i>Pep del querido</i>	Colla Vella
Barrufet Fàbregas	Ramón	<i>el Blanco</i>	Colla Nova
Batalla	Lluís		Colla Nova
Batalla Mallorquí	Josep	<i>Pep de Fèlix</i>	Colla Vella
Batalla Miquel	Josep	<i>Navarro</i>	Colla Nova
Batet Figuerola ¹⁵³²	Josep		Colla Vella i Nova
Batet Riello	Àngel		Colla Nova
Batet Riello ¹⁵³³	Josep	<i>Pepitu</i>	Colla Vella i Nova
Benedicto Fabra	Ramon	<i>Creus</i>	Colla Vella i Nova
Bertran	Lluís	<i>Pitrera</i>	Colla Vella
Bertran Rius	Lluís	<i>Pitrera</i>	Colla Vella
Bigorra Benaiges	Ciril		Colla Nova
Boada	Francesc	<i>Tirano</i>	Colla Nova
Borràs Fabregat	Josep	<i>Gendre de Nolla</i>	Colla Vella
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	Colla Vella
Cartañà Alfonso	Maties		Colla Nova
Cartañà Andreu	Roc		Colla Nova
Casanovas Ribas	Ramon	<i>Ramon de ca l'Amada</i>	Colla Vella
Cavallé	Ramon		Colla Nova
Ciutat Cosidó	Jaume	<i>Ciutat</i>	Colla Vella
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	Colla Vella
Coll Solé	Josep		Colla Vella

¹⁵³² L'Àngel Batet Riello, explicava com el seu pare (Josep Batet Figuerola) anava amb la Colla Vella, i per unes divergències amb el Gravat de Rabassó, va decidir anar amb la Colla Nova. Veure SOLÉ I BASORA, Pere: "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 15, octubre de 1984, pàgines 14 i 15.

¹⁵³³ L'Àngel Batet Riello, explicava com el seu germà (Josep Batet Riello) anava amb la Colla Vella, i per unes divergències entre el seu pare i el Gravat de Rabassó, van decidir anar amb la Colla Nova. Veure SOLÉ I BASORA, Pere: "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 15, octubre de 1984, pàgines 14 i 15.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla
Coll Solé ¹⁵³⁴	Francesc	<i>el Cisco Ceba</i>	Colla Vella i Nova
Costas Farré	Magí	<i>Magí de la Biela</i>	Colla Vella
Costas Farré	Josep	<i>Pepitu de la Biela</i>	Colla Vella
Dalmau Solé	Lluís		Colla Vella
Domènech Trenchs	Josep	<i>Xaconet</i>	Colla Vella
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>	Colla Nova
Esteve Arbó	Josep M ^a	<i>Tralarà</i>	Colla Vella
Esteve Arbó	Lluís	<i>Tralarà</i>	Colla Vella
Esteve Arbó	Joan M.	<i>Tralarà</i>	Colla Vella
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>	Colla Nova
Esvertit i Forcada	Salvador	<i>Pitxet</i>	Colla Nova
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>	Colla Nova
Fabra Español	Josep	<i>Pepito de Llorençó</i>	Colla Nova
Fabra Español ¹⁵³⁵	Llorenç	<i>Llorençó</i>	Colla Vella i Nova
Fabra Vidal	Llorenç	<i>Llorençó</i>	Colla Vella
Fàbregas	Dàniel		Colla Nova
Fàbregas Galofré	Francesc		Colla Nova
Fàbregas Galofré	Anton		Colla Nova
Fabregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet o groc de l'Escolà</i>	Colla Vella
Ferré i Miró	Pere	<i>Pere de Belltall</i>	Colla Vella
Figueras Molas	Ramon	<i>Ramonet de les Mules</i>	Colla Nova
Figueres Molas	Joan	<i>Joanet de les Mules</i>	Colla Nova
Figuerola Guasch	Daniel	<i>Daniel de Mateuet</i>	Colla Vella
Figuerola Guasch ¹⁵³⁶	Felip	<i>Felip de Mateuet</i>	Colla Vella i Nova
Fontanillas Granja	Joan	<i>Joan de Fontanillas</i>	Colla Nova
Fontanilles Garcia	Ramon		Colla Nova

¹⁵³⁴ Segons MONTERRAT, Francesc: *El Racó de la Colla Nova*, www.racodelacollanova.com [20/07/2013] Francesc Coll i Soler va parar a baixos del primer 3 de 8 carregat del s. XX a Torredembarra l'any 1934 amb la Colla Nova, mentre que segons PENA MARTÍNEZ, Agustí. *Colla Vella dels Xiquets de Valls 1947 – 1980*, Barcelona, La Magrana, 1999, pàgina 17 era un dels castellers que l'any 1936 anaven amb la Colla Vella.

¹⁵³⁵ Albert Parés i Batalla deia que l'any 1931 tenien la intenció de provar en quatre de vuit per la Candelera i recordava que a aquell pis de quints, estaven destinats a anar-hi els dos "llorençons", el pare Llorenç Fabra Vidal i Llorenç Fabra Español. "Quan para la gralla". *La Veu de la Colla Vella*, Valls, nº 11, octubre de 1983, pàgines 14 i 15. A partir de l'any 1933, ja trobem en Llorenç Fabra Español en diferents fotografies al Centre de Documentació Castellera (CEDOCA) de Valls.

¹⁵³⁶ Felip Figuerola Guasch formava part de la Colla Nova el 1931, segons i GÜELL, Xavier. "Valls, 2 de juliol de 1931" (2011) El Blog de Xavier Güell, <http://balldexiquetsdevalls.wordpress.com/2011/04/17/valls-2-de-juliol-de-1931/> [20/05/2013]. Mentre que segons PENA MARTÍNEZ, Agustí. *Op. cit.*, pàgina 17 era un dels castellers que l'any 1936 anaven amb la Colla Vella.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla
Gasque Padró	Josep	<i>Pep de la Llet</i>	Colla Vella
Gavaldà	Jesús		Colla Vella
Gavaldà Guasch	Isidre		Colla Vella
Gazo Fargas	Francesc	<i>Romul</i>	Colla Vella
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	Colla Vella
Gras Ros	Josep	<i>Sepet Pigallo</i>	Colla Nova
Grivé Grivé	Joan	<i>Gilet</i>	Colla Vella
Grivé Grivé	Rafel	<i>Gilet</i>	Colla Vella
Guasch Magriñà ¹⁵³⁷	Josep M	<i>Quemalic</i>	Colla Vella
Güell i Vallvè	Joan	<i>Joanet Titus</i>	Colla Nova
Isern Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	Colla Nova
Jaumejoan Rodon	Anton	<i>Anton de l'Erasme</i>	Colla Vella
Jaumejoan Rodon	Pere	<i>Peret de l'Erasme</i>	Colla Vella
Jofré Domingo	Josep	<i>Pep d'Alió</i>	Colla Vella
Jové Cucurull	Lluís	<i>Lluís del Quinto</i>	Colla Vella
López Casas	Salvador		Colla Nova
Magrané Caballé	Alfons	<i>el Xato</i>	Colla Nova
Magriñà Güell	Joan	<i>Joan del Puntet</i>	Colla Vella
Mallorquí Cistaré	Joan	<i>Titu de Guíu</i>	Colla Vella
Mallorquí Farré	Ramon	<i>Ramonet del Ble</i>	Colla Vella
Mariné Mateu	Pere	<i>Peret de Mariné</i>	Colla Nova
Masoni Sugrañas	Ramon		Colla Vella
Mateu Dalmau	Francisco	<i>Pebrots</i>	Colla Vella
Melet Minguell	Joan		Colla Vella
Mitjans i Cañellas	Josep	<i>el Calaf</i>	Colla Nova
Monné Alarcón	Joan	<i>Mora</i>	Colla Nova
Montserrat Sesplugues	Lluís	<i>Lluís de l'hort dels Alls</i>	Colla Vella
Nolla Batista	Josep		Colla Vella
Odina Casanovas	Manuel	<i>Pigadet o Manel de les gasoses</i>	Colla Nova
Pairot Fabra	Jaume	<i>Pairot</i>	Colla Nova
Pairot Fabra	Joan Baptista		Colla Nova

¹⁵³⁷ Andreu Montserrat Guasch, net de Josep Mª Guasch Magriñà, afirmava que el seu avi havia anat sempre amb la Colla Nova, i que acabà la seva vida de casteller amb la Colla Vella. Vegeu “Entrevista”. Foc Nou, Valls, nº 17, juny 1987, pàgines 10 i 11.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla
Pallarès Bartra ¹⁵³⁸	Ramon	<i>Titànic</i>	Colla Vella i Nova
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>	Colla Vella
Pàmies Giró	Joan		Colla Vella
Parés Batalla	Albert	<i>Esbert de Parés (fill)</i>	Colla Vella
Parés Domènech	Francesc	<i>Cisco de Parés</i>	Colla Vella
Parés Güell	Albert	<i>Esbert de Parés</i>	Colla Vella
Parés Güell	Rafel	<i>Rafel de Parés</i>	Colla Vella
Parés Plana	Pau	<i>Pau de Parés</i>	Colla Vella
Pena Gavalvà	Joan	<i>Ros de Xamali</i>	Colla Vella
Pena Tondo	Ramon	<i>Pau de l'Angeló</i>	Colla Vella
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris</i>	Colla Vella
Pi Cibergans	Josep M	<i>Minairo</i>	Colla Vella
Pi Puntijoch	Agustí	<i>Minairo fill</i>	Colla Vella
Pi Saperas	Pere	<i>Peret de les Animes</i>	Colla Nova
Piñas Vidal	Josep	<i>Pep de Coies</i>	Colla Vella
Piñas Vidal	Jaume	<i>Jaume de Coies</i>	Colla Vella
Plana Cucurull	Joan	<i>Negret</i>	Colla Vella
Plana Cucurull	Josep	<i>Negret</i>	Colla Vella
Plana Vallvé	Pau	<i>Pau del Ganxo</i>	Colla Vella
Poblet Romeu	Isidre		Colla Vella
Poblet Solé	Pere	<i>Peret Poblet</i>	Colla Vella
Pons i Güixens	Josep	<i>Vell Xerrambec</i>	Colla Nova
Pons Ivern	Salvador	<i>Xerrambec o Xeroviu</i>	Colla Nova
Pradies Martí	Fermí		Colla Nova
Rafí Masallas	Josep	<i>Pep de Rafí</i>	Colla Vella
Rius Calvet	Joaquim	<i>Quim del Beco</i>	Colla Nova
Rius Calvet	Pau	<i>Pau del Beco</i>	Colla Nova
Rius Vallverdú	Salvador		Colla Nova
Rius Vallverdú	Josep	<i>Pepito</i>	Colla Nova
Robusté Santacana	Lluís	<i>Cap Blanc</i>	Colla Nova
Roca Miquel	Joan	<i>Dolçures</i>	Colla Vella
Rodon Llach	Robert	<i>Berto</i>	Colla Vella
Rodríguez Fortuny	Josep	<i>el Llegost</i>	Colla Vella
Sanromà Español	Francesc	<i>Balera</i>	Colla Vella
Sans Roig	Josep	<i>Sereno de llauna</i>	Colla Vella

¹⁵³⁸ Ramón Pallarés Bartra, segons una imatge de grup de l'any 1930 que es conserva al CEDOCA a Valls, formava part de la Colla Vella, mentre que a una altra fotografia de grup de la Colla Nova del concurs de Tarragona de 1933, hi apareix com a casteller d'aquesta.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla
Saumoy Vallès	Abdon	<i>Abdon de la Bisbal</i>	Colla Vella
Secall Garcia	Josep	<i>Pep del Roig</i>	Colla Vella
Secall Suñé	Joan	<i>Roig del carrer Nou</i>	Colla Nova
Segalà	Joan		Colla Nova
Serra Amalia	Celestino	<i>Celestino del llavi partit</i>	Colla Vella
Serra Fochl	Pere	<i>Serra de l'ull</i>	Colla Vella
Serra Mariné	Pere	<i>Genillo</i>	Colla Vella
Serra Plana	Alfonso	<i>Genillo fill</i>	Colla Vella
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>	Colla Vella
Solé Civit	Magí	<i>Magí de la Societat</i>	Colla Vella
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>	Colla Nova
Suau Rovirosa	Julià	<i>El Pallaso de l'Arboç</i>	Colla Nova
Terreu Espés	Miquel	<i>Miquelet</i>	Colla Vella
Terreu Tomas	Manuel	<i>Manyo</i>	Colla Vella
Tondo Diaz	Àngel	<i>Àngel de Rabassó (fill)</i>	Colla Vella
Tondo Dilla	Joan	<i>Isidret de Rabassó</i>	Colla Vella
Tondo Dilla	Ramon	<i>Gravat de Rabassó</i>	Colla Vella
Tous Balsells	Ignasi	<i>Dotze hores</i>	Colla Vella
Traveria	Ricardo	<i>Gilet (dels Caneles del Vendrell)</i>	Colla Nova
Trenchs Mestres	Joan	<i>Romo</i>	Colla Nova
Vallès Badia	Eduard	<i>Vallès II de l'Arboç</i>	Colla Vella
Vallès Badia	Toribi	<i>Vallès I de l'Arboç</i>	Colla Vella
Vallverdú Roig	Agustí	<i>Correuet</i>	Colla Nova
Vallverdú Segarra	Agustí	<i>Correu</i>	Colla Nova
Valverde Alonso	Gumersindo	<i>Xato</i>	Colla Nova
Vendrell Gibert	Joan		Colla Vella
Vendrell Montserrat	Joan	<i>Les Alles</i>	Colla Vella
Vendrell Montserrat	Francesc	<i>Cisco de les alles</i>	Colla Vella
Vilanova Mateu	Enric	<i>Pebroter gran</i>	Colla Nova
Vilanova Mateu	Anton	<i>Pebroter</i>	Colla Nova
Viñas i Martorell	Jaume		Colla Vella
Vives Domingo	Anton	<i>Culetes</i>	Colla Vella
	Alfons	<i>el Titus (Caneles del Vendrell)</i>	Colla Nova

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Annex nº 5: Relació de castellers morts durant la guerra i la colla amb que anaven:

Cognoms	Nom	Renom	Colla	Causa de la mort
Aguilar Riudor	Llorenç	<i>Escura xemeneies</i>	Colla Vella	Acció de guerra
Aguilar Riudor	Francesc	<i>Cisco de l'escura xemeneies</i>	Colla Vella	Acció de guerra
Esvertit i Forcada	Salvador	<i>Pitxet</i>	Colla Nova	Mort a Mauthausen
Ferré Miró ¹⁵³⁹	Antoni	<i>Belltall</i>	Colla Vella	Acció de guerra
Gazo Fargas	Francesc	<i>Romul</i>	Colla Vella	Violència revolucionària i repressió reraguarda
Giró Serra ¹⁵⁴⁰	Ramon		Colla Vella	Acció de guerra
Grivé (Gilet) ¹⁵⁴¹	Francesc		Colla Vella	Acció de guerra
Grivé Grivé	Rafel	<i>Gilet</i>	Colla Vella	Repressió franquista
Isern Agustench	Salvador	<i>Montañés</i>	Colla Nova	Repressió franquista
Mitjans i Cañellas	Josep	<i>el Calaf</i>	Colla Nova	Repressió franquista
Pairot (Peirot) Fabra	Jaume	<i>Pairot</i>	Colla Nova	Repressió franquista
Poblet Romeu	Isidre		Colla Vella	Acció de guerra
Robusté Santacana	Lluís	<i>cap blanc</i>	Colla Nova	Acció de guerra
Serra Plana	Alfonso	<i>Janillo fill</i>	Colla Vella	Acció de guerra
Vives Domingo	Anton		Colla Vella	Acció de guerra

Font: de l'autor, a partir de la documentació següent¹⁵⁴².

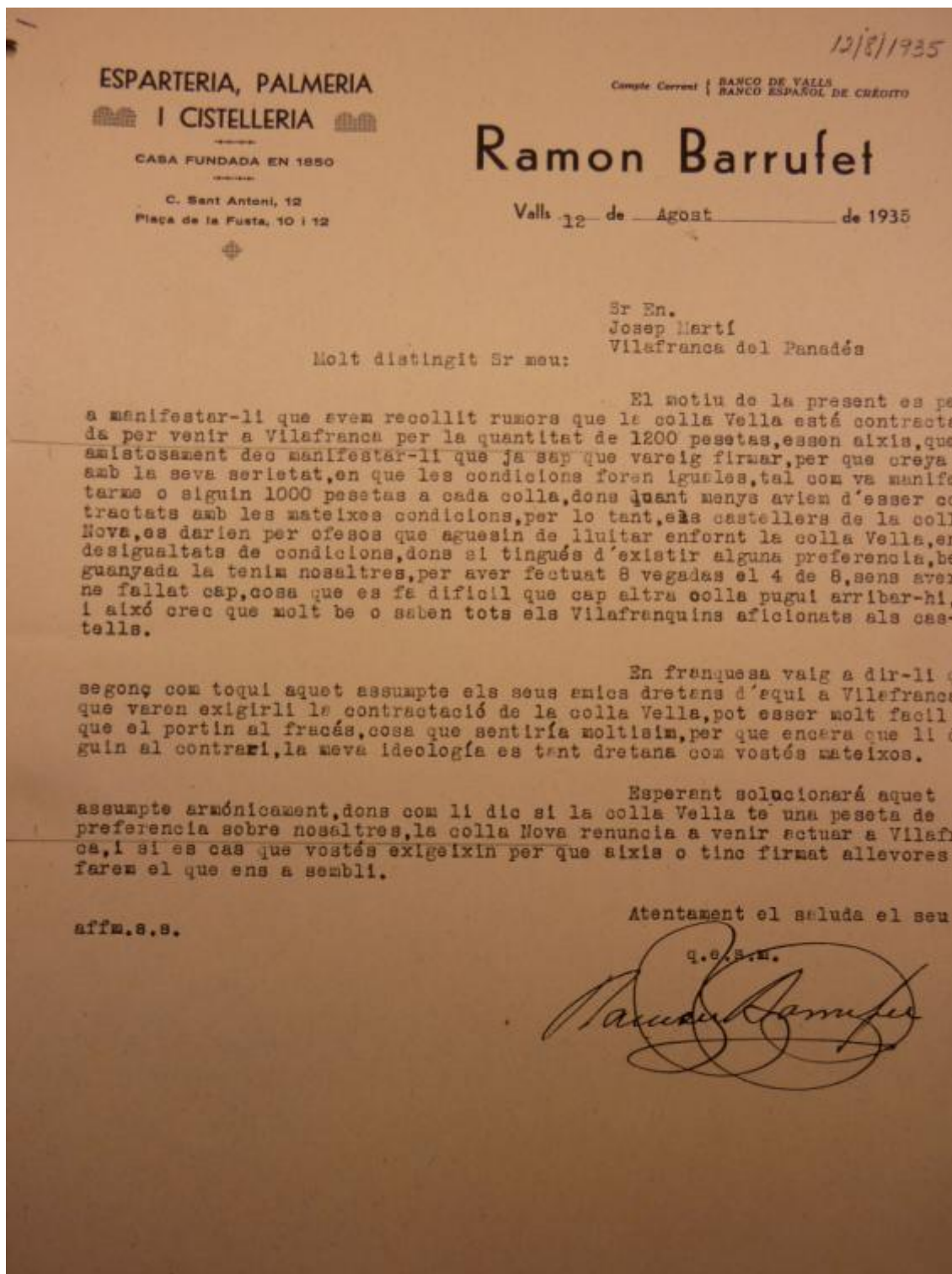
¹⁵³⁹ Antoni Ferré Miró no apareix al llistat com a casteller durant la dècada de 1930 perquè no he localitzat cap referència documental que ho acrediti, però algunes fonts orals han corroborat que segurament feia castells amb els seu germà Pere Ferré Miró "Peret de Belltall".

¹⁵⁴⁰ Ramón Giró Serra no apareix al llistat com a casteller durant la dècada de 1930 perquè no he localitzat cap referència documental que ho acrediti, però algunes fonts orals han corroborat que segurament feia castells amb els seu germà Josep Giró Serra "Claret".

¹⁵⁴¹ Francesc Grivé "Gilet" no apareix al llistat com a casteller durant la dècada de 1930 perquè no he localitzat cap referència documental que ho acrediti, però algunes fonts orals han corroborat que segurament feia castells amb els seus germans, Francesc i Rafel Grivé Grivé, aquest darrer també va morir.

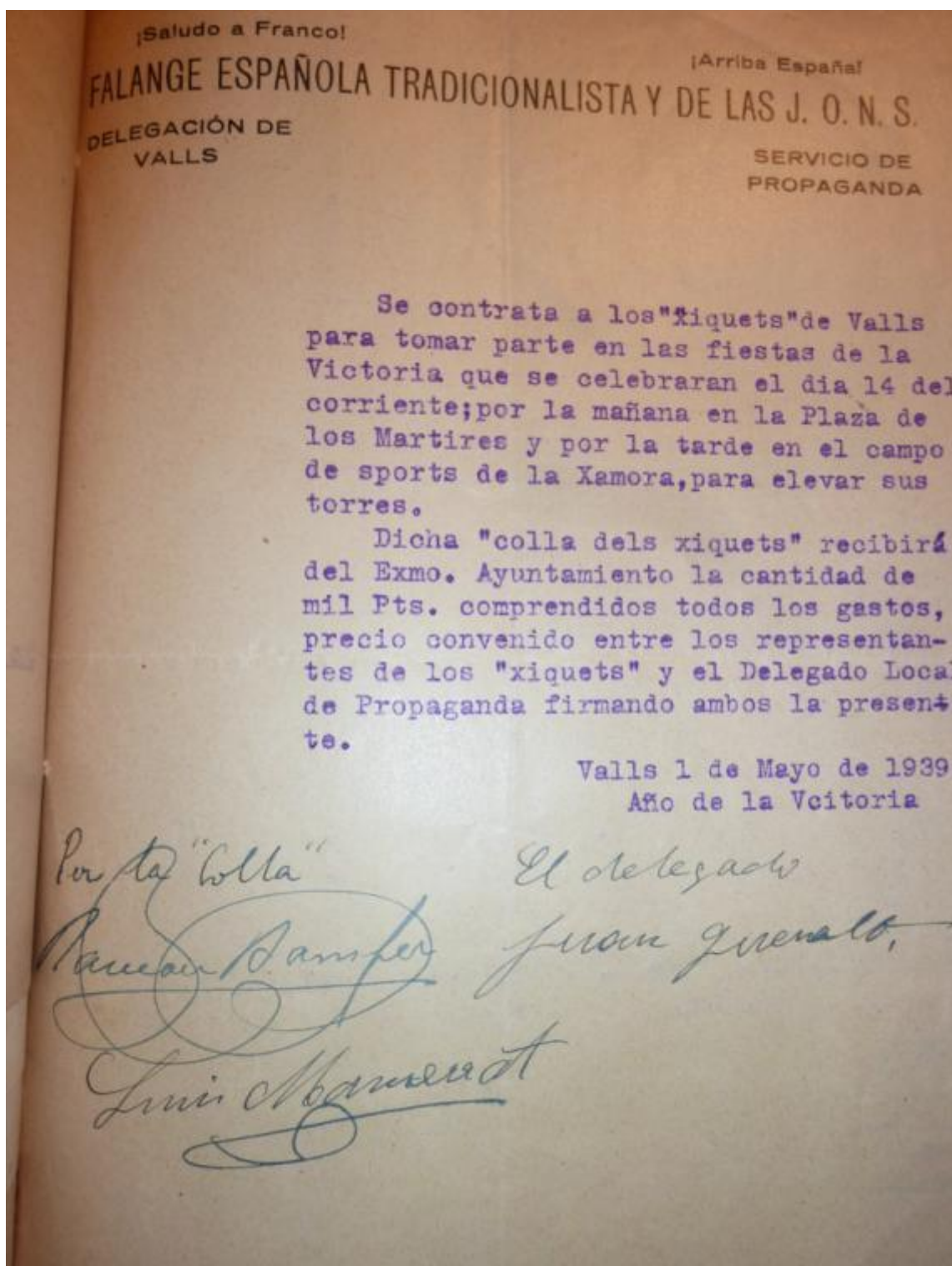
¹⁵⁴² Elaborat a partir de l'anàlisi del llistat elaborat amb els castellers de la dècada de 1930 i SOLÉ ALTARRIBA, Enric; ANDREU ROSES, Mercè; ZEPEDA ITURRIETA, Joan Robert: *Cost humà de la guerra civil (1936-1953) a l'Alt Camp*. Centre d'Història Contemporània de Catalunya, des de <http://www15.gencat.cat/cchgcc/AppJava/pages/index.jsf> [29 d'abril de 2013].

Annex nº 6: Carta de Ramon Barrufet a Josep Martí per organitzar una actuació a Vilafranca, del 12/08/1935:

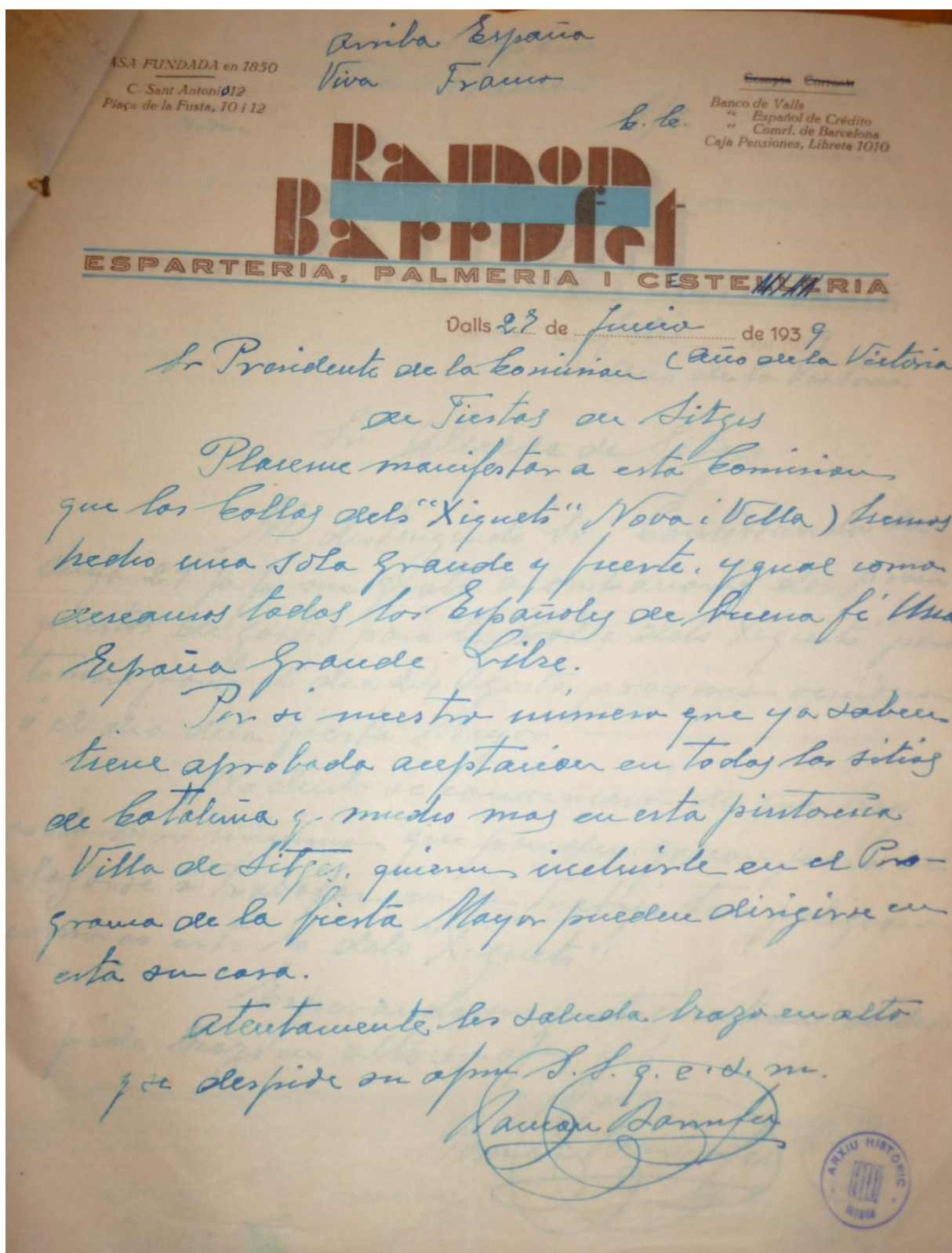
Font: CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950. Valls.

Annex nº 7: Contracte entre el delegat local de propaganda de FALANGE de Valls i els representants de la Colla Unificada, del 01/05/1939:

Font: ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 2094.

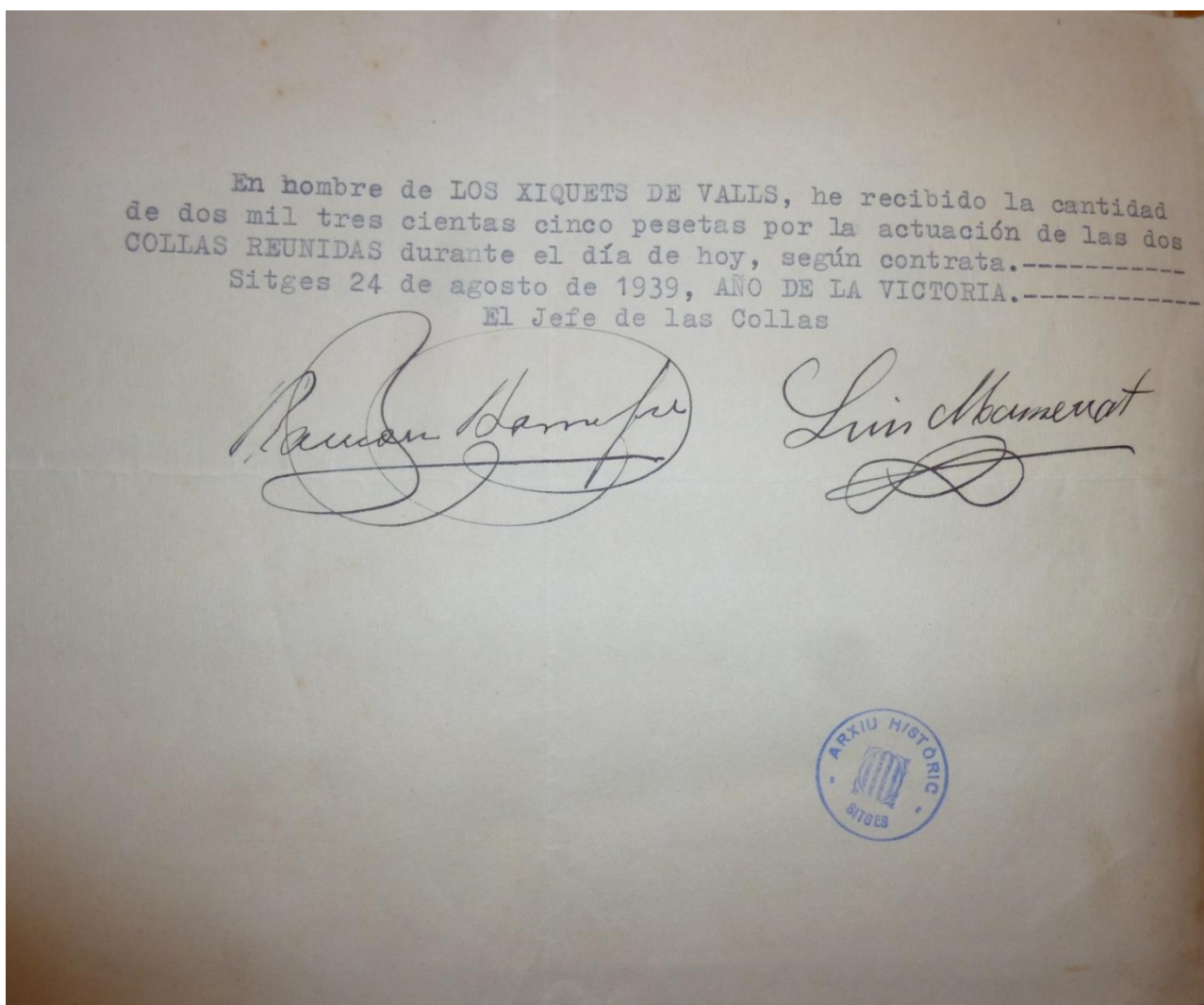
Annex nº 8: Carta de Ramon Barrufet a l'Alcalde de Sitges, del 27/06/1939:

Font: AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Expedient 1939.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Annex nº 9: Rebut signat per Ramon Barrufet i Lluís Montserrat per l'actuació realitzada a Sitges, del 24/08/1939:

Font: AMS. Caixa Festa Major 1939-1955. Expedient 1939.

Annex nº 10: Josep Maria Fàbregas Cistere, Reflexions davant el retrat d'un jerarca:

Joan Ventura i Solé el va descriure així:

«Entre la diversitat de persones que el canvi de sistema polític va donar a conèixer inicialment com a rectors dirigents de la vida local, no destacà un cap de brot visible fins que feu aparició la figura de Josep M. Fàbregas i Cisteré, un jove vallenc nat el dia 6 d'abril de 1914, fill d'una família modesta de la classe mitjana, que havia estudiat al col·legi dels germans de Sant Gabriel.

En esclatar la guerra civil l'any 1936, fou mobilitzat per incorporar-se a l'exèrcit de la república. En un moment que devia considerar oportú, desertà d'aquestes files i passà a la zona franquista, on fou promocionat dins de l'exèrcit amb el grau d'alferes provisional. Un cop finalitzada la contesa, començà a bellugar-se dins l'organització de FET y de las JONS i, el maig de 1940, la superioritat el designava alcalde de la ciutat de Valls. En aquell temps es pogué llicenciar en dret.

Era una ocasió única per a que el jove falangista de 26 anys per iniciar una carrera política on podia assolir fites importants. La seva habilitat per cuitar dins els sectors que gaudien de privilegis i de domini als pobles de la comarca, li permeté anar puntuant favors i simpaties entre persones que miraven aquell producte humà com una mixtura de simpatia, intel·ligència, educació, capacitat de govern i bona planta. Així, conquerí la voluntat d'aquells que podien ajudar-lo en l'escalada en direcció del setial de Procurador en Cortes. El falangista Fàbregas era, per a la ciutat vallenc i per als pobles de l'Alt Camp, el personatge emblemàtic que donava la mida exacta de com havia de ser un polític del partit únic a l'hora d'exercir en una alcaldia a la qual s'accedia digitalment i on es podia treballar sense témer els paranys d'una oposició. Era caut davant dels càrrecs de rang superior, i autoritari quan es dirigia a subordinats de nivell inferior. Josep M. Fàbregas s'ocupà molt de controlar tots els ressorts de la ciutat i, de la mateixa forma que coneixia i participava en les interioritats de la vida municipal, feia arribar els seus tentacles a entitats com la Cooperativa Agrícola, o és “dignava” a presidir totes les institucions que podien incidir en l'activitat local, malgrat fos la revista Cultura o el setmanari Juventud. A la junta d'obres del temple de Sant Joan, no hi pogué assolir la vice-presidència fins al març de 1947. Presidí el Patronat de l'Escola de Treball i altres institucions de dependència municipal. Fou membre dels patronats dels monestirs de Poblet i de Santes Creus, per la representativitat que com a batlle i diputat provincial li corresponia.

Aquest control de l'activitat local podia analitzar-se des de diversos angles. Si d'una banda es podia interpretar com una prova d'arrogància juvenívola, amb la seva ubiqüitat també satisfesia una vanitat personal que li donava ales per considerar-se el primer i el millor en tot. I obrava amb tota la raó, ja que el seu poder el situava en les millors condicions a l'hora de negociar i parlamentar amb governadors i caps de departament de la Jefatura Provincial del Movimiento. Per això tothom li confiava el favor de resoldre el més ínfim problema. Així anà consolidant-se en l'escala jeràrquica del Partido aquell xicot, encara jove, que va tenir l'habilitat de fer-se respectar, de grat o per força, per tots els qui és mostraven reticents a acceptar les "alcaldades" que ja es permetia de prodigar. Era un home al qual necessitaven els comerciants què, en el tripijoc del mercat de soterrani, tramitaven la concessió de guies, passis o qualsevol document que permetia la franquícia en molts controls; el necessitaven els familiars de gent empresonada; el necessitaven els ensenyants, les institucions Religioses, els esportistes. A més, comptava amb el suport incondicional d'un conjunt de camaradas franquistas de la darrera fornada que li aplaudien les gestes, li reien els acudits i l'acompanyaven en els recers nocturns al voltant de la taula d'un restaurant que és féu popular pel què s'hi menjava, pel que s'hi parlava i pels debats incerts que sorgien fins a altes hores de la nit i en els quals tots els amics presents i podien prendre cartes. Alguns dels més assidus van acostumar-se a retirar massa tard a descansar i d'això se'n van ressentir alguns negocis.

Fàbregas fou un home que es preocupava per estar al dia i estudiava tots els temes que podien mantenir-lo en un nivell cultural que li donaria llustre per alternar sense fer el ridícul. La gent de la seva edat, que contemplava amb escepticisme l'evolució del vell company de classe, no acaba de creure's que Fàbregas fos un falangista convençut. Deien que li faltava pedigrí, però que amb habilitat s'havia adaptat a la parafernàlia del movimiento i havia deixat de moment estacionades les idees liberals amb les quals va combregar els dies de la seva joventut. Ho sabia dissimular, no hi ha dubte, tota vegada que, quan no es notava perill de delació, obviava les normes rigoroses que s'havien establert contra l'ús de la llengua catalana i la seva conversa sempre es feia en català.

Fou un batlle que entrà a l'ajuntament disposat a deixar constància històrica de la seva capacitat com administrador públic. No pogué acomplir massa aviat el seu objectiu, ni tan sols amb motiu d'escaure's la celebració de les festes de la Candela de 1941, vuit mesos després del seu nomenament. La manca de diners l'obligà a sortir del pas amb

una programació limitada, només amb l'esperança d'aprofitar la primera ocasió. Ell se sentia fort al setial i, seguint la línia iniciada per les gestores que el van precedir, reforçà i consolidà la presència dels missioners del Cor de Maria a l'edifici del Carme, i afavorí la recuperació de l'Escola de Treball. Ja hem dit que Fàbregas sentia una forta inclinació pel fet cultural. Però era una activitat que no podia desenvolupar amb tota la puresa del món si l'havia de encarrilar pels vials d'organitzacions domesticades com eren el Frente de Juventudes, el SEU o la Sección Femenina, que és bellugaven controlades per comandaments i monitors vinguts de fora de la vila amb entrevistes de doctrina joseantoniana. Potser per això donà facilitats per a la recuperació de l'antiga Associació d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola del Treball perquè dins els límits de prudència necessaris, pogués ser legalitzada i ell, així, prosseguís practicant les activitats que li eren pròpies mitjançant diverses seccions. Les classes de dibuix i de pintura que a l'Escola de Treball havien iniciat els artistes Josep M. Tost, Eduard Castells i Josep Busquets van propiciar la florida d'uns nous alumnes preocupats per les incidències de l'art, els quals, amb l'empenta pròpia de la gent jove, van crear la penya artística l'Olla, que influí notablement en la vida artística local.

El batlle Fàbregas es trobava bé entre aquesta gent, per que li oferia la passivitat d'una conversa lliure, sense reverències ni submissions per a ningú. Era un lloc on podia exposar el seu punt de vista respecte de l'art modern, perquè aquells joves ja s'havien estudiat la situació dels ismes i coneixien amb amplitud tot el procés evolutiu dels Picasso, Miró, Dalí, Matisse. Indirectament, demostrava que ell també era un home cultivat. Així mateix, comptava amb uns antecedents teatrals que volgué reivindicar, en aquesta línia constant d'arrodonir la pròpia imatge. Abans de la guerra havia fet teatre al col·legi del germans de Sant Gabriel. L'any 1935 va escriure el llibret d'una peça "arrevistada" amb el títol de Mascarada, que fou musicada pel també jove vallenc Josep Gelambí i Sans. La representà el Grup Guimerà durant els dies de carnaval, en el decurs de diverses sessions que emplenaren cada dia el Teatre Principal. En aquest temps de la seva alcaldia, decidí escriure un llibret per a una sarsuela que, sota el títol de La Canción del terruño, posava en joc una història d'amor, odis i venjances, a més de ser un cant a la fe i al patriotisme amb un rerefons de la Guerra del Francès i la batalla del Pont de Goi. També hi posa música Josep Gelambí, i l'obra fou representada diverses vegades amb èxit als escenaris de Valls, Barcelona i algun poble de la comarca.

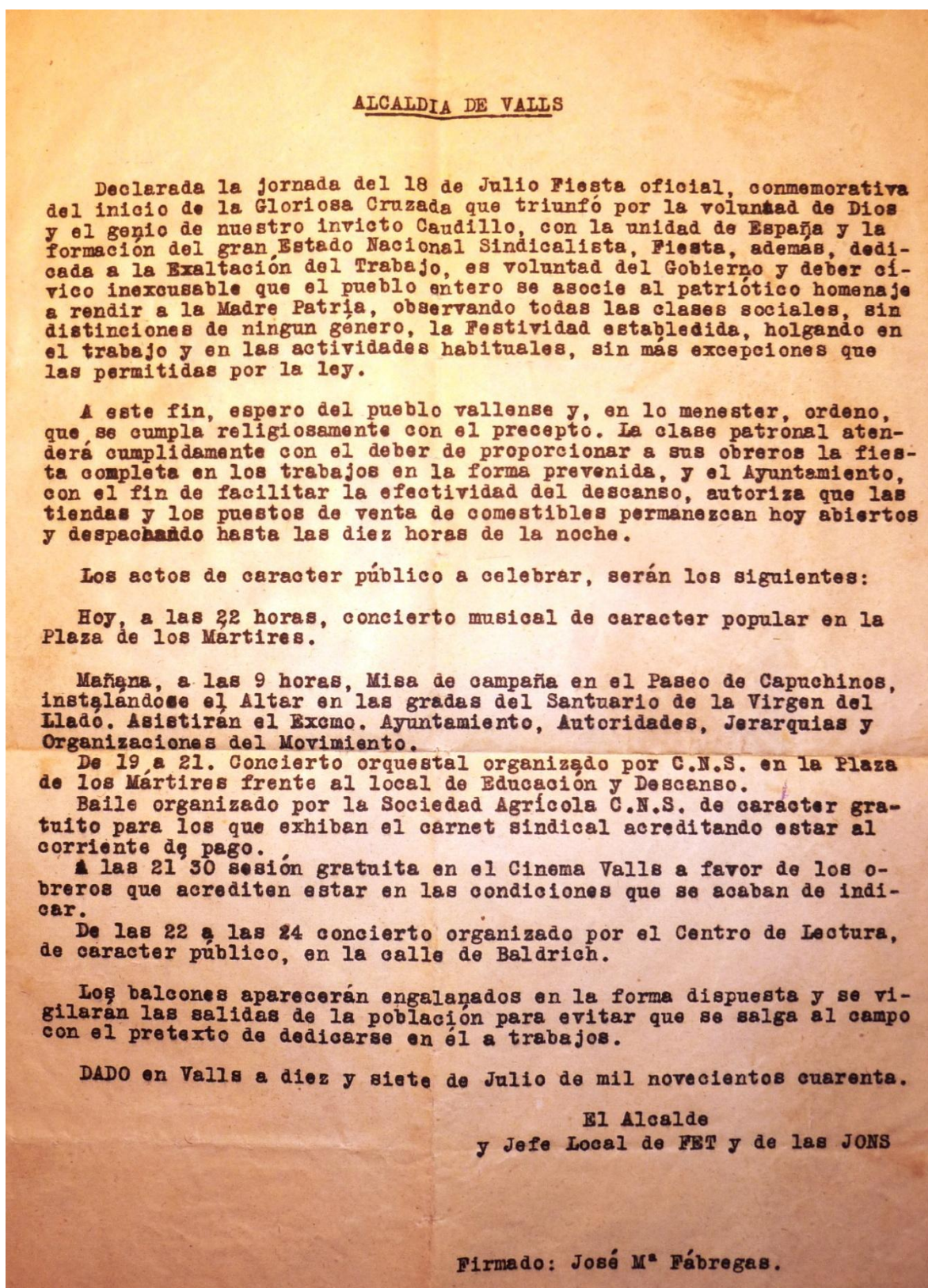
Era una altra forma de donar a conèixer la seva figura. Sense necessitat d'utilitzar els recursos i atributs que podia exhibir com a jefe local del Movimiento y alcalde de Valls. En tot cas, aquesta eina era un darrer mitjà si, per alguna raó, algú oblidava que ell era la primera autoritat. (...).

La ciutat anà seguint el ritme de retrobament dins el marc del treball, els negocis, la indústria i el comerç, malgrat les dificultats agreujades per la manca de subsistències, cosa que obligava a in comptables sacrificis. Des de l'Ajuntament, el batlle Fàbregas anà guanyant punts en introduir-se en institucions del poder per aconseguir ajuts que propiciaren la restauració de la Casa de la Vila, la construcció d'una piscina al Vilar, l'elevació de les aigües, l'adaptació de l'edifici del quarter per dedicar-lo al bon funcionament de l'Escola del Treball i la urbanització del Pati com a pòrtic de les festes Decennals de la Candela de 1951 que, en opinió dels més vells de la població, van ser les més fastuoses que mai no s'haguessin vist.

La forma i l'estil de governar d'aquest vallenc que imposava dissimuladament els mecanismes arbitraris de l'època, tot revestint-los amb una capa semblantment democràtica, van mantenir-lo al poder durant vint anys, fins que un dia la bona estrella començà a declinar. L'equip de col·laboradors inicials i els que en successives incorporacions que s'anaven renovant és posaven al seu servei treballant en el fons, moltes vegades anònimament, amb l'únic desig de satisfer el jefe tot servint el poble. Gràcies a la constància d'alguns d'aquests homes s'implantà la celebració dels mercats de la fruita (Firagost), els mercats de bestiar, les solemnitats de la setmana Santa, l'organització de la colla castellera la Muixerra, els equips de futbol, el teatre d'aficionats, la realització de l'altar de Sant Joan i algunes coses més. S'havia realitzat un lloable esforç, però Fàbregas es trobava rodolant costa avall, potser asfixiat per la xafogor de la glòria i el poder. El pes de les condecoracions que havia rebut, l'aplaudiment i l'afalac constant dels seus camarades van insuflar-lo danyosament, fins a uns límits de fer-li creure que podien exercir l'alternança en els càrrecs del poder utilitzant idèntiques fórmules de llibertat en el tracte. Al Consejo Provincial del Movimiento s'enfrontà amb un governador de caràcter dur i despòtic, el qual no admetia insubordinacions ni opinions que poguessin deteriorar cap interstici de la seva figura. El mes d'octubre de 1960 era rellevat a l'alcaldia i es quedà, de moment, només en el càrrec de Delegado Provincial de Organizaciones del Movimiento».

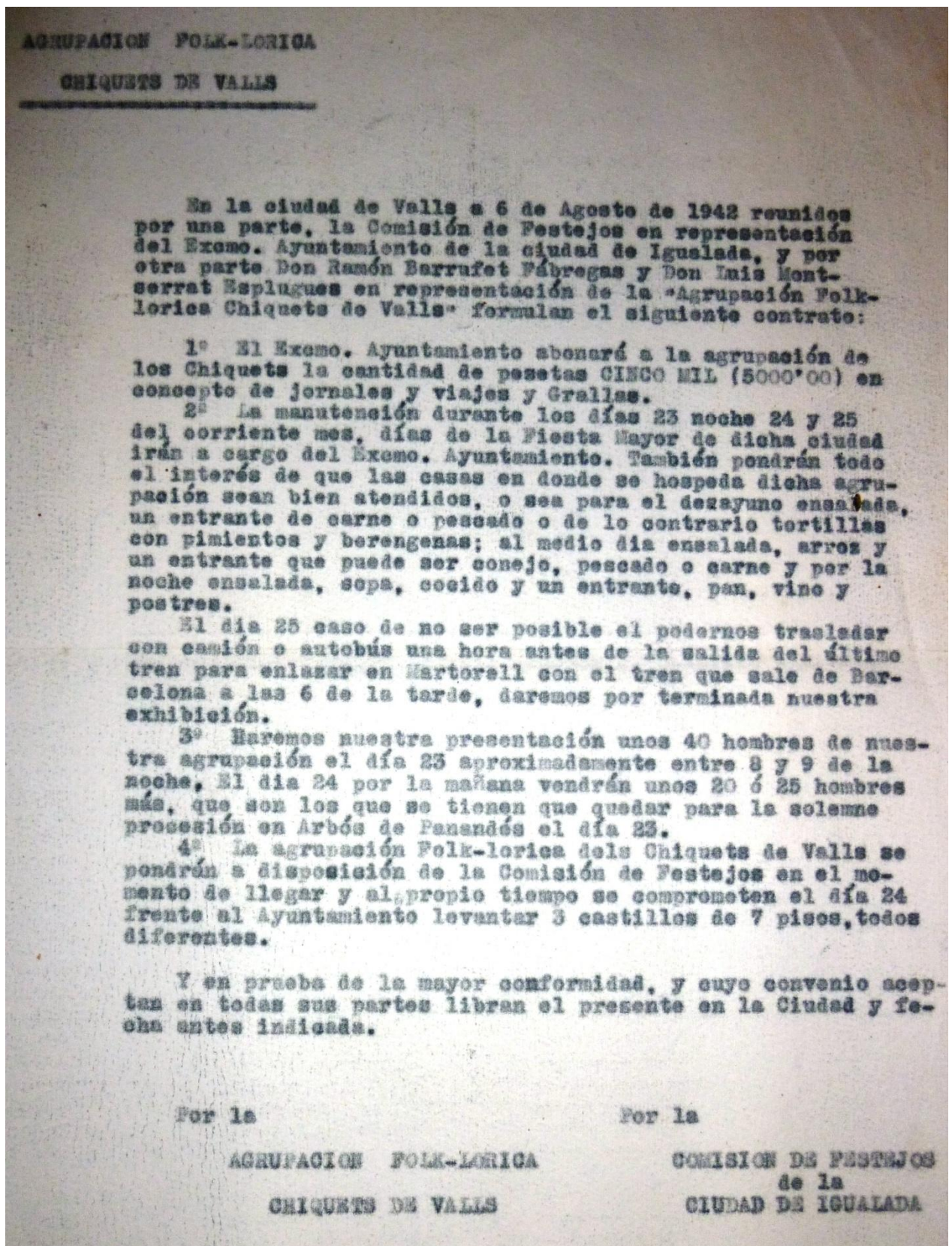
Font: VENTURA SOLÉ, Joan: op. cit., Consell Comarcal de l'Alt Camp, 1993, pàgines 109-113.

Annex nº 11: Ban de l'Alcalde Fàbregas per preparar la festa del 18 de juliol de 1940:

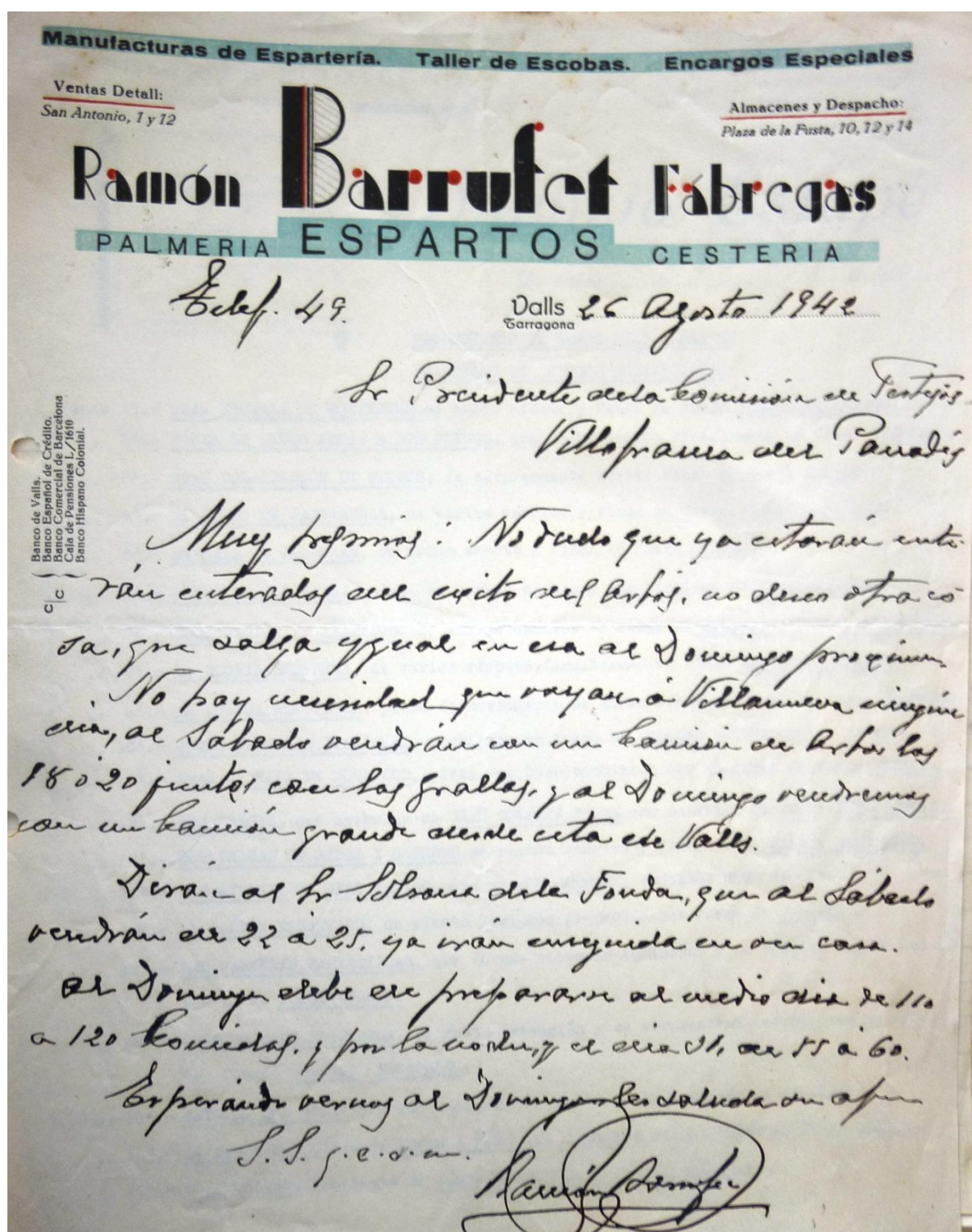
Font: ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 305. Ban del 17/07/1940.

Annex nº 12: Contracte entre l'Agrupació folklòrica dels Xiquets de Valls i la Comissió de Festes d'Igualada, del 06/08/1942:

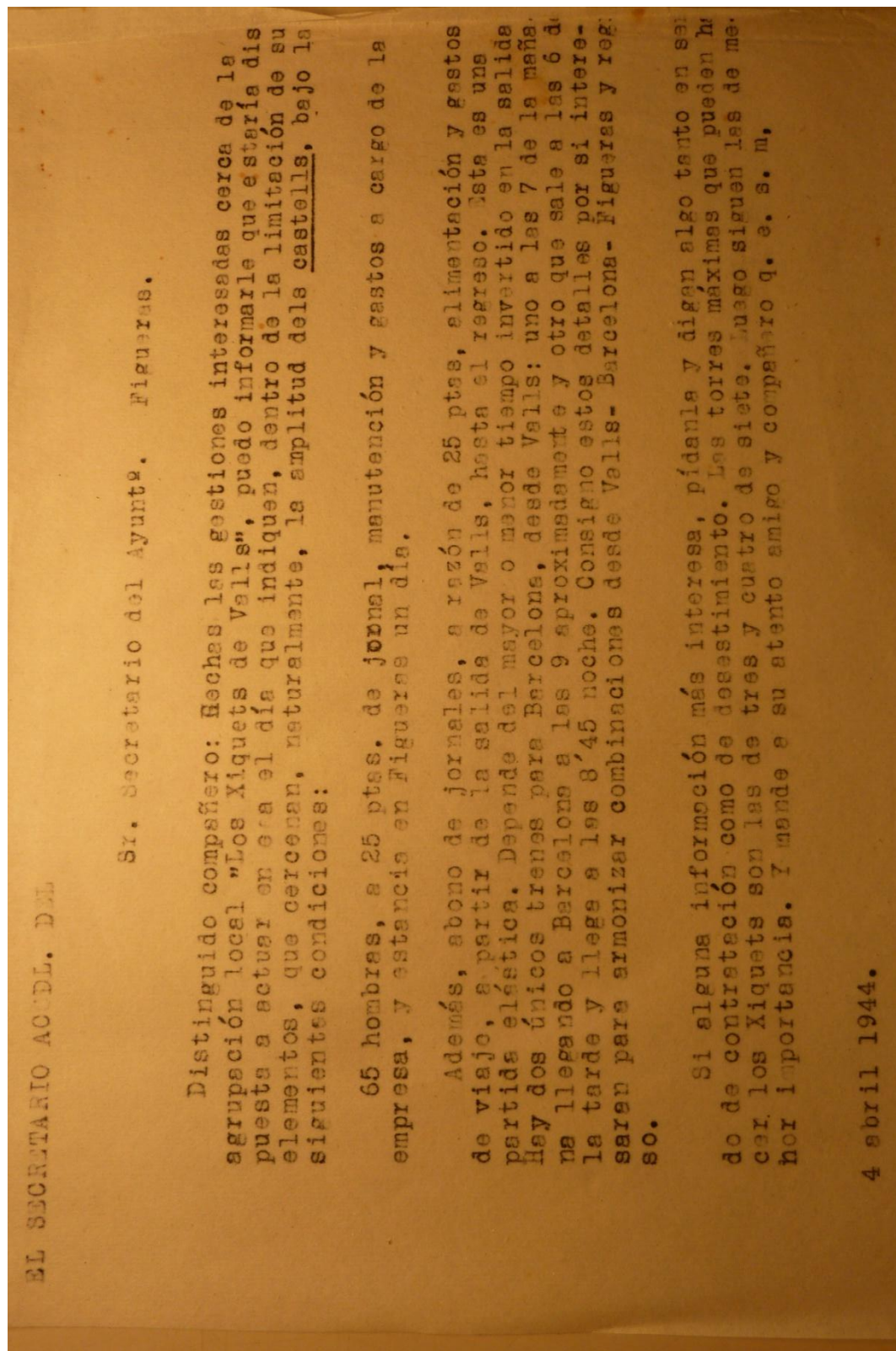
Font: Arxiu Personal Jordi Gasque.

Annex nº 13: Carta de Ramon Barrufet a la Comissió de Festes de Vilafranca del Penedès, del 26/08/1942:

Font: ACAP. Fons Municipal de Vilafranca. Signatura E-7-6857.

Annex nº 14: Carta del secretari de l'Ajuntament de Valls al de Figueres amb el pressupost per actuar-hi, del 04/04/1944:

Annex nº 15: Qüestionari de la Caja Nacional de Seguro de Accidentes del Trabajo, del 04/07/1946:

A. 134

Caja Nacional de Seguro de Accidentes del Trabajo

(Creada por el Instituto Nacional de Previsión, en virtud de Ley de 8 de octubre de 1932)

Apartado de Correos 420 - Avenida del Generalísimo, 14 - Madrid - Teléfonos 53939
66190

PROPOSICION GENERAL DE SEGURO

CONTRA LOS RIESGOS DE ACCIDENTES DEL TRABAJO

392

INSTRUCCIONES PARA CONTESTAR A ESTE CUESTIONARIO

- 1.ª Es indispensable, para la interpretación exacta de la proposición de seguro, contestar las preguntas impresas a continuación, en la forma más detallada y concienzuda posible.
- 2.ª Para evitarse el inconveniente de preguntas e informaciones complementarias, en el caso en que la Caja aprecie que las respuestas dadas sean incompletas o inexactas, es indispensable, ante todo, leer previamente este cuestionario, con objeto de darse perfecta cuenta de su extensión y contenido.
- 3.ª Todas las preguntas deberán ser contestadas, excepto aquellas que no guarden relación con el seguro propuesto, las que, en la parte correspondiente a la respuesta, se contestarán con la palabra «nada».
- 4.ª Las contestaciones deben referirse a las condiciones normales de la explotación.
- 5.ª Conviene que el proponente extienda este documento por duplicado, conservando un ejemplar en su poder hasta la extinción del contrato correspondiente.

CUESTIONARIO

Contratante: D. PATRONATO "XIQUETS DE VALLS" adherido a EDUCACION Y DESCANSO.

Domicilio: { calle: P. Màrtires
Ayuntamiento de: VALLS Provincia: TARRAGONA

PREGUNTAS	RESPUESTAS																					
1. - Riesgos a asegurar..... <small>(Dígase incapacidad permanente o muerte o seguro a todo riesgo.)</small>	seguro completo																					
2. - Trabajo, industria o comercio que va a ser objeto del seguro..... <small>(Enumérense por conceptos, desglosándolos cuando comprendan más de un riesgo.)</small>	no es un trabajo industrial o comercial sino de exhibición, manifestación del folclore local que consiste en levantar torres humanas, unos individuos denominados "XIQUETS DE VALLS", agrupación antiquísima de esta ciudad que actúa en las festividades.																					
3. - Situación del riesgo o riesgos a cubrir.....	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"><thead><tr><th style="width: 33%; text-align: center;">LABORES</th><th style="width: 33%; text-align: center;">LOCALIDAD</th><th style="width: 33%; text-align: center;">PROVINCIA</th></tr></thead><tbody><tr><td colspan="3">en Valls y lugares donde los contraten</td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr></tbody></table>	LABORES	LOCALIDAD	PROVINCIA	en Valls y lugares donde los contraten																	
LABORES	LOCALIDAD	PROVINCIA																				
en Valls y lugares donde los contraten																						

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

4. - Clase y número de máquinas que utiliza	nada
Fuerza motriz que emplea	nada
5. - Por la naturaleza de la industria ¿puede producirse polvo, gas, emanaciones, etc.?	nada
¿Han sufrido sus obreros algún accidente calificado de intoxicación aguda o crónica?	nada
¿Ha tenido alguno de sus obreros accidentes calificados de enfermedad profesional?	nada
6. - ¿Es ocupado el personal del contratante fuera de los centros normales de trabajo?	en la localidad y fuera de ella
(Caso afirmativo, expresar la clase de labor que ejecuta, número de operarios dedicados a cada trabajo, localidad y salario medio.)	
7. - Entre el personal propuesto para el seguro ¿hay alguno que haga uso, por razón del servicio de transporte, de bicicleta, motocicleta, automóvil o de otro medio de locomoción?	no
(Caso afirmativo, expresar vehículo, número de operarios ocupados en este servicio y jornal medio.)	
8. - ¿Cuál es la duración normal de la jornada de trabajo?	no tiene duración determinada
¿Es costumbre trabajar horas extraordinarias?	en algunas ocasiones
Indique si todas las labores duran el año completo o si sólo algunas	solo algunas
Determine temporada por labor realizada	nada
9. - ¿Se hace uso en sus labores de materias explosivas, inflamables, tóxicas, ácidas o cáusticas?	no
(Caso afirmativo, detallarlas y expresar la razón de su uso.)	
10. - ¿Da el proponente parte de sus trabajos a subarrendatarios o destajistas?	nada
(En caso afirmativo, indicar los nombres y apellidos de los encargados del trabajo.)	
11. - ¿Trabajan los subarrendatarios o destajistas en los talleres del proponente o en taller propio?	nada
(En el primer caso, como si se tratara de obreros a jornal, inclúyalos en el lugar correspondiente de la proposición, computándoles un salario equivalente al medio de su categoría, y si excediera de éste la diferencia cómputela como devengos complementarios.)	
(En el segundo caso, determine los trabajos por contrata y el nombre del contratista, precisando si éste tiene concertado el seguro y con qué entidad.)	

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

	Nombre y apellidos de los operarios, familiares del proponente	Jornales	
		Ptas.	Cts.
12. - ¿Comprenderá el seguro a algún pariente del proponente? (Caso afirmativo, consígnese su nombre y apellidos y jornal.)	nada		
13. - ¿Cumple el proponente lo que preceptúan las disposiciones legales en materia de trabajo en general y previsión de accidentes?	si		
14. - Expresa el firmante las medidas de seguridad que ha adoptado para prevenir los accidentes.	todas las posibles		
15. - Entre las personas a asegurar, ¿hay algún inválido o mutilado, o con defectos corporales o afectados de enfermedad grave o específica? (Caso afirmativo, indicar su nombre y apellidos.)	nada		
16. - Indicar, si en los centros de trabajo existen puentes, ascensores, montacargas, pozos, cuevas, etc. . .	nada		
17. - ¿Tiene el proponente clínica instalada debidamente para atender a los accidentados? (Caso afirmativo, diga el personal facultativo que la sirve y lugar de su emplazamiento.) (Caso negativo, indique la distancia aproximada al puesto de socorro más próximo.)	nada		
18. - ¿Desde qué fecha ejerce la industria especificada el proponente?	El Patronato es de reciente constitución Los "Xiquets de Valls" existen desde tiempos inmemoriales.		
19. - Refiera a un plazo determinado que recuerde con exactitud los casos de incapacidad permanente y muerte por accidentes ocurridos en sus trabajos. . . Determine los salarios totales pagados durante ese plazo	ninguno Ptas.		
20. - La operación propuesta ¿ha sido rechazada por alguna entidad aseguradora? ¿Por qué causa? ¿Ha estado asegurado en alguna entidad? ¿Cuál de las dos partes ha rescindido el contrato? ¿Cuál era el último tipo de prima aplicado? Después del último tipo de prima que figura en el contrato ¿ha sido propuesto otro por la aseguradora? ¿A cuánto asciende?	no nada no ninguna nada no nada		
21. - Total anual aproximado de salarios que por término medio ha venido pagando el proponente en ejercicios anteriores.	Ptas. nada		

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

OBREROS QUE HA DE COMPRENDER EL SEGURO

Categorías o empleos	(1) Servicios	Números		Salario máximo por categoría	Salario mínimo por categoría	(2) Jornal medio diario	(3) Jornales o sueldos anuales por categoría	(4) Devengos com- plementarios anuales	Total de días de trabajo anual por categoría	(5) Total de retribuciones anuales por categoría
		Var.	Hem.							
	manuales	unos 50				25	unas 15000		unos 12 días	
Total de salarios anuales que han de considerarse para emitir la Póliza: Ptas. unas 15000										

22. - Fecha en que el proponente desea que surta efecto el seguro en la fecha que se indicará
Hora Día Mes Año

23. - Duración del contrato. por años 24. - Forma de pago de la prima ... Trimestral
(Anual, semestral o trimestral)

25. - Fecha de entrada de la proposición en la ~~Delegación~~ Agencia... Valls Hora 10¹⁵ Día 4 Mes Julio Año 1946

DECLARACIONES PARTICULARES DEL PROPONENTE

1ª Actúan solamente unas doce veces por año.
2ª Agrupación folk-lórica local antiquísima que no tiene caracter de explotación industrial sino simplemente festiva y de exhibición.
3ª Actúan unos 5 menores.
4^a El riesgo de accidentes es muy remoto. Solo muy de tarde en tarde a lo mas, debe lamentarse alguna ligera contusión.
5ª Las exhibiciones se practican en Valls y otros lugares.
6^a Se formalizará la póliza si el ofrecimiento de prima es aceptable

El que suscribe, después de haber leído las respuestas correspondientes a las preguntas que anteceden, que servirán de base y formarán parte integrante de la póliza, declara que dichas respuestas son verdaderas y que no se ha ocultado ni desfigurado detalle que pueda inducir a error a la Caja Nacional de Seguro de Accidentes del Trabajo en la apreciación de los riesgos cuyo seguro propone.

Valls 4 de julio de 1946

El proponente o Apoderado de la Empresa,
Por el Patronato de los
"Xiquets de Valls"

INFORME

Gestionado por el Agente en Valls José María Martín El Presidente, El Secretario, [Firma]

(1) Manuales o mecánicos.
(2) El jornal medio diario se obtiene dividiendo lo pagado por cada categoría entre el número de obreros de ella.
(3) Los jornales anuales se obtienen multiplicando el jornal medio diario por el número de obreros de cada grupo, y el producto por los días de jornal del año.
(4) Los que se perciben en especie, habitación, etc.
(5) Total de las casillas que corresponden a las llamadas 3 y 4

BARRIOS.-MADRID

Font: Arxiu Personal Jordi Gasque.

Annex nº 16: Llistat de Castellars que van actuar a la Festa Major de l'Arboç, 25/08/1946:

Festa de l'Arboç 25 agost 1946	
Juan Serra	25
Jedre Mabiné	25
Juan Claver	25
Juan Fiqueras	25
Antoni Sadme Juan	25
Jose Estellé	25
Jose Borrás	25
J. Borrás	25
V. Fabre	25
Jedoo Fabre	25
Jose Gens	25
Jose Genu	25
Luis Gori	25
M. Gori	25
P. Alach	25
M. Esteve	25
Juan Garcia	25
P. Gori	25
Poch Cubquó	25
Antonio Aguilar	25
Enrique Rius	3 75
Liqueras	5. 125
Benedicto Cebal	25
Jose Giso	25
Paul de Gisp	2 75
Ramon Serra	25
Maldia Mastelloro	25
Juan Collet	25
Juan Escuter	25
D. Fuguet	25
Lluïdal	25
P. Mallosqui	25
Jose Gofé	25
P. Solé Escutauet	25

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Esteve Jaume	25	Cisilo Bigorra	25
Ramon Gordo	25	Alcibiades Riera	25
Al. Ferré	25	Antoni Esteve i Jaume	25
Manuel Odina	25		
Juan Fontanilles	25		
Salvador Gordo	25		
Concepció Riera	25		
Jose Moner	25		
Jose Barbera	25		
M. Ferrer	3		
Jose Garcia	2		
Parceta	3		
Ballastegui	2		
Rafel Amigo	25		
José Ollé	25	ajo	
José Anguera	25		
Jose Riera	25		
Franco Fabregas	25		
Concepció	2		
Francisco Llorca	2		
Sebastián Rubio	25		
Eze Rubio	25		
Jorge Martínez	25		
Martín Ortega	25		
Antoni Borda	25		
R. Fontanilles	2		
Juan Ferrer	25		
Juan Riera	25		
Elestino Llorca	25		
Juan del Junyer	25		
José María Riera	25		
L. M. Garcia	25		
Jose Riera	25		
Thomas Fontana	25		

Font: Arxiu Personal Jordi Gasque.

Annex nº 17: Balanç de comptes del dia 26/09/1946:

— Balanç del dia 26 Setembre 1946 —

<u>Actiu</u>			<u>Passiu</u>		
	Folio	Pts.		Folio	Pts.
Sobrant Festa de Vilafraïca	9	50 70	Pagat per Material i Vestuari	1	31 54 60
Saldo (falta pagar les parts) Montblanc	10	1113 -	" " Accidents	4	22 51 80
Cobrat per Donatius	1	2.000 -	" " Cafès assaig i petits gastos	6	12 09 70
			Pèrdua Festa de Sant Joan	3	6 57 40
			" " de l'Arbós	5	8 86 -
			" " la Bisbal	7	1.056 -
					9.212 50
<u>Dèficit efectiu</u>		5048 80			
		9.212 50			

Estat de comptes:

Dèficit en caixa arri	5048 80
Factura a pagar de Pere Solé	100 -
" " " " Camion "Gal" (aprox.)	1.000 -
Parts " " " Montblanc "	1.900 -
Factures " " " farmàcia i metge (presentades)	75 15
<u>Dèficit Total</u>	<u>9.123 95</u>
	+ 356

A aquesta quantitat cal afegir-li alguns pagos a realitzar per accidents, farmàcia i metge, en curs, i a més alguns pagos efectuats per R. Barufet, per lo que son necessàries per a saldar els deutes fins arri i nivellar la caixa, més 10.000 pessetes.

Font: Arxiu Personal Jordi Gasque.

Annex nº 18: Relació de castellers que en algun moment van actuar amb la Colla Unificada dels Xiquets de Valls durant (1939 – 1946), la colla de procedència i la de destí:

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Colla de procedència	Colla de destí
Aguilar	Pascual			
Aguilar Riudor	Anton	<i>Anton de l'escura xemeneies</i>	Colla Vella	
Alari Figuerola	Josep	<i>Pep de Masmolets</i>		Colla Vella
Anguera Solé	Pere	<i>el Ferro</i>		Colla Vella
Aubareda Batalla	Josep	<i>Pep del querido</i>	Colla Vella	
Balasteguí Caparrós	Gabriel	<i>Balastegui</i>		Muixerra
Balastegui Castro	Juan			Muixerra
Balasteguí Castro	Gabriel	<i>Balastegui</i>		Muixerra
Barberà Rosich	Josep Maria	<i>Coix de Barberà</i>		Colla Vella
Barrufet Fàbregas	Ramón	<i>el Blanco</i>	Colla Nova	Muixerra
Batalla Mallorquí	Josep	<i>Pep de Fèlix</i>	Colla Vella	Muixerra
Batet Figuerola	Josep		Colla Vella i Nova	Muixerra i Vella
Batet Riello	Josep	<i>Pepitu</i>	Colla Vella i Nova	Colla Vella
Batet Riello	Àngel		Colla Nova	Muixerra i Vella
Benedicto Fabra	Ramon	<i>Creus</i>	Colla Vella i Nova	Muixerra
Benedicto Pi	Jordi	<i>Creus</i>		Muixerra
Benedicto Pi	Ramón	<i>Creus</i>		Muixerra
Bertran Rius	Lluís	<i>Pitrera</i>	Colla Vella	
Bigorra Benaiges	Ciril		Colla Nova	Muixerra
Boada	Anton			
Bonet Amat	Rafel	<i>Rafael de Penall</i>		
Bonet Martí	Adolfo			
Bordas Reverter	Josep	<i>Salvet</i>		Muixerra
Borras	T			
Borràs Fabregat	Josep	<i>Gendre de Nolla</i>	Colla Vella	Colla Vella
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	Colla Vella	Muixerra
Ciutat Cosidó	Jaume	<i>Ciutat</i>	Colla Vella	
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	Colla Vella	Muixerra
Coll Solé	Josep		Colla Vella	
Coll Solé	Francesc	<i>el Cisco Ceba</i>	Colla Vella i Nova	Muixerra
Contijoch Grau	Anton			

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Colla de procedència	Colla de destí
Contijoch Moncusí	Isidre			Muixerra
Curcó Not	Roc			
Dalmau Solé	Lluís		Colla Vella	
Domènech Trenchs	Josep	<i>Xaconet</i>	Colla Vella	Colla Vella
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>	Colla Nova	Muixerra
Escuter	Joan			
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>	Colla Nova	Muixerra
Esteve Saperas	Anton	<i>germà del Coni</i>		
Fabra Español	Llorenç	<i>Llorençó</i>	Colla Vella i Nova	Muixerra
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>	Colla Nova	Muixerra
Fabra Español	Jordi			Muixerra i Vella
Fabra Español	Josep	<i>Pepito de Llorençó</i>	Colla Nova	Muixerra i Vella
Fabra Vidal	Llorenç	<i>Llorençó</i>	Colla Vella	Muixerra
Fabregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet o groc de l'Escolà</i>	Colla Vella	Colla Vella
Farré Escuté	David	<i>David de Lengracia</i>		
Feliu Maymó	Marcel·lí	<i>El Feliu de l'Arboç</i>		
Ferré	Batista			
Ferré	R			
Ferré Amorós	Magi	<i>Enric de Massá</i>		
Figueras Mestres	Josep	<i>el Xaret de l'Arboç</i>		Muixerra
Figueras Mestres	Lluís	<i>Lluís Xaret de l'Arboç</i>		Muixerra
Figueres Molas	Joan	<i>Joanet de les Mules</i>	Colla Nova	Muixerra
Figuerola Guasch	Daniel	<i>Daniel de Mateuet</i>	Colla Vella	Colla Vella
Fontanillas Granja	Joan	<i>Joan de Fontanillas</i>	Colla Nova	Muixerra
Fontanillas Serra	Ramon	<i>Ramon de Fontanillas</i>		Muixerra
Fontanillas Subielos	Ramon			Muixerra
Forès Babot	Artur	<i>Arturet</i>		Colla Vella
Garcia Brunet	Josep M	<i>Moreno</i>		Muixerra
Garcia Fernández	Joan	<i>Garcías</i>		Muixerra
Garcia Ledesma	Arseni			Colla Vella
Garcia Verde	Alfred			Colla Vella
Garcia Vilar	Joan	<i>Garcías</i>		Muixerra
Garcia Vilar	Gabriel	<i>Garcías</i>		Muixerra

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla de procedència	Colla de destí
Garcia Vilar	Josep	<i>Garcías</i>		Muixerra
Gasque Padró	Josep	<i>Pep de la Llet</i>	Colla Vella	Colla Vella
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	Colla Vella	Muixerra
Gormaz	Guzman			
Gormaz Torres	Tomàs			
Gràcia Milagros	Adolf			Colla Vella
Gràcia Milagros	Josep			Colla Vella
Grivé Grivé	Joan	<i>Gilet</i>	Colla Vella	Colla Vella
Guardià Jané	Jaume	<i>el Met Fulla o el Maquero de l'Arboç</i>		Muixerra
Guasch Magriñà	Josep M	<i>Quemalic</i>	Colla Vella	Colla Vella
Invernón Ramos	Cristòfol	<i>Cristóbal</i>		Muixerra
Izquierdo Artero	Diego	<i>Diego</i>		Colla Vella
Izquierdo Artero	Anton	<i>Bessonet</i>		Colla Vella
Izquierdo Artero	Joan	<i>Joan del Bessonet</i>		Colla Vella
Jaumejoan Rodon	Anton	<i>Anton de l'Erasme</i>	Colla Vella	Colla Vella
Jofré Domingo	Josep	<i>Pep d'Alió</i>	Colla Vella	Colla Vella
Jové Cucurull	Lluís	<i>Lluís del Quinto</i>	Colla Vella	Colla Vella
Jové Roig				
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>		Muixerra
Larios Garcia	Justo			
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>		Muixerra i Vella
Llach Oller	Ramon			Muixerra
Llavoré Roig	Francisco	<i>Murillo</i>		
Magrané Caballé	Alfons	<i>el Xato</i>	Colla Nova	Muixerra
Magriñà Güell	Joan	<i>Joan del Puntet</i>	Colla Vella	
Mallafré	Francisco			
Mallorquí Farré	Ramon	<i>Ramonet del Ble</i>	Colla Vella	Colla Vella
Mariné Mateu	Pere	<i>Peret de Mariné</i>	Colla Nova	Muixerra
Martínez Hernández	Miquel			Colla Vella
Martínez Hernández	Rodrigo			Colla Vella
Martínez Ruíz	Jorge	<i>Jorge</i>		Colla Vella
Mateu Fallada	Josep M	<i>Fallada</i>		Muixerra
Mateu Güell	Francesc	<i>Barrusques</i>		Colla Vella
Melet Minguell	Joan		Colla Vella	Colla Vella
Mester	Matias			
Monné Camins	Josep			Colla Vella
Montserrat Sesplugues	Lluís	<i>Lluís de l'hort dels Alls</i>	Colla Vella	Muixerra

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Colla de procedència	Colla de destí
Nolla Batista	Josep		Colla Vella	Colla Vella
Odina Casanovas	Manuel	<i>Pigadet o Manel de les gasoses</i>	Colla Nova	Muixerra
Oller	Pere			
Ortega Mastell	Matias	<i>Cunyat del Jorge</i>		
Pallarès Bartra	Ramon	<i>Titànic</i>	Colla Vella i Nova	Muixerra
Pallarès Pons	Ramon	<i>Pallarès fill o Titànic</i>		Muixerra i Vella
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>	Colla Vella	Colla Vella
Paredes Garcia	Joan	<i>Nitus</i>		Colla Vella
Parés Batalla	Albert	<i>Esbert de Parés (fill)</i>	Colla Vella	Colla Vella
Parés Domènech	Rafel	<i>Rafel de Parés</i>		Muixerra i Vella
Parés Domènech	Francesc	<i>Cisco de Parès</i>	Colla Vella	Colla Vella
Parés Plana	Pau	<i>Pau de Parés</i>	Colla Vella	Colla Vella
Pena Gavaldà	Joan	<i>Ros de Xamali</i>	Colla Vella	Colla Vella
Pena Tondo	Ramon	<i>Pau de l'Angeló</i>	Colla Vella	Colla Vella
Perez	Salvador			
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris</i>	Colla Vella	Muixerra
Pi Saperas	Pere	<i>Peret de les Animes</i>	Colla Nova	
Plana Cucurull	Joan	<i>Negret</i>	Colla Vella	
Plana Cucurull	Josep	<i>Negret</i>	Colla Vella	
Pradies Martí	Fermí		Colla Nova	Muixerra
Pujol Alsina	Joan	<i>Pouaire</i>		Muixerra
Rius Calvet	Joaquim	<i>Quim del Beco</i>	Colla Nova	Muixerra
Rius Calvet	Pau	<i>Pau del Beco</i>	Colla Nova	Muixerra
Rius Vallverdú	Salvador		Colla Nova	Muixerra
Rius Vallverdú	Josep	<i>Pepito</i>	Colla Nova	Muixerra
Rius Vilarrubí	Ermenegildo	<i>Pare de Salvador i Pepito</i>		
Roca Miquel	Octavi			Muixerra
Roig	Josep			
Romagosa Cruset	Agustí	<i>Mataguirros de l'Arboç</i>		Muixerra
Romera Rodríguez	Antonio	<i>El Cali</i>		
Rossell Guasch	Joan	<i>El Pelegrí de Llorenç del Penedès</i>		Muixerra

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla de procedència	Colla de destí
Rovira Ventosa	Ramon	<i>Ramon Piso de l'Arboç</i>		Muixerra
Rubio Ruiz	Sebastià			Muixerra
Rubio Ruiz	Isaac			Muixerra i Vella
Ruiz Sanantonio	Enrique			Muixerra
Ruiz Sanantonio	Àngel	<i>Angelet</i>		Muixerra
Ruiz Sanantonio	Eloy			Muixerra
Samaniego Pérez	Ramon			Muixerra i Vella
Sanvidal López	Ramon			Muixerra
Sauqué	Joan			
Secall Garcia	Josep	<i>Pep del Roig</i>	Colla Vella	Muixerra
Secall Roig	Joan	<i>Roig del carrer Nou</i>	Colla Nova	Muixerra
Sendra Magrané	Alfons	<i>Alfons dels Monjos</i>		Muixerra
Serra Amalia	Celestino	<i>Celestino del llavi partit</i>	Colla Vella	Muixerra
Serra Galofré	Josep			
Serra Mariné	Pere	<i>Genillo</i>	Colla Vella	Muixerra
Serra Miró	Anton	<i>Serra de les Premses</i>		Muixerra i Vella
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>	Colla Vella	Colla Vella
Serra Saperas	Ramon	<i>Serra de l'alfals</i>		Colla Vella
Sobtugas (Soltugas)	Maties			
Solé	Josep	<i>Qyma</i>		
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>	Colla Nova	Muixerra
Solé Pujol	Joaquim	<i>El quim de Can Gallart de l'Arboç</i>		Muixerra
Suau Rovirosa	Baldomero	<i>El Gori Pallaso de l'Arboç</i>		Muixerra
Suau Rovirosa	Julià	<i>El Pallaso de l'Arboç</i>	Colla Nova	Muixerra
Terreu Espés	Miquel	<i>Miquelet</i>	Colla Vella	Colla Vella
Terreu Tomas	Manuel	<i>Manyo</i>	Colla Vella	Muixerra i Vella
Tondo Diaz	Àngel	<i>Àngel de Rabassó (fill)</i>	Colla Vella	Colla Vella
Tondo Serra	Ramon	<i>Nebot del gravat de Rabassó</i>		Colla Vella
Traver Tena	Joan	<i>Gendre de Xaconet</i>		Colla Vella

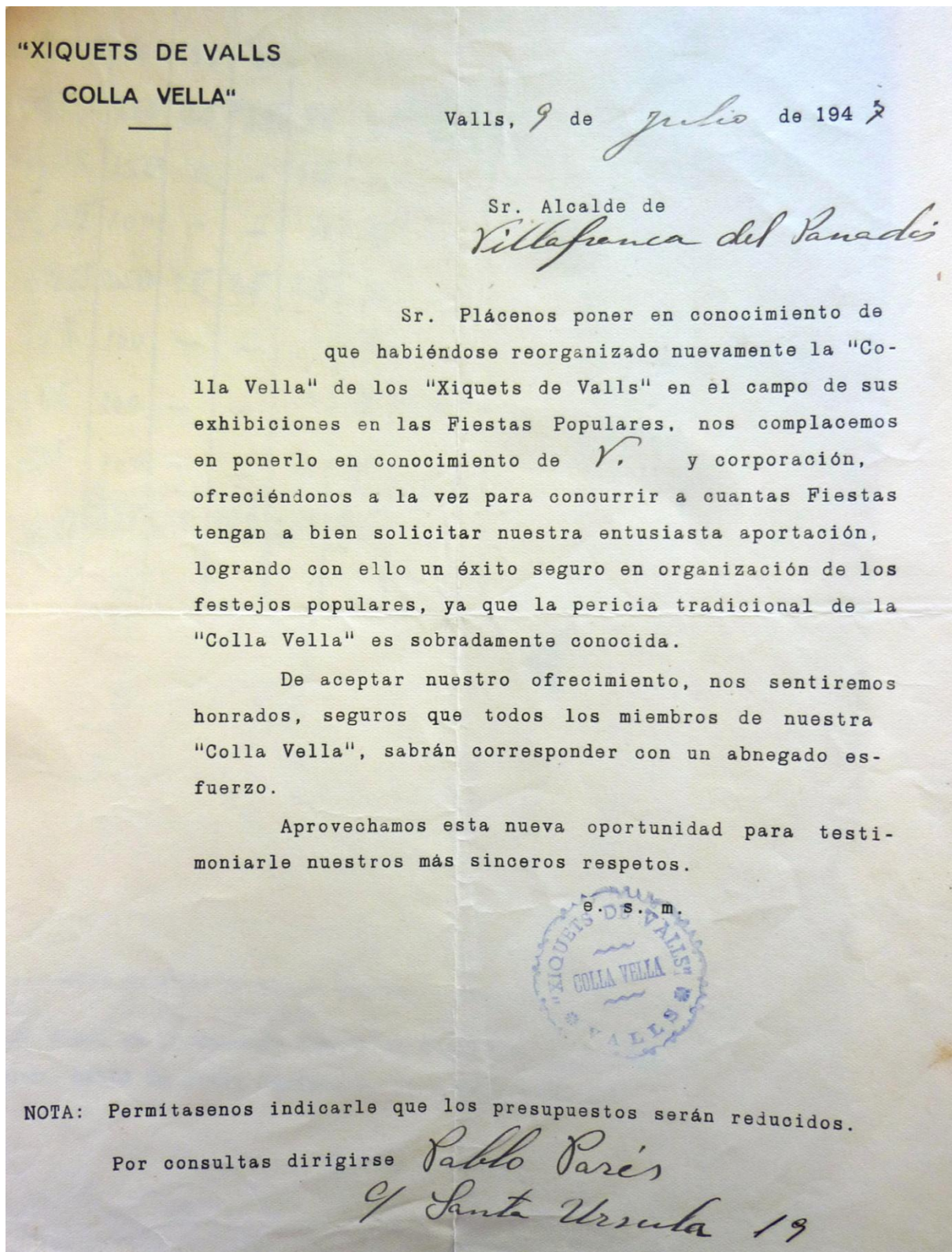
Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla de procedència	Colla de destí
Vallès Badia	Eduard	<i>Vallès II de l'Arboç</i>	Colla Vella	Muixerra
Vallès Badia	Toribi	<i>Vallès I de l'Arboç</i>	Colla Vella	Muixerra
Vallès Figueres	Joan			
Vallès Sala	Gumersind	<i>El sord de l'Arboç</i>		Muixerra
Valvede Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>		Muixerra i Vella
Valverde Alonso	Juan			Muixerra
Valverde Alonso	Manuel			Muixerra
Valverde Alonso	Gumersindo (germà)	<i>Xato</i>	Colla Nova	Muixerra i Vella
Vendrell Montserrat	Joan (germà)	<i>Les Alles</i>	Colla Vella	
	Pedro			
		<i>Cañero</i>		
	Josep			
	Marc			

Font: de l'autor, a partir de la documentació següent¹⁵⁴³:

¹⁵⁴³ CATALÀ i ROCA, Pere (dir.); *Món Casteller*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1981, Vol. I i II; PENA MARTÍNEZ, Agustí: Colla Vella dels Xiquets de Valls 1947-1980. Barcelona, La Magrana, 1999; *Foc Nou*, Valls, números 1 a 60. 1983 -2000; *La Veu de la Colla Vella*, Valls, números 1 a 40 b. 1981 – 1991; Centre de Documentació Castellera de Catalunya (CDOCA). Valls. Fons Francesc Francin Veciana; CDOCA. Valls. Fons fotogràfic; Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (ACAC). Fons Municipal de Valls; ACAC. Valls. Fons Impremta Castells: *Juventud. Semanario Nacional Sindicalista*. 1943-1947; Arxiu Personal Jordi Gasque (Documentació del Patronat dels Xiquets de Valls); CLIMENT FERRÉ, Joan. *El Casteller.cat*. <http://www.elcasteller.cat/> ; GÜELL, Xavier. *El Blog de Xavier Güell, Castells i Cultura tradicional*. <http://balldexiquetsdevalls.wordpress.com/>; MONTSERRAT, Francesc: *El Racó de la Colla Nova*, www.racodelacollanova.com; Entrevista realitzada a Francesc Piñas Brucart el 12 de setembre i a Lluís Lirón Munuera el 27 i 28 de novembre de 2013.

**Annex nº 19: Carta de la Colla Vella a l'Alcalde de Vilafranca del Penedès,
09/07/1947:**

Font: ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480. Carta

Annex nº 20: Procés de legalització de la Colla dels Xiquets de Tarragona davant el Govern Civil, (1941-1942):

El procés de legalització va ser el següent: *«La colla, a través d'una instància signada per Agustí Arasa Ventura, va sol·licitar al Govern Civil l'autorització del reglament. El governador va trametre la petició a la Delegación Nacional de Deportes de la FET y de las JONS, que es va inhibir de decidir res perquè no hi havia reglamentació esportiva sobre castells. El governador llavors va trametre la petició al Ministeri de Governació, el qual va autoritzar la constitució de la colla Vella Xiquets de Tarragona. Així, la colla va quedar inscrita al Registre d'Associacions com una entitat lligada a Educación y Descanso, l'organització franquista que tenia com a objectiu la realització d'activitats de lleure. El governador civil encara va fer una darrera gestió i va demanar un informe a la comandància de la Guàrdia Civil sobre “el grado de adhesión al régimen” dels membres de la junta»*¹⁵⁴⁴.

L'aprovació definitiva arribà el 28 de juliol de 1942, quan el governador civil signava la següent diligència: *«Con fecha 15 del actual el Excmo. Sr. Ministro de la Gobernación, ha acordado, de conformidad con la propuesta elevada por este Gobierno, aprobar el adjunto reglamento. Queda legalizada esta asociación, que regirá su vida por el presente reglamento con la modificación de aquellos de sus artículos que hacen referencia a la designación de todos los cargos de dirección, administración o representación, ya que este Centro recaba para sí, en uso de las facultades que le confiere el artículo 3º del decreto de 25 de enero de 1941, la designación de los mismos a propuesta de esa sociedad.*

*Queda registrada al nº doce del Registro de Asociaciones que se lleva en este Gobierno al que deberá enviarse mensualmente la oportuna relación de Altas y Bajas y semestralmente el estado de sus cuentas»*¹⁵⁴⁵. En realitat, aquesta diligència impedia que el cap de colla i els membres de la junta fossin escollits democràticament pels membres de la colla, ja que contradeia l'autoritarisme del règim.

Alguns dels articles més destacats d'aquests Estatuts eren: *«Art. 1º: Con el nombre de la “Colla Vella Xiquets de Tarragona”, se constituye una agrupación, cuyo objeto será fomentar i divulgar “Els Castells”, estableciendo la enseñanza de los mismos por*

¹⁵⁴⁴ ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert: “Un altre cop Xiquets de Tarragona” a BALART, Lluís; CONESA, Àngel; ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert; PUJADES Joan Josep: *op. cit.* pàgina 184.

¹⁵⁴⁵ AHT. Fons del Govern Civil, expedient número 1218. “Colla Vella dels Xiquets de Tarragona”.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

cuantos medios estén a su alcance y estimulando a sus componentes con ensayos, que sirvan para la clasificación de los mismos.

Art. 9º: Todo componente activo queda obligado a tomar parte en los castillos que acuerde la Junta, así como el desplazamiento fuera de nuestra capital.

Art. 10º: Ningún componente podrá ayudar ni adquirir compromisos en ninguna "COLLA" cuando a la que pertenece tenga que actuar el mismo día, pudiendo hacer solamente, cuando la misma a que pertenece carezca de compromiso y con el beneplácito de la Junta.

Art. 13º: Los cargos se proveerán por mitad anualmente, mediante elección en Junta General ordinaria y se considerarán reelegibles.

Art. 18º: El Jefe convocará y presidirá todas las juntas, autorizará los pagos acordados por las mismas y ostentará la representación oficial de la Agrupación.

Art. 20º: Será función del Secretario llevar un libro de registro de los componentes de la Agrupación, con sus respectivos domicilios el libro de actas y la correspondencia.

Art. 21º: El Tesorero llevará el libro de Caja, efectuará los pagos acordados por la Junta y extenderá los recibos para el cobro.

Art. 23º: La Junta queda obligada para invertir la cantidad necesaria de lo recaudado en la curación, en caso de haberse lesionado algún componente en la confección de castillos.

Art. 24º: Si con lo recaudado no hubiera suficiente para la curación del lesionado la Agrupación pondrá a su disposición hasta el CINCUENTA (50) % de los fondos que tenga la misma.

Art. 26º: Los lesionados percibirán del fondo de la Agrupación en caso de accidente como gratificación, los hombres DIEZ (10) pesetas diarias y a los niños CINCO (5).

Art. 34: Los componentes de la Agrupación deberán observar tanto en los ensayos, como en las ejecuciones la más severa disciplina bajo inmediata autoridad del Jefe, absteniéndose de gritar, blasfemar y discutir entre si, guardando en todo momento la más exquisita corrección, por propio decoro para el enaltecimiento de la Agrupación "Colla Vella Xiquets de Tarragona" al que cada uno representa.

Aprobado en Junta General celebrada el día 18 de Noviembre de 1941»¹⁵⁴⁶.

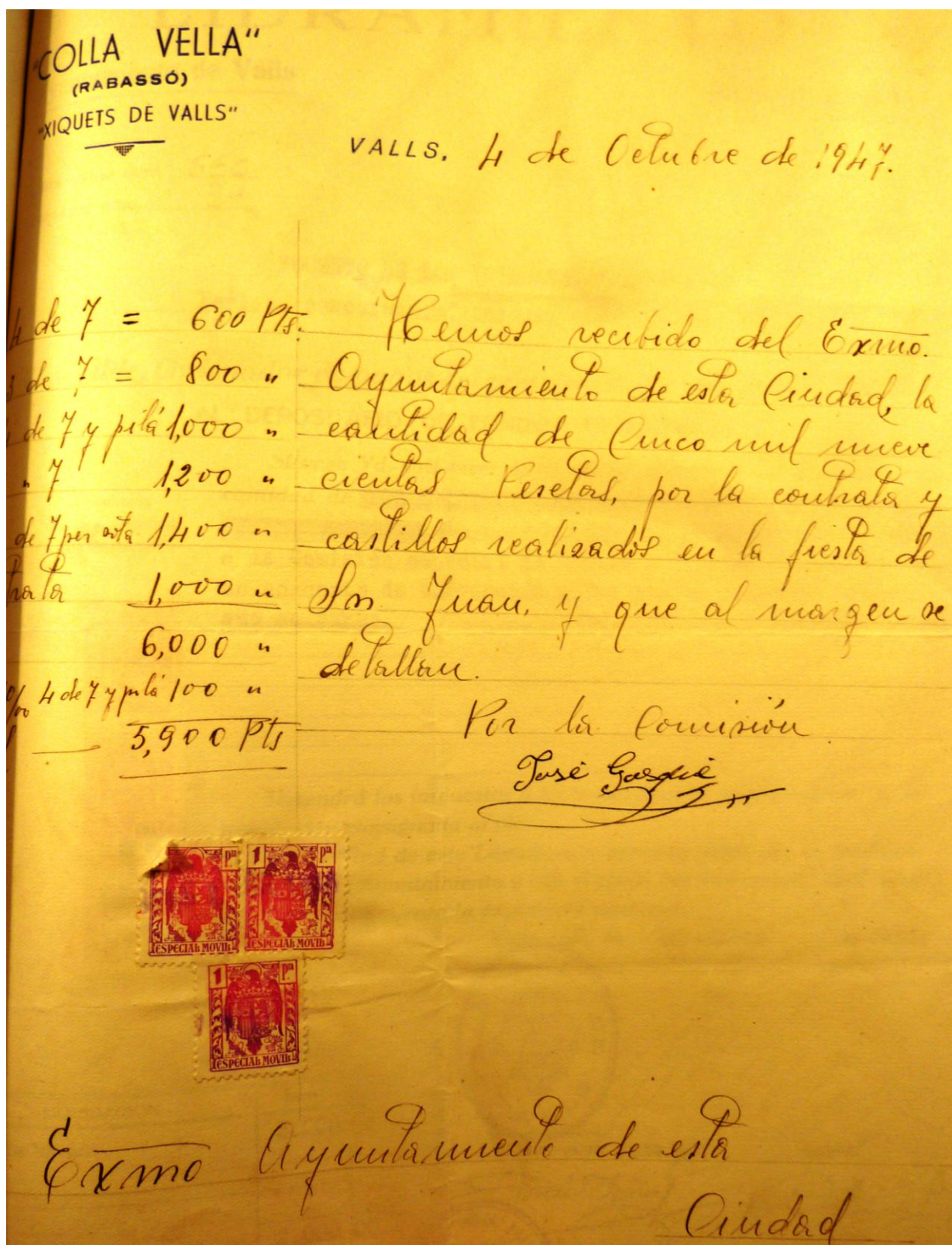
¹⁵⁴⁶ (AHT). Fons del Govern Civil, expedient número 1218. "Colla Vella dels Xiquets de Tarragona".

Annex nº 21: Balance General del Patronato de los Xiquets de Valls, des de junio de 1946 al 23 de marzo de 1947:

Patronato «Xiquets de Valls»			LISTA DE SUSCRITORES DEL PATRONATO DE LOS «XIQUETS DE VALLS»		
BALANCE GENERAL					
(desde Junio de 1946 a 23 Marzo de 1947)					
	Ingresos	Pagos			
Material y vestuario	200'00	6.360'35	F. C. R.	de Valls	1.500
Gastos Generales		2.219'90	F. B. V.	» Barcelona	500
De las actuaciones en ésta: San			J. S. G.	» »	150
Juan, Santa Ursula, Fiesta li-			J. C.	» Valls	300
beración y San José	18.925'00	17.843'60	J. V. P.	» Barcelona	250
De las actuaciones en pueblos:			J. M.	» »	300
Arbós, La Bisbal, Villafranca,			J. C.	» Arbós	50
Montblanch, Vilarrodona y			M. M. B.	» Valls	300
Calafell	18.190'00	21.609'70	A. V.	» »	50
De la actuación en el Bosque .	1.090'00	1.090'00	S. P.	» »	50
Donativos	5.910'00		J. M.	» Barcelona	100
Accidentes	13'00	5.719'60	L. H.	» »	100
Préstamos	11.599'00		J. M. R.	» Valls	50
Anticipo seguro accidentes y			M. J. V.	» »	50
otros		600'00	E. C. O.	» »	50
Caja, existencia		483'85	J. G. E.	» »	25
	55.927'00	55.927'00	M. S.	» »	25
			J. B. B.	» »	25
			J. M.	» »	25
			J. B.	» »	25
			J. P.	» »	10
			L. R. V.	» Alcover	50
			P. E. P.	» Barcelona	50
			H. de P. E. P.	» »	50
			D. F. E.	» »	200
			F. S.	» »	125
			F. E. D.	» Valls	300
			J. P.	» Monjos	25
			J. B.	» Valls	25
			J. R.	» »	25
			R. S.	» »	25
			E. T.	» »	25
			J. M.	» Barcelona	200
			A. R. P.	» »	250
			J. F. B.	» »	100
			M. B. B.	» »	50
			J. M.	» »	50
			J. S. F.	» »	25
			G. V.	» Valls	25
			E. R. B.	» »	25
			J. N. S.	» »	50
			E. R. R.	» »	100
			J. G. O.	» Barcelona	200
					5.910

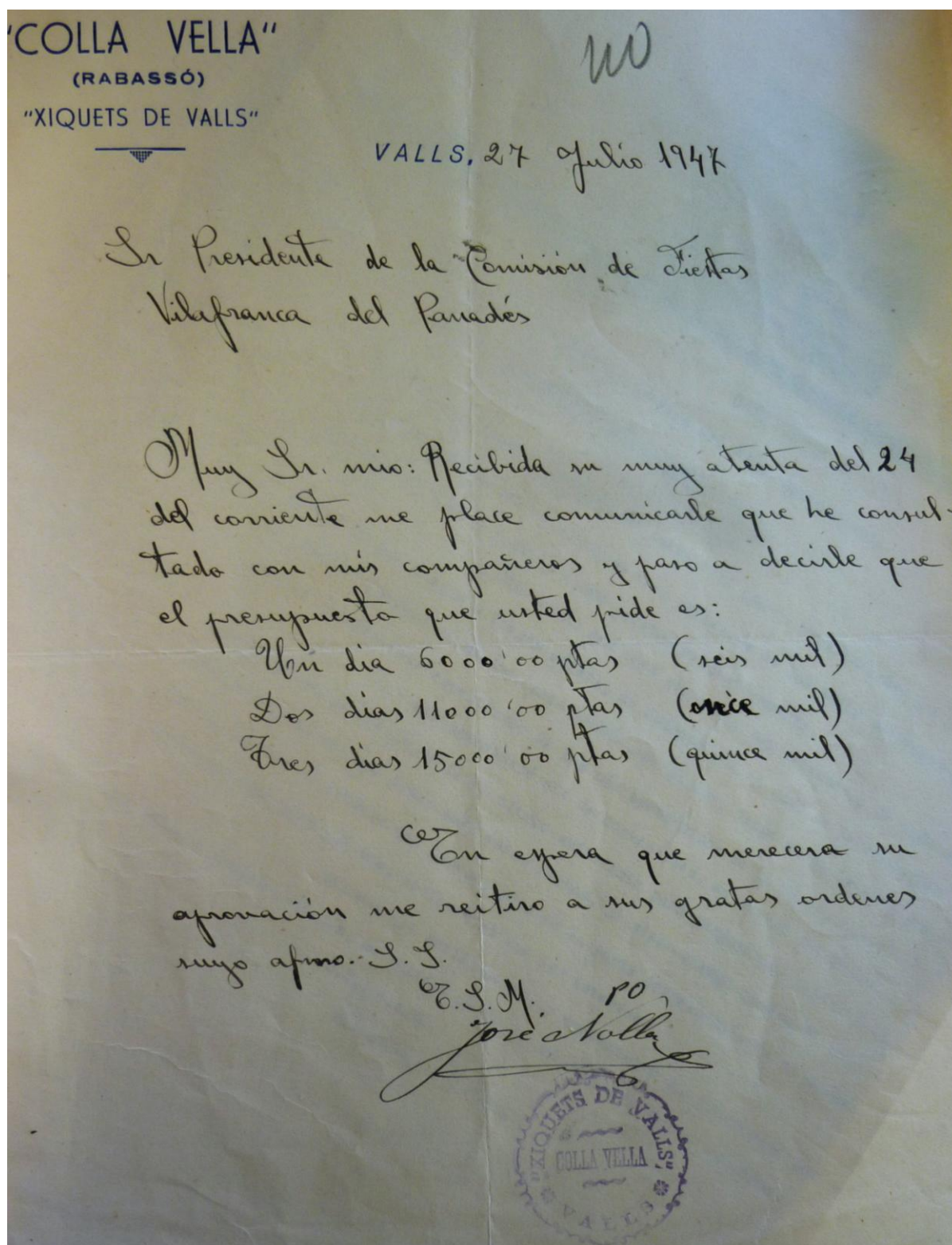
Font: Arxiu Personal Jordi Gasque

Annex nº 22: Rebut de la Colla Vella per l'actuació de Sant Joan, del 04/10/1947:

Font: ACAC. Fons Municipal de Valls. Comptes 1947. Rebut adjunt al lliurament nº659.

Annex nº 23: Carta de Josep Nolla a la comissió de festes de Vilafranca del Penedès, 27/07/1947:

Font: ACAP. Fons Municipal de Vilafranca del Penedès. Signatura: E-7-9480.

Annex nº 24: Butlletí d'Informació de la Muixerra, desembre de 1947:

“Xiquets de Valls”

Boletín de Información de la “colla” La Muxerra

(Camisa encarnada y pantalones blancos, los colores de la ciudad)

Diciembre de 1947

Terminó esta «colla» la temporada oficial, que inició este año en 19 de Marzo, con un éxito sin precedentes, incluso comparándola con aquellos tiempos, de las grandes gestas, que los castillos «quatre de nou» y «pilar de sis» les diera.

Pues estas gestas heroicas, por las que en un momento dado, de heroicidad, diríamos, y de patriotismo, los «Xiquets» fueron llevados a hacer lo que parecía imposible, fueron hechos aislados, casi esporádicos podríamos decir, sin una continuidad en los mismos ni incluso en otros castillos de menos monta, aunque también importantes, que revelase ello un grado de perfección y de madurez como se ha llegado en la actualidad, por lo que bien puede decirse que se ha convertido esta temporada en la época de oro de los »Xiquets«.

Una breve ojeada a la historia de los «Xiquets» nos demostrará la razón de cuanto llevamos dicho: En aquellos inolvidables días al lado de los «quatre» y «tres de nou», y el «pilar de sis» hubo actuaciones y exhibiciones en las que con dificultad pudieron le-

vantarse castillos y torres de menos categoría, — por razones muy comprensibles —, y por otra parte no se prodigaron.

En esta temporada que se ha finido, por el contrario, como pocas veces se diera el caso, se han levantado diez castillos de «quatre de vuit», diez más de «dos de set» (castillos y torres, respectivamente, clasificados entre los más grandes e importantes y espectaculares); diez y ocho «tres de set per sota» (castillos de difícil ejecución y de fuerte emoción), sin una caída, además de otros muchísimos de «cinc de set», «quatre de set amb el pilar al mig», también de mucho valor y vistosidad, sin un incidente o contratiempo; es decir con perfección suma y con regularidad. Y ha de tenerse en cuenta que esta magnífica labor se llevó a cabo en unas quince exhibiciones solamente, bastando decir que en tres días pudo batir un récord al levantar más de cien castillos y torres y pilares sin un percance o caída, lo que representa una verdadera hazaña.

Terminó, pues, esta «colla» la temporada de 1947 y está preparándose

para el año próximo, al objeto de poder continuar progresando, si ello es posible, por este feliz camino emprendido este año con el estímulo y gracias al apoyo del «Patronato de los Xiquets», al objeto de intentar aun superar su labor con la ejecución de otros castillos no en forma aislada sino como fruto de su preparación y perfección.

Al informar de sus ambiciones y de sus actuaciones no aspira la «colla» *La Muxerra* sino manifestar sus deseos de seguir aportando su esfuerzo y contribución al folklore nacional, en esta modalidad nueva, ejecutada sólo en esta comarca, y especialmente en esta ciudad, cuna de los «Xiquets» y de sus auténticos exponentes.

Por lo demás le cabe el honor de no haberse visto jamás superada por otra «colla» ni tampoco igualada en sus hazañas y proezas ni en su anhelo de prestigiar con su disciplina y seriedad a la ciudad que le da el nombre y a los «Xiquets de Valls» enaltecidos por eximios poetas y cantados por nuestros músicos.

Por esta perfección lograda y por el éxito popular, total conseguido, en donde ha actuado, ha tenido la satisfacción de incorporar en el folklore nacional, esta peculiaridad nueva que permanecía oculta e ignorada.

Notas

Poblaciones en las que ha levantado los «quatre de vuit» y el «dos de set»

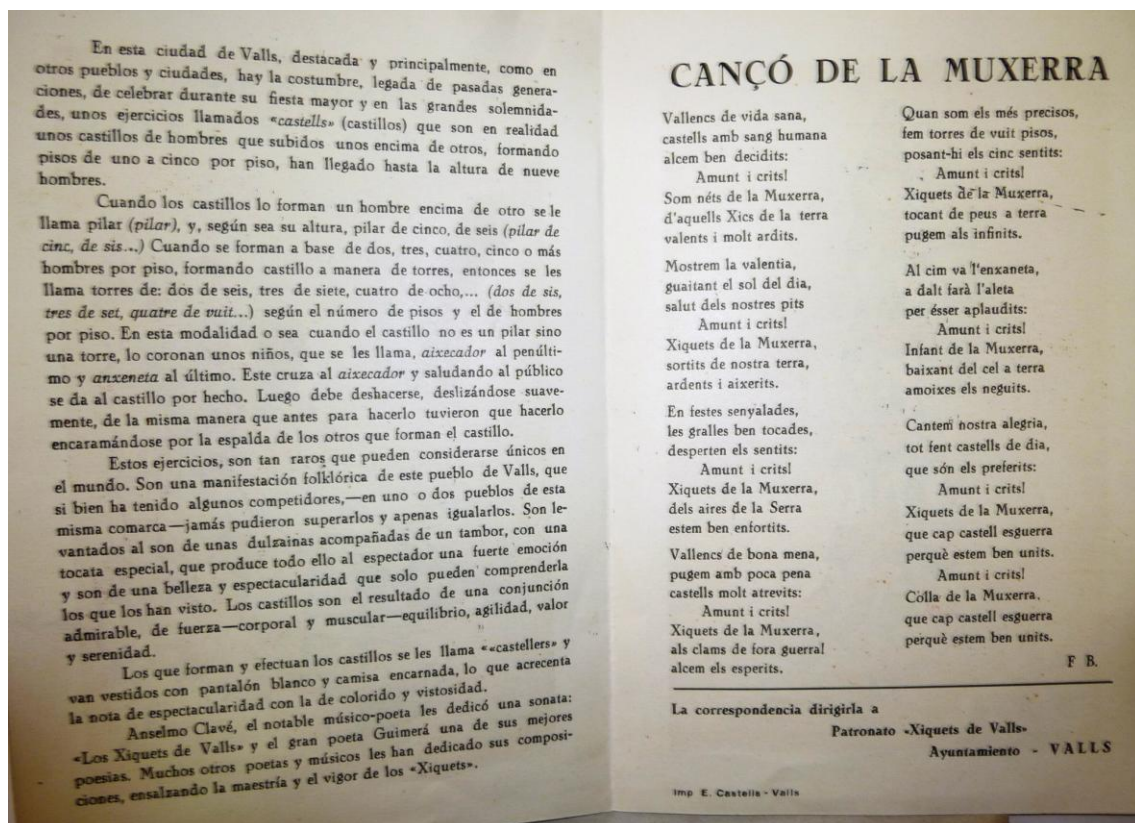
Montserrat, Salomó, Reus, Badalona, Arbós, Villafranca, Gerona, Torredembarra y Valls.

Ha efectuado exhibiciones, además, en Barcelona, «ante García Sanchiz», Lérida, Mollet, Calafell (Sanatorio de San Juan de Dios) Ribas de Freser y en otras ciudades y pueblos.

Castillos y torres, por orden de mayor a menor categoría e importancia y número de los mismos:

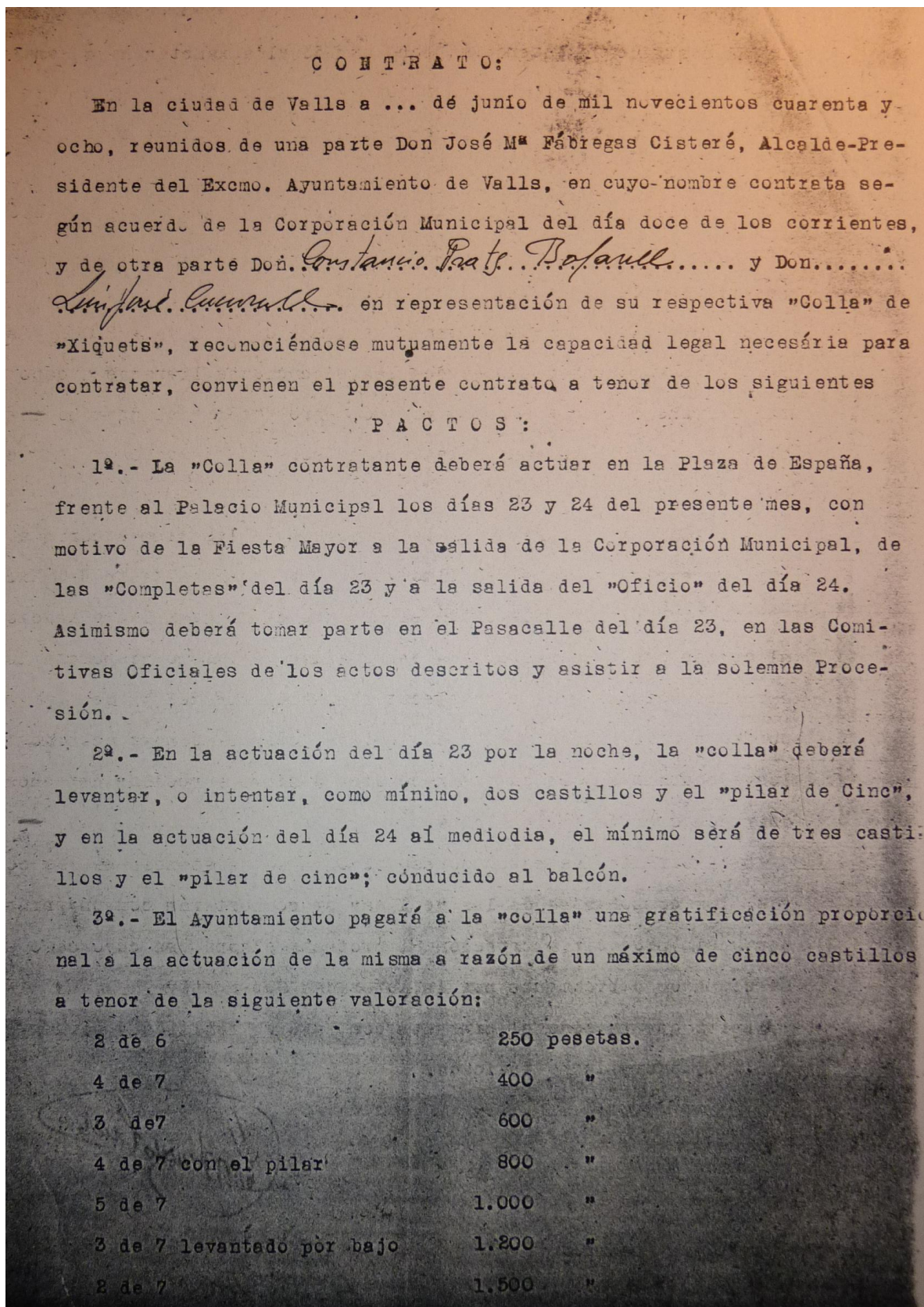
» Quatre de vuit»	10
«Dos de set»	10
«Tres de set per sota»	18
«Quatre de set amb el pilar al mig»	19
«Cinc de set»	17
«Tres de set»	25
«Quatre de set»	74
«Dos de sis»	109
«Tres de sis»	60
«Quatre de sis»	144
«Pilar de cinc» y	106
«Pilar de quatre»	37

Annex nº 25: Díptic del Patronat dels Xiquets de Valls, Colla la Muxerra, 1948:

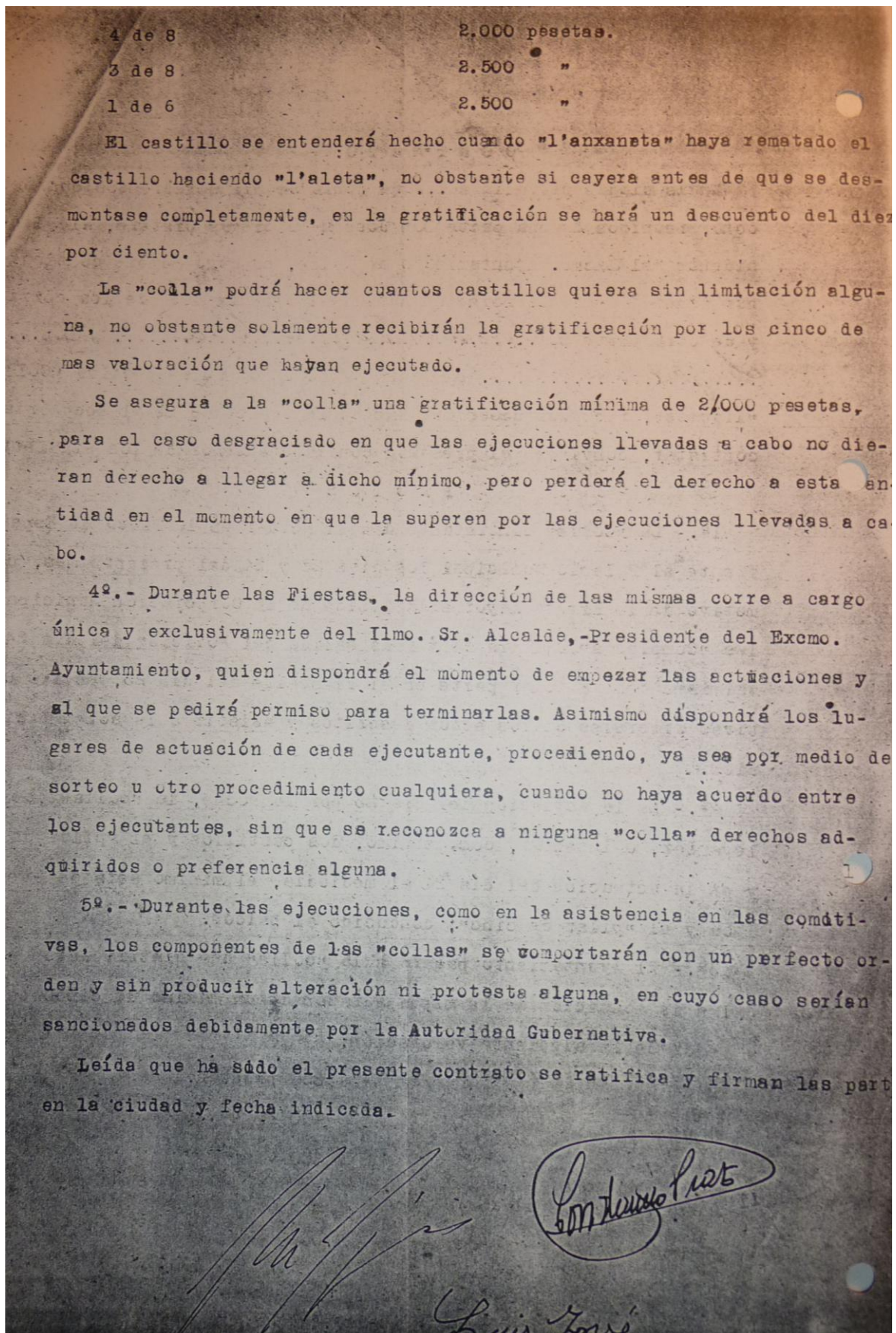

Font: AMV. Caixa 2182.

Annex nº 26: Contracte entre l'Ajuntament de Valls i la Colla Vella per participar a la Festa Major de Sant Joan, juny de 1948:

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Font: CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1901-1950.

Annex nº 27: Carta de la Colla Vella al president de la Comissió de Festes de la Bisbal del Penedès, juliol 1948:

Font: ACBP. Fons Municipal de la Bisbal. Registre 53.

Annex nº 28: Una informalidad de “Destino”:

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Annex nº 29: Resum de les actuacions i els castells realitzats per la Muixerra durant la temporada 1948:

1.948 *****		
<u>VALLS</u>		
Enero 18.-	Beneficio de Manuel Valverde en la plaza Mártires.	
	5 de 7	
	4 " 7 net	
	3 " 7 par baix - 20 -	Exito completo.
	2 " 6	
	1 " 5	

Madrid 14 mayo.-	1	5 de 7
	1	3 de 7 par baix - 21 -
	2	3 de 7
	1	4 de 7 amb pilà
	4	4 de 7
	3	2 de 6
	6	1 de 5
Día 15 el Pardo.	1	4 de 7 amb pilà
	1	3 de 7 par baix - 22 -
	1	1 de 5 entrega del banderín
	3	4 de 7
	2	2 de 6 nets
	5	1 de 5
Día 16.	1	3 de 7
	1	4 de 7 net
	2	4 de 7
	2	2 de 6
	4	1 de 5
Día 17.	1	2 de 7 al llegar a ésta, éxito completo los tres días 17 pilas de cinc.
Valls, 23 junio	1	5 de 7 Fracasando de primer intento.
	1	4 de 7 con el pilà
	1	3 de 7 par baix - 23 -
Día 24	1	4 de 8 se desplomó al bajar.
	1	2 de 7
	1	3 de 7 par baix -24-
	1	3 de 8 que no llegó a realizarse.
	2	1 de 5

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

- 2 -

Durante los dos días, por las casas 2, de 3 de 7; 2, de 4 de 7; y 18 pilars de 5
Monjos 20 julio tarde solo fueron de Valls 31 hombre.

3 de 7
4 de 7 con el pilã
2 de 7 fracasó la única.
1 de 5

Durante el día, 2, de 4 de 7 nets, y dos veces el 2 de 6 net y 13 pilars de 5.
Espluga de Francolí 30 julio, Ptas. 2.750 - comida a cargo de la Comisión.

3 de 7
4 de 7 amb el pilã
2 de 7 al bajar se cayó.
1 de 5

Durante el día se hizo, 1 de 3 de 7; 2, de 4 de 7; 9 pilars de cinc.
Sabadell, 1 de Agosto Ptas. 7.500 todo comprendido.

4 de 7 amb pilã
3 de 7 par baix -25-
2 de 7
4 de 8 fracasó
1 de 5

Durante el día se hizo el 4 de 7 y 7 pilars de cinc.
Huesca, 11 y 12 Agosto 17,000 ptas. todo comprendido.

11

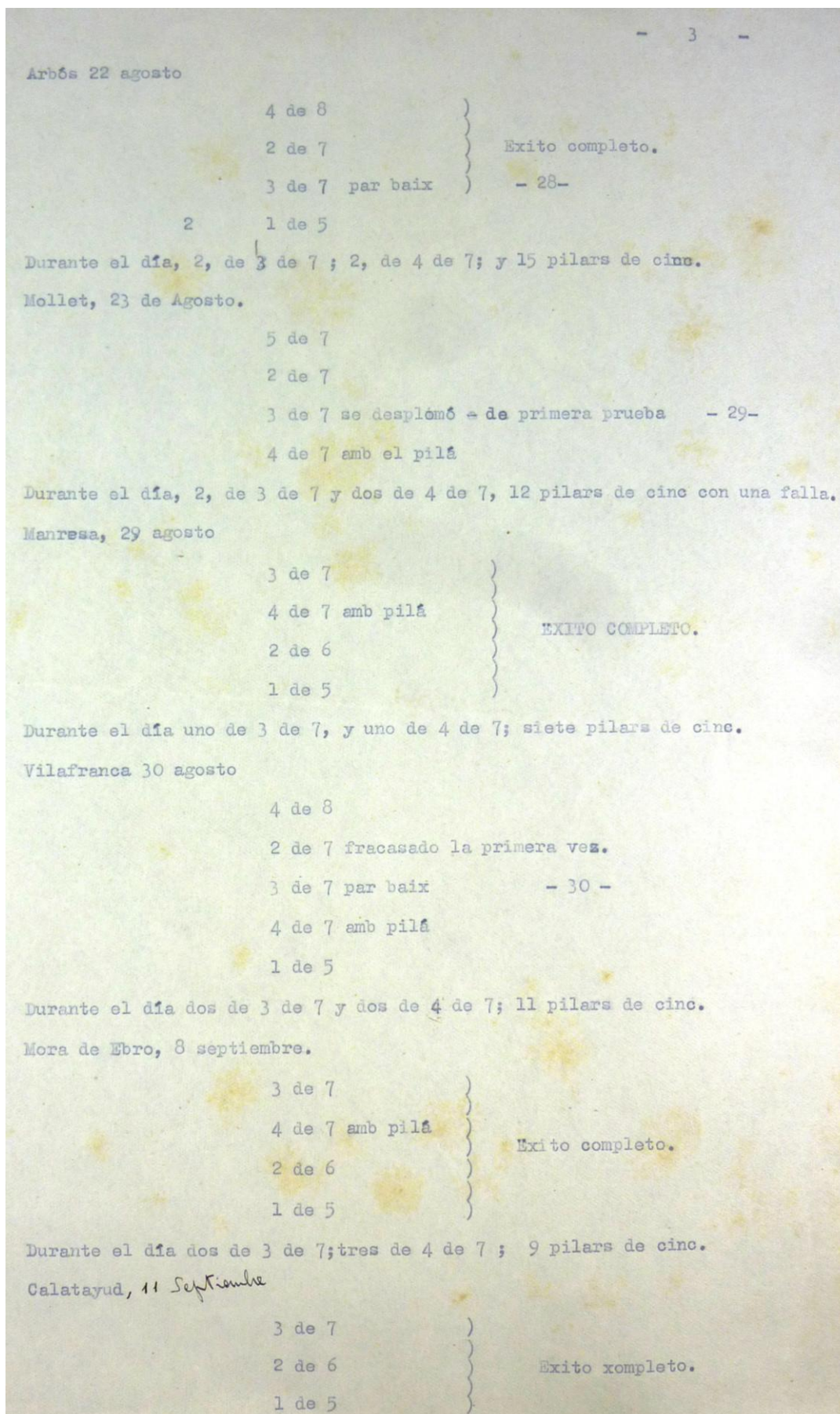
2 4 de 7 amb pilã
2 3 de 7 par baix -26-
5 3 de 7
7 4 de 7
1 4 de 7 net.
16 1 de 5

Exito completo se levantaron 16 pilars.
La Bisbal del Panadés, 15 agosto.

4 de 8 se desplomó al bajar.
2 de 7
4 de 7 amb al pilã
3 de 7 par baix -27-
4 de 7 net
2 de 5

Durante el día se levantaron 7 pilars de cinc.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Durante el día tres de 3 de 7 ; 7 pilars de cinc.			
Tárrega 13 septiembre			
5 de 7			
2 de 7			
3 de 7 par baix			
4 de 7 amb pilá			
1 de 5			
Durante del día tres de 3 de 7; dos de 4 de 7; 11 de pilars cinc.			
Valls 24 octubre.			
3 de 8 fracasó			
4 de 8 bajando se desarmó			
2 de 7			
3 de 7 par baix			
Durante el día uno de 3 de 7; y 4 de 7; cinco pilars de cinc.			
En la ciudad de Reus 1º nobre. 1.948			
<u>CONCURSO</u>			
Muxerra	ptas.	Vendrell	Vella Rabassó
4 de 8	800	4 de 8 cayó al descargar	Ptas. 720
2 de 7	700	2 de 7	700
3 de 7 p.b.	600	3 de 7 par baix	600
4 de 7 c. pila	400	3 de 8 Fracasó sin puntuar	2 de 7 Fracasó
	2.500		2.020
			1.460
Exito Completo.			
Durante el día cinco de 4 de 7, uno de 3 de 7 y 8 pilars.			
Barcelona 8 diciembre			
Fiesta de Amor al Proximo Beneficencia.			
2 de 7			
3 de 7 par baix			
4 de 7 amb pilá			
2 1 de 5			
Durante el día, un 4 de 7 y un pilars de cinc			

Font: ACAC. Fons Municipal de Valls. Registre 4754.

Annex nº 30: Carta de Josep M. Fàbregas a Lluís M. Mezquida, director del *Diario Español*, 29/10/1951:

Valls, 29 de octubre de 1.951.

Sr. D. Luis Mº Mezquida
Diario Español
Martí de Ardenya, 5
TARRAGONA.-

Muy Sr. mío:

Las consignas que se han dado en Valls con relación a los "Xiquets" han sido las de no entablar polémicas, dejando la discusión en todo caso a disposición de las personas interesadas cuando estimen oportuno llevarlas a cabo, por esta razón la carta, simplemente particular y sin autorización para comentarla.

Se lee en su artículo publicado el pasado sábado que el "tres de vuit" de los XIQUETS DE VALLS se desmoronó justamente cuando el "anxaneta" había levantado el brazo. La realidad es que el "anxaneta" se hallaba en el suelo, por lo que cuando se desmoronó el castillo había sido retirado incluso del "cordó".

A título de curiosidad me place, incluso explicarle el por qué de la caída. La troupe Carlo-Meyer, con algunos elementos de la misma que se entusiasmaron el día anterior con los ejercicios de los XIQUETS, cogieron por su cuenta al "aixecador" y nada menos que en sus deseos de ser obsequiosos le invitaron haciéndole tomar tres copas de anís. La invitación hizo sus efectos, y ya encima del castillo demora extraordinariamente la salida y desciende por la parte contraria a las indicaciones dadas. Vea V. como el castillo permaneció montado más tiempo que el necesario para iniciar por completo la salida del "pom de dalt".

En estos detalles que permítome exponerle puede comprender como a veces los imponderables y el azar pueden desbaratar una ejecución.

A todo ello he de añadirle que en el "tres de vuit" del lunes dejaron de subir tres elementos básicos, por lesiones del día anterior, lo que quiere decir que la Muxerra tiene elementos suficientes para grandes, pero serenas aventuras, pudiendo suplir cualquier baja.

A lo que se acaba de decir, se ha de añadir que si la Muxerra tiene sobrados elementos, al mismo tiempo en Valls quedaba gente suficiente para que otra "colla" la "vella", intentara el "quatre de vuit", y por primera vez desde la liberación hiciera y deshiciera el "dos de set", con lo cual sin aventurarme puedo anticiparle que así como ya existen en Valls dos "colles" que hacen el "dos de set" nos hallamos a las puertas de que existan dos Colles que hagan el "quatre de vuit" que es lo mismo que decir que en Valls se pueden hacer dos "doses de set" a la vez, y probablemente, dentro de poco, dos "quatre de vuit" a la vez. Todo ello se ha dicho sin perjuicio de intentos superiores y con el bien entendido de que cada colla actúa con sus elementos y sin valerse de selecciones ni uniones accidentales con otras collas.

Estos elementos se los facilito con el único y exclusivo objeto de facilitarle antecedentes para que pueda juzgar en futuras crónicas. Los "castells" son cosa privativa de Valls; es un legado de la tradición que los vallenses deben conservar, todo lo demás no son ni más ni menos que meritorias manifestaciones esporádicas como la historia nos ha de venir a demostrar.

Muchas gracias por la atención que mi carta haya merecido con su lectura y se despide de V. atto. y afmo.s.s.

q.e.l.m.

**Annex nº 31: Carta de Josep M. Fàbregas o Eugeni Cirac al Mossèn del Vendrell,
05/11/1951:**

5 de Noviembre de 1951.
Rvdo. Sr. Parroco del Vendrell.
Muy respetado Sr.: Ha llegado a mis manos, despues de haber pasado por otras muchas, el ejemplar nº 8 de la Serie M de "Hojas Culturales" (que segun la version se reparte en los templos de esa comarca y diocesis), en el que hay una nota que da cuenta del "tres de vuit" que los "Nens de Vendrell" lograron y del "tres de vuit" que los "Xiquets de Valls" en su "explicable deseo de imitarles" intentaron.
El efecto causado (y ya lo señala el hecho de pasar de mano a mano), huelga decirle, con todo respeto a su sagrado ministerio, y sobre todo entre las gentes sencillas, ha sido el que Vd. puede imaginarse, y precisamente porque no se explican que una Hoja que se reparte en los templos contenga terminos que consideran molestos y se hiera la sensibilidad de otros. De seguro, se añade, (y lo voy a decir tal como se comenta, pero con el ruego de mi parte de que vea solo sinceridad total, respetuosa y que quiere ser servicial) que si el parroco hubiera pertenecido a esta diocesis y por lo tanto, con la posibilidad de venir a ésta, no lo hubiera consentido para evitar pudiese ser recibido con prevencion, y se sigue diciendo, que en Valls de seguro que no se hubiera autorizado la publicacion en la Hoja Parroquial, si se hubiese dado el caso en relacion con los de Vendrell. Y que se ha dado, se añade, de los "dos de set", "quatre de vuit", cinc de set", etc. que han probado y no han logrado; como del mismo "tres de vuit" tantas veces intentado sin conseguir, incluso, coronarlo.
Se compara esta nota con aquello de que en el afan de montar un

altar, se desvestia otro.
Haciendome eco de este disgusto y mal efecto y solo por la estima que me merecen los Ministros de Dios, he creido un deber ponerle al corriente y prevenirle para su gobierno (y naturalmente que doy la importancia que tiene solamente) pues incluso se ha dicho o indicado que queria hacerse llegar este disgusto al Sr. Obispo, y, aunque estoy seguro de que Vd. aceptara mi buena voluntad, le ruego no vea en esta carta sino una buena intencion y deseo y sobre todo un total respeto.
Ruegole tambien dé a estas lineas el caracter de estrictamente confidencial y que acepte la consideracion mas distinguida de su s. s. que besa su mano.
Nota: Olvide anotar tambien que otro de los motivos del disgusto o mal efecto es el eco, que se recoge en la nota en cuestion, respecto al tiempo que el manoseado castillo no se habia hecho, que se falsea sorprendiendo que en la Hoja de referencia se colabora con tal falsedad y se coopere a crear confusionismo a sabiendas. Pues nadie, se dice, puede ignorar de que en 1934 y 1935 se hizo en Torredembarra por los de Valls y que hace 64 años no existia ninguna otra colla en estas tierras que no fuera en Valls, aunque elementos de algunos pueblos, por su aficion, prestasen su colaboracion a las collas vallenses.

Font: CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969.

Annex nº 32: Bases del Concurs de Castells de Tarragona, 11/09/1952:

7/19/1960

 AYUNTAMIENTO DE TARRAGONA

COMISION DE FIESTAS

- B A S E S -

que han de regir en el Concurso de "Castells" que se celebrará en Tarragona el día 28 de septiembre de 1952.

"TROFEO EXCMO. AYUNTAMIENTO"

1ª.- Podrán tomar parte en este Concurso, todas las "Colles de Castellers" constituidas en esta Provincia.

2ª.- Queda completamente prohibido ayudarse mutuamente las "Colles" inscritas.

3ª.- Los "castells" puntuables serán los siguientes:

"Pilá de sis"	1.500 puntos
"Tres de vuit"	1.000 "
"Cuatre de vuit"	800 "
"Dos de set"	700 "
"Tres de set per baix"	600 "
"Cuatre de set amb pilá de cinc" ...	500 "
"Cinc de set"	400 "
"Tres de set"	300 "
"Dos de sis"	300 "
"Pilá de cinc"	100 "

recibiendo además cada "Colla" tantas pesetas como puntos conseguidos.

4ª.- Solamente se podrá repetir una vez, el "castell" no coronado.

5ª.- Los "castells" puntuables para este concurso serán TRES.

6ª.- La puntuación será completa para los "castells" que sean encargados y descargados. Caso de que no sean descargados, tendrán un descuento de un 10 por ciento.

7ª.- Se considerará coronado el "castell" cuando "l'anxaneta" debidamente colocado sobre "l'acotxador", haga "l'aleta".

8ª.- Caso de que una vez debidamente coronado el "castell" y se proceda ya a descargarlo normalmente, "l'anxaneta", por olvido, no haya hecho "l'aleta", se considerará coronado el "castell".

9ª.- Se considerará ganadora la "colla" que haya conseguido más puntos y en caso de empate será ganadora la "colla" que haya efectuado menos repeticiones. A esta "colla" se le entregará como premio un Trofeo del Excmo. Ayuntamiento.

10ª.- A la terminación de cada "castell" será anunciada la puntuación obtenida.

11ª.- El Jurado estará constituido por DOS representantes del Excmo. Ayuntamiento y UN representante de cada "Colla" concursante y presidido por el Ilmo. Sr. Alcalde ó persona en quien delegue.

12ª.- Cualquier duda ó modificación que se crea oportuna de las presentes bases, será de acuerdo con el Jurado.

Tarragona, 11 de septiembre de 1952
EL 1er. TENIENTE DE ALCALDE-PRESIDENTE,

[illegible]

617

Annex nº 33: Bases del Concurs de Castells de Tarragona, 25/09/1952:

25/9/1952

 AYUNTAMIENTO DE TARRAGONA
COMISION DE FIESTAS

Habiéndose modificado la redacción de algunas cláusulas, se publican nuevamente las

- B A S E S -

que han de regir en el concurso de "Castells" Trofeo Excmo. Ayuntamiento, que se celebrará en Tarragona el día 28 de septiembre de 1952.

1ª.- Podrán tomar parte en este Concurso, todas las "Collas de Castellers" constituidas en esta Provincia.

2ª.- queda completamente prohibido ayudarse mutuamente las "Colles" inscritas.

3ª.- Los "castells" puntuables serán los siguientes:

"Pilar de sis"	1.200	puntos
"Tres de vuit"	900	"
"Cuatre de vuit"	800	"
"Dos de set"	700	"
"Tres de set per baix"	600	"
"Cuatre de set amb pilar de cinc"	500	"
"Cinc de set"	400	"
"Tres de set"	300	"
"Dos de sis"	300	"
"Pilar de cinc"	100	"

recibiendo además cada "Colla" tantas pesetas como puntos conseguidos.

4ª.- Los "Castells" puntuables para este concurso serán tres, pudiéndose no obstante levantar cuatro.

5ª.- Cada uno de estas "Castells" no coronado, podrá repetirse solamente una vez.

6ª.- La puntuación será completa para los "Castells" que sean cargados y descargados, caso de que no sean descargados, tendrán un descuento de un 10 por ciento.

7ª.- Se considerará coronado el "castell" cuando "l'anxaneta" debidamente colocado sobre "l'aixecador" haga "l'aleta".

8ª.- Caso de que una vez debidamente coronado el "castell" y se proceda ya a descargarlo normalmente "l'anxaneta" por olvido, no haya hecho "l'aleta" se considerará hecho el "Castell". Esta cláusula no regirá para los "pilars".

9ª.- Se considerará ganadora la "Colla" que haya conseguido más puntos y en caso de empate será ganadora la "colla" que haya efectuado menos repeticiones. A esta "colla" se le entregará como premio un Trofeo del Excmo. Ayuntamiento.

Annex nº 34: Acta del Concurs de Castells de Tarragona, 28/09/1952:

 AYUNTAMIENTO DE TARRAGONA

- A.C.T.A -

En la Ciudad de Tarragona a las quince horas y treinta minutos, se reúne en la Plaza de Toros el Jurado calificador del Concurso de Castells que se celebra formando parte de las Fiestas de Santa Tecla. Dicho Jurado se constituye de la siguiente forma: Presidente, D. Pablo Olivé Sanromá, 2º Teniente de Alcalde-Presidente de la Comisión de Fiestas, Delegado por la Alcaldía, D. Fernando Voltas Verdés y D. Juan Roset Mestre, Concejales, miembros de la Comisión de Fiestas; D. Juan Virgili *Lasva* miembro de la Comisión de Fiestas, representante del Gremio de la Confección; D. representante de la "Colla Vella", de Valls; D. representante de la colla "La Muxerra" de Valls; D. representante dels "Nens" de Vendrell; D. representante de la "Colla Vella" de Tarragona y D. representante de la "Colla Nova" de Tarragona. Actúa de Secretario el que lo es de la Comisión de Fiestas, D. Julio Baixauli Morales.

Constituido dicho Jurado se procede en primer término a un cambio de impresiones y a aclaraciones sobre las Bases del concurso efectuándose acto seguido el sorteo para determinar el orden de actuación de las "Colles", el cual efectuado, da el siguiente resultado:

1ª colla	<i>Nens de Tarragona</i>
2ª id.	<i>Vella de Tarragona</i>
3ª id.	<i>Vella de Valls</i>
4ª id.	<i>Nens de Vendrell</i>
5ª id.	<i>Muxerra de Valls</i>

Inmediatamente se da orden de empezar el concurso, efectuando las collas los siguientes "castells" que, de acuerdo con las Bases se puntúan en la forma siguiente:

Mod. 36 | 3.000 | Febrero 1952
Imp. Medina - Reding, 40

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

COL·LA	ORDEN DE AC-TUACION	CASTELLS HECHOS	PUNTOS	DESTA 10% CASTELLS NO DES-CARGADOS	PUNTOS DE 3 CASTELLS PUNTUABLES	OBSERVA-CIONES
Nova de Tarragona	1.	3 de 7 per baix	600	60	540	
		2 de 7	0-0			
		3 de 7	200		200	
		2 de 6	28		28	
				TOTAL ...	1.140	
Vells de Tarragona	2.	4 de 7 amb pilota	500	50	450	
		2 de 6	200		200	
		2 de 7	200		200	
		pilota de 5	100	10	100	
				TOTAL ...	1.050	
Vells de Valls	3.	3 de 7 per baix	600		600	
		2 de 7	0-0		0-0	
		3 de 8	0-0			
		pilota de 6	0-0			
				TOTAL ...	1.300	
Nova de Vimbell	4.	2 de 7	700		700	
		4 de 8	800		800	
		3 de 7 per baix	600		600	
		3 de 8	0-0			
				TOTAL ...	2.100	
Muxema de Vells	5.	4 de 8	800		800	
		2 de 7	700		700	
		3 de 7 per baix	600		600	
		3 de 8	0-0			
				TOTAL ...	2.100	

En su consecuencia y siendo la "Colla" Nova de Tarragona y Muxema de Vells la que ha obtenido mayor puntuación, el Jurado acuerda adjudicar a la misma la "Copa del Excmo. Ayuntamiento de Tarragona".

Finalmente se procede al reparto de premios por orden de puntuación dando-se por terminado el concurso.

Se extiende la presente Acta que firman los asistentes, conmigo el Secretario del Jurado, siendo las horas y minutos, de todo lo cual, certifico.

Fernando Tallet *Angel Font*
Antonio Riera *José Libert*
Jaime Monzó *Manuel*
Fernando Tallet *Hollat*
(Monumento)

Font: CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969.

**Annex nº 35: Reglamento para los concursos que li enviaren a Eugeni Cirac,
01/03/1954:**

<u>REGLAMENTO PARA CONCURSOS DE "CASTELLS"</u>	
<u>DE LAS ORGANIZACIONES DE CONCURSOS.</u>	
1º.-Podrán organizar concursos de "castells" los Ayuntamientos, entidades Oficiales o particulares de las localidades que lo deseen y cuya afición a los típicos "castells" tenga raigambre propia de estas manifestaciones folklóricas.	
2º.- Los organizadores de los "concursos" deberán ajustarse a las condiciones y puntuaciones de los "castells" que se indican en el presente reglamento.	
3º.- En el caso de que efectos del tiempo o por cualquier otra circunstancia imprevista tenga que suspenderse el concurso el Ayuntamiento o entidad organizadora deberá indemnizar a las "colles" concursantes de todos los gastos que haya ocasionado el desplazamiento.	
<u>DE LOS JURADOS.</u>	
4º.-Deberá constituirse un Jurado de honor cuya "residencia ostentará el Excmº. Sr. Gobernador Civil de la Provincia, formando parte del mismo el Excmº Sr. Presidente de la Diputación Provincial y los Alcaldes de las localidades cuyos "castellers" tomen parte en el concurso.	
5º.-El Jurado del concurso estará compuesto de un Presidente un Secretario y un vocal. Formarán parte asimismo como vocales un representante de cada colla concursante.	
6º.- El Presidente y Secretario del Jurado del concurso serán designados por el Ayuntamiento o entidad organizadora y el primer vocal será un representante de la Excmª. Diputación Provincial.	
7º.- En el momento de empezar el concurso el Jurado sorteará el orden de salida de cada "colla" que deberá seguirse en la actuación del concurso.	
8º.- El Jurado de acuerdo con las presentes bases y en vista de las actuaciones de las "colles" emitirá su fallo el cual será inapelable.	
<u>BASES.</u>	
9º.- Podrán tomar parte en el concurso todas las "colles" de "castells" legalmente constituidas.	
10º.-Queda terminantemente prohibido ayudarse mutuamente las "colles" inscritas.	
11º.- Los "castells" puntuables serán los siguientes:	
	<u>PUNTOS.</u>
Pilar de sis.	1300
Tres de vuit.	1300
Quatre de vuit.	900
Dos de set.	800
Tres de set per sota.	700
Quatre de set amb el pilar.	500
Cinc de set	500
Tres de set	400
Dos de sis	400
Pilar de cinc	200
12º.- El Ayuntamiento o entidad organizadora valorará el importe con que deberá indemnizarse cada "castell" puntuable, comunicándolo con antelación a las "colles" concursantes.	
13º.- Solamente se podrá repetir una vez el "castell" no coronado.	
14º.- Los "castells" puntuables para el concurso serán TRES . Aunque podrán levantarse más "castells" en este caso solo se computarán los de mayor puntuación.	
15º.- La puntuación será completa para los "castells" que serán "carregats" y "descarregats". Caso de caer el "castell" después de haber hecho "l'aleta" "l'enxaneta" tendrá un descuento de 10 %.	
16º.- Se considerará "carregat" el "castell" cuando "l'enxaneta" debidamente sentado sobre "l'aixecador" hace "l'aleta". "L'aleta" solo podrá efec-	

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

tuarse en el momento indicado en este artículo. Hacerlo antes no presupondrá el "castell" "carregat".

17º.- A la terminación de cada "castell" se dará a conocer la puntuación obtenida.

18º.- Se considerará ganadora la "colla" que mayor puntuación haya obtenido.

19º.- En caso de empate de puntos el Jurado determinará la "colla" ganando en cuenta las siguientes características, por el orden que se detallan a continuación:

a) La "colla" que haya efectuado menos repeticiones por "castells" no "coronats".

b) La "colla" que haya invertido menos tiempo en la ejecución de los "castells" contando desde que se forma la "pinya" hasta que bajan los "segons", computándose las repeticiones que hayan tenido que efectuarse por castells no "carregats". Se entiende por tiempo invertido solamente en los "castells" puntuables.

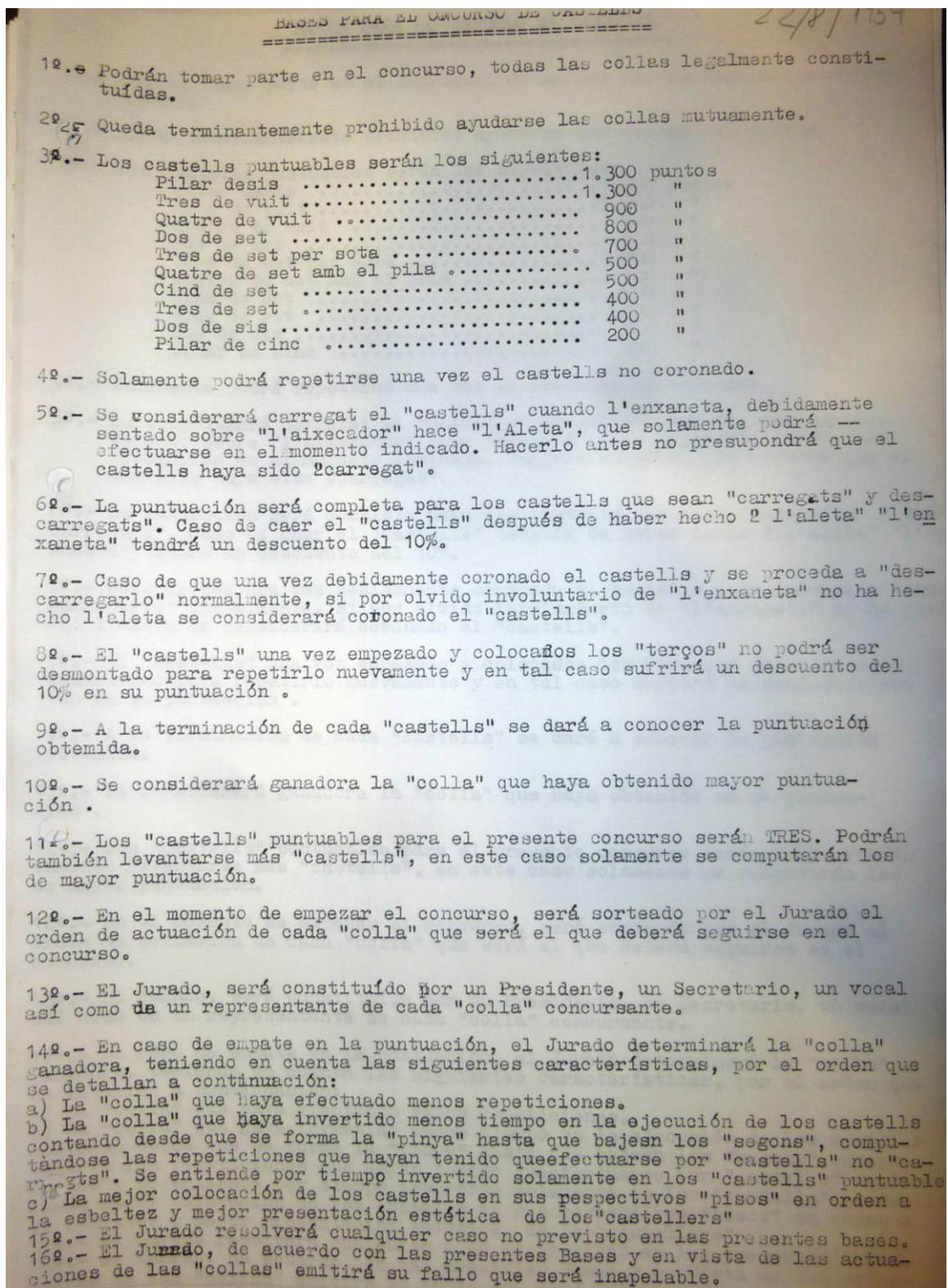
c).- La mejor colocación de los "castellers" en sus respectivos "pisos" en orden a la esbeltez y mejor presentación estética de los "castells".

20.- El "castell" una vez empezado y colocados los "terços" no podrá ser desmontado ~~nuevamente~~ para repetirlo nuevamente y en tal caso sufrirá un descuento del 10% aunque luego se "descarregués" sin incidente.

21.- El Jurado resolverá cualquier caso no previsto en las presentes bases.

-o-

Annex nº 36: Bases del Concurs de Tarragona, 1954:

Font: CDOCA. Fons Francin Veciana. Caixa 1951-1969.

Annex nº 37: Contracte entre l'Ajuntament de Valls i la Colla Vella per Santa Úrsula, 19/10/1955:

Entre el Excmo. Ayuntamiento y la colla de los Xiquets de Valls, -
"VELLA" se ha convenido lo siguiente:

La colla "VELLA" actuarà el dia 24 de Octubre en èsta, con motivo de las ferias y fiestas de Sta. Úrsula, bajo las condiciones que se diràn:

La colla percibirà por su actuaciòn las siguientes sumas:

CINCO MIL PESETAS (5.000`-Ptas) premio de salida.
CUATROCIENTAS PESETAS (400`- Ptas) por gastos de las gralles.
MIL PESETAS (1.000`- Ptas) por el "tres de vuit".
OCHOCIENTAS PESETAS (800`- Ptas) por el "quatre de vuit".
QUINIENTAS PESETAS (500`-Ptas) por el "dos de set".

Estos premios se entienden por castillo hecho y deshecho.

Si se coronasen pero al desmontarlo se derrumbasen tendràn el siguiente descuento: - el 20 por % en el "tres de vuit" y "quatre de vuit" y el 30 por % en el "dos de set".

La colla deberà efectuar una exhibiciòn completa, como de costumbre, en la Plaza de España, a las 12`30 horas del mencionado dia 24 de Octubre, y como minimo deberà levantar el "tres de set per sota" y el "quatre de set" amb el pilar al mig, finalizando cuando menos con un "pilar de cinc". Estos castillos son imprescindibles, y unicamente podràn ser substituidos por otros considerados superiores como los citados "tres" y "quatre de vuit" y el "dos de set".

La colla cuidarà de que, por la mañana del dia 24, antes de las 10 horas, las "gralles" efectuaràn un pasacalle por el recorrido de costum - bre.

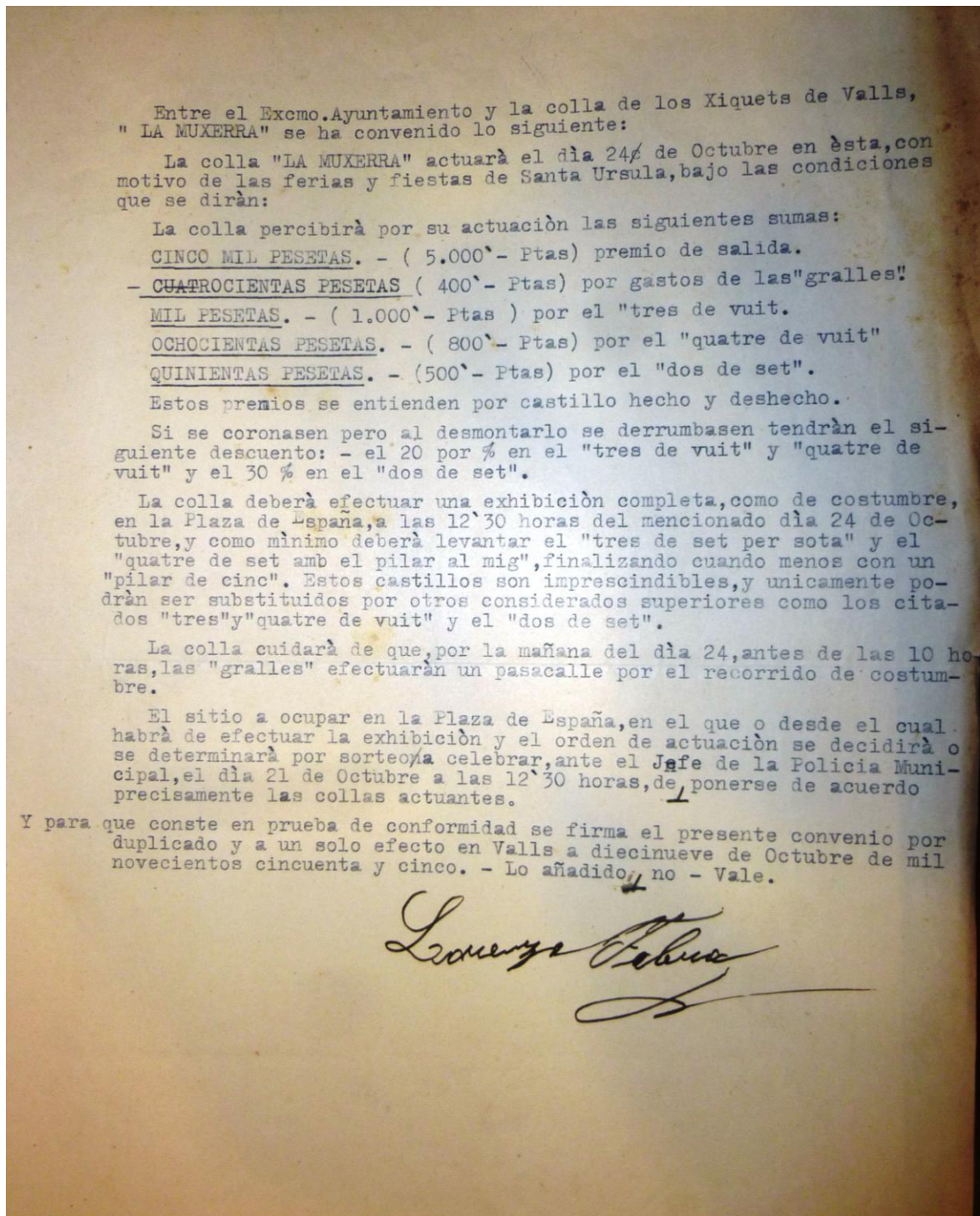
El sitio a ocupar en la Plaza de España, en el que o desde el cual habrá de efectuar la exhibiciòn y el orden de actuaciòn se decidirá o se determinará por sorteo a celebrar, ante el Jefe de la Policía Municipal, el dia 21 de Octubre a las 12`30 horas, de ponerse de acuerdo precisamente las collas actuantes.

Y para que conste en prueba de conformidad firmamos el presente convenio por duplicado y a un solo efecto en Valls a diecinueve de Octubre de mil novecientos cincuenta y cinco. Lo añadido, no - VALE.

Toni Gasque

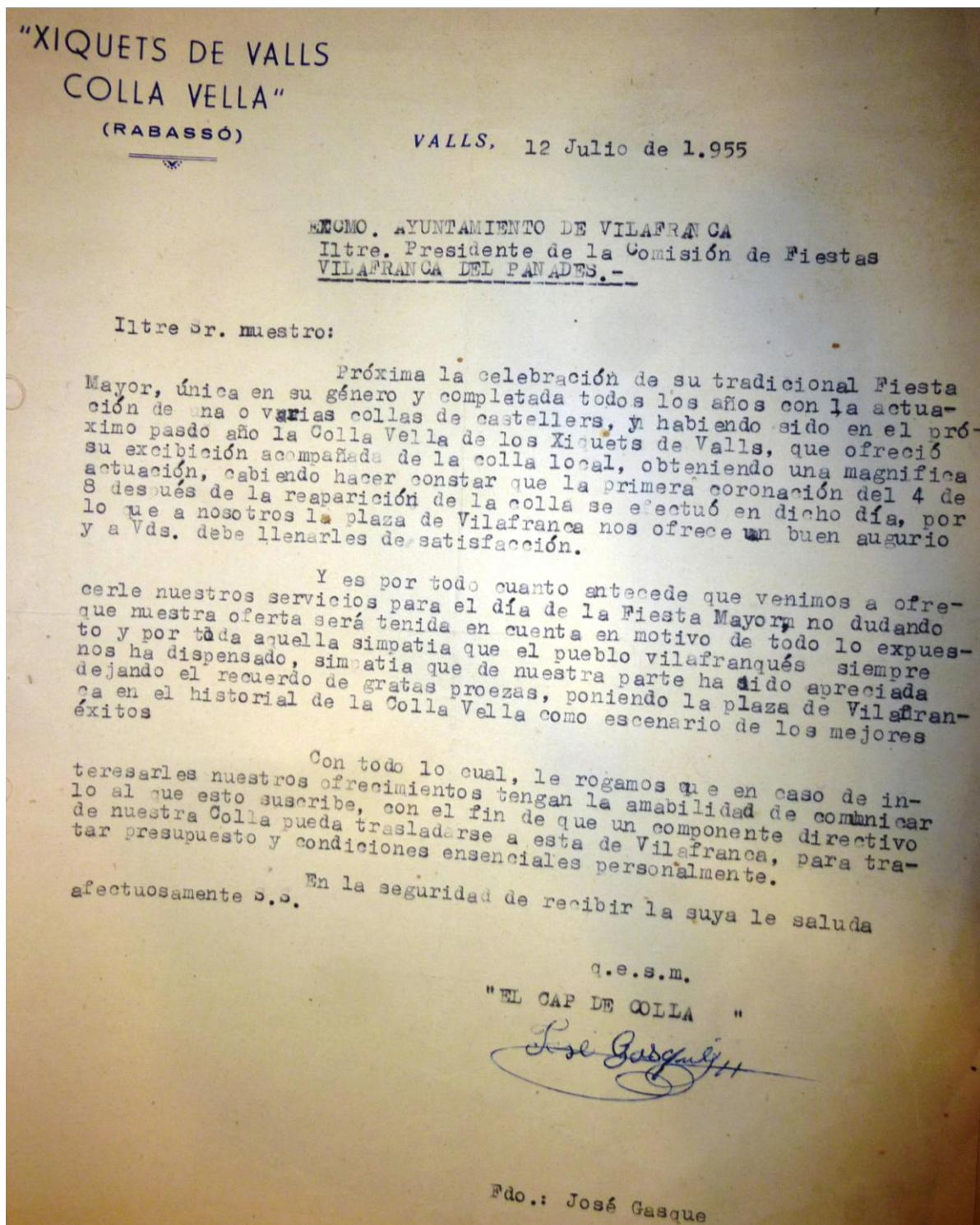
Font: CDOCA. Fons Francin Veciana. Caixa 1951-1969.

Annex nº 38: Contracte entre l'Ajuntament de Valls i la Muixerra per Santa Úrsula, 19/10/1955:

Font: CDOCA. Fons Francin Veciana. Caixa 1951-1969.

Annex nº 39: Carta de Josep Gasque oferint-se per actuar a Vilafranca del Penedès, 12/07/1955:

Font: CDOCA. Fons Francin Veciana. Caixa 1951-1969.

Annex nº 40: Bases per al Concurs de Castells de Tarragona, 15/07/1956:

 AYUNTAMIENTO DE TARRAGONA
COMISION CULTURA Y FIESTAS

J11

BASES PARA EL CONCURSO DE CASTELLS AGOSTO 1956

1ª.- Podrán tomar parte en el concurso, todas las collas legalmente constituidas.
2ª.- Queda terminantemente prohibido ayudarse las collas mutuamente.
3ª.- Los Castells puntuables serán los siguientes:

Pilar de sis	1.300	puntos
Tres de vuit	1.300	"
Quatre de vuit	900	"
Dos de set	800	"
Tres de set per sota	700	"
Quatre de set amb el pilà	500	"
Cinc de set	500	"
Tres de set	400	"
Dos de sis	400	"
Pilà de cinc	200	"

4ª.- Solamente podrá repetirse una vez el "castell" no coronado.
5ª.- Se considerará carregat el Castell cuando l'enxaneta, debidamente sentado sobre l'aixecador hace l'aleta, que solamente podrá efectuarse en el momento indicado. Hacerlo antes no presupondrá que el "Castell" haya sido "carregat".
6ª.- La puntuación será completa para los "Castells" que sean "carregats" y "descarregats". Caso de caer el "Castell" después de haber hecho "l'aleta", "l'enxaneta" tendrá un descuento del 10 %.
7ª.- Caso de que una vez debidamente coronado el "Castell" y se proceda a "descarregarlo" normalmente, si por olvido involuntario de l'enxaneta no ha hecho "l'aleta" se considerará coronado el "Castell".
8ª.- El "castell" una vez empezado y colocados los "terços" no podrá ser desmontado para repetirlo nuevamente y en tal caso sufrirá un descuento del 10 % en su puntuación.
9ª.- A la terminación de cada "castell" se dará a conocer la puntuación obtenida.
10ª.- Se considerará ganadora la colla que haya obtenido mayor puntuación.
11ª.- Los "castells" puntuables para el presente concurso, serán TRES. Podrán también levantarse CUATRO "castells", en este caso sólo se computarán los TRES de mayor puntuación.
12ª.- En el momento de empezar el concurso, será sorteado por el Jurado el orden de actuación de cada "colla" que será el que deberá seguirse en el concurso.
13ª.- El Jurado será constituido por un Presidente, un Secretario, un vocal, así como de un representante de cada "colla" concursante.
14ª.- En caso de empate en la puntuación, el Jurado determinará la "colla" ganadora, teniendo en cuenta las siguientes características, por el orden que se detalla a continuación:
a) La Colla que haya efectuado menos repeticiones.
b) La Colla que haya invertido menos tiempo en la ejecución de los "castells" contando desde que se forma la "pinya" hasta que bajen los "segons", computándose las repeticiones que hayan tenido que efectuarse por "castells" no "carregats". Se entiende por tiempo invertido solamente en los "castells" puntuables.
15ª.- El Jurado resolverá cualquier caso no previsto en las siguientes Bases
16ª.- El Jurado, de acuerdo con las presentes Bases y en vista de las actuaciones de las "colles" emitirá su fallo que será inapelable.
Tarragona a 15 de Julio de 1956
LA COMISION,

Mod. 36 | 3.000 | Nov. 55
Imp. Madina-Reding, 40

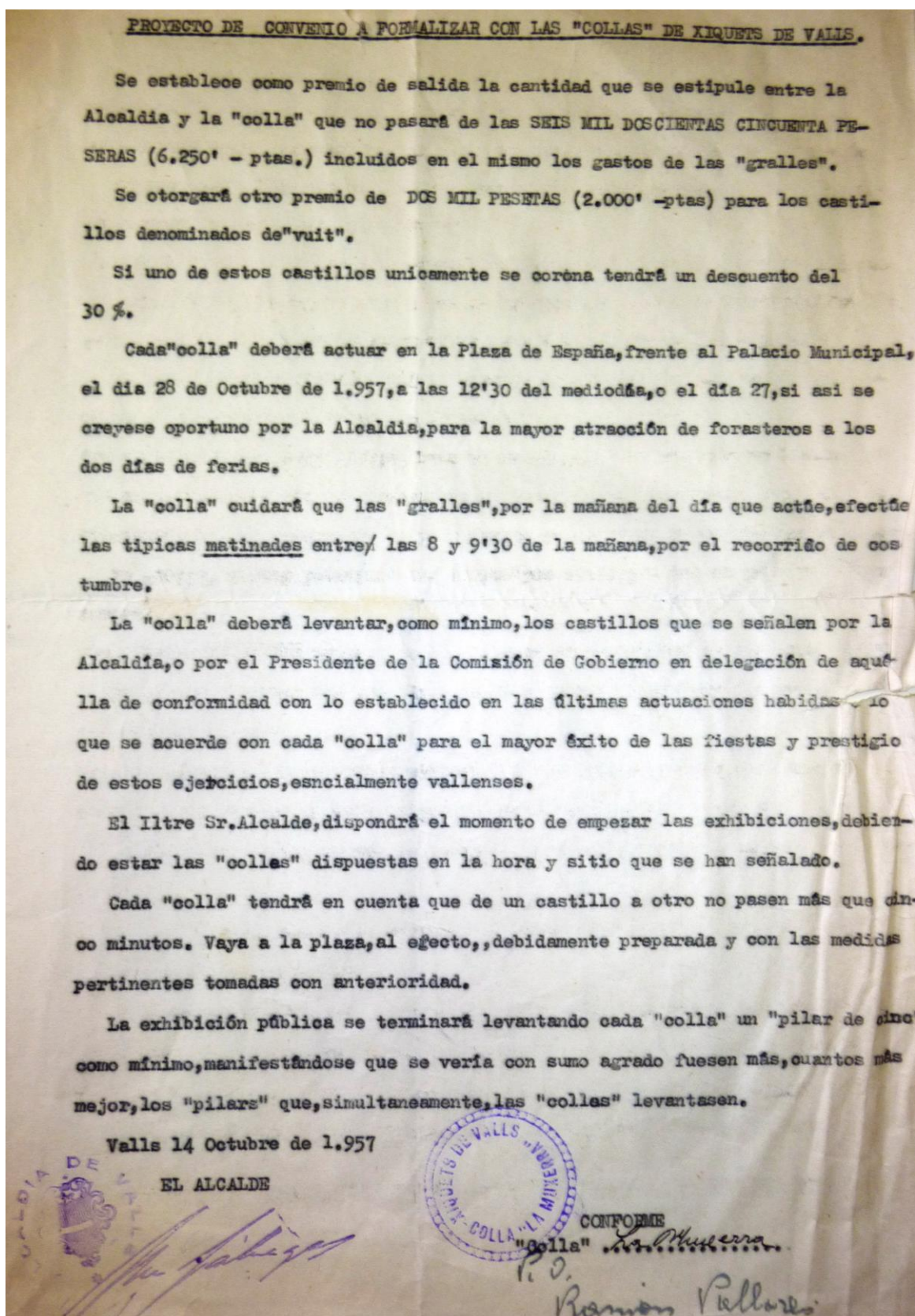
Font: CDOCA. Fons Francin Veciana. Caixa 1951-1969.

Annex nº 41: Actuacions realitzades pels Xiquets de Valls a l'Arboç i els castells que hi van realitzar (1939-1960):

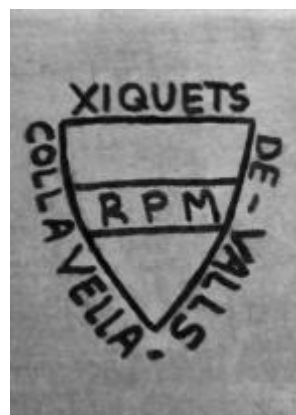
Any	Colla	Castells realitzats
1939	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 8 carregat; 2 de 7
1940	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats
1941	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7
1942	Xiquets de Valls (Unificada)	4 de 8 carregat.
1943	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 i 4 de 7.
1944	Xiquets de Valls (Unificada)	5 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; 2 de 6; pilar de 5.
1945	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
1946	Xiquets de Valls (Unificada)	No Documentats.
1947	La Muixerra	2 de 7 carregat; dos 4 de 8 carregats.
1948	La Muixerra	4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; dos pilars de 5.
1949	La Muixerra	Dia 27: 4 de 8 carregat; intent 2 de 7; 2 de 7 carregat; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilars de 5. Dia 28: 4 de 8; 2 de 7; 5 de 7; 3 de 7 per baix; pilars de 5.
1950	La Muixerra	intent 2 de 7; 2 de 7; 3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar; pilars de 5; intent 4 de 8.
1951	La Muixerra	4 de 8; 2 de 7; 3 de 7 per baix; pilars de 5.
1952	La Muixerra	2 de 7; intent 4 de 8; intent 3 de 8.
1953	...	No es van celebrar les festes majors.
1954	...	Va coincidir amb el concurs de Castells de Tarragona.
1955	La Muixerra	4 de 8; intent 2 de 7; 3 de 7 per baix.
1956	La Muixerra	4 de 8.
1957	...	
1958	La Muixerra	3 de 7 per baix; 4 de 7 amb pilar carregat; dos intents de 2 de 7, intent pilar de 5; pilar de 5.
1959	...	
1960	...	

Font: de l'autor, a partir de la documentació consultada.

Annex nº 41: Projecte de conveni a formalitzar amb les colles de Xiquets de Valls, per actuar a Santa Úrsula, de la Muixerra, 14/10/1957:

Annex nº 42: Imatge de l'escut que la Colla Vella va portar a Brussel·les, 1958:

La primera fotografia està extreta del llibre PENA MARTÍNEZ, Agustí; *op. cit.*, pàgina 56, vol. I.

La segona es l'ampliació del xiquet Rafel Pena Martínez "Xamalí fill".

L'escut, és un dibuix realitzat per l'autor, per tal d'apreciar els detalls del mateix. Les inicials RPM es corresponen a l'esmentat xiquet.

Annex nº 43: Llistat amb els castellers que van formar part de la Muixerra entre 1947 i 1958 i els anys que hi van ser:

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Muixerra
Adelantado	Fernando		1954-58
Adelantado Martínez	Fernando		1956-58
Adelantado Martínez	Diego		1956-58
Andreu Poblet	Roc		1950-58
Arnal Jiménez	Victoriano		1955-56 (Muixerra) 1958-59 (Colla Vella)
Balaña Vives	Àngel		1958 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Balasteguí Caparrós	Gabriel	<i>Balastegui</i>	1947-51
Balastegui Castro	Juan		1947-53
Balasteguí Castro	Gabriel	<i>Balastegui</i>	1947-53
Barrufet Fàbregas	Ramón	<i>el Blanco</i>	1947-49
Barrufet Galofré	Ramón		1947-58
Bartolí Batalla	Jaume	<i>Jacki</i>	1953-58
Bascuñana Quirós	Julià		1948-49 (Muixerra) 1949-54 (Colla Vella) 1958 (Muixerra)
Bascuñana Quirós	Lluís		1948-49 (Muixerra) 1949-54 (Colla Vella) 1958 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (per Sant Joan)
Batalla Mallorquí	Josep	<i>Pep de Fèlix</i>	1947-58
Batet Figuerola	Josep		1947-49 (Muixerra) 1949 -57 (Colla Vella)
Batet Riello	Aurora	<i>la Bateta</i>	1947-49 (Muixerra) 1949 -52 (Colla Vella)
Batet Riello	Albert		1947-49 (Muixerra) 1949 -60 (Colla Vella)
Batet Riello	Àngel		1947-49 (Muixerra) 1949 -60 (Colla Vella)
Batet Roca	Joan		1947-58
Benaiges Ballart	Manel	<i>Polonio</i>	1947-58
Benedicto Fabra	Ramon	<i>Creus</i>	1947-54
Benedicto Pi	Jordi	<i>Creus</i>	1947-58
Benedicto Pi	Ramón	<i>Creus</i>	1947-58
Bigorra Benaiges	Ciril		1947-58
Bigorra Montserrat	Amadeu		1953-58

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Muixerra
Bonet Montalà	Francisco	<i>Cisquet del Bon Minyó</i>	1947-58
Bonifàs Torné	Joan	<i>Cunyat de Creus</i>	1947-58
Bordas Duch	Salvador	<i>Salvet</i>	1957-54 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Bordas Reverter	Josep	<i>Salvet</i>	1947-58
Borràs Fabregat	Jaume	<i>Rosset</i>	1947-54
Brué	Joan	<i>del Plà de Santa Maria</i>	1950-58
Brunet	Indalecio		1947-54
Caballé	Pepito	<i>Guixeret del Plà de Santa Maria</i>	1950-58
Capel Escames	Francisco		1950-58
Capel Plaza	Francisco		1950-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Capel Plaza	Diego		1950-58
Capel Plaza	Miguel		1950-58
Carmona Garcia	Joan	<i>del Plà</i>	1954-58
Carmona Garcia	Pedro		1947-58
Cartañà Alfonso	Maties		1947-58
Cartañà Andreu	Roc		1947-50
Casanova Coll	Josep	<i>Banesto</i>	1947-54
Coll Folch	Joan	<i>Collet</i>	1947-54 /56
Coll Solé	Francesc	<i>el Cisco Ceba</i>	1947-54
Contijoch Moncusí	Isidre		1947-54
Domingo Baldrich	Anton	<i>Foguet</i>	1947-1954
Domingo Forés	Eusebi	<i>Sebiu de la Gallineta</i>	1947-58 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Egea Gallego	Francisco		1947-54
Egea Gallego	Joan		1947-54
Esteve Saperas	Marc	<i>Marquet o Coni</i>	1947-54
Estil·les Guasch	Josep		1953-58
Fabra Español	Jordi		1947-54 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Fabra Español	Josep	<i>Pepito de Llorençó</i>	1947-58 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Fabra Español	Llorenç	<i>Llorençó</i>	1947-58
Fabra Español	Pere	<i>Peret de Llorençó</i>	1947-58
Fabra Vidal	Llorenç	<i>Llorençó</i>	1947-1958
Fàbregas Rosell	Anton		1947-58
Farré	Pere		1955

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Muixerra
Feliu Fontanillas	Josep M ^a	<i>de l'Arboç</i>	1955-58
Figueras Mestres	Josep	<i>el Xaret de l'Arboç</i>	1947-58
Figueras Mestres	Lluís	<i>Lluís Xaret de l'Arboç</i>	1947-58
Figueres Molas	Joan	<i>Joanet de les Mules</i>	1947-54
Fontanillas Granja	Joan	<i>Joan de Fontanillas</i>	1947-54 (Muixerra) 1956 (Muixerra)
Fontanillas Serra	Ramon	<i>Ramon de Fontanillas</i>	1947-58
Fontanillas Subielos	Ramon		1947-58
Forés Fargas	Joan		1947-58
Forés Sans	Ramón		1957-58
Forés Sans	Joan		1957-58
Garcia	Santiago		1955
Garcia Brunet	Josep M	<i>Moreno</i>	1947-54
Garcia Fernández	Joan	<i>Garcías</i>	1947-54
García Haro	Joan	<i>Vilques</i>	1947-51 (Muixerra) 1951-54 (Colla Vella)
Garcia Vilar	Joan	<i>Garcías</i>	1947-54
Garcia Vilar	Gabriel	<i>Garcías</i>	1947-54
Garcia Vilar	Josep	<i>Garcías</i>	1947-54
Giró Serra	Josep	<i>Claret</i>	1947-58
Gormaz Camacho	Josep		1947-58
Guardià Jané	Jaume	<i>el Met Fulla o el Maquero de l'Arboç</i>	1947-54
Haro Cazorla	Santiago		1955-58
Horta Martínez	Gaspar		1947-54 (Muixerra) 1955-60 (Colla Vella)
Iglésias Canuto	Angel	<i>Angel</i>	1947-58
Iglésias Canuto	Manolo		1947-58
Iglésias Canuto	Sebastián		1947-58
Invernón Figueras	Lorenzo		1950-54
Invernón Alcaraz	Lorenzo	<i>Nico</i>	1950-58
Invernón Alcaraz	Diego		1950-58
Invernón Ramos	Cristòfol	<i>Cristóbal</i>	1947-58
Invernón Ramos	Andrés		1947-53
Isern Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	1947-54 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Isern Torrell	Joan	<i>Salvador</i>	1947-58

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Muixerra
Jauset Bosch	Llorenç	<i>de la Munda</i>	1947-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Només a Poblet)
Jauset Bosch	Agustí	<i>de la Munda</i>	1947-54
Jordi Rossell	Francesc	<i>El Cisco Jordi de l'Arboç</i>	1947 - ?
Jové Vila	Magí	<i>Magí del Quinto</i>	1947-58
Julián	Juan		?-1955
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>	1947-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (per Sant Joan)
Llach Cayuela	Jordi		1947-58
Llach Oller	Ramon		1947-58
Magrané Caballé	Alfons	<i>el Xato</i>	1947-58
Mariné Mateu	Pere	<i>Peret de Mariné</i>	1947-54
Martín	Francisco		1955-58
Martos Garcia	Joan		1958 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Masoni Sans	Isidre		1947-55 (Colla Vella) 1956 - 58 (Muixerra) 1959 -60 (Colla Vella)
Masso Miró	Josep	<i>Cunyat de Llorençó</i>	1947-58
Mateu Fallada	Josep M	<i>Fallada</i>	1947-54
Mateu Fontanillas	Josep	<i>Conrado</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Migó Puig	Rafel		1947-58
Molina Castillo	Salvador		1955-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Moncunill Grau	Ramón	<i>Garrita</i>	1947-54 (Muixerra) 1955-66 (Colla Vella)
Moncunill Grau	Agustí	<i>Garrita</i>	1947-54
Monné Alarcón	Joan	<i>Mora</i>	1948-51
Montserrat Baldrich	Mateu	<i>del Plà de Santa Maria</i>	1947-58
Montserrat Baldrich	Antón	<i>del Plà de Santa Maria</i>	1947-58
Montserrat Piñol	Enric	<i>Bigorra</i>	1950-58
Montserrat Sesplugues	Lluís	<i>Lluís de l'hort dels Alls</i>	1947-54
Murón	J		1947-54
Niubó	J		1955
Niubó Subielos	Antón		1947-58

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Muixerra
Niubó Subielos	Bernardo		1947-58
Odina Casanovas	Manuel	<i>Pigadet o Manel de les gasoses</i>	1947-56
Oliver	Pedro		1947-54
Oliver Martínez	Joan		1955-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Oliver Martínez	Pere		1955-58
Oliver Martínez	Francisco		1955-58
Palau	Josep	<i>Pichichi</i>	1950-58
Pallarès Bartra	Ramon	<i>Titànic</i>	1947-50
Pallarès Fontanals	Josep	<i>del Plà de Santa Maria</i>	1947-58
Pallarès Fontanals	Joan	<i>del Plà de Santa Maria</i>	1947-58
Pallarès Pons	Ramon	<i>Pallarès fill o Titànic</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Parés Domènech	Rafel	<i>Rafel de Parés</i>	1947-48 (Colla Vella) 1955-58 (Muixerra)
Parra	Salvador		1955-58
Passalaigua Icart	Bienvenido		?-1959
Peris Montserrat	Josep	<i>Peris</i>	1947-58
Pi Mineiro	Josep		1947-58
Picó Llorenç	Josep Antón		1955-58
Porcel Porcel	Rafael	<i>Conejo</i>	1947-50 (Muixerra) 1950-58 (Colla Vella)
Porcel Porcel	Joan		1947-54
Pradies Martí	Fermí		1947-54
Pujol Alsina	Joan	<i>Pouaire</i>	1947-54
Reche	Andrés		1954-58
Reche Hernández	Ramón		1954-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Reche Hernández	Andrés		1954-58
Reche Hernández	Jesús		1954-58
Ribas	Ricardo		1955
Ribera Cervelló	Anton	<i>Caruso</i>	1955-58
Rius Calvet	Joaquim	<i>Quim del Beco</i>	1947-54
Rius Calvet	Pau	<i>Pau del Beco</i>	1947-54
Rius Vallverdú	Salvador		1947-54
Rius Vallverdú	Josep	<i>Pepito</i>	1947-54
Rius Vellverdú	Joan		1947-54
Roca Miquel	Octavi		1947-58
Rodón	Magi	<i>Magí del Carme</i>	1947-58

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Muixerra
Romagosa Cruset	Agustí	<i>Mataguirros de l'Arboç</i>	1947-54
Rossell Guasch	Joan	<i>El Pelegrí de Llorenç del Penedès</i>	1947-58
Rovira Ventosa	Ramon	<i>Ramon Piso de l'Arboç</i>	1947-54
Rubio Lirón	Sebastià		1947-54
Rubio Ruiz	Isaac		1947-56 (Muixerra) 1954 (Colla Vella) (Només 4 de 8 a Vilafranca)
Rubio Ruiz	Sebastià		1947-54
Ruiz Sanantonio	Enrique		1947-54
Ruiz Sanantonio	Àngel	<i>Angelet</i>	1947-54
Ruiz Sanantonio	Eloy		1947-50
Sales	Jaume	<i>del Plà de Santa Maria</i>	1950-58
Samaniego Pérez	Ramon		1947-54 (Muixerra) 1956 (Colla Vella)
Sánchez Ruiz	Alfonso		1950-58
Sánchez Ruiz	Francisco	<i>Paco</i>	1950-58
Sanjuan Guell	Josep		1947-58
Sanvidal López	Ramon		1947-54
Secall Duch	Josep	<i>Roig Cases Noves</i>	1947-58
Secall Garcia	Josep	<i>Pep del Roig</i>	1947-54
Secall Roig	Joan	<i>Roig del carrer Nou</i>	1947-58
Secall Suñé	Ramon		1947-58
Sendra Magrané	Alfons	<i>Alfons dels Monjos</i>	1947-51
Serra	Anton	<i>de la societat</i>	1950-58
Serra Amalia	Celestino	<i>Celestino del llavi partit</i>	1947-49
Serra Clua	Francisco	<i>Home de la Cisca</i>	1947-54
Serra Llobera	Francesc	<i>El nen de la Cisca</i>	1949-58
Serra Mariné	Pere	<i>Genillo</i>	1947-54
Serra Miró	Anton	<i>Serra de les Premses</i>	1947 (Muixerra) 1948-55 (Colla Vella) 1955-58 (Muixerra)
Serramià Calbet	Sebastià		1950 (Muixerra) 1950-60 (Colla Vella)
Sole	Ricardo	<i>Ricardo</i>	1957-58
Solé Clariana	Ramon	<i>l'Escolanet</i>	1947-58

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Muixerra
Solé Pujol	Joaquim	<i>El quim de Can Gallart de l'Arboç</i>	1947-54
Solé Sanromà	Josep	<i>Pep de la Guiua</i>	1947-58
Soriano Requena	Miquel		1955-58
Suau Rovirosa	Baldomero	<i>El Gori Pallaso de l'Arboç</i>	1947-54
Suau Rovirosa	Julià	<i>El Pallaso de l'Arboç</i>	1947-54
Terreu Tomas	Manuel	<i>Manyo</i>	1947-54
Teruel Fernández	Aniceto		1947-58
Toda Sole			1947-58
Tost		<i>de l'Espluga de Francolí</i>	1955-57
Trenchs Lacombe	Joan		1947-58
Trenchs Lacombe	Salvador	<i>Romo</i>	1947-58
Urquia Murriondo	Mateu		1947-58
Vallès Badia	Eduard	<i>Vallès II de l'Arboç</i>	1947-58
Vallès Badia	Toribi	<i>Vallès I de l'Arboç</i>	1947-58
Vallès Sala	Gumersind	<i>El sord de l'Arboç</i>	1947-58
Valvede Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Valverde Alonso	Gumersindo	<i>Xato</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Valverde Alonso	Juan		1947-58
Valverde Alonso	Manuel		1947
Vernet Vallverdú	Jaume		1957-58
Vidal Salort	Francisco	<i>Valeriano</i>	1947-58
Vilanova Mateu	Enric	<i>Pebroter gran</i>	1947-58
Vilanova Mateu	Anton	<i>Pebroter</i>	1947-58
Vives	Jordi	<i>de Cal Mitjaret</i>	1954-58
	Ramón	<i>de la Guimerana</i>	1947-58

Font: de l'autor, a partir de tota la documentació consultada. Les dades d'estada a la Colla han estat facilitades per Lluís Liron Munuera i contrastades amb la documentació existent, però són aproximades.

Annex nº 44: Situació que s'estava vivint al Vendrell entorn el fet casteller, el 1958:

Per saber la situació que vivien els castellers al Vendrell analitzarem la documentació presentada per l'Ajuntament a la Diputació de Tarragona per a sol·licitar-hi una subvenció. La memòria que l'acompanyava, signada per Juan Julivert deia:

«Cada vez que en Vendrell o en sus pueblos limítrofes hemos asistido a una exhibición de Castells al margen de aquella vibrante emoción que, inveteradamente, tan recio espectáculo comunica, nuestro gozo ha quedado restringido por la existencia de amenazas cada vez más patentes, que comprometen la continuidad de este folklore.

Nuestra Villa, al compás del tiempo, vio esfumarse su antaño rico acervo folklórico con sus danzas populares y viejas tradiciones. Se han salvado muy pocas del paso de los años; entre ellas permanecen los Castellers Nens del Vendrell que representan para todos nosotros, los vendrellenses, una venerable reliquia costumbrista para cuya conservación cabría hacer lo imposible.

La atención que se siente por los Castells en las comarcas del Panadés y Campo de Tarragona parece ser tan antigua y profunda que no sabríamos decir con certeza a qué época se remonta. (...).

Desde estas efemérides hasta nuestros días, median dos siglos, durante los cuales no decayó la afición. Con las naturales intermitencias de plenitud y decadencia, formando colla propia o ayudando a otras forasteras, este espectacular folklore, dado únicamente en la zona oriental de la provincia de Tarragona, ha mantenido su vigencia y continuidad.

Los castells vendrellenses empiezan su segunda época con la salida de los Nens del Vendrell en 1926. Esta fecha marca el inicio de un período de resurgimiento que culminará en 1951 con la erección del añorado tres de vuit. En los años subsiguientes y a pesar de la calidad de los castells que la colla ha venido ejecutando, han empezado a notarse un desinterés, desaliento y falta de espíritu que comprometen positivamente el futuro de la colla.

¿Sus causas? Lo inevitable; el cambio paulatino de las costumbres y usos propios de los extraños y bárbaros, con la consiguiente depreciación de nuestros valores tradicionales. Los precios de las contratas que, con ser alzados, no suelen llegar a cubrir el valor de un jornal de trabajo y también, factor a tener en cuenta, la escasez de grallers (...).

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Habida cuenta pues, del indudable valor que para el folklore nacional tiene, la continuidad de un espectáculo tan genuino, causante de la admiración de indígenas y extranjeros, plasmación inequívoca de la reciedumbre española, es por lo que invocando del futuro amenazador, solicitamos esperanzados con ayuda de tipo económico que dé un estímulo a nuestros castellers y paliando en lo posible los inconvenientes arriba expresados, asegure para bien de nuestro costumbrismo, su supervivencia»¹⁵⁴⁷.

Finalment la subvenció no es va concedir per que no hi havia la consignació per fer-ho i perquè si se'ls donava a ells s'hauria de fer el mateix amb la resta¹⁵⁴⁸.

¹⁵⁴⁷ Arxiu General de la Diputació de Tarragona (AGDT). Actes. Actes de la comissió d'Educació, Esports i Turisme (1952-1960). Expedients de 1958. Caixa 854. Sol·licitud de l'Ajuntament del Vendrell a la Diputació d'una subvenció per als Nens del Vendrell, 26/09/1958.

¹⁵⁴⁸ AGDT. Actes. Actes de la comissió d'Educació, Esports i Turisme (1952-1960). Expedients de 1958. Caixa 854. Resposta de la Diputació de Tarragona a l'Alcalde del Vendrell, 29/11/1958.

Annex nº 45: Escut regalat a la Colla Vella per dos modistes de Valls, 1959:

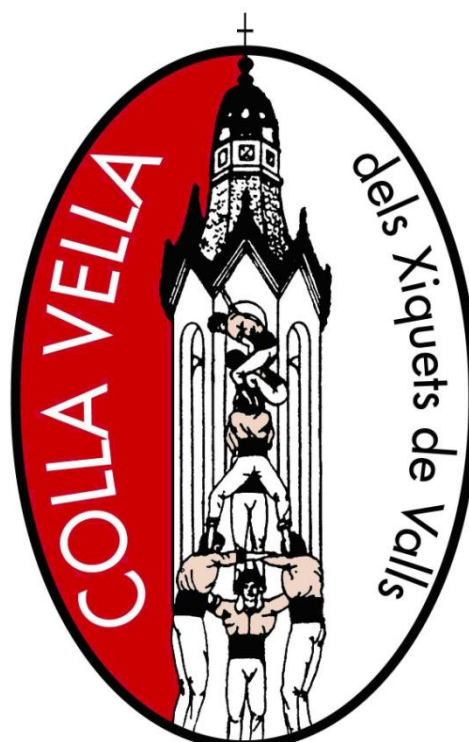
Aquesta fotografia correspon a l'únic escut que es conserva, dels cinc o sis, que dos modistes vallenques van regalar a la Colla Vella. El propietari de la camisa és Ramón San Nicolàs Truques.

Cap als anys 80, Josep Maria Domènech Gatell, president de la Colla entre els anys 1980 i 1989, va considerar oportú que la Colla Vella necessitava un escut. La idea ràpidament va prendre forma: El pom de dalt d'un castell, en representació de la Colla, i el campanar de Valls al fons, per ser el campanar més alt de Catalunya.

Veient les dos imatges cal destacar , que tot i les diferències, s'assemblen força. Josep Maria Domènech recorda que no havia vist l'escut antic i que va triar aquestes imatges al creure que eren les més representatives¹⁵⁴⁹.

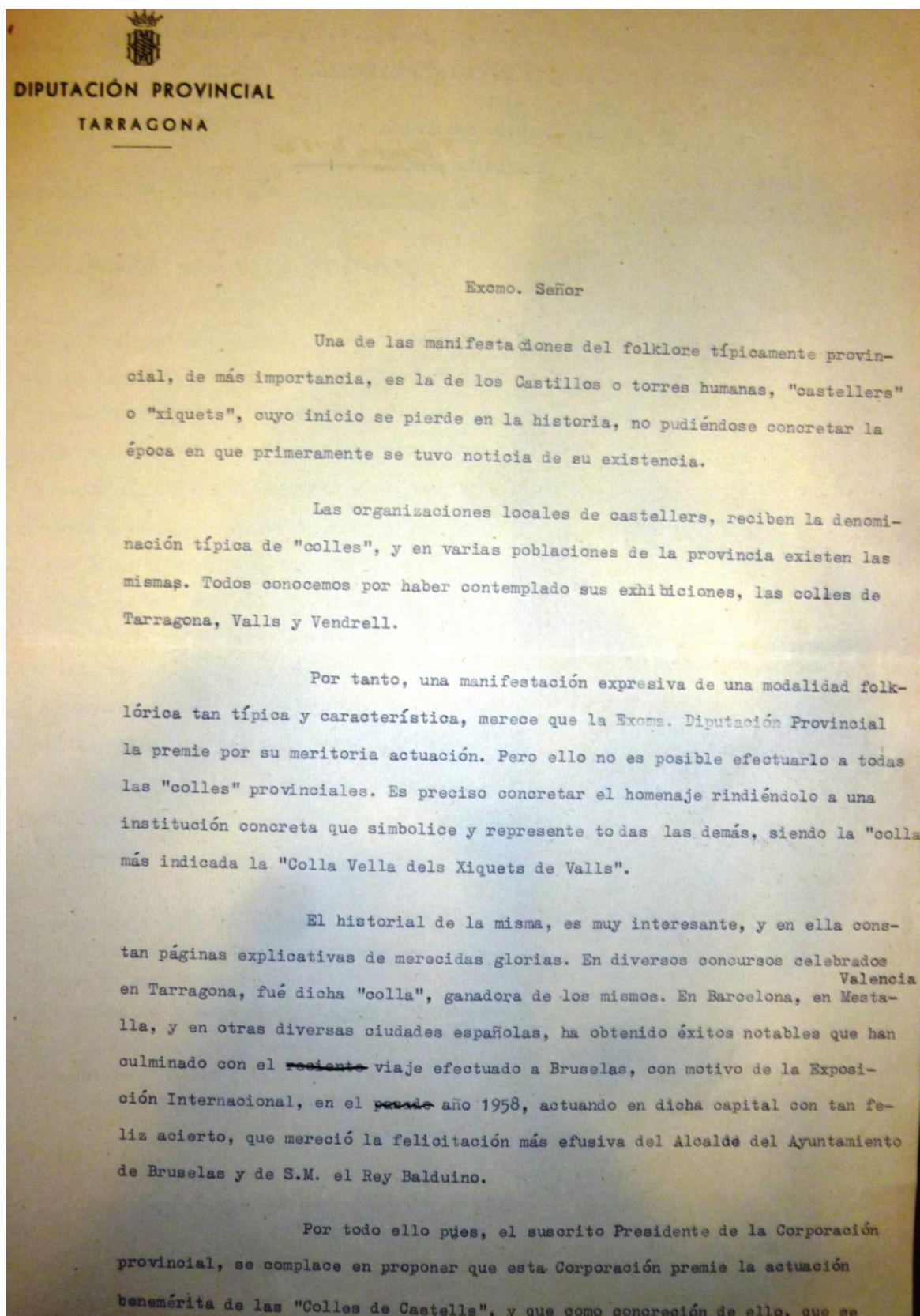
Detall de l'escut de 1959.

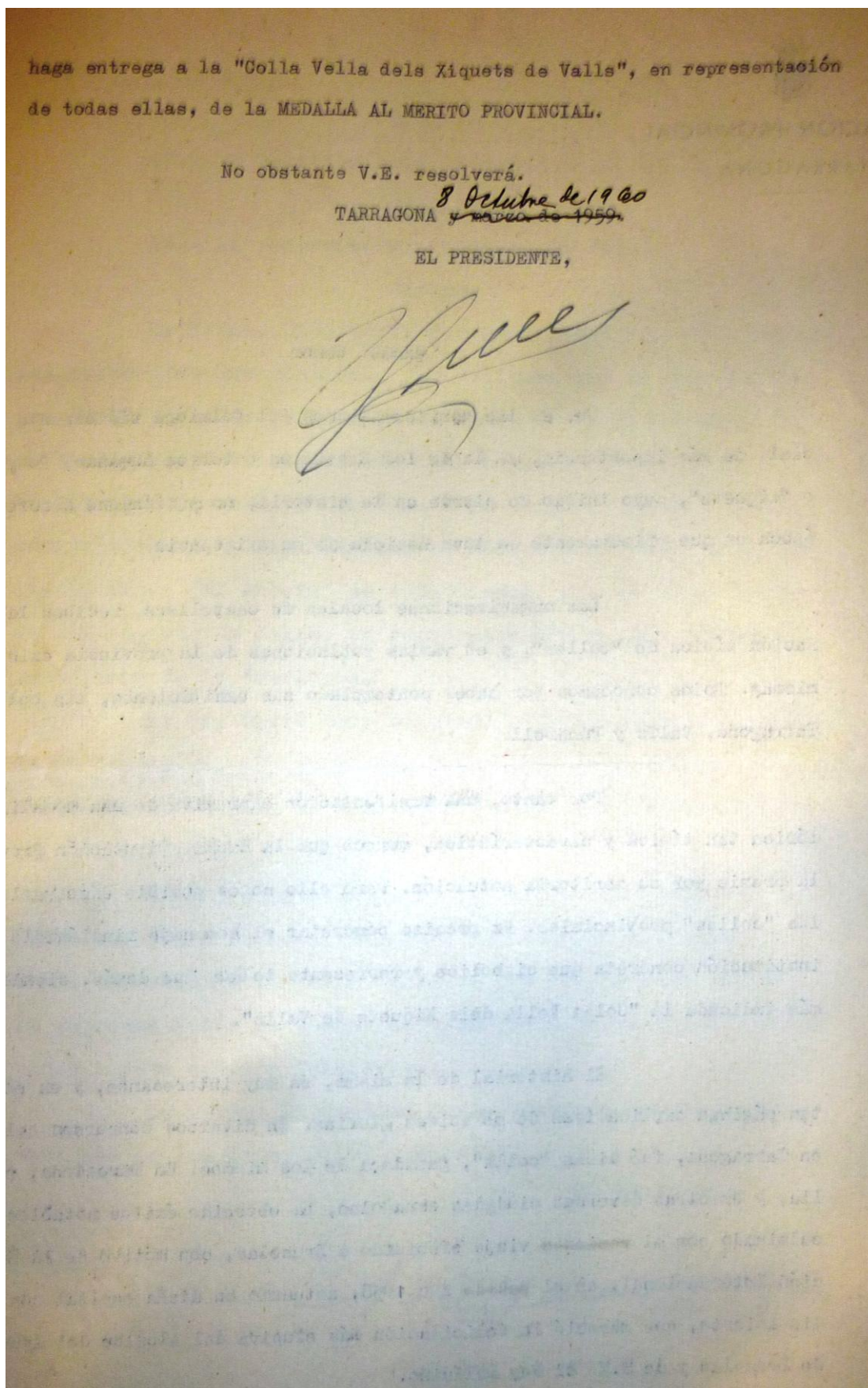
Escut actual de la Colla Vella.

¹⁵⁴⁹ Entrevista realitzada a Josep Maria Domènech Gatell el dia 9 d'abril de 2014.

Annex nº 46: Proposta del president de la Diputació de Tarragona per premiar les colles de castells i que es faci entrega a la Colla Vella dels Xiquets de Valls, en representació de la resta, de la medalla al mèrit provincial, 08/10/1960.

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Font: CDOCA. Fons Francesc Francin Veciana, caixa 1951-1969.

Annex nº 48: Situació de les colles tarragonines entorn la Festa Major de Tarragona, 1960:

El dia 11 de setembre es publicà un article al *Diario Español* que resumia la Sessió de la Comissió Permanent de l'Ajuntament i es detallava que no actuarien els castellers per no haver arribat a un acord econòmic. *«Dada cuenta del programa y presupuesto de las próximas fiestas de Santa Tecla, son aprobados por unanimidad, lamentando la Comisión tener que prescindir de la actuación de los castellers por haber estos solicitado para llevarla a cabo la suma de 14.000 pesetas, siendo así que en el año 1956 se les abonaron por ello 6.500 ptas., elevadas a 8.000 en 1957 y a 9.000 en 1958 y 1959, aparte del seguro de accidentes que también se satisface por este Ayuntamiento, todo lo cual, y sin contar con la cuestación privada que se realiza por las calles, hace que esta corporación considere desmedidas las pretensiones deducidas, y sintiéndolo grandemente, pues ello significa la pérdida de la afición a este deporte, se vea en la necesidad de no incluir este número en el programa del corriente año»*¹⁵⁵⁰.

Aquest anunci va motivar la reacció dels aficionats i la publicació, quatre dies després de dos cartes al director:

1. «Los castellers y las fiestas.

Es una lástima que por falta de un mínimo de buena voluntad no salieran los Castelleros por San Magín ni salgan ahora por Santa Tecla.

Es un folklore único en el mundo que sólo se practica en nuestra provincia. No es una prueba deportiva, puesto que las Collas no están formadas por atletas natos. Es una tradición que nuestro Excmo. Ayuntamiento debería ser el más interesado en mantener, porque además da a nuestros festejos populares una vistosidad y un colorido extraordinario, especialmente de cara a los forasteros que nos visitan en los días de fiestas.

Parece ser que la discordia es motivada por la parte crematística, pues los Castelleros piden para actuar 12.000 ptas. con la condición de suprimir la postulación callejera, condición ésta que considero muy acertada, ya que no resulta digno mendigar por la calle unas pesetas que tienen bien ganadas con su actuación. (...).

Si se pierden decenas de miles de pesetas en unos festejos que no resultan nada populares, bien podrían destinarse 12.000 de ellas para atender a los popularísimos

¹⁵⁵⁰ *Diario Español*, nº 6738, 11/09/1960, pàgina 2.

Castellers que son una tradición del pueblo cuya ausencia lamenta la mayor parte de la población. (...).

Meditemos un poco, y procuremos eliminar diferencias. Los Castellers deben salir en las Fiestas de San Magín y Santa Tecla, porque es el número más popular y tradicional de los festejos y porque es una muestra única en el mundo que debemos mantener e incluso vigorizar»¹⁵⁵¹.

2. «Las Fiestas necesitan Castellers

Enterados todos de la nota dispuesta por la Alcaldía sobre la no actuación de nuestros castellers para las próximas fiestas de Santa Tecla, recogiendo así la voz unánime de muchos amantes a estas costumbres y fiestas populares vaya nuestra unanimidad a la Corporación Municipal al rehusar estas pretensiones de unos hombres que más que por afición y entusiasmo por lo que se ve sólo actúan por el dinero. Es verdad que todo trabajo, (...), necesita un sacrificio y como tal debe remunerarse; pero señores desembolsar 14.000 pesetas más el seguro de accidente más la cuestación que los propios castellers hacen por su cuenta es un disparate, pues al fin y al cabo para ver castillos sin pena ni gloria no se necesitan tantas pretensiones, y si bien somos tarraconenses no podemos negar que tanto Els Nens de Vendrell como Els Xiquets de Valls son mucho superiores a los nuestros y estoy seguro que por menos dinero y sin tanta cosa vendrían a deleitarnos con sus torres humanas.

En nombre de esta afición pido a nuestro Ayuntamiento no deje sin castells los tarraconenses, las fiestas de Santa Tecla deben seguir su curso tradicional (...). En Valls y Vendrell hay castellers, la colaboración tarraconense no faltara»¹⁵⁵².

Tot i desconèixer l'acord econòmic al que arribaren les diferents parts, finalment, hi va haver castells per la Festa Major. El dia 23 van actuar les dos colles per separat però s'ajudaren mútuament per fer pinya als respectius castells. Fins i tot intentaren dos vegades el quatre de vuit, el primer intent va caure quan es col·locava l'aixecador i el segon quan ho feien els quints¹⁵⁵³. L'endemà, dia 24, van repetir actuació conjunta i després cada colla va fer un pilar de cinc. Arribava el moment d'aixecar els pilars de quatre, pujar i baixar les escales de la catedral i dirigir-se a l'ajuntament. La Colla Nova de Sant Magí en va resultar la guanyadora¹⁵⁵⁴.

¹⁵⁵¹ *Diario Español*, nº 6741, 15/09/1960, pàgina 7.

¹⁵⁵² *Diario Español*, nº 6741, 15/09/1960, pàgina 7.

¹⁵⁵³ *Diario Español*, nº 6749, 24/09/1960, pàgina 3.

¹⁵⁵⁴ *Diario Español*, nº 6750, 25/09/1960, pàgina 2.

Annex nº 49: Llistat amb els castellers que van formar part de la Colla Vella entre 1947 i 1960 i els anys que hi van ser:

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Colla Vella
Abad Ferré	Joaquim		1955-60
Alari Figuerola	Josep	<i>Pep de Masmolets</i>	1947-60
Andreu Fernández	Joan	<i>Joan de Bràfim</i>	1954-60
Anguera Rius	Josep Maria		1958-59
Anguera Solé	Pere	<i>el Ferro</i>	1947-60
Anguera Solé	Josep		1956-60
Arnal Jiménez	Victoriano		1955-56 (Muixerra) 1958-59 (Colla Vella)
Artacho Sánchez	José		1956-1958
Artacho Sánchez	Francesc		1956-62
Badia Batalla	Rafel	Poma	1956
Balaña Vives	Àngel		1958 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Balsells i Moyà	Josep M	<i>Boada</i>	1954-60
Barberà Rosich	Josep Maria	<i>Coix de Barberà</i>	1947-60
Bascuñana Quirós	Julià		1948-49 (Muixerra) 1949-54 (Colla Vella) 1958 (Muixerra)
Bascuñana Quirós	Lluís		1948-49 (Muixerra) 1949-54 (Colla Vella) 1958 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (per Sant Joan)
Batet Figuerola	Josep		1947-49 (Muixerra) 1949 -57 (Colla Vella)
Batet Riello	Aurora	<i>la Bateta</i>	1947-49 (Muixerra) 1949 -52 (Colla Vella)
Batet Riello	Albert		1947-49 (Muixerra) 1949 -60 (Colla Vella)
Batet Riello	Àngel		1947-49 (Muixerra) 1949 -60 (Colla Vella)
Batet Riello	Josep	<i>Pepitu</i>	1949-50
Blesa Carmona	Martín		1951-54
Bofarull Gené	Francisco		1974-75
Bonet Fontanilles	Rafel		1947-54

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla Vella
Bordas Duch	Salvador	<i>Salvet</i>	1957-54 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Només Sant Joan)
Borràs Fabregat	Josep	<i>Gendre de Nolla</i>	1947-50
Bové Poblet	Joaquim	<i>Quim de Magranes</i>	1947-75
Busquets Queralt	Pere	<i>Xarí</i>	1947-57
Caballero Ródenas	Alfonso		1952
Cabré			1956
Caixal Gairoles	Rafel		1947-52
Caixal Sagarra	Josep M		1947-52
Caixal Sagarra	Pere		1947-52
Calvet Pàmies	Joan	<i>Quec</i>	1947-60
Cantón Luque	Manuel		1956-57
Capel Plaza	Francisco		1950-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Casanovas Ribas	Ramon	<i>Ramon de ca l'Amada</i>	1947-60
Cos Solé	Daniel		1947-60
Costas Farré	Magí	<i>Magí de la Biela</i>	1947-60
Costas Farré	Josep	<i>Pepitu de la Biela</i>	1947-60
Cugat Ventura	Jaume		1964-60
Cusidó Ollé	Ramon		1947-60
Dalmau i Clarasó	Isidre	<i>Isidre de Rocallaura</i>	1948
Doménech	Ramon		1956
Domènech Trenchs	Josep	<i>Xaconet</i>	1947-60
Domingo Forés	Eusebi	<i>Sebiu de la Gallineta</i>	1947-58 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Dorca Franco	Joan	<i>Juanillo la cabra</i>	1952-60
Fabra Español	Jordi		1947-54 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Fabra Español	Josep	<i>Pepito de Llorençó</i>	1947-58 (Muixerra) 1958-60 (Colla Vella)
Fabregas Llaboré	Francesc	<i>Cisquet o groc de l'Escolà</i>	1947-52

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla Vella
Farré Martí	Marcel·lí	<i>Marcelino</i>	1947-60
Ferré i Miró	Pere	<i>Pere de Belltall</i>	1947-60
Figuerola Guasch	Daniel	<i>Daniel de Mateuet</i>	1947-52
Figuerola Guasch	Felip	<i>Felip de Mateuet</i>	1947-52
Forès Babot	Artur	<i>Arturet</i>	1947-60
Fort Monné	Francisco		1954-59
García Haro	Joan	<i>Vilques</i>	1947-51 (Muixerra) 1951-54 (Colla Vella)
Garcia Ledesma	Arseni		1947-52
Garcia Verde	Alfred		1947-60
García Verde	Manolo		1952-60
Gasque Padró	Josep	<i>Pep de la Llet</i>	1947-60
Gasull Carré	Manuel		1960
Gavaldà Guasch	Isidre		1947-60
González Dorca	Cecilio		1955-60
Gràcia Milagros	Adolf		1947-50
Gràcia Milagros	Josep		1947-50
Grases Cañellas	Cirilo		1955-57
Grivé Grivé	Joan	<i>Gilet</i>	1947-60
Guasch Lirón	Pere		1947-50
Guasch Magriñà	Josep M	<i>Quemalic</i>	1947-50
Güell Serra	Laureà		1947-54
Guinovart Escarré	Joan		1947-60
Hernández Tur	Josep M		1954-60
Horta Martínez	Gaspar		1947-54 (Muixerra) 1955-60 (Colla Vella)
Ibañez Elvira	Benet	<i>Benito</i>	1947-50 (Colla Vella)
Isern Agustench	Josep	<i>Pep Muntanyès</i>	1947-54 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Izquierdo Artero	Diego	<i>Diego</i>	1947-60
Izquierdo Artero	Anton	<i>Bessonet</i>	1947-60
Izquierdo Artero	Joan	<i>Joan del Bessonet</i>	1947-60
Jaumejoan Rodon	Anton	<i>Anton de l'Erasme</i>	1947-60
Jaumejoan Rodon	Erasme		1947-60

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla Vella
Jauset Bosch	Llorenç	<i>de la Munda</i>	1947-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Només a Poblet)
Jofré Andreu	Josep		1948-50
Jofré Domingo	Josep	<i>Pep d'Alió</i>	1947-55
Jové Cucurull	Lluís	<i>Lluís del Quinto</i>	1947-60
Lirón Munuera	Lluís	<i>Lirón</i>	1947-58 (Muixerra) 1959 (Colla Vella) (Per Sant Joan)
Llauradó Cubells	Rafel	<i>Rafel de Gavà</i>	1954-57
López Castellano	José María	<i>Ramallets</i>	1959-60
López Martínez	Miquel	<i>El Ros</i>	1952-60
Madurell Balcells	Francesc	<i>L'alcoverenc fill</i>	1951
Madurell Batalla	Jaume	<i>L'alcoverenc</i>	1949-56
Mallorquí Cistaré	Joan	<i>Titu de Guiu</i>	1947-52
Mallorquí Farré	Ramon	<i>Ramonet del Ble</i>	1947-60
Mallorquí i Rosanes	Joan	<i>Titu</i>	1947-60
Martín Losada	Fernando		1950-60
Martínez Hernández	Miquel		1947-50
Martínez Hernández	Rodrigo		1947-60
Martínez Hernández	Joan		1947-50
Martínez Ruíz	Jorge	<i>Jorge</i>	1947-60
Martos Garcia	Joan		1958 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Masoni Sans	Isidre		1947-55 (Colla Vella) 1956 - 58 (Muixerra) 1959 -60 (Colla Vella)
Masoni Sugrañas	Ramon		1947-50
Mateu Fontanillas	Josep	<i>Conrado</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Mateu Güell	Francesc	<i>Barrusques</i>	1947-60
Mateu Güell	Antòn	<i>Barrusques</i>	1947-56
Melet Minguell	Joan		1947-58
Menisc	P.		1956

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla Vella
Migó Vilamajor	Rafel	<i>Rafel de Migó</i>	1947-60
Molina Castillo	Salvador		1955-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Moncunill Grau	Ramón	<i>Garrita</i>	1947-54 (Muixerra) 1955-66 (Colla Vella)
Monné Camins	Josep		1947-52
Montalà Magriñà	Ricardo		1947-60
Moreno Luque	Francisco	<i>Melilla</i>	1959-60
Nolla Batista	Josep		1947-60
Olivé Vives	Josep	<i>Surot</i>	1947-60
Oliver Martínez	Joan		1955-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Ollé Cases	Andreu		1947-52
Ortega Giner	Tomás	<i>Tomate</i>	1956-60
Ortega Giner	Manuel		1957-60
Pallarès Pons	Ramon	<i>Pallarès fill o Titànic</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Vella)
Pàmies Brulles	Lluís	<i>Lluís de Brulles</i>	1947-52
Paredes Garcia	Joan	<i>Nitus</i>	1947-52
Parés Batalla	Albert	<i>Esbert de Parés (fill)</i>	1947-60
Parés Domènech	Rafel	<i>Rafel de Parés</i>	1947-48 (Colla Vella) 1955-58 (Muixerra)
Parés Domènech	Francesc	<i>Cisco de Parés</i>	1947-48
Parés Güell	Albert	<i>Esbert de Parés</i>	1947-50
Parés Plana	Pau	<i>Pau de Parés</i>	1947-48
Passalaigua Coll	Joan		1947-48
Pena Gavaldà	Joan	<i>Ros de Xamalí</i>	1947-60
Pena Martínez	Rafel	<i>Rafel de Xamalí</i>	1958-60
Pena Tondo	Ramon	<i>Pau de l'Angeló</i>	1947-60
Pi Ciberfans	Josep M	<i>Minairo</i>	1947-52
Pi Puntijoch	Agustí	<i>Minairo fill</i>	1947-60
Plana Lari	Ramón	<i>Ramon del Cugull</i>	1947-60

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Colla Vella
Pons Gatell	Josep	<i>Josep de ca la sopa</i>	1947-50
Pons Marimon	Ramón	<i>Ramon dels Fuells o de ca la sopa</i>	1947-60
Porcel Porcel	Rafael	<i>Conejo</i>	1947-50 (Muixerra) 1950-58 (Colla Vella)
Prades Vitarch	Restituto		1956-60
Prats Bofarull	Constànci		1947-49
Queralt Fargas	Pere		1954-57
Quirós Rubio	Joan	<i>Juanito</i>	1951-52
Rafí Fontanillas	Joan		1947-54
Rafí Masallas	Josep	<i>Pep de Rafí</i>	1947-60
Reche Hernández	Ramón		1954-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Robert Poblet	Josep		1947-50
Roca Miquel	Joan	<i>Dolçures</i>	1947-55
Rodon Llach	Robert	<i>Berto</i>	1947-60
Rodón Pairo	Pere		1952-60
Romagosa	Jaume	<i>Janet de Gavà</i>	1956-59
Romero Martínez	Joan	<i>Juanacho</i>	1960
Romero Martínez	Josep	<i>Joselín</i>	1960
Rovira Masoni	Jordi		1956-60
Rubio Ruiz	Isaac		1947-56 (Muixerra) 1954 (Colla Vella) (Només 4 de 8 a Vilafranca)
Samaniego Pérez	Ramon		1947-54 (Muixerra) 1956 (Colla Vella)
San Nicolàs Truques	Pere		1947-50
San Nicolàs Truques	Joan	<i>Joan de Pebrots</i>	1947-60
San Nicolàs Truques	Ramon	<i>Ramonet</i>	1947-60
Sánchez Ramírez	Manuel		1956
Sánchez Ruiz	Antonio	<i>Joquillo</i>	1953-59
Sánchez Ruiz	Joan	<i>Juanillo</i>	1947-56
Sanromà Sanromà	Josep		1952-60
Sans Serra	Josep		1947-48
Serra Foch	Pere	<i>Serra de l'ull</i>	1947-60
Serra Guasch	Joan		1952-60

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	Renom	Colla Vella
Serra Guasch	Josep Maria		1957-59
Serra Miró	Anton	<i>Serra de les Premses</i>	1947 (Muixerra) 1948-55 (Colla Vella) 1955-58 (Muixerra)
Serra Roca	Joan	<i>Mistaire</i>	1947-54
Serra Saperas	Ramon	<i>Serra de l'alfals</i>	1947-60
Serramià Calbet	Sebastià		1950 (Muixerra) 1950-60 (Colla Vella)
Solé Salesas	Ramón	<i>Ramon de Nulles</i>	1947-60
Solé Salesas	Josep	<i>Pep de Nulles</i>	1947-49
Soto Martínez	Juan Antonio		1954-60
Soto Pérez	Juan Antonio		1954-60
Terreu Espés	Miquel	<i>Miquelet</i>	1947-50
Tondo Diaz	Àngel	<i>Àngel de Rabassó</i>	1947-56
Tondo Serra	Ramon	<i>Nebot del gravat de Rabassó</i>	1947-49
Tous Balsells	Ignasi	<i>Dotze hores</i>	1947-60
Tous Fontanillas	Francesc		1947-60
Traver Tena	Joan	<i>Gendre de Xaconet</i>	1947-50
Trujillo Espinosa	Julián		1958-60
Urdí Calvet	Josep		1960
Valvede Alonso	Francisco	<i>Paquito</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Valverde Alonso	Gumersindo	<i>Xato</i>	1947-58 (Muixerra) 1959-60 (Colla Vella)
Vidal			1956
Vila Viñas	Joan		1957-58
Villalonga Prades	Miquel		1947-49
Viñas i Martorell	Jaume		1947-49
Viñas Vila	Jaume		1947-49 / 1955-60
Vives Surià	Xavier		1947-60
Vives Suriá	Francesc	<i>Cisquet de ca la Cirera</i>	1947-60

Els Xiquets de Valls durant el primer franquisme (1939-1960)

Cognoms	Nom	<i>Renom</i>	Colla Vella
Vives Suriá	Jaume	<i>Jaume de ca la Cirera</i>	1947-60
Vives Suriá, Mn.	Joan	<i>Joan de ca la Cirera</i>	1947-60

Font: de l'autor, a partir de tota la documentació consultada. Les dades d'estada a la Colla han estat facilitades per Francesc Piñas Brucart i contrastades amb la documentació existent, però són aproximades.

9. Bibliografia.

9.1. Premsa i revistes.

¡Arriba España! Semanario de FET y de las JONS, Olot.

ABC, Sevilla.

ABC, Madrid.

Acción Católica, Vilafranca del Penedès.

Boletín Oficial del Estado. Madrid.

Destino, Barcelona.

Diario Español, Tarragona.

El Correo Catalán, Barcelona.

El Mundo Deportivo, Barcelona

El país, Madrid.

Foc Nou, Valls.

Igualada. Boletín Semanal, Igualada.

Imperio: Diario de Zamora de Falange Española de las J.O.N.S., Zamora.

Joventut de l'Alt Camp, Valls.

Joventut per la Fe i per la Pàtria, Valls.

Juventud. Semanario Nacional Sindicalista, Valls.

La Vanguardia Española, Barcelona.

La Veu de la Colla Vella, Valls.

Montblanch. Boletín de cultura e información, Monblanc.

Panadés, Vilafranca del Penedès.

Vendrell, Portavoz Católico de la Villa, Vendrell.

Villanueva y Geltrú, Vilanova i la Geltrú.

9.2. Bibliografia.

AA.VV.: *Castells: entre el patrimoni i l'esport? II Simposi Casteller*. Valls, Cossetània, 2013.

AMADES, Joan: *Els Xiquets de Valls*. Tarragona, El Mèdol, 2001.

ANGUERA, Pere: *La nacionalització de la sardana*. Barcelona, Rafel Dalmau Editors, 2010.

ARNAVAT, Ramon; CASTILLO, Jesús; SANCHO, Daniel: *La repressió del primer franquisme a l'Alt Penedès (1939-1948)*. Valls, Cossetània, 2009.

AYATS, Xavier; BEUMALA, Joan; BERTRAN, Jordi; BROTONS, Xavier; CAROL, Màrius; GAYETE, Iris i GUASCH, Anna: *Castells i castellers. Una voluntat col·lectiva*. Barcelona, Lunweg, 2011.

BALART, Lluís; CONESA, Àngel; ORIOL, Carme; PALLARÈS, Albert; PUJADES, Joan Josep: *Els castellers de Tarragona. Imatges i testimonis. 1926-2006*. Valls, Cossetània, 2008.

BARGALLÓ, Josep: *El fet casteller. La història i l'actualitat d'un costum tradicional*. Barcelona, Primera Plana, 2000.

BARGALLÓ, Josep: *La Colla dels Xiquets de Tarragona i la tradició casteller a la ciutat*. Tarragona, El Mèdol, 1990.

BARGALLÓ, Josep: *Un segle de castells de 1900 a 2000 en dades*. Valls, Cossetània, 2001.

BESOLÍ, Josep: *Els Castells i la construcció de la identitat catalana*. Barcelona, Treball de fi de carrera de sociologia, Universitat de Barcelona, 1999.

BLASI, Francesc: *Els castells dels Xiquets de Valls*. Valls, Cossetània, 1997.

BOFARULL, Joan: *L'origen dels castells. Anàlisi tècnica i històrica*. Valls, Cossetània, 2007.

BROTONS, Xavier: *Castells i castellers. Guia completa del món casteller*. Barcelona, Lynx Edicions, 1995.

BROTONS, Xavier; JARIA, Jordi; SOLER, Guillermo i BEUMALA, JOAN: *Retrats Castellers: Josep Antoni Falcato. Andreu Montserrat. Francesc Piñas. Francesc Moreno, "Melilla"*. Valls, Cossetània, 2006.

BUEMALA, Joan; BROTONS, Xavier: *Castellers*. Barcelona, Columna, 1997.

BUEMALA, Joan; BROTONS, Xavier: *Les meravelles del món casteller I*. Valls, Cossetània, 2000.

BUEMALA, Joan; BROTONS, Xavier: *Les meravelles del món casteller II*. Valls, Cossetània, 2002.

CAMPÁS, Jaume; GÓMEZ, Julio: *La lucha silenciada del carlismo catalán*. Arcos, 2007.

CAPDEVILA, Joaquim: "Caciquisme rural i contrautopies pageses: els testimonis d'un coble de la Conca de Barberà i del Priorat". *Aplec de treballs*, Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, nº 26, 2008.

CASTELLVI, Miguel: *50è aniversari dels castellers Nens del Vendrell, 1926-1976*. Vendrell (Comissió organitzadora), 1976.

CATALÀ, Pere (dir.): *Món Casteller I i II*, Barcelona, Rafael Dalmau Editor, 1981.

CLIMENT, Joan: *Els primers castellers (1813-185) I. Josep Batet, àlies Casteller i la Colla de Menestrals de Valls*. Sant Vicenç de Castellet, Farell Editors, 2013.

CRUAÑES, Esteve: *L'arboç Casteller*. Arboç, Ajuntament de l'Arboç, 1983.

FERRANDO, Pere i CUSINÉ, Fèlix Josep: *Cent anys de castells (1876-1976): entorn de la família Cusiné de Vilafranca del Penedès*. Vilafranca, Edicions i Propostes Culturals Andana, 2011.

FERRANDO, Pere: "Les Festes de la Candela i els Xiquets de Valls: Manifestació i tradició". *Quaderns de Vilaniu*, 39. Valls, Institut d'Estudis Vallencs, 2001.

FERRANDO, Pere: *El Penedès Casteller, pàgines d'història*. Valls, Cossetània, 1998.

FERRANDO, Pere; ARROYO, Salvador: *La Renaixença casteller a Vendrell. (1926-1936)*. Tarragona, Ajuntament del Vendrell i El Mèdol, 1995.

FERRANDO, Pere; TARÉS, Joan: *Els altres Xiquets de Valls: l'exemple de l'Espluga de Francolí*. Valls, Cossetània, 2003.

FORNS, Miquel: *Actes oficials, fets i anècdotes de la Festa Major de Sitges (1853-1996)*. Sitges, grup d'Estudis Sitgetans, 1999.

GAVALDÀ, Antoni: *El naixement del nou sindicalisme d'orden y mando: anys quaranta a Valls i comarca*. Tarragona, El Mèdol, 2006.

GAVALDÀ, Antoni: *Joan Busquets Queralt, Afusellat. La repressió franquista a Valls*. Tarragona, El Mèdol, 2005.

GIORI, Pablo: *Hacer castells, construir nación. Castells, modelo festivo y catalanismo*. Trabajo final de Máster en Comunicació i Estudis Culturals. Universitat de Girona, 2012.

GÜELL, Xavier: *Els castells: entre la passió i la història*. Valls, Cossetània, 2002.

GÜELL, Xavier: *La Renaixença casteller a Tarragona (1926-1936)*. Tarragona, Ajuntament i El Mèdol, 2001.

GUINOVART, Joan: *Tomàs Caylà, un home de la terra*. Valls, Cossetània, 1997.

HUGUET, Joan Maria: *Joan Maria Huguet i els Nois de la Torre*. Torredembarra, Auto editat. 2002.

JARIA, Jordi: *Història dels concursos de castells*. Tarragona, El Mèdol, 1996.

LOPEZ, M Assumpció; FERRÉ, Salvador: *El fet casteller a la Bisbal del Penedès: 1877-1991*. La Bisbal del Penedès, Ajuntament, 1992.

MARÍN, José María; MOLINERO Carme; YSÁS, Pere: *Historia política 1939 – 2000*. Madrid, Istmo, 2010.

MIR, Conxita: *Vivir es sobrevivir: justicia, orden y marginación en la Cataluña rural de posguerra*. Lleida, Milenio, 2000.

MIRALLES, Eloi: *Castellers de Vilafranca. Volum I*. Vilafranca del Penedès, Edita Castellers de Vilafranca, 2013.

MIRALLES, Eloi: *Fem Pinya! Els castells, símbol i expressió del nostre poble*. Barcelona, Diàfora, 1981.

MIRÓ, Emili: *Història dels castellers els Nens del Vendrell 1926-1957*. Barcelona, Rafael Dalmau Editor, 1961.

MOLINERO, Carmen i YSÁS, Pere: “El malestar popular por las condiciones de vida. ¿Un problema político para el régimen franquista? Ayer, 52. Madrid. Asociación de Historia Contemporanea / Marcial Pons, 2003.

MORANT, Jordi: *Història dels castells. Tarragona i les comarques*. Tarragona, Patronat Municipal de Castells, 1976.

PENA, Agustí: *Colla Vella dels Xiquets de Valls 1947 – 1980*. Barcelona, La Magrana, 1999.

QUERALT, Olga; ROIG, Roger i SANS, Cristina: *Colla Vella: 200 anys d'història, 200 imatges per recordar. Bicentenari de la Colla Vella dels Xiquets de Valls (1801-2001)*. Valls, Colla Vella dels Xiquets de Valls, 2002.

REBULL, Francesc: *Una joventut segrestada: visions des de l'Alt Camp 1934-1949*. Valls, Cossetània, 2009.

RECASENS, Josep: *La repressió franquista a la comarca de l'Alt Camp (1939-1950)*, Valls, Pagès, 2006.

RIBES, Josep: *Vilafranca, la plaça més castellera*. Vilafranca del Penedès, Ajuntament de Vilafranca del Penedès, 2005.

RODON, Josep M: *La Renaixença Castellera. Els Xiquets de Valls del 1927 al 1936*. Valls. [199-?].

RODRIGUEZ, Saturnino: *El NO-DO: Catecismo social de una epoca*. Madrid. Complutense, 1999.

ROIG, Josep Maria: *Història de l'Orfeó Català: moments cabdals del seu passat*. Barcelona, Abadia de Montserrat, 1993.

SÁNCHEZ, Josep (dir.): *Valls i la seva història. Època contemporània: segle XX*. Valls, Institut d'Estudis Vallencs, 2010.

SANCHEZ, Josep (Ed): *Maquis: el puño que golpeó al franquismo. La agrupación guerrillera de Levante y Aragón*. Barcelona, Flor del viento, 2003.

SÁNCHEZ, Josep: “Franco a Tarragona, 1967: Instruccions reservades del governador a la Falange” a GÜELL, M i ROVIRA, J (Ed): *L'home i l' historiador. Miscel·lània en homenatge a J. M. Recasens*. Tarragona, Port, 2007.

SAZ, Ismael; *España contra España. Los nacionalismos franquistas*. Madrid, Marcial Pons, 2003.

SOLÉ, Josep Maria; VILLARROYA, Joan: *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes (1936 - 1975)*. Barcelona, Curial, 1993.

SOLSONA, Lluís: *Geni Casteller: articles de recerca històrica casteller*. Valls, Cossetània, 2000.

SOLSONA, Lluís: *La festa major de Torredembarra (1849-1950), segons la premsa*. Patronat Municipal de Cultura Torredembarra, 2005, 109 p.

SUAREZ-BALDRIS, Santi: *Castells i televisió. La construcció mediàtica del fet casteller*. Valls, Cossetània, 1998.

TRENCHS, Miquel: *Miscel·lània casteller anys 1850 – 1900*. Valls, Ràdio Capital de l'Alt Camp, 1989.

VENTURA, Daniel: *L'Època de la decadència dels castells dels Xiquets de Valls*. Valls. Gràfiques Moncunill, 1982.

VENTURA, Joan M^a: *Història de la Colla Joves Xiquets de Valls 1971-1991*. Valls, Editat Colla Joves Xiquets de Valls, 1991.

VENTURA, Joan: *La postguerra a Valls 1949-1940*. Valls, Consell Comarcal de l'Alt Camp, 1993.

VILANOÚ, Conrad: “Jaume Balmes i el Franquisme: A propòsit de les dues visites de Franco a Vic (1947 i 1949)”, a AUSA, XXV, 167, Publicació del Patronat d'Estudis Osonencs, 2011.

VIVES, Laura: “La premsa de la ciutat de Valls al segle XX” a *Quaderns de Vilaniu*, 42. Valls, Institut d'Estudis Vallencs, 2002.

ZAMANILLO, María. *Mella, Guión de España: Pensamientos escogidos en sus obras completas*. San Sebastian, Ed española, 1939.

9.3. Documents i articles en línia.

ARROYO, Salvador; FERRANDO, Pere: “Recorregut històric pel període 1926 – 1951” a *Nens del Vendrell. Més de 80 anys tocant el cel*.

<http://www.nensdelvendrell.cat/?pageid=2031>

CLIMENT, Joan. *El Casteller.cat*. <http://www.elcasteller.cat/>

CLIMENT, Joan: “Conversant amb els Sr. Josep Solé Salesas (àlies) Pep de Nulles” a *Quadern del Casteller: Ciberquadern electrònic d’història dels castells humans*, Número 4, Agost 2010. <http://es.calameo.com/read/0012266087fdd6df8632b>,

FERRANDO, Pere i ARROYO, Salvador: *Nens del Vendrell 2.0 Registre Històric*. http://www.nensdelvendrell.cat/registre_historic/pdf/1957.pdf

FORTUNY, Jordi: “Entrevista a El Coix del Morret” (1997) *Revista Xiquets de Tarragona*. <http://usuaris.tinet.cat/xiquetst/t97/revista97/morret.htm>.

GAVALDÀ, Antoni: “Un sindicalisme forçat i amb dissensions”, pàgina 20 a 29 http://www.pageseditors.cat/ftp/pdf/2437_9788499753157_L33_23.pdf

GÜELL, Xavier. *El Blog de Xavier Güell, Castells i Cultura tradicional*. <http://balldexiquetsdevalls.wordpress.com/>;

MONTSERRAT, Francesc: *El Racó de la Colla Nova*, www.racodelacollanova.com

NO-DO <http://www.rtve.es/filmoteca/no-do/not-281/1467595/>

SOLÉ, Enric; ANDREU, Mercè; ZEPEDA, Joan Robert: *Cost humà de la guerra civil (1936-1953) a l’Alt Camp*. Centre d’Història Contemporània de Catalunya, des de <http://www15.gencat.cat/cchgcc/AppJava/pages/index.jsf>

SOLER, Raimon: “80 anys d’Esquerra Republicana de Catalunya al Penedès. L’organització d’ERC, 1931-1936” (2011). Raimon Soler Becerro. El país és la gent, <http://canestasi.blogspot.com.es/>

9.4. Arxius i Hemeroteques.

Arxiu Comarcal de l'Alt Camp, Valls.

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès, Vilafranca del Penedès.

Arxiu Comarcal del Baix Penedès, El Vendrell.

Arxiu Comarcal de l'Anoia, Igualada.

Arxiu Comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, Montblanc.

Centre de Documentació Castellera de Catalunya, Valls.

Arxiu Municipal de Valls.

Arxiu Històric de Tarragona.

Arxiu Municipal de Tarragona.

Arxiu Municipal de Torredembarra.

Arxiu Municipal de Sitges.

Arxiu de la Diputació de Tarragona.

Archivo General de la Administración, Alcalá de Henares.

Archivo del Instituto Nacional de Gestión Sanitaria, Madrid.

Arxiu Personal de Jordi Gasque.

Arxiu Personal de Francesc Piñas Brucart.

Arxiu Personal de Lluís Lirón Munuera.

Arxiu de la Colla Vella dels Xiquets de Valls.

ABC hemeroteca.

Arxiu de Revistes Catalanes antigues (ARCA).

Biblioteca Virtual de la Prensa Histórica.

El Mundo Deportivo. Hemeroteca.

Hemeroteca Digital. Biblioteca Nacional de España.

La Vanguardia hemeroteca.

Prensa digitalitzada Ajuntament de Tarragona.

Prensa digitalitzada de Catalunya (XACPREMSA).

9.5. Fonts Orals.

Entrevista amb Àngela Prats. Valls, 15/10/2013.

Entrevista amb Francesc Piñas. Valls, 12/09/2013, 27/11/2013, 04/02/2014, 28/02/2014 i 30/03/2014.

Entrevista amb Lluís Liron. Valls, 27/11/2013, 28/11/2013, 04/02/2014, 11/02/2014 i 31/03/2014.

Entrevista amb Josep Maria Rodón. Tarragona, 04/02/2014.

Entrevista amb Rosa Domingo. Valls, 04/02/2014.

Entrevista amb Eusebi Domingo. Valls, 10/02/2014.

Entrevista amb Ramon Batalla. Valls, 19/02/2014 i 28/02/2014.

Entrevista amb Ramon Sannicolàs. Valls, 08/04/2014.

Entrevista amb Josep Maria Domènech. Valls, 09/04/2014.